k.24.k

¶ Synonima magistri Johānis de Garlandia: cum expositione magistri Galfridi anglici/ nuperrime correcta.

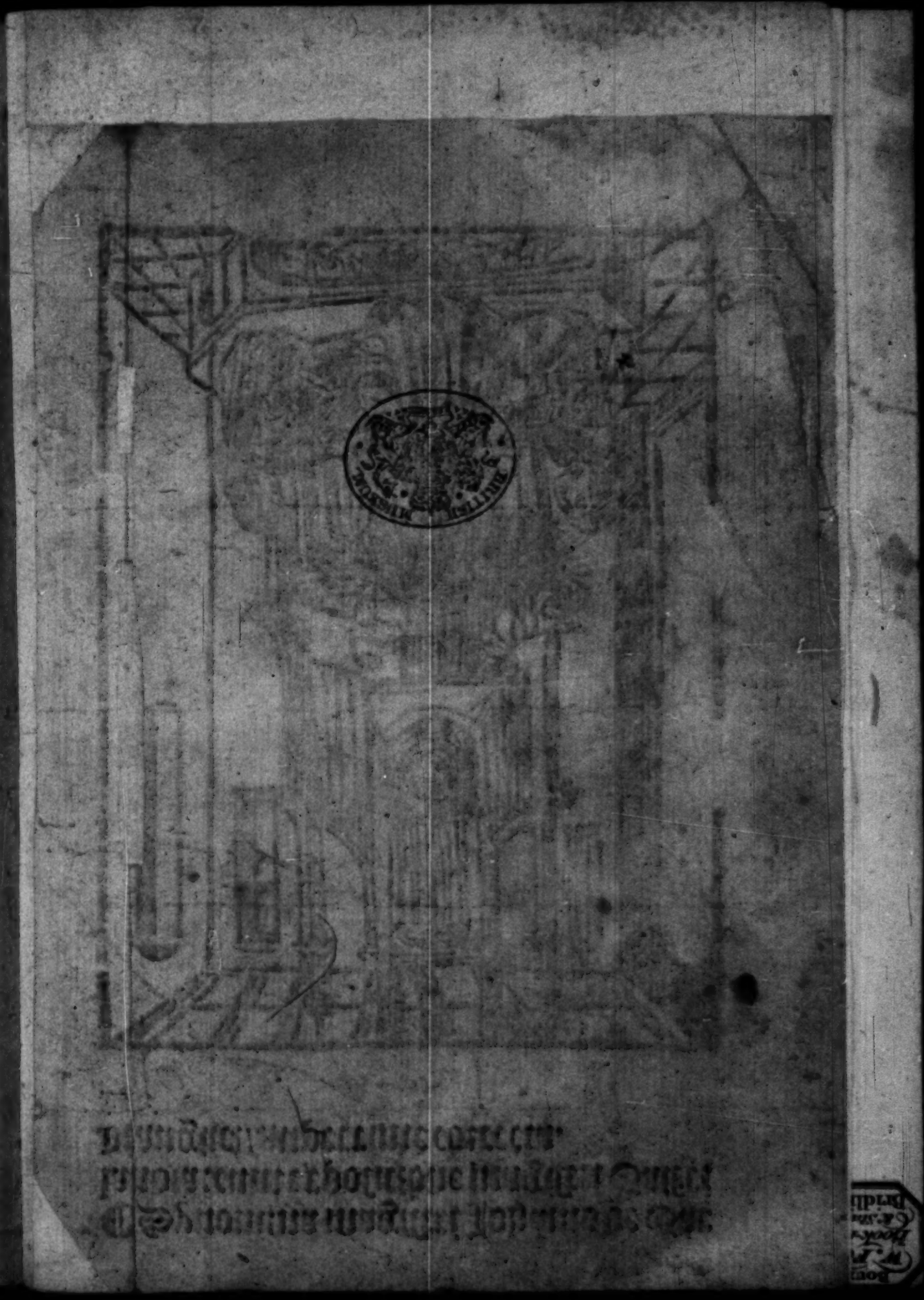

Prohemium.

AD mare ne videar latices deferre caminis.
Aliguiculū frōdes vel dēlis addere syluis.
Hospitibus q̄ pira calabris date/vina lieo.
Aut cereri fruges/apibus mel/vel thyma pratis,
Poma vel alchinoo/vel molli thura labeo.
Nil veterum tritis curo superaddere dictis.
Sed dare lac pueris proponens pauca pusillis
Quos solum ditant materne munera lingue
Sermonis tribuo pueris elementa latini.
Quorū multiplicem lector preconcipe fructum.

¶Cum omnis diuisio libri sit vtilis ad faciliorem acceptionem. Ad euidentiam plenioremet ad memoriā firmiorem. Hic de causa in duas partes diuiditur principaliter hoc volumen/in prohemium videlicet et tractatum. Prohemium incipit ibi. Ad mare ne videar latices deferre camino. Tractatus sine pars executiua ibi. Pluribus officijs annue sunt nomina plura. Dūs sensit sensus. ⁊c.

¶Pars autem prohemialis diuiditur in quatuor partes. In quarum prima Diuisio libri.
parat arrogātiam per hoc quod dicit. Ad mare. ⁊c. Usi ibi. Nil veterum tritis. In secunda captat benuolentiā per hoc quod dicit. Quisquis. ⁊c. In tertia suscitat attentionem/ibi. Sed multis plures. In quarta reparat docilitatem/ibi cum dicit. Est opus idcirco.

¶Item tractatus sine pars executiua diuiditur in duas partes. In quarum prima tractat autor de synonimis/ibi. Pluribus officijs. In secunda parte tractat de equiuocis/ibi Augustus tyto.

¶Ista vltima diuisio potest colligi manifeste ex dictis autoris in prohemio. Unde versus. Particulis opus hoc placuit complere duabꝰ. Multiuocis primo equiuocis pars altera cedit.

¶Item vtrarumq; istarum partium exequitur autor tractando secundum ordinem alphabeti: quod iuuenis daret ex dictis ipsius (Unde) Ut querenda loco stanuantur singula certo. Hoc alphabeti genus discrimat ordo.

¶Et quia in quolibet prohemio quatuor cause debēt tangi/propterea dicas Cause operis
in hoc prohemio videamus.

¶Causa materialis tangitur ibi cum dicit. Equiuocis et ab vniuocis synonima distant. Nam materia est de synonimis et de equiuocis. ¶Causa formalis tangitur ibi. Hoc alphabeti. ⁊c. Immutare enim ordinem alphabeti: vt latius patet.

¶Causa efficiens tangitur/cū dicit. Fallimur hinc alios et ab ipsa fallemur ipsi. Uidens igitur magister galfridus multos decipi in fallacia singularum dictionum: eo q̄ non cognoscerent synonimationem/et equiuocationem. Hoc opus aggressus est: quo eorum ignorantie raditatem lima doctrinalis eruat.

¶Dis visis ad expositionem littere veniamus. Quidam incipunt reuisionem istorum versuum. Ne videar differre. Quidam ibi. Nil veterum tritis. Et vtraq; constructio est satis probabilis. Melior est secundum quosdam de Nil veterum tritis.

Constructio vsitata.

¶ Construe sic: Ego cito. i. volo/nil. i. nichil/superaddere tritis. id est vsitatis dictis veterū scz doctorū/me videat. i. non videar. i. appareā differre ad mare latices: vel camino igniculum. vel addere densis silue frondes: q̄ pro ne videar dare hospitibus calabris. i. talib⁹ populis qui sunt hospites. i. incole siue habitatores calabrie scz illius regionis/pira vel dare lieo. i. deo vini vina Aut dare cereri. i. dee frugum fruges: vel dare apibus mel/vel dare tymo pratis. id est illos flores: vel alchimo illi regi: vel deo pomorum poma: vel dare molli sabeo thura. quasi diceret. Si presumerē componere librum ppter hoc tñ q̄ libri sufficientes non sunt traditi nobis ⁊ facti a magistris qui ipa nostra precesserunt (in quibus nō sufficientes tradita est doctrina) ita iuste merito deriderer. ac si illa facerem que sunt superius memorata. Quis enim me nō argueret stoliditatis supreme/si ad mare aquas adducerē (quod exuberās est tñ aquis) si camino deferrē igniculum: qui ignib⁹ efferuere nō desinit. Si ad syluas vndiq̄ circū tectas frōdibus folia deportarē. Si in calabriā pira trāsferrē (vbi piror̄ copia legitur abundare). Si vino lieū/cererē frugibus/apes melle/prata cū tymis/cum pomis alchymoū/cum thure sabeum: quēlibet cuz suis donis ornarem/immo verius onerarem. Non equidem volo sic facere.

Constructio aliorz versuū.

¶ Construe sic. Sed ego proponens dare pusillis pueris. id est iuuenib⁹ non adultis/lac. i. humilē doctrinam/lac dico pauca. anglice (lytell thynge) scz respectu altioris scientie que nō est conueniens pueris: nō debetur adultis siue proiectis: quos scz pueros munera materne lingue ditāt. i. qui nesciūt loqui nisi maternā linguā/tribuo. i. do pueris scz talibus elementa. i. principia vel elementa. i. verba sermonis latini: quorū scz elementorz: multiplicē fructum o lector preconcipe. Et sic mutatur ordo constructionis propter hoc relatiuū quorum quod cōuenientius incipiet constructionem quam sinet. Potest tamen aliter sic exponi. O lector preconcipe multiplicem fructum: quorū scz elementorum. Sed prior constructio magis valet.

Quisquis abundare cupit in sermone latino.
Atqz reseruare que mens cito lubrica fundit.
Eligat e multis hinc mutatoria vocum
Ut diuersimode rem significabit eandem
Vtqz modo varias res significabit eodem
Edocet equinocis opus hoc synonima iungens
Versibus ⁊ rithmis: vt vocum copia detur
Exemplis variis: hzuis ⁊ producta docetur.

Constructio.

¶ Construe. Quisquis. i. quicunqz cupiat abundare in sermone latino. Atqz p⁹ reseruare. id est custodire ne seruare hinc mens lubrica cito fundit. Eligat hic id est in isto libro e multis. i. de multis dictionibus et vocalibus mutatoria. i. mutationes vocum. i. dictionum. hoc mutatorium/rij. ppte est vestis preciosa pro qua sumenda alia mutatur. Vbi in hysto. regum legitur q̄ Naaman duo veste mutatoria dedit. Giezi qui fuit seruus helisei pphete. Et vt mutatorium de mutatoria. ¶ Ut diuersimode. ⁊c. Construe. hoc opus. id est iste liber iungens synonima. id est librū synonimorz equinocis. i. libro equinoctiorz edocet. id est docet. vt id est quasi ter simple dictio vel vox significabit diuersimode. id est diuersis modis eandem scz rem. Ut ista dictio ensis significabit

ista scilicet gladius/mucro sica:et huiusmodi:et per hoc intelligit synonima: q̄ pro et/vt.id est qualiter vna dictio significabit varias res.id est diuersas res eodem modo.Ut ista dictio canis significat equiuoce animal latrabile/ piscem marinum:et sydus celeste.Et per hoc intelligit equiuoca.
¶ Uersibus.ꝛc.Ut copia vocum.id est dictionū detur versibus.id est metris et rithmis.id est rithmicantibus.Breuis syllaba et producta docetur varijs exemplis in hoc libro.

Sub multis plures vnam rem voce sub vna
Et fieri semper quod fit plerumq̄ putamus
Fallimus hinc alios et ab illis fallimur ipsi
Est opus idcirco cognoscere qualiter et quo
Equiuocis et ab vniuocis synonima distant.

¶ Hic docet autor q̄ aliqui credūt q̄ quelibet dictio habeat nisi vnicā significationē:sm quos non esset equinocū:vnde putant q̄ ista dictio canis nichil aliud significat nisi animal latrabile:ꝛ tales taliter putātes decipiunt plerūq̄ in augmentationibus cū ad incōuenies deducātur.Unde tales volunt concedere istam prepositionem.Omnis canis est latrabilis:ꝛ tamē illa est falsa: nam quoddā signū celeste est canis:ꝛ tñ non est latrabile.Et illud mouet autorem tractare de synonimis et equiuocis et hmōi.¶ Etiā dicit q̄ aliqui credunt q̄ multe voces semper habeāt multas significatiōes:q: sic sepius ptingit.ꝛ sm illos non essent nota synonima:et hoc est qđ dicit autor.Et fieri semper quod fit plerūq̄ putamus.Dicit ergo q̄ opus est.i.vtile cognoscere qualiter synonima distant.id est differunt ab equinocis et vniuocis.i.dictionib⁹.
¶ Construe.Nos putamus plures res supple significari sub multis vocibus. Ut capiamus istos plures anglicos scz (a bone/a stone/a crane).Ita iste plures res significantur sub multis vocibus.Ut capiamus.Os/lapis/et grus.et sicut credunt in istis credunt in omnibus.Et sic negant synonima esse q̄ significant vnam rem sub multis vocibus. Construccio
¶ Ulterius construe.Et nos putamus vnam rem significari sub vna voce:et sic negant equiuoca esse que significant multas res sub vna voce.Et nos putamus illud fieri semp qđ fit nisi plerūq̄ id est aliqñ vel frequenter:q: aliquando ꝛ multociens accidit q̄ vna res significatur sub vna voce ꝛ tamē non semper accidit.Ita hinc.i.ideo nos fallimus alios scz clericos in disputando vel argumentādo ꝛ nos ipsi fallimur.i.decipimur ab illis si ignoramus equiuocationem alicuius vocis.Et idcirco.i.ideo opus est.id est vtile vel necessarium est:cognoscere qualiter et quomodo est.
¶ Uel potest cōstructio incipi ibi.Nos putamus illud fieri super quod fit plerumq̄:et pro id est plures res.ꝛc.

Significat multas res vnius rationis
Uniuocum sicut homo particularia signat.

¶ Sepius autor dicit q̄ opus est cognoscere quō differunt ab invicem nota vniuoca. ¶ Nomen vniuocum est quod sub vna voce tñ significat vnam rem vt hec dictio petra sub vna voce significat tñ vnam rem.anglice(a stone).Et hec dictio homo significat homines particulares:vt Johānē Petrū ꝛ Pau- Uniuocum.

tam vt Porphirius in dictum est. Aristoteles et Plato qui sunt homines particulares. ¶ Construe. Univoci scilicet nomen est quod significat multas res vnius rationis scilicet vnius diffinitionis et non diverse. Et dicatur univocum quasi vnius vocis nomen.

Constructio.

Equiuocum celat sub eadem plurima voce.
Quorum nomen idem ratio diuersa sub illo
Quod notat equore/splēdet in ethere/latrat in ede
Significat triplici canis hec tria sub ratione.

¶ Hic docet autor quid sit equinocum. Et dicit q equinoci significat plurima sub eadem voce quorum nomen est idem: ratio tamen est diversa in illo nomine. ¶ Huic consonat phūs dicens. Equinoca dicuntur quorum solū nomen commune est/ratio autem substantie diversa. Ut ista dictio canis sub eadem voce significat plura quorum nomen idem est ꝙ cōmune: quia animal latrabile ꝙ quidam vtcis/ꝙ quoddā signū celeste: habent idem nomen ꝙ cōe scz canis: tñ ratio substantie diversa est in illo: qz aliud est canis animal/ꝙ aliud est canis piscis: ꝙ aliud canis signū. ¶ Construe. Illud quod natat i equore. i. mare/splendet in ethere: ꝙ latrat in ede. Hoc nomen canis est illud: et significat hec tria sub triplici ratione. id est diffinitione.

Diffinitio equiuocorum.

Constructio.

Diuersa celant vnum synonima voce
Ut mucro gladius ensis: res vna vocatur
Nominibus tribus his eadem significatur.

¶ Posito superius quid sit vninoci et equiuocū. Hic docet quid sit synonimū. Et dicit q synonima celāt. i. regūt vnū. i. vnā rem sub diversa voce: vt. i. sicut vna res vocat mucro/gladius/ꝙ ensis. ꝙ ista tria nola vocant vna res: ꝙ sic sūt synonima: qz eadē res significat his tribꝰ nolbus scz mucro/gladius/ensis.

Sed quia dactilici sunt multa vocabula metri
Qui legem fugiunt operi quibus est opus isti
Quod breui longari placet et longum breuiari
Ut multis valeant versus in parte locari
Non aliter poterunt synonima consociari.

¶ Hic excusat se autor eo q in se quēti ope sunt aliqui versus in qbꝰ alique dictiones q̄ metrū dactilicū fugiūt collocātur. Quales sunt odoriferus/promptuaria opinio. Nam iste dictiones nō phit bñ poni in metro dactilico saltem erametro heroico. Ut hec dictio odoriferus nō pōt poni in metro ibi ista syllaba se: que est brevis staret in principio tertij pedis qō esse nō pōt: qz media syllaba brevis nō pōt ibi stare: finalis brevis syllaba bene pōt stare ibi. Et si-

Excusatio autoris.
Promptuaria.
Odoriferus.

militer dic de prōptuaria. Sed nec opimo pōt stare i versu: qz habet tres syllabas breues i mediate ꝓiunctas: ꝛ talis dictio non pōt stare in ꝓsu: qz nec media syllaba breuis/nec prima syllaba breuis dictionis polisyllabe pōt stare in versu. Et dico ideo polisyllebe: qz monosyllaba breuis satis bñ pōt ibi stare: vt hic. Scribo simul legoq; facio delector ꝓtoq;. Sed qz tales dictiones sunt inter synonima collocande. Autor iste posuit eas in versu⁹ suis. ¶ Construe. Sed qz multa vocabula sunt: que fugiunt. i. fugere volunt legē metri dactilici: quibus scz vocabulis/opus. i. necessariū est uti operi scz in quo tractatū est de synonimis/placet. i. placitū est michi de multis. s. vocabulis: illud longari qō est breue/ꝛ illud breuiari qō est longū. Q. d placet breuē syllabā lōgari sicut ponit infra de ista dictiōe prōptuaria: qz ꝓducit hāc syllabā tu/q̄ est brevis ꝛ longam syllabā breuiari: sicut ꝓz de ista dictiōe odoriferus: qz corripit hanc syllabā do: q̄ est longa. ¶ Ulterius construe. Ut dictiones hmōi valeant locari. i. collocari vel poni in parte: vel in aliquo loco versus scz dactilici: quia synonima non poterunt aliter consociari. id est simul sociari vel coniungi.

Opimus

Constructio

Particulis opus hoc placuit complere duabus
Multiuocis ꝓioꝛ equiuocis pars altera cedit.

¶ Hic docet autor qd diuidit istud opus in duas partes/siue in duos libros. Primo ponit synonima: ꝛ incipit ibi. Pluribus officijs. In secūdo ponit equiuoca: qui incipit ibi. Augustus tyto. ꝛc̄. ¶ Construe. Placuit. i. placitum fuit michi complere. id est perficere hoc opus: duabus particulis. i. per duas particulas seu partes. Prioꝛ pars cedit. i. dat locū/multiuocis. id est synonimis pars altera. i. secunda/cedit. i. dat locū equiuocis: sicut patet in hoc tractatu: et alio qui incipit. Augustus tyto.

Constructio

Ut querenda loco statuantur singula certo
Hoc alphabeti gemini discriminat oꝛdo.

¶ Hic docet autor qd vtrumq; librū. s. librum synonimoꝝ ꝛ equiuocoꝝ faciet p̄ ordinem alphabeti: vt singule dictiones siue synonime/siue equiuoce notificentur facilius inquirenti. ¶ Construe. Ut singula scz que continent in isto libro de synonimis et equiuocis/querenda. i. inuenienda statuantur. i. collocentur in certo loco: scz in quo inueniētur: ordo gemini alphabeti. i. duoꝝ alphabetoꝝ nec diuersorum: quia vtrumq; alphabetū est latinū: discriminat. i. discernit vel diuidit: sicut patet cuilibet intuenti.

Constructio

Anima.

Pluribus officijs anime sunt nōia plura
Dū sentit sensus ratio dū iudicat ⁊ mens
Dum quid cōmemoꝛat animus dū cogitat ⁊ coꝛ
Quādo quid affectat cū vult est dicta voluntas.

¶ Termino to prohemio: autor incipit principale opus/de quo ꝓmisit se superius determinaturū: videlicet de synonimis: et incipit ab hoc nomine anima tanq; a dignori et excellentiori. ¶ habet autem anima (vt ait Augustinus in libro de spiritu et anima) quandam naturam propriam omnibus his mundane molis elemēnis excellētioꝛē qua vergiter non possit in aliqua sanc-

Pars executiua libri

-tasmatā corpoalium ymaginū quas per sensus carnis percipimus cogitarī
sed mēte intelligibili vitaq; sentiri. Dicit ergo q; anima fm sua diuersa officia
Diffinitio aie. diuersis nominibus appellatur. Diffinit autē eā. Aug. sic. Anima est spiritus
intellectualis/rationalis semper in motu/bone maleq; voluntatis: capax se-
cūdum benignitatē creatoris: atq; fm operis sui officij diuersis nūcupat no-
Diuersa aie nomina. minibus. ¶ Dicitur nāq; anima/dum vegetat. Spiritus/dum cōtemplatur.
Sensus/dum sentit. Animus/dum sapit. Mens/dum intelligit. Ratio/dū di-
scernit. Memoria/dū recordat. Voluntas/dum vult. Ista tamen nō differūt
in substātia quemadmodū in noībus: qm oia ista est vna anima: proprietates
quidem diuerse: sed essentia vna. In spiritu tamē ⁊ anima potest esse differen
Differunt ista Sensus. tia: qm omnis anima est spiritus/non omnis spiritus anima. ¶ Nota differē
tiā inter sensū/imaginationē/rationē/intellectū/et intelligentiā. ¶ Sensus
Imaginatio. est ea vis anime: que rerū corporearū formas corporeas percipit presentes.
Ratio. ¶ Imaginatio est ea vis anime que rerū corporearū formas corporeas pci-
pit: sed absentes. ¶ Ratio est vis anime que rerū corporearū naturas/for-
mas/differentias/ppria et nota accidētia percipit incorporea/sed nō corpo-
rea nisi ratione substantie. Attrahit enī a corporib⁹ q̄ fundank in corporibus
Intellectus. non actione: sed cōsideratione. ¶ Intellectus est ea vis anime: que invisibi-
Intelligētia. lia percipit: sicut angelos/demones/animas/⁊ oēm spm̄. ¶ Intelligentia est
ea vis anime que immediate supponitur deo: cernit quidē ipsum summū bo
nū verū/⁊ incōmutabilem. Sic anima sensu percipit corporea: imagmatione
corporis/similitudines. ratione corporis/naturas intellectum/spm̄ creatum/
intelligentia/spm̄ increatum. (His dictis ad expositionē littere veniamus).
Constructio. ¶ Construe sic. Plura nomia. i. diuersa nomina/sunt anime. i istius dictionis/
anima pluribus officijs. id est ppter plura sua officia. Nā sensus dr aia dum
sentit aliquid. Ratio/dum iudicat aliquid. Et dr mens dum cōmemorat quid
id est aliquid. Et dicitur animus/dū cogitat aliq̄d. Et cor quando affectat. i.
cupit/quid. id est aliquid. Et anima est dicta voluntas/cum vult. id est cum
voluntatem habeat aliquid faciendi.
Anima viuit exuta carne. ¶ Hic nota q; anima exuta carne viuit/videt audit: ⁊ omnes sensus atq; in-
genia viuaciter tenet sine organo naturali. His visis videamus istarū origi-
Derivatio aie. nē dictionū. et primo de aia. ¶ Anima fm Johannē ianuensem in suo catho.
derivatur ab animos grece quod dicitur vētus latine: q; quidam putauerūt
Animus. animā esse ventum: quasi ore trahentes aerem vnde viuamus. Unde hic ani
mus/mi. de hoc animal/lis. ⁊ animo/as/aui/are. i. animā dare vel exhortari
Sensus. vel audacē facere. ¶ Sensus a sentio/tis/tire. sensi. idē qđ anima: ⁊ inde deri-
vatur hic ⁊ hec sen sualis ⁊ hoc le/ad sensum pertinens vel sensui ⁊ corpori de-
ditus seu pertinens. Unde sensualiter aduerbium: et hec sensualitas/tatis.
Ratio. ¶ Ratio dr a ratus/a/um. i. firm⁹/a/um. ⁊ scribit̄ per t/⁊ nō p c. Et nota diffe-
rētiā inter rationē ⁊ ratiocinationē. Ratio est q̄dā motus animi vsum mētis
acuēs/verū a falso distinguens. Uel fm Aug. Ratio est animi aspect⁹ quo p se
Rōcinatio. ipm verū intuetur. Ratiocinatio est inq̄sitio rōnis: q̄re illa op⁹ est ad vēdēdū
ac ad inquirēdum. ¶ Item in ratione sunt duo. Unū ad superna ⁊ celestia in-
Duo sunt in ra tione. tendens: et illud dicitur sapientia. Aliud est ad transitoria ⁊ caduca respiciēs
Diuisio rōnis. ⁊ illud vocatur prudentia: hec duo ex ratione sunt: ⁊ in rōne cōsistūt. ¶ Et sci-
endum q; ratio diuidit se in duo. s. sursum ⁊ deorsum. Sursum in sapientiam.
Deorsum in prudētiam: quasi in virū ⁊ mulierem: et vir sit superior et regat/
et mulier inferior ⁊ regatur. ¶ Item nota differētiam inter sensualitatem et
Differunt sen sualitas ⁊ rō. rationem. Sensualitas est ea vis anime que corpus sensificat et monet/vt
appetat que delectabilia sunt corpori ⁊ refugiat nocua. Ratio est illa vis ani
Rationale. me que inter bonū ⁊ malum/verū ⁊ falsum discernit. ¶ Et a ratio dr̄matur
Rōnabile. hic et hec rationalis et hoc rationale. hic et hec rationabilis ⁊ hoc rationabi
le. Et licet ista nomina differenter accipiantur/differunt tamen: q; rationale
est illud quod vtitur: vel aptum natum est vti ratione: vt homo angelus.

¶Sed rationale est quod ratione agitur vel deducitur et rōnabiliter vivit. Unde multi holee sunt rationales: qr deducūtur rōne. Et scias q̄ homo dr rō nabilis. Angelus vero intellectualis. ¶Mens dicitur a mene grece quod est luna latine fm Aug. quia sicut luna crescit et decrescit varia vicissitudine com mutatur. fr idem th quod fuit se quadam perfecta nouitate restituit: sic mēs nunc caput somno inserit: nunc descendit ad infima: nūc sese refrenās sibi/ve ris falsa secernit: modo ad corporalia regenda reflectitur/modo eternis rō nibus inspiciendis vel consoluendis adheret. ¶Uel mens dr amentia: et com ponitur cū ista prepositione a. ⁊ dr amens/tis. ⁊ cū de: et dr demens: ⁊ vtrūq̄ est idem quod insanus/a/um. ¶Et nota differētiam inter mētem/memoriā et cogitationē. Nam mens futura preuidit: memoria preterita retinet/cogi tatio presentia complectitur. Aliq̄n th̄ sumit vnum pro alio. ¶Animus dr ab hec anima/me. et tot habet significationes quot patet per versus.

Mens.

Differunt ista. Mens. Memo ria. Cogitatio. Animus.

Est animus ratio/sapientia/vita/voluntas. Impetus/ingenium/proponit/consulit/audet Sit virtus/anima/species/dispositio/cura Cogitat/⁊ sufflat/preconcipit/atq̄ figurat.

Animus.

¶Hic autor describit significationes huius nominis animus/mi. Et est ani mus (fm Augustinū) substātia quedam rōnis particeps: regēdo corpori cō modata/sapiētia illustra: et suum principiū respicit/et seipm cognoscit: ⁊ q̄n tū sit iudicioz̄ (vt extra se querat q̄ ipse possit vinere) intelligit/corporalib⁹ vero passionibus consopitus: et p̄ sensibiles formas extra seipm adducit⁹/oblitus est quid sit et quid fuit: et qr nichil aliud fuisse se meminit/nil preter qō videt esse credit solo sensu circa corpora: ⁊ imaginatiōe circa corpoz̄ similitudines/ atq̄ locoz̄ varietates versat: ⁊ hoc sit in eis siue dormiēdo siue vigilādo. ⁊c.

Animus.

¶Cum vero ab hac distractione per purā intelligentiā ascenderit: in vnū se colligit: et rationalis dr animus/corpis ductor/rector/habitator/et guber nator/videt se p̄ se/⁊ per seipm: seipm videt: nec querit auxiliū corporaliū/primo ab oibus corporalibus sensibilibus tanq̄ impedientibus et prestrepentibus abstrahit se ad se/vt videat se in se/vt moueat se apud se: ⁊ cum deū vult co gnoscere eleuat supra se/mētis acie. Natura enī aliquid tale deus est: qualis est animus: non tamen videri (nisi sub animo) potest: nec ita videri vt anim⁹ potest. ¶Nota q̄ animus cōponit cū equus/a/um. et dr hic ⁊ hec equanimis et hoc equanime: vel equanimus/a/um. i. habens cōstantem animū. Uñ equa nimiter aduerbium: et hec equanimitas/tatis. i. animi equitas: scilz̄ constan tia animi. ¶Item cū vnus: et dr hic et hec vnanimis et hoc me. vel vnanim⁹ mis/mi. i. concors vel vnius animi. Unde vnanimiter aduerbium: et hec vna nimitas/tatis. id est vnitas animi. ¶Item cū magnus: ⁊ dr hic ⁊ hec magna nimis ⁊ hoc me. vel hic magnanimus/ma/mum. Unde. Statius. Magnani mum eacidem. id est audax vel fortis/vel magni animi. Unde magnanimi ter aduerbium: ⁊ hec magnanimitas/tatis. id est animi magnitudo. ¶Et cū pusillus. ⁊ dicitur hic et hec pusillanimis et hoc pusillanime. vel hic pusillani mus pusillanima pusillanimum. Unde pusillanimiter aduerbium: et hec pu sillanimitas pusillanimitatis. id est parultas/vel debilitas animi. ¶Et cum ex: et dicitur hic ⁊ hec exanimis et hoc exanime. id est stupefactus/territus/ mortuus. Unde exanimiter aduerbium. Et hec exanimitas exanimitatis. ¶Et cum longos dicitur. hic et hec lōganimis ⁊ hoc longanime. Uel hic lōga nimus longanima longanimum. Unde longanimiter aduerbiū. Et hoc lon ganimitas longanimitatis. ¶Et cū semis. vt hic ⁊ hec semianimis ⁊ hoc se

Mentis.

Descriptio ani mi superna re spicientis.

Equanimis.

Magnanimis.

Unanimis.

Pusillanimis.

Exanimis.

Longanimis.

Semianimis.

Diffinitio aie.

Diuersa aie nomina.

Differunt ille Sensus.

Imaginatio.

Ratio.

Intellectus.

Intelligẽtia.

Construccio.

Anima viuit exuta carne.

Derivatio aie.

Animus.

Sensus.

Ratio.

Rõcinatio.

Duo sunt in ratione.

Diuisio rõnis.

Differunt sensualitas ⁊ rõ.

Rationale.

Rõnabile.

-tasmatẽ corpoꝝlium ymaginũ quas per sensus carnis percipimus cogitare sed mẽte intelligibili vitaq; sentiri. Dicit ergo q; anima ſm sua diuersa officia diuersis nominibus appellatur. Diffinit autẽ eã. Aug. sic. Anima est spiritus intellectualis/rationalis semper in motu/bone maleq; voluntatis: capax secũdum benignitatẽ creatoris: atq; ſm operis sui officij diuersis nũcupat nominibus. ¶ Dicitur nãq; anima/dum vegetat. Spiritus/dum cõtemplatur. Sensus/dum sentit. Animus/dum sapit. Mens/dum intelligit. Ratio/dũ discernit. Memoria/dũ recordat. Voluntas/dum vult. Ista tamen nõ differũt in substãtia quemadmodũ in noibus: qm̃ oia ista est vna anima: proprietates quidem diuerse: sed essentia vna. In spiritu tamẽ ⁊ anima potest esse differentia: qm̃ omnis anima est spiritus/non omnis spiritus anima. ¶ Nota differẽtiã inter sensũ/imaginationẽ/rationẽ/intellectũ/et intelligentiã. ¶ Sensus est ea vis anime: que rerũ corporearũ formas corporeas percipit presentes. ¶ Imaginatio est ea vis anime que rerũ corporearũ formas corporeas percipit: sed absentes. ¶ Ratio est vis anime que rerũ corporearũ naturas/formas/differentias/ppria et nota accidẽtia percipit incorporea/sed nõ corporea nisi ratione substantie. Attrahit enim a corporib⁹ q̃ fundant in corporibus non actione: sed consideratione. ¶ Intellectus est ea vis anime: que invisibilia percipit: sicut angelos/demones/animas/⁊ oẽm spm̃. ¶ Intelligentia est ea vis anime que immediate supponitur deo: cernit quidẽ ipsum summũ bonũ verũ/⁊ incõmutabilem. Sic anima sensu percipit corpora: imaginatione corporis/similitudines. ratione corporis/naturas intellectum/spm̃ creatum/intelligentia/spm̃ increatum. (His dictis ad expositionẽ littere veniamus). ¶ Construe sic. Plura nomia. i. diuersa nomina/sunt anime. i istius dictionis/animã pluribus officijs. id est ꝓpter plura sua officia. Nã sensus vt aia dum sentit aliquid. Ratio/dum iudicat aliquid. Et vt mens dum cõmemorat quid id est aliquid. Et dicitur animus/dũ cogitat aliq̃d. Et cor quando affectat. i. cupit/quid. id est aliquid. Et animus est dicta voluntas/cum vult. id est cum voluntatem habeat aliquid faciendi.

¶ Hic nota q; anima exuta carne viuit/videt audit: ⁊ omnes sensus atq; ingenia viuaciter tenet sine orgãno naturali. His visis videamus istarũ originẽ dictionũ. et primo de aia. ¶ Anima ſm Johannẽ ianuensem in suo catho. derivatur ab animos grece quod dicitur vẽtus latine: qr quidam putauerũt animã esse ventum: quasi ore trahentes aerem vnde viuamus. Unde hic animus/mi. de hoc animal/lis. ⁊ animo/as/aui/are. i. animã dare vel exhortari vel audacẽ facere. ¶ Sensus a sentio/tis/tire. sensi. idẽ q̃ anima: ⁊ inde derivatur hic ⁊ hec sensualis ⁊ hoc le/ad sensum pertinens vel sensu ⁊ corpori deditus seu pertinens. Unde sensualiter aduerbium: et hec sensualitas/tatis. ¶ Ratio vt a ratus/a/um. i. firm⁹/a/um. ⁊ scribit̃ per t/⁊ nõ p c. Et nota differẽtiã inter rationẽ ⁊ ratiocinationẽ. Ratio est q̃dã motus animi vsum mẽtis acuẽs/verũ a falso distinguens. Uel ſm Aug. Ratio est animi aspect⁹ quo p se ipm̃ verũ intuetur. Ratiocinatio est inq̃sitio rõnis: ẽ re illa op⁹ est ad vẽdendũ ac ad inquirẽdum. ¶ Item in ratione sunt duo. Unũ ad superna ⁊ celestia intendens: et illud dicitur sapientia. Aliud est ad transitoria ⁊ caduca respiciẽs ⁊ illud vocatur prudentia: hec duo ex ratione sunt: ⁊ in rõne cõsistũt. ¶ Et sciendum q; ratio dividit se in duo. s. sursum ⁊ deorsum. Sursum in sapientiam. Deorsum in prudẽtiam: quasi in virũ ⁊ mulierem: et vir sit superior et regat/et mulier inferior ⁊ regatur. ¶ Item nota differẽtiam inter sensualitatem et rationem. Sensualitas est ea vis anime que corpus sensificat et monet/vt appetat que delectabilia sunt corpori ⁊ refugiat nocua. Ratio est illa vis anime que inter bonũ ⁊ malum/verũ ⁊ falsum discernit. ¶ Et a ratio derivatur hic et hec rationalis et hoc rationale. hic et hec rationabilis ⁊ hoc rationabile. Et licet ista nomina differenter accipiantur/differunt tamen: qr rationale est illud quod vtitur: vel aptum natum est vti ratione: vt homo angelus.

¶Sed rationale est quod ratione agitur vel deducitur et rōnabiliter vivit. Unde multi holee sunt rationales: qz deducūtur rōne. Et scias q̄ homo dr rō habilis. Angelus vero intellectualis. ¶Mens dicitur a mene grece quod est luna latine ſm Aug. quia sicut luna crescit et deficit varia vicissitudine commutatur. ſn idem tñ quod fuit se quadam perfecta nouitate restituit: sic mēs nunc caput somno inserit: nunc descendit ad infima: nūc sele refrenās sibi/veris falsa secernit: modo ad corporalia regenda reflectitur/modo eternis rōnibus inspiciendis vel consoluendis adheret. ¶Uel mens dr amentia: et componitur cū ista prepositione a. ꝛ dr amens/tis. ꝛ cū de: et dr demens: ꝛ vtrūq̄ est idem quod insanus/a/um. ¶Et nota differētiam inter mētem/memoriā et cogitationē. Nam mens futura preuidit: memoria preterita retinet/cogitatio presentia complectitur. Aliqñ tñ sumit vnum pro alio. ¶Animus dr ab hec anima/me. et tot habet significationes quot patet per versus. **Mens.** **Differunt ista. Mens. Memoria. Cogitatio. Animus.**

Est animus ratio/sapientia/vita/voluntas. Impetus/ingenium/proponit/consulit/audet Sit virtus/anima/spes/dispositio/cura Cogitat/et sufflat/preconcipit/atq̄ figurat. **Animus.**

¶Hic autor describit significationes huius nominis animus/mi. Et est animus (ſm Augustinū) substātia quedam rōnis particeps: regēdo corpori cōmodata/sapiētia illustra: et suum principiū respicit/et seipm cognoscit: ꝛ q̄n tū sit iudicio q̄ (vt extra se querat q̄ ipse possit vivere) intelligit/corporalib⁹ vero passionibus consopitus: et p sensibiles formas extra seipm adduct⁹/obliuiscitur quid sit et quid fuit: et qz nichil aliud fuisse se meminit/nil preter qđ videt esse credit solo sensu circa corpora: ꝛ imaginatiōe circa corpor simulitudines/atq̄ locor varietates versat: ꝛ hoc fit in eis siue dormiēdo siue vigilādo. ꝛc. **Animus.**

¶Cum vero ab hac distractione per purā intelligentiā ascenderit: in vnū se colligit: et rationalis dr animus/corpis ductor/rector/habitator/et gubernator/videt se p se/ꝛ per seipm: seipm videt: nec querit auxiliū corporaliū/primo ab oībus corporalibus sensibilibus tanq̄ impedientibus et prestrepentibus abstrahit se ad se/vt videat se in se/vt moueat se apud se: ꝛ cum deū vult cognoscere eleuat supra se/nūtis acie. Natura enī aliquid tale deus est: qualis est animus: non tamen videri (nisi sub animo) potest: nec ita videri vt animꝰ potest. **Descriptio animi superna respicientis.**

¶Nota q̄ animus cōponit cū equus/a/um. et dr hic ꝛ hec equanimis et hoc equanime: vel equanimus/a/um. i. habens cōstantem animū. Uñ equanimiter aduerbium: et hec equanimitas/tatis. i. animi equitas: scilz constantia animi. **Equanimis.**

¶Item cū vnus: et dr hic et hec vnanimis et hoc me. vel vnanimꝰ ma/mū. i. concors vel vnius animi. Unde vnanimiter aduerbium: et hec vnanimitas/tatis. id est vnitas animi. **Magnanimis.**

¶Item cū magnus: ꝛ dr hic ꝛ hec magnanimis ꝛ hoc me. vel hic magnanimus/ma/mum. Unde. Statius. Magnanimum eacidem. id est audax vel fortis/vel magni animi. Unde magnanimiter aduerbium: ꝛ hec magnanimitas/tatis. id est animi magnitudo. **Unanimis.**

¶Et cū pusillus. ꝛ dicitur hic et hec pusillanimis et hoc pusillanime. vel hic pusillanimus pusillanima pusillanimum. Unde pusillanimiter aduerbium: et hec pusillanimitas pusillanimitatis. id est parvitas/vel debilitas animi. **Pusillanimis.**

¶Et cum ex: et dicitur hic ꝛ hec exanimis et hoc exanime. id est stupefactus/territus/mortuus. Unde exanimiter aduerbium. Et hec exanimitas exanimitatis. **Exanimis.**

¶Et cum longos dicitur. hic et hec lōganimis ꝛ hoc longanime. Uel hic lōganimus longanima longanimum. Unde longanimiter aduerbiū. Et hoc longanimitas longanimitatis. **Longanimis.**

¶Et cū semis. vt hic ꝛ hec semianimis ꝛ hoc se- **Semianimis.**

Cor.

Ogatiões cordis/pulmonis felis/splenis/et iecoris.

Descriptio celi

Periculuz dormientis sup latus sinistrum.

Vires anime.

Quattuor elemēta in hoie.

Cor cōponitur

Concors.

Discors.

Excors. Ecors.

Secors. Uecors. Unicors.

Voluntas.

Voluntaria.

Inuoluntaria.

Questio vtruz omne peccatū sit volūtariū.

Responsio.

Ignorātia que et quē excusat/et non excusat.

Ignorantia in ris.

mianume. Uel semianimus semianimo semianimū. ⁊ sic de aliis. Et omnia ista composita sunt tertie declinationis: ⁊ bene possunt esse secūde declinatiōis. ¶ Cor/a cordiam grece: dicitur hoc cor cordis: et vt dicit ysidorus. Cor ideo est vicinum pulmoni: vt cum ira felis accenditur pulmonis humore temperetur. ¶ Et nota q̄ a corde sapimus/a pulmone loquimur/a felle iratsumur/a splene ridemus/a iecore nos amamus. vñ. Cor sapit/et pulmo loquit/fel monet iras. Splen ridere facit: cogit amare iecur. ¶ Itē scias q̄ rabbi moyses dicit q̄ celum in vniuerso est sicut cor in animali: cuius motus si ad horam quiesceret/vita corporis finiretur. Et ex hoc patet q̄ celum sydereum causat generationem ⁊ corruptionem in istis inferioribus. ¶ Nota cū quis incubat sinistro latere. Epar/fel/et stomachus opprimunt cor: quod principium motus est: et unde fit grauitas: ⁊ quādoq̄ mors subitanea. Unde plures moriuntur in lectis iacētes in tali latere dormiēdo. ¶ Tres sunt vires in anima. Vis naturalis/vis virilis/vis alialis. Scias itaq̄ q̄ cum corpus humanum ex quatuor elementis cōpositum sit: ⁊ quodlibet elementū vendicet sibi certā partem in corpore: sicut terra in carne ⁊ ossibus: aqua in humoribꝰ: aer in pulmone: qñ idcirco semper pulmo in motu est: q̄ vētilabrum est cordis: ne nimio calore cor consumatur. Sedes ignis est in corde: et ideo infernus est latum/et superius acutum: quam formā ignis tenet. ¶ Cor componitur cū con/⁊ dicitur hic et hec ⁊ hoc cōcors/dis. Et cū dis. ⁊ ōr discors/dis. Et cū ex. ⁊ ōr excors dis. Et cum e. ⁊ ōr ecors/dis. Et cum se. ⁊ ōr secors/dis. Et cum ve. et dicit vecors. Et cum re. et ōr recordor/aris. verbū deponens. Et cum vnus. ⁊ ōr vnicors. Et scias q̄ omnia illa nomina cōposita a cor/sunt generis omnis: et terminant ablatiuū in e/vel in i/vt ablatiō ab hoc ⁊ ab hac ⁊ ab hoc vecorde vel ī. ¶ Voluntas ōr a volo vis. Et sic diffinitur voluntas ab Augustino in li. lxxxiij. q. Voluntas est animi motus nullo cogente ad aliud amittendū: vel adipiscendum: et tangitur terminus a quo cum ōr motus animi: ⁊ terminus ad quem cum ōr ad aliud amittendum. ¶ A voluntas ōr voluntarius/a/um: qō componitur cū in. ⁊ ōr inuolūtarius/a/um. i. nō volūtarius. ¶ Hic pōt queri vtrū omne pctm̄ sit voluntariū: Uidetur q̄ sic: q̄ dicit Aug. pctm̄ adeo volūtariū est quod si nō est volūtarium nō est pctm̄. Item omnis motus/vel est naturalis/vel volūtarius/vel violentus: pctm̄ non est motus naturalis/nec violentus: ergo voluntarius. Item si non est volūtarium/non est vituperabile. Ut dicit Damascē. q̄ volūtarium est qō nec̄ per ignorantiā fit voluntarium/sed contingit peccare per violētiam ⁊ ignorātiam: sicut qui timore mortis mētitur vel fornicatur: igitur omne pctm̄ est voluntarium. ¶ Ad hoc respondetur q̄ omne pctm̄ est volūtarium: sicut nōstratur. Ad hoc qō obiicitur de peccato ignorantie ōr q̄ ignorantia facti quod est necessariū ad salutem est peccatum. ¶ Quod vero obiicitur de coactione dicēdum: q̄ nō potest cogi volūtas coactione sufficienti: q̄uis efficienti: vt in illo qui timore mortis mentitur accidit: ⁊ in illo qui timore mortis proiecit merces in mare. Duplex est enī volūtas ꝑm Johannem de rupella. Absoluta. quādo aliquis vult aliquid propter se. Et determinata siue collatiua: qñ aliquis vult aliqd cōsideratiōe alicuius cause impellentis: vt propter naufragiū proiicere volumus merces in mare. ¶ Et quia ignorantia aliquando excusat/aliquando accusat: ad questionem istam determinandum necesse est perquirere diuisiones ignorantie. ¶ Dico ergo q̄ ignorantia alia iuris/alia facti: et hoc vel indifferentis: et illa excusat sufficienter. vt Cotin. r. c. Non interrogantes propter conscientiam vel ignorantiā necessaria ad salutē: vt xp̄m passum ⁊ hmōi. ¶ Et circa hoc distinguēdum: q̄ aut non pōt vitari: sicut est in homine quia natiuitate sua caret vsu rationis: et hec excusat. Aut q̄ pōt vitari: sicut est in iudeis ⁊ paganis. ⁊ hoc nō excusat. ¶ Ignorantia iuris subdiuiditur: quia aut est iuris naturalis: et ista nullum adultum excusat: sicut dicit decretum. Nulli adulto licet legem naturalem ignorare/siue ius naturale. Ratio est hec: quia scribitur in corde hominis: et ideo naturaliter nullum excusat eius ignorantia.

¶ Uel est ignorantia iuris legis scripte scz diuine prophetie/euãgelij apostolice doctrine et ista excusat sicut de mortali delicto eos qui tenentur ista scire vt prelatos:q principes cpos q metropolitanos qui tenẽtur omnipotẽti reddere rationẽ de ea que in eis fide et spe. ¶ Unde de episcopo querit an sciat nouum et vetus testamẽtum:hec accusat sicut de venali supplices clericos q illiteratos qui cum potuissent didicisse non didicerunt. Unde ad Thimo.iij. Attende lectioni/exhortationem q doctrinam. In nullo autem accusat laicos dũmodo non contẽnant. Item est ignorantia iuris positiui vt decretorũ legum que ad determinationẽ causarum pertinet: q ignorantia huius iuris solos iudices accusat. Item est ignorantia iuris positiui quod cõtinet mores constitutiones ecclesiasticas ad vitanda peccata:hec excusat sacerdotes habentes curas animarum et confessores.

q lex nature scribit in hominis corde.

Spiritus et anime/manes/perfectio vita Uis indelechia/natura/potentia/virtus Interioz vel homo:predictis additur umbra.

¶ Superius autem determinauit quomodo hec dictio anima ꝓpter diuersa sui officia diuersa sortitur vocabula:hic ponit specialẽ synonimationẽ istiꝰ nominis anima:dicens q omnia ista scz spũs.q.ẽ.sunt idem quod anima.

¶ Sed nunquid vere sunt idem quod aia:Ad hoc dicimus q aia sũt quedam naturalia q quedam accidentia.q quedam vires.q ista omnia sunt idez cum anima et eandem rem significant:fm Augustũ in cap. de spũ et anima. Et sunt quedam accidentalia in aia:et illa aia non est. Non est enim sua prudentia/sua temperantia/sua fortitudo/sua iusticia. Potentie anime sunt concupiscibilitas/irascibilitas/rõnabilitas. Uires anime sunt/sensus imaginatio ratio/memoria/intellectus/intelligentia. Potẽtie possunt dici vires q ecõtra

¶ Construe sic. Ac pro q:et preter hec que superius ponũtur pro anima ista q̃ hic sequũtur sunt idem quod anima vcz spiritus est anima:manes sunt aia id est idẽ qõ anima.q.ẽ. ¶ Spũs a spiro ris. ¶ Manes sunt anime infernales. Uel fm Papiam Manes sunt umbre vel anime mortuorũ vel infernus aut sepulchra/fauille malorum/vel nocumenta tertie declinationis:q caret singulari numero. Et dicitur a mene grece quod est defectus latine. Uel per antiphrasim:a munũ grece quod est bonum latine:quia nõ sunt boni immo mali q; in inferno morantur. ¶ Perfectio scz interior est aia:q dicit a perficio/cis/qui a pficit holem.q; sine illa perfectione aia non esset. ¶ Uita est idem qõ aia q dicitur de vito/tis. Et vita componitur cum contra q dicitur hoc conuitiũ th.cum t.in penultima syllaba. ¶ Et est cõuitiũ dictum opprobriosum cõtra bonam vitam alicuius:vt ille dixit plura conuitia.id est opprobriosa vel dicta opprobriosa. Et inde conuitiosus et hoc cõuitiosũ/si.diminutiuũ.id est paruũ conuitiũ:et producit hanc syllabam m. ¶ Uis scilicet interior est anima. Et differentia est inter vis et virtus secundum Papiam. Nam vis est anime et corporis. Sed virtus est anime. Item vis secundum eundem est potestas/violentia/virtus. Uis non habet nisi tres casus in singulari q vnicum in plurali secundum quosdam.vt sic. Nominatiuo hec vis. Accusatiuo hanc vim. Ablatiuo ab hac vi. Et pluraliter accusatiuo has vires:secundum doctrinale habet omnes casus plurales iuxta versum. Uis vim vicz dabit totum plurale tenebunt tũc declinatur in plurali numero.ntõ he vires.genitiuo harũ virium.dtõ his virib9.ac.q ris a vireo/es. ¶ Endelechia est aia:q est endelechia fm calcidiũ:vt ait Papias pfecta et as:quasi indelechia.id est itima etas fm Aristotelẽ absoluta perfectio:secũdum Platonem anima mũdi:q dicitur endelechia ab en qõ est in q delechia quod est perfectio quasi interior perfectio.

Constructio.

Manes.

Perfectio.

Uita.

Conuitium.

Conuitiosus.

Uis.

Quõ differunt vis et virtus.

Endelechia.

¶ Et nota q̄ potest dici endelechia vel indelechia quia tātum valet en apud grecos quātum valet in apud nos. Un hmōi nomina greca siue notha (que predictam prepositionem habent in sui compositione) possunt scribi indifferenter/modo per en modo per in. vt encaustum vel incaustū: entimema vel intimema emplastrum vel implastrum: energuminus vel inergumminus: et sic de aliis.

Natura et est duplex.

¶ Natura est anima: et dicit a nosco:s. eris. ¶ Natura est cuiuslibet substanti specificati proprietas: et hec diffinitio intelligitur de natura naturata: quia duplex est natura scz natura naturata et natura naturās que est deus. A natura dicitur hic et hec naturalis q̄ hoc/le. et naturo/as/sui/are. id est facere naturā vel sm naturam facere/et producit hanc syllabam tu. Un Lex et natura christus simul omnia iura. Damnant ingratū lugent et eū forte natū.

Potentia. Uirtus.

¶ Potentia scilicet interior est anima: et potentia formatur a datiuo huius nois potens: sic potenti addita a fit potentia: q̄ dicitur de possum/es/est. Uirtus est idem q̄ anima: et dicitur a vireo/es. quia facit virū virere bonis moribus et non madere vitijs.

Hō est duplex scz interior q̄ exterior.

¶ Interior vel homo: vel pro et interior homo est animal. ¶ Et nota q̄ homo est interior et homo exterior: et vterq̄ est homo Exterior homo est corpus hois. Homo interior est ipsa anima/homo vterq̄ est exterior homo et interior homo. i. corpus q̄ anima: q̄ hec duo vnus est hō.

Umbra.

¶ Umbra additur. i. sociatur: predictis scilicet noibus: quia vmbra idem est quod anima. Unde. Lucanus. Umbraq̄ erraret exsulis multa.

Orcus habet manes: animabus corpora viuunt
Spiritus in celis vmbre per busta vagantur.

Differunt alia/manes/spūs/q̄ vmbra.

¶ Superius autor determinauit de synonimatione istorum nom. rē. q̄ quis inter ista quatuor: scz manes/ala/spiritus/et vmbra: est aliqualis differentia quo ad loca (in quib⁹ ppte credunt esse). Docet hic quomodo differūt ab invicem. Dicens q̄ manes sunt apud inferos: et sic reperitur apud poetas. Anima proprie dicitur dummodo est in corpore illud vegetando et vnificādo. Spūs proprie dicitur cū exitus est corpore q̄ transfertur ad celū. Et vmbra est spūs qui (sm poetas) semper circa mortuorū sepulchra vagat. Quia tres alas dicebāt poete quemlibet hoiem habere. Una que post mortem, hominis aduolat ad stellas a quibus hortum habet. Alia que in infernū dimittitur. Tertia que dicitur circa busta. i. sepulchra mortui hominis vagari: q̄ hec dicitur vmbra.

Poete dixerūt hoiem habere tres alas.

Constructio.

¶ Construe sic. Orcus. i. infernus: habet. i. possidet. manes. i. illas animas infernales: corpora supple humana viuunt animabus. i. p animas dum sunt in corporibus/spūs scz in celis/vmbre vagantur per busta. id est sepulchra mortuorū.

Orcus. Manes.

¶ hic orcus/ci. dicitur de orce grece quod est capere latine. ¶ hi manes pluraliter manuum manibus. rē. Et dicitur de mene grece quod est defectus latine: quia semper in defectu sunt.

Aula. Aula/vel atria/castra/palatia/regia regum

¶ hic agit autor de synonimatione istorū nom que ptinēt ad habitationem dominorū dicens q̄ omnia ista aula. rē. idem significāt. i. simul signāt scz virū.

¶ Formatur aliter constructionis sententia sic. hic docet autor quot sunt nomina synonima cū isto nomine hec aula/le. quod est mansio magnatum. Dicens q̄ atriū atrij est idē qđ hoc astrū/tri. q̄ idem qđ palatiū/tij. hec regia/gie. idē est.

Constructio.

¶ Construe. Aula vel atria. i. atriū numerus pro numero: castra p castro palatia. i. palatiū regia supple sunt/regem. i. regnorū dñorum et magnatum

Aula. Atrum. Castrum.

¶ hec aula/le. dicit ab altabo rege q̄ primo aulas inuenit. ¶ hoc atriū/tri. hī de' attero/ris. q̄ atterit pedibus ambulantiū in eo. ¶ hoc castrū/tri. hī de

castro/as.qr castret ibi licentia habitantiū:ne passim vagari liceat ꝛ pateāt hostibus. Dicuntur enim castra in expeditiōe tm̄ in plurali. Uel ōr castrū de castus/a/um:qr ibi tanq̄ casti debēt esse.luxuria enim viros enervat. ¶ Hoc palatiū/tij.de palo/as.i.vagari ōr ampla dom⁹ in qua multi vagari possunt. Uel dicitur a palans/tis.qui fuit rex archadie:in cuius honorem regiam cōditā palatiū vocauerunt. ¶ Hec regia/gie.de rex regis ōr aula. Unde Ouid. Regia solis erat sublimibus alta columnis. Palatium. Regia.

Aliger/ales/auis/volucrisq̄ volatile ꝓpes. Auis.

¶ hic docet autor quot sūt nomina synonima cū isto noie auis.Et ōr auis ab aueo/es.i.cupere.Dicit q̄ ista sez hic aliger aligri ꝛ cōponitur de ala ale.que est pars volucris. hoc volatile/lis.ꝛ ꝓprie est omne qđ volat:sive musca sive auis. hic et hec prepes/peris.a prepeto/tis.ꝓprie est auis q̄ ex rapina vivit. ¶ Construe. Aliger est auis/ales est auis/q̄ pro et volucris est auis/volatile est auis/prepes est auis.i.idem quod auis. Aliger. Volatile. Prepes. Constructio.

Si sit auis specio/capio/vel garrio iunctum Auis. Auspicor auspiciū simul auspex aucupor auceps Augur et augurium/simul auguror efficiuntur.

¶ hic docet autor q̄ si ista dictio auis cōponit cū istis trib⁹ verbis spacio/capio/garrio:tūc illa q̄ sequūtur in sequētib⁹ versib⁹ oriunt ab illis:vt si auis ꝛ spicio/cis.simul cōponātur:tūc deriuātur inde. ¶ Auspicor/ris.verbū deponens qđ idē est qđ diuinare per inspectionē auiū. ¶ Auspiciū.idē est qđ diuinatio. Auspex/cis.i.diuinator. Et si capio/pis.cōponitur cū ista dictione auis tūc aucupor.i.hoc verbū aucupor/ris.verbū deponēs.idē est qđ anes capere ¶ Et hic ꝛ hec auceps gtō hui⁹ aucupis/efficiūt.i.deriuant. Sic si garrio cōponit cū isto noie auis:tūc ista tria Augur/augurīā/auguror.efficiunt.i. deriuantur. Augur declinat. hic ꝛ hec augur/gtō hui⁹ guris.dtō guri.i.diuinator per cātus auiū/vel gestus/vel violatu. ¶ hoc augurīū/rij.i.peritia diuinādi per auiū cātus/vel gestus/vel volatū. Auguror/aris.verbū deponēs taliter deriuat:vt superius ōr. ¶ Et hic vide qualiter de hmōi augurijs ꝛ diuinationibus senserit. Aug.ꝛ scribitur in canone.xxvi.q.v. Nō observabitis dies q̄ dicuntur egyptij aut kalēdas ianuarij:in quib⁹ sunt cātilene et cōmessationes: et ad invicē dona donant:quasi in ꝓncipio anni boni facta auguria:aut aliqt menses/aut dies/aut annos/aut lunes curium:qr quicūq̄ has ꝛ quascūq̄ divinationes/aut facta/aut auguria observat/aut intēdit/aut attendit/aut consentit observātibus/aut talibus credit/aut in eoꝝ domū vādit/aut in suā introducit/aut interrogat/sciat se fidē christianā aut baptismū revocasse:ꝛ paganā ꝛ apostatā.i.retro abeuntē:et dei inimicū/atq̄ irā dei incurrere in eternū:nisi ecclesiastica ꝓnia emēdatus recōsiliet̄r. Ecce q̄ detestabilis sit q̄libet divinatio. ¶ Cōstrue sic ꝗlus. Si specio.i.hoc ꝗbū specio cis/spexi/cere.idem qđ video/des.ꝫ nō est in vsu:sit tūc tū huic noi auis/ꝛ si capio sit tūc tū huic noi auis/vel si garrio sit tūc tū in cōpositione huic noi auis:tūc auspicor/ris.hoc auspicīū/cij.ꝛ hic ꝛ hec auspex/cis.media cor.simul pro et:hoc verbū aucupor aris.et hic ꝛ hec auceps/aucupis.media cor.et hic ꝛ hec augur/ris.ꝛ hoc augurīū/rij.simul pro et auguror/aris.efficiūtur.i.deriuātur/vel facta sunt. Auis. Constructio.

Dic archas thecas cistas vel scrinia capsas Capsula/capsella/de capsa diminuuntur. Arcka.

Constructio.

¶ Hic docet autor quot sunt nomina synonima cum isto nole hec archa/che. est idem qđ cista/te.et idem qđ scrutiū/nij.et idem qđ capsa/se.et idem quod capsula.idem quod capsella.idem qđ theca.Et autor dicit q̄ ista duo vltima scilicet capsula et capsella/sunt diminutiua de hoc nomine capsa/se. ¶ Construe.Dic thecas esse archas/vel pro et dic scrinia esse archas.Capsula idem est quod archa.et capsella qđ idem est/diminutiuū.i.sunt diminutiua de hoc nomine capsa capse. ¶ hec archa arche.de arceo/ces.dicitur:q̄ arceat.id est prohibeat visus. ¶ hec theca/ce.positio vel positorium:q̄ imponitur aliquid vel dicitur a tego tegis.tunc non aspiratur:sicut nec archa. ¶ hec cista cistes dicitur de hec costa coste. ¶ hoc scrinium/nij.a scrutor/aris.Capsa capse.de capio/capis.

Archa.
Theca.
Cista.
Scrinium.
Capsa.

Arduus. Arduus/excelsus/celsus sublimis:ꝫ altus. Summus/et elatus/sublimatusq̄/leuatus Est et sublatus predictis associatus.

Constructio.

¶ Hic autor docet quot sunt nomina synonima cum isto nomine arduus/a/um.dicens q̄ omnia illa que sequuntur in versibus idem significant. ¶ Construe.Excelsus/a/um.Et hic et hec sublimis ꝫ hoc me.Celsus/a/um.et altus a/um.Summus/a/um.Et elatus/a/um.q̄ pro et sublimatus/a/um.leuatus a/um.supple sunt idem qđ arduus/a/um.et sublatus/a/um.id est associatus.i. adiunctus.predictis scilicet adiectivis:quo ad significationem. ¶ Arduus/a/um.de ardeo ardes dicitur. ¶ Excelsus de ex/ꝫ celsus componitur. ¶ Sublimis.de sub ꝫ limus/m:i.Celsus:a cello cellis dicitur. Uel a celo quasi celestus ¶ Altus de alo/lis. ¶ Summus de supra. ¶ Elatus de effero/fers. ¶ Sublimatus.de sublimo/as. ¶ Sublatus de suffero/fers.

Arduus.
Excelsus.
Sublimis.
Celsus.
Alt⁹. Summus.

Auxiliū. Auxilium vel opem/suffragia dic vel asilum Presidium vel subsidium quibus adde iuuamen His adiumentum/simul adiutoria iunge His adminiculum/simul addas opitulamen Et de propitior fit propiciatio nomen.

Auxiliū.Opē.
Suffragiū.
Asilum.
Presidium.
Subsidium.
Iuuamen.
Adminiculū.
Opitulamen.
Constructio.

¶ Hic docet autor q̄ ola nola que ponuntur hic sunt eusdē significationis cū hoc nole hoc auxiliū/lij.de augeo/es.dr. ¶ Opē opes ab ope de ops.i.de dea terre dicitur. ¶ hoc suffragiū/gij.de suffragor/aris.dicitur. ¶ hoc asilum/li. cōponitur de a:quod est sine:et silen quod est tractus:q̄ non licet aliquē trahere de loco illo:et proprie est domus refugij quā Romulus fecit Rome Secundo modo est ecclesia. ¶ hoc presidiū/dij.de pśideo/des.dr. hoc subsidium/dij.de subsideo/es.dr. ¶ hoc iuuamen/nis.hoc adimentū/ti. hoc adiutoriū/rij.de iuuo/as.dicūtur. ¶ hoc adminiculū/li de ad et minicula:sicut hoc opitulamē/nis.dr de opitulor/aris.verbo deponentali. ¶ Construe.Dic suffragia.i.suffragiū:vel q̄ pro et/opē/vel pro ꝫ asilum:ꝫ auxiliū.i.idem qđ auxiliū quib⁹ noibus/adde.i.iuge presidiū:vel que pro ꝫ/ꝫ subsidiū et iuuamē/simul p et:iunge his noibus hoc adumētum/ti.ꝫ adiutoria.i.adiutoriū/rij. et hoc nomē ppiciatio qđ ꝓsimilis significatiōis sit cū illis.Et deriuat de hoc verbo deponēti ppitior/aris.qđ idē est qđ auxiliari/vel suffragari. ¶ Adumētū/adminiculum:ꝫ opitulamē stant male hic.Sed autor excusat se de hui⁹ positiōe si-

pria in prohemio/ibi. Quod breue. ⁊c.

Aqua.

Torrēs flumē aqua fluuiꝰ lacus vndaq; limpha
Dic riuos lattces puteos dic stagna paludes
Illis addatur amnis simul atq; fluentum
Est aqua stans arte stagnū stannūq; metallum
Amnis iungatur a quo mediamna vocatur
Immotas natura facit stagnare paludes.

¶ hic docet autor q; ola ista nota que hic ponūtur cōsignificāt. i. sunt eiusdē significationis cū hoc nole aqua. Ponit etiā equiuocationē hui⁹ dictiōis stagnum in illo versu. Est aqua. ⁊c. Dicēs q; stagnū est aqua stans: ⁊ hoc p̄ artem et ingenium hoīm. Item aliter stagnum naturaliter fit quod innuit autor cū dicit. Immotas natura. Et late declarāt Albertus magnus sup̄ metheororū vbi agit de metallis ⁊ Bartholomeus de proprietatibus rerum. Item stagnū metallū quod vt quibusdam placet dicit stannum. Sed vere Isidorus papias ⁊ alq; nobiles autores dicūt stagnū per g ⁊ non per n. Stannū. angl. (tyn).

Differunt.
Stagnum.
Stannum.

¶ Construe. Torrens/flumen/fluuius/lacus/vnda. q; pro ⁊/lympha sunt idē quod aqua. Dic riuos. id est riuū/puteos: et dic stagnū ⁊ paludes esse idē q; aquas: ⁊ ponunt in plurali causa metri. ¶ Est aqua stans. hic est equiuocatio huius dictionis stagnum. ¶ Cōstrue. Stagnū est aqua stans arte. i. per artem hominū. anglice (a ponde) q; pro ⁊ stannum est species cuiusdā metalli. id est quoddā metallum. anglice. (tyn) Amnis iungatur huic a quo scz nole hec dictio mediamna vocat. id est dirruitur. ¶ Et est mediamna spacium terre: circa quā vterq; decurrit aqua. anglice (an holme). Et ponit de medi⁹/a. um quasi sita id est posita in medio amnis. Immotas. ⁊c. Cōstrue. Natura facit aliquādo paludes immotas. i. immobiles/stagnare. i. deuenire stagna nullo homine subueniente. Et proprie palus est cuius superficies tenuis terram cooperit subtus tamen aqua lutosa est ⁊ in parte stans, propter subpressionem. Et nec pondus magnum ferre potest quin illud absorbeat.

Construction.
Palus.

¶ hic torrens. tis. de torreo/es. torrere. ¶ hoc flumen hic fluuius. de fluo/is. ¶ hec aqua de equus/a/um.

Torrens.
Flumē. Aqua.

¶ hic lacus/ci. de liqueo es. Et est lacus aqua stās naturaliter vel parū fluens sine habeat pisces siue non: q; antē dicit lacus quasi locus aque. ethimo. est. Et differt a stagno a piscina. ¶ Stagnum est aqua stans artificio habēs pisces. ¶ Piscina est aqua stans carens piscibus. Unde a pisce dicitur per cōtrarium. ¶ hec vnda de eo is dicit. ¶ hec limpha a nympha n/mutata in l/ dicitur lympha. ¶ hic putens/tei. a puto/tas. dicitur. ¶ hic latex/ticis. a lateo. tes dicitur.

Lacus.
Stagnum.
Piscina.
Lympha.
Latex.

Argilla.

Glarea vel gipsis glis est argilla bitumen
Glis animal/glis terra tenax/glis lappa vocatur.
Ris primum glissis tenet altera: tertia glitis.

¶ Autor docet quot sunt nomina cum isto nomine hec argilla argille. Dicit q; hec glaria glarie est idem. hoc gipsum gipsi est idem. hec glis glissis est idē hoc bitumen bitumtis est idem. ¶ Deinde ponit autor equiuocationem

in ista dictiõe glis: dicit q equiuocat ad tria. Nã glis est quoddã animal parũ quod per totã hyemẽ dormiẽs vigilat in estate. Glis gliris animal dicit a gliscero qõ est dulce vel a glisco/scis. qõ est impinguescere: qr dormiendo pinguescit Et habet carnem colum et sub ventre album colorem: q in dorso rubeũ: vt mustela. ¶ Isidorus dicit glires dicti sunt qr pingues eos efficit somnus. Nam gliscere dicimus crescere: et hyeme tota dormiunt: et immobiles quasi mortui iacent. Estuo tpe reuiuiscũt. Et glis est argilla. Et glis est lappa. ¶ Deinde dicit q glis fm diuersã sui significationẽ/diuersam habet variationẽ in gtõ. Nam glis quando est animal facit gliris in gtõ: et declinatur his glis gliris. Sed quando est terra tenax facit glitis in gtõ: q est femini generis. Et quãdo est lappa facit glitis in gtõ et femini generis. Unde versus. Hic animal/hec terra tenax: hec lappa vocatur. ¶ Construe sic. Glaria vel pro et gipsis pro gipsum glis faciens glitis in genitiuo: et bitumen est argilla. i. idem quod argilla. ¶ Glis animal ẽ. hic est equiuocatio istius dictionis glis. ¶ Cõstrue Glis vocatur quoddam animal: et glis vocatur terra tenax: et glis vocatur lappa. Primum. i. animal glis tenet. i. habet tis. i. gliris in genitiuo. altera. i. glis quando est terra tenax tenet glitis in gtõ. Tertia. i. glis quando est lappa tenet glitis in gtõ. hic glis gliris. anglice (a dourmous) hec glis glitis. anglice (a clay) hec glis glitis. anglice (a burre) ¶ Glaria fm Virgilium est argilla. i. terra humida vel lapilli parui quos fluuius trahit. ¶ Hoc gipsum fm Hugo. Unde gipseus/a/um. et gipso/as/aui/are. i. linire. et est grecũ nomen gipsum. Hec argilla/le. de argos quod est proprium nomen ciuitatis in grecia. ¶ Hoc bitumen/minis. de bibo bibis.

Construccio.

Glis.

Glaria.

Gipsum.

Argilla.

Bitumen.

Ahenum. Est sartago/patella/plebs/cacabus/vel ahenum.
A pateo patenam dicens: coniunge patellam.
Vas dico patenam: sed quod tegit esse patenam
De sarcos et ago: sic et sartago vocata.
Nam sarcos grece caro dicitur esse latine.

¶ Hic autor docet quod sunt nomina synonima cum isto nomine hoc ahenum. quod proprie est olla enea. anglice (a brasen pot). Et dicitur de hoc ens Dicens q hec sartago inis. idem est. Hec patella/telle. diminutiuũ de patena est idem. Hic lebes/etis. media producta est idẽ. q est masculini generis apud Virgilium. Papias dicit lebes/etis. fm regulam pusciani femini esse. Sed Ouidius masculinũ facit. Hec lebeta/te. fm Papiam est idẽ qõ lebes. Unde versus. Salue sancta lebes que nobis fercula prebes. Per hũc versum notat femini generis. Tertia dona facit geminos ex ere lebetes. Per hunc versum notatur masculini gẽris. Et õt de leno/as. Hic cacabus/bi. est idem. q õt de hoc camina/tis: media correpta qõ est incẽdium: qr multũ est incendio. i. in igne. ¶ Hec patena/ne. media correpta est idem. Hec patella/le. est idẽ. Sed patella est ppie in qua frixãtur carnes. Deinde ponit autor differẽtiã inter patenã cuius media pducit: q patenã cuius media corripitur. Patena cuius media producitur est coopertura calicis. ¶ Deinde dicit autor q sartago/inis. cõponit de sarcos grece qõ est caro latine: et ago/agis. Unde vl. De sarcos q ago sic est cartago vocata. Sartago patella est. ¶ Cõstrue. Sartago patella lebes/vel cabasus est idem qõ acen. Hic cacabus/bi. de caro/nis. q hoc camina tis cõponitur. Hec lebes/etis. est grecũ. vel dicitur de leuo/as. Cetera plana sunt. Dicens. i. tu dicens. patenã a pateo/es. supple derungi: cõiunge patella

Ahenum.

Lebes.

Cacabus.

Patens. Patella.

Sartago.

Construccio.

quod idem est quod ahenū. ¶ Vas dico. ꝛc. ¶ Construe. Ego dico patenam cuius media corripitur esse vas scilicet ahenum vel cacabum. Sed dico patenam cuius media producitur: esse illud quod tegit supple: calicem scilicet cooperculum calicis. ¶ De sarcos. ¶ Cōstrue. Hec sartago/inis. est vocata sic de sarcos grece et ago agis. Nam sarcos grece dicitur esse caro latine. id est idem quod caro.

Affecto vel amo cupio desidero glisco — **Affecto.**
Opto vel admiror aueo vel gestio capto
Ambio quod facit ambitio simul ambitiosus.

¶ Autor docet hic quot sunt verba eiusdē significationis cū hoc verbo affecto/as. dicens q; ola illa que ponūtur in versibus/dicit ꝙ in tertio versu q; hec ambitio/onis. idem est quod cupiditas/atis. descēdit ab hoc ambio/bis. idez quod cupere. ¶ Construe. Amo/cupio/desidero/vel glisco/opto vel admiror aueo vel gestio/capto/ꝙ ambio: qō verbū facit. i. dermat ex se ambitio: simul pto ꝙ ambitiosus: omnia ista sunt idē quod affecto/etas/aui/aee. verbū frequentatiuū. Et formatur ab vltimo supino huius verbi afficio/cis. sez affectu in o/fit affecto/etas. ¶ Afficio cōponit de ad et facio/cis. Et significat tria: vt patet per versus. Afficit informat/punit/cupit/hec tria signat. ¶ Amo/as. componitur cum ad. et ōr Adamo/as. et cū re. ꝙ ōr reamo/as. Et aliquando interponitur d/et ōr redamo/as. i. iterū amare. ¶ Cupio/pis/pī/vel pīui. cupere/pitū/pitu. habet preteritū ꝙ supinum ad modum quarte cōiugationis. Desidero/as. cōponit de de/et sydero/as. quod non est in vsu: quod descendit ab isto nomine hoc sydus/eris. ¶ Glisco/cis/cere. caret preterito et supino. Unde versus. Glisco preteritū conquexi tolle supinū. Sensus est q; glisco non habet preteritū: conquexi quod est preteritum de conquiisco/cis/conquexi/conquiiscere. i. caput inclinare. Uñ ✠ Finis. Cum caput inclino me cōquiiscere dico. Et non habet supinum. ¶ Opto/tas. componitur cum ad/et dicitur adopto adoptas. et exopto/ptas. ¶ Admiror/aris. componitur de ad/et miror/aris. verbum deponens. ¶ Aueo/es/ui/auere. id est cupere. Unde quidā dixit. Si dare multa potes quicquid auebis habes.

Ambitio. Constructio. Afficio. Amo. Cupio. Desidero. Glisco. Opto. Admiror. Aueo.

¶ Gestio/tis/tiui/tire. quarte coniugationis dicitur de gero geris. **Gestio.**
¶ Capto frequentatiuū est de capio/pis/captu. u in o/fit capto/tas. **Capto.**
¶ Ambio/bis/biui/bire. interposita b/causa euphonie. **Ambio.**
¶ Et hic nota q; ola cōposita de eo/is/ire. habent e ante o: vt transeo/abeo/exeo/ineo: preter ambio quod habet i ante o. Item omnia corripiunt i/ante tum in supinis: vt trāsitum/tu. exitū/tu. media correpta preter ambio quod producit i ante tum/tu. media producta. **Notabile de cōpositis a verbo eo/is/ire.**
¶ Item eo/is. cū suis cōpositis facit participiū pñtis tpis terminare gtiū in untis. vt iens euntis. obiēs obeūtis. subiēs subeuntis: preter ambio qō facit gtiū participiū sui in entis: vt ambiēs ambientis. Uñ ✠. Semp iens cū prole sua formabit euntis. Ambio lege caret quod in entis dat genitiuum.

Est rector currus auriga vereda: veredus — **Auriga.**
Plaustrum plaustellū subit illis annumerandū
De veho de reda dictum reor esse veredam
Aurigeq; suum dant aures et rego nomen

Synoni. B.f.

Synonima magistri.

Sunt supra partes epiredia reda dicta

Auriga. Ueredus. Reda.

Hic docet autor q̄ sunt verba synonima cū isto nole hec auriga aurige. Et est auriga ille q̄ ducit currum. anglice (a carter) hic veredus veredi. i. auriga: ⁊ etiā equus vehens redā ūl veredus fm Hugut. in. c. de veho vehis. Hec reda rede. de redo redis: vel potius de hec rota rote. Et est reda quatuor rotarū. Et q̄ sollicitudo aurige est circa ducēdo currus: docet quot nota ponūtur p̄ curru. Dicit ergo q̄ currus plaustrū/⁊ plaustellum: siue plostellū: ⁊ reda: que ota regēda ad officū aurige requirūtur: sunt synonima ⁊ sīgnīa p̄ vno ⁊ eodem sumūtur. Deinde dicit. Ueredus cōponitur de veho vehis vexi/ere. i. ducere: ⁊ hec reda/de. vñ vereda quasi vehens. i. ducēs reda in. i. currum. Et hec auriga aurige. ꝑponit de hec aures auris. ⁊ rego/is. q̄ auriga regit equū ad tactum auris cū virga. Item epi. qđ est supra cōponit cū hec reda: ⁊ dicit hoc epiredū/di. Et est epiredū operimentū quoddā q̄ collis equoꝝ ipoīt solet ne trahēdo ledā tur. anglice: (an homera). Construe sic. Uereda est auriga. i. rector currus: ⁊ veredus est auriga: plaustrū plaustellū q̄ est diminutiū de plaustro subit annumer̄ndū illis scz currui ⁊ rede. De veho. nō. reor id est credo vereda. i. hoc nomē vereda esse dictum de hoc verbo veho vehis: et de reda/de. Aurige. nō. Construe. Aures. i. hec dictio auris: et rego. i. hoc verbum rego: dant aurige. i. dictioni aurige: nomen suum. i. derivationē suā.

Epiredium. Constructio.

Currus. Plaustrū.

Currus dicitur de curro/curris: quia videtur currere cū trahitur. Plaustrū a plaudo/dis. vnde plaustellum diminutiuum de plaustrum.

Aper.

Porcus aper verres: mas et sus/porcaq̄ scropha.
Femina/sus/suicula/porcellus diminuuntur.
Sus suis ex illa caro dicitur esse suilla
Scropha parit fetum: morbus quoq̄ scropha vocatur.
A scrobe dic scropham: cui rostro terra cauatur.
Aut quia verrit humū: verres de verro vocatur.

Autor docet de consignificatione dictionū huius dictionis aper/pri. que idē est quod hic porcus porci. idem quod verres/ris. et idem quod sus suis: secm quod est masculini generis. idē quod oper. anglice (a bore). Hec porca/ce. hec scropha/phe. ⁊ sus suis fm q̄ est femininum gīus: idē sīgnt. anglice (a sowe) q̄ plus declinat hic et hec sus suis sīgt masculū ⁊ puellam inter porcos. Deinde illa nomīa que ex illis deriuātur et derimūtur scz suicula que est diminutiuum de hec sus suis: et hic porcellus/li. diminutiuum de hic porcus porci. Et suilla que vocantur carnes suis: deriuatur de sus suis. ⁊ hoc per medium: quia de sua suis dicit suinus/a. um. ⁊ hec suilla/le. diminutiuum. Postea ponit autor equivocationem in ista dictione scropha scrophe. dicens q̄ scropha in vna sīgtione est sus: in alia sīgnificatione est morbus quidā. Deinde docet vnde scropha et verres deriuātur dicens q̄ dicitur de hic scroba/bis. i. fouea: quia libēter foueas incolit. vel fm alios ūl a scrofono quem solet emittere. Uerres ūl de verro/ris. q̄ verrit humū cū rostro suo. i. sulcat terram cum rostro suo. Construe. Porcus. i. hoc

Suicula. Porcellus. Porculus. Suilla. Sumꝰ/ma/mū. Scropha.

Constructio.

nomen porcus/ci. aper.i. hoc nomen hic aper. verres.i. hoc nomẽ hic verres/ris.ꝛ sus mas.i. hoc nomẽ sus ſm quod eſt maſculini gẽis ſcz ſigt tã ſuevnũ. anglice (a bore). Porca.i. hoc nomen porca/ce.qꝫ pro ꝛ scropha.i. hoc nomen scropha/phe.et sus femmina.i. hoc nomen sue: ſm quod eſt femminini gẽis ſcz ſigt vnũ. anglice (a sowe). Sed suscula ꝛ porcellus diminuũtur.i. ſiunt diminutiua de sus suis: porcellus ꝛ porcus/ci. ¶ Sus suis.ꝛc. Construe. Sus ſupple facit suis in grõ: ꝛ caro ex illa ſcz sue ỽr.i. vocatur suilla/le. Scropha.i. sus parit.i. profert/fetum.i. partum/quoꝫ pro et scropha vocatur quidam morbus ¶ A scrobe. Construe. O lector dic scropham derivari a scrobe.i. ab hoc nole scrobs/bis. id eſt fouea vel cauea/cui.i. qua/terra cauatur.i. ſulcat vel perforatur. ¶ Aut quia.ꝛc. Construe. Aut pro ꝛ verres.i. hoc nomen verres vocat id eſt dicit de verro/ris.i. ſulco/as. vel qꝫ euertit terram ſicut sues faciunt: qꝫ verrit.i. ſulcat/humum.i. terram cũ roſtro ſuo. ¶ Porcus quaſi ſpurcus ỽr.i. vilis: qꝫ vile animal eſt ꝛ aſſuete ſatiat ſe vilibus. porcus quaſi puro carens: vel pus cuſtos. Uel porcus dicitur de puro p cõtrarium: qꝫ minime fit purus: immergat enim ſe ceno.i. ſtercore. Hic porcarius. anglice (a ſwynherde) hec porcaria. ¶ Aper dicitur de aperio/ris/rui/re. qꝫ roſtro aperit terram. Uel ſecũm Iſidorũ aper a feditate dicitur: qꝫ beſtia fera eſt. Uñ aprinus/na/num. poſſeſſuum. m. ad aprum pertinens. Et hec aprina caro apri. anglice (braune). ¶ Sus a ſubigo/gis. dicitur: eo p terra ſubacta eſtus acquirit. Uel ſecũdum Iſidorum ỽr de ſuo/suis/ſuſtinere. qꝫ ex certis eius ſotulares ſumũtur.

Porcus.

Porcarius.

Aper.

Aprinus.

Sus.

Eſt veruex aries: cui virtus eſt generandi
Fit bina de dente bidens dic inde bidental.
Fulmen vbi cecidit: vel victima facta bidentum
Sacrificans ouat/ex quibus fit ouatio plausus
Sed cum balatu balantem balo figurat
Ueruex in capite vermen gerit/arietat inde
Hinc veruecine carnes dicuntur ouine

Veruex.

¶ Hic docet autor p iſta nomina veruex/bidens/ouis/balans: ſunt idem cuꝫ arietes. Et derivatur balans de balo/as/avi/are. quod eſt proprium clamare ovium. Et balans eſt participium de balo balas. ſed in priori ſenſu ſcilicet p ariete vel ove tenetur ſubſtantive. In iſta ſignificatione participali tenetur adiective: ꝛ quando tenetur ſubſtantive declinatur hic balans/tis. p maſculo. hec balans/tis. pro famella. Et a balo/as. hic balatus/tus/tui. id eſt clamor ovium. ¶ Sed cum balatu.ꝛc. Construe. hoc verbum balo/las. figurat id eſt formar balantem. id eſt iſtam dictionem: hic balans cum balatu. id eſt cum iſta dictione balatus/balatus/balatui. concordant in ſignificatione cum hoc nomine hic aries arietis/media correpta. Et dicit vnde derivatur: ꝛ primo incipiens ab hoc nomine aries. Dicit qꝫ aries dicitur de ares grece: quod eſt virtus latine: quia inest ſibi virtus generandi. ¶ Bidens dicitur de bis: et dens dentis: ꝛ nõ de binus bina binum: et dens/tis. ſed dicitur bidens quaſi binos dentes habens: quia habet inter octo dentes duos altiores alios. Et qꝫ non componitur de binus/bina/binum: et dens dentis patet. Quia bidens corripit primam ſyllabam: ꝛ binus producit primam ſyllabam. Sed componitur de illo aduerbio numerandi bis: quod corripitur: et de dens dentis.

Balans.

Constructio.

Aries.

Bidens.

Bidental. Et de bidens/tis. derivatur hoc bidental/alis. media producta: quod est locus vbi fulmē cadit: vel vbi oues q̄ bidentes sacrificabant antiq̄tus. ¶ Ouis fm alios. ōr de offero offers: eo q̄ offerebatur dīs apud antiquos. Uel ouis ōr de ouo/as/are/aui. idē q̄ gaudere: q̄ sacrificantes oues ouabāt. i. gaudebāt

Ouis.

Uerues. Et de ouo/as. ōr hec ouatio/onis. i. plausus vel gaudium. ¶ Uerues ōr ab eo q̄ vehit. i. gerit vermē in capite: cui⁹ piuitu veruices seminicē pugnātes cōcutiūt: q̄ cū magno impetu ferunt. Uel veruex ōr a virib⁹: eo q̄ ceteris omnib⁹ sit fortior. Uel ōr eo q̄ sit vir ouili. i. sponsus. ¶ Construe. Uerues est aries: cui sez arieti virtus. i. ptās generandi est. Bidēs fit de bino dēte. i. ōr q̄ hz binos dentes altiores inter octo. Sed componitur vt dixi de bis: q̄ dens/tis. Tu dic inde. i. de bidens hoc bidental supple esse locum vbi fulmen cecidit: vel locus vbi victima. i. sacrificiū/bidētum. i. ouiū fuit facta. i. frequentata. ¶ Sacrificans. nē. Sacrificās. i. aliquis/sacrificās. i. faciens sacrificiū ex ouibus: ouat. id est gaudet. Et per hoc innuit autor q̄ ouis ōr ab ouo/as. Ouatio. i. hoc nomen verbale quod idē est quod plausus. i. gaudiū/fit. i. factū. ¶ Uerues. nē. declinatur hec veruex/cis/ci. media producta. Et inde dicitur veruecinus/a/um. nomen possessiuum aliquod pertinens ad veruecem: et carnes veruecine id est de veruece. ¶ Cōstrue. hinc veruecine. ꝛc. Hinc. id est inde q̄ veruex est ouis: veruecine carnes dicuntur oume. Et scribitur veruetis in gtō per t.

Ouatio.

Uerues.

Uerueclnus.

Constructio. ¶ Cōstrue. Uerues vehit. id est gerit vermē in capite suo/inde. id est ea causa arietat. i. ille veruex arietat. i. percutit cum capite suo/quodcunq̄ fuerit sibi obiectum. Et est pes proceleumaticus constans ex quatuor brevibus: q̄ ponitur pro dactilo: quia equipolet ei in temporibus.

Astruo. Astruit/affirmat/asseuerat: tria sunt hec Asserit est quantū: que signant quatuor vnum. Annuo/concedo: simul autorizo tibi do.

¶ Autor docet hic q̄ ista quatuor verba/astruit quod componitur cum ad: q̄ struo/is. et affirmat quod componitur cum ad: et firmo/as. asseuerat q̄ō componitur de ad/et seuero/as. quod in simplici non est in vsu/sed in compositione vt hic: q̄ componitur cum per: q̄ ōr perseuero/as. Assero/ris/rui/rere. componitur cum ad et sero/ris. Construe. ¶ Hec tria verba scilz astruit/affirmat et asseuerat sunt: et asserit est quartum scz verbum: que quatuor scz verba signant vnum scz significatione. ¶ Astruo facit astruxi in preterito: et astructū astructu: in supinis. Assero asseris: facit asserui in preterito q̄ assertum assertu in supinis. ¶ Annuo/is/nui/ere/annuitum/tu. in supinis: quod componit. de ad/et nuo/is. quod non est in vsu. ¶ Concedo/dis/concessi/dere/cessum/su. in supinis: quod componitur de con/et cedo/dis/cessi/cedere/cessum/cessu. in supinis. ¶ Autorizo/as/aui/are. Ista tria verba significāt idem quod predicta quatuor verba. ¶ Construe. Ego do tibi annuo/concedo/simul pro q̄ autorizo in consimili significatione cum predictis quatuor verbis. ¶ Autorizo/as. de autor autoris dicitur.

Constructio.

Astruo.

Assero.

Annuo.

Concedo.

Autorizo.

Abdico. Abdicat econtra/negat/abnuit/inficiatur Obuiat et renuit/his vnum significatur. Et contradicit: his abnegat associatur.

¶ Autor docet hic que sunt verba eiusdē significatiōis cū hoc verbo abdico/as. Et dicit q̄ ista nego/as. abnuo/is. quod componitur de ab et nuo/nuis.

Abnuo.

¶ Inficior/aris.verbū deponēs:ꝛ componitur de in/ꝛ facio:ſm Catho.ꝛ inde inficie/arū.i.treuge/vel negationes denegate:vel fracte:ꝛ caret ſingulari numero. ¶ Obuio/as/aui/are.verbū neutrū:ꝛ cōſtruit cū dto caſu:ꝛ obuio/as. cōtraire:vt cū dico talis obuiauit michi in vico. Sīr eſt cōtradicere:vt cū dr. Dicta tua obuiant rōni.i.cōtradicūt. Et ꝓponit de ob/ꝛ via vie. Et dr de obuius/a/um.qđ ꝛ ſic cōponit. ¶ Renuo/is/renui/ere.cōponit de re ꝛ nuo/is.et non hz ſupina ad vſum:tñ ſm artem hz ſcz renuitū/tu. ¶ Contradico:de cōtra.ꝛ dico/cis.cōponitur. ¶ Abnego/as/aui/are.de ab ꝛ nego/as.cōponitur. ¶ Nota ꝙ iſta verba q̄ hic ponūtur ſunt cōtraria in ſignificatione verbis: in ſigtiōe locatis:ſcz abſtruit ꝛc. Quia dicūt affirmatiuā:iſta dicūt negatiuam. ¶ Cōſtrue. Unum.i.vna res ſigtur:his.i.in his verbis ſcz abdicat.negat/abnuit/inficiatur/obuiat/ꝛ renuit.ecōtra.i.cōtra ſignificationē ſuperiox verborū ſcz aſtruit.ꝛc. Et ꝓtra dicit aſſociat his verbis/abnegat aſſociat his ꝝbis. ¶ Abdico/as.cōponit de ab/ꝛ dico/as.cuⁱ ꝓtior ſyllaba corripit. ¶ Et dico/as.hz tres ſigtiones:vt in hoc verſu. Hec dico ſignat:cōfirmo/copulo/ſacro.

Inficior.

Obuio.

Renuo.

Contradico.
Abnego.

Conſtructio.

Abdico.

Cum ſuffragatur/iuuat/adiuuat/auxiliatur
Subuenit addatur/ſuccurrit ꝓpitiatur
Si permittatur a metris opitulatur.

Auxilior.

¶ hic docet autor quod ſunt verba eiuſdē ſignificationis cū iſto verbo auxilior/aris. Dicit ꝙ ſuffragor/aris.qđ cōponit de ſub/ꝛ hic fragus/gi. Et eſt fragus patella q̄ eſt in genu. Et inde dr hec ſuffrago/inis.i.poples. Unde poples facit poplitis in gtō.anglice (a hamme) idem eſt:ꝛ eſt deponēs. Et inde venit hoc ſuffragiū/gii.i.auxiliū. ¶ Juuo/as/iuui/iutū/tu.in ſupino:ꝛ inde hoc iuuamen/inis.ꝑ auxilio. Et iumētum/ti.i.equa/vel alal auxiliare. ¶ Adiuuo/as/adiuui/adiutū/tu. Et adiutor adiutrix:nomina verbalia. Et hoc adiuuamē/inis. Et cōponit de ad ꝛ iuuo. ¶ Subuenio/nis.ꝛ eſt idem cum auxilior/aris. Subuenio facit ſubueni in ꝓterito media ꝓducta:ꝛ ſubuentū/tu.in ſupino. Et cōſtruitur cū dtō:vt ſubuenio tibi. Et inde hec ſubuētio//onis.ꝛ ſubuētor/ſubuentrix:verbalia. Et cōponit ſubuenio de ſub/ꝛ venio/nis/nire.et retinet dictionē ꝛ ſignificatiū ſimplicis ꝙ oēs modos:ꝛ tpa. ¶ Succurro/ris/ri/ſum/ſu. Unde hic ſuccurſor/oris. Et hic ſuccurſus/ſus/ſui.i.auxilium. Succurro eſt idem qđ auxilior/aris:eſt verbū mediū:ꝛ cōſtruit cū dtō caſu:vt ſuccurre michi dñe. ¶ Ꝓpitior/aris.verbum deponens:eſt idē quod auxilior/et opitulor/aris. idē eſt qđ auxilior/aris. Et dicitur opitulor de opus:ꝛ tulo/lis.qđ nō eſt in vſu. Ꝓpitior dicitur de ꝓximus/a/um. ¶ Nota ꝙ opitulor habet primas tres ſyllabas breues.ideo non poteſt ſtare in verſu. Sed autor qui poſuit illud in verſu:excuſat ſe dicens. Si permittatur a metris.ꝛc. ¶ Conſtrue. Juuat ſcz auxiliatur.id eſt idem quod auxiliatur/ꝛ adiuuat cum ſuffragatur:eſt idē qđ auxiliatur:ſubuenit addatur.i.iungatur illis:et ſuccurrit ſupple addatur: et opitulatur addatur illis:ſi illud ſcz opitulatur: permittatur.id eſt tolleretur a metris ſcz a metro ſecūdum quod debet penultima ultimo dictionis opitulatur:ꝓut ſtat hic in verſu ꝓduci.

Suffragor.
Fragus.
Poples.

Juuo.
Adiuuo.
Subuenio.
Subuentor.
Subuentrix.

Succurro.
Succurſor.
Succurſus.
Ꝓpitior.

Opitulor.
Notabile.
Conſtructio.

Subtrahit/et tollit/ſubducit/et eripit/aufert
Surripit/et ſpoliat/aſportat res alienas
Ꝑiuat/ꝓdatur/defraudat eis ſociatur.

Aufero.

Synonima magistri.

Subtraho.
Tollo.
Subduco.
Eripio.
Surripio.
Spolio.
Asporto.
Pmo.
Predor.
Defraudo.
Constructio.

¶ hic docet autor q̄ sunt verba consignificantia: siue synonima cum isto verbo aufero/aufers/abstuli/auferre/ablatum/tu. in supinis. Dicit q̄ subtraho is. subtrahi/subtractum/tu. est idem quod aufero. ¶ Subtraho est verbum actiuum. Et componitur de trahо trahis traxi. ¶ Tollo/tollis. est idem ꝙ est actiuum. ¶ Subduco/cis. est idem. Et componitur de sub/et duco/ducis. ¶ Eripio/eripis/eripui/ereptū/tu. est idem. Et cōponitur de e ꝓpositione. ꝙ rapio/pis. quod est actiuum. ¶ Surripio/pis. componitur de sub et rapio/rapis: quod est actiuum. ¶ Spolio/as/aui. idem est. Inde hoc spoliam/lij. ¶ Asporto/tas/aui/are. est idem. Et dicitur asporto de ab/et porto/portas. ¶ Pmio/as/aui/are. est idem. ¶ Predor/aris/predatus sum/predari: est idē Et dicitur de hic predo/nis. ¶ Defraudo/as/aui/are. est idem. Et cōponitur de de/ꝙ fraudo/as. quod dicitur de hec fraus fraudis. ¶ Construe. Subtrahit est aufert. id est idem quod aufert/tollit/subducit. ꝙ eripit: sunt idē quod aufert/surripit/ꝙ spoliat/et asportat: sunt idem quod aufert res alienas. Per istum actū casum innuit autor q̄ ista verba regunt actū casum: vt dicendo. Fur subtrahit res alienas: et sic de ceteris verbis. ¶ Pmat. Construe. Pmat hoc verbum sociatur eis ꝛc verbis precedentibus: et predatur sociatur/et defraudat sociatur eis.

Alloquor Conuenit alloquitur/pariter cōpellit/et interpellat/et affatur ꝓdictis associatur

Conuenio.
Conuenit.
Compello.
Interpello.
Affor.
Constructio.

¶ hic docet autor q̄ ista verba conuenit/cōpellat/interpellat/et affatur: conueniunt in significatione cum hoc verbo alloquor/ris. qđ est deponēs. Et cōponitur de ad et loquor/ris. ¶ Cōuenio/nis/ire/nieni/uentū/tu. in significatione qua hic sumitur est actiuum: vt conuenio te: et tu conuenieris a me. bñ ꝺr. Sed conuenire in alia significatione est simul venire: ꝙ tunc est verbum neutrum tāt̄um. Item cōuenit aliquādo est verbum impersonale: ꝙ tūc est idem quod contingit. Unde Pamphilus. Conuenit vt nostros queras quasi nescis casus. ¶ Compello/las/lare/aui. verbum actiuum. Et componitur de con/et pello. Interpello/as. verbum actiuum. Et componitur de inter et pello/as. ¶ Affor/aris. verbum deponens componitur de ad et for/faris. id est loqui. ¶ Construe. Cōuenit. i. hoc verbum cōuenit est alloquitur. i. idē qđ alloquit pariter ꝑ simul/ꝙ compellat. est simul alloquitur. Interpellat est alloquitur/et affatur. id est hoc verbum associatur predictis verbis.

Augeo. Auget et augmentat exaggerat et coacernat Aggregat accumulat congestat congerit addit Ampliat amplificat apponit et adiicit vnit Cum supradictis assint adiungit adunit.

Augeo.
Autor.
Autrix.
Augmento.
Exaggero.
Coacerno.
Aggrego.
Accumbo.
Congesto.

¶ hic docet autor q̄ ola verba superi⁹ posita sūt eiusdē significationis cū isto ꝥbo augeo/ges/auxi/gere/auctum/tu. in supinis. Augeo cōponitur cum ad/et ꝺr ad augeo/ges. Et cum ex ꝺr exaugeo/ges. Ab augeo/ges. ꝺr hic autor/toris. Hec auctrix/cis. Hec autio/onis. nola verbalia. ¶ Et hoc augmētū/ti. Augeo ges. verbū actiuū est cū oibus suis cōpositis. ¶ Augmēto/as. de hoc augmētum/ti. ꝺr. ¶ Exaggerat componitur de ex/et aggero/ras. ¶ Coacernat cōponitur de ad et grego/gas. quod ꝺr hic grex gregis sed in simplici non est in usu. ¶ Accumulo/as. de ad cōponit/et cumulo/las. qđ dicit de hic cumul⁹/li. ¶ Congesto/as. est verbū frequētatiuū/ꝙ formatur ab vltimo supino huius verbi aggero/ris/gessi/gerere. congestū/tu. u in o/fit congesto/tas/taui/tare.

¶Congero/ris.componitur de con:et gero geris gessi gerere gestum gestu. Congero.
¶Addo/dis.componitur de ad et do das. ¶Amplio/as.derivatur ab amplus/a/um.amplificus/ca/cum.componitur de amplus/a/um.et facio facis. Addo. Amplio.
Appono/nis.de ad et pono/nis. ¶Adjicio/cis/adieci in preterito:adiectum/tu.in supinis/componitur cum ad et iacio iacis ieci.ere.tertie conjugationis. Appono. Adjicio.
¶Nota q adjicio/cis.scribitur in secunda sylaba cum duplici j/et i prior cōsonante:secunda i/vocali:quia iacio in compositione mutata a in i/ꝛ sic habet duplex j. Et si ibi esset nisi simplex i/versus esset falsus. Notabile.
¶Unio vnis vnivi vnire vnitum/de vnus vna vnum derivatur. Unio.
¶Adjungo/gis.de ad et jungo jungis jungere componitur. Adjunga.
¶Aduno/nis/nivi.de ad et vnio vnis.componitur. Aduno.
¶Cōstrue. Exaggerat est auget id est idē quod auget:ꝛ augmētat est auget. id est idem quod auget:et sic de ceteris vicz ibi.Cum supradictis. Construe. Adjungit/et hoc verbum adunit:assunt.id est sunt cum predictis. Constructio.

Arcet/compescit/inhibet/cohibetqz coheret Refrenat/reprimit/angustiat atqz coartat Cogit/constringit/angariat/artat et angit Urget/compellit:his sensus convenit idem: Arceo.

¶Hic docet autor q sunt verba eiusdem significationis cum isto verbo arceo arces.anglice (to constrayne) Dicit q omnia illa que ponuntur in versibus.
Compesco/cis.compescui in preterito caret supino:componitur de con ꝛ pesco.quod non est in vsu. Compesco.
¶Inhibeo inhibes inhibui inhibere:inhibitum inhibitu in supinis:quod cōponitur de in ꝛ habeo habes.Unde inhibitor:et inhibitrix et inhibitio/onis. nomina verbalia. Inhibeo.
¶Cohibeo/bes/bui/bere/cohibitum/tu.in supinis:de con et habeo/bes.cōponitur.Unde cohibitor cohibitrix et cohibitio/onis.omnia verbalia. Cohibeo.
¶Coherceo/ces/cui.in preterito/cere.coherctum/tu.vel cohertum/tu.per sincopam de con ꝛ arceo arces dicitur. Coherceo.
¶Refreno/as/avi/are.de re ꝛ freno frenas dicitur. Refreno.
¶Reprimo/is.pressi/ere.pressum.su.Unde repressor/oris.ꝛ repressio/onis.verbalia.et componitur de re ꝛ premo/mis. Reprimo.
¶Angustio/as.avi.are.de hec angustia angustie dicitur. Angustio.
¶Coarto/as.avi.are.componitur de con ꝛ arto/as.avi.are. Coarto.
¶Cogo cogis cogi cogere coactū/tu.Unde coactor coactrix.ꝛ hec coactio/nis. nota verbalia:et componitur de con ꝛ ago agis. ¶Cōstringo/gis.cōstringere constrictum/tu.in supino:componitur de con ꝛ stringo stringis. Cogo. Constringo.
¶Angario/as.are.de hec angaria/rie.ōr:et est idē quod cogere.Unde angaria. Angario.
uerunt symonem cyreneum vt tolleret crucem iesu.id est cogerunt.
¶Arto/as.frequētativum de arceo/ces.formatur enim ab vltimo supino scz artu/u in o/fit arto/tas. Ango/gis.anxi.gere.caret supinis secūdum vsum. Arto. Ango.
Et notenter hic versus. Respuo/linquo/timet/risco/posco/metuoq. Et cum cū renuo simul addit vrget et angit.Sūt licet activa damus illis nulla supina Activa carentia supinis.
Sensus est q illa verba que in istis versibus continentur carent supinis non obstante qō actiua sunt:et hoc secundum vsum non secundum artem.
Urgeo urges.si.gere.caret supinis vsualiter. ¶Compello cōpellis.cōpulsi.ere. compulsum compulsu in supinis. Inde cōpulso/onis.ꝛ cōpulsor/oris.vbalia. Urgeo. Compello.
¶Construe sic. Idem sensus.i.vnus sensus:vna significatio convenit.i.cōveniens his scilicet verbis Arcet/compescit.ꝛc. Constructio

Synonima magistri.

Indignans onager seruire per arua vagatur
Est simplex asinus/seruile lege ligatur
Fetus asellus erit/asininant moribus illi
Qui non accipiunt doctrinam pectore duro.

Onager. ¶ Hic docet autor duo. Unū de cōsignificatiōe istarū dictionū onager asinus ⁊ asellus. q̄ tres vnū rem signt: sed hoc implicite: alterū de differētia istarum dictionū dicēs q̄ onager est asinus siluestris laborib⁹ holim insuetus. Asinus ecōtra sub cōtinua seruitute laborat. Asellus est diminutiuū de asinus: ⁊ proprie pullus vel fetus asini. ¶ Deinde autor docet q̄ asinino/as. q̄ ppie pertinet ad asinū trāsumit ad illa significatiōe ad significādū illud q̄ desipio/pis/pui/desipere. i. male sapere vel stulte sapere: vt dicimus de vno q̄ hz obtusum ingeniū. Ista asininat. i. nō bene sapit: vel iste asininat. i. ita hebes est sicut asin⁹.

Asellus.

Asinino/as.

Constructio. ¶ Construe sic. Onager indignās. i. nō dignās seruire vagat per arua: quasi diceret semp est in siluis ⁊ locis desertis: ⁊ simplex asinus. i. humilis asinus ligatur seruili lege. i. lege seruitutis. Asellus erit fetus. i. pullus asini vel asine. Illi sup. pueri vel hoies asininā. i. faciūt ad modū asini: morib⁹. i. ꝓditionib⁹. Qui nō accipiūt doctrinā. s. magistri sui in pectore duro. i. ppter duritiā cordis. Et dicit onager ab onos grece qđ est asin⁹ latine: ⁊ de hic ager agri. Asinus de sedeo sedes: qr hoies antecz equos habebāt asinis insidebant.

Dicitur accusans equales atcz minores
Dicitur incusans maiores et meliores
Sed sceleus excusans minuit/renuitcz recusans

Questio. ¶ Hic docet autor differētiam inter accusare/incusare/excusare/et recusare.

Responsio. ¶ Et si queratur quare ponit hic doctrinam de differentibus ex quo principale ꝓpositum fuit tractare de synonimis. ¶ Ad hoc dico q̄ ista verba quodammodo possunt intelligi synonima: quia omnia deriuantur et cōponūtur de cuso/as. quod est frequentatiuū de cudo/dis. Formatur enim cuso/as. ab vltimo supino illius verbi in o mutata: fit cuso/as. Sed quia prepositiōes venientes secum in compositione faciunt ea ab inuicem differre nō omnino: sed aliqualiter: quia illa differentia causatur a parte prepositionis que est pars secundaria et non a parte verbi: que est pars principalis. Ideo ponens differentiā inter ista quatuor verba dicit q̄ accusare est culpare: sed qui sūt equales id est pares alicui siue minores. i. minoris status et dignitatis.

Accusare.

Incusare. ¶ Incusare est reprehendere vel crimen imponere maioribus et melioribus: scz viris qui sunt maioris stat⁹ vel altioris dignitatis sicut q̄n aliquis simplex presbyter reprehendit eūm de aliquo crimine. Et cōponitur de in prepositione ⁊ cuso/as.

Excusare. ¶ Excusare est crimen impositum repellere/negare/deponere aliqua iusta causa exigente et faciente ad hoc. Et cōponitur de ad ⁊ cuso/as.

Recusare. ¶ Recusare est renuere/refutare/repellere: et componitur cum re ⁊ cuso/as.

Constructio. ¶ Cōstrue. Aliqua accusans equales id est pares suos: atcz pro et minores. id est illos qui sunt minoris status ipso. Et aliquis dicitur incusans maiores ⁊ melliores scilicz illos q̄ sunt gradus altioris ipo: ⁊ aliquis excusans se/minuit. i. minorat sceleus. i. culpā sibi impositā: cz p ⁊ aliqs recusans renuit. i. refutat. ⁊c.

Quod dat iudicio iudex adiudicat: et quod
Aufert iudicio: iudex adiudicat illud
Judico te damno/tibi iudico commoda quero
Et litem dirimens partes diiudicat inter
Et quos supplicijs affligit/iudicat illos.

¶ Autor docet hic differentiam inter adiudicare quod cõponitur de ad/ꝛ iudico iudicas. Et dijudicare quod cõponit de di prepõne inseparabili ꝛ iudico iudicas: derivat de iudex iudicis. Adiudicare est aliqđ ꝙ iudiciũ alicui dare. Adiudicare.
¶ Abudicare est auferre alicui ꝙ iudicium rem quã habuit. ¶ Dijudicare est qñ aliqs electꝰ arbiter inter duas partes iudicat ꝙ vtraq; parte qs equũ videt et iustum. Judicare aliquẽ est dãnare. Deinde dicit autor q; iudico regit actiũ post se: ꝛ tũc est idẽ qs dãno: vt iudico te. i. damno te. ꝛ tũc est actiũ. Et aliqñ regit post se dtiũ: vt iudico tibi. ꝛ tũc est idem qs bonũ iudiciũ ꝛ vtile tibi dare. ¶ Construe. Judex adiudicat illud qs ipse dat iudicio. i. ꝙ iudicium et iudex abiudicat illud qs ipse aufert ab aliquo iudicio. i. per iudiciũ ꝛ iudex dirimẽs. i. delens/litem dijudicat inter partes scz litigantes. Judico te. id est damno: iudico tibi. id est quero cõmoda tibi. id est vtilia tibi. Abudicare. Dijudicare. Judicare. Constructio.

Artificis nomen opifex assumit: et auctor
Inuenit autor: agit actor/res ampliat auctor.

¶ In isto versu docet autor que nomina conueniunt in significatiõe cum isto nomine hic et hec artifex/cis. dicitur artifex de ars/tis. et facio/cis. dicens ꝙ hic ꝛ hec opifex/cis. dicitur de opis opem ab ope: ꝛ facio facis. et est idem qs artifex et autor idem est. ¶ Deinde in secundo versu ponit differentiam inter autor scriptum per u ꝛ simplex t/sine c. Et actor per c et t/sine u. Et auctor per u c et t scriptum. Autor dicitur ab autentim grece quod est autenticum vel graue latine. Autor dicit inuentor materie de qua tractat: ꝛ est communis duorum generum hic et hec autor autoris. ¶ Actor scriptum per c et t sine u: est nomen verbale formatum a primo supino istius verbi ago/agis egi/actum actu. in supino fit actor. id est factor. ¶ Auctor scriptum per u c ꝛ t/est nomen verbale de augeo/es/auxi/ere/auctum/ctu. um in or fit auctor/oris. ꝛ est ille qui auget aliquem rem. ¶ Cõstrue. Opifex assumit. i. capit nomen artificis. id est idem quod artifex. Autor inuenit. id est inuentor materie de qua intẽdit tractare. actor agit. i. facit: auctor ampliat res ampliores. ¶ Nota alios versus differentiales. Autor ab autentũ hic ꝛ hec sine c/venit actor. U sine prebet ago: venit auctor ab augeo cum c. Artifex. Opifex. Autor. Actor. Auctor. Constructio. Notabile.

Inter se distant timidus/temerarius/audax
Linquit omittenda/facit audax aggredienda
Cessat ab audendis timidus: simul et fugiendis
Audet omittenda temerarius et facienda. Audax.

Synoni. C. j.

Audax.
Timidus.
Temerarius.
Constructio.

¶ Hic ponit autor differenã inter ista nomia audax/temerarius/ꝛ timidus. Dicẽs q audax est ille q̃ audet facere ea q̃ sunt faciẽda:ꝛ dimittit ea q̃ nõ sũt faciẽda. ¶ Timidus est ille q̃nõ audet facere faciẽda nec omittere omittẽda ¶ Sed temerarius est ille q̃ audet facere faciẽda ꝛ nõ faciẽda. ¶ Timidus a timeo/es.ui. Temerarius a temere.i.stulte ui. Audax ab audeo audes ausus sum ui. ¶ Construe. Timidus temerarius:ꝛ audax:ista nota distant.i. differunt inter se. Audax est ille q̃ supple audax linquit.i.dimittit omittẽda.i.ea q̃ debent omitti:ꝛ facit aggrediẽda.i.ea q̃ audax dz aggredi. Et est aggredi incipere aliquid cum audacia:timidus cessat.id est deficit ab audiẽdis.id est rebus faciendis:et simul.id est pariter a fugiẽdis.id est a rebus non faciendis. Temerarius audet.id est audax est facere omittenda.id est que debẽt omitti:et facienda.id est ea que debent fieri.

Est auidus cupidus et auarus et ambitiosus.
Diuitias cupidus cupit:ambitiosus honores.

Auidus.
Cupidus.
Auarus.
Ambitiosus.
Ambitio.
Notabile.
Constructio.

¶ Autor docet hic q̃ oia ista nota sunt eiusdẽ significationis cũ isto nota auidus/a/um. Dicẽs q̃ cupidꝰ/a/um.idẽ est.ꝛ dz a cupio/pis.piui.vel pii.cupere ¶ Auarus/a/um.idẽ est. Et dz ab aueo/aues/aui/auere.i.cupere. ¶ Ambitiosus/a/um.est idem. Et dicit de hec ambitio/onis.i.cupiditas honoris:ꝛ dz de hic ambitus/us.ui.cuius media corripit:qr est nomẽ.nã si media producitur tũc est participium. Unde versus. Ambitus est nomen:ambitus participale. Diuitias.ꝛc. Autor ponit hic differẽtiam inter cupidus ꝛ ambitiosus dicens q̃ cupidus est ille q̃ cupit diuitias. Ambitiosus est ille q̃ cupit honores. ¶ Cõstrue. Cupidus et auarus:ꝛ ambitiosus est idẽ qꝫ auidus. Cupidus cupit.i. optat diuitias. Ambitiosus honores supple cupit.

Nutrit fomentat reficit fouet et refocillat
Pascit alit sensus his verbis conuenit unus

Alo.
Nutrio.
Notabile.
Fomento.
Fomentum.
Reficio.
Foueo.
Refocillo.
Pasco.
Pastura.
Palcia.

¶ Autor docet hic q̃ oia ista verba conuenũt in significatiõe cũ isto ꝟbo alo alis alui alere. ¶ Nutrio/is/ui/re. quarte coniugationis. Et inde nutritor ꝛ nutrix:qꝫ nomen syncopatur:ꝛ dz nutrix deposita media syllaba tri. Et de nutrix derivat nutricius/a/um.ꝛ est idẽ quod nutrix si esset omnis gẽris. Unde architrenius in principio libri. Languida segnities veneris nutricia tractat. Ocia diuitiarũ operũ diuinada labor. Loquit de vitijs q̃ sequũtur otiosos. Et ecce habes ibi in his versibus nutricia qꝫ declinat sic. Nutricius/a/um.ꝛ ibi nutricia est idẽ qꝫ nutrices. ¶ Fomento/tas.a fomẽtũ/ti.dicitur. Et est fomẽtũ idẽ qꝫ nutrimẽtum:ꝛ dicit de foueo/es. ¶ Reficio/cis.componitur de re ꝛ facio/cis. Papias dicit reficere/refocillare/recreare/constipare. Unde versus. Constipat reficit/recreat/simul et refocillat. ¶ Foueo/es.foui ere.fotum/ui.in supinis. componitur cum con:et dicitur confoueo/ues.media correpta:ꝛ cum re:ꝛ dicitur refoueo/es. ¶ Refocillo/as.de refoueo/es.dicitur. ¶ Pasco/cis.ere.paui.pastũ/tu.in supinis. Un hic pastor/oris.et hec pastura/re.ꝛ hec pascua/cue. Et pluraliter hec pascua/orum.ꝛ est heteroclytum generis et declinatiõe.qr in singulari numero est generis femminini et prime declinationis. ¶ In plurali vero secunde declinationis ꝛ neutri generis. Unde versus. Pascua sola datur sed pascua plura dabũtur. Item potest declinari hec pascua/cue. Et plu-

raliter hec pascua/arū Unde scribit ezech. xxxiiij. capō quasi i medio. In mōtibus israel erūt pascue earū Item in eodē capō. Insup reliquas pascuarum vestrarū cōculcastis pedibus vestris. Itē in eodē capō inuenit pascua in plu numero. Nonne satis erat pascua bona depasci. ¶ Pasco cōponit cū de:ꝛ ōt depasco depascis. ¶ Nota ꝙ passiua istoꝝ passiuoꝝ ics pascor ꝛ depascor:construitur cum accusatiuis casibus transitiue. Ut capta pascitur vel depascitur siluas. Et cum ablatiuis in eodem sensu. Unde secundū Papiam bñ dicitur. Pascor hanc rem vel ab hac re. ¶ Alo/alis/alui/ere. alitum/tu. in supinis secundum Hug. Unde hic alitor/oris. Et hic alitor/toris. verbalia. id est nutritor:ꝛ hec alitrix/cis. ¶ Construe. Unus sensus conuenit. id est conueniens est his verbis scilicet nutrit. ꝛc.

Notabile.

Alo.

Constructio.

Hinc nutrimentum deducitur ac alimentum
Fomentumqꝫ comes simul est alimonia fomes

Alim.

¶ Autor docet hic ꝙ nomina deriuantur a predictis verbis ꝛ vnum ꝛ idem significant:ꝛ sunt synonima conuenientia in significatione:cum illo nole hoc alimentum alimenti.ꝛ dicitur de alo alis. ¶ Nutrimentum/ti. dicitur de nutrio nutris. ¶ Fomentum/ti.ꝛ hic fomes/tis. deriuatur de foueo/es. ¶ Construe. Nutrimentum deducitur. id est derivatur/hinc. id est de nutrio nutris ac proꝛ alimentum deducitur hinc scilicet de alo alis/ꝫ proꝛ fomentū est comes. id est sociatum illis in significatione:quod deriuatur de foueo foues. simul ꝙ pariter:ꝛ alimonia est comes illis:quod dicitur de alo alis:ꝛ fomes est comes illis:quod dicitur de foueo foues.

Nutrimētum.
Fomentum.
Constructio.

Inter se distant albescit/albat:et albet/
Albitat/albificat:transire scias duo prima
Inchoat albescit minuit simul atqꝫ frequentat
Albitat istorum celebratur vtrumqꝫ solutum
Candeo candesco non transit/candido transit.

Albeo.

¶ Autor docet hic ꝙ ista verba q̄ hic cōtinētur in versib⁹ cōueniūt in sīgnione cum albeo/es. Itē docet differētiam inter ista verba dicēs ꝙ aliqua istoꝝ sūt actiua/aliqua neutra ꝛ absoluta:aliqua sunt inchoatiua:ꝛ vnū istoꝝ verboꝝ est frequētatiuū verbū. ¶ Albesco albescis:est inchoatiuū verbū:ꝛ caret preterito:qꝛ oia verba inchoatiua ex significatiōe sīgnt presentialiter:preterita vero sīgnt preteritionē. Unde si haberēt preterita haberēt sibiipsis cōtraria. ¶ Formatur inchoatiuum a secunda persona presentis temporis singularis numeri:ꝛ indicatiui modi:vt amo amas:addita co/sit amasco amascis:id est incipere amare. Albeo albes:addita co:sit albesco. i. incipere albere.

Notabile.

Albesco.

¶ Albo albas. i. album facere:ab albus alba album:ōt verbum transitiuum.

Albo.

¶ Albeo albes. caret supino:ꝛ hoc fm vsum nō fm artem. ¶ Item albito/as. est frequentatiuum de albo albas albatum/ꝛ in o/et a prepolita mutata in i/ correpta sit albito/as. ani. are. i. parū albere:ꝛ est neutrum. ¶ Albifico/as. id est albū facere:ꝛ cōponit de albus/a/um.ꝛ facio/cis. Cādeo/des/dui/ere. caret supino. i. cāditum vel albū esse:quod idem est quod esse vel fieri album

Albeo.
Albito.
Albifico.
Candeo.

Candesco. Candido. Constructio

¶ Candesco/cis.inchoatiuū formatum a candes:addita co/fit candesco.i.incipere candere. ¶ Candido/as.aui.are.i.facere candidum:verbū transitiuū. ¶ Construe.Albescit/ꝛ albat:ꝛ albet:albitat:ꝛ albificat:ista ꝟba distāt.id est differūt inter se.Scias.i.tu lector cognoscas duo scz verba:de istis ꝟbis ꝑme cōiugatiōis trāsire.i.esse trānsitura:scz albo/as/are/aui.ꝛ albifico/as/are/aui. Et alia tria sunt neutra:scz albescit albet:ꝛ albitat.Inchoat.ꝛc.Hic docet autor q albesco/cis.est inchoatiuū verbū.Albito/as.est frequētatiuū:ꝛ sīgt minus ꝙ suū perfectū scz albeo:qz albes significat album esse vel fieri:ꝛ albito sīgt modicum vel paruū albere.Deinde dicit q vtrumqz istoꝝ verborum est absolutum.i.nullo modo regat actiū transitive: et sic vtrumqz est neutrum. ¶ Cōstrue.Albescit scz hoc verbum/inchoat.i.inchoatiuū est.Albitat scz hoc verbum minuit.i.sīgt minutionē significationis sui perfecti verbi scz albeo/albes.atqz ꝑ ꝛ/simul.i.pariter/frequētat.i.frequentatiuū est:sicut supius ꝺr. Et vtrumqz istoꝝ scz albescit ꝛ albitat/celebratur.i.ꝺr esse/solutū.i.absolutū. ¶ Candeo.ꝛc.Hic dicit q hec verba cando candesco:non sunt transitiua: sed neutra:et q candido/das.est transitiuum. ¶ Construe.Hoc verbum candeo non transit.id est non est transitiuum:ꝛ candesco non est transitiuum:sed cā̄dido transit.id est transitiuum.

Amomū. Dicit ꝟnguentū cathaplasmaqz nardus amomū.
Suauiter hinc redolens/illis sociatur aroma
Fertur aromaticum:similem quod ꝓstat odorē

Cathaplasma. Nardus. Amomum. Aromaticum. Constructio

¶ Autor docet hic conuenientiā sīgtionis esse inter ista nola amomū/cathaplasma/nardus/aroma:et aromaticū:omnia ista nomina significat vnguenta preciosa. ¶ Cathaplasma ſm ꝟsug.componit de catha quod est supra:et plasma/tis.qz supra formā morbi ponit vel inducit:et est emplastrū medicaminis.Sed cū hoc methaplasma ꝺr a catha prepositiōe greca.i.iuxta:ꝛ plasma.i.formatio:quia efficitur q ponit iuxta apostemā:ꝛ remouetur apostema a membro nobili ad minus nobile. Unde versus.Dolet apostema iuxta positū cathaplasma. ¶ Nardus ponitur pro nardo piscato:siue ꝑ nardo pistico:ꝛ virūqz est vnguētum factum de nardo arbore.Et est nardus arbor suauissime redolens:ꝛ computat inter herbas propter suā breuitatem. Hoc amomum/mi.componitur de aer et ōma quod est odor:quasi bonum aeris odorem representās.Et dicit Ysidorus.Amomū ꝺr quod veluti odorē cynamomi referat. ¶ Aromaticū ab aromate:ꝛ pōt declinari adiectiue,aromaticus ca.cum.et est omne quod pertinēs est ad aroma. ¶ Construe.Cathaplasma/q ꝑ ꝛ nardus et amomum sunt vnguentū:ꝛ idē in sīgtione:aroma hinc redolens:quia redolens est suauiter:sociatur illis:scilicet predictis nominibus. ¶ Fertur aromaticū.ꝛc.Construe.Et illud fertur.i.ꝺr aromaticū quod prestat.i.dat simulem odorem:sicut illa que superius memorantur.

Amurca. Debet fex olei:sedimen vel amurca vocari

Amurca. Mucrosus. Mucrositas.

¶ Intentio autoris est dicere q sedimen et fex olei conueniūt in significatiōe cum hoc nole amurca/ce.quod est fex olei:et ſm ꝟsug.componit amurca ab a quod est sine ꝛ mergo/gis.qz ab oleo se mergat inferius: scz inferior fex olei. Sed murca ꝺr superior fex olei:qz fit quasi murus in oleo.Et inde mucrosus/sa/sum.hec mucrositas/atis.Et scias q amurca est pars olei/sed ponitur pro fece alterius liquoris.Et scōm quosdam dicitur ab amarus:quia est amara.

¶Sedimen/sedimintis:a sedeo sedes dicitur:quia sedet vel residet in fundo olei. ¶Olea ab hec oliua/olive dicitur:hoc oleum olei:et est differentia inter oliuam oleam/et oleum:siue oliuum. Oliua est arbor. Olea est fructus illius arboris.Oleum vel oliuum est liquor fluens vel factus de fructib⁹ illius arboris. ¶Construe sic. Fex olei debet vocari sedimen vel amurca. Et dicitur fex a figo figis. Sedimen. Oliua. Olea. Oleum. Constructio.

Augur/soztilegus/est diuinatoz aruspex
Atoz mathematicus:illis sociatur et aulspex
Ab dicitur ariolus hinc dicitur ariolari

Augur.

¶Autor hic docet quot sunt nomina synonima cum isto nomine hic augur/ris.dicens q̄ sortilegus idem est.Et cōponitur de hec sors et lego legis. Diuinator idem est.Et dicitur de diuino/nas.Wathematicus/ci.est idē. Et dicitur a matheſis q̄ est diuinatio. ¶Et est differētia inter matheſis cuius media corripitur et cum aspiratione:q̄ mateſis cuius media producit sine aspiratione.Watheſis cuius media corripitur est doctrinalis scientia. Wateſis cuius media producitur:est scientia diuinandi. Unde versus.Scire facit matheſis siue diuinare mateſis. ¶Ariolus/li.est idem.Et dicūtur ariolifm Papiam incantatores eo q̄ circa aras preces nepharias emittunt. Unde ariolor/aris.id est diuinare.Cetera nota exponūtur superius. ¶Construe. Sortilegus est augur.q̄ sic de ceteris dicas. Sortilegus. Diuinator. Wathematicꝰ. Watheſis. Wateſis. Ariolus.

Fertur anus vetula/minuit sed amicula sensum
Dum dozmitat anus turpis sibi sibilat anus

Anus.

¶Hic docet autor conueniētiam istorum nominū/anus/vetula/amicula:que omnia idem significant.anglice(an olde wyfe). Hec anus/anus/anui: quarte declinationis:q̄ inde hec anicula/le.diminutiuū:et hic q̄ hec anilis q̄ hoc anile aliquid pertinēs ad anum. ¶Uetula/le.de vetus veteris dicitur:quia vetus est.id est antiqua. ¶Dū dormitat.cē. Differentia est inter anus cuius prior corripitur:et anus cuius prior producitur. Nam anus cuius penultima syllaba corripitur est femini generis q̄ quarte declinationis:q̄ est idē qđ vetula. Anus cuius penultima p̄ducitur est masculini generis et secūde declinationis:et est idem quod cuius. ¶Cōstrue. Uetula est anus q̄ anula est anus:sed minuit sensum.i.significationē illius:qz est nomē diminutiuū. hic anus anui/p culo et hec anus pro vetula ꝺr. We hec anus/ani:hec anicula/le.de vetus/ris.ꝺr. ¶Dum dormitat anus. ¶Cōstrue. Dam anus.i.vetula dormitat.i.dormit: turpis anus.i.vilis cuius sibilat sibi.Et est sibilare ꝓprie serpentū. Sed quia cuius emittit similem sonū:ideo transumitur ad significū taliter sonare. Uetus. Anus. Anus. Anicula. Constructio. Sibilare.

Unum significant arboz cum roboze stipes
Stips stipis est obolus:sed stipes stipitis arboz
Stipo constipo:stipendia dicimus inde
Arbutus arboris est species sunt arbuta fructus

Arboz.

Stipes.

¶ Autor docet hic cõuenientiam istarũ dictionũ hoc robur/ris. et hic stipes/stipitis: media correpta cum illo nole arbor/arboris. hic stipes/tis. secũdum vug. est tino vel trũcus ligni qui fuit met alicui: et bi va sto/as. ¶ Construe. Per nota arbor/q stipes cũ robore signt vnum. i. eandẽ rem. ¶ Stips/pis. rẽ. Hic ponit differentiã inter hec stipes/stipis: q hic stipes/stipitis: dicens q hec stips/stipis: femini gñis est obolus: quoddã põdus qđ olim militibus stipẽdiarijs distribuebatur p pecunia: q ponitur p obolo. Et qr obolus solet dari mendicis pro elemosina: ideo stips qñq̃ ponitur. eniducas/elemosina victus. Vñ hic stipus/stipi. mendicus. Sed stipes/stipitis: est arbor. ¶ Stipo constipo. Autor dicit q stipo/as. componitur cũ con: q dicitur cõstipo/as. q hoc stipendiũ/dij. de stipo/pis. ¶ Stipo/pare. id est facere stipata. hoc stipatũ/ti. anglice (stoches) vel stipare est ornare cũ stipa. Constipatus. anglice (to be colyfe). Arbutus arboris est. rẽ. hic autor ponit differẽtias inter hec arbutus/ti. Et plr hec arbuta/orũ. dicens q hec arbutus est quedam species arboris: q sic nõ est generalis arbor. Et arbuta sunt fructus illius arboris. Et declinatur hoc arbutum/ti. et dicitur de hec herba: et similiter de hec arbor/arboris.

Stipes.
Constructio.
Stipa.
Stipus.
Stipo.
Constipo.
Stipendium.
Arbutus.
Arbuta.

As/assis.

Stips stipis as obolus: indeclinabile pondus
Illius est natus dipondius as: duplicatus
Altera pars assis semis duo tertia bisse
Trussis/quincussis/decussis: et inde decussis

¶ Autor docet hic q̃ista nomina hic as/assis. et hic stips stipis. hic obolus. li. et hoc pondus indeclinabile sunt synonima q eiusdem significationis. Deinde dicit q pondus componitur cum dya quod est duo: et inde dicitur hic dipondius dipondij. Et dipondius est duo asses vel equivalens duobus assibus. ¶ As assis est pondus duodecim vnciarum: et ponitur quandoq̃ pro obolo. As componitur cum semis/a/um. id est dimidius/a/um. q dicitur hic semis semissis. Et est semis media pars assis scilicet sex vncie vel oboli quando as ponitur pro obolo. ¶ Bes componitur cum bimus: et dicitur bisse indeclinabile q est pondus octo vnciarum: qr si as dividatur in tres partes equales octo sunt due partes illius. ¶ Tis componitur cum tres: q dicitur hic trussis/sis. id est tres asses vel precium trium assium. ¶ Et cum quinq̃: et dicitur quincussis/sis. Sed quinq̃ de partibus olim dicimus/quod potest dici quod habet totum: quod etiam potest dividi in duodecim partes equales. Cuius vndena pars dicitur deunx quasi una uncia dempta de asse. Dena pars dicitur decunx. Novena pars dicitur dodrans. Octava pars dicitur bisse. Septima pars dicitur septunx. Sexta pars dicitur semis. Quinta pars dicitur quincunx. Quarta pars dicitur triens. Tertia pars dicitur quadrans. Et pondus duarum vnciarum dicitur sextans: quia est sexta pars: q inde fit uncia duodena pars assis: quia as cõtinet duodecim vncias. ¶ Construe. Preter quassis tamẽ duobus versibus primis satis facilibus. Altera pars assis: hic annumerat omnes quot sunt composita ab as assis: quorum unum exponit scilicet semis. Est semis altera pars. id est diuersa pars asse. duo tertia id est qui continet sex vncias: sunt bisse. Vel si eo accipiatur pro obolo sicut supertius dicitur tunc semis significat medietatẽ oboli. Cetera plana sunt. ¶ Aliter potest sic exponi. Hic semis est altera pars assis et duo. hic semis est altera pars assis. Et duo tertia. id est duo trium partium sunt bisse. id est in bisse. Et potest declinari hic bissis/sis. i. bisse ablativo casu.

Dypondius.
As assis.
Semis.
Bisse.
Tressis.
Quincussis.
Decussis.
Notzbisse.
Pars assis.
Constructio.

Assidet/assiduus studio suo continuato
Dicitur assiduus dives ab esse vocatus

¶ Hic autor docet equinocationem in hoc nomine assiduus/a/um. dicens q assiduus est idem quod sollicitus: et tunc derivatur de assideo/des. id est indulgeo/es. Et tot habet significationes assideo: quot patent per versum. Assidet indulget uxori sedet assimulatur. Item assiduus idem est quod dives et tunc descendet de as assis. Constructio textus satis patet. Assiduus. Assideo.

Calliditas/astutia/vel cautela/vel astus
His prudentia vel versutia consocietur

¶ Hic autor docet quot sunt synonima convenientia in significatione cū hoc nomine hic astus/astus/astui. dicens q hec calliditas callidtatis: et est idem et dicitur callidus/callida/callidum. id est serpens. ¶ Hec astutia/astutie. est idem. Et proprie astus/astutus/astutia: sunt in malo. Et dicitur astutus de astutus/astuta/astutum: formatur enim a genitivo astuti addita a. ¶ Hec cautela/le. idem. Et dicitur de cautus/ta. tum. ¶ Hec prudentia/tie. idem. Et formatur q dativo prudenti addita q. ¶ Versutia/tie. idem. Et formatur a genitivo versuti addita q. Versutus a verto/tis. dicitur. ¶ Astutus deceptor est: quia eius mens in quolibet actu ad quamlibet fraudem in facili vertitur. Constructio textus patet. Astus. Calliditas. Astutia. Cautela. Prudentia. Versutia. Versutus. Astutus.

Exigit/ac peragit/facit/efficit/ac operatur
Patrat/agit/cōplet/cōsummat/perficit/implet
Exequitur claudit concludit terminat atq;
Decidit/finit: medios deducit in actus.

¶ Hic docet autor quot sunt verba cōsignificātia cū hoc verbo ago/gis. dicēs q ulta scz exigo/gis. egi. ere. exactū/m. vbū actiuū: q ponit de ex/q ago/gis. Et est exigere pfecte agere. Ut iste exigit opus suū. i. pfecte fecit opus suū: vel complevit vel pfecit. Item exigere est expellere. Exigere est iniuste petere. Ūn exactio/onis. i. iniusta petitio. Item exigere sum: p simplī petere: vel rogare. Item exigere est vltra vel extra agere. i. duūcere. Ūn exiguus/a/um. Peragis. de p q ago/agis. cōponitur. ¶ Facio/facis/feci/facere/factū/factu. Efficio/cis. cōponit de ad/q facio/cis. q sīgt tris: q̄ patent p versum. Afficit in: formatur punit cuput hec tria signat. Item cōponit cū ex: et dī efficio/cis. Et cum im: q dr inficio/cis. i. infugere. Et cū de: q dr deficio/cis. Et cum p: q dr perficio cis. Et cum ob: q dr officio/cis. Et cū sub: q dr sufficio/cis. Et hꝫ multas significationes. Nam sufficere. i. satisfacere. anglice (to suffyce) vt sufficit mihi gratia mea. Et secūdum hanc significationem invenit sufficit impersonale. Item sufficere est subrogare substituere. Ūn bene dicitur. iste est suspectus. i. substitutus. Sufficere. i. submunistrare: vt iste sufficit michi in necessariis. id est submunistrat. Item facio componitur cū pro: q dicitur proficio/cis. ¶ Nota proficiscor/eris verbum deponens. id est ire. et habet suppletionem preteriti profectus sum vel fui. id est transivi. Et cum re: et dicitur reficio/cis. feci. refectum/refectu. Exiguo plures sīgt. Exactio. Exiguus. Peragio. Facio cū compositis. Sufficere. Proficiscor.

Notabile.
Quedã actiua
Quedã neutra

¶ Nota q facio est neutrum quo ad vocem: et non quo ad significationẽ: qz sic est actiuum. Et nomina composita a facio cum prepositionibus: prout donatus accipit prepositiones: il in o desinant actiua sunt preter ista quatuor: scilicet deficio/proficio/officio. sufficio que sunt neutra. Deficio tamen pro relinquo: et sufficio pro ministro et substituo: actiua sunt. Si vero desinant in or passiua sumtpreter proficiscor eris. et inficior/aris. que sunt deponentia. Alie plures regule dantur a facio/facis. et eiusdem compositis. quas vide in hugut. capitulo facio in fine.

Operior.
Patro.
Perpetro.
Impetro.
Compleo.
Et alia cõposita a pleo.

Operior/ris. verbum deponens dicitur de hoc opus operis. Et componitur cum con: deputata n/q dicitur cooperior/aris.
¶ Patro patras patrauí patrare: id est facere: et ꝓprie opus venienꝰ. Et cõponitur cum per q dicitur perpetro/tras. id est facere. Et cum im. et dicitur impetro/as. id est querere. ¶ Compleo/es. eui. etum. tu. componitur de con: et pleo ples: quod in simplici non est in vsu: sed in composito. vt repleo replesimpleo imples. supppleo suppleu. depleo deples. et est deplere valde deplere vel euacuare. Expleo expples. oppleo oppleo. de ob et pleo ples. id est implere/obturare. Et a pleo deriuatur plenus plena plenum. et hic splen splenis.

Cõsumo q alia composita.

¶ Consumo consumis consumpsi/ere. consumptum/ptu. in supinis. de con: et sumo sumis componitur. Et est consumere/denastare/destruere/simul sumere. Unde consumptor/consumptrix/consumptio nomina verbalia. ¶ Sumo est actiuum cum compositis. Impleo dictum est. Perficio dictum est supra.

Exequor.

¶ Exequor/eris. executus sum/exequi. media correpta. de ex et sequor componitur. Unde executor/executoris: executrix/executricis. hec executio executionis: nomina verbalia. ¶ Claudo/claudis/clausi/clausum/clausi. in supinis. Unde hic clausor clausoris: et hec clausura/clausure. et hic clatrus/clatri: et est repagulum quo ostium firmatur: vel quod opponitur ostio: vel ipsum ostium precipue hortorum vel vinearum.

Clausio.
Clatrus.

Termino cum compositis.

¶ Termino/terminas/naui/nare. de hic terminus termini dicitur. Unde contermino/contermínas/naui/nare. id est simul terminare vel cõfigere. Determino/nas/naui/are. id est diffinire vel terminos auferre. Exterminio/nas. exterminaui/exterminare: terminos auferre: vel exulem facere: quasi extra terminos ponere q extrahere: q ꝓprie dicitur de exulibus. Et ponitur pro demolitur: vt ibi. Exterminant enim faces suos. id est demoliuntur. id est desinant/destruunt/dissipant: et extra terminos humane conditionis ducunt. Unde hoc exterminium/nij. id est desolatio/concussio/extra terminos exilium.

Nota.
Exterminium.
Decido.
Cedo.
Cado.
Finio.

¶ Decido/dis/decidi/dere. decisum su. in supinis. i. determinare. Unde iste decidit causam. i. determinauit causã. componitur de de et cedo/cedis/cecidi: media producta. Sed cado/cadis. facit cecidi. ¶ Finio finis finiui finire: a finis dicitur. Diffinio/diffinis/diffinui/diffinire. id est determinare/diffinitionem dare.

Construccio.

Deduco/deducis/deduxi/deducere: de de/et duco ducis: componitur. ¶ Construe. Exigit ac peragit. q. omnia ista idem sunt quod ago agis. Medios deducit in actus. id est aliquis deducit. id est vlterius dicit rem suam/vel opus suum: in medios actus. id est vltra medios actus.

De promo promus qui promptuaria seruat
De promo promis sunt promptuaria dicta.
Promptuaria vel celaria: dic apothecas.

Apotheca.

Est apotheca domus cui virtus traditur omnis.
Est ypotheca rei non mobilis vt domus aruum
Rerum mobilium traduntur pignera pugno.

¶In istis versibus docet autor quid sit promus: quia in sequentib⁹ facit memoriam de ista dictione promptuarium dicens q̄ dicitur de promo promis. Dicit ergo q̄ hic promus/mi. est custos promptuarij: et vtrumq; derivat de promo/mis. ¶Cōstrue Duos primos versus. Primus ōr. i. derivat de p̄mo/mis. prompsi/pmere/promptū/tu. id est ostendere: et qui sez p̄mus servat. i. custodit/promptuaria. i. cellaria: ⁊ promptuaria. i. promptuariū sunt dicta. i. dictū de promo/mis. Et est promptuariū domus secreta in qua oia victualia reponūtur. ¶Promptuaria. ⁊c. Autor docet hic q̄ ista synonima sunt synonima. i. cōsignificātia hoc cellariū qđ dicit a celo celas. i. tego tegis: qz celat id est tegit res q̄ ibi reponūtur. ¶Hec apotheca./ce. ⁊c. dicitur ab apo/quod est re: ⁊ theca: qđ est positio latine: quasi repositio vel repositoriū: qz ibi servātur res in repositorio. ¶Est apotheca. ⁊c. hic ponit differētiā inter apotheca et ypotheca: dicēs q̄ apotheca est idem qđ cellariū: ypotheca est vadium rei immobilis: sicut domus aruus ager: ⁊ similia. Et sic potest esse differentia in istis versibus inter ypotheca et pignus. ¶Item nota differentiam inter hoc pignus/eris. cum e/in genitiuo: ⁊ hoc pignus/oris. cū o/scriptum in genitiuo. Un⁹ ⁊ pignera natorum: dicuntur pignora rerum. ¶Construe. ¶Apotheca est vna domus: cui sez domui/omnis victus. i. victualia/tradūtur. i. dantur ⁊ ypotheca est sez vadiū rei immobilis: que facile moueri nō potest: vt domus id est edificium: et aruum. id est campus.

Promus.

Constructio Promere.

Cellarium.

Apotheca. ypotheca.

Notabile.

Constructio.

Nuncupat/appellat/sic euocat/aduocat/ista Uociferat/censet/censu iunguntur eodem.

¶Autor docet hic q̄ ista verba q̄ ponūtur in versibus p̄dictis synonima sūt. ¶Nuncupo/as. ōr. de nomē/inis. Nomino/as. ōr. de hoc nomē/inis. Appello/as. cōponitur de ad ⁊ pello/as. qđ nō est in vsu. i. vocare. ¶Aduoco/as. de ad et voco/as. Uocifero/as. dicit de vocifer/a/um. adiectiuū. i. ferens vel portās vocē ⁊ cōponit de hec vox vocis. ⁊ fero fers. ¶Censeo/es. sui. censere. censum/su. hz istas sīgnifiones. i. cōputo/as. vidē est qđ nūcupo/as. ⁊ idē est qđ iudico/as. et ppue de moribꝰ. ℣ꝰ. Censeo cōputo/censeo nūcupo/censeo mores. Censeo cōponit cū sub: ⁊ ōr. succenseo/ses. sui. ⁊ est idē qđ irasci. Et cū per: ⁊ ōr. percenseo/es. i. pfecte vel valde censere: vel perquirere/circuire/peterrare. Unde Ouidius in i. cōd metha. Percensuit orbē. i. circuit orbē. Itē cōponit cum re: ⁊ dicitur recenseo/ses. sui. ere. censum/su. in supinis. i. numerare/vel recitare: rememorari/reuenerari. vñꝰ. Censeo si studeas lector cōponere debet. Subnotat irasci: per circuit: et numerat re. Et de censeo venit hic censor/censoris. iudex de moribus: et hec censura/re. iudiciū. ¶Construe. Ista verba nuncupat appellat. ⁊c. iunguntur eodem sensu. Fungor/ris. cōstruitur cū ablatiuo casu. Itē nota q̄ est censeo/es. sui. ere. censum/su. in supinis. ⁊ censeo/is. sui. sere. cēsitum/situ. verbum tertie coniugationis: et censeo/sis. sui. sire. quarte coniugationis: ⁊ ista non differunt in significatione: sed in litteratura: qz censeo/es. secunde coniugationis: facit censui in preterito: ⁊ cēsum/censu in supinis. Cēseo/is. tertie cōiugationis: facit etiā sui/in ꝓterito. et censitum/censitu in supinis media correpta. Sed censeo/is. quarte cōiugationis facit censitū/tu. media ꝓducta in supinis. vñ. Censio/censis/sui/. so. situm. sed censeo censum. Censio sed quarte volūt prudētius esse. Et ista verba cōponūtur. Sed fm qđ simplicia variātur in dictiōe sua cōposita variantur: vt possumus dicere recēsita media producta vel correpta: quia recensita penultima correpta/descendit de censo qđ est verbum tertie coniugationis: sed recensita descendit de recenseo/ses/sui. sere. recensitum/tu. cuius penul. ꝓducit qđ est quarte cōiugatiōis.

Nuncupo. Nomino. Appello. Aduoco. Uocifero. Censeo cū suis compositis.

Cōstrue.

Notabile. Censeo. Censio.

Regulis. per hug. ¶Sed alij dicunt q̄ censeo/es.facit censum censu.in supinis.et oīa composita ab eo faciunt censitum censitu.in supinis penultima correpta. Sz recenseo/sis.verbum tertie cōiugationis.facit recensui in preterito:z recensitum/tu.in supinis.ad modū quarte coniugationis:et nunc̄ recensui/recensitum recēsitu in supinis penultima correpta. Per istam regulā q̄ omne verbum desinens in so/tertie cōiugationis facit preteritū in sui:z supina in situ ad modum quarte cōiugationis:preter quinq̄ sz capesso/lacesso/facesso/viso et panso. Unde doctrinale. So sui situmq̄ facit.

Applico appellens/appellas nomine quemuis

Appello/lis. ¶In isto versu assignat autor differentiam inter appello/is.appulit/erc.appulsum/su.in supinis.verbum actuum.id est ad portum venire vel applicare.vt ibi. Postq̄ poeta animum suum appulit ad scribendum:apparuit.id est applicauit. Et componitur de ad/et pello pellis pepuli/pellere/pulsum pulsu.in supinis.

Appello/as. Plico. ¶Appello/as.i.vocare:vt superius dicitur. ¶Construe. Appellens.id est aliquis appellens applicat. Et applicat componitur de ad/et plico/as.plicui vel plicaui/plicare/plicitum/plicatu/vel plicatum/tu.in supinis.

Notabile. ¶Et nota q̄ plico facit preteritum in cui/vel in caui/et supina in citum vel in catum:et omnia sua composita cum prepositionibus similiter faciunt preteritum in cui/vel in caui:et supina in citum/vel in catum:sed frequētius in cui et raro in caui:et in catum.preter supplico/as.quod facit semper preteritum in aui:et supina in atum.vt supplicaui supplicatum supplicare. Esopus habet supplicui de supplico. Sed composita a plico:z ab aliquo nomine faciunt semper preteritum in aui:et supina in atum:vt multiplico/as/aui/atum.

Construction. Duplico/as.aui.atum. ¶Construe sic. Appellens.i.aliquis appellens applicat:z tu appellas.i.vocas/quēnis.i.cēm hoīem:nomine.i.per nomen suum. Uel quem vis sunt due dictiones:et tunc sic exponetu appellas.i.vocas nullquem vis vocare nomine suo.i.per nomen suum.

Aperio. Ostia qui reserat/aperit/panditq̄ recludit Eusdem sensus/depessulat additur istis

¶Hic autor ponit synonimationē in istis verbis aperio/ris.refero/rre.pando/is.re. Refero/as.aui.are.componit de re/et fero/as.i.claudere cum fera.

Refero. Aperio. ¶Aperio/ris.rui.ire.apertum/tu.in supinis/verbū actuū/componit de ab vel ab a:et pario/ris.peperi.re.z componitur aperio cum ad:et ōr adaperio/ris.rui.ire.

Pando. ¶Pando/dis/di.pandere pansum/su.vel passus/sum.in supinis.sm quosdam vz donatum in maiori.z Pāp. Sed hugut.et doctrinale dicunt q̄ facit tantū passum/su.in supinis. De pādo/dis.ōr pandus/a/um.i.curuus/a/um:sed differunt:qz pandus sursum curuatur:z curuus deorsum curuatur:et componitur repandus/a/um. Uñ. Dans passum pando:subducit n̄ gemināndo. hug.dicit q̄ hec tria verba pando/pateo/et patior/habent simile supinum videlicet passum. Uñ. Pando pati pateo passum facere supino. Recludo/dis.recludi.ere.sum/si.in supinis.componitur de re:et claudo/dis.clausi/claudere. ¶Et nota q̄ re notat aliquando contrarietatē vt in hoc verbo recludo/dis.quia si ostium sit clausum:et dicam recludo ostium:idē est q̄ aperi:et si ostium sit apertum:et dicam recludo ostium:nunc idem est q̄ claudo ostiū:et ita re notat cōtrarios actus. Depessulo/as.aui.are.i.aperire. Et cōponitur de de et pessulo/as.z est pessulare claudere vel firmare ostiū cum pessulo. hoc pessulum/li.anglice(a latche). Et dicitur de pello pellis.

Recludo. Notabile. ¶Construe. Ille q̄ reserat ostium aperit:q̄ pro et/pandit et recludit depessu-

lat eiusdam sensus. id est eiusdem significationis additur istis sex verbis.

Hec tria iungas presumit: vsurpat et audet

¶ In isto versu docet autor cōuenientiam significationis esse in istis verbis vsurpo/as.aui.are.qđ derivatur de vsor et rapio. ¶ Presumo/mis.presumpsi/presumptum/tu.in supino.et componitur de pre et sumo/is.et inde presumptor/presumptrix.presumptio verbalia:et hic presumptus/us/mi. Unde presumptuosus/a/um. ¶ Audeo/es.ausus sum/audere verbum neutropassiui. Et differentia est inter verba neutra passiua et verba neutro passiua. Verba neutro passiua dicuntur illa que passiuis sunt similia in hoc quod carent preteritis et habent supplerionē preteritoꝝ per participiū et verbū substantiuum sicut et passiua. Sita autem quinq; sunt que indicant versus. Audeo cum soleo fio quoq; gaudeo fido. Quinq; puer numero neutro passiua tibi do. ¶ Sunt autē neutra passiua que significationē passiuoꝝ habent:et que significāt passionem aliunde ullatenusque sunt quatuor:vt patet per versus. Exulo/vapulo/veneo/nubo quatuor ista. Sensum passiū sub voce gerūt aliena. Et ab audeo hic ausus sum/sui.hic et hec et hoc audax/cis. Unde hec audacia audacie. ¶ Construe. Jungas vel simul iungas hec tria que sunt eiusdem significationis videlicet presumo/vsurpo/et audeo.

Audeo. Notabile. Constructio

Sulcat/arat/versat glebas/colit/excolit agros.

¶ Autor docet hic cōuenienter etiam esse quo ad significationem inter ista verba sulcat.et. Sulco/as.aui.are.neutrū dicitur de hic sulcus/ci. Et sulcus dicitur de hic sol solis. Unde sulcus quasi solem capiens:et est ethimologia et nō composito dicitur de suo suis suere:quasi fomere transsutur. Aro/as.aui.arare/aratum/aratu verbum neutrum componitur cum ex:et dicitur exaro/exaras/aui.are.id est extra arare vel perfecte arare vel scribere. Unde Job. Quis mihi det vt exarentur sermones mei in libro stilo ferreo vel celte sculpātur in silice?

Sulcus. Aro.

¶ De aro/as.arator/oris.aratrix/tricis.et hoc aratrū/tri.Sin quosdam media producta:et secundum alios media correpta profertur.

¶ Uerso/sas.aui.are.verbum frequentatiuum.id est frequenter vertere. Et formatur ab vltimo supino istius verbi verto/vertis/verti/versum/su.u in o. fit verso/sas. ¶ Hec gleba/be.i.durus cespes cum herba vel sine herba terra aruilis. Et dicitur hic globus/bi.qr simul quasi globus. Unde hec glebula/le vel hec glebella/le.ambo diminutiua. Et globosus/a/um.et comparatur globosior globosissimus. Unde hec globositas/tatis. Et de globo dicitur hic globo/onis.id est rusticus arator.

Uerso. Gleba. Globus. Globosus.

¶ Colo/lis/lui.lere.cultum/tu.in supino quinq; habet sensus. Colo ciuitatem id est habito:colo terrā.i.aro terram:colo formam.i.orno:colo deum.i.veneror:colo parentes.id est diligo parentes. Quas quinq; significationes versus sequentes declarant. Agros/rus/formam/superos colit/atq; parentes. Hos arat/hos habitat/ornat/honorat/amat. Unde verbalia cultor/oris.cultrix:et hic cultus/tui.et hec cultura/culture.

Colo plura significat.

¶ Excolo/lis.lui.lere.excultū/tu.in supino.componitur de ex:et colo/lis/lui.lere. ¶ Hic ager huius agri huic agro.id est campus:et componitur cū cultura:et dicitur hec agricultura/agriculture.

Excolo. Ager.

¶ Construe sic. Sulcat/arat/versat glebas/colit/excolit agros:ista ista significant arare. Et ibi versat glebas pro vna dictione accipitur:et etiam excolit agros:et tantum significat quantum aro/aras/arare.

Constructio.

Synonima magistri.

Alget et alge scit/friget frigescit: et inde
Algidus ac algor: pariter maris alga vocatur
Ac infrigdatur predictis associatur

Algeo: Indulgeo; Notabile.

¶ Hic docet autor quot sunt verba conuenientia in significatiõe cũ hoc verbo algeo/es. alsi. algere. Dicens q̃ sunt ista que ponuntur in versibus. ¶ Algeo es. alsi/alsum/su. in supino componitur cum in/interposita v/a mutata in u/ et dicit indulgeo/es. indulsi/ere. indulsum/su. vel indultũ/tu. in supinis. et hꝫ tres significationes. Nã indulgere est gratis ꝓcedere: vt papa indulsit michi ptãtem id est gratis cõcessit michi. Et indulgere est operam dare. Unde Catho. Indulgere gule noli quia ventris amica est. Et indulgere pro remittere. Ut indulge nobis peccata nostra. In prima significatione indulgere est actiuum: in aliꝫ neutrum. Unde versus. Est indulgere quicꝫ concedere gratis. Ac operã dare siue remittere significabit. Actiuũ dicas p primo p reliquis nõ. ¶ Algesco/cis. verbum inchoatiuũ. i. incipio algere. Et componit cũ ex. ꝛ dicitur exalgesco/cis. ¶ Frigeo/es. gui. caret supinis. Et est frigere frigefieri vel esse frigidum. Item frigere ponitur sepe pro cessare/sicut econtrario fervere ponitur pro frequentare: vt dicit hug. capitulo frigeo/ges. ¶ Frigesco/cis. inchoatiuum a frigeo/ges/frigere. ¶ Infrigidor/aris/atus sum. ari. et est passiuum. Infrigido/as. quod componitur de in et frigido/das. i. valde frigidari. Et est frigidare frigidum facere: sed infrigidari frigidum fieri.

Algesco. Frigeo. Frigesco. Infrigidor.

Constructio. ¶ Cõstrue sic. Alget et algescit/friget frigescit ista verba significant idem: et unde. i. de hoc verbo algeo/es. venit algidus/a/um. i. frigidus/a/um. ac pro et hic algor algoris. i. frigus. ꝛ pariter. i. simul/hec alga maris. id est que est herba maris ꝙ crescens in mari: et quam mare proiicit a se/quelibet istarũ dictionum creatur. i. fit/id est deriuatur ab algeo/alges. ac pro et infrigdatur. pro infrigidatur: associatur. id est adiungitur predictis supple verbis.

Alga.

¶ Nota quia non potest stare in versu infrigidatur ꝛ ideo deposuit i/ante d/ et dixit infrigdatur.

Ara vel altare domini/vel mensa vocatur
Atqꝫ tripos dici conlueuit appollinis ara
Aras inspiciens/hinc deriuatur aruspex

Ara.

¶ Hic docet autor quot nota inuenitur posita pro hoc nomine hec ara/re. et dicit q̃ ista que sequũtur. hec ara/re. fm Isidorum dicitur de hoc es eris/ quia are antiquitus facte fuerunt ex ere. Uel de aro aras/fm hug. Et componitur cum specio/cis. quod non est in viu. id est videre. Et dicitur hic ꝛ hec aruspex/cis. media correpta. id est diuinator: quia ventura predicit ab aris. ¶ Item ara cõponit cũ altus/a/um. et dicitur hoc altare/ris. quasi alta ara vel altorum. id est deorum superorum ara. Unde hoc altarium/rĩ. idem qđ ara: et hoc altariolũ/li. diminutiuũ: et hoc altare/ris. in eodem senu. Hec mensa mense dicitur metior/ris. mensus/sum/metiri verbũ deponens. Et de mẽsa/ mense ꝺr hec mensula/le. diminutiuũ. ¶ hic tripos/odis. componitur de tres quod est tres: et pos quod est pes/quasi tres habens pedes: ꝙ sup tres pedes. id est tres colũnas stant ista ara. Et ꝓprie dicebatur ara apollinis. id est phebi vel solis: quia in illa solebant dari responsa de omnibus quesitis. Sed modo fides christiana prohibet talia fieri. Ut galfridus in poetria. Nouella

Aruspex. Altare. Altarium: Mensa. Tripos. Notabile.

sana fides a iuie tollit. Ecclie tropicē phebi solitūq; sibille. ¶ Cōstrue. Altare vel mensa dñi vocat. f. ara: atq; p r/tripos/podis. cōsuenit. i. solebat dici. i. vocari (a poetis) ara. i. altare/apollinis. i. solis: vel phebi qđ idē est. rc. ¶ Ara inspiciēs. Cōstrue. Dū aliqs ē inspiciēs aras/hinc. i. iñ aruspex aruspicij dicunt. Constructio.

Induit/ac operit/amicit/vestit/tegit atq; Velat predictis sensum dedit vsus eundem Occulit/obnubuit/et obumbrat/celat/et abdit

Amitio.

¶ hic docet autor; q; sunt verba synonima cū isto verbo amicio/cis/cire. ḡrte cōiugatiōis: r est verbū actiuū: r facit supinū amictū/tu. iuxta illud doctrinalis. Amicire figurat amictū. r est actiuū. ¶ Amicio/cis. idē est qđ cooperire/vel adiūgere/vel ligare. Et ōr de hic amicus/ci. Et inde ōr hic amict; /tus/tui. Itē amitio. i. fustes angulares: cui; singulare raro inuenitur. f. hic amictus. Amicio cōponit cū circū: r ōr circūamicio/cis. ¶ Nota q; hug. vult q; scribat circūamitio ita q; circū maneret integra dictio: cui; opinionē (qr rōni nō conuenit) nō admitto. ¶ Indus/is/ui/ere. indutū/tu. in supinis. Uñ hoc indumētum/ti. est verbū actiuum. Et cōponit induo de in r duo/is. qđ non est in vsu. ¶ Operio/ris/rui/rire. opertū/tu. in supinis. verbū actiuū. i. tegere. Uel amicire ꝓponit de ob/r pario/ris. peperi/ere. Uñ opertus/a/um. Et hic opertus/tus/tui. Et hoc operimen/mis. penultima correpta: r hoc operimētū/ti. r hoc opertoriū/rij. Et hoc operculū/li. oia idē qđ tegimen. Uñ in veteri lege scribit. Uas sine operculo. i. tegimine immundū erit. Inuenitur r hoc operculum/li. per sincopam. Item cooperio cōponitur de cū/vel con/depositū n. r ōr cooperio/ris. rui. ire. coopertum/tu. i. tegere. Cooperio ꝓponitur cū dis/r ōr discooperio/is. i. denudare/exere. Uñ cum videris nudum cooperi eū. i. tege eum cum vestibus. ¶ Nota q; habetur operior/iris. opertus sum/riri. verbū deponens. i. expectare: vt operior te. i. expecto te. Sed qñ est deponens producit primā syllabam: et qñ est passiuum corripit primā syllabam Uestis/tis/mi. ire. itum. tu. in supinis verbū actiuū ōr de hic vestis/tis. Unde hoc vestimen/tis. Et hoc vestimētum/ti. Et hic vestitus/tus/tui. ¶ Tego/gis. texi. textū/tu. Uñ verbalis textor/toris/textrix/cis. Et hoc tectuz tecti. i. domus. Et hoc tegmen/tis. Tego componitur cū de. r ōr detego/tegis/detexi/ere. i. discooperire/revelare: vt iste detexit secreta mea. i. revelauit. Item cū p r ōr protego/gis. texi. ere. protectum/tu. in supinis. i. tueri/defendere/vt ibi. Protege me dñe ab omni malo. i. defende. Uel hic. Protege dñe famulos tuos. i. defēde Uñ protectio. i. defensio vel tutrix. ¶ Uelo/as. aui. are. actiuū. i. tegere. Unde hoc velum/li. ōr. illud linthеū quo vehit nauis in mari impulsione venti. Et a velū/li. ōr hoc velamē/mis. Et hoc velamētum/ti. i. tegimē vel tegmen. Unde velum ōr quasi ala volātis. A velo/as. ōr hoc velabrū/bri. illud vas quo frumētum purgat. Item componit aduelo/as. i. valde velare. Et aduelo/as. i. discooperire: r denelo/as. idem. Item revelo/as. i. detegere/vel aperire/manifestare. Et oia cōposita ab eo actiua sunt: et producunt hanc syllabam ve. ¶ Indut ac operit. rē. ¶ Cōstrue. Usus. i. consuetudo dedit ꝑdictis scz ꝟbis/eūdē sensuz. i. eandē sigñcationē. ¶ Occulo/lis. lui. lere. occultū/tu. in supinis verbum actiuū: r componit de ob r colo/lis. ꝙ mutationē b in c/et illa syllaba co in nr est abscondere tegere. Uñ Ouidius. Rumosas occulit herba domos. i. tegit. Uñ occultor/occultrix. Et hoc occultum/ti. i. petñ. Uñ ab occultus metis. rē. ¶ Obnubo/bis. obnupsi/ere. obnuptū/tu. i. tegere verbū actiuū. Et cōponitur de ob r nubo/bis/nupsi/nuptū. Et hz duas sigñcationes. In vna idez quod tego/gis. r ñ obnubo/bis. componit de nubo/bis. tūc est actiuū. In alia significatione nubo pertinet ad mulieres: r tūc est neutrū r neutrū passiuū: qr sub

Constructio.
Amicio.
Notabile.
Indno.
Operio.
Opertus.
Operimen.
Opertorium.
Operculum.
Cooperio.
Operior.
Uestio.
Tego cū suis cōpositis.
Uelo cū suis cōpositis.
Uelabrum.
Constructio.
Occulo.
Obnubo.

voce actiua signt passionem: vt hec mulier nubit michi. ⁊ est michi nupta. Uñ versus. Neutrũ nubo feres cũ pertinet ad mulieres. Dum signat tegere vult actuũ retinere. ¶ Obumbro/as.aui.are. verbũ actuũ de ob: ⁊ umbro/as. qđ in simplici nõ est in vsu. ¶ Celo/as.are. id est sculpere/pingere. ⁊ celas.i. tegis tegis ꝙ cõtrarium ad reuelare: sicut in phti lectiõe accipit: ⁊ sic̃ hoc ꝓstruit cũ duobus actis. vt celo te cõsilium: ⁊ sensus est abscõdo a te cõsiliũ. Pro illis duabus significationib⁹ nota versum. hec verbũ celo notat duo q̃ ego sculpo Celo/as. componitur a concelo/as. id est simul celare. ⁊ recelo/as. id est reuelare: ⁊ est actiuum cuz suis compositis: ⁊ omnia producũt syllabã ce. ¶ Abdo abdis abdere abdidi abditũ. id est tegere: ⁊ est actiuum. Et cõponitur de ad/et do das dedi datum datu: in supino.

Obumbro.
Celo/as.are. cũ cõpositis.
Abdo.

Aceruus. Est globus atq; strues cumul⁹ vel aceru⁹ ⁊ agger Est glom⁹ hic glomero globo cõglobo nascit inde

¶ Autor docet hic quot sunt synonima cũ isto nõe hic aceruus aceruꝰ. i. coadunatio dicẽs ꝙ ista q̃ ponũtur in versibus. hic globus globi est idẽ. Uñ hec gleba glebe. durus cespes cũ herba. Item a glob⁹ dicitur globo/as/aui/are. id est aceruare cumulare coadunare cõspissare globosum facere. hec strues struis. i. aceruus cõgeries. Uñ hec strucula strucule: diminutiuũ. Et hec struma strume. gybbus in pecore: quasi strues humoꝝ. Et est differẽtia inter cõgeries/ei. ⁊ hec glomeratio/onis. ⁊ hic strues struis: qz cõgeries ꝓprie est cumulus lapidum: ⁊ glomeratio ꝓprie est collectio filꝝ/vel filoꝝ: sed strues est collectio lignoꝝ. vñ⁹. Cõgeries lapidũ tibi glomeratio filꝝ. Lignorũ ꝓprie dicitur esse strues. ¶ hic cumulus/li. Uñ cumulo/as.aui.are. cõponit accumulo as. cõcumulo/as. ambo actiua. ¶ hic aceruus/ui. de acer ꝑm litterã. vñ aceruo/as.aui.are. ⁊ componitur coaceruo/as. id est cumulare. ¶ hic agger/eris dicitur de agger/ris. aggressi. ere. i. afferre vel apportare. Et est agger ꝓprie cumulus terre nõ naturaliter: sz artificialr instructus. Lucan⁹ Late iacẽs apparuit agger. ¶ hic glomus glomi scẽ declinatiõis: ⁊ glomus/eris. tertie declinatiõis. idẽ signt. i. collectio ꝓprie filoꝝ. angl. (a clewe/or buttyn of threde) Uñ⁹. hic glomus hoc ve glomus fert glomeratio filꝝ. Et qñ declinat hic glomus/ris. tũc ab eo derivat glomero/as. i. facere glomera filorũ. ¶ Construe. Et glomus est aceruus hinc. i. ex hoc/glomero nascitur. i. derivat: ⁊ inde. i. ex globo globi. hec verba globo/bas. ⁊ cõglobo/as. quod cõponitur de con: ⁊ globo/as. nascitur. id est oritur vel derivatur. ⁊c.

Globus.
Gleba.
Glebare.
Strues.
Strucula.
Struma.
Notabile.
Cumulus.
Aceruus.
Agger.
Glomus.
Constructio

Anachoritã. Dic anachoritas reclusos ac heremitas Est heremo venit hic/sed ab ana nascitur ille Hinc anachorite quasi corde superna colentes

¶ Auto: docet hic que nomina cõueniũt in significatiõe cũ hoc nõe anarchorita dicens ꝙ ista hic reclusus/si. ðr de recludo/dis. idem ꝙ claudere: qz clausus est in vna cella per se. hic ⁊ hec heremita/te. est idẽ. Deinde docet vñ hic et hec anachorita/te. hic ⁊ hec heremita/te. derivant dicẽs ꝙ anachorita ðr ab ana qđ est sursum: et coridis: quasi sursum habẽs cor ad deuz. Uel a theros qđ est intendẽs: ẽs sursum intendẽs sz ad celestia. ¶ heremita ðr de heremi. quia debet habitare in heremo. i. in deserto. Et heremus/mi. ðr de hereo/

Anachorita.
Heremita.
Heremus.

ses.hesi herere:qr ibi nunq̄ vel raro sit mansio.heremus eni est inuia solitudo vbi nunq̄ habitatū est.vel heremus ōr a remoueo/es.eo q̄ remotus est a cōspectu hoim.Et habet hoc heremū/mi.in eodē sensu. ¶ Construe.Dic reclusos.ac p̄ heremitas esse anachoritas.Et heremo.ā.hic sez heremita venit ex heremo.ā dematk ab hoc nole hic heremus/mi.Sed ille sez anachorita ōr ab ana grece quod est sursum latine:qr circa superna.i.diuina sollicitus est. ¶ Hinc anachorite.ꝛc.Construe.Uel anachorite supple dicūtur quasi colentes.i.venerantes:superna.i.diuina:corde.id est cordibus suis.

heremum.

Constructio.

Ambulo/vel gradior/eo/vado/deambulo/pergo Additur his spacior:vel itinero vel proficisc or Predictis iunge tendo/cum curro movere.

¶ Autor docet hic q̄ ola ista verba que hic ponūtur sunt eiusdē significatōis cū hoc verbo ambulo. ¶ Ambulo/as.avi.are.quod est verbū neutrum.vnde hoc ambulatrū/tri.locus spacios⁹ ad ambulandū. Et hoc ambulatorium/rii. p̄ loco apto ad ambulādum:ā hic ambulus/li.porticꝰ lata ā spacios⁹. ¶ Ambulo componit ob ambulo/as.i.circū ambulare.Deambulo/as.i.de vno loco ad alū spaciari.Perambulo/as.Item ambulo cōponit cū funis.i.corda.ā ōr hic ā hec funambulis/le.ille qui discurrit per funē.i.cordā. ¶ Gradior/graderis/gressus sum/gradi.verbum deponens.Et componit cum con:et ōr p̄gredior/cōgrederis/cōgressus sum:congredi.id est simul gradi/simul ire/confugere/pugnare/disputare. ¶ Item illi p̄prie cōgrediunt qui p̄tra se graduntur ad pugnā:vt verbor̄ manuū vel armor̄.Et cū ad.ā ōr aggredior/eris.i.assilire/invadere/arripere.Disgredior/eris.i.in diuersas partes gradi:vel diuersis modi gradi. Egredior/ris.i.intrare. Progredior/ris.i.precedere/preire. In qua significatione ā p̄gredior inuenitur.Pretergredior/ris.i.iuxta gradi vel iuxta transire/preterire.Regredior/ris.i.redire.Trāsgredior/ris.i.vltra gradi/preuaricari. ¶ Gradior est deponens:similiter ola eius cōposita sūt deponentalia:ā omnia a sūt simplicis mutant in e:preter antegredior/ris.et pregredior/ris.Et omnia faciunt supina in gressum sicut et simplex.

¶ Item a gradior/ris.dicitur grassor/aris.i.invadere/latrocinari/p̄dari/impugnare.Proprie grassari.et cum impetu gradi ad aliquid crudeliter faciēdum.Unde Boetius de consolatione philosophie.libro primo.cap̄.iij.in fine. Unde hic grassator/oris.qui crudeliter agit/latro/predator/seuiens crudeliter homicida.Et quandoq̄ grasso/aris.ponitur pro niti vel conari.

¶ Caueat lector ne proferat grassari p̄ro cessari.vel econuerso.Aliud eni est grassari ā aliud crassari.Secundo libro regum.capitulo vltimo prope finem scribitur.Et cesset indignatio vel infectio que grassatur in populo.i.crudeliter graditur in populo vel dee astat. ¶ Crassor/aris.est passiū huius verbi crasso/as.avi.are.id est crassum facere.Crassus/a/um.idem qđ hic ā hec pinguis et hoc pingue.Ut ille est crassus facie.id est pinguis.

¶ Eo/is/ire/ivi/itum/tu.in supino.id est ambulare.vnde verbalia. ¶ Et nota q̄ eo/is.et omnia ab eo composita corripiūt vltam syllabam tante tum in supinis:vt itum/tu.initum/tu.transitū/tu.reditum/tu.media de oibus correpta. Excepto hoc solo verbo ambio ambis.quod p̄ducit ī ante tum in supino:vt ambitum ambitu media producta.Item eo is et sua cōposita habent e ante o in prima persona singularis numeri ā modi indicatiui:vt eo/is.ab eo/is.exeo/is.ineo/is.obeo/is.subeo/is.adeo/is.preeo/is.veneo/is.id est vendor/ris.preter ambio ambis.quod habet ī ante o.

Ambulatrum.

Ambulatorium.

Ambulans.

Ambulo cum suis cōpositis.

Gradior cum suis cōpositis.

Crassor.

Crassus.

Eo is mi.cū cōpositis suis.

¶ Itē eo/is.ꝛ ola cōposita ab illo faciunt futurū indicatiui in bo ꝛ am/preter ambio quod facit in am tantū. Itē ola habēt i/ante bam immediate precedētem. Ut ibā/transibam/exibā/inibā. preter ambio quod habet e ante bam vt ambiebā audiebā sicut ceteta verba quarte coniugationis. ¶ Uado/dis. vasi vadere vasum vasu in supino. i. ire. vnde hoc vadum vadi locus humilis in aqua: qr per eū possit vadi. i. ambulare pedib⁹ sine periculo. Unde hoc vadulū/li. diminutiuū et vadosus/a/um. plenus vel abundans vadis. ¶ vado/as/ani/are. i. per vadum transire vel per vadū ducere: vnde vado equū. i. per vadū duco. Itē cōponit peruado/as. renado/as. transuado/as. Et est neutrū cum oibus suis compositis pro transire: sed producere per vadū est actiuum. ¶ Item a vado/is. ōr hic vas vadis. i. fideiussor qr dato vade. i. fideiussore ꝛ abire ꝛ vadere. Un quidā dixit alteri. Tu non euadis q̄n dabis ante vades. i. tu non a me euades quin mittes ante fideiussores euertendi ad me. ꝛc.

Uadulum.
Uades.
Uadium.
Uadio/as.
Uadior.

¶ Itē de hic vas vadis hoc vadū/di. et hoc vadimoniū/nij. in eodem sensu pignus vel fideiussio. Unde vadio/as. i. vadiū ponere: ꝛ componitur cōuadio as. inuadio/as. i. cōtrauadio: ꝛ est actiuū cum suis cōpositis. ¶ Itē a vas vadis vadior/aris. verbū deponens. i. vadē dare vel inuenire. vt vadior illū. id est do illi in vadē tibi. i. fideiussorem. Et non solum pertinet ad homines: sed etiam ad alias res: vt vadior tibi equū vel mantellum meum. Et cōponitur euadior/aris. i. reposcere a vadione liberare.

Uado/dis. cuz cōpositis.

¶ Uado/dis. cōponitur euado/dis. inuado/dis. i. aggredi. Uado ꝛ eius cōposita neutra sunt p̄ter inuado/dis qō est actiuū: ꝛ ola faciunt preteritum in si/et supina in sum: vt vado/dis/vasi vadere vasum/su. Euado/dis. euasi/su.

Deambulo.

¶ De ambulo/as/aui. cōponitur de de. et ambulo/as. vnde hoc ambulatoriū. id est locus spacios⁹ apt⁹ ad ambulandum in illo.

Pergo.
Spacior.

¶ Pergo/gis. perrexi/ere. perrectum/ctu.

Itinero.
Proficiscor.

¶ Spacior/aris atus. sum/spaciari. verbū deponēs de spacium/cij. Et componitur exspatior/aris. id est extra spaciari. Itinero/as. aui. are. verbū neutrū. i. ire. dicitur de ter itineris itineri: cuius nr̄ūs itiner non est in vsu. ¶ Proficiscor/eris. pfectus sum/proficisci. i. ire. ꝛ cōponitur de pro ꝛ facio/cis. ꝛ est verbū deponēs.

¶ Tendo/is. tetēdi/ere. tensum/su. vel tentū/tētu in supino. Un hec tēdicula/le/ꝛ sunt tendicule insidie q̄ tendūtur ambulātib⁹ hoīb⁹ vel etiā alīs alatib⁹. Tendo ꝛ eius cōposita qñ signt ire neutra sunt. In alia vero significatione actiua sunt. Itē eius cōposita faciūt preteritū in tēdi: ꝛ supina in tensum vel in tētū Item simplex geminat primā syllabā in p̄terito: sed nullū cōpositū ab eo geminat eā. Curro/is. cucurri/ere. cursū/su. verbū neutrū: vñ verbalia. ¶ Nota q̄ curro ꝛ ola cōposita ab eo faciūt preteritū in curri/ꝛ supina in cursū/su. Itē curro geminat primā syllabā in p̄terito vt cucurri: sed nullū eius cōpositū geminat preter p̄curro qō sepe geminat. vt Johānes precurrit citius petro. Itē curro ꝛ eius cōposita sunt neutra: exceptis p̄curro p prevenire: ꝛ trāscurro p trāsire q̄ pñt esse actiua.

Proficiscor.

¶ Moueo/es/moui/ere. motū motu. in supino. i. motū facere. Un verbalia motor motrix: ꝛ hec motio/onis. ꝛ hic ꝛ hec mobilis ꝛ hoc mobile. Nota q̄ moueo/es. ꝛ eius cōposita sunt actiua: ꝛ faciūt preteritū in moui ꝛ supina in motū: ꝛ ola corripiūt in pñti tpe hāc syllabā mo: sz in preteritis ꝛ in supino eā p̄ducūt.

Constructio.

¶ Cōstrue. Ambulo vel gradior. ꝛc. signt idē q̄ spacio vel p ꝛ itinero: et pficiscor addit his sup. verbis q̄ ponūtur i priori versu: ꝛ iunge sz in predictis verbis: hec verba sz tendo: ꝛ monere. i. moueo cum hoc verbo curro.

Amussis.

Amussis per pendiculum quod regula signat.
Hinc examussum quod dicitur indubitanter
Mussо dum dubito: mussо dum murmuro dico.

Dum stolidum stolido luimine respicio

¶ Autor docet hic q̄ ista tria nomina a mussis/perpendiculum/ꝛ regula: cō uenunt in significatione: et dicit q̄ amussis/sis. ſi. et plumbum vel plumbata cementariorū: quod dimittitur a furſum vſq̄ deorſum ad percipiendum equalitatem parietis: et dicitur ab a quod eſt ſine et mussō/as. quod eſt dubitare. quis reddet commentarium indubium. id eſt certum quomodo parietē dirigat et coquet. ¶ Perpendiculum/li. a perpendo/dis. dicitur. id eſt amuſſis. Item perpendiculum eſt illud vnde leberes ferūtur. id eſt ſuſpendūtur. anglice (an hengell). ¶ hic regula/le. a rego/is. q̄ regit: dirigit equalitatē muri. ¶ hinc examuſſim. hic dicit q̄ examuſſim eſt idem quod indubie ꝙ indubitanter: et cōponitur de ex et amuſſis. ¶ Muſſo dum. hic docet autor q̄ muſſo/as. equiuocatur ad tria. Nam muſſare. id eſt dubitare vel murmurare cum ſilentio: et muſſare eſt reſpicere indignāter vel ſtolidū vel forſitan aliquem ſtultum dum quis ſtulte fecerit.

Amuſſis.

Perpendiculū

Regula.

Muſſo.

Obliquo ſinuo curro ſimul arcuo limo
Omnibus his verbis ſenſus dedit vſus eundem
Sic lento flecto ſenſu cōprehendis in vno

¶ Autor docet hic quot ſunt verba idem ſignificantia cum hoc verbo arcuo arcuas: dicens q̄ iſta Obliquo/as. aui. are. verbum actiuum cōponitur de ob et equo/equas. aui. are. vnde obliquus/a/um. et hec obliquitas obliquitatis. ¶ Sinuo/as. aui. are. ōr de hic ſinus/nus/nui. ¶ Curuo/as. aui. are. compoſitur de curuo/as. i. deorſum curuare verbum actiuum. vnde curuus/a/um. ¶ Arcuo/as. aui. are. arcus/cus. cui. dicitur. ¶ Limo/as. aui. are. actiuum de hec limo/lime. dicitur verbū actiuum. ¶ Lento/tas. aui. are. de lentus/a. um quod idem eſt quod hic et hec flexibilis: et hoc/le. ¶ Flecto/tis. flexi. ere. flexum/flexi: in ſupinis actiuum. Et componitur reflecto/tis. Deflecto/tis. oia ſunt actiua et faciunt preteritum in xi/ꝛ ſupina in xum. ¶ Conſtrue. Vſus dedit omnibus his verbis eundē ſenſum: his verbis dico obliquo. ꝛc. ſic cōprehendis lento flecto in vno ſenſu cum predictis.

Obliquo.

Sinuo.

Curuo.

Arcuo.

Limo.

Lento.

Flecto.

Conſtructio.

Conflictus/bellum/congreſſus: et ala/duellum **Ala.**
Oblidio mars atq̄ rebellio prelio pugna
Sunt acies guerra predictis aſſociāda

¶ Autor docet hic quot ſunt nota ſynonima cū iſto nole hec ala/ale. i. bellum: dicēs q̄ iſta que ſequūtur/hic conflictus/tus. ui. dicitur de con ꝛ fligo/fligis: cō fixi/ere. cōflictū/tu. m ſupinū. i. pugnare/bellare. Bellum ōr de bonus/na/nū per antifraſim: q̄ bellum nō eſt bonū: componit cū gero/ris. ꝛ ōr belliger/a. um. ꝛ cum in/ꝛ dicitur imbellis et hoc imbelle. i. debilis nō aptus ad bellādū vel imbellus/a. um. ¶ hic congreſſus/ſus. ſui. ōr de cōgredior/ris. i. pugnare. ¶ hec ala/ale. de alo/is. lui. luere ōr. hoc duellum/li. componit de duo et hoc bellum/li. Unde duellum quaſi dubellum. i. duorum bellum. ¶ hec acies/ei. dicitur de acuo/is. et tria ſignificat. nam acies eſt rei ſūmitas: acies oculorū agmen/acies exercitus: eo q̄ armatus acutis armis eſt ad bellum. ¶ hec guerra/re. Unde guerro/as. aui. are. id eſt pugnare.

Conflictus.

Bellum.

Imbellus.

Congreſſus.

Ala.

Duellum.

Acies.

Guerra.

Bellus. **Bellus/formosus/procerus et speciosus**
Preclarus/nitidus/pulcher/pariterq; decorus
Splendidus egregius forma:faciemq; venustus
Multorum procerum corpus decet esse procerum.
Est procerum vere procerum corpus habere.

¶ Peracto superius competenter de synonimatione ꝙ cõsignificatione dictionum que ab a littera ceperunt. Hic autor intendit agere de synonimatione dictionum que incipiunt a B. Et primo docet quot sunt nota synonima cuiusdo nomine bellus/a/um. i. pulcer/a.um. Et derivat a bon⁹/a.um. i. aliquantulum bonus: dicens ꝙ iste Formósus/a/um. et dicitur de forma/me. Procerus/a.um. componitur a procul ꝙ hec terra/re. Speciosus/a.um. ꝙ dicitur de hec species/ei. Preclarus/a/um. et cõponitur de pre ꝙ clarus. Nitidus/a.um. et dicitur de niteo/nitere: Pulcher/a.um. et dicitur de hec pellis/lis. id est cutis. Decorus/a.um. et dicitur dedecor/oris. Splendidus/a.um. et dicitur de splendeo/es. Egregius/a.um. componitur de prepositione ex: et hic grex quasi extra gregem. Venustus/a.um. de hec venus/veneris. id est luxuria.

Formosus.
Procerus.
Preclarus.
Nitidus.
Decorus.

Differentia inter procerum ꝙ pcerum.

¶ Multorum. ꝛc. hic ponit autor differentiam inter procerum media correpta: et procerum media producta. Procerum cuius media corripitur: est genitivus casus istius nominis in plurali numero. Nominativo hi pceres. Genitivo horũ pcerum. Dativo his proceribus. Proceres idem quod nobiles. Et dicitur de p quod est procul: et hec caries/ei. id est turpitudo vilitas: quasi procul a carie. Procerum cuius media producitur est accusativus casus de hoc nomine procerus/a.um. Et potest esse nominativus vocativus casus: quia vbilibet producitur ce.m procerus.

Differentia inter procerum ꝙ pcerum.

Constructio.

¶ Construe. Decet. id est dicens est corpus multorum procerum. id est nobilium: vel generosorum virorũ: esse procerum. id est pulchrum. ¶ Est procerum. Hic matot differentia inter predicta nomina ꝙ superius ponitur: quia ponit differentiam inter procerũ cuius due prime sillabe corripiuntur: et procerum cuius due prime producuntur.

¶ Nota ꝙ pro quando stat pro procul in compositione corripitur: et quando stat prepositionaliter semper pducitur vt superius ponit ambobus modis.

¶ Construe. Est. id est pertinet. anglice (it befalleth) horum procerum. i. nobilium: habere corpus procerum. id pulchrum.

Est fortunatus felix faustusq; beatus.
De trans atq; brans trabeam dic et trabeatum.

Beatus.
Felix.
Faustus.

¶ Hic autor docet ꝙ ista nota conuenit in significatione cũ hoc nomine beatus/a.um. i. fortunatus/a.um. Et ꝺr de fortuno/as. hic et hec et hoc felix cis. Et componit infelix/cis. vnde feliciter felicissime: adverbia: et hec felicitas/tatis. ¶ Faustus/a.um. ꝙ dicitur a faueo/es. i. ille cui fortuna accidit vel fauet. vnde fauste faustius/adverbia. et hec faustitudo/inis. i. felicitas. ꝙ componitur infaustus/ta.tum. i. infelix. ¶ Beatus/a.um. ꝙ ꝺr de beo/as. atus/sum beati. ¶ De trans. ꝛc. Autor hic docet ꝙ trabea/bee. est vestis regalis. vel imperialis: et ꝺr a transeo/as. et illud de trans et eo/as. vnde trabeatus/a.um. i. trabea indutus. Unde legitur ꝙ dñs noster Jesus indutus fuit trabea carnis. id est regia veste carnis. ¶ Satis facilis est constructio. Construe secundum versum sic. De trabeam supple veryari de trabes.

Trabes.

Res eadem femoralia sunt perizomate bracce
A braccis braccale venit lumbareq; lumbus

¶ Autor docet hic q; iste dictiones perizoma ⁊ femoralia eiusdem sunt significationis cum isto nomine he bracce/arum. ¶ Perizoma declinatur hoc perizoma/atis. Et cõponitur de peri: quod est circũ ⁊ zoma. id est corpus: quasi circumiens corpus. Et est vestis vt dicit hug. antiquissima scilicet succinctorum femoralia/que genitalia tãtum teguntur. Alii dicunt q; tunica folijs cõsuta: est qualem fecit dominus Ade post lapsum. ¶ hoc femorale/lis. dicitur de hoc femur/ris. i. crus: vel vsq; ad femora descendit. ¶ de bracce/arum. dicitur a brachos grece: quod est breue latine: quia breues vestes sunt. ¶ hoc braccale/lis. ⁊ hoc lumbare/ris. idem sunt scilicet illud quod ponitur in braccis vel circa lumbos: cui ligule ligantur pro caligis sursum ligandis. Et dicitur braccale a braccis. Lumbare a lumbis.

perizoma.
Femorale.
Bracce.
Braccale.

Fiber cum castoreq; beuer castoria cuius
Fiunt testiculi castratos dicimus esse.

¶ Autor docet hic q; ista nomina hic liber/bri. hic castor/oris. sunt eiusdẽ significationis cum hoc nomine beuer beueris: media correpta. ¶ hic fiber/dicitur a findo/dis. di. dere. id est scindere. Quia cum venatores insequũtur eũ findit testiculos. i. abscindit: quia medicinales sunt. ¶ hic castor/oris. media correpta in genitiuo. Iuxta illud doctrinalis. Formant oris rhetor memor orbor neutraq; castor. Et dicitur castor de castro/ras. quia castrat seipm vt dictũ est dum sentit venatores seu canes scies se fugari propter testiculos. Unde hoc castorium/rij. medicamen: quod fit de testiculis eius. Et adiectiue declinatur castoreus/a. um. aliquid pertinens ad castorem.

Beuer.
Fiber.
Castor.
Castorium.

Dragma bisancij est mina vel aureus atq; talentũ
Sed dragma proprie speciem dic ponderis esse.

¶ Autor docet hic q; ista nota dragma/aureus: et talentũ consignat vnã rem eũ ibo noietq; ic bisantius/tij. Et est quidã nummus aureus sicut nobile/fracus muto/florenus: et huiusmodi. ¶ hec dracma/dracme: ⁊ scribitur per c/secundum hugut. et est proprie species ponderis. i. octaua pars vncie. Sz dragma dragmatis per g/est questio siue interrogatio. ¶ hic bisantius/tij. dicitur de Bisantia quitate quadã: que nunc decitur constantinopolis: ⁊ adhuc bisantius moneta illius ciuitatis dicitur. ¶ Mina/nne. scribitur cum tribus litteris. Et na est imperatiuus modus de no/nas. Unde m accẽtuario. M vult nomen mna Na verbum non habet illam. ¶ hic aureus/rei. ⁊ potest declinari ꝑ adiectiue aureus/a. um. et dicitur de hoc aurum/ri.

Bisantius.
Dragma hec.
Dragma hoc.
Mina.
Na imperatiuus.
Aureus.

Est neutrũ dragma cui dragmatis est genitiuus
Questio dragmaticum dicas genus esse loquendi.

¶ Autor dicit hic q; dragma faciens genitiuũ dragmatis: neutri generis est questio: vt supra docetur. Unde dragmaticus/ca. cũ. i. interrogatiuus. Unde

quodã genus loquẽdi dicitur dogmaticum: quia ñ interrogatiuum et responsiuum: et poetue per personas introductas: vt in Therentio.

Boletus. Vnum significant boletus tuberã fungens
Duos fructus terre faciunt tonitrus pluuiq;
Additur asperagus: his sensus conuenit vnus

Boletus. Tuber. ¶ Autor docet hic q̃ hec sola hic boletus/ti. hoc tuber/ris. hic fungus/gi. hic asperagus/gi. sunt idem in significatione. ¶ hic boletus/n. dicitur de hic bolus/li. ¶ hoc tuber/ris. a tumeo. es. dicitur: quia ex tumore terre procedat. Et dicuntur tubera quasi tumera. i. quasi tumores terre. Et sepe ponitur pro tumore: ꝛ pro peccato generaliter. Unde tumerosus/sa. sum. i. tuberib⁹ plenus/inflatus/superbus. hec tuberositas/atis. i. inflatio/superbia.

Fungus. ¶ hic fungus/gi. dicitur a fungo/gis. secundum vocẽ: sed de fungor/eris. secundũ significationem. Unde Martialis cocus. Defungi fungis hominẽ crastinue negabas. Boleti letica fuere mei. i. defungor/ris. idẽ q̃ maior/ris.

Asperagus. ¶ hic asperagus/gi. vt dicit Hugut. dictus est: quia spinosus et asper est frutex eius quedã herba. Et etiam dicitur quilpam pisces parui: sed optimi saporis. Et etiam boletus dicitur.

Balsamus est arbor sunt balsama dicta liquores
Arboris emanant opobalsama cortice cesso
De foliis effecta sicas folibalsama tritis
Trita vel incisa faciunt calobalsama ligna.

Balsamus. Balsamum. Opobalsamũ. Folibalsamũ. Calobalsamũ. Xirobalsamũ. Xilobalsamũ. Carpobalsamum. ¶ Notabile de balsamo. ¶ Autor ponit hic differẽtiam inter hec balsamus/mi. ꝛ hoc balsamũ/mi. et opobalsamũ/mi. folibalsamũ/mi. ꝛ calobalsamũ/mi. ¶ Hugut. dicit hec balsamue/mi. est arbor crescẽs. vñ hoc balsamũ/mi. lignũ vel fructꝰ: vel liquor/quis. Et componit cũ opo. qđ est manilo: vel caverna: vel cortex: ꝛ ẽt opobalsamũ. i. liquor manans de incisione cortis: qui p̃ cavernas eximij odoris gutas distillat. Item cõponit cũ folũ: et ẽt folibalsamũ. i. folij balsami: liquor manans de folijs tritis illius. Item cõponit cũ calo qđ est lignum: ꝛ ẽt calobalsamũ. i. lignũ balsami: vel liquor manãs de ligno eius trito. Item ẽt xilobalsamũ: ab xilo: qđ est lignum. Itẽ cõponit cũ xiros vel carpos: quod vterq; interpretatur fructus: ꝛ est carpobalsamũ vel xilobalsamũ fructus sive semẽ balsami: vel liquor q̃ fit ex eius fructu sive semine. ¶ Nota ergo q̃ multiplex vnguẽtum balsamus affert. Primũ est ꝛ pretiosius aliis qđ sponte manat de folijs: ꝛ illud vocat balsamum. Secũm est carpobalsamus vel xilobalsamum. Tertiũ est opobalsamũ: Quartũ folibalsamũ. Quintũ calobalsamũ: vel xilobalsamũ: ꝛ ppter ita si ferat in manu cõtra solẽ perurit carnẽ: si non tũc est corruptus. Et a balsamus/balsamum/a. um. i. balsamo munerꝰ. Et pñs est participium: nam balsamio/as. est balsamio inungere: ꝛ est actiuũ: ꝛ cõponit cum m/ꝛ dicitur mbalsamo/as. i. valde balsamare: et est similiter actiuum.

Bacchus **Est bacchus bitillator eius baccha sacerdos**
Uiuunt insanie qui bacchanalia viuunt.

Quemlib et insanum bacchari dicimus inde.

¶ hic docet autor q̄ ista duo nomina sunt idem in significatione: scz vitissator/et bacchus. Et est bacchus deus vini: q̄ ponitur q̄ndq̄ pro ipso vino. Unde hic baculus/li. quia baccho vt dicitur est repertus: quia homines mōti vino baculo vtebantur. Uel dicitur a baulando: quia aptus est ad baulandum. Item a bacchus hec baccha/ce. femina colens festa bacchi. id est sacerdotissa eius/que q̄ bacchis/idis. ūt. ¶ Bacchanalia declinatur in plurali. hec bacchanalia/orum. i. festa bacchi. Et ponitur hoc nomen aduerbialiter: pro bacchanaliter/vel furiose. Unde iuuenalis incipit secundam satyram. Ultra sauromatas fugere hinc licet q̄ glacialem. Oceanum quotiens aliquid de moribus audent. Qui curios simulant et bacchanalia viuūt. id est bacchanaliter vel furiose viuunt. Et a bacchus dicitur bacchor/aris. verbū deponēs. i. furere vel insanire. ¶ hic vitissator/oris. componitur de vitis/tis. q̄ sator. i. ille qui serit. id est plantat vitēe. ¶ Construe. Uitissator est bacchus/bacchus est sacerdos eius. Illi viuūt insane. qui viuūt bacchalia. i. bacchaliter. Nos dicimus scz q̄ bacchus/quemlibet insanum. i. furiosum/bacchari. id est insanire/furere.

Bacchus. Baccha. Bacchanalia. Bacchor. Uitissator. Constructio.

Sustentamenta/columen basis atq̄ columna
Pes substans proprie fertur basis esse columne.

¶ Autor docet hic q̄ ista nota conueniunt in significatione cū hoc nomie hec basis/sis. i. hoc sustentamentum/ti. Et ūt de sustento/as. et hoc columen/inis. Et est columen/inis. Fm hug. alacritas vel fortitudo. Unde homerus. Hunc patrie columen pugit mauorcius heros. Et est basis/sis. nomen fortissime: petre/lingua syrioꝝ. vnde basis sulturs columē scz quod supponitur illi. Et ūt extremitas plante. ¶ Et hec columna/ne. ūt de hic culmus/mi. Et est culmꝰ ipse calamus spice qui a radicibus nascitur. dicet culmus nueniatur pro ipso foliculo vnde spica exit: et q̄ndq̄ culmus pro spica ponitur: q̄ dicit culmus a calamo quasi calamus. ¶ Et nota q̄ columna constat ex tribus partibꝰ. Prima ūt basis: et est basis proprie pes columne. Secūda pars ūt stilus qui portat a basi q̄ est illa pars q̄ est a basi vsq̄ ad summitatē. Tertia pars dicitur epistilium. Et capitellum q̄d supponitur columne. Unꝰ. Dico basim portare stilum/qui vectus ab ipsa. Portat epistilium: stilus est erecta columna. Et est columna ipsum totum factum ex istis tribus partibus superius recitatis.

Basis. Sustentamētū. Columen. Columna. Culmus. Notabile.

Basileos grece rex dicitur esse latine
Hinc scio basilicam nasci simul et basiliscum.

¶ hic docet autor q̄ basileos et rex idem sunt. Basilius componitur de basis et leos. q̄d est populus: quasi basis populi. i. sustentamentum populi. Scz basileos est grecū: q̄ versum latinum: et dicitur basileus/ei. i. rex vel imperator. vñ basilica/ce. i. aula regia/vel palatium regis: sed modo basilica per trāslationē ūt ecclesia: q̄d est palatiū sumi regis. ¶ A basilica ūt basilicanus/a. um. id est palatinus scz aliquis de curia regali/vel palatio regis: quod componitur cū sub: et ūt subbasilicanus/a. um. Et subbasilicani proprie dicunt qui habitant iuxta basileam et sub aliis eius. Item basilica est quedam herba q̄ genciana ūt: cuius radix dat fortitudinem q̄ suauitatem omnibus vtentibus ea. Item a basileos ūt hic basiliscus/ci. rex serpentum qui solo visu interficit ani-

Basileos. Basilica. Basilicanus. Basiliscus.

malta:et dicitur nasci ex ouo galli:cuius pulnis si vertere omne metallum in aurum putatur:unum:vt dicunt quidam alchimiste:& vocatur die serpens anglice (a cokatrice).

De balo siue balatu dic forte tu balatrones. De baratro recte formari dic baratrones

Baratro. Notabile. ¶Autor dicit hic q̄ ista duo nomina baratrones et balatrones idem significant. hic baratro/onis.i leccator/gulosus/vel prodigus/vel ioculator.anglice (a iogler/or a gloton). ¶Et nota q̄ hic balatro/nis.producit illas duas syllabas/ba/et la-sm Hugut.et Catho.& Doctrinale/quē sm autorem corrupisti. Unde predictus versus potest corrigi sic. Dat balatrones balo baratrius baratrones:et isto solo versu continētur sensus illoꝝ duum versuū. hic baratro/onis.a baratrum dicitur:quod est voragō atra. Et est baratro leccator vel gulo:quia omnia baratro.i.ventri committis.

Unum significant batulus batus atq̄ batildus Vas affirmatur batulus p̄o p̄ima locatur

Batus. Abbatis. Batulus. ¶Autor dicit hic q̄ ista nomina batulus. batus/et batildus idem significant. ¶hic batus/ti.est mensura capiens quinquaginta sextarios/vel tres modios. Et deputatur vīn liquidis:propter:licet etiam in aliis rebus talis mēsura habetur. Unde componitur cum ad/et ablata d/dicitur hic & hec abbatis indeclinabile per omnes casus:qui cum bato diuidit sonans vel aliud. Et abato dicitur batilus/li.vel batulus/li.diminutiua. Item batulus est vas ferreū quo ardentes carbones portantur. Unde in vita sancti laurentij. Illati sunt batuli cum prunis ardentibus.

Barrus. Nam barrin grece graue dicitur esse latin Baro baronis grauis ac autenticus est vir.

Barrus. Baro. Elephas. Elephantus. ¶Autor docet hic q̄ ista nomina sunt eiusdem significationis. hic barrus/ri. quod dicitur a barrin grece quod est graue latine:quia animal graue est. Et a barrin dicitur hic baro/onis.id est vir probus/grauis/et autenticus. Et est barro.anglice (a baronne) ¶hic elephas/antis.& de elephas grece:quod est mons latine:quia representat magnitudinem montis. Unde quidā. Corpore tam grandes:apud indos sunt elephantes. Ut bene formares montibus esse pares. hic elephantus/ti.de hoc elephas dicitur. De barrus/ri.dicitur barro/nis.rui.rre.id est clamare ad modum elephantis. Unde hic barritus/tus.ui.vox elephantis.

Biden. Lanigeras vel oues balantes siue bidentes Dicimus eiusdem tot nomina sunt animalis Esset in his si non vitaret ouicula versum.

Lanigera. ¶Autor docet hic q̄ ista nomina sunt eiusdem significationis. hec lanigera/re. que componit de hec lana/ne.et gero/ris.quasi gerens lanā. hec ouis/ouis. oui vel de offero/offers/obtuli/offerre. ¶hec balans/tis.a balo/as.dicitur.

¶ Hec bidens/tis.compositū de bis/et hic dens/tis.q̄ binos dētes habet ceteros longiores. Hec ouicula/le.diminutiuū de hec ouis/ouis/ou/ouem.

Baltheus inſignes matronas aureas ambit
Hinc auromixto conterunt ſerica fila.

Baltheꝰ.

¶ Autor docet hic quid ſit baltheus. Baltheus eſt zona facta ex ſerico: cui fila aurea conterminantur: quia dñe et nobiles mulieres vtuntur. Et declinat hic baltheus/tei.in ſingulari: ſed in plurali inuenitur maſculum et neutri generis.hūj baltheī vel hec balthea: ſecūdum hug. eſt cingulum militare: ſed dictū quaſi pendens: q̄ ex eo ſignia dependent ad demonſtrandū legiōis militaris ſummā: ſcz ſex milia: ſexcentarum ſexaginta ſex: quia tot conſtituūt legionē. Uel et baltheus dr non tm̄ qđ cingitur: ſed qđ etiam bene arma dependēt. vñ baltheolus/li.diminutiuum a baltheus/a.um. id eſt baltheo ornatus: et baltherio/ris.rui.ire. id eſt cingere. q̄ eſt actiuum.

Baltheolus: Baltherio.

Betam/maguderim/caulem dic eſſe ſecundum
Hinc adiectiuum nomen betatius exit.

¶ Autor docet hic q̄ iſta nomina beta/maguderis/caulis.ſunt eiuſdem ſignificationis. ¶ Beta eſt ſecundus caulis qui poſt primam abſciſionem in eodem truncho naſcitur. ¶ Maguderis ſecūdum quoſdam eſt trūcus vel ſpecies oleris. Unde illud. Maguderis ſpecies oleris vel trūcus habetur. ¶ hic caulis/lis.de coaleo/les.vel de coalo/las.i.creſcere dicitur. Et eſt caulis generaliter herbarum vel olerum medius frutex: que vulgo tyſus dicitur: quia a terra ſurſum aſcendit ex quo tractum eſt: vel ſpecialiter quoddam genus olerum caulis dicitur: quia tyſus ille ampliꝰ ceteris oleribus coaleſcit. ¶ Nota q̄ beta dicitur betatus/a.um.nomen poſſeſſiuum.

Beta. Maguderis. Caulis.

Betacius.

Signat idem bilis/offenſa/q̄z rancor et ira
Sed proprie bilis eſt humor fellis amarus

¶ hic ponit autor q̄ hec nomina bilis/offenſa/rancor/et ira ſunt eiuſdē ſignificationis/ hic bilis/lis.a bis dicitur id eſt vel fellis: vel ſedes ire: vel ex commotione fellis procedens amaricatio. Et ponitur quandoq̄ pro ipſo felle vel pro quolibet nigro vel malo humore: et quandoq̄ pro ira.

Bilis.

¶ hec offenſa/ſe.dicitur de offendo/dis.quod eſt facere aliquē iraſci vel inuentre: cum enim ad lapidem offendimus illum inuenimus: vnde q̄ hec offenſio/onis.et hec offenſa/ſe.i.culpa fortus facti. Et hoc offendiculū/li.illud culpa: vel illud quod ad pedem offendimus: vel obex/vel impedimentum.

Offenſa.

¶ hic rancor/oris.a ran dicitur quod eſt ira vel locus ire. Et eſt rancor indignatio/dolor/amaritudo mentis/vel fetor. q̄ proprie carnis ex vetuſtate p̄ueniens. et hic rancidus/a.um.id eſt iracundus vel fetidus et amarus ex vetuſtate et inſipidus: et randiculus/a.um.aliquantulum rancidus/et rancor. hec rabies/rabiei.

Rancor.

¶ hec ira/re.ab vr qđ eſt lingua chaldea ignis ſiue flamma dicitur derivat. et dr ira quaſi vra: q̄ accēdit et inflammat. vñ irator/oris.tus ſum.iraſci. Uñ iracundus/a.um.facile irascens: quia accenſo ſanguine in furorē impellitur.

Ira.

Irꝛcundus.

Synonima magistri.

Ex geminis libris constat mensura bilibris.

Bilibris. ¶ hic docet autor q̄ hoc nomen hic et hec bilibris ⁊ hoc bilibre componitur de bis et libra/re. Unde mensura bilibris constat ex gemini.i. duabus libris.

Libra. ¶ Libra est que perficitur de duodecim vnciis: ⁊ habetur perfecti ponderis: q̄ constat tot vnciis quot mensibus anno: ⁊ dicitur libra a liber/a.um. q̄ sit libera et cuncta inter pondera precedentia in vno concludat.

Dicuntur bifores balue gemine coeuntes.

Bifores. Fores. ¶ Autor docet hic q̄ hoc nomen bifores componitur a bis et fores. Et dicitur bifores biforibus duplices fores. Et hic et hec biforis et hoc re.i. duplex. Unde Ouid. 4. metha. Argenti bifores radicabant lumine value. ¶ Fores a foris vel foras dicitur. Et declinatur in plurali numero: he fores forium. Sed in singulari inuenitur. Genitivo huius foris. Accusativo hanc forem. Et dicitur fores qui foris ponuntur et foris aperiuntur: et volvuntur. Unde hic fores cinis foreuli. deus qui preest foribus et ea custodit. ¶ hec valua value dicit a volvo/is. et value. ppatie que interius volvitur: ⁊ sunt duplices replicabiles

Valua. ¶ Uulua quasi vulva. id est tanua ventris: vel quia semen recipiat: vel quia

Vulua. Gemini. ex ea fetus procedat. Uulua etiam dicitur flumen fluis. ¶ Et geminus/a/um id est duplex vel duo. Unde gemini dicuntur duo simul nati: et non tantū duo simul nati sed plures simul nati. Et dicitur gemin⁹ a gigno/gignis/genui/genere genitum genitu in supino.

Intono vel resono/reboo/boo/mugio clamo
A boo buccella fit/buccula/bucca/boatus.
De cano de bucca: cum buccino buccina fiunt
Os oris bucca: minuit quoq̄ buccula sensum
Infantum buccas: ostilla vel ostula dicas
Est bucula cibus: quantum semel accipis ore.

Intono. Reson. Reboo. Mugio. ¶ hic in versibus docet autor quot sunt verba conuenientia in significatione cū hoc verbo boo boas/aui.are. et sunt ista. ¶ Intono/as.aui.are. intonitū/tu. q̄ cōponitur de in et tono/as.aui.are. ¶ Resono/as.aui. are ⁊ componit de re/ ⁊ sono/as.aui.are. sonitū/tu. in supino. ¶ Reboo/as.aui.are. de re ⁊ boo boas boaui boare boatū/tu. ¶ Mugio/is.ire.itū. in. in supinis: et est proprie boum. Unde hic mugitus/us.ui. clamor vel vox boum. Unde Ouidius in de remedijs. Parce sonat alia fistule mugitibus alte. Et queritur vitulum mater abesse suū. Et componit mugio admugio/cōmugio/obmugio: et est neutrum cū suis cōpositis: et pducit hāc syllabā mu. ¶ Clamo clamas/aui.are ab hic calamus/mi.hi. id est clamoꝝ facere sonare quasi clamare. Unde hic clamor/oris. q̄ clamosus/a.um. Et nota q̄ clamo est verbum neutrū potenitur ñ qñq̄ p trāsire: sed impropriē: vt clamo illū. i. cum clamore voco illū. Et componitur acclamo/as.aui. conclamo/mas.aui. reclamo/mas.aui.are. Et sunt neutra omnia cōposita a clamo.

Clamo est compositus.

Boo/as. ⁊ derivatus. ¶ A boo buccella. ¶. hic autor docet ex quo sunt derivata ab hoc verbo boo/boas. ⁊ sunt ista: hec buccella/le. et est

diminutiuum de bucca/bucce: et hec buccula/le. et est diminutiuū de bucca/ bucce. A boo/boas. dicitur folliculus ꝙ inflatio. Uel bucca est nomē ficti tuum sumptū ex proprietate vocis ipsius rei. Et a bucca/ce. hic buccō/onis. i. verbo fator qui multum loquitur et multum comedit. Proprie quidē bucco dr garru lus qui loquacitatem oris sui non sensu cunctos exuperet. Item bucca cōponi tur cū durus/a/um. et dicitur hic durbuccus/ci. i. ille qui nunq̄ vult os vl buc cā aperire. ¶ hic boatus/tus/tui. a boo/boas dicitur. i. sonus boū. Itē a bucca dicitur hec buccina/ne. vel dicitur a boo/as: qꝛ sonat. Uel fm illū autorē buccina cōponitur de hec bucca/cc. et cano/is. qꝛ in illa canimus cū bucca fcz sufflando. Et inde buccino/nas. i. cum buccina sonare: et hic buccinus/ni. i. clāgor buccine. Hugui. dicit ꝙ cano cōponitur cū buccina: et dicitur hic buccinen buccinis. cum bucca canes.

Bucca. Bucco. Durbuccus. Boatus Bucca. Buccina

¶ Construe. Infantū buccas. ꝛc. Dic. i. dicas buccas infantū. i. puerorꝝ ec ostū la vel ostula. Ostillū vel ostulū vtrūq̄ diminutiuū de oo/oris. i. paruū os: ꝛ buccella est cibus. i. accipis. i. ꝫtū potes accipere semel in ore tuo. Et est buccella diminutiuū de bucca: et etiā buccula. ¶ Itē buccula potest esse diminutiuū de bos/bouis ꝛ tūc buccula est parua bos. Unī Urgil⁹ in bucolicis. Aut errās buccula cāpo. Itē a buccula hic buccellarius/rii. i. gluto vel lecçator.

Constructio. Buccula.

Inter se lituus tuba tybia buccina distant.
A lituo gracilis sonus exit grandior illis
A componenti sortitur buccina nomen

¶ Autor dicit ꝙ illa nota in generali/sunt idē in speciali tñ differūt sed lituꝰ ꝛc. Lituus est tuba generalis gracilem sonū emittēs. Tybia/bie. est instrumentū musicū: qꝛ primū de cerimis et gruis pedibꝰ et cruribus hymnulorū fierent: sed postea a bubulone de vna quaq̄ re fiebāt tybie. Et dicitur tybia cytpus vel genꝰ vasculi in modum serinti ex virgultis textum. Unī. Tibia dat sonitum sic portat tibia totum. ¶ Hec tuba/be. (a trūpe) legalis erit fistula cantatoria de argēto ad quatuor ordinata. Unde versus. Legalis populi tuba cum clangore vocata et cano. ¶ Cōstrue. Ista nomina lituus/tuba/tybia: ꝛ buccina distant. id est differunt inter se. Gracilis sonus. i. exilis ꝛ subtilis exit. id est emittitur a lituo sed grandior sonus exit illis. i. ab illis sed tuba tybia: ꝛ hec buccina/ne. sortitur id est habet vel percipit nomen a componentibus scilicet a cano/canis. et hec bucca/bucce.

Lituus

Tybia

Tuba

Constructio

Bubo/bubastes/bos/bostar/bucera/buris
Babulus et bullus/bucculus/buglossa bubulcus Bubo.
De boue preterea fit bolsorus/boetes
Est bostar statio bouis: est curuamen aratri
Buris bubastus tumidus est bua racemus
Bos paruus buculus: sed bubulus est boue maior
Forme consimilis ac alterius speciei

Synoni.

Sunt pisces bulbi: seruant armenta bubulci
Lingua bouina sonat: gramen buglossa vocatur
Sed cornuta sonant animalia bucera grece
Sed via bosforus: est bouis appellata meatu
Arcteo defixa polo stat stella boetes

¶ Autor cõmemorat hic quedã nola cõsonãtia fm vocem que tñ differt inter se fm rem derivata ab hoc nole hic et hec bos/bouis. Primo ponit nũerũ: postea repositionẽ illorũ luxtũ genus. Primo ergo dicit q̃ ista nola sũt de bos/bouis. sez bubo/bubaslus. ꝛc. ꝛ preterea hoc nomẽ bosserus fit de bos atq; boetes fit de bos.

Bostar
Bubastus.
Buris.

¶ Est bostar. ꝛc. hic exponit predicta nola sic. hoc bostar bostaꝛ: est statio bouis. i. boũ sez stabulũ in quo stãt boues: ꝛ sic videtur bostar cõponi de bos/bouis: et sto/stas. ¶ hec buris/ris/ri. est curua amẽ. i. curuatura aratri: dicitur de bos. hic bubasl⁹/ti. est vua cũ tumidis racemis. i. maturis racemis.

Buculus.
Bubalus

¶ Buculꝰ est parvus bos diminutiuũ de bos/bouis. Sed bubalus est maior boue corpulentis formis ac p̃ alterius speciei. Unde in vita sancti Marcelli dicitur. Trahanus bubalum ad loca bubuli. Nec bubalus est idẽ in specie cũ boue.

Bulbi

¶ Bulbi apud sunt quidam pisces cũ magnis capitibꝰ: de quibꝰ cõmemorat Ouidius. Damus a lubricis bulbus tibi missus ab ostris. Itẽ quintꝰ seruius dicit. Contritꝰ cũ melle dabit medicamina bulbis.

Bubulci

¶ Bubulci. i. custodes boũ seruãt. i. custodiunt armẽta. Et dicitur bubulcꝰ de bus qđ est bos: ꝛ ycos custos quasi custos bouis. i. boum. Unde Uirgilius. Tarde venere bubulci. ꝛc.

Buglossa

¶ Buglossa vocat gramen. i. quedam herba nam sonat idem qđ lingua bouina. Dicitur enim buglossa a bus qđ est bos ꝛ hec glossa. i. lingua: quasi lingua bouis vel glossa bouis.

Bucera.

¶ Sed bucera sonãt grece cornuta animalia latine. Et ỗr bucerus a/ũ. de bus qđ est bos: ꝛ ceros grece quod est cornu latine. Uñ buceri sunt boues cornuti. Unde Ouid. Lanigerosq; greges armẽtaq; bucera pauit. Lanigeros greges. i. oues: armenta bucera. i. boues. Armenta apud sunt proprie collectiones boum

Armenta
Bosforos

¶ Sed bosforus est via appellata meatu vel transitu bouis. Est enim mare bosforus vbi bos transiuit. Unde de ipsa dictione cõmemorat dicens. Astringens bosforus vndas. Et componitur de bos/bouis. et foros quod est ferre. Stella boetes stat defixa in arcteo polo. i. boreali polo. Arctos namq; est stella fixa in parte poli arctici versus partem borealem. Unde arcticus/ca/cum. i. borealis. Est enim polus duplex sez polus arcticus: et polus antarticus. Polus arcticus est in summitate sphere: et sic directe in borea. Polus antarticus est in infima parte sphere directe in oppositum poli arctici. Et illi duo poli sunt axes quibus voluitur totũ celum.

Boetes
Polus arcticꝰ.
Polus antarticus.

Bufo

Est bufo rana ranunculus atq; rubeta
Turpis auis bubo/turpissima belua bufo

¶ Autor docet q̃ ista nomina rana/ranunculus/ꝛ rubeta sunt eiusdem figure cum hoc nomine hic bufo/onis. Et est bufo vilissima rana fugiens ꝛ habitans in siccis cauernis marorum et parietũ.

Rana.

¶ Rana ỗr a ran quod est ira: vnde et rancor dicitur.

¶ Ranunculus/li. dertust tuli siue diminutiu. ¶ hec rubeta/rubete. de rub⁹ rubi. ⁊ qui in rubis morat⁹. ¶ Turpis auis bubo. hic ponitur differẽtia inter buboneꝫ et bufonẽ. Bubo est quedã auis que a sono vocis nomẽ habet: de qua ꝓnemoꝛãs Ouidius dicit. Fedaq; sit volucris vẽturi nũcia luctus. Ignauus bubo dirum mortalibus omen. ¶ Bufo turpis rana: vt supernus exponit ¶ Construe. Bubo est turpis auis: sed bufo est turpissima belua. i. bestia ¶ Bubo. anglice (an owle). ¶ Bufo. anglice (a tood) Ranunculus Rubeta Constructio

Res eadem blata: vespertilioq; vocata
Hinc declinare garritu fit blaterare

¶ hec vespertilio de vespera ⁊ auis in vespere volãs. ¶ hec blata/te. ſm hugut. de blatero/as. ⁊ quoddã animal de nocte tm ambulãs q̃ cõprehensa manũ intingit: sed ſm illũ autorẽ idẽ est qđ vespertilio. Alii dicũt q; est genꝰ murs in subterraneis cauernis habitãs. ¶ Blatero/as. ſm illũ eũdem de blata ⁊ .i. clamare ad modũ blate. hugut. dicit q; de blatero/ras. ⁊ hec blatria/trie. q̃ est sonus rane. Et est blaterare stulte et sine causa loqui vel detractare/vel detrahere: vel trepide aliqđ proferre. i. non cum trepidãtia verba referre vel ꝓferre quod et balbutire dicitur. Blata. Blatero

Mercedem cursus brauium victoria donat.

¶ hoc brauiũ/vii. est hasta vel gladꝰ ad finẽ stadiis positus: qui olim dabat dari certatim currẽtibꝰ ꝓ mercede. Et ⁊ brauiũ quasi breuis vie preciũ vel premium hugut. dicit brauiũ/laurea/palma/munꝰ/premiũ/cursus: qñ per amũ. i. partẽ ꝙ acquisitũ vi ⁊ virtute. Vñ hic ⁊ hec braueta/te. q̃ accipit brauiũ. i. mercedẽ cursꝰ Brauium

Bractea bracteola tenuissima lamina fertur.

¶ hec bractea/tee. de brãcus/ci. ⁊ tenuissima lamina auri. Vnde hec bracteola/le. diminutiũ de bractea. Et etiã bracteola ⁊ cãpanula aurea. Vñ bracteatus/a/ũ. i. bracteis ornatꝰ ſm hugut. sunt lamine. anglice (a bladre). Bractea. Bracteola. Bracteatus

Imber hyems bruma tribus his res vna vocatur
Sed nomen bruma trahit a breuitate dierum
Namq; brachos grece breue dicitur esse latine
Fertur humera dies componunt hec duo bruma.

¶ Ista tria nola sic ymber/hyems/bruma. idẽ signt. hic ymber/bris/bri. ⁊ a greco ymbros. ¶ hec hyems/mis/mi. Alias hyems grece qđ est dimidiũ lati ne ⁊ qr tunc breuiori et diminuto vsq; ad medietatẽ vel vltra sol vertitur circulo. ¶ Et nota q; in hoc nole hyemo nõ est ꝓ. ¶ hec bruma/me. cõponitur de brachos qđ est breue et humerã dies: quasi brachios dies. i. breues dies ꝓpter breuitatem dierũ qui sunt. Et ⁊ bruma proprie maturinale frigus. Tẽp⁹ enim dicitur bruma a breuitate dierũ. hyems. Bruma.

Bzucus Bzucus et atelabus res vna locusta vocatur
Hec tres etates tria nomina dant animali
Cum brevis est bzucus cum de tellure leuatur
Dicitur athelabus postꝫ sit adulta locusta
Nomine concordi quasi longam dicimus hastam.

Atelábus Locusta. ¶ Ista nota bzucus/atelabus/locusta:idē signt.¶ hic bzucus/ci.dr a brachos quod est brevis:quia cū nascitur est brevis. Et de bruco fit atalab⁹. Et atalabus dicitur quasi alta labās:vel quia est a tellure eleuatus: vel est long⁹ sicut tela.¶ hec locusta/locuste.cōponitur de long⁹ et hec hasta. Unde et eam greci tam marittimam qꝫ terrestrem astatō appellant:q dicū q est grillus vel aliud simile. Uel locusta quasi loco sta.

Canis Est canis et catulus lepozarius atqꝫ molosus
Ni metra peccarent:odozifecus esset in istis

Canis. ¶ Ista nota canis/catulus/lepozarius/molosus/odozifec⁹ idē signt.¶ hic et hec canis/nis/ni. Unde versus doctrinalis. Est hic et hec testis cui⁹ burgensis et hostis. Et canis.nē. Et dicitur canis de cano/canis/cecini/canere.¶ hic catulus/li.diminutiuū de canis. Et sunt catuli proprie filii canū ꝙ Abusiue tñ filii altarū bestiarū.¶ hic lepozarus/rii.de lepus/oris.dr:qz maxime psequitur lepores.¶ hic molosus/si magn⁹ canis.a molo/lis.dr:quasi ad molendū pratus. Uel dicit molosus a molosia quadā terra vbi magni et optimi canes abūdant.¶ hic odozifecus/ci.q tūc mutatur q in c. Et cōponitur de hic odor/oris. q sequor/sequeris.qz odore sequitur feras vel bestias quas venatur.¶ Et nota q odozifecus producit hāc syllabā do.sed autor iste corripit eā necessitate metri. Et ideo excusat se in pncipio istius operis:ibi. Sed qd actilicitē.

Celum. Ether et ethra polus celum dicatur olimpus

Ether. ¶ Ista nota ether/ethra/polus/olymp⁹ idē signt cū hoc nole ceu/li. hic ether eris.proprie est superius elementū.i.ignis.et est nomen grecū: q facit actiū singularem etherē vel ethera:q ille actūs ethera trāsfertur i nrm: q declinat hec ethera/re.¶ hic polus/li.a polio/lis.i.ornare dr.qz politus est.i.ornat⁹ stellis. Polus etiā dr extremitas axis. Et est axis linea idealis.i.naturalis q dirigitur a polo arctico vsqꝫ ad polū antarticū per mediculū terre. Hugu. dicit poli sūt duo stelle in capite axis:q dicūtur a polierdo:qz rotūdi sunt. Et ponitur qnqꝫ ꝙ celo:qz politū est sculptū variis stellis.¶ hoc celū dr de celo/as.qđ i vna signtione est ꝓtrariū ad reuelare:qz celat nos celestia. Uel dr celum a celo/as.quod in alia signtione idē est quod sculpere vel pingere:qz celū est celatū.i.sculptum vel pictum variis stellis. Uel cōponitur celū a casa clyos: quod est sol: quasi casa clyos.id est solis.¶ Et nota q triplex est celum:aereum/sydereum/q empyreum. Aereum celum est ille locus qui est inter terrā et firmamentū. Sydereū celum est vbi fixe sunt stelle in firmamento:et planete errantes. Celum empyreum est vbi angeli q archangeli sunt. Et dr empyreum ab en qđ est in et pyr

quod est ignis: qz ille locus est totus igneus vez ardens in charitate dei. ¶ hic olympus/olympi: dicitur de olon quod est totum et lãpas quasi totus in lampade. id est ardens in igne. id est in charitate. Uel cõponitur olympus ab olon quod est totum et fos quod est lux vel ignis fm hugut. Olympus.

Est latrina locus idem cacabumba cloaca.

¶ Iste nomina latrina et cacabumba vnũ signt cum hoc nomine cloaca/ce. ¶ hec latrina latrine dicitur de lateo lates: dicitur. id est priuatus secessus in domo: que alio nomine dicitur priuata priuate. Latrina quasi latrans ani: qz anus. id est cuius latrat: et est ethimologia. ¶ hec cacacumba/be. dicitur de caco/as. quia ibi cacatur. id est malus humor vel mala possessio vel mala substantia reponitur. ¶ hec cloaca/ce. a colo/as. aui. are. quia feces ibi colantur. id est purgantur et emittuntur. Unde hic cloacarius/rii. qui eam facit vel purgat. anglice (a gunge fermer). Et dicitur cloaca a cleo quod est sorbere: quia sorbet feces illuc defluentes. Cloaca. Latrina. Cacabumba. Cloaca. Cloacarius.

Signat idem quasi triste tegens trist ega vocata
Dicunt tristega sunt quedam tricamerata
Nam stegen grece tectum dixere latine

¶ hoc tristegũ/gi. idẽ quod cloaca in vna sign̄tione: in alia vero est domus habens tres cameras. Dicitur etiã qz arca noe fuit distincta per tristega: et producit penultimã fm istũ autorẽ et plures alios. Unde doctrinale. Ante g corripis e: sed abest tristena cetegenus. Alij dicunt qz corripit penultimã: quod per cipitur per grecum ex quo cõponitur. Nam componitur de tris quod est tres et tegen grece sic telop: cuius prima syllaba scribitur cum breui e/vnde quidam dicit. Qui tristega legit hic contradit acheis. i. regis. Tristegum.

Corda fidis restis est funis funiculusqz
Est antemna rudens amentum iungitur istis
Est a rudo rudens: fidicen fidis et cano formar

¶ Omnia ista nomina: fidis/restis: sunt eiusdẽ significationis cũ hoc noie hec corda. ¶ hec corda/de. ꝺr de hoc cor/dis. qz sicut pulsus cordis est in pectore ita pulsus cordis est in cythara. ¶ hec fidis/dis. di. est corda cythare. Et dicitur de findo/dis. fidi. findere. Fidis cõponitur cum cano/nis. et ꝺr hic fidicen fidicinis. id est qui cum corda canit. vnde hec fidicina/ne. cytharista que cum fide canit vel cantat. ¶ hec restis/tis. ti. i. funis vel quod fit ex funibus ad aliquid trahẽdum. Et dicunt restes: qz his retia tendant: vel qz rates detineãt et ꝺr restis ab hoc noie hoc rhete/tis. Unde hic rhetio/nis. qui facit vel vẽdit restes. ¶ hic funis/nis. a fes quod est lux ꝺr qz funes ante vsum papyri olim in vsum luminis fuerunt circundati terra. Unde funiculus/li. diminutiuũ: et per cõpositionẽ hic funambulus/li: qui sup funẽ ambulat. ¶ hec antemno/ne est corda capitalis in naui que sursum dirigit velum. Et dicitur antemna: qz ante se habet aquas. Uel ꝺr antemna partica ex qua velum dependet quasi ante amnem posita. Unde Ouidius libro tristium. Non tulit antẽnas aurea secũda meas. Et cõponit antẽna/ne. de ante et amnis/nis. ni. id est fluuius vel Corda. Fidis. Restis. Rhetio. Funis. Antemna.

Rudens. aqua. ¶ Hic rudens/tis. a rudo/rudis/rudi/rudere dicitur. Et rudentes dicuntur funes quibus velū sursum trahitur. Et dicunt sic ex nimio stridore quē faciūt. ¶ Et nota q rudo/rudis. i. clamare: et ppie est asinoꝝ: et est prima brevis Ouidius. Lecce rudēs rauco sicut victor asellus. In tēpestiuos edidit ore sonos. Uñ iste versus Persij falsus est. Fingor q archadia pecuaria rudere credas. Si enī esset longa faceret preteritū rusi: sicut ludo/dis. si. qō nichil est sic dicit Hugui. Doctrinale dicit q prima syllaba de rudo indifferēs est: sicut ruda pones ceu metra requirūt: qz Persius pducit vt supra. Et Ouid. corripit in alio loco ibi. Ut rudit ascabra turpis asella mola. Hoc amētū/ti. i. corrigia qua iaculū vibrat et projcitur. Unde amēto/amētas. id est iaculū vibrare.

Amentum. ¶ Hoc amentum fm Hugui. est corrigia ligata in medio hastē vel lācee quasi amentum ligatum vel quasi hastē aptum. Unde amento/amentas.

Cantaros et patera: calices et pocula crater
Cyphus apud veteres comitātur cornua concha
Cimbia vel ciathus: carchesia iungimus istis.

¶ Omnia ista nola sunt idem in significatione scz vas in quo potatur vel bibitur.

Cantarus. ¶ Hic cantarus/ri. est vas vinarū qō cūtando deportat circū circa in tēplo.

Patera. Et patera dicit de pateo/es. qz patēs est superius.

Calix. ¶ Hic calix/cis. a caleo/es dicitur. Solebāt enī antiqui ealidā et frigidā potionē miscere in calice. Uñ et calis dictus est a calida potione: vt ait Hugui.

Poculum. ¶ Hoc poculū. i. potus vel vas quo bibitur. Uñ Martialis cotus Scenola tu comedis apud oēs: nullꝰ apud te. Ulterius gustas pocula nemo mia. Aut tu redde vices aut desine velle vocari. Turpe quidē est semp sumere nilq dare.

Epygramma

Craterus. ¶ Hic craterus. dicit Hugui. est quoddā vas duas habēs ansas. Et est ppie genus calicum. i. poculorum. Et fiebat primo de cōnexione virgarū. Uñ hic craticulus/craticuli: diminutiuum hic cyphus scōm quosdam dicitur de cephas grece quod est caput latine: qz totus consistit in capite. id est in rotunditate: qz rotūdum vas est: et corripit primam syllabam. Unde versus doctrinalis. J super f lō gs: nisi compositus cyphusq. Sed dicunt q apud veteres producit primā syllabam. Unde de cōtemptu mundi. Insignesq thori/cupi/cyphiq decori. Cuncta relinquētur. ꝛc. Sed ego credo q prima syllaba de cyphus est communis syllaba: quia greca est et potius prima dicenda est longa q̄ brevis: qz sic scribitur apud eos cyphos. Unde de hec caro/carnis/dicitur: qz veteres solebant bibere in cornibus: ideo ponitur pro vase de quo bibitur: et adhuc cornu pro vase habet.

Cyphus.

Concha. ¶ Hec concha/conche: pro quodam vase terreo inueniuntur: vt dicit Hugui. est dicitur de cauus/a. um. quia intus cauata est.

Carchesia. ¶ Carchesia proprie sunt in cacumine arboris mali trochee: quasi foramina per que funes trahuntur. Unde quedam vasa ad similitudinem illorū facta carchesia dicuntur.

Trochee. ¶ Trochee autem sunt vocate: quia rotulas habent. Trochos autem grece rota dicitur latine.

Cimbium. ¶ Hoc cimbium/bij. de cimba cimbe dicitur: quia ad modum cimbe.

Ciatus. ¶ Hic ciatus ciati: dicitur de cieo/es. id est commoueo/commouere.

Cultellꝰ. Artauos/canipulos adiunge nouacula cultros
Cultellosq spatas/raloria iungimus illis.

Deqz ſpata credas ſic dictos eſſe ſpadones.

¶ Iſta nota cōueniunt in ſignificatione ſcz artanus/canipulus/nouacula cū illo noie hic culter/cultri/cultro. Uel hic cultellus/cultelli/cultello. ¶ hic artanus/artani: ꝓprie eſt parnus cultellus cū quo penne aptātur: qui ponit in pēnario iuxta pennas. Et ſi de artus/arta/artū. qz artū locū vendicat ¶ hic canipulus canipuli. id eſt artanus: qō nomē vulgus impoſuit. ¶ hec nouacula/nouacule. i. raſoriū/raſorij: a nouo nouas: qz novat hoiem. Un illud. Nouacula non aſcendet ſup caput eius. Et pſalmiſta. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. Item nouacula dicit ferreum inſtrumētū quo ſolet radi pargamenū. ¶ hic culter cultri: a colo colis ꝑ: quia antecꝫ falces eſſent vepres/vites: r arbores cum cultellis putabantur. Unde hic cultellus/cultelli: diminutiuum. ¶ hec ſpata/ſpate. id eſt gladius a ſpacio dictus: qz fit ſpacioſus/amplus: et latus. Uel dicit a ſpatum quod eſt paſſus. ¶ hoc raſorium/raſorij: de rado/radis/raſi/radere dicitur. id eſt nouacula. ¶ hic ſpado/ſpadonis: im iſtum augorem dicit de hec ſpata/ſpate. qui cum ſpata abſcidit ſibi teſticulos: vel cum teſticuli abſcinduntur cum ſpata. Hugut. dicit ſpado deriuari de hic ſpadix/dicis. id eſt palma: ſpada ſi eſt eunuchus.

Artanus.
Canipulus.
Nouacula.
Notabile.
Culter.
Spata.
Raſorium.
Spado.

Eſt cophinus calathus cū ſporta ſportula corbis
Qualus qualillum ſimul iſtis aſſociandum.

¶ Omnia iſta nomina que hic ponuntur idem ſignificāt cum hoc nomine hic cophinus/cophini. Et cophinus ꝓprie illud vas quo fimus vel ſtercora deportantur ad terras impinguēdas. Unde ibi ſcribitur. Manus eius in cophino ſeruierunt. i. ad tale officium fuerat deputatus Joſeph in egypto vt portaret fimum in cophinis: r eſt grecum. ¶ hic calathus/calathi: de calon grece quod eſt lignum latine. ¶ hec ſporta/ſporte: ab aſporto/aſportas: dicitur quoddam genus vaſis vimineum vel virgeum. Unde paulus. In ſporta dimiſſus ſum per murum. Unde hec ſportula/ſportule: et ſportella/ſportelle: diminutiua. Uel ſporta dicitur a ſporto frutice. Unde in quibuſdam locis inuenitur textur. Et hic ſportarius/ſportarij: qui facit ſportas. Et ſportarī ſportaria/ſportarium: ad ſportam pertinens. hic corbis/corbis/corbi. anglice. (a ſerde le be) quaſi corbis: a curuus/curua/curuū dicitur. hic qualus/li. de colo/colas: dicitur vas vinarium vimineum: vel de ſalice per quod muſtū colatur. Unde quaſillus/quaſilli: vel quaſillum/li. lo.

Cophinus.
Calathus.
Sporta.
Sportarius.
Corbis.
Qualus.

Fiſcina fiſcella quo caſus efficiatur
Uas eſt vas lactis mulctrum mulctraleqz dicas
Quod de mulgere nomen ſibi conſtat habere.

¶ Fiſcina/fiſcine: a findo/findis/fidi. findere: dicitur vas factum ex vimine in quo fit caſeus. Unde faſcinula/faſcinule: diminutiuum. ¶ hoc mulctrum/tri. Et hoc mulctrale/lis. ſunt vaſa in quibus lac colligitur ſiue mulgetur. Et a mulgeo/mulges dicitur.

Caſeus.
Faſcina.
Mulctrum.

Baltheus et ſtropheum cinctorium cingula zona.

Cingulum. Balteus. Stropheum.

¶Ista nomina idem significant cum hoc nomine cingulum/li. ¶Hic balteus/baltei. ¶Sed in plurali inuenitur hi baltei: vel hec baltea. Et est baltheus signum militare. ¶Hoc stropheum. id est cingulum proprie aureum cum gemmis: quia a posteriori parte cōuertitur anterius. Et dicitur de strophos grece quod est conuersio latine. ¶Hoc cinctorium/rij. Hoc cingulum/li de cingo/cingis dicitur. ¶Sed hec zona zone: est cingulum proprie latum. Unde hic zonarius/zonarij: qui facit zonas. Et zonarius/ria.rium. ad zonam pertinens.

Cinctorium. Zona.

Sunt ocree calige quas tibia portat amictus

¶Ista nomina ocree/calige/tybialia/calciamenta: que suras tegunt dicte: quia crura tegunt. Unde ocreatus/a.um. qui ocreas habet. Unde ocreo/as. aui.are. ocreas induere. Et est actiuū cum omnibus suis compositis. Et sunt ocree siue de ferro: siue de corio. ¶Hec caliga/calige: de calceo/calceas: dicitur. Est calciamentum crurum siue sit de panno siue de ferro. Uel caliga dicitur de caligo caligas: quia calige surſum ligantur cum ligulis: vel a callo pedum dicitur caliga.

Camisiam simul interualam/rem dicimus vnam Additur his alias subitura subuncula vestis

¶Ista nomina interula et subuncula vnū significant cū hoc nomine camisia. Dicitur camisia: quia in ea dormimus in camis. id est in castris nris. Uel ōr sic: qr primū fiebant de canapo. Unde camisiola/le. diminutiuū: q camisiatus/camisiata/camisiatū: qui habet vel indutus est camisiam. ¶Hec interula/interule/dicitur de interius et uo/as. quod est humecto/as. qr humectātur interius p sudorem nostrū. Uel dicitur de interiozis. sui. interire. ¶Hec subuncula/le. de subeo/bis. dicitur: quia subit ceteris vestibus: vel ceteras vestes.

Camisia. Camisiatus. Interula. Subuncula.

Crudus/crudelis/austerus/et improbus/atrox Est ferus/atqz feroz/violentus/acerbus/et acer. Impius/immitis/seuusqz/molestus/iniquus Asper/inhumanusqz/tyrannus/siue proteruus Tozuus/q indomitus/his iungatur atqz seuerus Predictis dirus sociabitur et truculentus

¶Omnis ista nomina idem sunt in significatione. Crudus/a.um. de cruoz/oris. dicitur. Et est proprie crudus non coctus: quasi cum sanguine. Et inde per translationem dicitur homo crudus: quasi non coctus: nec sanguine humilis. Est enim asper et durus. hic et hec crudelis et hoc crudele: a crudus/cruda/crudum dicitur. ¶Austerus/ra.rum. et hic et hec austeris et hoc austere in eodem sensu ab austeri dicitur. ¶Improbus/improba/improbū/cōponitur de in/et probus/a/um. ¶Hic q hec q hoc atrox/cis. de ater/a.um. ¶Ferus/a.um. a fero/fers. ōr. ¶Hic et hec q hoc feroz/cis. de fero/fers/ōr. ¶Similiter hic et hec violens/tis. in eodem sensu. ¶Acerbus/ba/bum. de

Crudus/ Crudelis Austerus. Atrox. Ferus Feroz.

acer dicitur. ¶ hic acer/acris:ꝛ hoc acre. dicit de acuo/is. ¶ Impius/a.um componit de in:et pius/a.um. hic et hec immitis/et hoc immite. de in ꝛ mitis dicitur. ¶ Seuus/a.um. vnde hec seuitia/tie. et seuio uis.ire. Molestus/a/um. de moles/lis. 6r. vnde hec molestia. et molesto/as. actiuū. ¶ Iniquus/a.um. componitur de in/et equus/a.um. Asper/a.um. Unde hec asperitas/atis. de aspero/as. qō componitur ex aspero/as. Et sunt actiua. Inhumanꝰ/a.um. componitur de in:et humanus/a.um. ¶ Tyrannus/tyranni/tyranno. a tyro grece: quod est fortis latine dicitur. Unde hec tyrannis/dis. id est crudelitas. Et de tyrannus hic tyrannulus/li. diminutiuū. Et tyrannicus/a.um. Et hec tyrannia/nie. ¶ Proterus/a.um. de pro ꝛ torus componitur. Et est proterus valde crudelis/terribilis et comparatur. Unde hec proteritas/atis. ꝛ proterio/nis. ui. ire. i. esse vel fieri proterum/superbire/crudere ferocitate. ¶ Torus/a.um. de torqueo torques. dicitur. i. crudelis/terribilis: quia fit torno vultu: et comparatur. Et inde hec torvitas/atis. Indomitus/a.um. de in et domitus componitur. ¶ Seuerus/ra.um. de satis et verus/a.um. cōponitur: qui tenet pietate iusticiā: quod 6r seuerus: quasi sequēs vera ethimologia est: nō compositio. Item seuerus est quidā mons in ytalia: ꝛ seuerus comparatur. Unde hec seueritas/atis. id est austeritas/atis. rigor integritas iudicij vehementis vltionis. Et seuero/as. qō nō est in vsu. Sed cōponitur asseuero/as. id est affirmare/asserere. Perseuero/as. id est persistere/in proposito pmanere. Uñ perseuerans. ꝛ cōparatur. Unde pseuerāter aduerbiū. Et hec pseuerātia/tie. ¶ Dirus/dira/dirū. de hec dira dire dicitur: q̄ est furia infernalis. Et dira dire. de durus dura durum. derivatur: ꝛ illud de duro/as. ¶ Truculentus: de trux et lentos quod est plenum componitur.

Acer.
Impius.
Seuus.
Iniquus.
Asper.
Tyrannus.
Proterus.
Torus.
Seuerus
Asseuero.
Perseuero.
Dirus.
Truculentus

Est chorus atq; cohors/concentus/concio/cetus
Dic consortia contubernia/dicq; choream
Turma phalanx acies/societur cuneus istis
Est sexcentorum sexaginta legio sex
Ut numerum peragas super hūc sex milia iungas
Sed quingentorū numerū dic esse cohortem
Conuentus conuenticulum/manus additur istis
Istis concilium vel consistoria iungas.

¶ Omnia ista noia sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic chorus/chori. quod idem est qō societas: ppie tñ chorus est multitudo in sacris collecta. Dicitur etiam chorus locus vbi canūt qui de choro sunt: et scribitur cum aspirationis: et tunc corripit primā. Item habetur chorus pro quodā vēto sine aspiratione: ꝛ tūc pducit primā. Boetius. Ut cū precipiti glomerātur sydera coro. Sed tunc prima de corus producitur: sed pro societate corripitur. vñ in hymno. Quod chorus vatum. ꝛc. ibi chorus corripit primā. Nā primus pes est trocheus. Hec cohors/tis. de cohortor/ris. 6r. Est cohors proprie multitudo rusticorū. Castrum multitudo militum. Cohors maior continet quingentos viros. Cohors minor continet trecentos. ¶ Cōtentus/us. ui. de concino/nis. 6r. ¶ Hec concio/onis. de concio/cies. cini. citū. vel de concio/cis/cui. cire. quarte coniugationis. i. cōmouere vel cōuocare. Unde cōcinor/aris. verbum

Chorus.
Corus.
Notabile.
Cohors.
Concentus.
Concio.
Concinor.

Cetus. Contubernij. deponens. id est populum alloqui. ¶ Hic cetus/us. ui. de coeo/is. coiui/ire. dicitur. Consortium/tij. de consors/tis. dicitur. ¶ Contubernium/nij. de hec taberna/ne. Unde hic conturbernio/onis. socius. hic ꝙ hec cōtubernalis. Et mobiliter sic. hic ꝙ hec cōtubernalis et hoc le. hec chorea/choree. a choro. ¶ Hec turma/me. a turbo dicitur. Et differt ab ala. Ala proprie est sociatas triginta militum. Turma triginta peditum. Unde hec turmella/le. diminutiuum.

Turma.

Phalanx. ¶ Hec phalanx/lancis. vel hec phalanga/ge. lingua macedonū dicitur legio. Unde phalangarius/a. um. id est legionarius scilicet de phalanga existens: vel ad phalangam pertinens.

Cuneus. Acies. ¶ Hic cuneus/cunei. a coeo/is. id est collecta in vnum militum vel peditum multitudo. ¶ Hec acies/acici. ab acuo/acuis. dicitur. et habet tres significationes: vt ibi. Est acies belli/cultelli/vilius ocelli.

Legio. ¶ Hec legio/onis. dicitur de lego/legis: quia legebantur. id est elegebantur/qui deberent esse de legione. Uel legio dicebatur a lex legis: quia lege in castris se habebant. vel lege seu in legione dispositi erant. Et sunt in legione sex milia septenti septaginta sex. ¶ Hic conuentus/us. ui. de conuenio/nis. ueni. dicitur. Hoc cōuenticulum/li. et hic cōuenticulus/li. ambo diminutiua de conuentus.

Conuentus.

Manus. Concilium. Hec manus/nis. ui. in vna significatione est idem qđ societas: ꝙ tunc de munio/munis ūr. vel de munus/muneris. ¶ Hoc cōcilium consilij/sine a. id est collectio sapientum: et precipue episcoporum/vel ecclesiasticorū: et etiā aliorum: vt regum et magnatum suorum. Et cōponitur de con ꝙ hoc cilium/lij. quadam similitudine illorū: quia sicut cilia iunguntur: et cum oculis quiescere cupiunt: ita quoq; concorditer iunguntur homines in concilio. Uel consistorium/rij. a consisto/consistis derivatur.

Cymbala campana nola tyntinabula tungas.

Cymbalum. Campana. Nola. ¶ Ista quatuor nola idē consignificant. Hoc cymbalū/li. aciendo ūr. Proprie instrumētum musicū quo populus accipitur. i. aduocatur. ¶ Hec cāpana/ne. ūr a cāpania/nie. puincia: qꝛ ei⁹ vsus primū ibi est repertus. Hec nola/le. ūr a nola quadā ciuitate cāpanie vbi primo inuenta fuit. Et est nola tyntinabulū qđ appēdit collis canū/vel pedū auū. Uel illud qđ appēdit frenis ꝙ pectoribꝰ equorū cū quodā sonitu incedāt. i. vadāt: vel eant equi. Uh hoc tyntinabulū li. attunio/nis. nui. ire. ūr. qđ alio nōie ūr tonabulum. a tono/as.

Cāpus agellus ager rus oꝛtus et oꝛtulus aruum. Quem colit assidue venit oꝛtulanus ab oꝛto.

Campus. Ager. ¶ Ista nola idem significant. Campus/pi. dicitur a cami greece quod est breue ꝙ humile. Uh campulus/li. ꝙ campellus/li. ambo diminutiua. ¶ Hic ager/agri. ab ago/agis. ūr. Unde agellulus: et agellus/li. diminutiua. et hec agellarus/rij. id est rusticus vel custos agri.

Rus. ¶ Hoc rus ruris. a ruo/ruis ūr. Uh hoc ruscelum/li. diminutiuum. id est paruum rus. Et hic rusticus/ci. et hec rusticia/cie. et rusticus/a. um. Et potest dici a loco scz operarius. vel quia rure moratur: et colit rus. quod aūt dicitur rusticus quasi raris custos ethimologia est et non compositio.

Ortus. ¶ Hic ortus/ti. ab orior/eris. vel iris derivatur: qꝛ semper ibi aliquid oritur. puta herba ꝙ olera. Et hic ortulus/li. diminutiuū. Uh. Ortulus ille brevis mitia poma gerit. Unde hic et hec ortilio/onis. et hic ortulanus: custos orti/vel cultor.

Aruum. ¶ Hoc aruum/arui. ab aro/as. quia ad arandum aptum. Unde hoc aruiolum/et hoc aruulum/li. diminutiua.

Uela vel aules coꝛtine sunt anabꝛata.

Coztine lymbus peripetasma vocatur — Coztina.
Dicimus aulea que dependuntur in aula
Cum ana sursum/batim gradus hinc anabatrū.

¶Ista nomina idem significant. Hoc velum de velo/as.i. tego/gis. Hoc aulum aulei. ab hec aula aule: qz solet dependi in aula. ¶Hec cortina cortine. de coren reī dicitur. ¶Hoc anabatrū/tri. cōponitur de ana quod est sursum/ et batrum gradus quasi sursum graditur/extenditur. Hoc peripetasma/atis/ penultima correpta de: de peri cōponitur cū petasma qđ est velū vel tēctorū vel cortina. Uel potius quelibet adiectio et in circuitu facta. Unde ꝓprie peri petasma dicitur superior pars in cortinis que depicta est. Impropꝛie tamen ꝺr peripetasma in ymbus cortine sicut hic (hec catholicon).

Velum. Aulcum. Cortina. Anabatrum. Peripetasma.

Certamen/lites/rixas/et iurgia dites — Certamē
Est contentio vel dissentio litigiumqꝫ
Mit agonia que coniugatur agoni.

¶Ista nomina idem significant. hoc certamen/nis. de certo/certas dicitur. ¶Hec lis litis a limes/itis. derivatur. Et dicitur lis a cōtentione limitis: qui agros dividit. Inde litigo/as. i. contēdere/litē agere: et quibus videtur esse cōpositū: vel potest esse ethimologia: litigo litem ago. ¶Hec rixa rixe. a rixo/gis. Uñ hec rixula/le. et rixor/aris. deponens: et rixosus/a.um. ¶Hoc iurginm/iurgij. et hoc iurgamen/inis. in eodē sensu: dicitur a iurgor/aris. Et est iurgiū litigatio vel verberatio ſm hugu. i. vel Papiam: iurgiū ꝺr comitū causa litis. ¶Contentio/onis. de contēdo/dis. ꝺr. ¶Hec dissentio/onis. a dissentio/tis. et dissentior/iris. Hoc litigium/gij. a litigo/as. Unde litigiosus/a.um qui litigat vel potius de quo litigatur: vt ista terra est litigiosa. i. de qua litigatur. ¶Hec agonia/onie. penultima ꝓducta ab agon/onis. idem qđ agon vel agonia. i. vigor fiducia/victima vel hostia. hic agon/onis. ab ago/agis. id est certamen/pugna.

Certamē. Lis litis. Rixa. Iurgium. Contentio. Dissentio. Litigium. Agonia. Agon.

Est coma/cesaries/crinis/pilus atqꝫ capillus — Coma.
Cedo cesariem/maribus facit appꝛopꝛiatam
Fit de como coma/mulieribus appꝛopꝛiata
Anteriꝛ capitis pars crinis densa vocatur
Posteriꝛ capitis pars cyꝛrus densa piloꝛum
Dicitur hinc cyꝛrus quia cyꝛrum geſtat alauda
Est iuba coꝛnipedis pecoꝛum seta vocatur.

¶Ista nomina que hic ponuntur significāt vnum et idē: vt patebit in eoꝝ cꝛpositione. ¶Hec coma/me. i. crinis de como/mis. sed ſm istum autoꝛē est ꝓprie mulieꝝ: qz sepe ponunt comas suas. Sed ſm Grecismū coma est ꝓprie crinis quadrupedis colubri. Unde ꝙ ponit differentiam istoꝝ nominum sic.

Coma.

Pilus.

¶ Est coma quadrupedis colubri iuba siue leonis. Cesaries leonis: crinis pe-
prie mulieris. Hec cesaries/ei. a cedo/dis. ōr. et est proprie virox: decet enim
virū esse tonsum ⁊ non mulierem. ¶ Hic pilus/li. ab hec pellis/lis. li. qz e pelle
pcedit. Itē pilus dicitur instrumētum cum quo tonditur ⁊ teritur in pila: sed
pilus pro instrumēto primā pducit aliter eā corripit. Uñ⁹. Qui terit est pilus

Pilum:

pilus est in fronte capillus. Item hoc pilū/li. quoddā gen⁹ teli: et est Roma-
norum: et tunc ōr de pello qz pellitur. i. emittitur ⁊ torquetur ⁊ producit pri-
mam. Unde Lucanus in primo. Signa pares aquilas ⁊ pila minantia pilis.
Item hoc pilū/li. ⁊ est rosarium: ⁊ producit primā. Unde quidā. Ad tactū pili

Capillus.

mille ruere pili. ¶ Hic capillus/li. de hoc caput/itis.

Crinis.

¶ Hic crinis/nis. de cerno/nis. ōr. ⁊ sunt ppie crines mulierum et sic dicti: qz crinibus a viris discer-
nuntur: ⁊ ita ꝯtum ad vocem descendit crinis a cerno: sed ꝯtū ad significa-

Cyrrus.

tionem potius a discerno/nis. ¶ Hic cyrrus/ri. i. crinis vel plicatura capillor: et ōr a cryn grece qđ est tondere: qz aptus est tonderi ppter sui longitudinē.

Iuba cum de-
rivatis.

¶ Hec iuba/e. a iuno/as. ōr. Et est iuba crinis equorū ⁊ aliorū alaliū irratio-
nalium. Et iuda ōr crista que supponitur galee vel ppter noticiam vel factio
nem ictuū. Inde iubatus/a. um. et iubosus/a. um. i. plenus ⁊ abundans iubis

Seta.
Setosus.

¶ Hec seta/sete. a sus/suis. qz a sue procedit: vel a suo suis suere: quia valet ad
suendum. Unde setosus/a. um. i. plenus ⁊ abundans seta. Unde hec setositas/
atis. Et componitur seto cum m/et dicitur inceto/as.

Corona.

Laurea/crinile/sertum/dyadema/corona
Addas aureolā: quia paucis sit data: dictam
Et duo quod dema credo dyadema vocatum
Finem: principium sicut facit omne rotundum.

Laurea.
Sertum.

¶ Iste nomina sunt eiusdem significationis. hec laurea/ree. a laurus/ri. dicit
hoc crinale/lis. a crinis/nis. dicitur. hoc sertum/ti. de sero/ris. i. corona de flo-
ribus insertis et connunctis facta. Inde hoc sertulū/li. dimmutiū: ⁊ sertatus

Dyadema.

a. um. cum certo ornatus vel coronatus. ¶ hoc dyadema/tis. componitur de
dya qđ est duo et demo/mis. quia duo demit sez principiū ⁊ finem. Et nota qđ
omne rotundū ⁊ omne corpus sphericū vel circulare pōt dici dyadema eadē rōne

Aureola.
Aurea.

qua duo demit: sez principiū ⁊ finem. Hec aureola/le. de hec aurea/ree. dicit.
¶ Aurea/ree. est premiū substantiale. i. visio diuina. Aureola/le. est premium
accidentale qđ debetur virginibus/martyribus/⁊ cōfessoribus. ⁊ ceteris.

Utendo genere dic currum: curriculumqz
De veho vehiculum quod versibus est alienum
Horum dic species ea que subscripta sequuntur
Redas/quadrigas carpenta vel esseda bigas
Istis pilentum sarratum iunge liburnum.

Currus.
Uehiculum.

¶ Autor ponit hic synonima in generali: ⁊ postea in speciali. In generali sunt
ista. ¶ Hic currus/rus. rui. de curro/ris. ōr hic curriculus/li. dimmu. de curr⁹.
¶ hoc vehiculum/li. de veho/is. ōr. Et nota qz vehiculū nō pōt stare in versu

qz habet quatuor breues immediate sequẽtes. Et ideo dicit autor q̃ versꝰ est alienũ excusando se: qz posuit hoc nomẽ in versu in quo recte stare non põt Demde ponit autor synonima in speciali q̃ ptinẽtur sub gñe currus: ꝛ sunt ista Quadriga.
hec reda/de. ꝛ dicitur de reddo/dis. ¶ Hec quadriga/ge. cõponitur de quatuor et hoc ingũ/gi. scz currus de quatuor equis tractꝰ: sicut biga cũ duobꝰ: ꝛ triga cũ tribus equis tractus. ¶ Hoc carpentũ/ti. de carpo pis. dicitur quoddam genꝰ currũ: quod aũt carpentũ sit quasi currus põpatꝰ: qz in pompis solet haberi: potiꝰ videtur esse ethimologia q̃ cõpositionis ostẽsio. Unde hic carpẽtarius/ri. qui facit vel ducit carpentũ. Dicitur tñ generaliter omnis artifex ligNarius carpẽtariꝰ. Uñ carpẽtariolus/li. diminutiuũ. Essedũ/di. est species currus: et tantũ in plurali. Et similiter pilentũ et petoritũ. Uñ Horatius. Esseda festinãt pilenta petoritа naues. ¶ Hoc pilentũ/ti. de hic pilus/li. qđ est instrumẽtum terendi sit. ¶ Hoc sarratũ/ti. genus currus fortissimũ ad portandũ ligna ꝛ lapides. ¶ Liburnũ/ni. de liburnus populus dicitur.

Carpentum.
Essedum.
Pilentum.
Sarratum

Testudo cythara chelis et lyra dicitur vnum
A cythara cytharizo venit simul et cytharedus
Hinc lyricum carmẽ lyricen lyra cũ cano formant
Pollice tango lyram facio cum vomere lyram
Delyros inde fatuos censere solemus
Et delyrare discordes inde feruntur.

¶ Ista nota vnũ et idẽ signt. ¶ Hec testudo/inis. ang. (a herpe). Unde Uirgilius Ipse cana solis ogrũ testudine amorẽ. ꝛ sit de hec testa/te. vel fm quosdã de tẽgo/gis: qz de tactu sonũ facit. ¶ Hec cythara/re. Unde cytharizo/as. ludere in cythara. ꝛ hic cytharedus/di. i. cytharista. ¶ Hec chelis/lis/li. de chele q̃ vocatur brachiũ scorpionis dicitur. Hec lyra/re. delyros grece sit: qđ est dulcis latine. Unde lyricus/ca/cũ. i. dulcis in sono vt lyra. Uñ lyricũ carmẽ sit illud vbi diuersa metra colligãtur. Uñꝰ. Carmina sũt lyra si dissona iunt ibi metra. Et hic lyricen/nis. cõponitur de hec lyra/re. et cano/canis. Et est lyricen ille qui cãtat cũ lyra. ¶ Et nota differentiam inter lyra cuius prima corripitur: et lyra cuius prima producitur est idem quod sulcus. Unde delyrus/delyra/delyrum. id est fatuus/stultus. Et delyro/delyras. id est errare/discordare. Item habetur delyro/as. cuius media corripitur: et tunc derivatur de hec lyra/lyre. pro cythara: et hoc melius ponitur pro discordare. Sed delyro/as. cuius media producitur melius ponitur pro errare/vel deuiare. Uñꝰ. Delyro/discordo/delyro/deuio/dico. Et sic patet differentia inter ea.

Cythara
Chelis
Lyra.

Ambigit et dubitat fluctuat hesitat heret
Necnon predictis mussat cum mussitat horret

Dubito

¶ Omnia ista verba idem significant. Ambigo/gis. cõponitur de am/et ago/gis. interposita b. ¶ Dubito/as. de dubius/a/um. Fluctuo/as. de fluctꝰ tus/ui.

Hesito

¶ Hesito/as/aui. frequentatiuū formatū ab vltimo supino istius frequētatiui heso/as/aui/are. Hesatum/tu. ui. ni o/ꝛ a longa mutata in i/ breuē fit hesito/as. Et heso/as. formatur ab vltimo supino istius verbi hereo/es/hesi/re. hesum/ sū. mutatur u in o/fit heso/as/aui/are.

Musso.

¶ Musso/as/aui. i. dubitare: vel cū silentio murmurare. ꝛ ꝺr mutio/tis/tiui/ttre. i. murmurare vel velle loqui ꝛ nō audere. vel loquī nō audēter. Unde Persi⁹. Men mutire nephas ꝛc. nien. i. nemo.

Mussito

¶ Mussito/as. frequētatiuū de musso.

Horreo.

¶ Horreo/es/horrui/ere. caret supinis in duabus tā significationibus inuenitur: vt patet per hos versus. horreo ꝓ vereor reperatur et horreo sepe: Itē qđ terret significare solet.

Domus.

Est domus atq; doma pzesepe dominuncula tectum
Edes ediculas habitacula vel stationes
His pastoꝛizium magale tuguria tungas
Atq; mapale casa sit ypepis mansio iuncta

¶ Ista nola sunt eiusdē significationis cū hoc nō. e dom⁹/mi. qđ sm̄ sc̄am declinationē per oēs casus declinatur absq; dat uio et ablō plurali bus: in quib⁹ declinatur sm̄ quartā tm̄ ꝺr enim dom ib⁹ et nunq; domis. ¶ Nūs ꝛ vetūs plurales et singulares dome et domi nō sunt in frequēti vsu sm̄ secundā declinationem. Similiter ablūs singularis sm̄ quartā sc̄z domu. Unde. Tolle me/mi/mu/mis: ut variando dom⁹. ¶ Et de domus ꝺr hec domūcula/le. diminutiuū: ꝛ ꝺr domus de doma/tis. grece qđ idē est qđ dom⁹. Presepe/pis. ꝺra pre et sepio/pis. hoc tectū/ti. ꝺr de tego/gis. hec edes/edis. vñ edicula/le. diminutiuū. hoc habitaculū/li. de habito/as. ꝺr. ¶ hec statio/onis. de sto/stas. ꝺr. ¶ hoc pastoforium/rii. casa pastorū. ꝛ ꝺr de pastor ꝛ foris aduerbiū. qr foris sc̄z in cāpis fit ꝓ pastoribus: vel de pastor ꝛ foros qđ est ferre: qr fert pastores. ¶ hoc tuguriū/rii. de tego/gis. ꝺr. ¶ hoc mapale/lis. ꝺr de man⁹/ꝛ hic pal⁹: qr fit de manib⁹/ꝛ palis mūris terre. ¶ hoc magale/lis. de mun⁹ et ago/agis. Uel magale lingua punica. sm̄ Isidorū casa pastor. ¶ hec casa/se. de cado/dis. qr cito cadit vi ventor. ¶ Nota structionē illius versus. Atq; mapale. Et casa sit mansio iuncta ypepis. i. illis paruis hominibus.

Hera
Herus
Domina.
Matrona.

Est hera vel domina mulier matrona virago

¶ Ista nola conuenīt in significatione cū hoc nole hec dña. ¶ hec hera/re. de herus/ri. Et facit dnā et ablūm plurales in abus: vt dominabus/herab⁹. ꝛ ꝺr her⁹ de her grece terra latine. Et dña domicella/le. diminutiuū: hec mulier/ris. a molis ꝺr. ¶ hec matrona/ne. de mater/tris. ꝺr: matrona ꝺr q; iā nupsit et genuit quasi mater nati vel natorū: vel qr iam potest fieri mater. Unde hic et hec matronalis/et hocle. ¶ hec virago/inis. ꝺr quasi virfiliter agens. ꝛ hic supponit ꝓ quālibet nobili muliere. Et cōponitur de vir et ago/agis. sm̄ Hugu.

Virago

Doctoꝛ et instructoꝛ monitoꝛ pedagogus et autoꝛ
Coꝛrectoꝛ papas dydascilus atq; magister

¶ Ista nomina idem significant cum hoc nomine hic doctor/ris. de doceo/es.

¶ Hic instructor/oris. de instruo/is. Hic monitor/oris. de moneo/es. ¶ Hic pedagogus/gi cõponitur de peda qõ est puer et gogos ducere: et est proprie pedagogus ille qui ducit pueros ad studiũ. Hic autor oris. de augeo/es. i. ligare: qz ligat metra pedibus. Hic corrector/oris. de corrigo/gis. ¶ Hic papas/papãtis .i. doctor magister. Unde Juuenalis. Prægustat pocula papas. ¶ Hic dydascalus/li. a dydasco verbo greco. idem qõ doceo latine ¶ Hic magister/stri. de magis et ster ion quod est statio dicitur et non a maior vt Hugut placet.

Instructor:
Pedagogus.
Autor
Papas.
Dydascalus
Magister.

Destruo/desolor/populor/consumoqz vasto
Diruo/dispergo/subuerto/dilapidoqz
Dissipo: predictis pariter demolior addes

¶ Omnia ista verba sunt eiusdem significationis cũ hoc verbo destruo/is. destruere: qõ cõponitur de de/et struo/is. Desolor/aris. verbũ dep onẽs de de et solor/aris. Populor/aris. deponẽs qõ inuenitur' actiuũ populo/as. Unde Virgilius. Populataz ingentẽ farris accruũ gurgulio. Et dicitur de populus/populi. Consumo/is. de con et sumo/mis/ere. ¶ Vasto/as/aui/are. actiuũ de vastus/a/ũ. Unde devasto/as/are. de de et vasto/as. Diruo/is. actiuũ de dis et ruo/is. Dispergo/gis. de dis et spargo/gis/sparsi. Subuerto/tis/subuertere. de sub et verto/tis. actiuũ. Dilapido/as de de et lapido/das.
¶ Dissipo/as/aui. de dis q sipo/as. i. spargere q proprie escã gallinis: et est dissipo actiuũ. ¶ Demolior/iris. deponẽs de de et molior/iris. cõponitur. Et vi. Tinea demolitur vestem. i. destruit vel corrodit.

Desolor
Populor.
Vasto.
Dissipo.
Sipo.
Demolior.

Dic dumos/fruticesqz/rubos/arbusta/frutecta
Deqz rubo dictas: bufones credo rubetas
Arboris et fruticis loca: sunt arbusta frutecta
Que crescunt instar fruticis: fruticare feruntur

Dumus.

¶ Ista nola sunt eiusdẽ significationis cũ hoc nole hic dumus/mi. Et est dumus spina vel potius spinarũ collectio. Unde dumosus/a/ũ. i. plenus dumis. Et hoc dumentũ/ti. locus vbi crescũt. Dumo/as/aui/are. i. spinare. Unde dumeo/es. i. esse vel fieri dumosum vel spinosum: a quo dumesco/cis. inchoatiuũ: vt iste ager dumescit. i. incipit esse dumosus. Et est dumus primũ. ¶ Hic frater/tris. a furor/ris. Uel frater vt delitas virgularũ vel paruarũ arborũ vel spinarũ. Uñ hoc fratectũ/ti. vel fruticetũ quod idẽ est qõ locus vt vbi frutices crescũt. Itẽ a frutex frutico/as. et fruticor/aris. verbũ deponens in eodem sensu. i. frutices emittere/vel multiplicare/pullulare/crescere ad modũ fruticis.
¶ Hic rubus/bi. i. dumus: et dr rubus quasi rubeũ habẽs fructum. vnde hoc rubetum/ti. locus vbi rubus crescit: et hec rubeta te. i. rana vel bufo que habitat in rubis. Hoc arbustum/ti. de arbore dicitur: et est locus vbi arbores crescunt. q pro his qñqz ponitur. et precipue nouellis. ¶ Arbustum cui qñqz dicitur arbor nouella et tenera in qua inserto fieri potest. Et dicitur arbustum quasi arboris statio.

Frutex.
Rubus
Rubeta.
Arbustum

Diuitie vel opes censusq; pecunia gaze
Res et proprietas: hinc proprietarius exit
Est opulentia/ vel possessio peculiumq;.

Diuitie
Opes. Notabile
Pecunia
Gaza
Gazetum.
Res
Regula
Proprietas.

¶ Ista nola sunt eiusdē figtionis cū hoc nole he diuitie/rū. Et ūr de hic ⁊ hec dines/diuitis. vnde diuitiosus/a/ū. i. plenus diuitiis. ¶ Opes in plurali nūcro .i. diuitie cuius ntūs singularis deficit. Et est nomen diuersimodū: aliud in singulari et aliud in plurali. Nā in singulari opus/opē ab ope. i. auxiliū/tutela/studiū/vsus. Sed opes in plurali. i. diuitie. Uñ inuenitur qñq; in singulari pro diuitiis: et in plurali pro auxilio. Uñ opulētus/a/ū. i. plenus opib⁹. Et hec opulētia/tie. i. plenitudo vel abundātia opū. ¶ hec pecunia/e. ⁊ hoc peculiū .li. de pecus/dis. hic census/us. de cēsio/sis. dicitur. hec gaza/ze. i. diuitie/thezaurus. Uñ hec gazula/le. et hoc gazetū/ti. i. expositoriū qō et pro ipsa gaza inuenitur. hec res/rei. de reor/reris. ūr. Et sunt proprie res quas sola rei estimatione et intellectu cōprehendimus: vt incorporalia / alia vero corpora appellātur. Et qñq; dicūtur ola que in nostro iure erī. hunt. Uñ hec regula/le. diminutiū. hec ꝓprietas/atis. de proprius/a/um. ūr. Unde hic proprietari⁹/rii. ille qui habet proprietatē rei. Et hec possessio/onis. de possideo/es.

Esca

Esca dapes epule cibus atq; cibaria pastus
Pabula sunt etiam conuiuia victus et esus
Jantamur mane iantacula dicimus inde
Sed contra summum veniunt obsonia cene
Atq; de medio dat prandia debitus ordo

Esca
Esculus.
Dapes
Dapsilis.
Cibus.
Cibarius
Pastus.
Esus
Jantor
Obsonium

¶ Oia ista nola sunt eiusdem figtionis cū hoc nole esca/esce. Et dicitur de edo edis. Unde esculentus/a/ū. plen⁹ et abundās escis. Uñ hec esculentia/tie. i. plenitudo/abūdātia/copia escarū. ⁊ cōponitur inesco/as. interpascere. ¶ hec dapes vel dapo qō in vsu nō est. dapis/pi/pem/pe. ūr a do/das. Et sunt dapes nobilū: sed epule priuatoꝝ vel dapes deorū/epule holm. Inde hic et hec dapsilis/et hoc le. i. largus in cibis. ¶ hic cibus/bi. de capio/pis. ūr. vñ ciboſus/a/ū. .i. plenus cibis. et hoc cibariū/rii. vas ad deferendū cibos. ⁊ hoc cibariū/rii. a cibo/as/are. ¶ hic pastus/ng. de pasco/cis. hoc pabulū/li. de pasco/pascis. dicit ¶ hic esus/sus. de edo/es/est/edi/edere. esum/esu. vel esum esu in supino. Jā tor/aris. deponēs. vel iāto as/are. deriuatur de iano deo principii. i. comedere ante prandiū. Uñ iantaculo/as. ⁊ iantaculor/aris. deponēs. i. iātari. ¶ hoc obsonium/nii. de ob et hic somnus/ni. qui comers somnū sumitur. ¶ hec cena/cene. de cenon grece quod est commune latine. ¶ hoc prandium/prandii. de prā deo/es. dicitur.

II

Equus.

Est sonipes vel equus ferus equiferusq; caballus
Istis coznipes/simul emissarius insunt

Est manui manus dextre dextrarius aptus
Rede vectores: nos dicimus esse veredos
Quadrupes dictis poteris adiungere si vis

¶ Ista nola sunt eiusdē significationis cū hoc nole hic equus. Et dr equus ab equus
as/um: quia eque currit: et inde hic et hec eques/itis .i. miles et equitissa vel
militis ¶ hic sonipes/dis. de sonus et pes dr: qr facit sonū in pedibus gradien
do. ¶ hic ferus/ri. dr de fero fers ¶ hic equiferus/ri. i. equus ferus. cōponitur
de equus et ferus. ¶ hic caballus/li. de cauo/as. qr cauat terrā pedibus am=
bulando. ¶ Contipes dis. de comu ⁊ pes/dis. qr habet comutos pedes. ¶ hic
emissarius/rii. equus q̄ emittitur ad currendū libere inter equas vt procreat
pullos. ¶ hic manuus/ni. dr equus q̄ ducitur in manu alicui⁹: ⁊ dr de manus.
¶ hic dextrarius/rii. idē est qđ mānus: qr a dextra manu ducitur. ¶ hic vere
dus/di. ppie equus q̄ vehit redā: ⁊ cōponitur de veho/his. ⁊ reda. ytis. ¶ hic
quadrupes/dis. de quatuor ⁊ pes cōponitur: qr habet quatuor pedes.

Sonipes
Equiferus
Caballus
Contipes
Emissarius.
Mānus
Quadrupes

Dicimus eunuchos castratos atq; spadones
Siq; metrum sineret ementulatus inesset

Eunuch⁹

¶ Ista nola habēt vnā et eandē significationē cū hoc nole hic eunuchus / chi. Et dr
ab eu qđ est bonū et noys mens et ycos custos quasi bone mētis custos. ¶ Ca
stratus/a/ū. de castro/as/aui/are. hic spado/onis. de hec spata/te. dr. vl de spa
dix ſm hugut. ¶ hic emētulatus/ti. vel emētulatus/a/ū. i. ille cui⁹ mentula est
abscisa. Uel emētulatus dr ille qui est extra mentulam positus. i. qui nō habet
potentiam coeundi. ¶ Et nota q̄ hec dictio emētulatus non potest stare i ver
su: qr ista syllaba tu est brevis ⁊ stat inter duas lōgas. Et ideo autor se excusat
dicēs. Siq; metrū sineret. ¶ Construe. q̄ pro ⁊ emētulatus inesset istis dictio=
nibus si metrū sineret. i. pateretur.

Eunuchus
Castratus
Spado
Ementulatus.
Constructio

Uocibus hic sensus verbalibus accidit vnus
Coniecturo reor vel conitio vel opinor
Autumo conlecto vel suspicor estimo credo

¶ Unus sensus. i. vna significatio accidit. i. cōuenit his vocibus ſ verbalibus. i. his
verbis. Cōiecturo/as/aui/are. ⁊ dr de hec cōiectura/re. ¶ Reor/ris/ratꝰ sum/
reri. verbū deponēs. ¶ Cōitio/cis/ecī/ere. ?iectū/ctu. in supinis: cōponitur de
con et iacio/cis/ieci/re. a mutata in i: ⁊ sic cōitio scribitur cū duplici i/ante cio.
¶ Opinor/aris deponēs. Unde hec opinio/onis. ¶ Autumo/as/aui/are. de ab
et timo quod est mens b mutata in u/⁊ i de timo mutata in u/dicitur autumo
⁊ non aui timo: qr nusq; reperitur sic scriptum apud autores. Catholicon ponit
etiam autumo et nō autimo: qđ percipitur per hoc qđ autumo ponitur post
istas dictiones autor ⁊ autoritas: qđ si scriberetur autimo poneret ante illa et
nō post. Autumare ſm hugut. est affirmare credere putare ꝺ̄ in mēte sic ha=
bere. Uh hec autumna/me. i. estimatio: ⁊ autumo est actiū. Cōlecto/as. frequē

Coniecturo
Conitio
Autumo
Conlecto

Ultimo

tatiuū conflcio/cis/coniectū/tu.u in o fit cōiecto. Suspicor / aris. verbū depo nens de suspicio/cis. ¶ Extimo/as. opponitur de ex et timo quod est mens t mu tata in s/quod percipitur ex hoc q' existimo componitur iterum cum ex et dic tur existimo/as. ista littera e de estimo mutata in i/et sic dicitur existimo quasi exestimo.

Credo.

¶ Credo/dis/di/dere. componitur de creditum quod est auditum/et do/das. dedi/dare.

Famulus

Mancipium famulus ciz cliens est verna minister
Atqz ministrator puer assecla/vernula seruus
Satrapa predictis coniungitur atqz satelles

Seruus.

Mancipium

Verna

¶ Ista nota conuenit in significatione cū hoc nole hic famulus/li. Et dicitur famulus a famulor/aris. t est proprie famulus q' ex pprta seruoz familia nas citur. t dicitur famulus quasi vinus ex familia. Sed seruus dicitur et conditio ne seruitutis a seruio/is. ¶ hoc mancipiū pti. i. seruue. ab hec man⁹ t capio pis ¶ liens a cleo/es. pro inclinare. ¶ hic et hec verna/ne. a vern⁹/a/u. vr. i. famul⁹ pulcher seruiens qui vernat in domo militum / vel diuitum in pulchritudine vestium. Unde hic et hec vernula/le. diminutiuū. t hic vernaculus/li. t verna cula/le. pro verna.

Minister

Puer.

¶ hic minister/stri. de ministro/as/aui/are. vr. et hic minis strator/ris. de ministro/as. vr. hic puer/eri is. de pus/puris. i. custodia. Uñ quidam. Pone puēros in pure. i. custodia. Uel puer vr a punio/is: qz pueri debent puniri t coherceri verberibus ne in vitioz̄ precipitiū delabātur.

Assecla

Satrapa

¶ Et nota q' trib⁹ modis dicitur puer. Naturalitate: vt puer nat⁹ est nobis. Eta te: vt decēnis/nouēnis. Obsequio et fidei puritate: vt dñs ad hieremiā. Puer me us es tu noli timere: t hoc vltimo modo hic accipitur. ¶ hic et hec assecla/cle. Incipatur de assecula. i. comes vel seru⁹ q' sequitur aliquē: t vr de assequor/ris ¶ hic satrapa/pe. vr de satis aduer. Ditatus. Et dicuntur satrape vno modo sa pientes aulici vel reges. Et dicūtur quasi sapientes vel potētes. ang. (a wyse Juge/or kynge/or duke / or mayer of a ꝓuynce/or a eyte).

Satelles

¶ hic satelles/litis. ꝓprie est minister crudelitatis t clerū miles/tyrānⁿ/ma lefactor/socius latronū de mestica. angl. (a catche pol or a blaye erconde) Et dicitur a satisfacio/cis. Et satelles vr q' heret alteri iuxta latus ad custodiam: t tāc deriuatur a latus/teris. vel ab alter: qz adheret alteri iuxta latus ad custo diam. quilibet mīles potest dici satelles. Unde hoc satellicium/cii. id est offi cium vel exercitiū vel stipendium: vnde et cuuislibet artificis suum est satellici um: et nō tantum militie.

Fozamen

Cancellus pozus/fozus: atqz fenestra fozamen.
Cancellum inuti quadratum dico fozamen
In quo sunt solite sibi edificare columbe.
Cancellus templi pars ultima dicitur esse
Et cancellare que sunt damnanda notare
Nomina per medium que fingnant linea ducta
Qui mala scripta limit hic cancellarius extat.

In cruce cancellat pro nobis brachia christus

¶ Ista nola sunt idē in significatione cū hoc nole foramē/minis. ¶ hic cancellus/li. ¶ porus/ri. est minimū et subtile foramen in corpore per qđ sudor emanat. i. fluit. ¶ hic forus/ri. Uñ foro/ras/aui. i. cauare. vel de foro/as. dr hoc foramē/is Et est forus foramē in naui per qđ exit remus. Uñ Luca. ad summos repleta foros ¶ hec fenestra/tre. dr a fero/fers. ꝙ extra: quasi ferēs lumē ad extra ¶ hic cancellus/li. de hic cācer/cri. Et est equiuocū. Nā cancelli est foramen quadrū in pariete in quo colūba nidificat. Et cācellus dr intima pars ecclesie. Et cācellus/li. dr aula palacii. Uñ cācellarius dr qui habitat frequēter in cācello palacii. Et est officiū cācellarii scripta regis vl principis inspicere: ꝙ male scripta et false cācellare: ꝙ bñ et fideliter scripta signaculo sigilli impmere. Cācellare est notare nola. i. ñda dānosa cū vna linea ducta per mediū illoꝝ falsoꝝ verborū. vt hic. Itē cancellare est transponere manꝰ vl brachia. Unde xps dr cancellasse manus suas in cruce pro nobis.

Foramen.
Porus
Forus
Fenestra
Cancellus est equiuocum.
Notabile

Fossa spetus fouea spelunca cauerna vel antrum
Scrobs scrobis est fouea: sed scobs scobis vnde fit
illa.
Traco vel anfractus cauus his addatur abyssus
Unde fluunt ymbres celi cataracta meatus.

¶ Ista nola sunt eiusdē significationis cū hoc nole hec fossa/se. ꝙ dr ruatur de fodio/dis/fodi. ¶ hoc spēc⁹/ris. hoc specū/ci. hic specus ci. hec specꝰ/cꝰ/cū. vel hoc speu indeclinabile in singulari nūero. ¶ hec fouea/uee. a foueo/es. dr. i. fossa: sed fouea est naturalis fossa. Fossa vero artificialis. Inter differēt tñ fouea et fossa accipiuntur. Itē fouea proprie est spelunca subterranea vbi aliqđ foueatur. Uñ illud. Unipes foueas habet ꝙ volucres celi nidos: filius aūt hois nō habet vbi caput suū reclinet. Uñ hec fouella/le. dminutiuū. ¶ hec spelūca/ce. de speleū/ꝙ est speleum grece idē quod spelūca latine. Hec cauerna/ne. de hec cauea hec. dr. hoc antrū/tri. est grecū: idē quod spelūca latine. Hec scrobs/bis. dr de scropha/phe. proprie fouea quā scropha. i. sus facit. ¶ Nota differentiā inter scrobs bis. ꝙ scobs/bis. Scrobs/bis. est fouea. i. fossa: sed scobs/bis. est illud qđ eicitur de fossa. i. purgamentū fosse. Sed proprie est purgamētū domꝰ. vñ scobo/as/are. i. mūdare proprie domū. ꝛ. Ulla scoba leuat: sed scobs bis aspera planat. Item scobs/bis. est instrumentū ferreū q̄ ligna planātur: ꝙ dr de scobo. Traco/onis. media correpta est via subterranea. ¶ hic amfractus/us/ui. de am ꝙ frango/gis. ¶ hic cauꝰ/ui de cano/as. dr. Hec abyssus/si. dr de a qđ est sine: ꝙ byssus qđ est clarus: quasi sine claritate. Hec cataracta/te. est via subterranea qua aq̄ subterra discurrit. Uñ per translationē in celo dicūtur cataracte nubes vel discursꝰ ac meatus pluuiarū vel tonitrua.

Fossa
Scrobs
Specus.
Fouea
Spelunca.
Cauerna
Antrum.
Scobs
Scrobs
Traco
Amfractus
Cauus.
Abyssus.
Cataracta

Raptor vel predo latro latrunculus et fur
Sunt et stratilates abigei vispiliones
Tempore nocturno fur aufert: latro diurno

Synonima magistri

Uilpilio quasi vi spolians de iure vocatur
Quosdam stratilates quasi strata dico latentes
Qui pecus aut pecudes abigunt hi sunt abigei.

Fur

¶ Nota hic posita conuenit in sig̃tione cũ hoc nole hic ⁊ hec fur/furis. a furuus/a/ũ. dicitur. i. obscur⁹/niger. Et ꝺr fur: qꝫ noctis vtatur tpe. Proprie aũt fur est q̃ de nocte vadit/⁊ pfodit domos. Et de fur hic furũculus/li diminutiuũ. ⁊ hoc furtũ/ti. Et est furtũ aliene rei inuito dño abstractio.

Latro
Predo
Raptor
Stratilates
Uilpilio
Abigeus.
Abiges

¶ Latro vero q̃ latet in siluis ⁊ spoliat trãseuntes. vñ latrũculus/li. diminutiuũ: ꝺr a lateo/es. hic predo/nis. de hec preda/de. dicitur. ¶ hic raptor/oris. de rapio is. ꝺr. ¶ Stratilates dicũtur latrones quasi latẽtes in stratis vñ videtur cõponi. ¶ hic vilpilio/onis. cõponit de vi ⁊ spolio/as. vñ vilpilio q̃si vi spolians ꝺr. hic abigeus/gei. ⁊ hic abiges/gis. quod idẽ est: ppie fur armentorũ et pecor: eo q̃ abigat illa de ouium vt cõpetẽti⁹ illa furari possit. Itẽ abige⁹/gei. id est q̃ pecora terre facit vel cũ virga vel cũ mãtello. Et dicitur de abigo/gis/abegi/abactũ/cere. i. fugare/separare/de vno loco ad alĩ agere.

Gladius.

Rumphea vel framea gladius vel mucro vel ensis
Addatur sica: sicarius erit ab illa.

Rumphea.
Framea.
Gladius.

¶ Ista nota sunt idẽ in sig̃tione cũ hoc nole hic gladi⁹ dñi. ¶ hec rũphea/phee. gladi⁹ flãmeus et versatilis a bis acut⁹ ante portas paradisi posit⁹. hec framea/mee. a ferrũ dicit quasi ferrea gladi⁹ ab vtraq; parte acut⁹: vel a fremo/is. qꝫ fremere facit meticulosos. hic gladius/dii. dicitur de hec gula/le. Et hoc inter est. nter gladiũ et ensem. Nã ensis vñ de ferro est/sed gladius totus est. ¶ hic

Mucro
Ensis.
Ensiculus.
Ensifer
Sica

mucro/onis. de mucro grece quod est longũ latine. Et ppie mucro est cuiuslibet teli acumẽ: sed ponit sepe p gladio. hic ensis/sis. a seco/as. ꝺr fm vug. Vñ ensiculus/li. diminutiuũ. Et ensatus/a/ũ. i. cũ ense armat⁹. Et ensifer a/ũ. q̃ fert ensem. Et hoc ensiferũ/eri. occisio facta p ensem. hec sica/ce. ppie est absconditus gladi⁹ in baculo qualem habẽt latrones insidiantes viantibus.

Est stilus graphium calamus scriptoribus aptus.
Atqꝫ pugillaris fertur capiente pugillo

Graphium.
Stilus.
Calamus.
Pugillaris

¶ Ista sunt eiusdẽ sig̃tionis cũ hoc nole graphiũ/phii. ⁊ dicit graphiũ vel graphus/graphi scriptura. Stilus a sto/stas. qꝫ stat in cera. ¶ hic calamus/mi. ppie est cãna: qꝫ stipula segetis: vel ex immisso flatu calescit. Et ponitur p stilo vel pẽna: qꝫ cũ filo ante inuentionẽ penne scribebãt. hic pugillaris/ris. i. graphium: ⁊ derivatur de hic pugillus/li.

Gratuloꝫ exalto letoꝫ plaudoqꝫ resulto
Gaudeo tripudio vel ouo cum iubilo psallo
Iocundo simul exhilaro sit in his hilaresco.

¶Omnia ista ꝟba idē signt. ¶Gratulor/aris. ꝟbū deponēs de gratus/a/um. Gratulor
Exulto/as/aui/are. frequentatiuū de exilio/ui. vel exilii/ire/exultū/tu. a in o/ Exulto
fit exulto/as. Letor/aris. verbū deponēs. de lctus/a/ū. Plaudo/dis/plausi/ere Letor
.i. gaudere: ꝙ cōponitur applaudo/dis. de ad ꝙ plaudo/dis. Re ulto as/aui/are. Plaudo
frequentatiuū de resilio/is. resultū/tu. u in o fit resulto/as. Gaudeo/des/gauisus sum/dere. ꝟbū neutropassiuū. Unde hoc gaudiū/dii. ꝙ hoc gaudiolū/li. Diminutiuū. Tripudio/as. de hoc tripudiū dii. ¶Ñ hic tripudiator/ris. ꝙ tripudiatrix/cis. ¶Quo as/aui/are. i. gaudere. Jubilo/as/aui/are: de hic iubilꝰ/li. Psallo/lis/psalli/psallere. caret supinis ꝟbū neutrū. Jocūdor/aris/atus sum/dari. dicitur de iocūdus/a/ū. ꝙ producit ꝑmā syllabā iocūdꝰ et iocūdor. Exhilaro/as. cōponitur de ex et hylaro/as. ꝙ scribūtur cū ypo l/hilaris/hilaro. exhilaro/hilaraſco/cis. Jtē reperit hylareſco cis. ꝙ tūc venit de hoc ꝟbo hilaro. as. addita co. Gaudeo Tripudio Quo Jocundor Exhilaro

Gybbus vel struma fertur pars turgida dorsi. Jstunc gybbosus strumosus dicitur inde

Gybbus.

¶Ista duo nola idē signt: sed sic differū t: qz gybbus est tumor l dorso. Ñ gybbosus/a/ū. Et hic gybber/bri. i. gybbꝰ vel ille q̄ habet gybbū. Hec struma/me. est tumor l pectore. Et vī de struo/is. yn strumosus/a/ū. ꝙ hec strumositas atis. Gybbus. Struma.

Horreo formido metuo timeoqz tremisco Et tremo cum paueo trepido pauidoqz pauesco

Horreo.

¶Ista ꝟba idē signt. Horreo/res/ui/ere. quod cōponitur exhorreo/es. Ñ horridus/a/ū. Formido/às. cōponitur reformido/as. Metuo/is/ui/ere. sine supino. Timeo es/mui/ere. sine supino. Tremisco cis. inchoatiuū cō tremisco. Et de tremo/tremor/oris. ꝙ tremebūdꝰ a/ū. ꝙ tremulus/a/ū. Ñ tremulo/as. ꝙ tremefacio/cis. ꝙ tremefio/is. per ꝓpositionē. Tremo qō neutrū est facit ꝑteritū in ui ꝙ supinū in itū cū cōpositis exceptis tremefacio et tremefio q̄ faciūt tremefactū tu. ¶Paueo/es/ui/ere. sine supino ꝙ cōponitur cū ex: ꝙ vī expaueo/es. Ñ expauesco/cis. inchoatiuū De paueo pauidꝰ a/ū. Ñ pauido/as. ꝙ de paueo pauesco/cis. inchoatiuū verbū. Trepido/as/aui. de trepidꝰ/a/um. dicitur. Timeo Tremisco Tremulo Paueo Pauido

Ignis et igniculus fornax focus atqz caminus Est rogus atqz pyra fornacula iungitur istis.

¶Ista nola sunt idē in significatione cū hoc nole hic ignis/nis. quod cōponit de in qō est nō: ꝙ gigno nis. quasi nō gignēs: qz nihil ex se gigni possit: sed consumit cuncta que reperit. Unde ignicul⁹. ¶Hec fornax/acis. a fos quod est ignis Et dicitur fornax quasi fos vna vngens. Unde hec fornacula/le. vel hoc fornaculum/li. in eodem sensu ambo diminutiua. ¶Hic focus/ci. de foueo/es. dicit. et est focus quicqd fouet ignē. ignis est ipsa flamma. ¶Hic caminus/ni. de cāpso/as. dicitur: quod idem est quod flecto/tis. et dicitur sic. qz flammas in se reflectit. ¶Hic rogus/rogi. a rogo/as. dicitur: et est rogus ignis pro mortuo; sed est proprie compositio lignorum priusqz corpus impositum est. Ignis. Fornax. Focus Caminus Regus

Pyra. ¶ Hec pyra/re. Ꝺr ignis ea ppr greec qꝫ est ignis latine. Sed hec pyrra/re. pro-pr̃i nomen mulieris. Unde versus. In feruẽte pyra calet ouũ femina pyra. ¶ est rogus dum nõ accensus est. Pyra dum ardet. Bustũ postꝫ arserit.

Janua/porta/fores/bifores sunt hostia value

Porta ¶ Ista nola ide signt cũ hoc nole hec ianua/nue. Et est ianua proprie pm̃ introitꝰ in gressus/pm̃ introitꝰ. Uel ianua est hostiũ quale videm̃ in cellariis per quoꝫ videri potest int̃ et extra. Et dicitur a iano deo pncipit: qꝛ ianus fingitur vide re ante et retro. ¶ Hec porta te. ppie est ciuitatis. Cũ enī antiq̃ ciuitatẽ aliquã vole bãt edificare in circuitũ deducebãt aratrũ ne terrã tãgeret ¶ portab ant. Potest etiã ab altus dici porta ab exportatione vel importatione rerũ per eam Et a porta hec portacula/le. dim̃utiuũ. Et hic portitor/oris. i. ianitor. Et hic portensis/sis. pro eodẽ. Et hic porticus/ci. dom̃ illa que preest foribus. ¶ dicit sic: qꝛ ibi fit trãsitꝰ ¶ non stãdũ fit: quasi porta vel porticus sit ibi aperta. ¶ Fo-

Fores hostium res sunt que extra voluũtur: ¶ dicũtur de foꝛe. Cõponitur cũ his/ ¶ tũc bifores: ¶ sunt duplices fores. Hostiũ/tii. ab hostis Ꝺr: qꝛ hostem mouetur: ibi enī aduer-

Ualus sarius nostris nos obicim̃. Hec ¶ ualua/ue. a valuo/uis. Ꝺr: ¶ sunt value que in-tus aperiuntur et voluũtur: et sunt duplices ¶ replicabiles: qꝛ in se replicãtur cũ aperiuntur. Ualua a velo: qꝛ a se velent.

Insanus vehemens/vecors vesanus et excors: Secors et demens bacchans/cerritus et amens

Insanus. Uehemens ¶ Ista nola ꝙuenit insignitione. Insan̄ a/ũ. qꝫ cõponitur de in ¶ san̄. Hic ¶ hec ¶ hoc vehemẽs/tis. cõponitur de vr/ ¶ habeo/habes. ¶ hec mẽs/mẽtis. Uñ ve-hemẽs quasi ve habẽs in mẽte. ¶ Hic ¶ hec ¶ hoc vecors/dis. cõponitur de ve/ cor/cordis. Uñ vecors quasi ve habẽs i corde: vel cõponitur de ve qꝫ est sine ¶ cor quasi sine corde. ¶ Uesanus/a/ũ. de ve: ¶ sanus/a/ũ. quasi nõ sanus: vel sine sanitate. Hic ¶ hec ¶ hoc excors/dis. cõponitur de ex prepositione. ¶ cor/cordis. ¶ hic et hec ¶ hoc secors/dis. de se qꝫ est sine: ¶ cor/dis. Hic et hec ¶ hoc demẽs/ de de: et mẽs/tis. ¶ Hic ¶ hec et hoc bachãs/tis. de bachor/aris. i. furere vel in-sanire. Cerritus/a/ũ. de ceres/reris. dea frugũ in festo cui solebãt furere: ¶ in-sanire sicut in festis bachi. Hic ¶ hec ¶ hoc amẽs/tis. de a qꝫ est sine et mens/tis. quasi sine mente.

Vecors

Vesanus

Excors

Bachans

Cerritus

Tartarus infernus acheron stix orcus auernus His erebum baratrum coniungas atqꝫ gehennam

Infernus. ¶ Ista nola idẽ signt cũ hoc nole hic infern̄. ni. quod declinatur in plurali. hec inferna/oꝝ. neutri gñis. ¶ Ꝺr de infra: qꝛ in inferiori pte terre est. vel infra terrã qꝛ sicut cor hois est in medio corporis: ita infern̄. in medio/terre esse ꝙhibetur

Tartarus. ¶ Hic tartar̄/ri. ¶ plr hec tartara oꝝ. Ꝺr a tartar̄. vel a tartari grece quod est horrere latine: ¶ tremere. Et est tartarus profundissimus locus infernorum de quo nemine extrahit deus. Illis enim est fletus et stridor dentium/ horror te-nebrarum/tremor frigoris. Unde tartareus/a/um. et tartarinus/na/num.

¶ Hic acheron/ontis. dr ab a qđ est sine: ⁊ chere salus quasi sine salute et salatione. Hec stix/gis. ¶ fluuius infernalis: ⁊ dr de stigo/as .i. stimulo/as. qr valde stimulat et angustiat potãtes de eo. Uel dicitur a sto/stas. qr semper stat ad penã: vel a statum: qr statim interficit. Uel a greco stigestos quod est tristicia/ qr tristes facit: ⁊ qr tristiciã gignit: ⁊ sepe ponitur pro inferno. vnde stigus/a/ũ ⁊ hic et hec stigialis/et hoc le. ¶ Hic orcus/ci. dr de orce grece qđ est capere latine: qr quos capit semel iterũ nõ reddit. ¶ Hic auernus/ni. cõponitur ab a qđ est sine et ver quasi sine vere. i. delectione. ¶ Hic erebus/bi. de horreo/es. dicit hoc baratrũ est nomẽ nimie profunditatis vel altitudinis. Et est dictũ quasi vorag trũ. i. vorago atra ex profunditate: qr oia denorat. ⁊ qñq dr infernus: ⁊ qñ qz pfundissimus locus inferni: a quo deus nemiñ extrahit: qñq fossa: qñq gurges vertiginosus: qñq vẽter. Unde baratro/onis. i. leccator: qr omnia baratro .i. ventri cõmittit. ¶ Hec gehẽna/gehẽne. dicitur de ge quod est terra ⁊ henõ profundum: quia in profunditate terre est.

Acheros
Strix.
Orcus
Auernus
Erebus
Baratrum
Gehenna

Est iuncus biblus cyprusqz papirus arundo
Cum canna calamus simul est his associandus

¶ Ista nota conuenit in significatione cũ hoc nole hic ficus de iungo/gis. eo qđ aliquid cũ eo iũgitur vel ligatur. vnde hic iunculus/li. diminutiuũ: qr iunctis radicib⁹ hereat. hoc iuncetũ/ti. loc⁹ vbi iunci habundãt: ⁊ ficetus/a/ũ. de ficis existẽs vel ad ficos pertinẽs: ⁊ inde hec ficata. / hec cretũ ⁊ ficis inuolutũ. ¶ hic biblus/bli. a bibo/bis. qr aquarũ est biblus. Hic cyprus/pi. a carpo/pis. Unde cyprus/a/ũ. Hec papyrus/ri. a pyr grece qđ est ignis: eo qđ igni ⁊ cere est aptus. Hec cãna de cano/nis. dr: qr in eo canitur. vñ hoc cannetũ ti. locus vbi cãne crescũt: et hec cãnula/le. ⁊ hec cãnella/le. ambo diminutiua. Hic calamus/mi. a caleo/les. i. cãna vel stipula segetis: qr ex immisso flatu calescit. Unde calamizo/as. i. lete cãtare et calamos post messores colligere. Et hec calamitas/atis. i. miseria dicta a calamo. Cãna q̃ est manus et vacua: et ad instar calami. ppriequidẽ est calamitas qñ aliqs nõ habet in spe nec in re: nec extern⁹ nec internus: sicut cãna vacua est ⁊ exterius ⁊ intern⁹. Hec arũdo inis. ab arco/es. dr: qr cito aret ⁊ ppie dr foliũ dependẽs: sed simpliciter sepe ponitur p cãna. Uñ arũdineus/a/um. ⁊ hoc arũdinetũ/ti. locus vbi arũdines crescũt.

Iuncus
Biblus
Cyprus
Papyrus.
Canna
Calamus
Arundo

Suffio thurifico suffumigo cum quibus addo
Incenso sensum dedit istis bius eundem
Suffio sumatur quod sic autoze probatur
Et suffire locum sumpta properabat acerra.

¶ Ista verba habent vnã et eandẽ significationẽ. Suffio/suffis/suffiut/tre. de sub ⁊ fio/fis. et tunc suffio est actuum. anglice (to ensense). Thurifico/as. de thus/et facio/cis. Suffumigo/as. de sub et fumigo/gas. ¶ Incẽso/as. de in et censo/as. vel derũatur ab incendo/dis. quia thurificantes incendunt thus. Incenso as verbum deponens frequentatiuum de incendo/dis.

Suffio
Thurifico
Suffumigo.
Incenso.

Acerra

¶ Hec acerra/re.i. thuribulum. Ille vltimus versus est versus Virgilii inductus in exemplū quomodo suffio/is. idē est qđ thurificare vel suffumigare.

Interimit perimit interficit ꝛ necat occat
Occidit mactat extinguit liue trucidat
Suffocat iugulat funestat liue sugillat
Mortificat truncat disterminat examinatq;.

Interimo. Perimo. Neco. Notabile

¶ Ista verba conueniūt in significatione cū hoc ῥbo interimo/mis. qđ cōponitur de inter ꝛ emo/is/emi/ere. ¶ Perimos/is. de per ꝛ emo/is. Interficio/cis. de inter et facio. Neco/as/aui/are. ꝛ ꝓponitur eneco: perneco/as. Et nota q; neco/as. ꝛ ola sua cōposita faciūt preteritū in aui vel in ui: vt neco/as/ aui vel neci. ꝛ supina in atū vel in nectū: vt necatū/tu. vel nectū/tu. vt dicit Hugut.

Occo

¶ Occo/as/aui/are. de ob et ceco deriuatur. Et ꝓprie occare est cū rustici ratione exercitationē dimissis grādes glebas cedūt: et ligonib⁹ frangūt/sed ponitur ꝓ scindere/secare/ꝛ trūcare: vñ hec occa/ce quoddā instrumentū ad scindendū terrā aptū: sicut vsitatū. ꝛ ꝓponitur occo: exocco/cas. ꝛ est actiuū cū suis cōpositis.

Occido Macto

¶ Occido/dis/di/re. penul. producta de ob ꝛ cedo/dis/cedi/re. penul. ꝓducta. cessū/su. m supinis. ꝛ est actiuū. ¶ Macto/as/aui/are. i interficere. vñ hoc macellum li. ang. (a boucherye) qr ibi mactātur pecora. Vñ hic macellio/onis. ꝛ hic macellarius/rii. q pecora mactat ꝛ vēdit carnes.

Trucido Suffoco Funesco. Sugillo. Mortifico

¶ Extinguo/is/tinxi/guere. de ex ꝛ stinguo/guis. qđ nō est in vsu. Trucido/as/aui/are. de trux/cis. ōr. Suffoco/as aui/are. media ꝓducta cōponitur de sub et hec faux/cis. ¶ Jugulo/as. de hec gula/le. ōr. Funesto/as. de funestus/a/ū. Sugillo/as. de suggero/ris. ꝛ est sugillare suffocare/strāgulare/vel manū gule dare ꝛ eā stringere: ꝛ tūc ōr ipsi suggillare. i. sub gula capere.

Examino

¶ Mortifico/as/aui/are. de mors/tis. ꝛ facio/cis. Trūco/as/aui/are. de trūc⁹/ci. ōr. ¶ Disterminо/as. de dis ꝛ termino/as. Examino/as. de ex ꝛ animo/as. ꝓponit: ꝛ est idē qđ debilitare/ terrefacere/ vel vitā alicuius rapere.

Venericas/magicas: dicas lānas quoq; sagas.
Istis signantur eandem quibus associantur
Hec incantatrix/strix/sagana/prestigiatrix

Venefica Magica

¶ Ista nomina sunt eiusdē sīgnificationis cū hoc nomine venefica/ce. angl. (a wytche) et ōr a venenū/et facio/cis. ꝛ potest dici mutare mobiliter venefica a/ū. Hec magica/ce. vel magicus/a/ū. Hec lāna/ne. a lanio/as. ꝛ ōr lāna ipsi lania a laniando: scz puerorū. Fabule fingūt lānas clausis ianuis intrare: ꝛ infantes corrūpere ꝛ laniare ꝛ postea vultus restituere: ꝛ ñt hoc vultū sed corp⁹ bestiarū.

Saga.

¶ Hec sagax/ge. a sago/gis. i. ingeniose aliqđ facere. Et est saga ingeniosa vl incātatrix vl diuinatrix. Vñ hec sagana fuit nomē cuiusdā incātatricis: sed ponit mō ꝓ qualibet incātatrice. Jtē sagana est genus gūmi vel fessis. Hec incātatrix/cis. ab incānto/as. ōr incātare. angl. (to enchaūte) sicut faciūt magici.

Incantatrix. Strix.

¶ Hec strix ꝓprie est qđā auis nocturna de sono vocis dicta: qñq; et clamat/stridet/hec auis scz strix vulgo ōr amare pueros vñ ꝛ lac ꝓbere fertur nascētib⁹: ꝛ dicitur a stridco des.

¶ hec prestigiatrix/cis. de hoc prestigium/gii. dicitur: et est prestigiū quedam species magice artis scz humanoꝝ ꝛ sensuum illusio: ꝛ ꝛ prestigiū a pstringẽdo: qꝛ aciem oculoꝝ prestringit: per prestigiū incredibiles rerū mutatiões videtur fieri: vt terre cumulus videt castrū/lapis videtur talentū/seges cohors militum galesta.

Hystrio vel palpa minus vel gesticulatoꝛ
Est ebulo nebulo parasitus scutra leccatoꝛ
Sic pantonominus: comedus vel ioculatoꝛ
De serpente nepa dictos his adde nepotes.

¶ Ista nomina sunt eiusdẽ significationis. hystrio/nis. angl'. (a toguler) qꝛ herravit a bordoare. Et ꝛ hystrio ab hysteriõ grece qõ est testiculare latine ¶ hic palpo/nis. de palpo/as/aui/are. i. adulari. ¶ hic mim⁹ mi. ꝛ ioculator: ꝛ cõponitur cũ panteo qõ est deus: ꝛ ꝛ pantonimus/mi. i. deus vel dñs vel magister vel princeps mimoꝝ. ¶ Et nota qꝛ qui mimo vel huiusmodi ioculatori b⁹ donat xenia nõ minus arguitur ꝙ si dyabolo sacrificiū immolaret. Unde quidã Mimo donare thus est dare et demonizare. hic ioculator/oris. a ioculor aris hic epulo/nis. ab hoc epulũ/li. hic nebulo/onis. a nebula/le. hic parasitus/ti. a parapsis/dis. hic et hec scurra/re. a sequor/ris. ꝛ hec curia/rie. ꝛ componit: ꝛ est scurra leccator/vaniloquus proprie: ꝛ ꝛ scurra qui sequitur curiã gratia cibi: qꝛ aũt ꝛ scurra quasi scutellã radẽs vel rodẽs ethimologia est et nõ cõpositio ¶ hic leccator ꝛ de hec leca/lece. ꝛ est leca ꝓprietas lingendi de lingo/gis. linxi/linctũ/ctu. ꝛ. hec leccacitas. i. proprietas lingendi. hic leccator/ꝛ hec leccatrix. hic comedus/di. a comedia ꝛ: vel a comos qõ est villa. ¶ hic nepos/tis. pro leccatore dicitur. Et hec nepa pro quadã serpente.

Hystrio

Palpo
Minus

Nebulo
Scurra

Leccator

Comedus
Nepos.

Calx/scrupus et scrupulus/mola calculꝰ atqꝫ molaris.
Addatur cautis: quia sepe fit obuia nautis
Petra/lapis/saxum/scopulus/silexqꝫ lapillus.

¶ Ista nomina sunt eiusdẽ significationis. hec petra tre. dicitur de petros grece quod est durum latine. vnde petrosus/a/um. vel petra de pes et tero/is. vñ petra quasi pede trita. ꝰ hic lapis/lapidis. de laos grece / quod est lapis latine dicitur. Unde hic lapillus/li. ¶ hoc saxum/xi. de scindo/dis. dicitur. vnde saxeꝰ a/um. ꝛ saxosus/a/um. hic scopulus/li. vnde scopulosus/a/um. hic et hec silex/cis. i. lapis durus sic dictus: qꝛ ab eo salit ignis. Unde silicus/a/ũ: et silieꝰ/a/um. de illice existẽs: vel ad silicẽ pertinẽs. hic lapilꝰ/li diminutiuum de lapis ¶ hic calx/cis. minimus lapis a calco/as. dicitur. ¶ hic scrupus/pi. parvus lapis asper: a scrutor. vnde hic scrupulus/li. diminutiuũ. ¶ hec molà/mole. dicitur de molo/molis. ¶ hic calculus/li diminutiuum de calx/calcis. hic molarꝫ de hec mola/mole dicitur. hic cautis de cauco/cautes. dicitur: quia cauere debet a nautis.

Petra

Saxum
Silex.

Scrupus

Cautis

Lectus. Est thorus et stratum lectū thoꝛcuma grabatum
Accubitus his dozmitoꝛia iunge cubile.

Thorus. ¶ Ista nola idē sīgnt hic thorus/ri.ꝛ dicitur a torqueo/es. hoc stratū/ti. de sterno/nis/strauī/sternere. dī. ¶ Hic lect⁹/cti. de lego/gis. dī. Hī hic lectulus/li. diminutiuū.ꝛ hec lectica/ce. currus in quo sternitur lect⁹: vel dī lectica ꝑ mq̄dā a lect⁹ herbis.ꝛ est idē qđ thor⁹. ¶ Hoc thoreuma/tis.ꝛ est nomē grecū. ¶ Hoc

Grabatum grabatū/ti. dī a graba ton grece quod est caput latine. Hic accubitus/tus/tui. de accūbo/bis. hoc dormitoriū/rii. de dormio/mis. dī. hoc cubile/lis. dī de cubo/as/aui/are.

Luna Phebe vel luna tytanis cynthia mene.
Ac nouitas lune neomenia dicitur esse

Tytanis. ¶ Ista nola vnū et idē sīgnt. hec phebe/bes. hec luna de luceo/ces. dī. hec tytanis/nie. dī de tytan/tanis. quod est sol. ¶ Hec cynthia/thie. de cynthus/thi. quod est sol dī. ¶ Hec mene dicūt greci vbi nos dicimus luna. Et mene ꝑ tur est luna cōponitur de neos grece quod est nouū latine:ꝛ dī hec neomenia/nie. i. nouitas lune vel noua luna: quā nos aliquo nole nouilunīū appellam⁹: de nouus a/um. et hec luna/ne.

Cartula vel carta codex liber atq̄ libellus
Si breue longari licet et longum breuiari
His codicillus coniungitur atq̄ volumen

Carta. ¶ Ista nola sunt eiusdē sīgnionis. hec carta/te.ꝛ dī de careo/es. eo q̄ caret pilis et carne. Hī hec cartula/le. diminu. hic codex/cis. vñ hic codicillus/li.ꝛ dī codex de hoc nole coder/icis. quod est trunc⁹ qđ dī codex quod est idē. ¶ Et nota

Notabile q̄ codicillus nō potest stare in ꝟsu: qꝛ ista syllaba di. est breuis:ꝛ stat inter duas syllabas co et/ci.ꝛ iō nō potest in versu stare:ꝛ ideo excusat se autor cū dicit Si breue longari. ¶ Hic liber/bri dī de liber/a/ū. vnde hic libellus/li. diminutiuū hoc volumē/inis. de volno/is/ui/voluere/volutū/tu.

Liber.

Gustu libellum visu commendo libellum

Libellum ¶ hic ponit differentiā inter hoc libellum cuꝰ prima ꝓducitur:ꝛ libelli cuius prima corripitur. Libellū cuꝰ prima longatur est diminutiuū de hoc libū:ꝛ est libū quidā panis: sed libellū cuꝰ prima producitur est actūs casus huꝰ nominis hic libellus/li. quod est paruus liber.

Subligar et ligula caligas quia subligat alte

¶ Ista duo nola hoc subligar/ris. de subligo/as.ꝛ hec ligula/le. de ligo/as. significat idem.

Junge luto scenum quibus addo volutabra limū.

Cum sterquilinio predictis adice limum
Hinc scenolentus illimis dicitur inde.

¶ Ista nola sunt eiusdē significationis. hoc lutū/ti. ꝛ dicitur de luo/is. Hoc scenū/ni. dicitur pro hac cena. ¶ Hoc volutabrū/bri. penultima correpta de voluo/uis/ꝛ ppie volutabrū est illud in quo porcus inuoluit se. ¶ Limus/limi. de hic ꝛ hec leuis et hoc leue dicitur. Et cōponitur cū mundꝰ et dicitur hic et hec illimis et hoc illime. i. purū mundū et sine limo. Item scenū cōponitur cū lentꝰ quod est plenū: ꝛ dicitur scenolentus ta/tū. ¶ Hoc sterquilinū/ni/stercus vel locꝰ plenꝰ stercorib⁹. Et dicitur sterquilinū, a stercus stercoris. A stercus a sterno/nis.

Lutum
Volutabrum.
Limus
Scenum
Sterquilinū.

Dic mare dicq; salum dic equora dicq; profundū
Dic pelagus pontum freta iungas et bitalassum
Dic amphitritem: qui circuit et terit orbem

Mare

¶ Ista nomina sunt eiusdē significationis cum hoc nole mare/ris. ꝛ fit a meo/as/au/are. qz cōtinuo meatu i. transitu est. ¶ Hoc salum/li. a sal salis. qz aqua maris est salsa. ¶ hoc equor/ris. dicitur de equus/a/um. qz eius superficies equa est. i. equalis nulla procella mouēte mare. Similiter mare dr altū: qz altū est ꝛ profundū. hoc pelagus/gi. de pello/lis. dr: qz pellitur huc ꝛ illuc per procellas ꝛ tēpestates. ¶ hic ponthus/ti. de hic pōs/tis. dr per contrariū: qz nō possit pōtari. i. habere pontē. ¶ Hoc fretū/ti. i. mare. Et dicitur a fretus/a/um. impauidus rutus per contrarium: qz fretū reddit pauidum. ¶ hoc bitalassum/si. i. duplex mare vbi duo maria pcurrūt. Et dicitur de bis ꝛ talassim grece qđ est mare latine. ¶ hic amphitrites/tis. dicitur ab amphi qđ est circūet trites qđ est tritor: quasi circū tritor orbis: ꝛ est grecū nomen. Unde Ouidꝰ in primo metamor. Nec brachia longe. ꝛc. Margine terrarū porexerat amphitrites. Et est versus spondaicus.

Salum
Equor
Pelagus
Ponthus
Fretum
Bitalassum
Amphitrites.

Est meretrix scortum thays lupa capra chimera
Post nonam prostans nonaria iungitur istis

Meretrix

¶ Ista nola sunt eiusdē significationis hec meretrix cis. Et dicit meretrix quasi meretrica. i. clara trica. i. plica vestis. Sz ethimologia est. Cōponitur enim meretrix a merces/cedis. et trico/as. i. impedio/dis. ꝛ dicitur meretrix quasi pro mercede holem tricās. i. impediens. Uel dertuatur de mereor/meritus: qz meretur precū lubidinis. hoc scortū/ti. a scortes/tis. qđ est pellis arietis. Uel dr a scorton grece qđ est vulcelatine. ¶ Hec thays/idis. proprū nomen cuiusdā meretricis: ꝛ nūc pro omni meretrice accipimr. ¶ hec lupa/pe. similiter dr meretrix. ¶ hec capra/pre. qz fetet vt capra. Et chimera dr meretrix. Unde quidā. Omnis re vera meretrix est dicta chimera. Parte leo prima/media caper/anguis ultima. Nō motor cetera exponere: qz satis patet intelligēti. ¶ Hec nonaria/nonarie est meretrix prostans in nona vel post nonā. Prostare verbū meretricium est nam meretrix prostat ante hostū prostibuli parata cuilibet commiscere.

Scortum
Thays
Lupa.
Chimera

Gaulape mensale mappas manutergia dicas
Addas mantile manibus quasi tela vocamus

Gaulape
Mensale.
Mappa
Manutergiū.
Mantile

¶ Ista nota idem signt. hoc gaulape/pis. ꝙ ꝺr de gaudium ꝙ sapio/pis ¶ hoc mensale/lis. de hec mensa/se. dicitur: qr tegit mensam quando comedimus. ¶ hec mappa/pe. de manus ꝙ pio/as. qr piat. i. mꝺat manus. ¶ hoc manutergium/gii. de hec manus et tergo/gis. ꝙ est proprie manutergiū quo manus tergimus. Et potest dici mensale. ¶ hoc mantde/lis dicitur de manus et hec tela quasi tela pro manibus.

Miles eques tyro tyrunculus atqꝫ quirites
Atqꝫ neoptolomus nouꝰ est regnatoꝛ in istis

Miles

¶ Ista nota signt vnū et iꝺē cū hocnole miles cōmunis gñis. Unde Ouiꝺꝰ in epistolis. Nescio que subito faceret mihi causa doloꝛis. Et rudis ad partes: et nouus miles erā. Et ꝺr miles a mille: qꝛ olim mille milites erāt in nūero. ¶ hic ꝙ hoc eques/tis. i. miles de equus/equit. ꝺe ¶ hic tyro/onis. ꝺr de tyro grece qꝺ est fortis latine. Et est tyro nomen miles nouiter ad militiam electus sic ꝺictꝰ: qꝛ fortis ad hoc officiū solet eligi: vel qꝛ ad querendū probitatē se angustiat laboꝛānꝺo p ꝺiuersa regna. Undecet tyro grece ꝺr angustia latine. Et ꝺe tyro hic tyrunculus/li. ꝙ hoc tyrocinīū/nii. noua militia officiū tyꝛonis/rudimentū/initiū/nouitaꝫ militie. ¶ hic quiris/tis. ꝺr de quirinus/ni. i. romulus q cōꝺidit romanā: proprie quiris ciuis romanꝰ ꝺr quiris. ¶ hic neoptolomus/mi. ꝺr a neos qꝺ est nouus: et ptolomus miles: quasi nouus miles. Uel a neos nouus et tholomeus regno: quasi pro nouo regnans. Et neoptolomus ꝺicebatur pyrrus filius achillis.

Maceria. Maceriam vel maceriem dic esse domoꝛum
A pariete venit paries qui iungitur istis
Sed muros proprie vel menia dicimus vꝛbis
Dicitur ac vallum palis cum vimine factum
Hinc inuallare res est includere vallo
Sepibus et septis includitur oꝛtus et aruum
Indaga siluas siluisqꝫ latentia claudit
Hinc indagare res et ploꝛare latenter

¶ Ista nota sunt iꝺē in ghalt: sed differūt in speciali. hec maceria/rie. vel maceries/ei. ꝺr a macron qꝺ est longū. hic paries/tis. de par/ris. i. equus. Et proprie ista nota pertinēt ad domos et mansiones includendas. ¶ hic murus/ri. Et hec menia/ium. ꝺicuntur de munio/is. p ꝺefenꝺere: proprie sunt vibis vel ciuitatis quas muniunt. i. ꝺefenꝺunt. ¶ hoc vallum/li. ꝺe vallus valli. Et est vallus. iꝺ est palus scꝫ lignum acutum quod fingitur a terra. anglice. (a stake)

de validus/a/ū. quasi validus palus. Et hoc vallū/li. cōcatenatus quesit de pulis super aggere. Uel vallum est ipse agger scz illud molle quod e terra erigitur vt custodia pretendatur. Et est vallum inter murū et fossam: sic vallū/li. Uallus Uallum
est locus minutus p vallos. i. palos. Un Galterus in alexandreidos. Non opus est vallo. i. castro. ¶ Nota versus differentiales vallorū. Est vallus palus circa castrū preacut⁹. Nexio palorū sibi mutua sit tibi vallum. i. locus qui munit: talis connexio virgarū dicitur vallum. ⁊ de vallo dicitur vallo/as/are. i. munire cum vallo. Et inuallo/as. i. intus vallare/includere.
¶ Hec seps/sepis/⁊ hoc septū/ti. dicuntur de sepio/sepis/septui. Et sunt ppie sepes et septa munitiones facte circa ortos ⁊ arta sata cū virgis ⁊ viminibus vel spinis. ¶ Hec indago/inis ppie est inquisitio vel interrogatio: sed hic ponitur pro munumme facto circa syluas et portas. Et dicitur de indago/as/aui/are. i. inquirere/explorare res latentes. Seps. Septū Indago

Intima insinuat enucleat atqz reuelat
Designat tetigit edisserit atqz retexit
Publicat et pandit enodat atqz serenat
Nunciat exponit elucidat atqz serenat
Explicat extricat declarat et manifestat
Exprimit et reserat propalat et indicat atqz
Notificat verbis his sensus conuenit idem
Expedit euoluit aperit nudatqz recludit.

¶ Omnia ista verba sunt eiusdē significatiōis cū hoc verbo manifesto/as/are. quod dicitur de manifestus a/ū. Intimo/as/aui/are. de in et time grece qō est mens latine. ¶ Insinuo/as/aui/are. de in et sinuo/as. cōponitur. Enucleo/as/aui/are. de e prepositione ⁊ nucleo/as/are. quod dicitur de hic nucleus clei. Reuelo/as/aui/are. de re et velo/as/are. ¶ Designo/as/are. de de ⁊ signo/as. Unde horatius. Quid non ebrietas designat aperta recludit. i. quid est ita secretū quod ebrietas non reuelat. Iuxta illud. Ebrius ut lapiens pueri dicent tibi verum. ¶ Retego/is/retexi. de re et tego/is. ¶ Edisserо/ris/rui. de re et disserо/ris. ¶ Retexo/is. de re et texo/is/texui. Publico/as. de publicus/a/um. i. publicū facere. ¶ Pādo/dis/pādi/dere. passum/passu in supinis. Fm aliqs pansum/pansu in supinis. Enodo/das/de e et nodo/das. ¶ Promo/mis/prompsi/promere. promptū/tu. in supino. Et componitur depromo/expromo. ¶ Edo/edis edidi/edere. de e et do/das. ¶ Nuncio/as/are. de nuncius/cui. et componitur annuncio/as. Denuncio/as. Renuncio/as/are. ¶ Exponо/nis/exposui/exponere. de ex et pono/nis/posui dicitur. ¶ Elucido/as/are. de e et lucido/as. ¶ Sereno/as/aui/are. de serenus/a/um. ¶ Explico/as/explicaui/vel explicaui. de ex et plico/as. ¶ Extrico/as/aui/are. de ex et trico/as. i. impedire/tardare/morari. ¶ Declaro/as/declaraui/declarare: de de et claro/as. quod non est in vsu. ¶ Exprimo/exprimis/expressi/exprimere. expressum/expressu in supino: de ex et premo/premis. dicitur. Reсro/as. de sero/as. dicitur. ¶ Propalo/as/propalaui/propalare. id est aperte vagari fm Papiam. Indico/as/aui/are. de in et dico/dicas. dicitur. Notifico/as/aui/are. dicitur de notus et facio/facis. Expedio/expedis/expediui/expedire. id est manifestare. Manifesto Intimo. Insinuo Enucleo. Designo. Pando Promo Nuncio cū cōpositis Extrico Declaro Propalo Expedio.

Euolus
Aperio

Unde persius in primo. Quis expedtuit positatū suū chere. i. manifestauit.
¶ Euolno euoluis euoluere componitur de e et volno/voluis/volui/voluere/
volutum/volutu in supinis dicitur. Aperio/aperis/aperui de ad et perio/pe-
ris. Nudo/as/nudaui/nudare de nudus a/um. dicitur. Recludo recludis/reclu
dere. de re et claudo/dis/clausi.

Morior

Interit expirat moritur defungitur atq;
Occumbit vel obit: dissoluitur examinatq;
Excidit exalat: discedit eis sociatur
Interit occumbit mortem signant violentem
Ad naturalem concordant cetera mortem
Et potes illud idem complexa dicere voce
Tollitur e medio nature debita soluit.
Nature nostrū soluit genitale tributum
Clausit presentem supremo funere vitam
Carcere corporeo resolutus spiritus exit
Moriturus est in mundo victurus postea christo

¶ Uel prosaice sic. Presentis vite cursum feliciter terminauit vel cōsummauit
Uel sic. De corporeo spiritus se relaxauit ergastulo. Hic ponūtur verba eiusdē
significationis cum hoc verbo morior/eris/vel ieris/moriturus sum/ mori / vel
moriri. Et primo modo docetur quot modis potest dici de homo moritur: et
hoc primo vnico modo. Secūdo ratione metrica. Et tertio ratione prosaica. Pri
mo ibi. Interit Secundo ibi. Tollitur e. Tertio ibi. Presentis vite. ac. ¶ Inter-

Intereo.
Expiro

reo/is. interiui vel interii/interire. cōponitur de inter q eo/is. ¶ Expiro/as/de
er et spiro. i. morior. ¶ Nota q; morior fm Hugut. fere vbiq; inuenitur fm ter-
tiam et quartam cōiugationē: et caret supino. debet et enim facere mortum
quod exigit moritus: vl moritum/tu. qō exigit moriturus: neutrū tñ est in vsu.

Defungor.
Occumbo.

Unde morituus a/ū. componitur semimortuus/a/um. ex parte mortuus. Et di
citur morior de mors/mortis. et est deponēs. Defungor/ris. defunctus sum de
fungi: de re et fungor deponēs. ¶ Occūbo/bis/bui/bere/bitū/tu. de ob q cūbo/
bis. Et docet autor q ista duo verba scz intererit q occūbit signat mortē violen
tam vel a vi illatā: et qñ aliquis submergitur vel suffocatur vel cōburitur/vel
trucidatur vel hmōi. Ota alia significant mortem que accidit naturaliter hoi.

Obeo.

¶ Obeo/bes/bii/ire. vel obii. de ob q eo/is. cōponitur. Dissoluor/ris/dissolut⁹
sum/dissolui vel būpassiuū de dissoluo is. q coponitur de dis et soluo/is. ¶ Exa

Examino

mino/as/aui/are. verbū neutrū pro morte in alia significatione pro interficere
est actiuum/et componitur de ex et animo/as. quod dicitur de animus/mi.

Excido
Exalo.
Decedo

¶ Excido/is/cidi/cidere. media correpta caret supino. cōponitur de ex/q cado
cadis. ¶ Exalo as/aui. i. exprimere/exalare. Vñ Virgi. Animā medios exalant
in ignes. ¶ Decedo/dis/dere. de de et cedo/dis. cōponitur.
¶ Postea docet qmodo sententia cuiuslibet verbi politi potest dici in oratio
ne metrica. ac. Tollitur e medio. i. isto mūdo qui est medius inter celum et ter
ram. ¶ Uel sic. Nature debita soluit: quia (teste horatio) cuncta suum repe-

tunt. Uel sic. Iste clausit vitā presentē suprēmo fumere. i. vltima morte. Uel sic Spiritus resolutus a carcere corporeo exit. i. decedit. Uel sic. Iste est mortuus mundo. Uel sic decessit mundo victurus postea christo. prosaice presentis vite ¶ Consummo/consummas/consummare. i. terminare/finire/perficere/ad effectū deducere. Notabile

Consummo.

¶ Hoc ergastulum/li. id est carcer corporis in quo anima in hac vita tenet tanq̄ in carcere. Et dicitur ab erge quod est labor et sholon missio. Et est carcer ad quem relegati mittebantur: et ibi continue laborant operantes omnia sibi iniuncta. Ergastula dicuntur vincula et compedes: quibus illi qui erant in ergastulo ligabantur. Ergastulum.

Funus et exitium letum mors excidiumq̄
Rode necem vel perniciem simul et libitinam
His obitum simul interitum coniungito fatum
Quod minime libeat sic est libitina vocata
His exterminium simul occasum sociamus

Mors.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine mors mortis. q̄s dicitur de mordeo/mordes ¶ Hoc funus/funeris. Et dicitur a funis funis. q. est proprie cādauer sic dictū a funib⁹ accēsis. id est candelis quos ante feretrū antre vium papiri reges cera circūdatos ferebāt. ¶ Hoc exitum/exitū. de exitus exitus exitui. ¶ Letum/leti. de leo/les. i. deleo/deles. quia delet vitam. Hoc excidium/excidii. de ex et cido/cidis. dicitur. Funus

Exitium.
Letum,

¶ Necis/neci/necem/a nece: cuius nominatiuꝰ non est in vsu: quē tñ posuit ambrosius super egesippum dicēs. Et erat mortuorū nex plurima. Et ūr de neco necas/necaui/vel necui/necare. ¶ Hec pernicies. et dicitur de perneco pernecas ¶ Hec libitina/libitine. de libeo libes per ptrariū: q. minime liber. Item libitina inuenitur pro feretro quo mortuꝰ deportatur. Et libitina est dea libidinis et tunc dicitur de libido vel libet. ¶ Obitus/tus/tui. de obeo/es dicitur. ¶ Hic interitus/tus/tui. de intereo/is/interui vel interii. Nex.

Obitus

¶ Hoc fatum/ti. a for/faris/fari. dicitur. Hoc exterminiū/nii. de ex et hic terminus/ni. ¶ Hic occasus/sus/sui. de occido/dis. quod de ob et cado/cadis dicitur id est componitur. Exterminium

Est linter/lēbus/schapha/proza liburna phaselus.
Nauis nauicula/puppis/ratis/atq̄ carina
Et cum classe sciataria vel motoria celox
Cymba/biremus eis coniungitur atq̄ triremus
Quam regit ordo triplex: hāc dicimus triremum.
Quam regit ordo duplex: dicimus esse biremū

Nauis

¶ Ista nomina vnū et idem significant cum hoc nomine hec nauis/uis. dicitur

de nomas/nauis/mare. Uñ hec nauicula/le. ⁊ hec nauicella/le. ambo diminutiua. hic et hec nauale/ris ⁊ hoc nauale locus vbi naues stãt scz portꝰ: vel locus vbi fabricãtur hoc textrinũ vocatur. et hoc naulũ precũ p trãsmeatione datum.

Inter lembus — ¶ Hic inter/tris. a limo/mis. i. nauicula: qr vadit sup aquas timẽdo ¶ Hic lembus/bi. a lego/gis. bꝛ. Hec scapha'phe. habet nomẽ qđ vulgꝰ imposuit. Hec phaselus/li. femininũ ghis a phase quod est transitꝰ bꝛ. Uñ Lucanꝰ. Tenui sufflata phaselus.

Prora. — ¶ Hec prora re. est prior pars nauis. Et bꝛ de prior. Hec puppis/pis/pi. est posterior pars nauis. Ponũtur tñ aliqñ prora ⁊ puppis pro tota naui.

Liburna. — ¶ Hec liburna/ne. a liburno quodã populo bꝛ.

Nauicula — ¶ Hec nauicula/le. de nauis bꝛ.

Carina — ¶ Hec ratis/tis/ti. de ratus/a/ũ. ¶ Hec carina/ne. bꝛ de caries/ei. Uel carina quasi curtrina. a curro/rris. bꝛ.

Sclatarea — ¶ Hec classis/sis/si. i. multitudo nauiũ. Et bꝛ de calon qđ est lignũ. ¶ Sclatarea est genꝰ nauis. i. nauis pyratica: ⁊ dicit de hec clata/te. quod similiter est genꝰ nauis. Motoria/rie. bꝛ de moueo ues/ui/uere. ¶ Hec cymba/be. bꝛ de cũbo vel scindo/dis. qr scindit mare: ⁊ tũc subtrahitur s

Celox. — ¶ Hec celox/cis. a celeritate dicitur. angl. (a balynge)

Biremis. — ¶ Hec biremis/mis. Uñ de Lucanꝰ. Quẽ cõtra nõ longa vecta biremi. Appulerat scelerata manu. ⁊c. Et est biremis nauicula habẽs duplicem ordinẽ remorũ. Triremis est nauis habens triplicẽ ordinẽ remorũ. de treis et remus cõponitur.

Nobilis.

Strenuus/ingenuus/illustris idem generosus
Insignis/preclarus/& inclytus/ egregiusqz
Istis patricius preclarus nobilis addit
Debes predictis precliuis addere si vis.

Strenuus — ¶ Ola ista nota sunt' eiusdẽ sigtionis cũ hoc nole hic et hec nobilis ⁊ hoc nobile. quod dicitur de hic et hec notabilis/et hoc le. ¶ Strenuus/a/ũ. de hec strena/ne. bꝛ. Ingenuus/a/ũ. de in et genus. hic et hec illustris/⁊ hoc illustre. de illustro/as. bꝛ.

Generosus. — Generosus/a/ũ. de genus/eris. bꝛ. hic ⁊ hec insignis/⁊ hoc ne. de in ⁊ hoc signũ/ni. ¶ Inclitus a/ũ. de in et cleos quod est gloria bꝛ. ¶ Egregius/a/ũ. de ex ⁊ grex/gis. Uñ egregius quasi extra gregem positꝰ.

Patricius. — Patricius/a/ũ. i. nobilis: ⁊ vocabãtur patricii nobilissimi romani quorũ nola lris aureis scribebãtur: hi et patres ppter excellentiã dignitatis fuerũt appellati. Et bꝛ patricius de pater/tris/tri. ¶ Predarus/a/ũ. de pre: ⁊ clarus/a/ũ. hic ⁊ hec plus ⁊ hoc proclive. i. valde nobilis. de pre ⁊ cleos gloria.

Predarus.

Nemus.

Lucus/silua/nemus/vimen/virgulta/viretũ
Istis arbustum sociemus ab arboze dictum
Nec nemus/silua/sileo/dat luceo lucus
Lucarius luci custos/lucra quoqz lucar.

Lucus' — ¶ Ista nota sunt eiusdẽ sigtionis cũ hoc nole. hoc nemus/ris. ¶ Hic lucus/ci. ⁊ dicitur de luceo/ces. per ptrariũ: qr ibi maxime lucet. Uel potest dici a lucendo crebris luminibus: qr in eo lucebãt cerei propter luci tenebras: qr ibi fiebãt sacrificia/diis. Unde hic lucellus/li. diminutiuũ.

hec silua/ue.a xilon qđ est lignū: qr ibi ligna cedūtur. Uel silua ūr a xilen qđ est vastitas vel silentia: qr in silua sunt loca vasta et deserta: et silentio plena. Iste autor dicit q ūr de sileo/es. ¶ Hoc nemus/ris. fm istū autorē de necto/tis. ūr. fm hug. de hoc nymē/mis. eo q est plenū nam̄nibus ibi sacratis et sculptis. Unde nemorosus/a/ū. ¶ Hoc vimē/vimnis. de vireo/es. ūr. Uñ vimine⁹/a/ū. ¶ hoc viminetū/ti. loc⁹ vbi vimina abūdāt. ¶ hoc virgultū/ti. de hec virga ge. dicitur. ¶ hoc viretū/ti. de vireo/es. ūr. Et est viretū loc⁹ viriditate plen⁹ scz vi ridarū. ¶ Hoc arbustū/ti. de arbor/ris. ūr. hic lucarius/rii. est custos silue. anglice (a forter) ¶ ūr de hic lucus/ci. ¶ Hoc lucar/aris. i. precū qđ accipitur p luco/vel pro lignis vēditis de luco: vel pro pastura luci. Uel lucar est omne lucrū quod habetur de luco. angl. (palbuage or usement.

Silua
Nemus.
Vimen
Virgultum.
Viretum
Arbustum.
Lucar.

Retracto/refero q̄z/tetexo/recenseo/narro.

¶ Uerba ista idē signt qđ narro/ac/aui/are. Et est narro actiuū: qr cōponitur enarro/as/aui/are. renarro/as/aui/are. ¶ Retracto/as/aui/are. de re et tracto cōponitur: vel est frequentatiuū de traho/his. retractū/ ctu. u in o fit retracto/as. Refero/ref ers/retuli/referre. de re ¶ fero/fers. Retexo/is/texui/ere/ retextū/tu. m supinis. de re et texo/is. Recēseo/es/sui/sensum/su. fm hugut. in supinis de re: ¶ censeo/es. cōponitur.

Narro
Retracto
Refero
Recenseo

Negligit/et spernit/aspernatur q̄z refutat
Contemnit/renuit/simul abnuit/atq̄z recusat
Et paruipendit vilipendit in istis.

¶ Ista ꝓba idē signt cū hoc ꝓbo negligo gis. qđ cōponitur de nec ¶ lego/gis. ab lecta c/assumpta g/per adiectionē: ñ enī mutaretur c in g / oporteret q g esset de p̄cedēti syllaba: qđ nō pōt esse. vt dicit hug. Sperno is/spreui/ere. spretū tu. in supinis. Uñ hic ¶ hec et hoc spernax/cī. q frequēter alios spernit. Uñ hec spernacitas/atis. spernaculus/a/ū. i. aliquantulū spernax. Sperno/is/ui/re. spretū tu in supinis. ꝓponit cū ad: ¶ ūr aspernor/aris. verbū deponēs in eodē sensu cū sperno. ¶ Refuto/as/aui/are. de re ¶ futo/as/aui/are. i arguere/cōuincere/cōfundere. Cōtemno/mis/ptēpsi/re. ¶ ptēptū/tu in supinis. de cō ¶ temno/mis. Renuo/is/nui/re. de re ¶ nuo/is. Abnuo/is. de ab ¶ nuo. ¶ Recuso/as/aui/ are. de recudo/dis/recudi/recusum/su. u in o fit recuso/as. Uel cōponitur de re: ¶ cuso/as. frequētatiuū de cado/dis. ¶ Paruipēdo/dis/di/ere. paruipēsum/su. a paruus/a/ū. ¶ pendo. Et siliter vilipēdo/dis/di/re. ¶ nihilipēdo/ dis. ¶ floccipēdo/ is. nauspendo: omnia pro contemnere ponuntur.

Negligo
Sperno.
Refuto
Renuo.
Recuso
Paruipendo.

Stragula cento thoral puluinum culcitra lodex
Est et puluinar/et fultra tapedibus addas
Cum cerulicali cerulici dante calorem

¶ hic ponuntur diuersa nomina que ornamenta lecti sunt ¶ hec stragula/le. vel hoc stragulum/li. vestis est discolor: que et toga dicitur, Et dicit de sterno

Cento

sterno/straui/sternere/et dicitur sicq; amictu vel in strato apta sit. ¶ Hic centho cenonis. Et ꝺr cantor vel puluinar/vel velum de multis pānis: vel cēto est ille qui facit ipsum filtrū. Itē cēto ꝺr fetor et assuetudine liuidinis ventis. Cēto vt quidam dicūt est panniculus cū quo meretrix inguina virorū post coitū tergit. Uersus. Est cento cantor fūtrum filtri quoq; factor. Cento puluinar sic pannus sic quoq; velum. Et cento fetor fit et hinc meretrix quoq; centrix. ¶ Hec cētrix/cētricis. i. meretrix/q dicitur de cento/cēnonis. vel de centū propter multitudinē. ¶ Hoc thoral/thoralis. et hoc thorale/thoralis. est quicqd in lecto sternitur: et etiam longa mappa. Et dicitur de thorus thori. ¶ Hoc puluinū/pului ni. de puluis dicitur. ¶ Hec culcitra/tre. de calco calcas. vel de culus/culi/et circa ḡsi circa culū. Hic loꝺer lodicis. ꝺc quid loco sternitur. a lauo lauas. ꝺr. Hoc pulinar/ris. de pluma plume. ꝺr. ¶ Hoc filtrū/tri. proprie est sponda siue pes lecti. Inuenitur tamē pro lecto. Aliq; pro ornamento lecti. ¶ Hic tapes/tapetis q hoc tapetū/tapeti. et tapetis/tis. eodē sensu a sterno/sternis q pes pedis eo q sternitur pedibus. ¶ Hoc cerulcal/cerulcalis. de ceruix/ceruicis dicitur: q caleo/es.

Thoral.
Pulinum
Culcitra
Filtrum.
Tapes

Lunula luna perichelides torques et inaures
Pectoris est proprie spinter pariterq; monile
Ornatus colli sit torques et auris inauris
Anulus est manuum sunt armille scapularum
Atq; perichelides exornat brachia nymphe

¶ Lunule sunt genꝰ monilis: q proprie lunele sunt auree dependentes ad similitudinē lune facte: quibus mulieres ornare solēt pectus suum. anglice (a lytell mone/or a moche/or a barlyk amende) ¶ Murenula. ang. (a polden heme/or a bawderyke) q ñeb āt in finiꝰ vestimento cū cōtexte ex diuersis coloribus cē. ¶ Perichelides. ang. (a bee/a bowed/a thynge in the ayre/a womans arme/or the profell at the ende). Mutatorta. (holy dayeclothynge). Olfactorium (a boxe with oyntement) Perichelides. dicitur a peri quod est circū: et chyloum cruram: quasi circa crura.

Murenula

Perichelides

Flammea flammeolum cum vitta fascia peplū
Dextreolas addas armillas atq; monile.
Sertum crinale spinter vel fibula mitra
Anulus et gemma lymbus cyrotheca thyara
Istis pilliolum continuas atq; galerum
Detricatura mulieribus est sua cura

Peplum.

¶ Hic ponuntur ornamenta quibus mulieres vtuntur. Hoc flammeum flammei. Unde hoc flammeolum/flammeoli. de hec flamma dicitur. Hec vitta/vitte. de vincio/vincis/ci. id est ligare.

Uitta.

¶ Hec fascia/fascie. quedam ligatura. vnde hec fasciola/fasciole. diminutiuum

de fascio/cis. ¶ Hoc pepli/pli. primitiuū. vel de pello/is. vt quidā volūt: qr pellit frigus a capite. Omnia ista sunt ornamenta capitis. Peplum.

¶ Hec armilla/le. de armus/mi. i. brachiū/ornamētū brachii. Et similiter hoc monile/lis. a moneo/nes. ¶ hec dextriola/le. a dextra/tre. Et hoc sertū/serti. de sero/seris. ¶ Hoc cringle/lis. ornamentū circuiens crines.

¶ Hoc spinter indeclinabile vel spintris in gtō a spina/spīne. anglice (a ppynne) vnde spinterculū/li. diminutiuū. Spinter

¶ Hec fibula/le. anglice (a lasse or a boton) vnde fibulo/as. Et est fibulare/ligare vel vincere cum fibula: et est fibula quoddā firmaculum. Fibula

Hec mitra/tre. de mitos quod est filū et trahо/is. qr cū diuersis filis contrahitur et contexitur.

¶ Hic anulus/anuli. de anus propter rotunditatem. Anulus.

¶ Hec gemma/me. de gūmi dicitur propter claritatē. Unde in libro lapidum Gemmis a gūmi nomē posuere priores. Gemma.

¶ Hic lymbus/bi. est ornamentū circa extremitatē vestis: scz fasciola quedam Lymbus

¶ Hec cyrotheca/ce. ōra a cyros grece quod est manus latine et theca positio/ quasi impositio manus.

¶ Hec tyara/re ornamentū est capitis. Unde Juuenalis. Et frigia vestit bucca tyara. Tyara

¶ Hic pileus/lei. Unde hic pileolus/li. diminutiuū de pilus/li. dicit. Pileus

¶ Hic galerus/ri. a galeon quod est coriū dicitur. Quia totus de corio factus est galerus. Galerus.

¶ Construe sic vltimū verbum. De tricatura sic incipe cōstructionem ibi. Mulieribus sua cura. i. sua sollicitudo est de tricatura crinis. Constructio.

Urceus hyreolus est vrna vel amphora testa.
Olla vel ydria vas vini dicesse lagenam
Obba vel onophorum vel orca fidelia vas est Phyala
Ampullas phialas his bullas associamus

¶ Hic ponit autor diuersa nomina vasorum et ollarū. Hic urceus/cei. Uñ hic urceolus/li. diminutiuū de orce quod est capere vel recipere.

¶ Hec vrna/ne. de virgeo/ges. qr virgeat collum scz quedā mensura quā quartariam quidā dicūt. Itē vrna vas est ppte qđ p cōdendis defūctorū cineribus adhererе solet. Uñ hec vrnula/le. diminutiuū. Urna

¶ Hec amphora dicitur ab am quod est circum et foros ferre: quia circūfertur per ansas: hec ansa per quā fertur olla. Amphora.

¶ Hec testa/te. de tellus/a/ū. et est testa quedā olla. Unde Horatius. Quo semel est imbuta recens seruabit odorē. Testa diu. ꝛc. Itē matheus vindocinensis. Consuetudo sapit naturā teste saporis. Quā nouus concepit immemor esse negat. Testa.

Hec olla/le. de oleo/oles. dicitur: quia olet liquore primo impositio. Olla.

Hec ydria/dri. est vas aquaticū: ab ydris qđ est aqua ōris. ydria.

Hec lagena/ne. de latus/a/ū. et hec gena: quia latam habet genā. et est vas vini. Uñ Virgilius. Primas iudice francigena sacco portatur auena. Et ut bacchi vena ciato crater lagena. Et lagena est quedā mensura vini vel alterius anglice (a galon) Lagenā.

Hec obba/be. quoddā vas habēs nomē a sono quam facit qñ funditur de eo aliquis liquor. Obbā.

Hoc onoforum/ri. ab onos qđ est asinus ꝛ foros ferre: qr solebāt portare ula vasa. Et vocantur anglice (a costryll). Onoforum

Hec orca/ce. de orcos quod est capere. orca.

Hec fidelia/lie. vas a fidelis: qr fideliter seruat liquorem impositum. Unde per ūr. Dicte nec tumidas q̄ multa fidelia putet. In hyapiplete penu. Hec fidelia.

Ampulla Phiala

¶ Hec ampulla/le.dr de am qđ est circũ ↄ pulla inflatio: vel ab am et pello/lis. qr circũpellitur in ventrẽ. ¶ Hec phiala/le.ab alan qđ est vitrũ: qr vas vitreum est. Hec bulla/le.dr: qr inflata est sicut bulla que est tumor laticis.i.aque.

Sumen et aruina sagimen pinguedo sagina Abdomen vel adeps predictis adde popisma

Pinguedo

¶ Ista nola sunt eiusdẽ significationis cũ hoc nole hec pinguedo/nis.i. sagimẽ/nis. a sacio/as.ↄ pleriq; producũt mediã ỹ illabã. Ũñ quidã. Egredior lumen carrũ paro posco sagimẽ. Detulit ancilla coitũ peto noluit illa. Et de sagimen dr sagiminosus/a/um. et hec saginositas/tis. ¶ Hoc iumẽ/nis. de suis suis dr. Hec aruina/ne. de aruũ. Hec pinguedo/nis. de hic et hec pinguis/ↄ hoc e. hec sagina/ne. ¶ Hoc abdomẽ/nis. de abditus/a/ũ. Et hoc omentũ/ti. quoddã inteſtinũ/ↄ est pinguedo que est ui inteſtinis porci: ↄ maxime porci siluestris ↄ feri. Omẽtum dr ab omen: ↄ est mappa vẽtris: vel illa mẽbrana q̃ continet maiorẽ partẽ inteſtinorũ. ¶ Hic adeps/adipis. cõponitur de ad et hoc epulũ/li. qr pinguedo solet addi epulis. Ũñ adipisculus/li. parvus adeps. vel adipat⁹/a/ũ. adipe coditus. Et hoc adipatũ/ti. quodlibet edulũ adipe impinguatũ. Hoc popisma/tis dicitur a poꝛpos grece quod est pinguedo latine.

Omentum

Popisma

Foꝛnix prostibulum genethea crepido lupanar. Predictis tegetem coniungas atoꝛ proleucam

Foꝛnix

Prostibulum. Genetheum

Crepido

Lupanar

Teges

¶ Ista nola idẽ signt scz domũ meretricũ. Hic foꝛnix/cis. penultima gti correpta dicitur de foꝛnix quod est arcus lapideus: quia in huiusmodi foꝛnicib⁹ meretrices solebãt meretricari. Unde foꝛnicor/aris. i. meretricari. ¶ Hoc prostibulum/li. de prosto/as. dicitur. ¶ Hoc genetheũ/thei. dicitur de genetha quod est mulier ↄ thesis positio. Et est genetheũ locus vbi mulieres imponũtur ad foꝛnicandũ. ¶ Hec crepido/nis. ppꝛie est riparũ vel arbuti saxi vel rupis vt extremitas altitudo vel summitas. Ponitur qñq; tñ pro cauerna vbi vie ꝓueniunt in qua pauperes solebãt latitare et mẽdicare: ↄ etiã meretrices foꝛnicari cũ pertranicuntibus viã. Et dr de crepo/pas/pui/pare. pro sonare: qr ibi frequeno sonit⁹ est vẽtoꝛ et aquarũ. ¶ Hoc lupanar/aris. de hec lupa/pe. qđ idẽ est qđ meretrix dr. ¶ Hec teges/tis. de tego/gis. dr. Et est ppꝛie parua domus q ↄ tugurio dr scz casula quã sibi facũt custodes vinearũ: vel pastores ad sui tegimẽ. Et in hmoi tegete solẽt meretrices meretricari. Et ideo ponitur ꝓ lupanari. Hec proleuca/ce. dr a proth qđ est procul ↄ eu qđ est bonũ quasi ꝓcul a bono

Sarcina Sarcina sarcinula pondus clitellaq; fascis Fasciculus vel onus globus et moles & aceruus

¶ Ista nomina vnum significant. Hec sarcina/ne. propꝛie onus vel põd⁹ quod ex carne fit. ¶ Caro enī pondus facit: ↄ hinc quodlibet pond⁹ sarcina dicitur. vel a sarciendis rebus insimul. Ũñ hec sarcinula/le. et hec sarcinella/le. ambo

diminutiua. Et sarcino/as/aui/are. qō componitur de sarcino/nas. i. deonero/ras. Exarcino/as. idē. Insarcino/nas. i. intus vel valde sarcinare. Et est actiuū cū suis cōpositis sarcino. ¶ Hoc pond⁹/eris. a pondeo/es. ūr. ¶ Hec clitella/le. est tantū pondus q̄tū asinus portare pōt. Et fm quosdā ūr de cleo/es. qō est gloriari: qr glorioſum est portare vel ducere huiusmodi onera. ¶ Hic fasc̄/cis. i. onus. Unde hic fasciculus/li. diminutiuū: et ūr de facio/cis. ¶ Hoc onus/ris. Unde hoc onusculū/li. q onustus. et onero/as. q scribitur sine aspiratione. ¶ Hic globus/bi. proprie quodlibet solidū et rotundū. q ponitur pro admiratiōe aliarum rerū. ¶ Hic acervus/ui. ab acer ūr. Et est acervus, cumulus terre.

Pondus.
Clitella

Panes artocopi pastille liba placente
Jungitur artocrea simul artocasius illi
Et quia materia fruitur vice materiati
Additur his simula pariter simulago subigo

Panis

¶ Autor ponit hic diuersa nola panū. Et ūr panis a pan: qō est totū: qr cū oñi cibo sumitur. ¶ Artocopus cōponitur ab artos/panis: q copos labor. i. panis cū magno labore cōpositus. ¶ Hic pastillus/li. diminutiuū: siue potⁱ⁹ deriuati ā de hec pasta/paste. ¶ Hoc libū/libi. de libo/as. i. sacrificare. Hec placēta/te. de placeo/es. qr placet gustui. ¶ Hec artocrea/cree. ūr de artos panis: q creos caro. i. panis cū carnibus cōfectus. anglice (a pye) ¶ Hi artocasius/sii. de artos et caseus. angl. (a flawne). Et qr materia ponitur sepe p materiato: vt aurū ponitur pro anulo qui est ex auro: ideo hec simula/le. potest dici panis qui fit ex simula. Et simula est flos tenuissimⁱ farine et etiā simulago. Et siligo ūr genⁱ⁹ frugis. Et ponitur pro pane qui fit inde. Et ūr simula/q simulago de simul aduerbio. Theologus simulam florē fert esse farine. Itē panis factus ex siligine dicitur siligo. ¶ Hec siligo/nis. est quoddā genⁱ⁹ tritici sic electū ab alio. Nā in pane species eius est precipua. Unde q̄q tenuissimus et purissimus flos farine ūr: vt fit panis nobilissimus. Unde Iuuenalis. Sed tener et niueus mollisq siligine factus. Et ūr siligo a seligo/gis. fm Catholicon.

Artocopus
Libum
Placenta
Artocrea
Artocasius
Siligo

Pallia palliola clamis est cum ciclade palla
Astabiles manibus mantellos iungimus illis
Dant pelles pallis matrix beuer et cyrogrillus
Id quoq cuniculus dant asinus et lacerones
Sed vestes que sunt de solis pellibus he sunt
Pellicium ceno quibus endromade sociantur

Pallium.

¶ In primo ponit autor ea nola q̄ conuenīt in significatione cū predicⁱ⁹ cū quibus pallia dīt foderari. Et vltimo ponit illarū vestiū nola q̄ tantūmō sunt de pellibus. Primo dicit q̄ ista nola cōueniūt in significatione. ¶ Hoc pallū/li. dicitur de hec palla/le. qō ūr pallium mulieris. Uel ūr pallium de pellibus vnde fiebāt

ptus. Sed modo pallū ꝺr quoꝺꝺā gemmꝭ pāni ex serico. Unde hoc palliolum i. diminutiū. Et pallio/as/are. pallio tegere vel occultare/vel induere/vel ornare. Repallio/as. Suppallio/as. i. sub pallio latitare/vel latēter occultare/q̄ est actiū cū suis cōpositis. ¶ Hec clamis/dis. idē est qꝫ pallū. Hec cyclas/dis. a cilon qꝫ est rotundū. Hec palla/le a palum ꝺr. Hic mātellus/li. dicitur de mas nus/et telon quoꝺ est longū/quasi ad manꝰ tēla vel longꝰ. ¶ Hec matrix/cis. est animal cuiꝰ pellis ꝓueniēs est mātellis. ¶ Hic beuer/ri. ⁊ hic cyrogrillus/li. qui scōm alū autorē vt apparet vocatur. angl. (a squyrel) sm alios puta Jsiꝺorū Papiā/⁊ hugut. est hermacnus sez alial spinosum maius herinacio. Hic cuniculus/li de hec cuna/ne ꝺr. Hic asinus/ni. est animal cuius pellis apta est vestiꝰ Uñ Bernardus. Siluester asinus obrepat. Hic lacero/onis. aliud animal seruiens ad hoc. Hoc pellicium de pellis dicitur. anglice a pyche. ¶ Hec reno/renonis. vestis quiꝺā de pellibus qua vtuntur longobarꝺi. ¶ Hec endromaꝺa/ de. vel endromis/midis. spallis vestis de pellibꝰ arietinis ab endros. grece. qꝫ est aries latine.

Clamis
Matrix Beuer.
Asinus Lacero
Reno
Endromaꝺa

Paruulus et pusio puer infans atqꝫ pusillus
Jnde pusillanimes animi ratione pusilli

¶ Jsta nola ꝓuenit in sigtione. Hic paruulus/li. diminutiū ꝺe parus/ui. Et potest ꝺeclinari paruulus/a/um. ¶ Hic pusio/onis. ꝺe pupus/a/um. i. parus/a/um. ⁊ est pusio paruꝰ infans vel puer. Unde Juuena. Nōne putas aliꝰ tecū cēnes pusio dormit. ¶ Hic puer/pueri. a punio/nis. ꝺr. qꝫ ꝺebet puniri sepene ꝺelinquat. Hic et hec infans/tis. ab in et fans cōponitur. quasi nō fans. i. no loquēs. ¶ Hic pusillus/li. Et pōt ꝺeclinari pusillus/a/um. a pusio ꝺicitur ꝺiminutiū. Et cōponitur cū hic animus/mi. Et ꝺicitur hic pusillanimꝰ a/um. Uel hic et hec pusillanimis/et hoc e. i. pusillam habens animum.

Paruulus.
Pusio.
Puer.
Pusillus.

Ponthus Letofagus syrtes atroceramina syrtis
Syrenes estusqꝫ ceramina cylla carybdis
Fluminis est voxtex ponthi ꝺicelle carybdim

¶ Autor ꝺocet hic que sunt periculā maris. Dicēs qꝫ sunt ista. Hic letofagus fagi. Et lothos ꝺr ꝺe lethe. Et est quedā arbor cuius succus guttatꝰ cōfert oblitionē. Et cōponitur lothos cū fagin qꝫ est comeꝺere. ⁊ ꝺicitur letofagus/gi. fructus illius arboris qui valet ad irritanꝺū amorē. Sed hic videtur ponꝰ pro quoꝺā periculo maris. Uñ Ouiꝺ. ꝺe remeꝺio amoris. Jllic letofagꝰ alo syrenis in antro. Esse putes remis aduice vela tuis. ¶ Syrtes est ꝓpriū nomē cuiusꝺā mulieris mutate sm fabulas in monstrū marinū. ¶ Hec atroceramina/ouꝝ m ꝺñr aliuꝺ iꝺē qꝫ mōtes sub mari: et est periculū in mari. Et ꝺr ꝺe acros qꝫ est mōs: ⁊ hec ceramina/ouꝝ. ꝺñ aliuꝺ iꝺē qꝫ sunt saxa ꝑeminētia in mari ad iustar cornuū. Et ceramina/orū. ꝺe ceros qꝫ est cornu: ⁊ amnis/ni. Uñ ceramina quasi cornuta amnis. ¶ Hec syrtis/tis. ꝺe syren qꝫ est tractus ꝺr: ⁊ sunt syrtes loca periculosa i mari. ¶ Hec syrena/ne. Et hic syren/syrenis. in specie mulieris. ¶ Fingunt tres fuisse syrenes: ex parte virgines/ex parte volucres/ex pars

Letofagus
Syrtes.
Atroceramina
Syrtis
Syrena
Notabile.

te pisces. Quarū vna voce/altera tibijs/tertia lyra cātabat: q̄ illectos nauigā tes sub cantu in naufragia trahebāt. Papias putabat syrenes esse demones/ vel dracones. Esaye. xiii. Et syrenes in delubris voluptatis. Sz sm veritatē me retrices fuerūt. Hic estus/us/ui. dr̄ de vto/vis. ⁊ est tēpestas i mari. ¶ Hec scil la/le. fuit filia Phorci regis (sm fabulas) q̄ est mutata in illud monstrū marinū ¶ Carybdis/dis. est aliud periculū in mari: de quibus scribitur. Scilla

Carybdis

Accipit et nunq̄ reddit mare scilla receptū.
Euomit acceptas dyra carybdis aquas.

¶ Differūt vortex ⁊ carybdis. Vortex est vorago in flumine ⁊ cerreti aqua: Carybdis est vorago ponthi. i. maris. Vortex

Pellis/pellicula/cutis/atq̄ cuticula/pellis
Est cum carne caret/carni cutis associatur
Est caro cum cozio tergum/sunt tergora pelles

Pellis.

¶ Autor dicit q̄ ista nota in generali: pcessit in vna sig̃tione: in speciali differunt. hec pellis/lis. dicitur de pello/pellis. vnde hec pellicula/ pellicule. diminutiū. ¶ hec cutis/tis. Uñ hec cuticula/le. dr̄ cote q̄ est incisio: sed in hoc differūt: q⁊ pellis est q̄ñ est extracta a carne. Sed cutis est ꝓprie q̄ñ est cū carne. Et est ead̄ differēcia inter tergū/gi. ⁊ hoc tergus/oris. Tergū dr̄ esse caro cū cozio sed tergus dr̄ esse pellis cū cozio sine carne. Cutis.

Tergum
Tergus.

Libra bilanx trutina pensum pondusq̄ statera
Lanx simul examen/erit equilibris in istis
Appensum staterem/trutinam dic esse stateram
Est examen apis/examen lingua bilancis.

Pondus

¶ Hic ponit autor nōia pōderū. hec libra/bre. a liber/a/um. dr̄: pficitur duodecim vncijs ⁊ habetur pfecti pōderis: q⁊ cōstat tot vncijs quot mēsib⁹ annus. Et cōponitur cū equus a/um. ⁊ dicitur eq̄libris/bris. Uel sic. Hic et hec eq̄libris ⁊ hoc eq̄libre. i. equalis libra. ¶ Hec bilanx/lancis. i. libra statera: q⁊ binas habet lāces ⁊ cōponitur de bis et lanx/lācis. ⁊ dr̄ lanx de latus/a/um. Et lāces ꝓprie sunt scutelle pendētes de libra. Et hic lanx/lācis ponitur pro libra. Libra.

Bilanx

Lanx.

¶ Hoc pensum/si sm q̄ hic accipitur est pōd⁹: habet tū plures significationes Est enī deliberatio/cogitatio/concilium: q⁊ cū aliquid deliberam⁹/ pensam⁹: et impendendo. i. in dubio sumus. Et hoc pensum dr̄ mulieris lana vel linum ad opus datum vel filatura. Et dicitur a pendeo/des. vel est pond⁹: quia pond⁹. id est mensura dabatur. Hic penso/as. id est cogitare/deliberare/ vel pōderare/trutinare/equitare. Et secundum hanc significationem potest esse de pondeo/es. Pensum.

¶ Hoc pondus/ris. dicitur de pondeo/es. ⁊ est onus vel grauitas vel quod trutinatur vel mensuratur. Pondus.

¶ Hic stater/ris. a sto/stas. et est quoddā pondus sez medietas vncie. ¶ Hec statera/re. est pondus dragmas habens quatuor que sunt: scrupuli duodecim Stater.

Statera

¶ Et est statera trutine scz partica in libra ex trāsuerso posito sic dicta: qz ex duabus lancibus et vno medio stilo pēdeat ⁊ stet. Et sic patet differētia inter staterā et staterē. Et statera sepe dr totū illud instrumentū. Hoc examen/inis fmhugui. est filū mediū quo trutina in statera regitur ⁊ lances equantur. vñ lācis amentū dr. vel examen dr lingua que in foramine trutine vertitur huc et illuc fm qđ consideratur equalitas ponderatorū. Uñ examē dr inditiū/probatio/discretio/inquisitio. vñ examino/as. i. probare/equaliter iudicare/di cutere/diligēter inquirere/inuestigare. Itē examen est collectio apū. ¶ hec trutina/ne. i. statera scz lingua libre: qz semp truditur forcas. Uel trutina est illa partica ꝑ trāsuersum posita. vñ trutinella/le diminutiuū. ⁊ trutino/as. i. librare.

Examen.

Trutina

Prīscus.

Prīscus et antiquus annosus et inueteratus
Decrepitus vetulus vetus emeritusqz senilis
Longeuus sit in his sit prīstinus atqz vetustus

¶ Ista noīa sunt eiusdē significationis. Prīsc⁹/a/ū. de primus dr. Antiquus a/um de ante dr. Annosus/a/ū. i. plenus annis. Senex de annus dr: ⁊ senex de senex dicitur: qz in senib⁹ solet esse sensus cū in antiqs est sapientia ⁊ in multo tpe prudētia. ¶ Inueteratus/a/ū. de in et veterat⁹/a/um. cōponitur. ¶ hic decrepitus/ti. i. valde senex. de de et crepo/as. Et dr decrepitus/a/ū. quasi deorsum crepare: qz desierit crepare. i. sonare: ¶ Uetulus/a/ū. diminutiuum a vetus. ¶ hic hec hoc vetus/ris. i. senex de veto/as/aui/are. i. phibere iuuenes a delictis. ¶ hic emeritus/ti. i. senex. vel emeritus/a/ū. i. extra meritū posit⁹ qui nō potest tā merēri nec exercere officiū: immo liberatus et solutus a labore officii sui sicut miles olim post. lx. annū nō cogebatur militare: sed saluabatur a labore solito et dabatur ei ager vel villa vel aliud vnde viueret: ⁊ tūc erat emerit⁹ quasi extra meritū positus: qz nichil postea labore solito merebat. Uñ hec emeritio onis. talis proprietas et talis liberatio. ¶ hic ⁊ hec senilis et hoc/le. de senex dr. ¶ Longeuus/a/ū. de longus et hoc euū/eui. dr. quasi longū habēs euū. ¶ Prīstin⁹/a/ū: de prudem sicut prīsc⁹. Uetustus/a/ū. de vetus veteris.

Senex

Inueteratus

Decrepitus.

Uetulus.

Emeritus.

Longeuus.

Prīstinus

Piger

Segnis inersqz reles piger ignav⁹ quoqz deses
Torpidus et tepidus torpens cessansqz remissus
Igne animi vacuus ignauus dicitur esse
Desuescit deses sed iners dormitat in arte
Igne sine est segnis: resides reor a residendo
Dictos sed pigros pedibus quasi dicimus egros.

¶ Ista noīa sunt eiusdē significationis cū hoc nole piger/a/um. qđ dr de pigeo/es. verbo personali qđ antiqui dicebāt: sed nos tenem⁹ hoc ꝟbū impsonaliter. vt piget/pigebat. Et dicitur piger quasi pedib⁹ eger. ethimologia est et nō cōpositio. Et est piger tard⁹ ad incedendū. i. trāseundum: sed transfertur ad alia vt est ad animā vel ad animū. ¶ hic et hec segnis/et hoc/ne. componitur de se

Segnis

quod est sine et ignis. ñ segnis quasi sine igne animi. i. calore animi. ¶ Hic hec hoc tiuers/tis. de in et ars/tis. cõponitur. ¶ Hic ꝙ hec/reses/sidis. de resideo es. ēr. Ignar⁹/a/ū. i. inefficax tard⁹/piger/stultus: de in cõponitur et gnarus/a/ū. doctus/sapiēs/studiosus/vigilās ¶ Hic et hec desēs/dis. de desideo/es. Torpidus/a/ū de torpeo/es. Tepidus/a/ū. a tepeo/es. Hic ꝙ hec et hoc torpēs/tis. a torpeo/es. Hic hec ho cessans tis. de casso/as. Remissus a/ū. de remittor/arɔ. ¶ Ignau⁹ quasi igne animi vacuus: et hymologia est nō cōpositio. Desēs fm autorem ēr de cōsuesco/cis. qr desēs cōsuescit. i. nō frequētat in bono. Iners ēr ille ꝙ dormitat siue dormit in arte. i. in opere suo. Segnis quasi sine igne animi.

Tiuers
Desēs
Desēs.
Remissus
Ignau⁹

Rores vel pluuie nymbi dicantur et imbres
Rosida de rore fiunt sed hibernus ab ymbre.

Pluuia

¶ Ista nota idē signt in generali. Hic ros/roris. de rar⁹ a/ū. qr rarus est et non spissus vt pluuia. ñ rosidus/a/ū. i. plenus rore. Et rosidulus/a/ū. Hec pluuia/uie. de pluo/is. ¶ Hic nymbus/bi. de hec nubes/bis. dicitur. ¶ Hic imber/bris. de inebrio/as/are. ēr. qr inebriat terrā. Unde hic imbriculus/li. diminu. ꝙ imbrosus/a/ū. plen⁹ imbribus. Et fm autorē hybern⁹/a/ū. Sed melⁱ derivatur ab hyēs hyemis. ꝙ tūc scribitur cū aspiratione sicut hybern⁹/a/ū. Et est hybernū tps in hyeme ꝙ vere: quasi breue vernū qō tps plerūq; totā hyemem signt.

Ros
Rosidus.
Nymbus
Imber.
hybernus.

Baiulo porto fero sustento subleuo gesto
Gestio cum cupio: gesto si ponderа porto

Portо.

¶ Ista ꝟba idem signt cū hoc ꝟbo porto/as/aui. Baiulo/as. simplex est ꝙ non ꝓpositū vt patet in hoc hymno. Quē terra pontus. ibi: claustrū marie baiulat qr ibi hec syllaba ba producitur: nā stat in tertio pede qui est spōde⁹: qr si ꝑma de baiulat esset breuis tūc ille pes esset trocheus quod esse non potest maxime in illo metro quod est iambicū non recipiat trocheum. Et si baiulo esset dictio composita tunc cōponeretur de basis quod corripit primā syllabā: et iul⁹/iuli. qui fuit filius Enee. Et sic patet q; ille versus est falsus. Cloto colū baiulat. ꝛc. Uel q; baiulo pōt esse compositū ꝙ tūc corripit primā: et potest esse simplex: tūc producit primā syllabam. ¶ Fero/fers/tuli/ferre/latū/tu. actiuū et anomalum. ¶ Sustento/as. frequentatiuū de sustineo/es. ¶ Subleuo/as. de sub ꝙ leuo/as cōponitur. ¶ Gesto/as. frequentatiuū de gero/is. Et nota differentiam inter gestio/tis/tui/tire. ꝙ gesto/as/aui/are. Gestire. i. cupere: ꝙ gestare. i. portare. Et vtrumq; de gero/geris/gessi. dicitur.

Baiulo
Notabile
Gesto.
Gestio

Pergo vel gradior adeo vado proficiscor
Predictis coniungetur eo vel itinero verbis

Pergo

¶ Ista verba idem significant cum hoc verbo pergo/gis/perrexi/pgere quod cōponitur de per et rego/gis. ¶ Gradior/ris/gressus sum/gradi. verbū deponens quod cōponitur cōgredior/ris. Aggredior/ris. Regredior/ris. Egredior/ris/egressus sum/egredi. Adeo is/adiui/adire/aditum/aditu. media correpta

Gradior

Uado. in supinis cõponitur de ad et eo/is. ¶ Uado/is/vasi/dere. Et cõponitur euado dis/euasi/euadere/euasum/su. in supino (to scape) Proficiscor/ris. pfect⁹ sum proficiscī. i. pergere dicitur de ptoficio/cis/feci. Eo/is/aui/ire. eundi/do/dū. itū/tu. in supinis. Itinero/as/aui. de iter/ris. dicitur.

Quero

Uestio/scrutor explozo/querogz rimor Scitor et indago/percontor scallitor addo.

Uestigo. Scrutor. Rimor. Scitor. Percontor. Scallitor.

¶ Ista vba idē signt cū hoc verbo quero/ris/quesiui/querere. quesitū/tu i supinis. Uestigo as/aui/are. qđ a vestio/as/aui/are. vt: qđ derivatur de hoc vestigium/gii. Scrutor aris/scrutatus sum/tari. vbū deponēs. Explozo as/aui/are cōponitur de ex et plozo. ¶ Rimor/aris. vbū deponēs. i. inquirere/inuestigare Et tractū est a porcis q̄ per rimas terre siliquas a radices indrūt. Scitor/aris frequentatiuū irregulare fm signtionē a formationē de scio/scis. scitū/tu. u in o/ a additur r/fit scitor/aris. i. querere. Indago/as. i. inquirere/inuestigare. vnde hec indago/inis. i. indicium ¶ Percontor/aris. de per a contor/aris. qđ idē est qđ querere: vel pquirere. Et vt de hic cōtus/ti/to. i. pertica cū qua piscatur/scrutatur aqua inquirēdo pisces. Et etiā est quoddā genꝰ teli. a pprie qđ ferrū nō habet: sed est acuta cuspide ¶ Scallitor/aris/tatus sum/ri. i. inquirere. Et formatur a scōa psona huiꝰ vbi scalco/scis. abiecta s/et addita tor fit scallitor/ris. a idē est qđ scrutari. i. inquirere/ inuestigare/ interrogare/querere. Et est similiter irregulare frequentatiuū a fm formationē et significationem.

Rhete

Rhete sagena/plaga/cum calle/sagenula/linea. Addas rheticulum/de rheti rhetio dictū.

Sagum. Plaga Cassis Linum

¶ Ista nola idē signt cū hoc nole rhete/tis. qđ dicitur de retineo/es. Uñ hoc rheticulū diminutiuū. Et rhetiarius/rii. qui facit rhetia. ¶ Hec sagena/ne. de hoc sagū/gi. vt. Sagū vestis alicuiꝰ sagaciter facta. De sago saccus: de sacco fit tibi siccus. De sicco/siccus: de sicco fit tibi soccus. De socco socīꝰ sic grāmatice tenet vsus. Uñ hic sagenariꝰ/rii. est ille qui facit sagenas. ¶ Hec plaga/ge. i. rhete vel potiꝰ funis rhetis. pprie quidē plage sunt funes illi quibꝰ rhetia tēduntur circa summā partē: sed ponūtur qñq̄ pro ipsis rhetibus. ¶ Hic cassis/sis/si. a careo/es. dicitur. vel de capio/pis. ¶ Hoc linū/ni. est materia vñ fiūt rhetia. Et qñq̄ ponitur p rhetibus materia scz pro materiato. Uñ Ouidiꝰ. Iuua madent comites fer umq̄ cōmare foratum ¶ Item nota q̄ rhetio/tis/tui/tire. i. capere cōponitur cum in. et vt: irrhetio/tis/tui/tire. i. illaqueare/impedire. vꝰ. Quas irretiri volucres has illaqueasti.

Rusticus.

Rusticus agricola/rudis/ꝛ villanus agrestis Et cum ruricola: socientur villicus istis.

Rudis

¶ Ista nomina idem significant. ¶ Hic rusticus/ci. Et est rusticus operarius in rure vel qui in rure moratur a colit rus. id est arat rus. Hic a hec agricola ledē ager/agri. a colo/is. cōponitur. ¶ Hic rudis/dis/di. vel hic a hec rudis: a hoc

rude: qr rudis est rusticus nō subtilis. ¶ Hic villanus/ni. vel hic villicus/ci. Et possint declinari mobiliter: villanus/na/nū. Villicus/ca/cum. i. rusticus. Et dicitur de hec villa/ville. Hic ꝙ hec agrestis/et hoc agreste. de ager/agri. dicitur hic et hec ruricula/le. de rus/ruris. et colo/colis. Villanus

Custodes ouium nos dicimus opilliones
Archimandrytas constat quos esse vocatos
Mulio sed custos multorum dicitur esse
Ad quos cura boum spectat dic esse bubulcus

Opilio

¶ Superius autor docuit quot nobꝫ potest rusticꝰ appellari. hic docet ꝙ sint ab effectu nieri rustici dicēs ꝙ isti sez opilio/custos ouū. ¶ hic archimādrita/te. grecū. Et ꝛr de archos qđ est princeps ꝙ mādros ouis: quasi princeps ouium: hic mulio/onis. de mulus/i muli. dicitur. ¶ hic bubulcꝰ/bubulci. de bos/bouis ꝙ custos componitur. Et dicitur custos boū. ¶ hic subuleus/subulci. de sub/et sus/suis. ꝙ custos. i. custos suum. i. porcorum. Archimādrita. Bubulcus. Subulcus.

Inter se distant teres/orbiculare/rotundum
Hastam dic teretem: pomum dic esse rotundum
Effigiem ponit retinet sibi spera vel ouī
Sperica de spera sic credas esse vocata

Rotundū

¶ Nomina ista quo ad genus idem signt. Differūt tamē quo ad speciem ꝙ ponūtur pro rotūdo. ¶ hic et hec teres teretis media correpta in genitiuo. Et dicitur a tero/ris. ꝙ proprie pertinet ad hastā: vt hasta dicitur teres. ¶ hic ꝙ hec orbicularis/et hoc orbiculare. i. circularis. Orbis enī est rotūditas circuli ꝙ cuiuslibet rei. ꝙ ꝛr de rota/te. quia quasi rota est. Rotūdus/da/dū. de hec rota/rote: et proprie pomum est rotundū. ¶ hec spera re. ꝙ proprie est spera vnū corpꝰ rotundū vt pomū vl ouū. Et differt sic ab hug. Spera est mediante diametro continua circuli cōductio. Et dicitur spera quasi spacū rotundū. Et dicitur de hoc spacū/ci. Unde sphericus/ca/cum. Teres. Orbicularis. Spera

Regredior/repedo/remetior/atq; reuertor
Repatrio/remeo/redeoq; recurro/recuso

¶ Dicit ꝙ ista verba sunt eiusdē significationis. Regredior/ris. vū deponēs de re ꝙ gradior componitur. Repedo/as/aui/atū. de re et pedo/as. quod derivatur a pes/pedis. sed non est in vsu. ¶ Remetior/tiris/remensus sum/tiri. deponens de re et metior. Reuertor/ris/reuersus sum/reuerti. deponens. et etiam reuerto/tis. in eodem sensu inuenitur: sed reuertor est deponens. et reuerto neutrum potest etiam esse actiuum: vt reuertam te. i. retrouertam te. ¶ Repatrio/as. Regredior. Repedo. Remetior. Reuertor.

aul. de re et patrio/as. cōponitur. Remeo/as. cōponitur de re: ⁊ meo/as. i. eo/is tre. Redio/is/ire. de re et eo interposita. Recurro/ recurris. de re. et curro/ris

Recurso. Recurso/as/aul/are. frequentatiuum de recurro/ris/recurri/recursum/recursu in supino: unde fit recurso/as/are.

Sera

Pessula sunt obices: sera sunt repagula vectes
Addatur claterus de cladendo tibi dictus.

Repagulum ¶ Ista nola sunt eiusdē significationis cū hoc nole repagulū/li. i. obex qui ad impedimentū obiicitur ⁊ opponitur: vel quecūq; firmatura hostii. angl. (a dore bar re) Et dr repagulū a repādo/dis ¶ Hoc pessulum/li. de pello/lis. ¶ Hic obex/cis. penultima producta in omnibus casibus. Et forte tūc scribitur cū duplici/li. vt obliciis sicut obliciō vñ deriuatur. autor hic tamē corripit hic necessitate metri coactus. ¶ Hec sera/re. ⁊ est ppie lignū qđ ex trāsuerso hostii opponit. Unde

Pessulum

Sera. sero/as/aul. hostio opprimere/hostiū claudere/firmare. ¶ Hec vectis/tis. de veho/his. dr. ¶ Hic claterus/tri. de claudo/dis. dicitur: qr claudit hostiū. Et ppie

Claterus. clatr⁹ est repugnaculū qđ hostio opponitur: vel ipsum hostiū: ⁊ precipue hortorū/vineārū/vel viridariorū.

Scutum

Dic parmas clipeos ancile vel egida scutum
Pelta rotundatur clipei pars vmbo vocatur

¶ Ista nola sunt eiusdē significationis. Et sunt arma defensiua quib⁹ ict⁹ hostiū repellitur. Hec parma me. ⁊ dr ā parua arma: vel parma quasi par manui. aug. (a bokeler). ¶ Hic clipe⁹/pei. de clipeo/pis. qđ est furari dr: qr furatur ict⁹ pcutientis. ¶ Hoc ancile/lis. de ante dr: qr ante hoiem debet esse ¶ Hec egida/de. vel hec egis/egidis. de ago/agis: ⁊ est acti casus. Actō hāc egidē vel egida. Et

Parma. Clipeus. Ancile Egida dicitur egis/egidis. ab egle qđ est capra: qr tegit pellib⁹ capraruis. Et fuit egis scutū palladis. hec egida/de. vel egis/egidis. dr: qr agitur ante pect⁹ pugnantis. ¶ Hoc scutū/ti. ab hec scuta/te. qđ forma rotūda dr. vel ab excutio/tis. qr ex se excusat ict⁹ telorū. ¶ Hec pelta/te. de pello/lis. ¶ Hic vmbo/onis. de hic vmbilicus/ci. dicitur: ⁊ est media pars scuti vel pelte. angl. (a bese)

Pelta. Umbo

Sepulchrū

Dicas mansoleum poliandrū tumba sepulchrum.
Sarcofagus bustum tumulus vel pyramis vrna.
Hās monumenta necis cōtūgitur his monumētū.

Mansoleum. ¶ Ista nola sunt idē cū sepulchro de sepelio/lis. qr i eo sepeliūtur corpora mortuorū. Hoc mansoleū lei. dr de mansolo mūtore illi⁹: ⁊ tūc producit penultimā

Poliandrum Uel dr de manes/nīū. q̄ sunt anime infernales: ⁊ tūc corripit penultimā ¶ Hoc poliandrū/dri. dr de polis qđ est ciuitas cuiuslibet viri ⁊ andros qđ est vir: qr est vltima ciuitas cuiuslibet viri. Uel poliandrū dr vel interpretatur multitudo virorū: ⁊ sic dr cimiterū ppter multitudinē virorū ibi sepultorū. ¶ Hec tumba/be. de tumeo/es. dicitur. Et similiter tumulus/li.

¶ Hic sarcofagus/gi.de sarcos.i.caro:et fagin comedere:qz ibi comeditur carnes nostre a vermibus. ¶ Hoc busti/ti.ab vro/is.ōr:qz ibi solet corp⁹ mortuorū cōburi. ¶ Hic pyramis/idis.a pyr qō est ignis:qz sur git in acutū sicut ignis: ¶ Hec vrna/ne.est ppie vas qō p cōdensis defūctorū cineribꝰ adhiberi solet. ¶ Ūñ poeta. Solo tegitur quod nō habet vrnā.i.sepulchrū. ¶ Hoc monumētū ti.i.sepulchrū:qz per transeuntiū mētes moueat ad hoc debere trāsire. Et ōr a moueo/es.qz mouet mentē seu memoriā defuncti.

Sarcofagus.
Bustum
Pyramis
Urna.
Monumentū.

Est callis trames est orbita semita limes
Uiculus et vicus est publica strata platea
Est biuium via duplex est triuium via triplex
Compita quadriuium dic quatuor esse viarum
A calet callis/sed ab orbe fit orbita trames
A transmitto venit/sed iter dat semita semis

Semita.

¶ Ista nota idē signt cū hoc nole semita/te. Et ōr a semis quod est dimidiū: q est semita duoꝝ pedū scz via stricta vt alter alteri⁹ in trāsitu trāsire nō possit Et ōr semita:qnasi semis iter.i.dimidiū iter. Et est semita ppie hoim. Callis ferarū et pecudū.a calcādo/vel a calcēdo:vel a callo. Est enī callis ppie semita stricta q tenuis a callo pedū perdurata. ¶ Hic trames/tis.a trāsmitto/tꝫ.parua via trāsuersa per agrū:qz trāsmittit ad aliā partē agri:vel a trāsuerto/tis qz per trāsuersum ducat:vel a traho/is.qz trahit publica via ¶ Hec orbita te. ōr ab orbis:q est ppie vestigiū curri vel rote. Ab orbe.i.circulo rote dicta/scz actus rote quo pecus duci solet. ¶ Hic limes/tis.ōr de limus/a/ū.q sunt ppie limites trāsuersa in agris itinera:vel fines qui diuidūt:q extermināt. Ūñ limito/as/aui/are.i.terminare. Hic vitulus/li.diminutiuū de vicus/vici.a vice derivatur:qz vice ciuitatis haberet. ¶ Hec strata/te.a sterno/nis/stravi.dicitur. ¶ Hec platea/tee.a platon grece qō est latū latine:qz lata via est. ¶ Hoc biuiū biuii.de bis q via:vbi duevie ꝛcurrūt. Quadriuiū:vbi q̄tuor vie ꝛcurrunt. Triuium:vbi tres vie ꝛcurrūt.q exponūt se vñ ꝛponūtur. ¶ Hoc cōpitū/ti.est collectio pluriū viarū:locꝰ vbi plures vie se petūt.q ꝛueniūt sicut biuiū/triuiū/quadriuiū. Et derivatur de cōpeto/tis.vel cōponitur de con et pital qō est via. Unde hic et hec cōpitalis/et hocle. ¶ Hec via/vie.de veho/his.dicitur.

Callis.
Trames
Orbita
Limes
Strata
Platea
Biuium.
Triuium
Quadriuium.

Sol tytan phebus/titulus venit hinc et ephebus.

Sol

¶ Ista nota ꝛueniūt in sigtione. Hic sol/solis.derivat a solus/a/um.qz solus in ceat fulgore suo ꝛsyderibus obscuratis. ¶ Hic titan/tis.media pducta.i.sol.vnde titulus/li. Et dictus est tytan a tytan ꝛ interpretatur illuminās. ¶ Titulus diffinitur sic. Est breuis annotatio eorū ꝛ cōtentus in sequēti opere continētur ¶ Hic ephebus/bi.cōponitur de phebus/bi Et est ephebꝰ valde pulcher:q valde lucidus scz inuenis pulcher et impubis. Unde ephebiolus/li.diminutiuum Et possunt declinari mobiliter. Ephebus/a/ū.q ephebiolus/a/um. Et dicitur phebus/phebi.de fes grece quod est lux latine.

Tytan
Ephebus

Stolidꝰ. Et fatuus stolidus/erroneus/insipiensqꝫ
Insciꝰ et bꝛutus/simplex/ydeota/stultus
Indoctus simul insipidus coniungitur istis
Inconsultus et elinguis cum verba negantur
Incautus sit in his/imprudens inique peritus

Stolidus.
Bꝛutus
Ideota.
Elinguis
Imprudens.

¶ Ista nola sunt idē. Fatuus/tui. dicitur de for/faris. Et est fatuus qui imperitiam suā ostēdit fando quicōq; dicta et in alio/vel respondendo ad interrogata. Uel ideo dicitur a fando fatuꝰ. qꝛ nec ipse quod faturmec qō alii dicūt intelligit. ¶ Stolidꝰ de extollo/lis/extuli/extollere. Stultꝰ de extollo/lis. ¶ Erroneꝰ/a/um. de erro/as. ¶ Insipiēs de in ꝛ sapiēs. Insciꝰ/a/um. de in et scio/scis. Bꝛutus/a/ū. i. stolidꝰ/insulsus/stultꝰ/immūdus. de bꝛuteo/es. dicitur. hic ꝛ hec et hoc simplex/cis. cōponitur de sine: et hec plica/ce. ¶ hic ꝛ hec ydeota/te. cōponitur di ydus quod est diuine/a/ū. ꝛ tota littera. i. illitteratus: quasi diuisus litteris sez indoctus insipiens. Indoctus/a/ū. de in et doctꝰ: quasi non doctus. Insipidus/a/ū. de in et sapiēo. Inconsultus/a/ū. de in ꝛ cōsultus/a/ū ¶ hic ꝛ hec elinguis/et hoc e. cōponitur de e prepositione ꝛ lingua: quasi extra linguā positus. Incautus/a/ū. de in et cautꝰ/a/ū. hic et hec et hoc imprudēs/tis. qui prouidit ante videns ea que ꝛturā sunt. Imperitus/a/ū. de in ꝛ peritus/a/um.

Scannū. Scānum libellum/subsellia/scilla/scanellum
Predictis pluteum sedemqꝫ sedilia iungas.

Subsellium
Scanellum.

¶ Ista nola ꝛuenitūt in sigtione cū hoc nole hoc scānum/ni. Et dicitur de scando/dis. Hoc scabellū pro scanellū/li. dicitur per inutationē n ire in b. ¶ hoc subsellū/li. de sub: et hec sedes/dis. dicitur. ¶ hec scilla/scille. de sedeo/es. dicitur. ¶ Scanellū/li. per vnū n/diminutiuū de scannū. Et dicitur etiā scanulū/li. et scanellum/li. in eodē sensu cū scanellum a quo etiam derivatur ¶ hoc pluteum/plutei idē qō seges. ꝛ dicitur de pluo is. sola voce ¶ hec sedes dis. de sedeo/es. dicitur. hoc sedīle de sedeo/sedes.

Seges. Est seges atqꝫ ceres sunt fruges et lata messes
Cum seritur seges est lata cum radicibus herēt
Fruges cum fruimur/sunt messes qñ metuntur.
Deqꝫ creando ceres fertur quia res creat omnes
Dicitur annona quam postulat annuus vsus
Semineum sementum semētis idem sunt
Semina iungantur predictis a sero dicta
Et sementina res est a semine dicta.

¶Ista nola conuenit in significatione. hec seges/tis. a sero/ris. vel a seco/as dicitur. ¶hec ceres/ris. media correpta genitiui est ppne des frugũ. Et ḃr a creo/as: qr creat fruges/vel etiã alias res oĩes. Fruges nõ habet ntũ casum singularẽ in vsu: ꝛ ḃr fruges a fruor/ris. Seges dicũtur cũ seruntur a sero/is. Messes cũ metũtur ꝛ colligũtur a meto/is. Fruges cũ fruuntur a frũcdo. i. vescdo. Hoc satũ/ti. de sero/seui/re. satũ/tu. ꝛ sunt sata cũherẽt radicib⁹ post seminationẽ. ¶hec annona/ne. de ann⁹/ni. ḃr. eo q singulis annis remouetur. Hoc semẽ/is. de sero/is. ḃr. Uñ semin⁹/a/ũ. ꝛ hoc semineũ/ei. i. semen vel cuiuslibet rei exordiũ vlnchrũ de semine: ꝛ semẽtinus/a/ũ. ꝛ hoc sementinũ/ni. i. semen. ꝛ hec semitis/tis. i. semẽ frugũ vel ṫps seminãdi.

Seges
Ceres
Fruges.
Annona.

Discus catinus lanx est scutella paratis
Fit de lance bilanx paratitus nota paraptis.

¶Ista nola sunt eiusdẽ significationis cũ isto nole. hec scutella le. Et dicitur de hoc scutũ/ti. ¶hic discus/ci. ḃr de scus qõ est rotundũ. Uñ hic disculus diminutiuũ. Et nota q discus est scutella et nõ mẽsa. licet p ea ponatur p methonomiam. Hic catinus/ni. i. discus. ꝛ ḃr a caton qõ est cõmune: qr cõtis olḃ⁹ est. ¶hec paratis/tidis. de par et abscida cõponitur. Hec lanx/cis. de latus/a/ũ. ḃr: qr lata est. ꝛ ppne lanx est discus trutine: ꝛ cõponitur cũ bis/ꝛ ḃr bilanx/cis. i. trutina que habet duas lances. ¶hic paratitus/ti. cõponitur de paraptis ꝛ situs/a/um. quasi in paraptide: ꝛ ḃr i versu q paraptis/est nota paratitis. i. leccatoribus et gulosis.

Scutella
Discus
Catinus.
Paratis
Paratitus

Est consors socius q comes collega sodalis
Dat sors consortem comitem via: mensa sodalem
Millio collegam: socium labor efficit idem.

Socius.

¶Ista nola ꝓuenit in sigtione cũ hoc nole socꝰ: habẽt tñ aliqualem differẽtiam vt in eoꝝ expositione patebit. Hic socius/cii. a socus qõ est quoddã calciamentũ. Et sunt socii ppter periculi ꝛ oꝛis vel laboris societatẽ: quasi in vno soco. i. caliga. i. in vno vestigio manẽtes: ꝛ est ppne socꝰ in periculo. ¶hic ꝛ hec comes/tis. i. socius ꝛ ppne comes in itinere: ꝛ ḃr a como/as. ¶hic ꝛ hec collega/ge. i. socꝰ ꝛ ppne in officio: ꝛ ḃr de con/ꝛ lego/as. i. simul mittere. Hic et hec sodalis. i. socius in mẽsa/vel scutella/vel in sede: ꝛ ḃr a sedes: vel a sinadeo/vel a sedeo. ¶hic et hec cõsors/tis. de con ꝛ sors/tis. ꝛ ppne cõsors est socꝰ in ꝑmio ꝛ ḃr consors quasi eiusdẽ sortis.

Comes
Collega.
Consors.

Signifer ante signarius rem signat eandem
His primicerius vexilliser associatur
Primus pila ferens est primipulus in istis

¶Ista nola idem significat. hic signifer/ri/ro. est ille qui portat vexillũ in bello ante exercitũ. ꝛ ḃr de hoc signum/ni. ꝛ fero/fers. ¶hic antesignarꝰ/ri. est idẽ: et dicitur de ante/et hoc signum/ni. ꝛ fero/fers. ¶Hic primicerius/ri. dicitur dꝛ primus/et cera grece quod est legio latine: quia preire debet legionem.

Signifer
Antesignarius
Primicerius.

Primipulus

hic vexillifer/ri.de hoc vexillū ↄ fero/fers.scz q̄ fert vexillū. ¶ Hic primipul⁹/li. penultima ꝓducta ꝺr de primus/a/ū.et hoc plū/li.quod telū dicitur.

Splendet et irradiat lucet nitet atq; chozuscat
Emicat atq; micat rutilat claretq; relucet.

Splendeo.

Niteo.

Couuisco

Emico

Rutilo

¶ Ista ꝟba idē signt cū splēdeo/es/ui/ere.caret supnis.vnde hic splēdor/oris et splēdidus/a/ū. Irradio/as/aui/are.de in et radio/as. Luceo/ces/luxi/ere ca ret supnis:ↄ cōponitur reluceo/ces. ¶ Niteo/es/ui/ere.caret supnis:ↄ cōponi tur reniteo/es.ↄ inniteo/es.Unde hic nitor/oris. ↄ nitidus/a/ū. Chozuisco/as/ aui/are.i.splēdere.Unde hec chozuisatio/onis.id est splēdor/fulgor. ¶ Emico as/aui/are.caret supinis de e ↄ mico/as/aui.ꝺr. Rutilo/as/aui/are.i. splēdere. Et ꝺr de rutilus/a/ū.ↄ illud de rubeo/es. Clareo/es/ui/ere.de clarus/a/ū.

Sozdes. Pzoluuies sanies caries pus res eadem sunt
Sozdes spurcitia fex et feculentia squaloz
Cum macula tabes affint contagia labes
Sozdem dic tecti scoziam dic esse metalli
Dant tabi tabo non plus per cetera quero.

Proluuies.

Tabes

Caries

Pus

Scoria.

Scorio

Sordes

Spurcitia.

Fex.

Squalor

Contagium

Labes

¶ Ista noia idē signt. Hec pluuies/ei.i.sanies vel sordes dicitur de proluo/is. Hec sanies/ei.i.putredo q̄ ex sanguine nascitur:ↄ differe a tabo q: fluere sanie vnoz est:sed fluere tabe mortuoz est. Itē tabes est putredo q̄ stat/sanies que fluit:ↄ dicitur sanies a sanguis/nis. ¶ Tabes ꝺr a sto/stas:quasi stabes:ↄ a ta bes/tabi gtūs:et tabo dtūs et abltūs i eodē sensu cū tabes.ↄ est neutrū dypto tū.i.habet variationē duoꝝ casuū vel duarū vocū casualiū in gtō tabi.dtō et ablatiuo tabo. ¶ Hec caries/ei.de carco/es.ꝺr.Et est caries ꝓprie lignoꝝ:pu tredo vero aliarū rerū. ¶ Hoc pus indeclinabile de puteo/es.ꝺr.i.putredo vel infirmitas q̄ reddit hoiem putridū. Itē habetur hoc pus/puris / puri.i.custo dia. Uñ pus ꝙ putredo nō declinabile credo. Dus declinatur custodia qñ nota tur.Et tūc ꝺr de purus/a/ū. ¶ Hec scoria/e.suffocatio vehce:ita vt vrina denc getur vel vētriꝭ officiū.vñ hic scorio/onis.stult⁹/stolid⁹/fatu⁹.hec scorea/ree.ab excoquo/is/excoxi.ꝺr.i.sordes et purgamentū metalloꝝ:q: de ferro excoqtur ¶ Hec sordes dis.i.putredo metalloꝝ scorea ↄ aliarū rerū.vñ hec sordecula le. Et sordes immūdicia dom⁹ vel tecti. ¶ Hec spurcitia/e.de spurc⁹/a/ū.gtō spur ci.addita tia fit spurcitia. ¶ Hic fex/cis.a fago/gis.ꝺr.ↄ cōponitur fex cū lētos: qō est plenū:ↄ ꝺr feculēt⁹/a/ū.i.plen⁹ fece.Unde hec feculēttia/tie.i.plenitudo fe cis. Hic squalor/oris.de squaleo/es.ꝺr. Hec macula/le.de maculo/as/aui.ↄ ꝺr maculo/las.de macies/ei.Et est macula nota/vitiū/turpitudo.Et ꝺr squama lorice et filū rhetis. ¶ Hoc ↄtagiū/gii.de cōtingo/gis. ¶ Hec labes/bis.de la bor/eris.ꝺr.i.putredo/guicies/ruina/miseria.Uñ hec labecula/le.diminutiū.

Glabzio vel tinea capitis sunt hinc glozioſus

Glabrio sed cuius caput occupat est glorioſus
Corporis et reliqui ſcabies eſt: hinc ſcabioſus
Puſtula corporibus totaliter heret et vlcus.

¶ Hic ponit quot sordes que ꝛtingũt hoiem. Et ꝛ q̃ iſta. hic glabrio/onis. et put hic ſumitur eſt ſ̃mes in capite: ⁊ ꝛ a glaber/bra/brũ. ⁊ eſt glaber modꝰ ſine pũs: ⁊ de glabrio ꝛ glabrioſus/a/ũ. i plenus glabrionibꝰ. Jtẽ glabrioſꝰ ꝛ de hec glabra bre. qđ eſt ſcabies in capite. Sed nec glabrio nec glabra nec glabrioſus eſt in Dapia catholicon. Hec tinea nec. proprie vermis veſtimẽtorum ⁊ dicitur de tero/ris. ¶ Hec ſcabies/ei. ⁊ ſcabra bre. ꝛ de ſcabo/bis bere. Sed differũt hec nota. Scabia eſt ſicut lepra aſperitas carnis cũ pruritu ⁊ ſquamatione. Vñ hec ſcabiecula/le. ⁊ ſcabiola/le. diminutiua: ⁊ ſcabioſus/a/um. ¶ Hec puſtula/le. de pus qđ eſt putredo ꝛ: et eſt puſtula i ſuperficie carnis. vñ hec puſtula/le. diminutiuũ. ⁊ puſtulentus/a/um. et puſtuloſus: et puſtulẽs/entis. i. vlceroſus. i. poſtulis plenꝰ ⁊ tali infirmitate infirmatꝰ ¶ Hoc vlcus/eris. de oleo/es. ꝛ. et differt a vulnere: nam vulnus eſt animi vlcus ad corporis refertur in turtã. Jtẽ vulnus corporis recẽs plaga: vlcus vero inueteratũ vulnus. Jtẽ vulnus qđ ferro vel fuſte vel lapide quaſi vi naſcitur. Ulcus qđ per ſe naſcitur i carne ꝛ ꝛa putredo qua oleat. Unde vlceroſus/a/um.

Glabrio

Scabies
Scabia

Puſtula

Ulcus.
Ulnus

Eſt ſerpens ydrus coluber ſimul ydria chilidrus — Serpens
Uipera/ſeps/aſpis: ſimul et nepa iũgitur anguis
Atq; dracena/draco: fit ſcorpio de ſpeciebus

¶ Jſta nota idẽ ſignt quo ad ſpeciem. hic ſerpẽs/tis. ꝛ. a ſerpo/pis. ¶ hic ydrꝰ dri. hec ydra/dre. ⁊ illud de ydro qđ eſt aqua. nã ſerpens aquaticꝰ eſt. ¶ hic coluber bri. de colo/is. ⁊ vmbra/bre. quaſi colẽs vmbrã ¶ hic chelidrus/dri. i. ſerpẽs quidã brachiatꝰ vt ſcorpio. Et ꝛ a chele qđ eſt brachiũ et ydrꝰ dri. ¶ hec vipera/re. ꝛponitur de vi et pario/ris. qꝛ vi pariat. hic ſeps indeclinabile ſm hug. a ſepio/pis. ꝛ. quidã ſerpẽs exiguus qui nõ ſolũ corpꝰ ſed etiã oſſa venenno conſumit. ¶ hic aſpis ꝛ quaſi aſpergẽs pus. i. venenũ. Vñ aſpis qꝛ venenũ imittit ⁊ aſpergit. ¶ hec nepa pe. quidã ſerpẽs q̃ natos ſuos ꝛſumit excepto vno q̃ dorſo ſuo incedit ⁊ unheſit ⁊ poſt ipe qui ſeruatꝰ eſt ꝛſumit parentẽ. Et ꝛ nepa quaſi necãs partus. ¶ hic anguis/is. de ango/gis. ꝛ. hec dracena/ne. vror draconis. ¶ hic draco/onis. a greco ꝛ. Greci enĩ draconẽ dracõta vocãt. Et ꝛ dico dũ eſt in tẽplo. Anguis dũ eſt in aqua. Serpẽs dũ eſt in terra ¶ Scorpio onis a ſcorte qđ eſt dulce: ⁊ polio/is. qđ eſt fingo/gis. cõponitur. hic ſcorpio onis ⁊ ſcorpiꝰ/pii. in eodem ſenſu quoddã aliud venenoſum eſt vel ſerpẽs. ¶ Cõſtrue Scorpio fit de ſpeciebus. i. de ſpecie precedentiũ ſerpentiũ.

ydrus
Coluber
Chelidrus
Uipera
Aſpis
Nepa.
Anguis
Draco
Scorpio
Conſtructio

Jmmolo ſacrifico facio lito mactito macto
Nomen carnificum: dic mactando trahit oꝛtum — ſacrifico.
A lanio dictos quos dicimus eſſe laniſtas

Synoni. J. i.

Immolo
Lito
Facio
Macto
Macellio
Macellarius
Lanista.

¶ Ista verba sunt eiusdē sīgnificationis cū hoc verbo sacrificeo/as. cōponitur de sacer ⁊ facio/is. ¶ Immolo/as/avi. cōponitur de I et hec mola/le. ⁊ est mola pur hic accipitur panis ex farina ⁊ aqua ⁊ sale que olim vtebantur inter cornua pfunde bātur. ¶ Lito/as/avi. ⁊ differt a sacrificare: nā sacrificat q̄ sacrificiū facit ¶ Facio/cis. i. sacrificare. vñ Virg. Cū facio vitulā pro frugibus ipse venito. Litat q̄ sacrificiū dat ⁊ quod sacrificio pītuet vl petit vel imperat. ¶ Wactito/as/avi. frequētatiuū de macto/as. i. sacrificare/immolare/trucidare/interficere. Vñ hoc macellū/li. loc⁹ vbi mactātur pecora. ⁊ hic macellio/onis. ⁊ hic macellari⁹ rii. q̄ pecora mactat ⁊ vēdit carnes. Et forte autor iste cū dicit. Nomē carnificis de mactādo trahit totū. Intellexit de istis nolis⁹ macellio ⁊ macellari⁹ q̄ habēt ortū suū a macto/as. qz carnifex habet ortū suū de caro carnis ⁊ facio/cis. ⁊ nō de macto. ¶ Hec lanista/te. ⁊ hic lanio/onis. ⁊ hic lani⁹/ni. in eodē sensu. i. carnifex vel homicida macellio. Et dicūtur a lanio/as/are. i. scindere/lacerare.

Sotular

Calcius est solea pro sotularis aluta
Et quia munda inde nomen sibi sumpsit aluta

Notabile
Calceus.
Solea
Pero
Aluta

¶ Ista nola idē sīgnt cū hoc nole hic sotular/aris. ⁊ est calciamentū pedis. Nota fm auicennā ca. v. de pseruādis extremitatib⁹ a nocumēto frigoris dicentē Nō oportet q̄ sotularis aut calciamētū quo pes tegitur sit strict⁹ ita vt eo pes moueri nō possit. Et ita patet q̄ rectius dī hic sotularis in nō casu ⁊ nō sotular a ¶ hic calceus/cei. vel calcius/cii. mdifferēter per e vel per i/ pōt scribi: sicut calceo a quo derivatur de calix/cis. vel a calcādo. ¶ Hec solea/lee. a solū dī. qz solū pedis tegat: vel qz solo terre adhereat. ¶ Hic pero/onis. est calciamētū rusticor. ¶ Hec aluta/te. dī ab alo/alis. qz alit pedes: ⁊ est pellis tenuata. anglice. (cordwan) ⁊ ponitur p calceo: qz calcei inde sunt sēz materia p materiato. Aluta tm̄ vult q̄ aluta dicat ideo: qz mūda et pura a luto et sordibus.

Telum.

Ptle vel hastile iaculum catapulta sagitta.
Missile vel telum necnon addatur arundo
Spicula vel gesa simul addas atq̄ sarissas

Sagitta.
Pilum
Hastile
Missile.
Telum
Gesa
Notabile.

¶ Ista nola idē sīgnt cū hoc nole hec sagitta/te. quod dī de sagio/is. vl sagax/ qz sagaci iactu emittit: ferē enī pēnis. ¶ Hoc pilū/li. telū dī de pello/is. ¶ Hoc hastile/lis. de hasta/te. hoc iaculū/li. de iacio/cis/ieci/iacere. Hec catapulta te. est sagitta cū ferro bipēni quā barbatā vocant. ¶ Hoc missile/lis. de mitto/tis dī. qz est abilis ad mittendū. Hec arūdo/inis. ppīe est cāna: ponitur tm̄ p sagitta q̄ acuta est vt arūdo. ¶ Hoc telū/li. a telon quod est longū dī. Hoc spiculū/li. ⁊ hec spicula/le. p eodē de hec spica/ce. dī. ¶ Hec gesa/gese. est genus armorū. Hec sarissa/se. i. telū. ¶ Nota q̄ pla dicūtur arma romanor̄. Gesa gallicorum angl. a tauelyn) Sarisse macedonū. i. sagitte/.

Terra

Ops humus atq̄ solum rea terra vel arida tellus.

Ops

¶ Ista nomina idē significant cum terra. Et dī terra a tero/terio qz teritur et tritus dlā pedibus nostris. ¶ Hec ops/opis. i. terra que alio nole dicitur res

rte.i.cōscia. ¶ Nota differentiā inter ops/cobs/scobs/et scrobs. vñ⁹. Fex domus scobs est: vndarū fossa q; scrobs est. Facilda cobs ē terre: dea fertilis ops est. Et ponitur ops pro dea terre. Et rea/ree.i.humus/mi.qō de hameo/es ōr. ¶ hoc solū/li.de sol/solis: q; soli pateat. Unde hoc solum/li.i. inferior pars pedis: q; eo terre vestigia imprimim⁹. ¶ hec arida/aridie.i.terra. Unde psalmista. Et aridā fundauerūt manus ei⁹: ubi aridā.i.siccā terrā. ¶ hec tellus telluris.i.terra frugifera. Unde cathō. Tellurie si forte velis cognoscere cultus. Et ōr a colo colis/colui/colere: q; ei⁹ fructus colimus.

Notable
Solum
Arida
Tellus

Lar thalam⁹ camera simul est penetrale recessus:
Addas conclaue: vel canopea penates
Rheticulum sericum notat nobis canopeum

¶ Ista nota idē signt cum hoc nole hic thalam⁹/mi.et ōr de thalamos grece: qō est cubiculū latine. ¶ hic lar/ris.de largior/ris.vel de largus/a/ū. q; inde procedit largitas: et proprie est dom⁹. Itē lar/ris.est ignis. Unde quidā dixit. Lidilarem in laribus.i.ignē in domibus. ¶ hec camera/re. de came quod est curuū ōr. ¶ hoc penetrale/lis.vel hoc penetral/lis.i.domus secreta: q; ōr de penetro/as.vel de penitus. ¶ hoc cōclaue/is.cōponitur de con q; hec clauis/is. ¶ hoc canopeū/pei.penultima correpta de canapus/pi.ōr qō est ciuitas egypti: q; ponitur canopeum pro camera. Est tñ proprie rheticulū quod dā de serico subtilissimū quo repelluntur et muse circa lectos nobilium. Unde in aurora. Rheticulum sericū serpentes vocat canopeum.

Thalamus
Lar.
Camera
Penetrale
Conclaue
Canopeum.

Templa monasteria delubra q; fana vocamus Templū.
Basilicam simul ecclesiam iungimus illis

¶ Ista nota signt idē cū hoc nole templū/pli.qō cōponitur de hoc tectū/ctī. et amplus/pla/plū. Unde templū quasi tectū amplū. ¶ hoc monasterū/rii.ōr de monos quod est vnum: q; sterion statio monachorū. hoc delubrum/bri de luo/is.ōr: ¶ hoc phanū/ni.ōr de phanos qō est sonus. Uel dicitur de for/faris.p cōtrarium: q; phanus non est locus fabulationis sed deuote orationis ¶ hec basilica/ce.proprie dom⁹ regia est: scz palatū regis vel imperatoris: sed modo p translationē ōr basilica ecclesia: quasi palatū regis: et ōr basilica a basileꝰ quod est rex ¶ hec ecclesia/sie.interpretatur cōuocatio scz fidelū: q; oēs ad se vocat Et ōr de ec quod est prepositio greca tantum valens quantū con apud nos: et clysis quod est vocatio quasi conuocatio.

Monasterium
Phanum
Basilica
Ecclesia

Sūt canopea tentoria papiliones Tentoriū
A canopo castro canopeum namq; vocatur
Quod conum lupra portent sic credo vocata.

¶ Hic autor dicit q; hec nola idē significant cum hoc nole tentoriū/rii. quod ōr de tendo/dis. q; tenditur cū funibus: et est anglice (a pauylyon) ¶ hoc canopeū/pei.supra opponitur sed non in ista significatione in qua raro inuenitur

Papilio. Et dicit autor q̄ dr̄ matur a canopo q̄s est castrū i. ciuitas egypti: vel a con⁹ cont: qr ad similitudinē coni a lato tenditur in acutū. ¶ Hic papilio/onis. g pape ūr. Et est ꝓpie quedā anicula que in suo aduētu mīretur admīrationē. vn de papiliones dicūtur tēctoria ad similitudinē illius auis volantis.

Thus

Thuris thuribula dic incēsoria vasa
Et quod idem signat istis societur acerra

¶ Ista noia ꝓuenīūt in significatione hoc thuribulū/li. Et ūr de thus thuris. i. vas in quo thus adoletur. Et ūr a theos. vel de tūdo/dis. q tūc nona spiratur.

Incensorium, Acerra. ¶ Hoc incēsoriū/rii. ab incēdo/dis. incensum/si. ¶ Hec acerra/re. i. thuribulū. Et ūr de acer/ceris quadā arbore. Thus dicitur de theos q̄s est deus: qr in sacrificiis deorum adoletur

Uentus

Est turbo ventus est flamen flatus et aura
Ventorum species complectere versibus istis
Sunt subsolanus vulturnus et eurus eoi
Circius occasum zephirus q̄z fauonius afflant
Sed veniunt aquilo boreas ac eorus ab arcto.
Atq̄z de medio notus afflat et affricus austro.

Turbo

Uentus.

¶ Autor ponit hic noia q̄ ꝓuenīūt in sīgnione cū hoc noie vent⁹. Deinde ponit diuersa noia ventorū. Primo dicit. Turbo est vēt⁹: q ūr turbo a terra: qr quoti ens talis vēt⁹ cōsurgit terra i circuitu mittitur. Est enī turbo vertigo vētorum ¶ Hic vēt⁹/ti a vento/as. ūr. Hoc flamē/inis. a flo/flas. q sīr flat⁹. Hec aura/re. ab aer/ris. q est aura leuis vēt⁹. Deīn dicit autor o lector cōplectere spēs vētorū in istis ℞sib⁹ q̄ sequūtur. Subsolan⁹ vulturnus q eur⁹: sunt eoi. i. vēti orientales.

Subsolanus Vulturnus Eurus Circius.

Subsolan⁹ ūr a sub/q sol/solis: qr sub ortu solis surgit ille vēt⁹. s. directe loquente. ¶ Uulturn⁹ est vēt⁹ collateralis sibi ℞ius austrū. ¶ Eurus est collateralis sibi ℞ius aquilonē: q alio noie dicitur euro aq̄lo vel tryphon⁹. ¶ Circius zephir⁹ et fauonius afflant occasum sc̄z solis. veniūt ab occidēte. Circius/circii. de circ⁹/ci. ūr. i. circulus ꝓpie vētus q̄ diuerset aeriter circuitū faciendo volat

zephirus.

¶ Hic zephir⁹/ri. grece florēs ūr. qr flores in germina in et⁹ flatu pullificētur/q alio noie ūr fauon⁹ a faueo/es. qr fauore flores prodūtur q terra germinatur

Aquilo

Sed aq̄lo boreas: ac eorus veniūt ab ortu. i. a plaga boreali. Hic aq̄lo/onis. ab aqua ūr: q ūr aq̄lo quasi ligās aquas: qr vētus est serēn⁹ q aquas stringit sc̄z cōgelādo. Idē ḡ boreas ūr: qr ab ꝓ et boreis oris flat: q idē eorus vocatur. Et no

Notabile

ta q̄ eorus ꝓ vento producit primā: q caret aspiratione. In aliquib⁹ sīgnionib⁹ corripit primā et habet aspirationē. Unde versus. Consonat turba eorus: quotiens est aere chorus ¶ Cōstrue vltimū ℞sum. Atq̄ notus q affric⁹ afflant ab austro. i. a plaga australi medio die. Hic notus/ti. ūr. malus. q sinister vēt⁹ sc̄z auster q̄ pluuiosus est: in caloze suo flores et pisces in mari adulterat q corrūpit Et nota q̄ notus pro vēto scribitur cū h/q corripit primā. Sed notus/a/um. de nescio/cis. producit primam. Unde quidam. Flatus summa notus crebro mihi flamine notus. Hic affricus/ci. est vētus flans a meridie. Unde papias.

Constructio.

Affricum dicimus ventum a meridie flantem.

Uina merum bachus bronius vel liber hyacus — Uinum
Istis lineus coniungitur atq; lieus
Atq; tenens mentem temetum faciet temulētum.
Est ydromellum mulsum nectar ceruisia syra
Pigmentum mustum mellicratumq; falernum
Et sapa quod medici ponunt sub nomine vini

¶ Autor docet hic conuenientiā in sig̃tione cum hoc nomine vinū/ni. Deinde ponit in generali diuersa nola potuū. Hoc vinū/ni. de vit̃/tis. ōr: qr de vite procedit. Hoc merū/ri. a meris quod est diuisio ōr. Et proprie merū est bonū vinū clarū et fece diuisum. ¶ Hic bachus/chi. est de⁹ vini. Et ponitur q̃q; pro ipso vino. vt ibi. Cum venere et bacho. ꝛc. Hic bronius nii. i. deus vini: vel ipm vinū Et dicitur a bronum qđ est appetere: qr dat appetitū comedendi. ¶ Hic liber bri. i. bachus. Et ōr de libero/as. qr liberat animū de curis. Hic hiacus/ci. i. bachus. Et ōr de hio/hiare: qr facit venas hiare. Lineus ꝛ lieus. i. bachus. Et dicitur a lien quod est splen: qr a splene risus procedit: et ebrii quasi semper rident Uel dicitur a ligo/as. qr ligat linguam ꝛ impedit expedite loqui. ¶ Hoc temetum/ti. a teneo/es. ꝛ est proprie bonū vinū: qr teneat mētes. Unde temetū quasi tenens mētem ōr. Unde temulentus/a/um. quod cōponitur de temetum: et lentos quod est plenū: et est temulētus ebrius plenus vino. ¶ Post hec nola ponit autor nola quorundā potuū: et sunt ista ydromellū/li. i. aqua mellita. Et cōponitur ab ydro quod est aqua/ꝛ mel/lis ¶ Hoc mulsum/mulsi. vel hec mulsa/se. quedā potio que ex aqua vel vino et melle cōficitur. ꝛ dicitur de mulceo/ces. Item mulsum si. idē est qđ medo: est enī medo a melle dictū. i. potio mixta cū melle. ¶ Hoc nectar/ris. penultima gri correpta: de necto nectis dicitur liquor seu vinū pigmentatū dictū: qr nectat linguas bibentiū. ¶ Hec ceruisia/sie. de ceres/ris. dicitur: quia de cerere. i. frugib⁹ fit. Hec syra per sincopam dicitur de cicera/re. ꝛ est quedam potio que fit ex succo frumēti pomorū / ceraſorū vel pirorum: vel huiusmodi fructuū. Et etiam omnis por⁹ cōfectus potest dici cicera: et est nomen hebreū: vel dicitur succus. ¶ Hoc pigmentum pigmēti. a pila dicitur. id est taberna: qr in pila tonsum est: ꝛ pigmentū confectio ex vino ꝛ melle/et diuersis speciebus suauis ꝛ odoriferis. ¶ Hoc mustū musti. a mus qđ est terra dicitur. Mustū/musti. vinū: qr in se habeat terram / et vinum mixtū. ¶ Hoc falernum falerni a falerno monte campanie dicitur vbi optimum vinū crescit. ¶ Hec sapa sapo. a sapio/sapis dicitur. id est dulce acetum. vel dulce acidum vinum.

Merum
Bachus
Bronius

Temetum

Ydromellum
Mulsum

Nectar
Ceruisia.
Syra

Pigmentum

Mustum

Sapa.

Est indumentum vestis vestitus amictus — Uestis
Exuuias spolio cum pannis addito texta
Quod legis est textus depellit et frigora textum
Panniculos inopis velamina iungimus illis

His vestimentū societur et operimentum
Quod nisū longatum versu nequit esse locatum

Exuuie Pannus.

¶ Ista nola pueniūt in significatione cū hoc nole hec vestis/tis-ꝛ hi de vestio/tis. Hoc indumentū/ti. De induo/is. dicitur. Hic vestit⁹/us/ui. De vestio. hic amictus/us/ui. De amicio/cis/cui/ctre. i. tegere. ¶ Dē exuuie/arū. De exuo/is. ꝛ sunt exuuie dicti: ꝛ spolia a primo rū: ꝛ hi hoc spoliū/lii. De spolio as/aui/are. ¶ Hic pānuus/ni. a pan qđ est totū et oē: qr pānꝰ in ol hole appetitur. Ūñ hic pāniculus li diminutiū: ꝛ sunt pāniculi puerorū. Hoc velamē/inis. a velo as. i. tegere.

¶ Hoc vestimentū/ti. a vestio/is/tui/tre. Hoc operimētū/ti. de operio is/ui/ire. i. tegere. Et nota q̄ optimentū nō pōt stare in ꝓsu: qr hꝫ bꝫ uē syllabā inter duas logas videz per. Hoc textū/ti. De texio/is. i. vesti. Itē habet hic textꝰ us/ui. qđ est grossior lā in libro. angl. (a texte). Cōstrue illū ꝓsum. Qđ legis est textꝰ, alđ qđ legis in libro est textꝰ sed textū. i. vestī que depellit frigora. i. frigꝰ.

Vinea

Unum significant vinetum vinea vitis
Vinetum proprie locus est vbi vinea crescit
Pampinus est folium/botrus flos/vinea totum
Uuam multa simul dic singula grana racemos
Surculus aut ramus/est palmes siue propago
Uinea siluestris/sterilis labrusca vocatur.

Pampinus.

¶ Ista nola pueniūt in significatione cū vinea. Hoc vinetū/ti. a vinea dr. hec vinacea. a vinio/is. dr. Hec vitꝫ/tis. a vicio/cis/cui/cire. dr. i. ligare: qr vites ligātur

¶ Post hec ponit autor quedā nola primētia ad vites. ¶ Hic pāpinꝰ/ni. i. folium vitis. dr de palmes/mis. ¶ Hec botrꝰ/tri. ꝛ sunt quinq; gñis illud quod est in acino sed ponit qnqz ꝓ acino/qnqz ꝓ vua/qnqz ꝓ racemo. Et inuenit aliqñ masculini gnis. vt Deut. xxxii. Botrus amarulinꝰ. Hic acinꝰ est botrꝰ: vel granellū illud qđ est in grano vue: ꝛ dr de acetū/ti. ¶ Hec vua/ue. ab humeo/es. qr intꝰ est humida vel humore plena/ꝙ succo et pinguedine. Et est vua ipm totū cū racemis acinis. ¶ Hic racemꝰ/mi. a ramus vel a parū ramusculis cū vua: ꝛ est botri vel granū. ¶ Hic surculus/li. de surꝰ quod est sursum. ¶ Ramꝰ/mi. a rādix/cis. dr. vñ ramusculus/li. Hic palmes/tis. est ramꝰ vitis ꝓpter fecūditatem a palma dictus. Hec propago/ip. flagellū vitis de propago/gus. dr. ¶ Hec labrusca/ce. est vitis siluestris ꝙ tpꝰ dr. idro qđ [illegible] vel agrestium fructꝰ/vel marginibus nascitur.

Uenter

Aluus alueolus/est venter vētriculusqz
Additur his vterus pregnantibus appropriatus
Uirginis est aluus et sic alendo vocata
Ex vtero dicti germani sunt vterin

¶Ista nota idē̄ sūt cū hoc nole hic/ventер/tris. Et dicitur vēter a vēr⁹/ti. qr vē
rum cōcipit at. Et differt ab aluo ꝙ vtero. Nā aluus est aliud receptaculū quod Differunt
recipit cibū ꝙ in quo sordes sunt et purgari solet. Vñ dicit sic: qr abluatur. i. pur
getur: ex ipso enī sordes stercorū defluūt. Vēter vero est qui acceptos cibos te- Venter
nuit ꝙ apparet extrinsec⁹ sz pars exterior in qua est pinguedo: ꝙ pēdit a pe
ctore vsq; ad inguinē: et est vēter: qr per totū corp⁹ vite alimēta trāsmutat vel
accipit ventū. ¶Uterus ꝓprie est mulieris in quo cōcipit. Et dr vterus qr du- Uterus
plex sit ab vtraq; in duas se diuisit partes vel qr interi⁹ implcatur fetu. Item
a vēter vētriculus/li. diminutiuū. ¶Hic vterus/ri. ab vter/vtra/vtrū: vt supe
rius dr: ꝙ est ꝓprie mulierū sz locus cōceptionis. Et ab vter⁹ dr vterin⁹/a/ū.
Et sunt vterini q ex eod̄ vtero ꝙ diuersis part⁹ sunt geniti: qr vterus tantū
mulieris est. Hec aluus/alui. ab aluo/is. ꝙ est aluus q̄ cibos recipit ꝙ purgari so- Aluus
let. vnde aluicolus/li. diminutiuū. i. parius aluus. Ille autē vult q; alu⁹ dicat
ab alo/alis. sed potius de abluo/abluis. derīuatur.

¶Explicit liber synonimorum magistri Johānis de Garlandia vna cū expositione magistri Galfridi anglici nouiter impressus Londonijs per Wynādum de Worde/in parrochia sancte Brigide in vico anglice nūcupato (the Fletestrete) sub intersignio solis commorātem. Anno dñi. M. CCCCC. xviii. decimo autem die Februarii.

Robert Catlyn
MUSEUM

R&C

Equiuoca magistri Johānis de Garlandia.

Augustus ti/to: cesar vel mensis habeto
Augustus/tus/tui: vult diuinatio dici August⁹.
Mobile cum fiat augustus: nobile signat
Augeo dat primum: dant gustos auisq; secundi

¶ In superioribus libris tractauit autor de synonimis quib⁹ sufficienter sm ordinem alphabeti tractatus. In isto secūdo libro suo q̄ vltimo de equiuocatione nominum et verborū aliarūq; partiū orationis eodē ordine q̄ supertus est seruato: intēdit plenius edocere. In prima igitur agit de equiuocatione huius dictionis Augustus: dicēs q̄ plura sīgt. Sed q̄ sm diuersam significationem illius declinatio variatur: docet autor primo eius declinationē: qua cognita eius significatio facilius cognoscetur. ¶ Ponit ergo differentiā inter augustus quod est secunde declinationis nominis: et augustꝰ quod est quarte declinationis nominando tñ subiūctiua. Et augustus/ta/tum. tam prime q̄m secūde declinationis: et est adiectiuū. Dicēs q̄ augustus/ti/to. secunde declinationis fuit quidam imperator romanorū sic dictus ab augeo/ges. q̄ posit victoriā obtentā ab hostibus q̄s deuicit. Imperiū videlicet et dicioparrā multiplicauit et auxit rempublicam. Unde tanta prerogatiua meruit dignitatis extolli q̄ ipse et quilibet imperator post eum suo nomine censeretur. Unde sic seribitur imperator iste imper Augusto. Uel ideo quia quilibet imperator vocatur Augustus: q̄ auget rem publicā: vel habet siue habere potest voluntatem augendi.

¶ Ite augustus eiusdē declinationis secūde vocatur quidā mēsis (the moneth of August) q̄ in eo mense augētur fructꝰ. Uel q̄ in illo mense natꝰ fuerat ille imperator. Uel quia in illo mense de hostibꝰ triumphauit: qui mēsis ante vocabatur Sextilis: q̄ est sextꝰ mensis ab imbre. i. a Martio. sicut September dicitur septimus ab imbre: et sic de ceteris.

¶ Hic Augustus/tus/tui. quarte declinationis est quedam species diuinationis. angl. (wytchecrafte) facta per auguriū auiū: q̄n aliqs predicat futura per garritū auiū. Solebant enim antiquitus eligam spergere galline et in gustu et acceptione illi⁹ esce solebant capere diuinationē: que augustꝰ dr. Et tūc cōponitur de hoc nole autis/tis. q̄ hic gustus/tus/tui. angl. (a taast). Unde augustus quasi auis gustus.

¶ Augustus/ta/tum. i. hic q̄ hec nobilis/et hoc le. Ouidi⁹. Uox preco: augustas pro me tua mollīat aures. Et ītā tūc cōponitur ab aue q̄ gustꝰ: q̄ solus nobilibus licuit olim gustare aues. Et tunc cōparatur augustus/augustior augustissimus.

¶ Construe. Augustus cesar vl mēsis. i. existēs cesar vel mēsis habeto. i. habeat ti/to. istas inflectiones ti/m genitiuo: et to in dtō. Augustus m ntō. Ut sic pōt exponi. O tu cesar vel o tu mēsis habeto. i. habe. augustꝰ. i. hoc nomē augustꝰ facies/ti/m gtō/et to in dtō sed mihi prior cōstructio magis placet. Sēm versum sic cōstrue. Augustus faciens tus/m gtō: q̄ tui in dto. vult diuinatio. i. quedā species diuinationis: que fit per gustū auiū. Tertium versum sic cōstrue. Et cū augustꝰ fiat. i. fit factū mobile. i. adiectiuū sic declinatur. Augustus/ta/tū. signat. i. sīgt nobile. i. illud quod hic et hec nobilis: et hoc nobile significat. ¶ Augeo dat. q̄. Cōstrue. Augeo. i. hoc verbū augeo/ges/auxi/augere. dat primū augustū. i. augustus q̄n idē est q̄ imperator/cesar: vel mēsis derivatur de augeo. Gustus q̄ pro q/ et antis dant fm augustū. i. augustus quando idem est quod diuinatio: vel q̄n est nomen adiectiuum: tunc cōponitur de hoc nomine auis et gustus/tus/tui.

BRITISH MUSEUM

Equiuoca magistri

Aura **Aura/fauor/splendor/flatus dicatur et aer**

¶ hic ponit autor equiuocationē in ista dictione hēc aura/re. Dicēs q̄ equiuocatur ad quatuor. ¶ Aura idē est q̄s fauor. Unde Lucanus. Totis popularibus auris impelli. auris. i. fauorib⁹. Et alan. in anticlaudiano. Populari dedit⁹ aure. aure populari. i. fauore populari. Et aura idē est q̄s splendor oris. Uñ Uirgil⁹. Per ramos aura refulsit. Et aura est flatus. Uñ Uirgilius Leuis aut flāmans grādior aura negat. Ouid⁹. Se dimisit in auras. ¶ Con. sic. Aura dicat fauor & splēdor & sic de aliis. Et ⁊ aura de hic aer aeris.

Abacus **Est abacus mensa/metrum/capitale columne.**

¶ hic autor agit de equiuocatione istius dictionis abacus. dicēs q̄ equiuocatur ad tria: q⁹ idem est q̄s mēsa marmorea sup quā antiqui solebāt in cōuiuiis & in cenis ponere cyphos argēteos et cupas aureas: que quidē q̄uis apud veteres fiebāt de marmore: apud modernos fit de aliis lapidib⁹ siue de lignis artificiose ꝓfectis: & vocatur anglice (a cupbor) Uel abacus est mēsa sup quā geometri solebāt figuras depingere / puluere glauco vel viridi superiecto. Itē abacus est metrū i. nūeratio vt circulus innūeror ꝓtinēs de eē circulos: ita q̄ vn⁹ circulus semp decuplat alterū. In ꝓmo circulo est vnitas. In secūdo decē. In tertio centū. In quarto mille. In quinto decē milia. In nono centū mille milia. In decimo & vltimo millesies mille milia. Et talis decuplatio vocatur abac⁹. Et deriuat de hic abax/abacis. penul. correpta: ꝗ tō fm priscianū: & interp̄tatur decē. ¶ Itē abac⁹ est saxū quadratū q̄s sup colūnas marmoreas ponitur. angl. the heedstone of the pyller) ¶ Cō. Abacus est mēsa: & est neutrū vt supra dixim⁹. & capitale. s. saxū capitale colūne.

Acus hoc **Hec acus stibium/calamistrū/fibula/rome**
Acus hec. **Hortula/ruricole stimulus/pugio q̄ draconis**
Hoc acus est palea sutoribus hec acus apta
Hoc aceris faciet: sed acus dabit hec genitiuo.

¶ hic autor dicit q̄ hoc nomē ac⁹ est equocū ad plura. Deinde dicit q̄ est hec ac⁹/cus. & hoc ac⁹ aceris. & fm istā diuersitatē gīis diuersam habet sīgtionē & diuersam declinationē. Nā hec ac⁹/cus. est quarte declinationis: & est equocū ad sex. Nā idē est q̄s stibium/bii. q̄s est quoddā vnguentū q̄ mulieres et meretrices solēt vngere facies suas: vt sic appareāt illas intuentib⁹ albiores angl. (starche) Uel vocatur cerusa quā apothecarii vendūt. Et hec acus est calamistrū/tri. & est quoddā instrumentū ferreū q̄ crines crispātur. vñ⁹. Illud q̄ crines crispātur hꝫ calamistrū. ¶ hec acus est q̄dā parua porta rome stricta & arcta nimis. Uñ euāgelicū. Difficilē est diuitē intrare in regnū celoꝝ: q̄s camelū trāsire ꝑ foramē ac⁹. i. illa⁹ stricte porte. Uñ Sedulius in carmine paschali. Nāq̄ foramē ac⁹ sicut trāsire camelus. Uebioꝝ ꝑ mole nequit sic dives opima. Fert dititate tumēs thn̄o possit adire. Celestē regni ducētē ad limina callē ¶ Itē hec ac⁹ est fibula. ang (a nedle) & ꝺr a suo ts/cre. ang. (to sowe) & ē ꝓpriꝰ illō q̄ sutores ꝓsuūt sotulares: ꝫ hic ponit ꝑ ol instrumēto

quo aliquid consuitur siue sit calceus.i.sotularis: siue pānus siue vestis. Hec acus/us/ui. est stimulus ruricole.angl. (a godes prycke) quo pungũtur boues qui nolũt trahere. ¶ Et pugio.i.stimulus drachonis.angl. (a stynge of a serpente) vel cuiuscũq; alterius: siue sit serpẽtis siue muscę: dũ modo pungit: et ỏr etiam pro illo quo stimulãtur boues: ꝛ p stimulo apis ꝛ cuiuslibet muscę sic pungẽtis. Unde psal. Tu deiecto mortis aculeo. i. tormento mortis superato. ¶ hoc acus. ꝛc. hic ponit differentiã inter hoc acus et hec acꝰ dicẽs q; hoc acus est palea.i.purgamentũ annone.ang.(a chaffe) Unde Uárro Acus substernendũ est gallinis parturientibꝰ. Et hec acus est illud cũ quo suitur (a nydle). ¶ hoc aceris ꝛc. hic dicit q; hoc acus facit aceris in gtõ ꝛ est tertie declinationis. Et hec acus facit acus in gtõ: ꝛ sic est quarte declinationis. ¶ Con. hoc acus est stibiũ. ꝛc. hoc acus est palea.i. purgamentũ annone. hec acus est apta sutoribꝰ. i. oibꝰ qui suunt vel consuũt hoc. i. qñ acꝰ declinatur per hoc/tunc faciet aceris in gtõ. hec. i. qñ declinatur per hec/ tũc dabit acus in genitiuo.

Est acies belli/cultelli/visus ocelli

Acies / ei

¶ hic autor ponit eq̃uocationẽ hui⁹ nois hec acies/ei. dicẽs q; eq̃uocat ad tria. Nã acies est exercitꝰ belli. angl. (the fronte of the fore warde of a batell). Et ỏr de acuo/is. eo q; armis acutis armatus erat ad bellũ. Unde Statius thebaidos. Primo fraternas acies alteraq; regna. ꝛc. Acies est summitas vel acumẽ cultelli: qr acuta est. Uñ Prudẽtꝰ in psicomatia. Erea sed cocto casa formata metallo Tantũmodo percussa refert aciemq; rotũdit. aciem. i. acumẽ gladii: vel ferrũ lãcee ¶ Est acies visus oculoꝝ. Claudianꝰ. Sustinuitq; nouitor dię acie. i. visu. Boetiꝰ de ꝓsola. li. ṕmo. Cuiꝰ acies lachrimis diuersa. i. visus. ¶ Con. Acies est belli. i. exercitus/turma/ala belli: ꝛ est acumen cultelli: et est visus ocelli. i. oculi.

Acer et indomitus/seuus/velox: et acerbus

Acer.

¶ hic autor docet q; hoc nomẽ acer est eq̃uocũ ad q̃tuor. Et ỏr hic acer / hec acris/ꝛ hoc acre. de acuo/is. ¶ Itẽ acer. i. indomitꝰ. ang. (vnchaltysed or vnreclemed/or wylde) Uñ ỏr. Ille erat acer achilles. i. fortis ꝛ indomitꝰ ¶ Acer .i. seuus/a/ũ. angl. (cruell/or fell). Uñ ỏr acri animo insurrexit i me. i. seuo vel crudeli animo. ¶ Acer. velox. angl. (swyfte) Uñ ỏr. Ille equus est acer pedibus. i. velox. ¶ Acer. i. acerbꝰ/amarus. angl. (bytter) vt sunt fructꝰ immaturi. Bene dicũt. Poma immaturata sunt acria. i. acerba. ¶ Dicit etiã acer arbor que apud veteres mpcio fuit. Inde dicta est męsa acerina. i. ex tali ligno

Dicitur ala phalanx: acella pars q; volucris

Ma ale. Acella

¶ Autor hic docet de eq̃uocatione huius nois ala/le. dicẽs q; eq̃uocatur ad tria. Nã idẽ est qꝺ phalax militũ. i. turma vel societas militũ: qui sicut gallina pullos suos ptegit alis suis: sic milites clipeis suis cooperiũt ꝛ ptegũt pedites ab hostibꝰ. Lucanꝰ. Tu discute cesarios alas. i. phalãgas vt turmas militũ. Ala. i. accella. i. illa cõcauitas q̃ est sub brachio (an arme hole). Horatius in epi. Ne forte sub ala fasciculũ portes. sub ala. i. sub acella. ¶ Ala/le. est pars volucris: vt ibi quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alis. Et

Equiuoca magistri

Aura **Aura/fauor/splendor/flatus dicatur et aer**

¶ hic ponit autor equiuocationē in ista dictione hec aura re. Dicēs q equiuocatur ad quatuor. ¶ Aura idē est qđ fauor. Unde Lucanus. Totis popularibus auris impelli. auris .i. fauoribꝰ. Et alan. in anticlaudiano. Populari dedit aure. aure populari .i. fauore populari. Et aura idē est qđ splendor oris. Uñ Virgiliꝰ. Per ramos aurea fulsit. Et aura est flatus. Uñ Virgilius Leuis aut flāmans grādior aura negat. Ouiđ. Se dimisit in auras. ¶ Consic. Aura dicat fauor ꝛ splēdorē sic de aliis. Et ōr aura de hic aer aeris.

Abacus **Est abacus mensa/metrum/capitale columne.**

¶ hic autor agit de equiuocatione istius dictionis abacus. dicēs q equiuocatur ad tria: qꝛ idem est qđ mēsa marmorea sup quā antiqui solebāt in cōuiuiis ꝛ in cenis ponere ciphos argēteos et cupas aureas: que quidē cūctis apud veteres fiebāt de marmore: apud modernos fit de aliis lapidibꝰ siue de lignis artificiose ꝓfectis: ꝛ vocatur anglice (a cupbor) Uel abacus est mēsa sup quā geometri solebāt figuras depingere / puluere glauco vel viridi superiecto. Itē abacus est metrū .i. nūeratio vl circulus innūerozꝫ ꝓtinēs de cē circuloꝫ: ita q vnꝰ circulus semp decuplat alterū. In ꝓmo circulo est unitas. In scdo decē. In tertio centū. In quarto mille. In quinto decē milia. In nono centū mille milia. In decimo ꝛ vltimo millesies mille milia. Et talis decuplatio vocatur abacꝰ. Et deriuat de hic abax/abacis. penul. correpta: i gtō fm priscianū: ꝛ interpretatur decē. ¶ Itē abacꝰ est saxū quadratū qđ sup colūnas marmoreas ponitur. angl. the heedstone of the pyller) ¶ Cō. Abacus est mēsa: ꝛ est neutrū vt supta dixim. ꝛ capitale. .s. saxū capitale colūne.

Acus hoc **Hec acus stibium/calamistrū/fibula/rome**
Acus hec. **Uoztula/ruricole stimulus/pugioꝫ draconis**
Hoc acus est palea sutozibus hec acus apta
Hoc aceris faciet: sed acus dabit hec genitiuo.

¶ hic autor dicit q hoc nomē acꝰ est eq̄ocū ad plura. Uelit dicit q est hec acꝰ/cus. ꝛ hoc acꝰ aceris. ꝛ fm istā diuersitatē gnis diuersam habet significationē ꝛ diuersam declinationē. Nā hec acꝰ/cus. est quarte declinationis: ꝛ est eq̄nocū ad sex. Nā idē est qđ stibium/bii. qđ est quoddā vnguentū q̄ mulieres et meretrices solēt ungere facies suas: vt sic appareāt illas intuētibꝰ albiores angl. (starche) Uel vocatur cerusa quā apothecarii vendūt. Et hec acus est calamistrū/tri. ꝛ est quoddā instrumentū ferreū q̄ crines crispātur. vñ. Illud q̄ crines crispātur ht calamistrū. ¶ hec acus est ēdā parua porta rome stricta ꝛ arcta nimis. Uñ euāgelicū. Difficilꝰ est diuitē intrare in regnū celoꝝ: ꝙ camelū trāsire p foramē acꝰ .i. illiꝰ stricte porte. Uñ Sedulius in carmine paschali. Nāq foramē acꝰ sicut trāsire camelus. Uēbioꝝ p mole nequiuit dines opima. Fertū tate numos tñ nō possit adire. Celestiꝫ regni ducēt ad limina callē ¶ Itē hec acꝰ est fibula. ang (a nedle) ꝛ ōr a suo is/cre. ang. (to sowe) ꝛ ē ppriū illiꝰ q̄ sutores ꝓsuūt sotulares: ꝫ hic ponit pro instrumēto

quo aliquid consuitur siue sit calceus.i.sotularis:siue pānus siue vestis. hec acus/us/ui.est stimulus ruricole.angl. (a godes prycke) quo pungūtur boues qui nolūt trahere. ¶ Et pugio.i.stimulus draconis.angl. (a stynge of a serpente) vel cuiuscūq; alterius:siue sit serpētis siue muscē: dū modo pungit:et ōr etiam pro illo quo stimulātur boues:ꝛ p stimulo apis ꝛ cuiuslibet muscē sic pungētis. Unde psal. Tu deuicto mortis aculeo.i.tormento mortis superato. ¶ hoc acus-ūs. hic ponit differentiā inter hoc acus et hec ac⁹ dicēs q hoc acus est palea.i.purgamentū annone.ang.(a chaffe) Unde Uārro Acus substernendū est gallinis parturientib⁹. Et hec acus est illud cū quo suimus (a nydle). ¶ hoc aceris ris. hic dicit q hoc acus facit aceris in gtō ꝛ est tertie declinationis. Et hec acus facit acus in gtō:ꝛ sic est quarte declinationis. ¶ Con. hoc acus est stipulū.ris. hoc acus est palea.i. purgamentū annone. hec acus est apta sutoribus.i.oib⁹ qui suunt vel consuūt hoc.i.qñ ac⁹ declinatur per hoc/tunc faciet aceris in gtō.hec.i.qñ declinatur per hec/tūc dabit acus in gentiuo.

Est acies belli/cultelli/visus ocelli

Acies / ei

¶ hic autor ponit eq̄uocationē hui⁹ nois hec acies/ei.dicēs q eq̄uocat ad tria. Nā acies est exercit⁹ belli.angl. (the fronte of the fore warde of a batell). Et ōr de acuo/is.eo q armis acutis armatus eat ad bellū. Unde Statius thebaidos. Primo fraternas acies alternaq; regna.ris. Acies est summitas vel acumē cultelli:qz acuta est. Uñ Prudētiꝰ in plicomatia. Erea sed cocto casa formata metallo Tantūmodo percussa refert aciemq; rotūdit.aciem.i.acumē gladii:vel ferrū lācee ¶ Est acies visus oculoꝝ. Claudianꝰ. Sustinuitq; nobilior dīē acie.i.visu. Boetiꝰ de ꝛ ola.li.ꝓmo. Cuiꝰ acies lachrimis diuersa.i.visus. ¶ Con. Acies est belli.i.exercitus/turma/ala belli:ꝛ est acumen cultelli:et est visus ocelli.i.oculi.

Acer et indomitus/seuus/velox:et acerbus

Acer.

¶ hic autor docet q hoc nomē acer est eq̄uocū ad q̄tuor. Et ōr hic acer/hec acris/ꝛ hoc acre.de acuo/is. ¶ Itē acer.i.indomitꝰ.ang.(vnchaitysed or vnreclemed/or wylde) Uñ ōr. Illic erat acer achilles.i.fortis ꝛ indomitꝰ ¶ Acer .i.seuus/a/ū.angl.(cruell/or fell). Uñ ōr acri animo insurrexit i me.i.seuo vel crudeli animo. ¶ Acer.velox.angl.(swyfte) Uñ ōr. Ite equus est acer pedibus.i.velox. ¶ Acer.i.acerbꝰ/amarus.angl.(bytter) vt sunt fructꝰ immaturi. Bene dicūt. Poma immaturata sunt acria.i.acerba. ¶ Dicit etiā acer arbor que apud veteres in p̄cio fuit. Inde dicta est vnēsa acerina.i.ex tali ligno

Dicitur ala phalanx:acella pars q̄ volucris

Ala ale. Acella

¶ Autor hic docet de eq̄uocatione huius nois ala/le.dicēs q eq̄uocatur ad tria. Nā idē est q̄ phalanx militū.i.turma vel societas militū: qz sicut gallina pullos suos ptegit alis sitis:sic milites clipeis suis cooperiūt ꝛ ptegūt pedites ab hostib⁹. Lucanꝰ. Tu discute cesaris alas.i.phalāgas vt turmas militū. Ala.i.acella.i.illa cōcauitas q̄ est sub brachio(an arme hole). Horatius in ep̄i. Ne forte sub ala fasciculū portes.sub ala.i.sub acella. ¶ Ala/le.est pars volucris:vt ibi quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alis. Et

ueritatur ala ab alo/alis.i.nutrire. ¶ Hec phalanx/gis.i.comitiua/societas militū/turma. Et potest scribi cū f/sine ph/sicut phalanx: qz greci vbi scribūt ph/nos scribere possumus f ad latinā declinationē. ¶ Hec acella/le. hec vincris/cris. media correpta semper in prosa ḡhus possit hic ꝓduci in metro vt in hoc versu.

Altus. Est altum sublime bonum subtile profundum
Est altum longum nutritum dicimus altum.

¶ Hic docet autor q̄t sīgnationes habet altus/ta/tū. dicēs q̄ ser. Nā altus/ta/tū. est idē qđ hic et hec sublimis et hoc me. Unde Ouidi⁹. Iupiter alta perimia ridet amantū. i. derident periuria. ¶ Et altus/ta/tū. i. bon⁹ na/nū. Unde iste homo est alte fame. i. bone fame. Itē alt⁹ idē est qđ subtilis. angl. (subtyll) vt magister est alte scientie. i. subtilis scientie. Et idē est qđ ꝓfund⁹/da/dū. vt in parno doctrinali. Stult⁹ q̄ puppim sine remige ducit in altū. i. in mari ¶ Altus/ta/tū. i. long⁹/ga/gū. Ut iste homo est alt⁹. i. long⁹. ¶ Et hic nota q̄ differentia est inter altitudinē hois & longitudinē: qz altitudo hois est ipsa dēsitas q̄ est inter pect⁹ et dorsum hois. Sed lōgitudo est illa quātitas q̄ est in vertice capitis vsq; ad plantā pedis. Et hoc expresse inuenitur in libro Augustini de ciuitate dei. Itē altus/ta/tū. potest esse participiū ꝓteriti tpis ab hoc ṽbo alo/eris/altus sum/vel altus sum/ali. & tūc idē est qđ nutritus ta/tū. & sm istā significationē dr. Iste est altus in domo regis: altus. i. nutritus. ab alo/alis. venit pro qua cunq; sīgnatione.

Alūnus. Est qui me nutrit et qui nutritur alumnus.
Hospes. Hic qui suscipiꝫ et qui me suscipit hospes
Uectoꝫ. Est etiam vectoꝫ qui vehit et vehitur
Spoliū Est etiam spolium spoliantis & spoliati
Uulnus. Uulnus agentis erit: vulnus dic et patientis.

¶ Hic docet autor equocationē istōr dictionis alūnus q̄ equocatur ad duo qz alūnus est ille q̄ nutrit aliquē: & etiā alūnus est ille q̄ nutritur. Et post istā equocationē ex indecenti causa assumitaꝫ sīgnationis loquitur autor de illis dictionib⁹ hospes/vectoꝫ/spoliū: & vulnus ꝓpter ḡhalem sīgnationem quam hūt inter se. nō qz incipiāt ab istā lra H. Generalis significatio inter istas dictiones est q̄ possunt actiue vel passiue sumi. Actiue: vt alūnus est ille qui alit. Passiue: vt alūnus est ille qui altitur. Hospes est ille q̄ recipit aliquos i hospitium suū: & etiā ille q̄ recipitur. ¶ Uectoꝫ est portitor. i. ille q̄ vehit. i. portat aliquid. et etiam est ille q̄ vehitur. i. portatur. ¶ Spoliū est illud qđ aufert ab aliquo ꝓ vim. Et ītr tā ex parte illi⁹ q̄ expoliat q̄m illi⁹ q̄ expoliat. Et vulnus est illi⁹ q̄ intulit illud: vel illi⁹ cui infert. ¶ Alūnus ab alo/alis/ui/ere. altū/tu. q̄ sincopā in supi. vñ hic altoꝫ/oris. vel hic altoꝫ/oris. ṽbalia. i. nutritoꝫ. & alutrix vel altrix. Hic et hec hospes/tis. cōponitur de hostū et peto/ĩs. vnde hospes quasi hostipetens. i. hostū petēs. Et inde hec hospita/hospite. et hospitus/ta/tū. quod componitur inhospitus inhospita/inhospitum. i. nō hospitus. Sed in his oīnib⁹ non inuenitur nisi in illa significatione que ita

in quocūq; casu sit in vtroq; nūero inuenitur terminare. Inuenitur ḡntūs vetūs et abitūs singularis in femnino gñe:et ntūs actūs et vetūs plurales in neutro gñe icz hospita et inhospita. ¶ Hic vector/oris.nomen verbale.et formatur a ꝓmo supino veho/is.vectū/tu.u mutata in o: fit vector:ꝛ tūc vector est ille q̄ vehit. Sed vector qñ est ille qui vehitur:tūc formatur a primo supino huiꝰ/dñi vehor/ris/vectū.um in or fit vector ꝓm q̄dā. Sed si sic tunc essent infinita verbalia consimilis sīctionis. Hoc spolium/ii. dī a spolio/as/aui/are.Spolia ꝓprie dicūtur ille res que sunt arrepte ab hostib⁹ in fugam cōuersis.Itē spolia sunt priuator⁹ exuuie ducū et diuitū. ¶ hic vulnꝰ/vulneris.de vio/vis/vi/vlū in supino.ꝛ dī plaga corporis qđ ferro vel fuste vel lapide fit:qr vlt patienti.vel dicitur a vulnero:qr infertur:ꝛ est sicut diximus agētis:vt ibi.Vulnus ab ore trahit.i ferrū vulnificū.ꝛ sic patet q̄ ponitur in significatione actiua. ¶ Con.Qui suscipior ꝛc. Ego qui suscipior scz ad hospitiū est hospes:ꝛ ille q̄ me suscipit in hospitiū est hospes. Ceteri versus sunt iatis plani.

Antes et ꝓstantes trahit antes filius antes.

Antes

¶ hic autor ponit eq̄uocationē in hac dictione antes dicēs q̄ eq̄uocatur ad tria.Nā antes sunt extremitates q̄ tpe verno amputātur.angl.(hangynge branches of vynes)q̄ vinitor abscidit.ꝛ declinatur in plurāli nūero hi antes Genitiuo horū antū.Itē antes est ꝓpriū nomē cuiusdā viri.Et antes est gri casus:et declinatur hec ante.Genitiuo huiꝰ antes.Datiuo huic ante:et est ꝓpriū nomē mulieris.ꝛ est prime declinatiōis gr̄ecor:sicut phebe ꝛ tysbe. ¶ Con.Antes ille homo sic vocatur filiꝰ.i.q̄ fuit filius antes.i. illiꝰ mulieris/trahit.i.abstrahit antes.i.extremitates vitū.

Littera vel titulus sit apex/culmen ve corona

Apex.

¶ hic docet autor eq̄uocationē istiꝰ dictionis hic apex/apicis.dicēs q̄ eq̄uocatur ad quatuor.Nā idem est qđ lr̄a.ꝛ ꝓprie apices dicūtur iste lre que alte in muris et parietib⁹ scribūtur.Sed quelibet lr̄a qñq; dī apex.Vñ in euāgelio scribitur.Unꝰ apex nō preteribit donec oia fiant. Itē apex est summitas.angl.(hyghneſſe)vñ apex quasi apes.i.a pedibus qđ est in summo a pedib⁹ remotu est.Et apex dī titulꝰ.Vñ legitur in apicib⁹ librorū.i.titulis.Itē apex est corona vel pileꝰ quo gētiles sacerdotes vtebātur. ¶ Con.Apex sit lr̄a vel titulus:vel ꝓ vel culmen.i.summitas vel corona.i.pileus.

Aptus conueniens aptatus dic et adeptus

Aptus

¶ hic ponit autor eq̄uocationē istiꝰ dictionis aptus/ta/tū.dicēs q̄ eq̄uocat ad tria.nā aptꝰ est idē qđ conueniēs.angl.(accordynge)vt iste lapis est aptus huic ꝓpri.i.conueniēs.Et idē est qđ aptatꝰ/ta/tū.angl.(a shapen)vt ista penna nō est apta ꝓ scriptura mea.i.aptata.Et idē est adeptꝰ/ta/tū.i.acquisitꝰ Vñ dicit aliquis.Hoc nō est aptū mihi.i.acquisitū.Et aptꝰ cōponitur cū in:ꝛ dī inceptꝰ/ta/tū.Cū ad/ꝛ dī adeptꝰ/ta/tū.ꝛ illud de adipiscor/eris/adeptus sum adipisci/ꝑfū deponēs.Littera satis patet.

Aries. Est aries animal/signum quoqz machina belli.

¶ Hic docet autor ꝺ̄t sig̃tiones hz hic aries/tis.penul.cor dicks q aries est a ial.angl.(a wedder) vt ibi. Nō sibi sed relicis aries sua vellera portat: ꝙ est vnū de duodecim signis celestib⁹. Uñ vr. Sol est i ariete. i. in tali signo qō vocatur aries: ꝙ est quedā bellica machina ꝓuenies ad oppugnādū castrꝫ obsessis.angl.(an engyn) vñ Lucan⁹. His aries acr⁹ dispgit sara lacertꝫ. Unde arieto tas. i. percutere ad murū cū ariete ad deiciendū eū. vñ Uirg. Arietat in portꝫ ꝙ duros obice postes. Et arietare est qñ arietes ꝓcurrūt cū capitib⁹ vel aliq̄ alia alialia: vel sic. Aries vr a ial.angl.(a wedder) qr ꝓma in ara immolat⁹ fuit. Aries vr ab ares grece qō est virt⁹ latine: qr inest ei virt⁹ generandi. Littera patet.

Atrium. Atria dic aulas: eadem cimiteria dicas
Uel loca sacrozum dicat caput attero ꝓzimi.
Uel tria: sed reliquis atrium dicatur oꝛigo.

¶ Hic docet autor eq̄uocationē istⁱ dictionis atrū dicks q eq̄uocat ad tria Qr atrū idē est quod aula. Uñ scribitur. Ductⁿ est ieſus i atrū ꝑncipis ꝛc̄. i. in aulā. Et est cimiterū. i. loc⁹ vbi corpora mortuorū sepeliuntur. Uel atria dicūtur loca sacroꝝ. i. tēpla Uñ. Stātes erāt pedes nr̄i in atriis tuis. i. tēplis Deū dicit autor q atrū qñ est idē qō aula tūc derivatur de attero/ris/. triui atterere: qr sept⁹ atterit pedib⁹ multoꝝ ambulantū in eo. Uel vr a tris qō est tres ꝓpter tres portas aū in troitū illi⁹ vl inclusionē triū portaꝝ: qr sicut solēt esse tres porte antecū ventrel ad atrū vel palatū ꝑncipis. Sz atrū qñ idē est quod cimiterū vel tēplū tūc vr ater/tra/trū. i. niger/gra/grū. qr cimiteria ꝙ tēpla solēt cē obscura de decimis sacrificioꝝ ꝙ olocaustoꝝ ibidē oblatoꝝ. ¶ Con. Dic atria aulas esse ꝙ dic eadē. i. atria esse cimiteria vel loca sacroꝝ. i. tēpla. Dicas attero. i. hoc ⁊bū attero esse caput. i. originē ꝑmi. i. quādo atrū idē est qō aula: vl dicas tria. i. tris eē caput ꝑmi originē. Sz atrū. i. ater tra trū. dicāt oꝛigo relicis sez sig̃tionib⁹. i. qñ atrū est cimiterū vl tēplū

Autumo. Autumo qui spero/qui credo/qui puto dico

¶ Hic dicit autor q autumo/as. hz tres sig̃tiones. Nā idē est quod sperare credere vel putare. Uirg. dicit autumo/as. ⁊bū actiui. i. puto/as. i. affirmo/credo. Et cōponitur de ab ꝙ time grece quod est mēs quasi in mēte habere. Sed in illa cōpositione mutatur b in u. ¶ Con. Dico q ego q̄ spero autumo/qui puto autumo/qui credo autumo.

Haurio. Haurit consumit/videt/euacuat/fert/audit
Sozbet et exiccat/extrahit atqz bibit

¶ Hic docet q hoc verbū haurio/ris. eq̄uocatur ad nouē. Nā haurire. i. cōsumere vel destruere: vt ibi. Hic plenas hauserat vibes. hauserat. i cōsumpserat vel destruxerat. Et idē est quod videre. vñ Uirg. Haurit hūc occulto ignē. id est videt hūc ignē occultis suis. ¶ Et est euacuare: vt ille hausit aq̄s fontis

.i. euacuauit. Et est ferire vel pcutere: vt hic. Hũc hausit lãcea torta. i. pcussit Et est idẽ quod audire: vt iste haurit doctrinã magr̃i. i. audit. Et ẽ idẽ quod sorbere: vt iste haurit in scutellã oleũ. i. sorbet. Et est idẽ quod detrahere: vt lo trix haurit pãnos. vel vt in hoc exẽplo ꝙ melꝰ. Sz haurit iuuentutẽ terre. Et idem ꝙd extrahere. Et idẽ est quod bibere. vt cũ dicitur. hausit ciphũ plenũ vino. i. bibit.

Accipit et nutrit/data sumit/diripit/audit. Acipio

¶ Hic docet autor eq̃uocationẽ huiꝰ ṽbi accipio/pis/accepi/accipe acceptũ tu. in supino. quod est ṽbũ actiuũ. dicẽs ꝙ eq̃uocatur ad q̃tuor: qr idẽ est qđ nutrio/tr̃s. vt iste est alũnꝰ q̃ accipit me a tuẽtute. i. q̃ nutrit. Et idẽ est quod assumere: vt hic. Accipiã de te q̃cq̃d dederꝭ mihi lete. Et idẽ est quod diripere. ꝙ ũ dicitur hic accipit/tris. de accipio/pis. qđ est diripere: qr diripit aues .i. rapit. Ũñ quidã dixit. Accipit accipiter volucres dũ diripit illas. i. rapitã las. Accipio. i. audio: vt hic ꝓtz. Quas ego p terras ꝙ quãta p eq̃ta vectũ. Accipio quãtis iactatũ nauta piclis. Quã metuit ne q̃ libi e tibi regna nocerẽt Itẽ a capio/pis/cepi/cape. idẽ est qđ obtinere/iuadere/circũuenire. ꝛc hug.

Quod facit hoc acuit/acet illud quod fit acutum. acet acuit

¶ Hic ponit autor differentiã inter acui quod est tertia psona huiꝰ ṽbi acuo is. ꝙ acet quod est tertia psona huiꝰ ṽbi aceo/es. quod ṽbũ nõ dr̃ in vsu: quo ad ꝓmas ꝙ secũdas psonas: qr ꝓprie hoc ṽbũ dr̃ de vino: vt hoc vinũ acet. i. est acidũ vel acetosum. ¶ Dicit ꝫ autor q̃ illud acuit quod facit aliq̃d acutũ Sz illud acet quod est vel fit acidũ. Ut cultellꝰ meꝰ acuit ꝙ vinũ acet. Unde vnũ ad alterũ est vt actiuũ ad passiuũ. Itẽ nota ꝙ acuit est ꝑteritũ vtriusq̃ ṽbi scz acuo/is/acui/ere. ꝙ aceo/ces/acui/acere. ꝙ de aceo deriuatur inchoatiuũ scz acesco/cis̃. i. incipe acere vt fieri acidũ. Ũñ hora. Sicerũ nisi vas quod cũq̃ infũdis acescit. Acuo is. facit acutũ/tu. i. supi. Sz aceo/ces. caret supiꝭ.

Hec adolet/signat/ardet crescit quoq̃ mactat. Adoleo

¶ Hic autor docet q̃t sig̃tiones hꝫ adoleo les. dicens ꝙ tres. Nã idẽ est quod cremare. Ũñ Ouidꝰ in primo methamor. Utq̃ leues stipule dẽptꝰ adolẽtur aristꝭ. adolentur. i. cremãtur. Itẽ alibi. Thura adolete focꝭ si q̃s seruare velitis incolumes fetus. adolete. i. cremate. Et ꝑm istam sig̃tionẽ dicũt ꝙ adoleo caret supino. Adolere. i. crescere. hug. Mox cũ matura adoleuerit etas. adoleuerit. i. creuerit. ꝙ Prudentius in psichomachia. Et domꝰ ꝙ dñi partibusq̃ adoleuimꝰ annis. i. creuimus. Et ꝑm istam significationem adoleo facit adultũ/tu. in supino. Ũñ adultꝰ/a/ũ. i. cretus/a/ũ. vel maturꝰ/a/ũ. vt iste homo est adultus: et ista seges non est adulta. i. matura. anglice (not rype). Itẽm adolere. i. mactare. Ũñ illud. Debemusq̃ duos vitulos adolere supnis. adolere. i. mactare. ¶ Con. Adolet significat hec. s. ardet/crescit: q̃ ꝙ mactat. Et nota ꝙ melius est dicere cremat q̃ ardet: qr ardet est verbum neutrum et absolutum et taliter nõ significat adoleo/les. immo actiue sicut cremo/as. vt adoleo ligna. vel cremo ligna bñ dicitur: sed nõ bñ ardeo ligna: ꝫ dicendo ligna ardent. ¶ Hic nota hos ṽsus de cõpositis ab oleo: ꝙ de sig̃tionibus eorundem. Si iungas oleo sub: crescit et insolitum dat. Ad cremat

q̃ resert ab deletre bene spirat. ¶ Et flectitur sic. Adoleo/les/leui. vel adolui/adolere/adultũ/tu. vel adolitũ/tu. in supino. Uñ doctrinale. Etũ vel pertũ dicas adolere per ultũ. sez in supino. Sz ola cõposita ab oleo facũt supina in itũ penul. correpta: vel in etũ penul. ꝺducta: vt redoleo/les/leui. vel redolui redoletũ vel redolitũ. ¶ De adoleo ꝺr hec adolescẽtia. Et est adolescẽtia a quartodecimo anno vsq; ad vicesimũ annũ. ¶ Flectitur adeo/ardes/arsi/ardere. arsũ/su. Et inde ꝺr arsuerte/ꝑbũ defectiuũ impatiui modi scõe psone. i. auerte ignẽ. Item cresco/cis/creui/crescere. cretũ/tu. in supinis. verbum neutrum.

Admitto. Admittit recipit/delinquit/laxat habenas

¶ Hic docet autor q̃ admitto/tis. habet tres sigtiones. Nã idẽ est qõ recipere: vt ibi. Rogo vos quatenꝰ fratrẽ meũ in vestrã amicitiã admittatis. i. recipiatis. angl. (receyue) Et est idẽ qõ delinquere vel peccare. ang. (to trespasse) vt in quadã oratione ꝺr. Et admissa deflea: q̃ ea postea nõ admittam/admissa. i. peccata: nõ admittã. i. no delinquã vt nõ peccẽ viterꝰ. ¶ Admittere. i. laxare. ang. (to slake the reynes of a brydell). vt ibi. Nõ opꝰ admisso subdere calcar equo. Admisso. i. laxato vel veloci. Admittere equũ. i. quadam velocitate vel agilitate eũ vertere vel ducere. Uñ admissus/sa/sum. i. velox. Unde hic admissarius/rii. angl. (a courser) Et cõiugatur admitto/tis/admisi admittere. admissum/su m supino. verbũ actiuũ qñ sigt recipere. Sz in aliis sigtionibꝰ est neutrũ qñ idẽ est qõ peccare siue laxare habenas. Et cõponitur de ad q̃ mitto/tis. i. delinquo/is/deliqui/delictũ/tu. i. peccare neutrũ est: q̃ delinquo/is/ꝓponitur.

Animaduerto. Hoc animaduertis: in eum quem verbere punis.
Ast animaduertis/in eum quem verbere punis.

¶ Hic autor docet q̃ animaduerto/tis. habet duas sigtiones. Nã idẽ est qõ mẽte perficere. Catho. Cũ animaduerte. i. mẽte percipere. Et animaduertere i. punire: qr antecẽ pene irrogetur vertitur qualitas q̃ quãtitas pene in arbitrio iudicis: qr ipse animã ad reũ puniendũ vertit vt perpẽdat qua pena sit puniẽdꝰ reus. Unde animaduersio/onis. i. pene punitio: q̃ genꝰ oim penarũ. ¶ Nota q̃ animaduertere nõ sumitur ꝓprie ꝓ punire: sed ꝓ vertere animũ in aliquem quomodo debet punire illũ. Et est animaduerto/tis/ti. versum/su. actiũ: q̃ cõponitur de hic animus/mi. q̃ verto/tis. interposita d. ¶ Con. Tu animaduertis hoc qõ percipitur tibi mẽte. Ast ꝓ q̃ animaduertẽs sez cu animo tuo in eum. i. ad eũ/quẽ punis. i. vis punire/verbere. i. aliqua pena.

Aduertor Si sit deponens delignat spernere tuncq;
Accusatiuum poscit iungi tibi casum
In vi passiui notat aduertor remoueri.

¶ Hic autor docet q̃ aduertor/teris. est equocũ ad duo. Nã idẽ est qõ removeor/eris. q̃ tunc est passiuũ. Et est idem qõ spernere vel vilipẽdere: q̃ tũc est

deponens. Unde Boeti⁹ de consolatione philosophie libro ꝓmo. Heu q̃ surda miseros auertitur aure. Et fluentes oculos claudere sena negat. auertitur. i. vlt̃ pẽdit vel spernit (Sensus) q̃ mors auertitur. i. spernit necare miseros homines. Auertor/eris. qñ est passiuũ auersus sum/auerti/auertẽdi/do/dũ. auersum/su. auertẽs/tẽd⁹. Sz qñ est deponẽs habet tria participia: auertẽs auersus/auersurus. ¶ Construe. Hoc ꝑbũ auertor qñ est in vi passiui/ i. ꝓbi. notat. i. sigt removeri. i. removeor. Et si sit deponẽs sez verbũ/designat ꝑpernere. i. quod sperno/spernis. q̃ ꝑ r: et tũc poscit. i. petit actiũ casum. Ut auertor te. i. sperno te. Sed qñ est passiuũ cõstruitur cũ ablõ casu mediante prepositione a vel ab: vt auertor a te. i. removeor a te.

Afficit/informat/punit/cupit: hec tria signat

Afficio

¶ Autor docet hic q̃ afficio/cis. habet tres sigtiones. Nã est informare vel tingere: vt iste vann⁹ fusco colore efficitur. i. informatur vel tingitur. Afficere. i. punire vt si dicẽ. Moloris magna molestia mens mea vehemẽter afficitur. i. turbatur/punitur vel torquetur. Et afficere idẽ est qõ cupere. Et inde derivatur hic affectus/us/ui. cupiditas vel desiderii volũtatis. ¶ Afficio declinatur. Afficio/cis/affeci. affectũ/tu. in sup in is verbũ actiuũ. Et cõponitur de ad et facio facis. Construe. Hoc verbũ afficio/cis/ significat hec tria. sez informat/punit et cupit.

Autor agit libros/pastor pecudes/puer annos Hic facit/hic ducit/hic multos transit in annos.

Ago/agis

¶ Hic dicit autor q̃ ago/agis. habet tres sigtiones. Nã agere idẽ est qõ facere: vt iste agit rem. i. facit. Et agere idẽ est qõ ducere. angl. (to) lede/or drywe) vt pastor agit pecudes. i. ducit vel sequitur. Et cõponitur abigo/gis/abegi/ere. i. abducere/furari/fugare/separare. Unde hic abiges/gis. i. fur armẽtorum et pecorum. Et abiges abigei. i. abactor dispersor/ fugator vel furator pecorũ. Itẽ agere ponitur ꝑ trãsigere: vt hic. Nos annos agimus ad fata quousq̃ venimus. i. transigim⁹. ¶ Construe. Autor vel actor agit. i. facit libros/pastor agit. i. ducit pecudes/puer agit. i. trãsigit annos. Uel agit annos. i. transit in annos.

Gratus agit grates/agitur tua res: agit actor

Ago grates

¶ Itẽ agere idẽ est quod soluere: sed nisi in tali locutione. Pro oĩb⁹ beneficiis nobis et nostris de bonitate vestra gratãter impẽsis: vobis grates agimus multiformes. Itẽ agitur in passiua sigtione reperitur ꝑ tãgitur vel ꝑ dubio stat. Ut apud horatiũ in epistolis. Nam tua res agitur paries cũ proximus ardet. Et unde versum ponit alan⁹ in anticlaudiano suo. Et agere. i. simpliciter facere: vt alte egit domũ. i. fecit: vt agit. i. facit domũ. Unde hic actor. hec actrix. i. factor vel factrix. ¶ Con. Grat⁹. i. gratus homo/agit. i. soluit vel reddit grates sez ꝑ beneficio accepto: tua res. i. vtilitas agitur. i. tangitur/ et actor. i. aliq̃s factor: agit. i. facit quod sibi placuerit.

Equiuoca magistri

Allego! Denotat allego causor confirmo iuuoq;

¶ hic docet autor equiuocationē iſti⁹ ꝟbi allego/gas. cui⁹ media ꝓducit dicēs q; eq̄uocatur ad tria. Nā allegare est causari. ang. (to plede) vt iste allegat ꝓ me. i. causatur. Et allegare est cōfirmare. angl. (to cōferme) vt ille allegat ſas meas. i. cōfirmat. Et est idē qđ iuuare. ang. (to helpe) vt allegabo necessitatē tuā. i. iuuabo: ⁊ est actiuū ꝑme cōiugationis. Et cōponitur de ad et lego/as. Et lego/as. idē est qđ mittere: vt rex legauit nūcios in franciā Et legare est aliqđ in testamēto alicui relinquere. Un̄ in testamētis scribit. Lego talē librū tali ecclesie. Un⁹ Qui mittit legat: mouens dādo sua legat. Causor/aris. verbū deponēs. tuno/as/tui/are. iterū/tu. in supinis. Un̄ ꝟba lia. hic mitor/oris. hec mitrix/cis. ¶ Con. hoc ꝟbū allego/as. denotat. i. sīgt alia ſez causor/aris. cōfirmo/as. qđ ꝓ ⁊: ⁊ iuuo/as/tui/are.

Ambio Ambio cum cupio: sic dicitur ambio lustro
Ambitio sit circuitus/nota sicq; cupido
Ambitus est nomen/ambitus participale.

¶ hic vt autor q; ambio/bis/bi/bire eq̄uocatur ad duo. Nā idē est qđ cupere ⁊ ꝓprie honores: vt hic. A multis ambitur honor qđ⁹ ille negatur. ambitur. i. cupit. Itē ambire est lustrare qđ idē est qđ circuere. angl. (to goo) vt hic ambim⁹ ecclesias quas adimus/ambim⁹. i. circuim⁹. Itē in ſcō ꝟbi vt autor q; ambitio qđ deicēdit ab ambio est eq̄uocū. Nā idē est qđ circuit⁹. Et idē est qđ cupido. i. cupiditas honoris. Itē in tertio ꝟbi ponit autor differentiā inter ambit⁹/tus/tui. nomē cui⁹ media corripitur: ⁊ ambit⁹/a/ū. cui⁹ media ꝓducitur. dicēs q; ambit⁹ nomē cuius media corripitur idē est qđ cupiditas. vel idē qđ circuit⁹/tus/tui. ⁊ ambit⁹/a/ū cui⁹ media ꝓducitur est participiū ꝑteriti tꝫis huiꝰ ꝟbi ambio/is. ⁊ est idē qđ cupid⁹/a/ū. vel circuitus/a/um. ¶ Con. Ego ambio cū cupio: hoc ꝟbū ambio dr idē qđ lustro/as/aui/are. i. circuere. hoc nomē ambitio idē est qđ nota. i. ſignū/circuit⁹. i. ultimus dictionis circuit⁹: ⁊ ꝓ ⁊ ambitio sit idē qđ cupiditas honoris. Ambitus/us/tui. cui⁹ media corripitur est nomē. i. talis pars oratiōis. Ambit⁹ cuius media ꝓducitur: est participiū. i. illa pars oratiōis que dr participiū.

Arceo Arcet qui remouet et cogere dicitur arcet
Ast arcuens arcet: vnde hic arconius exit

¶ hic docet autor q; arceo/ces. habet duas ſīgtiones. Nā arcere est idē qđ remouere. vñ Virg. Quis te nolētē ampleꝛibus arcet. i. remouet. Et est idē qđ cogere. vñ apud Statiū. Arcebāt egrū lachrimis ⁊ multa gementē. Itē dicit autor q; arconius/nii. masculini ghis derivatur ab arceo ces. ⁊ tūc videtur q; arceo est idē qđ acuo/is. q: arcon⁹ est acut⁹ in ſuperiori pārte. Sz melius dr de arceo/ces. vel hic conius/nii. angl. (a creel) qđ est iummitas: q: arcetur. i. arctatur in cono. i. in iummitate: vel dr de acuo/is. q: acut⁹ est in iummitate: et est arconius cumulus bladi vel fenī cū posit mensem nouiter congregantur in aruo. anglice (a roc. ⁊ of hayȝe) Un̄ arcenizo/as. anglice (to mowe)

¶ Construe. Ille arcet q remouet ꝙ hoc ꝙbū arcet ꝺr cogere. i. idē est qō cogo/gis. et arceo/ces/cui/arcere/arctū/cēre. in supinis ꝙbū aĝtulit: ac pro et: ꝙ grecē est idē qō aĝuēs. vñ hic arconius/nii. exit. i. deriuatur.

Arcus

Arcus/volta/sinus: sic est semicirculus/iris

¶ Hic autor docet q hec dictio arc⁹ eq̄uocatur ad quatuor. Nā ꝺāt est qō sinus/volta/fornix/sine curuatura volte. anglice (a voute) Nota sinus est portus curuat⁹ vel curuū littⁿ maris. angl. a crokynge of the water). ¶ Arcus est semicirculus. i. medi⁹ circulus/ꝙ pro ea causa arc⁹ vocat illa arma quib⁹ vtimur ad sagitandū. angl. a bowe) q fit ad modū semicirculi. Et ꝺr ab arceo/ces. q arcet hostes nostros a nobis. i. remouet. ¶ Arc⁹ ꝺr iris videlicet ille semicirculus q̄ apparet in firmamēto tpe pluuioso. angl. (a reynbowe) Uñ Señ. Ponā arcū meū in nubib⁹ celi. i. fridē. Et est iris repercussio radiorū solis ad nubē. ¶ Con. Arc⁹ est volta sin⁹. ꝙ. hic arc⁹/cus/cui. Iris declinat sic. Ntō hic iris. Gtō hui⁹ iris vel iridis. Dtō iri vel iridi.

Arcitenens arcum: simul arcitenēs tenet arcem Primatumq̄ tenens dicitur archytenens.

Arcitenēs. Archite.

¶ Autor hic docet q hec dictio arcitenēs habet duas sig̃tiones. Nā potest cōponi de hic arc⁹/cus/cui. ꝙ teneo/nes: quasi tenēs arcū. angl. (an archer). ¶ Arcitenēs pōt cōponi de hic arx/arcis. i. turris ꝙ teneo/nes. q̄si tenēs arcē. Et est aliq̄s morās in turri. vel q̄ tenet et defendit turrim. Deinde dicit q archytenēs scriptū p aspirationē: ꝙ tūc cōponit de archos grece qō est pncipat⁹ latine. Uñ archytenēs q̄si tenēs pncipatū inter aliq̄s. hic ꝙ hec archytenēs. i. arcē vel arcū tenēs. hic ꝙ hec archytenēs scz pmatū. hec arx/arcis. i. turris. hic pmatus/tus. i. pncipat⁹/tus. dominat⁹/tus. vel magistratus/tus.

Articulus colo⁹ est/membrū breue: dictio greca Articulus nūerus per denos multiplicatus Momentum dic articulus/ pressuraq̄ punctus. Est manuum digitus: articulusq̄ pedum

Articul⁹.

¶ Hic docet autor eq̄uocationē istⁱ dictionis hic articulus/li. dicēs q eq̄uocatur ad septē. Nā articul⁹ est quidā color rhetoric⁹ scz qñ plures dictiōes simul veniūt in vna oratione ꝙ q̄libet earū pūctarū pferē vt hic. Armis classe cibo duces' male castra petisti. Sol⁹ inermis inops nigrorius inde redisti. Ferro peste fame consumpt⁹ es et peristi. Uel vt hic. Cleric⁹ est let⁹ psallēs pb⁹ ꝙ reḡūt⁹. Rustic⁹ est vilis tegmine pelle pille. ¶ Articul⁹ est mēbrū breue pedis. angl. (a too) digit⁹ pprie manus. Et est idē qō pars greca. i. ps oronis apud grecos solā relationē facies siue signs. Sz hāc partē oronis nos latini nō habem⁹: sz loco hui⁹ habem⁹ pnola articulata scz hic hec hoc. Sicut enī nos discernimus gña ꝙ nūeros p ista pnola articulata. sic ꝙ illi p illā par

tem oratiois ꝙ articul⁹ vocat: cognoscit ḡha et nūeros suos. Et scribitur articulus masculini ḡnis apud grecos talis⁹ figure ις(ros) ꝛ sonat nu. Itē articulus est nūerus multiplicat⁹ y decē. Nota ꝙ nūeroꝝ alius⁹ est digit⁹/alius articulus/alius cōpositus. Digitus est ois nūer⁹ q̄ est inter vnū et nouē ut cluditur: vt hic. i. ii. iii. iiii. v. vi. vii. viii. ix. Ubi vnū est digit⁹/duo digitus/tres est digit⁹/quatuor digitus: sic de singulis vsq; nouē: q nouē est digitus.

¶ Articulus est prim⁹ nūerus ultimo digito scz nouē: ꝛ ōt denari⁹: qr decē immediate post nouē sunt. Et nō tñ ille denari⁹ est articulus: sed ois nūerus per decē multiplicat⁹: vt denari⁹ nūerus multiplicat⁹ facit viginti ꝛ ille vicenarius nūer⁹ est articulus: et nūer⁹ denarius triplicatus triginta ꝛ ille trigesimus nūerus est articulus: ꝛ sic ois per decē nūeratus est articulus: vt viginti/triginta/quadraginta ꝛc. centū/mille. ꝛ vsq; in infinitū. Itē articulus est idē qđ momentū: vt ibi. Tēporis articulo successit gratia sceptro. articulo. i. momēto. Et idē est qđ pressura: vt hic. Articulos acres passi sumus. ¶ Et idē est qđ punct⁹, vt hic. Illic amicitiā preciosam extremo qui mihi nunc̄ in necessitatis articulo venit subuenire. Et vt hic. Hō ille est in articulo mortis. i. in puncto mortis. ¶ In illo vltimo versu ponit autor differētiā inter articulū et digitū dicēs ꝙ digitus est manuū. i. breue membrū manus. angl. (a fynger) ꝛ articulus est pars digit⁹ pedis. angl. (a too)

Arguere. Arguit ista facit/prohibet/probat/ꝛ reprehendit

¶ hic autor dicit ꝙ hoc vbū arguo/is. equiuocat ad tria. Nā idē est qđ prohibere: vt arguo te ne maleficos timeris. Urgi. Neq; timoris arguo. Et idē est qđ probare: vt iste bene arguit. i. probat. Et est idē qđ reprehendere. vt, Dhene in furore tuo arguas me. i. reprehendas. Et cōiugatur arguo/is/gui/ere. argutū/tui. verbū actiui. Et cōponitur cū re interposita d/ꝛ ōt redarguo/is ꝛ cū con deposita n/ꝛ ōt conarguo is. ¶ Construe. Hoc vbū arguo facit. i. significat ista scz prohibere/probare/et reprehendere.

Argutus Argutum breue coniunctum: subtile/profundū

¶ hic autor docet equiuocationē istius dictionis argutus/a/u. dicēs ꝙ equiuocatur ad quatuor. Nā est idē qđ hic et hec brevis/ꝛ hoc breue. Ouid. Corporis arguti surgit pigmeus ad. Et sunt pigmei populi nō habētes in lōgitudine nisi vnū cubitū vel pedē: ꝛ vnūt nisi per septē annos: qm̄ tertio anno gignūt et pariūt. in septimo anno senescūt. hui pugnāt cū gruib⁹ omni anno ꝛ sepe superātur. De his loquitur Iuuenalis. ibi. Cohors tota pede non est altior vno. ¶ Argutū. i. punctū: ibi. Argutaq; lamina ferri. Et est subtilis. Horatius. Comes⁹ argutus vexat iur. Argut⁹. i. sonorus/a/u. angl. (well soldynge). vñ Turgidus in bucco. Forte sub arguta cōsidebat ilice daphnis. ¶ Construe. Argutum est breue. ad. ꝛ est nomen comparabile argutus/argutior/argutissimus ꝛ nobile. ad.

Argumē. Historiam inuentum specimen notat argumētū

¶ hic autor docet ꝙ argumentū/ti. equiuocatur ad tria. Primo. i. historia. Vñ Ouid⁹. Est argumenti lēre poeta tui. i. historie tue. Et est inuentū. Unde hoc est argumētū meū. i. inuētū meū. ¶ Itē est specimē. i. probatio: vt habit⁹ monachi est argumētū suę religionis. i. probatio. Nota ille/illus est ꝓbatiꝰ.

nam quintus pes est spondeus.
¶ Con. Hoc nomē argumentū notat. dicit hystoriā/specimē/ inuentū. et dr de arguo/is. Et pertinet ad pulchritudo/signū/imago/noticia/experimentū a specio/cis sine vsu.

Ardea nomen auis/et nomen dicitur vrbis — Ardea

¶ hic autor docet quot significationes habet hec ardea/dee. dicēs q duas nā est auis quedā. ang. (a heron) et dr de ardens/a/ū. i. altus/a/ū. qz petit alta volādo. Et est quedā ciuitas q in alio loco sita est.

Assidet indulget/iuxta sedet assimilatur — Assideo.

¶ De eqnocatione istius verbi assideo/des. autor dicit q eqnocatur ad tria Nā idē est qđ indulgere: vt iste assidet doctrine. i. indulget: et est idē qđ iuxta sedere: vt assideas mihi. i. iuxta me sedeas. Vñ hic assessor/oris. Et dicuntur assessores q iuxta iudices sedēt: vt consilū prebeāt illis in causis et iudicis terminādis. Et est idē qđ assimilari. angl. (to lyken). Ut iste assidet insano. i. assimilatur furioso. ¶ Construe. hoc vbū assidet indulget rē. Et cōiugatur Assideo/es/assedi/dere. assessum/su. in supinis et est neutrum. Et componitur de ad et sedeo/es.

Dicitur assiduus diues sic et studiosus
As assis primum dabit/assideoqz secundum — Assiduus

¶ hic docet autor eqnocationē istius dictionis assiduus/a/ū. dicēs q eqnocatur ad duo. Primo. i. diues: et tūc derivat ab hoc nomine as/assis. i. oboly: qz ex cōgregatione assiū. i. oboloꝝ efficitur qđ diues. Et est idē qđ studiosus a/um. et tūc de assideo/ed. i. indulgere: vt superius dr.
¶ Con. Assiduus dr diues: assimiliter dr studiosus. Vñ faciens assis in genitivo dabit primū. i. assiduus qđ idē est qđ diues: qz primo r/et assideo/es. dabit se cundū. i. assiduus qđ est studiosus.

Asserit affirmat/coniungit liberat atqz
Vendicat asserere dicitur equiuoce. — Assero

¶ hic autor docet quot significationes habet assero/ris. dicēs q duas. Nā idē est qđ affirmare: vt assero dictū vestrū. i. affirmo. Et est idē qđ coniungere: vt ibi. Asser/asseri/asseritur. i. coniungitur. Uel sic. Tabula tabule coniungitur. Et est idē qđ liberare. Lucanus. Asserit vrbes sola fames. i. liberat vel euacuat. et est vendicare. Vñ Ouid. metha. Nec laudes asserre nostras: asserere. i. vendicare. Vñ Virgilius. Ne me ad certamina tantum/tu dolis ausis diuina adflare potentia cedat. Et est idē qđ

¶ Hic autor ponit equiuocationem huius aduerbii alias dicēs q̄ est aliq̄n̄ do aduerbiū tēporis: vt factam hoc alias. i. in alio tpe. Et aliq̄n̄ est aduerbium loci: vt loquor tecū alias. i. in alio loco. ¶ Construe. Cū alias ista dictio nō sit nomē: sed aduerbiū / trahit gemmum omen. i. habet duas significationes / cōmunio. i. cōmunis significatio tēporis et loci datur huic voci alias.

Amen **Nominis aduerbii / verbi sensum tenet amen**

¶ Hic autor docet q̄ hec dictio amen est equiuocum. Qz aliq̄n̄ stat nominaliter: vt ego sum amen. i. veritas via ꝙ vita. Aliq̄n̄ aduerbialiter: vt amē dico vobis. i. vere aduerbiū affirmādi. ꝙ aliq̄n̄ verbaliter. vt ibi. Q̄n̄ respōdemus presbitero orāti. Amen. i. fiat sicut orasti. Amen fm hugutionē. i. vere fideliter / vel sic fiat. ꝙ cōponitur ab a q̄ō est sine: ꝙ mene. i. defectus. vnde amē quasi sine defectu: et est hebreum et nō latinū.
¶ Construe. Hec dictio amen tenet. i. habet sensum. i. significationē nois aduerbii ꝛc. vt patet in exemplis.

Baccha. **Baccha / lapis charꝰ / fructus / bacchiq̄z sacerdos.**

¶ Finita illa parte in qua autor tractauit de dictionibus equiuocis incipientibus ab a littera. Hic intēdit tractare de dictionibꝰ equiuocis a līa b incipientibꝰ. Et primo ponit equiuocationē in ista dictione hec baccha / che. dicēs q̄ equiuocatur ad tria. Nā baccha est quidā lapis p̄ciosus. Un̄ laitano. Quis precium nitido cortice baccha daret. ¶ Itē baccha est fructꝰ olīue vel lauri. Et q̄nq̄z ponitur pro quolibet fructu: ꝙ precipue arborū silueſtriū. Et baccha est sacerdotissa bacchi / vel mulier: q̄ leuiter debriatur. Bacchꝰ vocatur deꝰ vini: ꝙ q̄nq̄z ponitur pro ipso vino. ¶ Cōstrue sic. Baccha est lapis charus. et est fructus sez olīue vel lauri: q̄z pro ꝙ / ꝙ est sacerdos. i. sacerdotissa bacchi. Et tūc bacha scribitur cū vno c. Et deriuatur de bachus / chi.

Bidens **Marra bidens ouis est bidens venit inde bidēntal**
Dens et bis p̄mit bis et annus origo secundi.

¶ Hic docet autor equiuocationē istiꝰ dictionis hic bidens / tis. dicēs q̄ equiuocatur ad duo. Nā idē est q̄ marra. angl. (a mattok) Un̄ virgilius. Semiruus positus supereſt deducere terrā. Sepe a capite duros agitare bidētes. Et tūc cōponitur de bis et hic dēs / tis. quasi habēs duos dētes: vnū acutum / ꝙ alīū minus acutū vel latū. Et bidēs idē est q̄ hec ouis / ouis. ꝙ tūc cōponitur de bis / ꝙ hec annus / ni. quasi habēs binos annos in etate: q̄ proprie ouis duorū annoꝝ dr bidēs: vel q̄ bis in anno ducebātur oues ad sacrificiū apud antiquos: vel q̄ habet binos dētes ceteris altiores. Unde hoc bidental. media producta. i. talis locꝰ vbi fulmē cadit sic dicꝰ a bidētibꝰ sacrificatis: vel est aliq̄d fulmine percussum. Un̄ persius. Triste iacet lucis euitandū q̄ bidental. Construe. Bidēs est marra: q̄ p ꝙ et bidēs est ouis / bidēntal venit inde. i. de bidēs q̄ est ouis: dēs et bis sunt origo p̄mi. i. bidēs q̄ est marra. Sed bis et annus sunt origo secundi: q̄ bidens est ouis.

Bostar erit nomen proprii/stabuli quoq; bostar
Bostaris facit hoc genitiuo/bostaris ille
Bostariq; boues:bostaris esse solent

Bostar.

¶ Hic docet autor equocationē istius dictionis bostar dicēs q; equocatur ad duo:qz bostar ponitur p proprio nolle cuiusdā viri. Et bostar est stabulū bouum. Deiñ dicit q; qñ bostar est stabulū est neutri gñis ⁊ facit gtiñ bostaris. media pducta. Et qñ est proprii nomē facit gtiñ bostaris media correpta. Et qñ est ppriū nomē est mas. gñis:⁊ declinatur sic. Ntō hic bostar/gtō huius bostaris/dtō huic bostari/actō hūc bostarē/vctō o bostar/ablō ab hoc bostare. In oibus casibus media corripit:⁊ est ꝓmittitū:⁊ a nullo derivat. Sz bostar p loco vbi boues stāt. ang. (an oxe stable)⁊ declinat sic. Ntō hoc bostar gtō huius bostaris. dtō huic bostari/actō hoc bostar./vctō o bostar. ablō ab hoc bostari. In oibus casibus media pducitur ⁊ cōponitur de bos/⁊ sto stas. ¶ Con. Hoc nomē bostar erit ppriū nomē viri quoq; p ⁊/⁊ bostar erit stabulum seu bouū. Bostaris. rē. i. hoc bostar/bostaris media pducta ⁊ neu. gñis ē stabulū bouū. Et qñ est proprii nomē declinatur p hic ⁊ corripit mediā ¶ In bostare ⁊c. Sed illa lra est corrupta ⁊ falsa:qz bostar qñ est neutri gñis facit ablim in i tm:vt ntō hoc bostar/ablō ab hoc bostari. Et oē nomē neu. gñis terminās in ar in ntō:facit ablim in i tantū:vt hoc lucanar/ablō ab hoc lucanari. Hoc laquear. ablō ab hoc laquearī.

Est bubo volucris:est morbus bubo sub ano

Bubo.

¶ Hic docet autor q; bubo hz duas sigtiones. Nā bubo est quedā avis:⁊ nomen suū hz a sono vocis. angl. (an owle) Unde Ouidi. Funereus bubo letali crimine fecit:et volat in nocte. Cuius clamor vel cātus desolationē pronosticat civitatis. Itē bubo est quidā morbus in culo. i. in ano. angl (fynches) Et q̄ patiunt hūc morbū nō possunt bñ sedere. Con. Bubo est volucris:⁊ bubo est morbus sub ano. i. ñb culo. Et declinatur hic bubo. gtō huius bubonis media producta p vtraq; sigtione. Hec volucris. Hic anus/ni. i. culus/li.

Bulla tumor laticū/pueri nola/gemma sigillū.

Bulla

¶ Hic autor ponit equiuocationē istius dictionis hec bulla/le. dicēs q; equocatur ad quatuor. Nā bulla est ipsa inflatio vel tumor laticū. i. aquarū. ang (a bollynge/or a bloyre) Et bulla est nola pueri cū qua solēt pueri ludere. ang. (a lytell bell) Et bulla est quidā lapis preciosus. Et bulla dr sigillū pape: vel littera papalis signata cū sigillo pape.

Buccula bos parua galee quoq; buccula gemma
Buccula bucca brevis pars zone buccula pluris.

Buccula.

¶ Istis verbis ponitur equiuocatio istius dictionis hec buccula/le. que buccula habet sex sigtiones. Nā idē est qō parua bos:⁊ tūc dr hic ⁊ hec bos/bo-

alis et tunc scribitur nisi cum vno c. Itē buccula est vmbo scuti vel quedā pa galer. i. crista. Uñ Iuuenal. Et fracta de cassi de buccula pendēs. Et buc. est gēma. i. lapis pretiosus. Et buccula est diminutiū de bucca/e. i. parua buc ca. ang. (a lytell cheke) ꝛ buccula est pars zone in cingulo q̄ alio nole ōr plus cula. ang. (a bockle) ¶ Con. Buccula est parua bos. ang. (a herser) ꝛ buccula est pars galee: videlicet crista vel conus: ꝛ buccula est pars zone. i cingulī zo ne dico pluris precii respectu buccule. Et nota q̄ buccula p̄ bone scribit cū vno c/sed in reliquis figtionib⁹ scribitur cū duplici c. vt sic bucula.

Caupo. **Cauponis caupona vroꝛ/caupona taberna**
Non capo cauponem comedit sed caupo caponē

¶ Finito capitulo in quo tractauit autor de equocis incipiētib⁹ a B littera Nic intēdit agere de illis q̄ incipiūt a C lra. Et primo de illo nole caupona dicēs q̄ equocatur ad duo. Uñ caupona est idē qđ vroꝛ cauponis q̄ alio no mine ōr tabernarius/tabernio/crustarius/vel ganeo. Itē hec caupona/ne. est taberna: ꝛ derauatur de capio/pis/cepi/capere. ¶ Cōstrue. Caupona est vroꝛ cauponis. i. tabernarii.

Cautus! **Cautum ,puisum cautū signat quoꝙ firmum**

¶ Hic docet autoꝛ q̄ cautus/a/ū. habet duas figtiones. Uñ idē est qđ pro uisus/a/ū. ang. (wyse or ware) vñ ōr cautū est in iure. i. puisum. Et idē est qđ firmus/a/ū. ang. (stedfast) vt hic. Hoc habeo ex rōne firma. Et deriuatur de caueo/es/ui quod habet cautū/tu in supino. ¶ Con. Cautū sigt prouisum: quoꝙ pro et ꝙ cautū signific at firmum.

Cauteriū **Quo latro signatur dic cauterium quoꝙ ferrū**
Cauterium rursum quod ferrū linquitur vstum

¶ Hic ponit autoꝛ equocationē istiꝰ dictionis cauterū/rii. dicēs q̄ hꝫ duas figtiones. Uñ cauterū est illud ferrū q̄ latrones dānati antiquus vrebātur in facie vt eoꝛ mala volūtas remarret. ang. (a nerkyng yron/or a prynte). ¶ Itē cauterū est vstura q̄ in facie vel in alio mēbro potis vel alteriꝰ datio ponit cautionē. i. vsturā rei inijtur. Et preter istas figtiones cauterū est ītrū mentū medicoꝝ quo vsturas facūt infirmis. ¶ Itē cauterū est ferrū q̄ pa stores signāt oues suas et pecudes: vel ego et hmōi. Et ōr cauterū fm Ale dorū: eo q̄ caute vrat: vel eo q̄ caute vratur. Et ōr dc cauterū/a/ū. ¶ Cō Ole ctoꝛ tu dic cauterū fore ferrū quo latro signatur: a dic rursum. i. iterū caute rum esse illud qđ linquitur. i. delinquitur ystū. i. crematū/ferro. i. cauterio.

Cauea. **Clauduntur cauea ferobs/cala/carcer/ꝛ ara.**

¶ Hic autoꝛ ponit equocationē hui⁹ dictionis hec cauea/uee. dicēs q̄ equo catur ad q̄tuoꝛ. nā idē est qđ cala. i. castata. ang. (a cage) vñ. Q̄nātis sunt dan fectores pādomenate. Natitur ad suas q̄q̄ redire suas. ¶ Cauea est ōr idē qđ cala a caue. Et cauea est idē qđ carcer. vt ibi in Theodolo. In caueā

missum non attigit tra leonimum cauea m. i. in carcere. ¶ Et cauea idē est qđ ara. i. domus porcorū. ang. (a swynstye) Aliq̄ libri habēt istū ꝓsum. Claudit cauea scrobs ⁊ casa carcer ara q̄ (vel) carcer ⁊ ara. Et vtraq; littera est corrupta. Prima ifa est corrupta: qr ara ex quo est ntūs corripit vltimam syllabā ⁊ deberet ꝓduci illa syllaba si versus esset fidelis. ¶ Itē secūda ifa est falsa q̄ est illa. Carcer et ara: qr tūc cauea esset idē qđ ara cui⁹ prima producitur. Et tūc esset illud quod altare et hoc nō est verū. ¶ Vñ nota hic differē tiam inter ara cui⁹ prima ꝓducitur et ara cui⁹ prima corripitur. Ara cui⁹ prior ꝓducitur est idē qđ altare. ℞. Porcū nutrit ara: gentilis eū necat ara ¶ Con. Ara. i. dom⁹ porcoꝝ nutrit porcū: ⁊ gentilis necat. i. occidit eum sc̄z porcū ad sacrificandū/ara. i. altare gētilis. ¶ Cōstrue versum libri. Scrobs casa/carter/ara: sigtiones istoꝝ quatuor nolim claudū tur in hoc nolebec cauea. i. q̄ cauea sigt illud qđ quodlibet istorū nolim sigt. Et est versus penthameter. i. de quinq; pedibus.

Vas oleris/viniq; calix: est nota mortis. Calix.

¶ hic docet autor q̄ sigtiones habet calix: calicis. dicēs q̄ habet tres sigtiones. Est eni vas olerū siue aliarū rerū. ang. (a dysshe). Vñ Ouidi⁹. Stant calices ⁊ quisq; fabas olus alter habebat. Itē calix est vas vinarū vel vini. anglice (a cuppe or a pece) Unde horatius. Fecundi calices quē nō fecere disertū. ¶ Itē calix est nota mortis. i. signū mortis. i. mortis passio. Vñ in euāgelio. Pater mi si fieri potest transeat a me calix iste. i. ista passio mortis quā passurus sum. ¶ Itē calix ꝺr illud vas in quo presbiter sacrificat in altari. Calix ꝺr de calco/cis. Solebāt antiqui calidā et frigidā potionē in calice cōmiscere. Et ꝺr de calon grece qđ est lignū latine: qr olim calices fiebāt de ligno in ꝓmitiua ecclesia. Vñ Johannes bolych dicit. Nūc autē sunt aurei calices et lignei sacerdotes. ¶ Construe. Calix est vas oleris ⁊ vas vini: et est nota. i. signū mortis. i. passio mortis.

Pars pedis est hic calx lapis vlt⁹ dicitur hec calx Calx

¶ hic docet autor q̄ calx habet duas sigtiones. Nā est quedā pars pedis. s. talus. ang. (an hele) ⁊ tūc est masculini gn̄is. ¶ Et calx est lapis vlt⁹ de q̄ fit cementū et tūc est femenini gn̄is ¶ Itē nota q̄ calx potest poni ꝓ fine cuiuslibet rei: vt in calce libri. i. in fine libri. A calx/cis. ꝺr hic callus/li. durities manū vel pedū. ¶ Con. hic calx/cis. ꝺr lapis vlt⁹. i. cremat⁹. ¶ Itē nota hic q̄ Virgilius posuit calx femenini gn̄is ꝓ illa parte pedis: vbi dicit. Cōpedēq; pedem ferratā calce fatigat.

Calculus est ratio/numerus sententia carbo Calculus
Calculus est pondus minimus lapis ensis acut⁹
Libro papie si vis exempla require.

¶ hic docet autor q̄ hic calculus habet septē significationes. Nam hic calculus/li. idē est quod ratio. Et est idē qđ nūerus vel computatio: quia antiqui per paruos lapides qui et calculi dicuntur tenentes in manibus com-

putauerūt. Ūñ calculo/as. verbū actiū. i. nūerare. ¶ Itē calculus est sentē
tia diffinitiua. Ūñ ōr in iure. Nō ost dand⁹ calculus parte absente. i. senten=
tia. Et alibi ōr. Nō probatur calculus rationis. i. sñia. Itē calcul⁹ est idē qō
carbo. Ūñ in Ysaya scribitur. Sumpto calculo de altari tetigit labia mea.
Sūpto calculo. i. carbone. ¶ Et calculus est quoddā pond⁹ scz minima pars
pōderis: et est quarta pars oboli. ¶ Et calculus vocatur lapis leuis / rotū=
dus et durissimus. dictus de calco calcas. eo q leuitate sui sine molestia cal
cetur: cui cōtrari⁹ est scrupul⁹ lapillus uimut⁹ et asper: qr si inciderit in cal=
ciamentū nocet. ꝛ molest⁹ est. Ūñ ꝛ cū molestia scrupulū dicim⁹ eē: ꝛ est scru
pulus diminutiuū de hic scrupus/pi. ꝛ est scrupulus paruus lapis q̄ sepe sub
talo latens in calciamēto multū ledit ꝛ offendit. Et ōr de scrutor/aris: qr fa
cit nos scrutari illū vt amoueatur. Itē calculus est gladi⁹ vel ensis. Ūñ Sta
cius. Vānandus calculus armis. i. ensis vel gladius. ¶ Construe. Calcu=
lus est ratiōr̄. Libro papie ꝛc̄. Require exempla scz quomodo calculus oia
ista significat in libro Papie si placet tibi.

Calleo Calleo durere denotat ēt asperare
Callidus et callus: hec duo sensa probant
Significat callus plantam/collumq̄ bouinum.

¶ hic autor dicit q hoc ṽbū calleo/es. habet duas significationes. Nā calli
dus/da/dū. idē est qō astutus. i. sapiēs. Hoc probat q calleo/es. est idē quod
dureo/es/rui/ere. i. esse vel fieri durū. anglice (to be harde) Deinde ponit au
tor equiuocationē in ista dictione hic callus/li. dicēs q est plāta pedis. i du=
ricies plante pedis. angl. (the hardenesse vnder the fote). Et hic callus est
collum bouinū. i. duricies colli bouis. ¶ Calleo/calles. est verbū neutrū/ et
declinatur calleo/les/lui/lere. callēdi/do/dū. callens: sed supi. caret. ¶ Con=
strue. Hoc verbū calleo denotat durere et asperare. Ista duo nois callidus
ꝛ callus probāt dicta sensa. i. illas duas sigtiones. ¶ Significat. ꝛc̄. Hoc no=
men hic callus/li. significat plantā. i. duriciem plante scz pedis: q̄ p ꝛ/ꝛ cal=
lus significat collum bouinum. i. duriciem colli bouis: que duricies venit ex
iugo trahendo.

Canis Est animal sydusq̄ canis piscisq̄ marinus

¶ hic autor docet q canis habet tres sigtiones. Nā canis est quoddā ala
latrabile satis bene notū olbus (a dogge) Et ōr habere quatuor ꝓmēdabilia
que notātur per istos versus. Conditione bona sunt in cane bis duo dona.
Pollet odoratu: fugit eū latro latratu. Et est lingua medic⁹: dñoq̄ fidelis
amicus. ¶ Itē canis est signū celeste. Unde dicūt phisici q dū sol est sub ca=
ne molestē sunt purgationes. ¶ Itē canis est quidā piscis marin⁹. anglice.
(a marmayde) sed ille piscis nō conuenit delicatis. De significationib⁹ istius
dictionis dixit quidā hos versus. Q̄ natat in ęthere/splēdet i ethere / latrat in
ede. Significat triplici canis hec tria sub ratione. Et declinatur hic ꝛ hec ca
nis iuxta doctrinale. Est hic ꝛ hec testis cuius burgēsis et hostis. Et canis ꝛc̄.
¶ Construe sic. Canis est animal: q̄ pro ꝛ sydus. i. stella. q̄ pro ꝛ/et piscis ma
rinus. Et canis derivatur a cano/nis/cecini/canere. i. cātare: qr canis bene
cantat: qr fures eius latratu fugat: vel a cano per contrarium.

Hic cancer cancri signum piscisqz notatur.
Hic cancer morbus canceris esse solet

Cancer.

¶ Hic autor docet q̄ cācer/cri.hz tres sig̃tiones. Nā cācer est vnū de duodecim signis celestib⁹ de q̄ loq̄tur Theodolus ibi. In cācro solis ꝛc. ¶ Et est quidā piscis in mari.ang.(a crabbe). Un̄ Auian⁹. Curua retrocedēs cōtert ve stigia cācer. Et p istis duab⁹ sig̃tionib⁹ cācer est scē declinationis nomen. Itē cācer est quidā morb⁹ q̄ in plurib⁹ est incurabilis.ang.(a canker) ꝙ tunc est tertie declinationis nom̄ ꝙ neutri gn̄is ſm antiquos. Un̄ Ouidi⁹. Solet im̄edicabile cancer. ſm modernos est tm̄ mas.gn̄is in oi sig̃tione scz p signo p pisce/ꝙ pro morbo. ¶ Con. hic cācer/cri/cro. notat signū celi/qz p ꝙ/ꝙ piscis: hoc cācer morb⁹. i. p morbo facies cācris in gtō solet esse sed nūc nō est in vsu. sed semper hic cācer/cri/cro. scē declinationis in oi sig̃tione.

Principium dignumqz notat caput atqz cacumē

Caput

¶ Hic autor docet q̄ caput habet tres sig̃tiones. Nā idē est qđ p̄ncipiū: vt ibi. In capite libri scriptū est de me ꝛc. in p̄ncipio libri. Et est idē qđ dignum Un̄. Roma caput mūdi nūmi regina rotūdi. Et ibi et in similib⁹ caput sumitur p digniori parte vel rectore vel duce. Un̄ hz regnū est sine capite. Et caput ecclesie nō dico est sed debet esse papa. Itē caput est idē qđ cacumē. anglice(a hyght) Unde hz q̄ pernasus mons habet duo capita. i. duo cacumina. ¶ Con. Caput notat. i. sig̃t p̄ncipiū. qz pro ꝙ denotat dignū. i. dignitatē vel digniorem partē: atqz pro et caput notat cacumē. i. vertice vel altitudinem. Et nota q̄ caput scribitur per t ꝙ non per d in suis cōpositis.

Capra domus sacra philosophus sidusqz capella

Capella.

¶ Hic docet autor equocationē istⁱ⁹ dictionis capella/le. dicēs q̄ equocatur ad quatuor. Capella est diminutiū de hec capra/pre. Un̄ Uirgili. in bucco. Ite domū sature venit hesper⁹ ite capelle. Et capella est dom⁹ sacra. i. pua ecclesia q̄ nō hz baptismū nec cimiterū. Et sic hz qz ecclesia olim coopta fuit pellib⁹ caprinis. Capella est propriū nomē cuiusdā philosophi q̄ dicebat Marcian⁹ Capella. ꝙ q̄ fecit libri de nuptiis mercurii ꝙ philosophie. Unde Theodol⁹. Ut superū magna societati teste capella. i. illo philosopho ¶ Et capella est nomē cuiusdā signi in firmamēto: qđ alio nole hz capricorn⁹. ¶ Cōstrue. Capella est capra/dom⁹. i. pua dom⁹ sacra.ang.(a chapell) Et est philosophus. i. nomē philosophi: qz p et/ꝙ est spd⁹. i. nomē syderis. i. stelle

Pruna lapis nitens est/et carbunculus antrax

Carbūculus

¶ Hic docet autor q̄ hic carbūculus/li. habet tres sig̃tiones. Nā idē est qđ pruna. Et est pruna ppie carbo ignit⁹ ꝙ ardēs: Sed hz sine igne carbo. Et carbo hz pruna de peruro/peruris/perussi/perurere.
¶ Item carbunculus est quidam lapis pretiosissimus ꝙ splēdidissimus. anglice(a carbuncle stone) adeo splendid⁹ q̄ vinceat tenebras noctis et omnū

lapidū vrtutes in se ꝺr retinere. Unde in lapidario. Ardētes gēmas suprat carbūculus omnes ¶ Itē carbūculus est antrax. Antrax est carbo vel calculus vel quidā morbꝰ q vocatur angl̄ice (a felon) Et est ſemmini gn̄is. Hec antrax/tracis. ¶ Construe. Carbūculꝰ est prumaꝛ q̄ per/r est lapis nitēs r splēdens. Et carbūculus antrax. i. carbo. i. calculus vel morbus.

Carchesia

Attendas esse carchesia vasa sacrorum
Ac instrumentum dicas carchesia nauis

¶ hic docet autor eq̄uocationē hui⁹ dictionis in plurali nūero hec carchesia dicēs q̄ eq̄uocat ad duo. Nā carchesia sunt q̄dā vasa terrea q̄b⁹ sacerdotes gentilū vtebātur. Un statius. Excelsa libāt carchesia puppi. Et ꝺr a carcere grece q̄ est terra latine. q̄ fuit vas terreū in quo scriptū erat quo ordine deberēt sacrificātes notare ¶ Itē carchesia sunt instrumēta in naui. ang. (a sayleyerde in the shyp). Un Lucanus. Et vtinā sumi curuāt carchesia mali. ¶ Attendas. i. percipias carchesia esse vasa sacrorū: ac dicas carchesia eē instrumentū nauis. ¶ Carchesia vt dicit Hugut. sunt trocle i cacumine mali in naui q̄ ad ſortamina q̄ que funes trahūtur: r quedā vasa ad ſimilitudinē cliorū facta: r declinatur hoc carchesiū/sii. in singulari. ¶ hic malus/li. est arbor stās in medio nauis. angl̄. (a maste) hec troclea/clee. i. torcular vt rota molendinaria supra puteū: r illud q̄ supponit malo nauis: q̄ habeat torculas. i. quas rotas q̄ q̄ maces trahūtur. Et ꝺr a trochos grece q̄ est rota latine.

Cardo

Cardo subest foribus si cardinis est genitiuus
Et si cardonis est herba nocua colonis

¶ Autor hic docet q̄ cardo eq̄uocatur ad duo. Nā cardo est illꝰ sup q̄ vertitur hostiū vel fenestra. ang. (a trescheldē) r tūc declinatur hec cardo/dinis. penultima correpta. Un r cardinales dicūtur: q̄ sicut hostiū vertit in cardine sic sctā ecclesia verti debet per cardinales ¶ Itē cardo est quedā herba aspera. ang. (a thystell) r tūc declinatur hic cardo/donis. penultima p̄ducta. ¶ Con. Cardo subest foribꝰ. i. ostiis: si cardinis est gtīus. i. si cardinis sit correpta in penultima syllaba. Et si cardonis sit gtīus. i. si p̄ducatur: tūc cardo est nocua herba colonis. i. agricolis: q̄ ꝓpter asperitatē agricole nō possunt extrahere eā de terra sine manuū lesione. Et ꝺr de carpo/pis. q̄ vtēdo carpit eius asperitas r manuū. Sed cardo/nis. ꝺr de cardan grece q̄ est cor latine: q̄ sicut cor hoīem regit/ita ille cardo q̄ r cuneus ꝺr ianuā regit r mouet.

Carmina

Carmina cantorum sunt vatū sunt q̄ magorum

¶ hic docet autor q̄ carmina habet tres significationes. Nā carmina sunt cantilene: vt iste scit cātare ducta carmina. i. dulces cātilenas. Un in alexandreis. Sepe sub hac tuerat carmē syluestre cantantes: syluestre. i. cantilenā syluestrem. i. de syluis. ¶ Itē carmina dicūtur vatū. i. poetarū dicta metra. Unde Boetius. Carmina qui quondam studio florente peregi. carmina. i. dictamina poetica. ¶ Itē carmina sunt incātationes magorū. angl̄. (charmes). Un

Carmine dissiliũt abrupt; rupib⁹ agnos. Et dr carmẽ de carpo/pis. Et declinat hoc carmẽ.gtõ huj⁹ carminis.dtõ carmini.angl.(the dety of a songe).

Lapsus et cuentus inflectio sit tibi casus

Casus Calus.

¶ hic docet autor q hic casus/us/ui.habet tres sigtiones. Nã idẽ est quod lapsus/us/ui.vt alicꝫ accepit casum in lubrica via.i.lapsum. Et est cuẽtus.ang.(a happe) Uñ cũ dr illud accidit a casu.i.ab cuẽtu. ¶ Itẽ casus est inflectio:et tunc est sextum accidẽs nois quod est pars orationis. Et est casus inflexio vocis ad vocem.

Callis. cassis.

Hec cassis galeas/hic cassis rhetia signat
Cassidis hec facit:dat cassis et hic genitiuo

¶ hic docet autor q cassus habet duas sigtiones. Nã cassis est galea.ang.(a basnet);t tũc est femini gñis:t hz cassidis in gtõ. Et cassis est rhete.ang.(a nette)t tũc est mas.gñis:t habet cassidis in gtõ. Pro galea dr quasi cassans ictus.i.euacuans. Uel cassis fm Isidor dr:q fit de corio. Inde hoc cassidile/lis. Hic cassis.is.tõ cassis p rhete quasi cassans cursus ferarũ.i. impediens cursus. Uirg. In foribus laxos suspendit aranea casses.i.debilia rhetia ¶ Con. Hec cassis qñ cassis est femini gñis tũc sigt galeas p galea.nuer⁹. pro nũero caula metri. Hic cassis qñ est gñis masculini signat.i. sigt rhetia .i.rhetem est instrumentũ quo pisces vel volucres capiuntur.

Una catella duo/catulam notat atqꝫ cathenam.

Catella.

¶ Dicit q hec catella/le.habet duas sigtiones:q catella põt esse diminutiuum de canis:t sic dr parua canis. Uel catella põt esse diminutiũ de hec cathena/ne.ang.(a chayne)t tũc dr parua cathena illa videlz quã solem⁹ appẽdere collis cꝫ rogtilorum et multelarũ. ¶ Con. Una catella.i. hec isola dictio catella/notat.i.sigt duo.i.habet duo sigta:dico catulam.i. paruam canẽ:atqꝫ pro q/et cathenam.s.paruam vt supra dr.

Esse cibum cenam dicas/scenamqꝫ theatrum

Cena

¶ hic versus est differentialis magis ꝫ eqnocus:q hic ponit differentiam inter hec cena/ne.scriptũ per c/simpliciter in prima syllaba. Et scena/ne.scriptũ per sc/in pma syllaba. Dicit ergo q cena est prandiũ vel pranciũ.ang.(a soupper)t dr cena a cenon grece qđ est cõe latine:quasi a cõione vescẽdi. Antiqui publice in propatulo comedebãt:nõ tolitarie t priuate sicut modo:ne singularitas de delicijs luxurią generaret. Et dr cena pprie in vespere. Jantaculũ in mane. Prandiũ in meridie. Obsoniũ post cenã. ¶ Sed scena cũ sc/derivatur a scenon grece qđ est vmbra latine.i.vmbraculum vel locꝰ obũbratus in theatre aliter ꝫ ligneis et cortinis cooperti⁹. Similis tabernis mercatorum vel incrementariorũ que sunt asseribus et cortinis cooperte. ¶ Dr scena fm Virgilium potest dici a scena quod est domus que erat ibi

constructa: vt in illo vmbraculo latebāt persone seruate que ad vocē exci-
tis exibāt ad gestū et ludos faciendos. ¶ Et hinc scena ꝺr qñq totū theatrū
qñq ꝺr recitatio scripture: qñq ipa scriptura: vel allocutio diuersarū pso-
narū: vel distinctio scripture q̄ fuerat ibi recitata. Unde scenicus/ca/cū. hinc
sunt dicti scenici q̄ faciebāt ludos vel gestū in theatro: vel q̄ recitabāt ibi scri
pturā. Uel scena est domꝰ vbi poete solebāt recitare libros de nouo cōposi-
tos. Con. Tu dicas etiā esse cibū. i. prandiū/q̄ p et: ⁊ dicas scenā esse theatꝝ
Hoc theatrū/tri. Ꝺr de theorare qꝺ est videre. i. speculū vel locꝰ in quo homi
stantes vel sedētes possunt bene videre ⁊ audire gesta facta ⁊ recitationes
aliquoꝝ cātantiū legentiū vel ludentiū. ¶ Theatrū/tri. est lupanar vel pro
stibulum/q̄ ibi post ludos trāsactos prostituūt meretrices. Unde theatriꝰ
a/um. Ꝺr hic et hec theatralis/et hocle. aliq̄d pertinēs ad theatrū.

Cyclas. **Cyclas mantellus simul et maris insula cyclas.**

¶ hic autor ponit equocationē huiꝰ dictionis hec cyclas/adis. penultima
correpta dicēs q̄ equocatur ad duo. Nā idē est qꝺ mātellus/li. vt induit me
dñs cyclade. i. mātello. ¶ Cyclas ꝺr insula maris: q̄ rotūda est. Et ꝺr a cy-
clon qꝺ est rotundū. Sunt enī cyclades rotūde insule ¶ Con. Cyclas est mā
tellus/simul. i. insula maris.

Cochea **Dic cocleam turris scalam/testam quoq̄ pisces**
Est cochear proprie quo pultes ponis in ore.

¶ hic ponit autor equocationē istiꝰ dictionis hec cochea/chee. q̄ equocatur
ad duo. Et inde ponit differentiā inter cocleā ⁊ cochear. Dicit ergo q̄ cochea
est ille gradꝰ quo ascēdimꝰ turrim. ang. (a woyndyng/or a tourngrece) ⁊ fit
multotiēs in ecclesiis: ⁊ fere in oi cāpanili lapideo. Et ꝺr alio nole testudo/
dinis. ¶ Cochea est testa cuiuslibet pisc̄ q̄ conchā hz: vt ostrea ⁊ muscul9/et
alia cōchilia. i. oēs pisces habētes cōchas. ¶ Et cochear est instrumētū q̄ in-
gumma nostra comedimꝰ ⁊ lorbemꝰ. ang. (a spone). Et nota q̄ pultes ponꝫ
tur ibi pro omni cibo comestibili cū cochearibꝰ. ¶ Construe. Dic cocleā esse
scalam turris: q̄ pro ⁊ dic cocleā esse testam pisc̄. Sed cochear proprie est il
lud cū quo ponis pultes in ore tuo. ¶ Et hec cochea ab hic cychus ꝺr qꝺ idē
est quod circulus.

Colūbar. **Columbar colli vinculum colitq̄ foramen**
Da columbar aui/da collo/da quoq̄ naui

¶ hic ponit autor equiuocationē in ista dictione hoc colūbar/aris. dicens
hoc columbar est quoddā vinculū quo colla boū ligantur. angl. (a yocke) et
ꝺr hoc collū/li. ¶ Colūbar est foramē collistrigii quo collū alicuiꝰ malefacti
entis cōstringitur. Et est collistrigiū. ang. (a pyllery). Et ꝺr dicitur de hoc col-
lum/li. a strungo/is. qꝺ stringit collū. ¶ Colūbar est domꝰ columbarū. vel fo
ramē in quo colūbe nidificāt (a douue hole) ⁊ tunc simpliciter scribitur ⁊ cor
ripit primā syllabam co/sic scriberet ibi nisi necessitas metri aliter cogeret

¶ Colũbar est foramen in nauicula p qõ remus exit cũ remigat in mari vt fluuio. ¶ Cõstrue. Colũbar est vinclũ colli. s. boutis (vinclũ p vinculũ p syncopã causa metri) qz vinculũ non põt in tali versu poni: qz pro et ꝛ colũbar est foramen colli in quo collum ponitur in coll strigio. Da aut. i. colũbe/colũbar. i. foramen. Et da collo colũbar. i. vinculum vel foramẽ ꝛ da naui colũbar. i. foramen per quod remus exit.

Equinoce piscem cum testa concha figurat — Concha

¶ hic autor docet qd hec dictio concha sigt aliqñ piscem q̃ interi9 latet in testa: vt pi cis ostrea concha. Et oĉs pisces sixi in testis. angl. (a welke ꝛ al maner of chelfyllhe) põt dici. Aliqñ sigt testã tñ. Uel cõcha sigt aliqñ piscẽ ꝛ testã simul. Et aliqñ testã sine pisce Et sic equocatur cõcha ad duo. Constructio patet.

Confraga dicuntur loca quo se flumina frangũt
Confraga sunt etiam quo roboza cesa residunt. — Cõfraga.

¶ hic autor docet equocationẽ istius dictionis cõfraga/orꝫ. dicẽs qd equocat ad duo. Et õt qd confraga sunt loca eminẽtiora ꝛ altiora in rupib9: ꝛ montibus que pulsantur ꝛ mouẽ vi ventorũ ꝛ flatu mũ. Itẽ confraga sunt illa loca in siluis vbi arbores secte iacẽt ex transcursu yarũ in tpe guerrarũ: ne equitantes possint transire. Itẽ confraga ds de confrango/gis, ꝛ illud de cõ ꝛ frango/gis. Declinatur cõfragus/a/ũ. ꝛ ponitur ibi substãtiue. ¶ Con. Cõfraga dicũtur loco scz i mõtib9: quo. i. vbi flamma. i. vẽti frangũt se scz facie ad magnũ sonũ sonitum vel tumultũ. Etiã cõfraga sunt illa loca in siluis quo. i. vbi roboza. i. magne arbores vel magna ligna cesa. i. secta ab hoib9: residũt. i. residẽt. i. remanẽt. ¶ Nota qd melioris ꝛa vt mihi videtur rescidũt vel residũt.

Est mensura cozus ventus cozus ꝛ chozus agmẽ — Chozus
At instrumentum sitqz chozea chozus
Est mensura chozus triginta manens modiozũ.

¶ hic autor docet qd chorus habet ꝓprias sigtiones. Nã est quedã mẽsura cõtinẽs triginta modios. ¶ Corus est quidã vẽt9 collateralis zephiro. ang. (a west wynde) ꝛ tũc corus producit primã syllabã sine aspiratione. Lucan9. Nõ cor9 in illũ tus habet aut zephirus. Boeti9 in primo li. de ꝓso. metro tertio. Dat celi precipiti glomerãtur syderа coro. In aliis sigtionib9 corripit primã syllabã. ¶ Itẽ chorus. i. societas vel comitiua vel multitudo in sacra collecta. Uñ in hymno scribitur. Nõ chor9 vatũ. cẽ. i. multitudo prophetarum ¶ Itẽ chorus est instrumentũ musicũ: vt quidã dicũt. ang. (a croude). ¶ Cõstrue. Corus est mẽsura: ꝛ sic de aliis. ¶ hoc agmen/inis. i. societas.

Cozna gerit cozuus pecudum sunt cozuua coznu — Cozuus. Cozuu
Militis est quando properat sua bella gerendo.

Equino. Gar. CC. i.

¶ Autor docet hic differentiã inter hoc cornũ ni. corna. ⁊ hic cornus ni. ⁊ hec cornus/nũ. ⁊ hoc cornu indeclinabile ı singulari. in plurali hec cornua/nũ. Dicẽs q̃ cornua sunt fruct⁹ corni. ang. (a heppe) Et cornus est quedã arbor portãs ea. ang. (a heppe tree) vt q̃dã dicũt. ¶ Et cornua sunt pecudũ. i. alaliũ cornutorũ (hornes) vt boũ/ouiũ/cernorũ/⁊ damatũ: ⁊ similiũ alaliũ. Sed hoc cornu/nu. indeclinabile. ⁊ est illud instrumentũ in quo miles ſiãs socios suos congregat ad prelũ progressuros. Iug. dicit q̃ cornua vocãtur extreme partes antennarum maiorũ siniũ que sunt in naui ⁊ cornua sunt extreme partes exercit⁹ q̃forte sunt ad modũ cornũ alaliũ: sed magis ꝓprie in hac sigtione muenitur hic cornus/nus. quarte declin. ⁊ pro cornu militis similiter. Sed cornu indeclinabile in singulari: ⁊ cornua in plurali ꝓprie pertinet ad animalia. Unde corna ⁊c. Militis est cornu cũ suis bella parat. ⁊ iste versus magis placet. Et cornu ũ. de caro/carnis/nl.

Crudus. **Crudelis nouus incoctus: notat hec tria crudus**

¶ Hic autor docet q̃ crudus/a/ũ. habet tres sigtiones. Prima. i. crudelis. Quidã. Crudusq; notabitur hectre⁹. i. crudelis hectreus qđ est ꝓpriũ nomẽ viri. Et crud⁹. i. nou⁹. Uñ in alexandrei. Uulneribꝰ crudis ⁊ eoꝝde tumẽtibus egre. Insum. ⁊c. crudis. i. nouis. ¶ Et est incoct⁹. Iuuenalis. Crudum panẽ in balnea portat. i. incoctũ panẽ. Uel iste carnes sunt crude. i. nõ cocte. ¶ Crudus/da/dũ. de cruor/oris. ũ cruor. i. sanguis. ¶ Construe. Crud⁹ notat hec tria. crudelis/nouus/incoctus.

Cuna. **Cuna subest terris: sed sunt cunabula cune**

¶ Hic ponit autor differentiã inter hec cuna/ne. ⁊ he cune/arũ. dicẽs qđ hec cuna/ne. est foramẽ sub terra in quo cuniculꝰ ũ habitare. Sed he cune/arũ. dicũtur ipsa cunabula q̃ sunt lecti infantiũ. Et hoc ideo ne iacẽtes cũ matribus eorum dẽ suffocẽtur in somno. Cunabula de hec cuna/ne. dicũtur. ¶ Cõstrue. Cuna. i. tale foramẽ subest terris. Sed cune/arũ. in plurali nũero sunt cunabula. i. tales lecti.

Currus. **Curriculus paruus currus paruꝰ quoq; cursus.**

¶ Hic curriculus/li. habet duas sigtiones. Nã idẽ est qđ paruꝰ currus ⁊ tũc est diminutiũ de hic curr⁹/rus/ui. i. vehiculũ. ang. (a chayre) Itẽ curriculus est paruꝰ currus ſm istũ autorẽ. Ptiscian⁹ tñ dicit hoc curriculũ/li. vite hois breue tẽpus significare. Et sancta ecclesia hoc approbat dicẽs. Post humus vite curricula ¶ Con. Curriculus est paruus curr⁹: ⁊ tñ a cursu vult forte curriculus. Hic dicit autor q̃ nõ obstante q̃ curriculus sit idẽ qđ paruus curr⁹: tñ aliud diminutiũ derivatur de hic cursus/sus/sui. ¶ Con. Et tamẽ curriculus vult forte videlicet diminutiuum de hic cursus/da/duo huic cursui.

Cauillo **Perfero cum fallo: duo denotat atq; cauillo**
Sed cauo dat primum: caluio dat reliquum

¶ Hic autor docet q̃ cauillo/as. habet duas sigtiones. Nã cauillare idem

ist qđ pforare: ꝛ tūc dr de cauo/as/are. qđ idē est qđ cauū facere. ¶ Itē caui lare idē est qđ fallere: sed tūc dr de caluo/uis/uere. tertie ꝓiugationis quod idē est qđ fallere. Uñ quidā dixit. Si non vis calui fugias consortia calui. ꝛ si nō vis calui i. decipi fugias ꝓsortia. i. comitiuā calui sc̄z bois: qr tales sunt decipien'es et fallētes. ¶ Con. Hoc ṽbū cauillo las. denotat. i. sigt ista duo verba ꝓforo qđ idē est qđ cauare: ꝛ fallo qđ idē est qđ decipere. Sed cauo qñ idē est qđ perforo dr de cauo/as. i. derivatur de eo: ꝛ qñ cauillo est idē qđ fallere siue decipere derivatur de caluo/is. qđ idē est qđ decipere.

Cancello scribo/cancello grammata findo. Cancelloꝝ meas in cruce pono manus

Cancello.

¶ Hic autor docet q cācello/las. hz tres sigtiones. Uñ cancellare idē est qđ scribere. Uñ hic cācellarius/rii. Et idē est qđ fingere falsa: vt patet in falsis cācellatis. i. falsis. ¶ Itē cancellare est trāsponere man⁹ in modū crucis. Unde dr. Ipse cācellatis manib⁹ adorauit. ¶ Con. Ego cācello dū scribo: ꝛ ego cācello dū findo. i. scindo grāmata. i. litteras: ꝛ ego cācello man⁹ meas dū pono. i. trāspono in cruce. i. in modū crucis.

Dat cano laudare/dat scribere vaticinari

Cano.

¶ Hic autor docet q cano/nis/cecini/canere hz tres sigtiones. Uñ idē est qđ laudare. Ut ibi. Regē scurra canit. scurra. i. ribald⁹ canit. i. laudat. ¶ Et canere idē est qđ scribere. i. describere. vñ Virg. Arma virumꝙ cano metrice. Et est idē qđ vaticinari. i. prophetare. Ut vera sybilla canit. i. sybilla ꝓphetissa canit. i. vaticinatur vera. i. ea q̄ sunt vera. ¶ Con. Cano dat. i. sigt laudare ꝛ scribere ꝛ vaticinari. Et ꝓiugat cano/nis/cecini/canere. cātū tu i supinis

Carpo viam/lanam/flores/vitium vitiosos

Carpo

¶ Hic docet autor q carpo/pis. hz quatuor sigtiones. Uñ carpere idē est qđ capere. Uñ hic ouidi⁹. Lōgas carpere vias. i. carpserūt. i. ceperūt longas vias capere. Et est idē qđ parare lanā. ang. (to teese) Uñ Luca. Lanā carpsere pueli. Itē carpere est colligere: vt volo carpere flores. i. colligere. vñ horati⁹. Et aliqđ plenis pomeria carpere ramis. carpere est ibi colligere. Et carpere est idem quod reprehendere: vt carpo vitiū ꝛ vitiosos. i. reprehendo. Carpo est actuum ꝛ declinatur. Carpo/pis/psi/carpere/carptū / cru. in fine pinis. ¶ Con. Ego carpo. i. capio vā: carpo lanā. i. paro cū manib⁹: carpo flores. i. colligo. carpo vitiū. i. reprehēdo vitium: carpo vitiosos. i. corrigo vitiosos. Et sic carpo habet quinq sigtiones.

Cedo tibi cessi faciet: de cedo cecidi

Cedo

¶ Hic docet autor q cedo hābet duas significationes. Uñ idē est qđ dare loco: ꝛ tunc est verbum neutrum: et construitur cum dativo casu: vt Maiori cede. id est da locum maiori. et tunc facit preteritum cessi: ꝛ i supino cessum

Item cedo est actiuū: ꝛ tūc signt hec tria q̄ patēt per versum. Signat cedo se cāt interficit atq; flagellat. Et tūc regit actiū post se vt cedo. i. flagello te: vel verbero te: ꝛ facit preteritū cecidi penultima ꝓducta. ꝛ cesum/su. in supinis ¶ Et nota hic aliū ẋsum de sig̃tione ipsius. Uerbero/sem̃do/mereo: notat hec tria cedo/cecidi. ¶ Con. Si dico cedo tibi: tunc cedo facit cessi in ꝑterito. Si dico cedo te: tunc facit cecidi.

Celo'/las. Hoc verbum celo notat ista duo tego sculpo
I primo celum/celtes de posteriori

¶ hic docet autor q̄ celo/as. hz duas sig̃tiones. Nā idē est qđ tegere: ꝛ tunc de eo deriuatur hoc celū/li. qz celat terrā. i. tegit. vel qz celat. i. tegit superiora ab inferioribꝰ. Itē idē est qđ sculpere: ꝛ tūc deriuatur ab eo celtes/tis. quod dā instrumentū ferreū aptū ad sculpendū. ang. (a chesel). Unde Job. Quis mihi det vt exarentur sermones mei in libro stilo ferreo ꝛ plūbi lamina vel celte sculpātur in silice. Antiq̄ tñ biblie hñt certe et non celte. ¶ Cō. Hoc verbū celo/as. notat hec duo scz tego/tis. texi. tegere. tectū/tu. ꝛ sculpo/pis/sculpsi sculpere sculptū/tu. in supinis. Celū venit. i. deriuatur a ꝑmo. i. a celo/qñ idē est qđ tegere. Celtes venit. i. deriuat a posteriori. i. de celo qñ idē est qđ sculpere. Celo/as. est verbū actiuū: ꝛ potest cōstrui cū duplici actō.

Cliuus Cleo cles.

Glozioz inclino/cleo/cles/et sozbeo signat
Hinc quia sozbet aquas nos dicimus esse cloacā.
Glozioz hinc clerus/cleo cles inclino cliens dat
Cliuus et herculeum/dant lis et glozia nomen

¶ hic autor docet q̄ hoc ẋbū cleo cles/cleui/ere. est equocū ad tria: ꝛ habet tres sig̃tiones: ꝛ in quālibet ab illo deriuant nola. Dicit g̃ q̄ cleo/es sig̃t ista tria videlz glozior. i. gaudere ꝛ inclinare ꝛ sozbere. Et qñ idē est qđ sozbere tūc deriuatur ab eo hec cloaca/ce. Et est cloaca ille locꝰ q̄ cōmuniter frequentat ad req̄sita nature. ¶ Et cloaca est vnꝰ puteꝰ extra ciuitatē cōstitutus/ad quē ocs sordes vie decurrūt ꝑ vias subterraneas. ꝛ cloaca dr a cleo cles qđ est sozbere: qz sozbet ola immūda. ¶ Itē qñ cleo est idem qđ gloriari tūc deriuatur ab eo hic clerus/ri. qz clerꝰ semꝑ dz gloriari in dño ꝓpter beneficia sibi collata ab eo. ¶ Itē qñ cleo est idē qđ inclinare. angl. (to bowe). tūc dr ab eo hic ꝛ hec cliens tis. i. minister vel seruꝰ. Et apd modernos: ꝛ nos salt̄ dicēs. dr legūda ille q̄ placitat ꝑ alia apud west moñ. in legibꝰ regni: alio nole lynduꝰ legū. ¶ Itē hic cliuꝰ/ui. est collis vel mōs sm qđ cōsideratur in descensu. ang. (the hangynge, of an hylle) Itē dr hic autor q̄ lis ꝛ glozia dāt. i. deriuāt hoc nomē herculeū. i. hoc nomē hercules. Qđ dictū sic intellige q̄ hoc nomē hercules cōponitur de her grece qđ est lis latine ꝛ deos grece qđ est glozia latine. Unde hercules quasi glorioſus in lite: qz ſꝑ in lite. i. in bello de hostibꝰ triūphauit. ꝛ sic lis est ꝛ gtia. her ꝛ cleos dāt. i. deriuāt nomē herculeū. i. hoc nomē hercules. Cleo cles etiā ꝓponit cū ōda qđ ē laus. Unū dr hoc clenodiū/di. i. gloriosa laus seu donū vel datū laude dignū seu gloriosū. i. locale; vt in vita trū regū. o. iiii. Clenodia dutslivia de indes portare fecerunt

¶ Con. Cleo/cles. sīgt glorior/aris. inclino/as. sorbeo/es. Et hinc nos dicimus cloacam esse: qi sorbet aquas: ꝛ nos dicim⁹ cleros a cleo/cles. qñ est idē qđ glorior/aris. Et cleo cles. idē est qđ inclino: ꝛ tūc dr ab eo derivari hic et hec cliens/tis. ꝛ hic clivus/vi. Reliquum exponitur superi⁹.

Censeo computo/censeo nuncupo/censeo mores

Censeo.

¶ Autor hic docet q̄ cēseo/es. habet tres sīgtiones. Nā censere est idē qđ cōputare/numerare. Uñ recenseo/es. qđ facit recensitū/ tu. in supino penul. corre. est idē qđ nūerare. Et recensio/sis/sui//sire in eadē sīgtione qđ facit recensitū/tu. media pducta quarte conugationis. vñ⁹. Uasa recēsita: sed poma recēsita dicas. Primū recēsita producit penul. qr est participiū de recensior/tris/recensitus sum/tri. qđ est verbū quarte cōiugationis. Sed scōm recensita corri. penul. qr est participiū de recēseor/eris/recēsit⁹ sum/seri. quod est scōe cōiugationis: ꝛ vtrāq; idē est qđ nūerare. ¶ Itē cēsere est nūcupare Et censere. i. iudicare: ꝛ proprie de moribꝰ. Uñ hic censor/oris. i. iudex. Unde Galterus in alexandreidos lib. primo. Munerꝫ arguitur accepti censor iniquus. ¶ Construe. Ego censeo dū cōputo/ꝛ ego censeo dū nūcupo: ꝛ ego censeo dūmodo mores. Et conugatur censeo/es/sui/ere. situm/tu. penultima correpta. vñ⁹. Cēseo dat cēsum: sed itū sua cōpositiua: vt recenseo recēsitū. penultima correpta. Et censeo/est verbum actiuū.

Crepo

Dat crepo rūpo sono culpat sonat increpo signat

¶ Hic autor docet q̄ crepo/as. habet duas sīgtiones. Et increpo/pas. suum compositū habet duas sīgtiones. ¶ Crepo/as. idē est qđ rumpo/pis. Unde Ille suspensus crepuit medi⁹. i. ruptus fuit. Et idē est qđ sono/as. vñ. Crepuit seuis vngula cāpo. ¶ Itē sic increpo/as. idē est quod culpo/as. vnde Ouidius. Increpet vsq; licet tua cum tua dicar oportet. Licet increpet. i. licet culpet. ¶ Et idē est qđ sono/as. Uñ illud. Increpuitq; lira. i. sonuit. ¶ Con. Hoc verbū dat. i. sīgt rumpo/pis. a sono/as. ꝛ increpo/pas/pui/pare. pitū/pitu/pans/piturus. ꝟbū neutrū. ¶ Rūpo/pis/pi/rūpere/rmptū/ruptu in supino. verbum actiuū. ¶ Sono/nas/nare. sonitū/tu. in supinis verbū neutrū. Increpo increpas/increpaui/increpare/increpitū/tu. vel increpatū/ tu. in supinis verbum actiuum.

Circūuenio.

Qui fallit verbis aliquē circūuenit ille Et circūuento dum circundo loca multa

¶ Hic autor docet q̄ circūuento est equocū ad duo. Nā idē est qđ decipio/is vel fallo/is. vt hic. Ille suas multas circūuenit arte puellas: circūuenit. i. decipit vel fallit. ¶ Itē circūuenire est idē qđ circuire. Uñ horatiꝰ. Multa senē circūueniūt incommoda. i. multa incōmoda circundāt senē hominē ¶ Con. Ille circūuenit aliquē qui fallit cū ꝟbis suis. ꝛ ego circūuento loca multa dū circūdo ea. ¶ Fallo declinatur sic. Fallo lis/fefelli/fallere/sum/su. in supinis actiuum est. ¶ Circūuento/is. penul. cor. circūueni penultima producta circūuenire/circūueniendi/do/dnm. circūuentū/tu. verbum actiuū. ¶ Circumdo/das/circundedi penultima correpta. circundatum/tu. penultima correpta. actiuum est. ¶ Circūuento componitur de circū et vento.

Cogō Hec duo significat cogit compellit adunat.

¶ hic docet autor q cogo/gis. habet duas sigtiones. Nā idē est qō cōpellere: vt aliqs cogit me facere qō post penituit me fecisse. Et ibi. Currere cogit equū sub milite calcar acutū. cogit ibi. i. ꝓpellit. ¶ Itē cogere est adunare. i. colligere vel cōgregare: vt ibi. Tytere coge pecꝰ. coge. i. collige vel aduna. ¶ Itē Alanꝰ in anticlaudiano libro ꝓmo. Grāmatice partes dissutas cogit in vnū. cogit ibi. i. colligit. ¶ Con. Cogit sigt hec duo scz cōpellit q adunat. q ꝓtugatur sic. Cogo/gis/coegi/cogere/coactū/cru. in supnis verbū actiuum Et cōponitur de con q ago/gis. Sed cōpellit contugat sic. Compello/lis/cōpuli/ꝓpellere/ꝓpulsum/su. in supnis: ꝓponitur de con et pello/lis.

Colo/lis. Agros rus formam superos colit atqꝫ parentes
Hos arat/hic habitat/ornat/honorat/amat.

¶ hic docet autor q colo/lis. habet ḋnqꝫ sigtiones: vt ego colo ciuitatē. i. habito. Colo terrā. i. aro terrā. Colo formā. i. ono. Colo deum. i. veneror. Colo parētes. i. dilīgo parētes. ¶ Con. Aliqs colit agros. i. arat hos agros. Et aliquis colit rus. i. habitat hoc scz rus. Et aliqs colit formā. i. ornat eā. Et aliqs colit. i. veneratur/superos. i. sctōs. Atqꝫ p q/et aliqs colit parētes. i. amat eos. Colo flectitur sic. Colo/lis/colui/colere. cultum/tu. in supnis. actiuū est Sed qñ est idē qō arare vel habitare: tūc est neutrum.

Commendare Commendat laudat in tutelam quoqꝫ mandat

¶ hic docet autor q ꝓmēdo/das. hz duas sigtiones. Nā idē est qō laudare: vt ꝓmēdo fortia facta. i. laudo. ¶ Itē ꝓmēdare idē est qō in tutelā dare: vt ꝓmēdaui tibi res meas. i. in custodiā vel tutelā dedi vel mādaui res meas vobis: vt ibi. In manꝰ tuas dñe ꝓmēdo spiritū meū. ꝓmēdo. i. tutelā mādo tibi ¶ Con. Aliqs ꝓmēdat dū laudat quoqꝫ p q/et aliqs ꝓmēdat dū mādat aliqd in tutelā. Cōmendo/das. verbū actiuū. Et ꝓponitur de cō q mando/das.

Cōmitto. Committo iungo pecco trado facioqꝫ

¶ hic docet autor q ꝓmitto/tis. hz quatuor sigtiones. Nā idem est qō iungere: vt dle ꝓmittit tabulas. i. iūgit. Et ꝓmittere est peccare: vt ibi. Grecia ꝓmisit qñ p vellere misit. ꝓmisit. i. peccauit. Uel vt ibi. Sēcula adhuc ples qō ꝓmisere parētes. ꝓmisere. i. peccauerūt Et ꝓmittere est tradere. Ut vnꝰ dns ꝓmisit mihi beneficiū. i. tradidit. ¶ Itē ꝓmittere est facere: vt iste ꝓmisit plura bona. i. fecit. ¶ Con. Ego coinmitto. i. iungo. nē. Cōmitto/tis/misi/mittere. ꝓmissum/su. in supnis. ꝛbū actiuū: nisi qñ idē est qō peccare: q tūc est verbū neutrū. Et componitur de con/et mitto/tis.

Cōpono. Componit sedat sepelit facit ornat adunat

Compono rursum cum paruis comparo magna cõponere.

¶ Hic dicitur ab autore q cõpono nis. habet sex sigtiones. Nã idem est qđ sedare. i. pacificare. vt ille mũes nestor festinat cõponere. i. sedare lites. Unde horatius. Si nestor cõponere lites. Inter pelidẽ festinat. & inter atridẽ. i. agamennonẽ regẽ grecie. ¶ Itẽ cõponere est sepelire: vt ille est cõpositus in sepulchro. i. sepultus. ¶ Et cõponere est ornare: vt illa mulier est bene cõposita. i. bene ornata. ¶ Itẽ cõponere est adunare vel comparationẽ facere vel simulationẽ: vt iste cõponit magna paruis. i. cõparat magna paruis/simulat magna paruis: vt cõpono te tibi. i. simulo te tibi. ¶ Construe. Cõstructio satis leuis est. Cõpono/nis/cõposui/cõponere. compositũ/tu. verbũ actiuum. Et cõponitur de con/& pono/nis/posui/ponere.

Comparo dum simulo: comparo signat emo Cõparo.

¶ Hic autor docet q cõparo/as. habet duas sigtiones. Nã idẽ est qđ simulare: vt comparo te bono viro. id est simulo te bono viro. Unde gaufredus anglicus. Comparat exemplis proverbia sola venustas. ¶ Et comparare est idẽ qđ emere. Uñ in euãgelio. Uendidit ola q̃ habuit & cõparauit sibi agrũ. i. emit. Cõparo/ras. est actiuũ. Et cõponitur de con et paro/rare.

Cõditur vybs/conditur olus/sed conditur aurũ. Condere.

¶ Hic docet autor q conditur est equiuocũ ad duo. Deinde ponit differentiam inter cõditur cuius media corripitur et cõditur cuius media producitur. Dicẽs qđ conditur cuius media corripitur est idẽ qđ fit vl est factũ. vt vybs cõditur. i. fit vel est facta. ¶ Itẽ cõditur media correpta. i. abscõditur: vt aurũ conditur. i. abscõditur. Uel vt hic. Lustris cõditur vita. i. abscõditur. Sed conditur cuius media producitur est idẽ qđ sapit vel est sapidũ: vel est factũ sapidũ. Et hoc est melius: vt olus conditur. i. factũ est sapidũ. Unde alibi dicitur. Ut sit condita bene condita creditur esca. ¶ Et ibi est differentia inter condita cuius media producitur & cõdita cuius media corripitur. Condita cuius media producitur est idem quod sapida. Condita cuius media corripitur est idem quod facta.

¶ Unde Construe. Esca conditur condita. i. facta: vt sit bene ꝓdita. i. sapida

¶ Conditur vybs. Cõdor/conderis/cõditus sum/condi. est passiuũ: cuius actiuũ est cõdo/condis/condidi/condere/conditum/tu. in supinis media correpta. Et eodem modo ꝓtigatur conditur quod idẽ est qđ abscõditur. & vtrũq; est passiuũ. Et vtrũq; condo sez pro facere et abscõdere ꝓponitur de con: & do/das/dedi/dare. Sed cõditur cuius media ꝓducitur est passiuũ: cuius actiuum declinatur. Condo/dis/dui/dire. conditũ/tu. in supinis: media ꝓducta. & est verbũ quarte cõiugationis.

Conduco thalamos: caros conduco sodales Cõduco
Conducitq; meis hec medicina malis

Equiuoca magistri

¶ Hic autor docet q̄ cōduco/cis. habet tres sig̃tiones. Nā conduco. i. merce dē inducere. Un̄ in euāgelio tit. qz nemo nos cōducit. Et nota differentiam inter conducere et locare. Ille locat hospitiū q̄ preciū accipit de eo. ang. (take rente or hyre) Ille cōducit q̄ preciū pro eo dat. Un̄ scolares ꝙducūt hospitia: et burgēses locāt ea. Uersus. Qui locat ille capit: qui cōducit preciū dat Unde cōductitius/a/ū. i. equ⁹ cōductionis. Itē conducere. i. simul ducere: vt cōduco socios. i. simul duco. Itē cōducere est cōuenire: vt hec medicina conducit malis meis. i. conuenit malis meis. ¶ Con. Ego duco thalamos. i. cameras ꝛc. Cōduco/cis/duxi/ducere. ꝙductū/tu. in supinis. verbū actiuū nisi q̄n est idē qđ cōuenit: ꝛ tūc est neutrū ꝛ ꝙponit de cō ꝛ duco cis/duxi/ducere.

Confício. Conficiunt medici/reges sacriq̄ ministri
Hi miscent superant illi/sacrantq̄ sacriste.

¶ Hic docet autor q̄ cōficio hz tres sig̃tiones. Nā cōficere est idē qđ cōmiscere: vt medici conficiūt electuaria. i. miscēt. ang. (mengled) ¶ Et cōficere est superare: vt reges conficiūt hostes. i. reges superāt hostes. Un̄ Galterus in alexandreide. Confecit falsos cōfusa in carne ministros: cōfecit. i. superauit/ vel tormētauit: ꝛ sic conficere est tormētare ¶ Itē cōficere est sacrare: vt p̄sbiteri cōficiūt corp⁹ xpi. ¶ Con. Medici. ꝛc. cōficio cis/feci/ficere. fectū/tu. in supinis. actiuū est: ꝛ cōponitur de cō ꝛ facio/cis.

Cōuenio Conuenit accipitur pro pangit/ꝛ assimilatur
Pro coit atq̄ decet: compellat inest et oportet

¶ Hic autor docet q̄ ꝙuenire hz septē sig̃tiones. Nā idē est qđ pāgere. i. pāsci. ang. (to make conuenaunt) vt in euāgelio. Nonne ex denario cōuenisti mecū. i. pepegisti. ¶ Et idē est qđ assimulari: vt iste pānus conuenit illi. i. assimilatur: vt sic. Tui mores ꝙuenīt sibi. i. assimilātur ¶ Itē idē est qđ coire. i. simul venire. vt Cōuenerūt in vnū aduersus ꝛc. i. simul venerūr. ¶ Itē cōuenit idē est qđ decet: vt ibi. Cōuenit ire domū veniēti vespere nobis: cōuenit ibi. i. decet. ¶ Itē cōuenire. i. messe: vt alia ꝙuenit hoi. i. mest hoi. ¶ Et idē est qđ oportet: vt ꝙuenit magr̄m legere libū vel lectionē. i. oportet ¶ Et ꝓpter dictas sig̃tiones cōuenire est idē qđ alloqui: vt cōuenio vos o iudei. Cōuenire est ꝙgruere: vt ille nō ꝙuenit mihi. i. nō ꝙgruit. ¶ Itē cōuenire. i. exigere aliqđ ab aliquo: vt ꝙuenio rē meā a te. i. exigo rem meā a te. ¶ Itē ꝙuenire est adunare. i. colligere: vt cōuenio pecudes. i. colligo in vnū. ¶ Itē nota q̄ conuenio ꝓ istis quatuor sig̃tionib⁹ scz alloq̄/ exigere/adunare/ ad placitū vocare est actiuū. in aliis sig̃tionib⁹ est neutrū. ¶ Itē ꝙuenit p oportet est impersonale. ¶ Itē ꝙuenit est idē qđ contingit: vt in p̄phīo. Cōuenit vt nostros queris quasi nescia casus. Cōuenio/nis/conueni/ꝙuenire/ꝙuentū/tu. ꝛ ꝙponitur de con: ꝛ venio/venis.

Corripio Corripio breuio castigo simul capioq̄

¶ Hic docet autor q̄ corripio/is. habet tres sig̃tiones. Nā idē est qđ breuiare

vt ibi. Usq; modo sicut casus mō modo leui. i. sinistri casus. Sūt verba hec cube vt orantis Junonē deā. Uñ in carmine de troiano excidio. Qō super est cui corripe sine breui. corripe. i. brevia. ꝛ ꝺr ista syllaba corripitur. i. breuiat. ¶ Et est idē qō castigare: vt ibi. Corripe stultū et ipse odio habebit te. Uel aliter. Corripias stultū te nō dimittit multū. ¶ Et est idē qō capere simul capere. ¶ Corripio/pis/pui/pere. reptū/tu. in supino. verbū actiuū. ꝛ componitur de con et rapio/pis.

Constat. i. emittitur/permanet/estq; palam — **Cōstare**

¶ hic autor docet q; cōsto/as. habet tres sig̃tiones. Nā idē est qō emere p certo precio. Ut ista res cōstat trib⁹ denarijs: vel ꝓstat tanti. ¶ Nota q; consto/as. sig̃ns preciū ꝓstruit cū gtō casu vel ablō: vt equ⁹ cōstitit mihi q̄draginta solidis vel solidoꝝ. Et est idē qō ꝑmanere: vt de⁹ ꝓstat ꝛeternū. ¶ Et ꝓstat. i. palā est: ꝛ tūc multotiēs est impsonale. vt ¶ cōstat q; de⁹ est. ¶ Con. Cōstat. i. qō emitur: ꝛ sic de alijs. Cōsto/as/ꝓstiti/are. ꝓstitutū: tu. ꝛ raro cōstatū/tu. ꝟbū neutrū est. Itē ꝓstare. i. existere: vt dom⁹ cōstat ex tecto ꝛ pariete ꝛ fundamēto. i. ꝓstituta est. Et idē est qō perseuerare: vt ille ꝓstat in proposito. i. perseuerat.

Consulo consiliū querens: pariterq; ministrās — **Consulo.**
Consulo te rogitans: tibi consulo consilium do

¶ hic docet autor q; ꝓsulo/lis. est equocū ad duo. Qz in vna sig̃tione. i. querere ꝓsiliū. ang. (to aske coūseyll) ab aliquo: ꝛ tūc ꝓstruitur cū actō casu sig̃nterem a quo consiliū queritur: vt consulo te super vno dubio. i. quero consiliū a te super re dubia. ¶ Et est idē qō dare consiliū: ꝛ tūc cōstruitur cū dtō sig̃nterem cui datur ꝓsiliū: vt cōsulo tibi ne offendas deū. i. do tibi consiliū: ꝛ tunc est verbū neutrū. sed qñ cōstruitur cū actō est ꝟbū actiuū. ¶ Con. Ego querens consiliū cōsulo: q; pro ꝛ ego ministrās. i. dās consiliū consulo te. Deinde docet quem casum regit consulo qñ est idē quod querere consiliū. Et quem casum regit consulo qñ est idē quod dare ꝓsiliū dicens. Ego rogitās. i. querens consilium consulo/te. Et sic patet q; in tali sig̃tione construitur cū actō casu. Et ego dans ꝓsiliū consulo tibi. ꝛ sic patet q; in illa sig̃tione construitur cū dtō casu. Consulo/lis/lui/sultū/tu.

Consultor rogitat: consultus consilium dat — **Cōsultor.** **Cōsultus**

¶ Autor ponit hic differentiā inter hic cōsultor/oris. ꝛ hic ꝓsultus/ti. dicēs. q; consultor est ille qui querit ꝓsiliū. Sz cōsultus/ti. est ille q; dat ꝓsiliū. Et potest adiectiue declinari: vt consult⁹/a/ū. sapiens. ꝛ cōparatur cōsultus/tior/tissim⁹. Et etiā potest esse participiū de ꝓsulor/eris. consultus sum. ¶ Con. Consultor rogat. i. petit ꝓsiliū/et consultus dat consilium.

Argumentando tibi concludo te benedico
Sed te concludo cum rem te in menia claudo — **Cōcludo.**

¶ hic ponit autor q hoc verbū concludo habet duas sigtiones. Nā cōcludere est aliquē argumētando vincere ⁊ tūc ꝓstruit cū actō casu: vt ꝓcludā te. i. argumentādo vincā te. ¶ Itē cōcludere est aliquē claudere in domo vel in carcere vel in castro: ⁊ tūc est ꝟbū actuū. ⁊ ꝓstruit etiā cū actō casu: vt ꝓcludā te in domo ne possis exire. ¶ Con. Ego dico bene ꝓcludo te argumentando tibi: sez tecū: sed dico bene ꝓcludo te: cū claudo te inter menia. i. inter muros sez in domo vel in carcere vel i castro. Itē ꝓcludo/is/clausi/clausum/su. cōponitur de con et claudo/dis.

Contēdo. Contendit certat/conatur diuidit effert

Uersꝰ de maria.

¶ Autor docet hic q ꝓtēdo/dis. habet quatuor sigtiones. Nā ꝓtēdere. i. certare vel litigare. ang. (to stryue) Uñ catho. Cōtra ꝟbosos noli ꝓtēdere ꝟbis Et in tali sigtione cōstruitur cū dtō casu vel ablō mediante ista prepōne cū ita q ille drūs vel ablatiuus sigt rem cū qua fit cōtētio. vt volo cōtendere tibi vel tecum in forti tudine vtrumq; ōr. Et hoc idem facit certo / tas. qñ sigt ꝓtēdere. Uñ in aurora. Colli planic es cū albedine certat oloꝛi. Siue niꝛi vallo q̄ pede trita fuit. Et loq̄tur de albedine scte marie virginis. Dicit q planicies colli sui. i. collū suū certat. i. cōtēdit oloꝛi i. cigno. i cū olore in albedine. Siue certat niui. i. cū niue q̄ nullo pede fuit trita. i. calcata. ¶ Et est conari. Ut iste ꝓtēdit vincere. i. conat vincere. ¶ Et est diuidere. vñ Horatꝰ. Nō q̄si domo ꝓtēdere callidꝰ ostro. ꝓtēdere. i. diuidere. ¶ Itē idē est qđ excedere. vñ Statiꝰ. Atq; equū menibꝰ orbē ꝓsiluis armisq; potēs ꝓtēdit vires ꝓtēdit. i. excedit. ¶ Con. Contendit certat. i. aliqs ꝓtēdit cū certat. Et sic de aliis. Cōtendit ꝑ certare et conari est neutrū: ꝑm alias duas sigtiones est actuū: ⁊ declinat contēdo/dis/ꝓtēdi/dere. contentū/tu. vel ꝓtēsum/su. in supinis. ¶ Itē ꝓtēdere est simul ire ⁊ simul tēdere. ⁊ cōponitur de cō: et tēdo/dis/tetēdi/dere. qđ facit tensum/su. et tentū/tu. in supinis ꝑm Hugut.

Cōtigere. Contingit notat euentum contingere tactum

¶ hic autor docet q ꝓtingo/gis habet duas sigtiones. Nā idē est qđ euenire: vt ille cōtingit mihi male. i. euenit vel accidit. Et in eadē sigtione sumit aliqñ impsonaliter: vt ꝓtingit nobisꝰ vel vobis ire in cāpos/vel ꝓtingit dum ire in cāpos. ¶ Itē contingere. i. tāgere. vt illud factū ꝓtingit ꝓsonā veltrā: ⁊ est verbū actuū ⁊ cōstruitur cū actō casu. Sed in ista sigtione est neutrū ⁊ cōstruitur cū dtō. ¶ Con. Hoc verbū ꝓtingit notat tactū. i. idē est qđ tāgo/gis/tetigi/tāgere. Et declinatur ꝓtingo/gis/cōtigi media correpta ꝓtactū/tu. in supinis. Et cōponitur de con et tango/gis/tetigi/tangere.

Curo Hec tria signat curo/medeoꝛ/volo/pasco

¶ hic autor docet q curo/as. habet tres sigtiones. Nā curare est idē qđ mederi vel sanare: vt medicꝰ curauit egrū. i. sanauit. Et curo est idem qđ volo. i. desidero. Un quidā. Qđ ego desidero curo. i. curo illud qđ desidero. Itē idē est qđ pascere. Unde Catho. Familiam tuā cura. i. pasce. ¶ Construe. hoc verbū curo/as. signat hec tria sez medeoꝛ volo pasco. Medeoꝛ/eris/medicatus sum mederi. verbum deponens. ⁊ caret circūlocutione ꝑteriti. Sz acti:

pit mutuo a medeor/aris. ¶ Pasco/cis/pauī/pascere.pastū/tu. in supinis. verbū actiuū. Et ōr curo de hec cura/re.

Dactilus est digitꝰ pes metricꝰ est quoq; fructꝰ Dactilus

¶ hic docet autor q hic dactulus/li. habet tres sīgtiones. Nā idem est qđ digitus. Dicitur enī a dactīlo grece qđ est digitus latine. ¶ Item dactilus est quidā pes metricus constās ex vna longa p̄cedēte: ꝛ duab⁹ brcuib⁹ subsequentib⁹: vt gaudia. ¶ Itē dactilus est fructꝰ palmarū: qī simillimū dem digitoꝝ imitari videtur. ang. (a date). ¶ Construe. Dactilus est digitus/et est pes metricus: ꝛ est fructus.

Dragma melos pondus sī dragme sit genitiuus Dragma
Questio fit dragma cum dragmatis est genitiuꝰ
Dracma notās pōdꝰ stateris pars quarta vocat. Dracma.

¶ hic ponit autor eq̄uocationem i ista dictione dragma. Et post ponit differētiā inter dragma/me. femininī gn̄is ꝛ p̄me declinationis. Et hoc dragma/tis. tertie declinationis. Dicens q hec dragma/me. femininī gn̄is ꝛ p̄me declinationis signat duo. Nā idem est qđ melos/lodis. vel hoc melos indeclinabile. i. dulcis cātilena: vel dulcis modulatio. angl. (a songe). Et sic tali modo stat dragma ibi vbi canit ecclesia. Frequentare nobis dulcia cātica dragmatis: dragmatȝ. i. dulcib⁹ modulationib⁹. Itē hec dragma/me. est quoddā pondꝰ: vt scribitur Machabeoꝝ. Duodecim dragmas argēti misit Hierosolimam. ꝛc. Uñ⁹. Dat scrupulus nummū: nūmos tres dragma: sed octo Uncia dat dragmatis duodena: sed vncia libra. Isti ꝟsus docēt certa pōdera. Scrupulus est pondꝰ vnꝰ nūmi. Dragma est pondꝰ trīū nūmoꝝ. Uncia est pondꝰ octo dragmarū. Et duodecim ꝟstituūt vnā libra. Sz hoc dragma/tis. neutri gn̄is ꝛ tertie declinationis. est questio siue interrogatio. vñ quod dam genꝰ loquendi ōr dragmaticū: quasi sit interrogatiuū ꝛ responsiuū per p̄sonas introductas. Ut in therentio. ¶ Construe. Dragma est melos. i. dulcis cātilena vel modulatio ꝛ pondꝰ cū dragme sit gēus eius. Et dragma sit idem qđ questio. cū dragmatȝ sit gēus ¶ Dracma notās pondꝰ ꝛc. Item docet autor q dracma qđ est pondꝰ est quarta pars stateris. Et nota q hic stater/teris. fm autorem istū corripit penultimā in gēo. Hugut vero ōr q p̄ducit penultimam in genitiuo: videlicet hic stater. Unde hec statera re. media p̄ducta. Et est statera lingua trutine. ¶ Stater/stateris. medietas vncie. Uñ⁹. Recte dicetur stater vncia si medietur. Unde si vncia ponderat vigintiquatuoꝝ denarios: medietas illius est duodecim denarii: qui faciūt staterē Uñ dragma est pondus trium denariorū: q tres denarii sunt quarta pars duodecim denariorū: q faciunt staterem. ¶ Construe illum versum. Dracma notans. i. significās pondus vocatur quarta pars stateris. Hugut. dicit q dracma/me. per c/ est quoddam pondus scz octana pars vncie. Sed hoc dragma/tis. per g/ tertie declinationis est questio licut superius dicit. Sed prior lustera magis placet.

Dictatoꝝ notat officium/dictatoꝝ honorem Dictatoꝝ.

¶ hic docet autor q dictator habet duas sigtiones. Nã sigt illũ q dictat litteras vel exercet officiũ dictandi. Sicut est ille q dictat lras papales: qr tale officiũ est in curia romana. ¶ Itẽ dictator est nomẽ dignitatis: qr dictatores olim dicebãtur principes. Vñ iulius cesar dicebatur dictator. ¶ Con. Dictator notat officiũ r dictator notat honorẽ: vt dictũ est. ¶ hic dictator oris. nomẽ ꝟbale formatũ a ꝑmo supino illi⁹ ꝟbi dicto as. dictatũ. ũ i or fit dictator.

Dieta/te **Estq; dieta cibus moderatus/iterq; diei**

¶ Autor hic docet q dieta/te. hz duas sigtiones. Nã dieta est sufficiẽs cib⁹ pro vno die cuilibet siue sit sanus/siue infirm⁹. Uel ꝓm philicos dieta est cõpetẽs obseruãtia ciboꝝ sani hois similiter et equi. Dieta est itineratio vnius diei. Vñ dieto/as. i. q diem ire. angl. (to iourne). Et ꝺr de dies diei. ¶ Construe. Dieta est cib⁹ moderatus: q; pro r/et est iter vnius diei. hoc iter. grõ itineris. dtõ itineri. actõ iter. vctõ iter. ablatiuo itinere. itinera tẽ. in plali.

Dies **Est clarus vel clara dies/clariq; dies sunt**

¶ hic autor docet q dies est equocũ: r hoc propter diuersitatẽ gẽm. Nã qñ est masculini gẽris tũc sigt certitudinẽ. Ut sic. Isto die fui Londonijs. r quãdo est femnini gẽris incertitudinẽ significat: vt hic. Dies illa dies ire: qr dies illa est incerta. Potest vel aliter dici q ille ꝟbus est doctrinalis: nõ equiuocus. docet enj q dies in singulari est dubij gẽris: r significatur cũ dicit. Est clarus vel clara dies. Et declinatur. hic vel hec dies: sed in plurali est tñ masculini gẽris qñ innuitur cũ ꝺr. Clariq; dies sunt. id est dies in plurali est masculini gẽris.: r nõ clare. i. femnini gẽris. Vñ in doctrinali scribit. hic dabit hec ve dies: dant hi tantũmodo plures.

Disc⁹/ci. **Est discus ludus/lectternum/mensa parapsis**
Discus et auroza/tibi sit discus quoq; mappa

¶ hic autor docet q disc⁹ habet sex sigtiones. Nã est quidã lud⁹ q est in plãbeis scutellis q; ꝓiecta fuerãt in aerẽ: r ipa scutella plũbea cũ q; ludebatur dicebatur disc⁹. ang. (a coyte) ¶ Et est idẽ qñ lectternũ. i. lectrũ sup qñ clerici legũt i ecclesia epistolas/lectiones: r hmõi. r hic disc⁹ ꝺr de disco c(. qr ibi discit illud qñ legitur. Et disc⁹ est mẽsa sup quã comedit. r hoc ꝓprie ꝓm hugut. q figurã q; ꝺr Metonomia et est qñ continẽs ponitur ꝓ contẽto: vt si mẽsa poneretur ꝓ disco: vel qñ ꝛtentũ ponitur pro cõtinẽte: vt hic vbi disc⁹ ponit ꝓ mẽsa. Itẽ disc⁹ est auroza: r tũc ꝺr a discutio/tis. qr tũc nebule discutiuntur. i. dimouẽtur ab inuicẽ. Itẽ disc⁹ ponitur ꝓ mappa. ang. (a tablecloth) Et hoc ꝓprie sic qñ ponitur pro mẽsa ¶ Cõstructio patet. Hic discus/ci. ꝺr de discus indeclinabile. i. rotũdũ vt rotũditas. Hec parapsis/parapsidis. ꝺr a par paris. r hec apsida/de. i. latus/eris. r est vas quadrangulũ r quadrilatũ: qñ paribꝰ apsidis. i. lateribꝰ: r mutatur b in p: r scribitur cũ ps. Et hic ponitur ꝓ scutella que disc⁹ est ꝓprie. Et illud vas est q; seruitur in mẽsa de carnibus vel potagijs: vel hmõi. Vñ Juuena. Qui multa magnaq; parapside cenat.

Est tria discrimen/diuisio glabra periclum

discrimē.

¶ hic autor docet q hoc nomē discrimē/mis. habet tres sigtiones. Nā idem est quod diuisio. Un discrimino as/are. i. dividere. Et discrimē est idē qđ glabra. angl. (the shed of the heed. Et discrimē. i. periculū. Un Theodol⁹. Nec si perficiāt vite discrimina curāt. ¶ Con. Discrimē est. i. sigt tria scz ista. hec diuisio/onis. hec glabra. ang. (a scall) hoc periclū/cli. per sincopā.

Est dolus equiuocū dolus est prudētia seu fraus
Huius origo dolat/sit tibi siue dolet

Dolus

¶ hic autor docet q dolus/li. est equocū ad duo. Nā idē est qđ prudētia vel ars egregie vel subtiliter doladi. Un dolare. i. subtiliter scindere in ligno cū instrumēto ferreo. Et tūc dolus derivatur a dolo/las/lare. qđ superi⁹ exponitur. Et dolus. i. fraus. vñ dolosus/a/ū. vt iste est dolosus. i. decipiēs q plen⁹ dolis. i. fraudib⁹: q tūc dolus ōr de dolco/es. sm istū autorē.

Dicitur aula domus/turba ministra domus.

Domus.

¶ hic autor docet q hec dom⁹ hz duas sigtiones. Nā idē est qđ edes vel aula in q̄ qs habitat ¶ Dom⁹. i. familia dom⁹. angl. (the houshold) Un ōr. Tota dom⁹ exiuit p fenestrā. i. tota familia. ¶ Con. Domus ōr aula: q dom⁹ ōr turba ministra ministrās. i. seruiēs magro vel dño suo. Wagister/tra/trum

Deficio neutrum tibi sit significando fatiscor
Passiuumq dabit tibi respuo significabit

Deficio.

¶ Autor hic docet q deficio/cis. habet duas sigtiones: trāsitiuā scz q absolutā. Nā deficio/cis. est idē qđ defectū pati vl deesse: vt iste lapis deficit. Deficere. i. destruere/derelinqre/respuere. vt ille deficit me. i. derelinqt vel destituit vel respuit. Un Horati⁹. Sectantē lenta nerui deficiūt. i. destituunt. ¶ In p̄ma sigtione deficere. i. defectū pati vel deesse est neutrū q absolutū. Sz in scōa sigtione est transitiuū q hz passiuū scz deficior/eris/defectus/defici. i. destitui vel derelinqui ¶ Con. Deficio ūt ꝟbū neutrū significādo illud qđ fatiscor/eris/fessus sum/fatisci. ꝟbū deponēs q est idē quod desinere vel deficere. Sed Hugut. dicit q nos dicim⁹ fatisco/cis/fatiscere quod antiqui non dicebāt: sed fatiscor/eris/fessus sum/fatisci: quod q nos dicim⁹. Et sic videt q hic dz dici fatisco q nō fatiscor. ¶ Passiuūq dabit con q p q: deficio dabit passiuū: sino tabit. i. significabit idē quod respuo/is. i. refutare derelinquere Def..io/cis/ere/defectū/tu. cōponitur a de q facio/cis.

Deuoueo spondens/et deuoueo maledicens

Deuoueo

¶ hic autor docet q deuouco/es. habet duas significationes. Primo. i. spō-

dere/promittere: vt deuoueo tibi vnū equū. i. pmitto. Et deuouere. i. maledicere. ang. (to curse) vt deuouco detractores. i. maledico. vñ Ouid. Theseā deouit q̄ te dimittere nollē. ¶ Con. Ego spondēs deouco. i. pmitto: ⁊ ego maledicēs deouco. Et cōiugatur deouco/es. media correpta. deoui media pducta. deotū/tu. in supino. ⁊ in vtraq; sig̃tione est actiū: ⁊ cōponitur cū de ⁊ vouco/ues/voui/votū.

Deuotus Deuotus humilis/execratusq; benignus

¶ Hic autor docet q̄ hoc nomē deuot⁹/a/ū. equocatur ad tria. Nā est idem quod hic et hec humilis/⁊ hoc le. Ut iste bon⁹ homo est nō arrogās: sed deuotus. i. humilis nō superb⁹. Et est idē qđ execratus/a/ū. i. maledictus/a/ū. vt dyabolus est deuot⁹. i. maledict⁹. ¶ Deuotus. i. benign⁹: vt iste est deuotus homo. i. benign⁹. ¶ Cōstructio ptz. Deuot⁹ ꝺr a deouco / deouues. ⁊c.

demolior. Diruo/rodo/paro/demolior hec tria signat.

¶ Hic autor docet q̄ demolior/tris. equocatur ad tria. Nā idē est qđ diruere. vt rex castra hostiū demolitur. i. dirui vel deiicit. ¶ Demoliri. i. rodere vt vestes meas nulla tinea demolitur. i. rodit. ¶ Demoliri. i. parare. vt inimic⁹ meus mihi demolit insidias. ¶ Con. hoc ꝟbū demolior sig̃t hec tria. s. diruo. i. deiicio/rodo/⁊ paro as. Et cōiugatur demolior iris demolitus sum iri verbū deponēs. Et cōponitur de de et molior moliris. i. cū difficultate conari ⁊ proprie de reb⁹: ⁊ molari. i. machinari/parare/fabricare/excogitare/ disponere cū difficultate aliq̄d facere vel ingeniose facere. Ūñ hic molitor/ oris. i. artifex vel fabricator. Ūñ Ouid⁹ nono methamor. Primūq; ptratis molitor. Jason fuit prim⁹ fabricator nauis: ⁊ ōr de molior/iris. Hec moles/ molis. i. difficultas/magnitudo/magnum pondus.

Depono. deponitor Deponit certans/commēdans atq; ministrans.
Depositor pr̄obat hoc/sic quoq; depositum.
Est homo depositor qui pr̄e me fercula ponit
Depositarius est pr̄o quo ponuntur ēdenda.

¶ Hic docet autor equiuocationē in hoc ꝟbo deponit dicēs q̄ equocatur ad tria. Nā deponere. i. certare: vt volo in equla illa tecū deponere. vñ Virg. in buccolicis. De grege nō ausim quicq; deponere tecū. Et est idē qđ cōmēdare. i. in custodiā vel tutelā mādare. Dūposui apud te res meas seruādas. i. cōmendā. ¶ Deponere. i. ministrare: siꝛ subsidiū dare: vt diens ministrās deponit res suas. Itē dicim⁹ illi deponāt p̄ aduersario tuo. i. ministrāt vel auxiliū dāt. ¶ Depositor. ⁊c. Hic autor pr̄obat q̄ deponere est idē quod commēdare: dicēs q̄ hic depositor/oris. nomē verbale est idem quod commēdator/tris. hoc depositū/ti. i. res cōmendata in tutelam. angli. (a wedde). Que quidē duo nomina descendūt ab hoc verbo depono/is. ⁊ pbāt illam significationem q̄ depono est idem quod commendo. Ūñ apost⁹. Potēs est homi-

nus seruare depositū meū.i.cōmendationē vel rem cōmendatā sibi in tutelam. ¶ Est homo.rē. Hic docet autor equocationē istī⁹ dictionis depositor. Postea ponit differentiā inter hic depositor/et hic depositarī⁹. Dicit ergo m ꝓmo q⁹ depositor habet duas sig̃tiones. Nā depositor in vna sig̃tione est ille q̄ ponit fercula in mēsa ante dōm suū q̄ alio nolle ꝓ discofer⁹. Et dicitur de discus/disci.et fero/fers.quasi discū ferēs. Et depositor est idē qđ cōmēdator: vt superī⁹ exponitur. Et depositarī⁹ est ille ante quem ponūtur fercula:sicut dns vel aliquis alī⁹ sedēs in mensa cui seruitur ferculis. Depositarī⁹ dicitur etiā ille cui aliqđ fide cōmendatur rē. Depono/is/deposuere/depositū/depositu.in supinis.actiuū est fm hugut. Deponere.i.deorsum a sede vl a dignitate ponere.

Deprecor vt dicam deprīuat et auget ibidem Deprecor ore deum mortē quoq; deprecor idem. Deprecor

¶ hic docet autor q⁹ hoc ꝟbū deprecor habet duas sig̃tiones. Nā deprecari in vna sig̃tione est idē qđ orare vel valde ꝓcari. Et in alia sig̃tione est idē qđ nō precari.vel odire vel precare aliqđ abesse. Et causa istī⁹ diuersē sig̃tionis est hec prepositio de/que in cōpositione veniens aliq̄n auget sig̃tionem dictionis cū qua cōponitur:et aliquando mīnuit vel prīuat significationem. Unde in vna sig̃tione deprecor.i.valde precor:et tūc ista prepositio de auget significationē illius verbi in alia sig̃tione deprecor.i.nō precor:et tūc deprīuat significationē illius verbi. ¶ Con. Ut dicā.i.si dicā deprecor: ista prepositio de prīuat.i.negat et auget ibidē sig̃tionē illius verbi deprecor.rē. Iste versꝰ est Ouidii in her oidū:et autor innuit eū ad probandū q⁹ de prepositio aliq̄n prīuat:et aliq̄n auget:qr in illo versu vtroq; modo hoc ꝟbū deprecor tenet. ¶ Construe. Ego deprecor.i.valde precor ore meo deū: mortē tūc deprecor mortē.i.odio mortē:vel precor deū vt non moriar. ¶ Et nota ibi q⁹ depcor cōstruitur cū duplici actō:qr est verbū veheмēter transitiuum.

Destino prōpono prōmitto destino pono Destino.

Autor hic docet q⁹ destino/nas.habet duas sig̃tiones. Nā destinare.i. proponere. Ut opⁱ illud facere destinaui.i.proposui. Et destinare.i.promittere vt destino tibi hanc rē.i.promitto. Et est destinare illud idē qđ ponere:vt sua tū destinat futura.i.ponit. Aliter pōt dici q⁹ destinare nō habet nisi duas significationes fm autorem istū.i.proponere et mittere et tunc ꝓmitto sunt due dictiones. Et tūc construe versum sic. Ego destino tibi equū.i. mitto/et hoc mihi placet:licet alii aliter sentiant. ¶ hugut. dicit q⁹ destino/nas.i.ligare/mittere/deputare/ascribere/significare. Et componitur de de interposita s/et teneo/tenes.et est actiuum.

Hec dico significat confirmo copulo sacro. Dico

¶ hic docet autor q⁹ dico/dicas habet tres sig̃tiones. Nā idem est qđ cōfirmare. Ut facta tua dico.i.confirmo. Dicare.i.copulare. Unde Virg. Connubio iungam stabili propriamq; dicabo.i.copulabo.

¶ Et dico.i.sacrare:qđ patet per eius compositū dedico/as. qđ idē est qđ sacrare:vt ecclesia dedicata est.i. sacrata ¶ Con. Dico sīgt hec sex verba confirmo/copulo/sacro. Et declinatur. Dico/dicas/dicaui/dicare ꝟbū prime cōiugationis:t est actiuū. Hugut. dicit q dicare est etiā idē qđ vomere t corripit di.i. primā syllabā. Sed dico/dicis/dixi/dicere ꝓducit hāc syllabā di.

Digero. Digero dispono/computo soluoqz cibum.

¶ hic docet autor q hoc ꝟbū digero/ris. habet tres sīgtiones. Nā digerere est disponere. Unde Uirg. Et digerit ola calcas.i. ille puerēs homo calcas/digerit.i. disponit ola. ¶ Itē digerere.i. cōputare:t ꝓprie q digitos sicut faciūt lombardi. Ut cōputista digerit.i. cōputat. Et digerere.i. cibū soluere in stomacho. Uñ hec digestio/onis.i. cibi solutio. Est enī digestio separatio puri ab impuro. Con. Ego digero vel dispono:t sic de aliis. Digerere ꝟm Hug. .i. explicare/describere/vel in vnū ordinare vel exponere vel diuidere/ordinare vel enacuare/ebrietatē deponere. Et cōiugatur digero/digerꝭ/digessi digerere/digestū/digestu in supinis:t est actiuū. Et cōponitur de di prepositione inseparabili:t gero/geris/gessi/gerere:qđ idē est qđ facere vel administrare.

Diluo Diluit infirmat/distempero sordida purgat

¶ hic dicit autor q diluo/is. equocatur ad tria. Nā diluere est infirmare. angli.(to loose) vt qñ ifa diluitur aliq̄ humore supueniēte/diluitur.i. infirmatur. vel sic. Ego nō possum illud emplastrū diluere de meo vicere. ¶ Et idē est qđ disperare: vt illi colores diluūtur.i. disperētur. ¶ Et idē est quod purgare sordida: vt etiā essemus diluti a peccatis. ¶ Diluere ꝟm Hugut.i. delauare vel delanādo destruere/delere vel purgare/vel cōmiscere/vel disperare/liquare. Et cōiugatur diluo/is/dilui/diluere/dilutū/tu. penultima correpta: vel dilutū/tu. penul. producta. Unde dilut9 ta/tū. penultima ꝓducta:t est actiuū. ¶ Con. hoc ꝟbū diluit.i. sīgt ista. Infirmat ꝛc.

Dispēso. Pzouidet expensis dispensans et miseretur.

¶ hic docet actor q dispēsare est equocū ad duo. Nā dispēsare.i. prouidere disponere/dispdere/deliberare. ¶ Itē dispēsare est misereri/indulgere. Uñ hec dispēsatio/onis.t est dispēsatio debite pene relaxatio exactu misericordie puenīēs: vt dñs papa dispēsat cū aliquo illegitimo: vt possit ordinari in presbiterū vel episcopū vel prelatū. ¶ Con. Aliquis dispensans pnidet exp'sis.i. expēsis suis expendēdo eas sicut decet t prodest. Et aliquis dispensans.i. habēs misericordiā miseretur alicui. Dispenso/as. frequentatiuū de dispendo/dispendis.i. largiter expendere.

Do/das. Hec tria do signat/concedo/prebeo/dico

¶ hic docet autor q hoc ꝟbū do/das habet tres sīgtiones. Primo. id est cōcedere: vt do tibi hanc propositionem quo curris. Uel tbi. Da quesumus

omnipotēs dē⁹ da.i. cōcede. ¶ Dare.i. prebere: vt ibi. Date ⁊ dabit vobis. ¶ Dare.i. dicere. Uirg. Sz tñ iste dē⁹ qs sit da tytere nobis ¶ Con. hoc verbū do sīgt hec tria: scz ℔ba concedo/is. prebeo/es. dico/is. Nota q̄ ista syllaba da vbiq; corripitur in do/das. ⁊ uis cōpositē qñ alia syllaba sequtur: vt dare/datur⁹/dabat/circūdare/circūdat⁹/circūdabo penultima correpta. Dodas est actiuum.

Qui donat prebet: pariter qui donat honorat

Donare.

¶ hic autor docet q̄ donare habet duas sīgtiones. Nā idem est qđ prebere: vt ipse donauit illi ecclesiā. Donare.i. honorare. Unū horati⁹. Peccatū satis et donatū iam rude queris: donatū.i. honoratū. ¶ Cōstrue. Ille q̄ donat prebet: pariter qui donat honorat.

Edilis custos edis: sacrista curilis atq;.

Edilis

¶ Nota differētiā inter edilis ⁊ edilis: ꝺt hic q̄ edilis est maior scz ille q̄ preest edib⁹. Sed hic et hec edilis/⁊ hoc le.i. comestibilis. Unū architri. Inter vētricolas versatur questio pisce. Quis colit meliore lacus: qs fertilis aer. Altilib⁹ q̄ terra seras ꝓducat edules. edules.i. comestibiles. vñ Garlādia. Edilis diues: sed edilis est gratis ad esum. ℣ In ista illa parte in q̄ autor tractauit de eq̄ocis incipientib⁹ ab hac lra d/hic incipit tractare de eq̄oc̄ incipientib⁹ ab ista lra e. Primo agit de eq̄ocatione istius dictionis hic edilis/lis. dicēs q̄ eq̄ocat ad tria. Nā edilis.i. custos editū vel edis in absentia dñi qualis est ille q̄ custodit palatiū regis vel manerii alicui⁹ dñi. ¶ Itē edilis .i. sacrista ille scz q̄ preest custodie ecclesie vel tēpli. Unde illud. Rogabāt edilem vt oratorii⁹ aperiret. ¶ Itē edilis.i. curilis quasi ꝺuxta alios curilis. ⁊ est nomē dignitatis q̄ olim rome circueret ciuitatē ⁊ exploraret si aliquē dom⁹ essent rumose quas iratus fieri faceret emēdari ne essent dedecori ciuitati. Ad hs ꝓtinebat officiū ꝓspicere ne morbose carnes a carnificib⁹ viderētur: ne etia morbosa alia intrarēt ciuitatē vel curiā vel capitoliū regis vel imperatoris: ne aerē illi corrūperēt. ¶ Con. Edilis est custos edis. ⁊ est sacrista atq; curilis. ⁊ ꝺr curilis de hec curia/rie. qr ad talē dignitatē eligebatur vn⁹ de curia regis vel imperatoris. Edilis ꝺr de hec edis/edis. Et pōt declinari hic ⁊ hec edilis: et hoc le. aliq̄d pertinens ad edem.

Euentus casus: euentus sit tibi finis.

Euentus

¶ hic autor docet q̄ euētus ht duas sīgtiones. Nā idē est qđ casus: vt hoc mihi accidit ab euētu.i. casu ¶ Et est idē qđ finis. Unū Ouidi⁹. Quisqs ab euētu facta notāda putet. i. q̄quis putet facta sua notāda ab euētu.i. a fine. ¶ Con. Euētus sit tibi casus. i. fortunatus ⁊ euētus sit tibi finis.

Electrū gūmi gemmam notat atq; metallum

Electrum

¶ hic docet autor q̄ electrū/tri. habet tres sīgtiones. nā electrū ꝺr quoddā genus gūmi qđ stillat de arboribus. angl. (gūme) Ouidi. Inde fluunt lachrime stillataq; sole rigescunt. Inde armis electra nouis. ¶ Electrum est quedam

gemmꝫ ꝙ puenit ex illo gũmi postꝫ calore solis fuerit indurat̃. Itẽ electꝫ est quoddã metall̃. angl. (peautre) hñs tertiã partẽ auri ⁊ quartã partẽ argẽti qđ aliqñ inuenitur in venis terre: ⁊ tũc dr naturale. Aliqñ cõponitur ex illis duob⁹ metallis ꝓiũctis. i. cõmixtis ad inuicẽ: ⁊ tũc dr artificiale. Sz naturale lõge melꝰ est artificiali: vt dicit Ysidor⁹. ¶ Cõstrue. Electr̃ nota t gũmi ⁊ gemmã ⁊ metall̃. Hoc gũmi indeclinabile generaliter est oẽ illꝫ quod fluit ⁊ stillat ab arboribꝰ: ⁊ dr de hec gutta/te. ¶ Electr̃ dr ab elios qđ est sol: qr ad radiũ solis positi clarius auro ⁊ argẽto fulget ⁊ refulget.

Elenchus Laus syllogismus: lapis est pꝛecios⁹ elenchus

¶ Hic ponit autor eq̃uocationẽ istꝰ dictionis elẽchus/chi. dicẽs ꝙ eq̃uocat ad tria. Nã elenchꝰ dr titulus/libri. i. lux libri: qr illuminat libr̃: ⁊ sic videtur ꝙ ista sit corrupta: qr dicit laus: sed cuius laus est vel lux intelligitur de titulo libri. Vñ euangeliũ fm Lucam sic intitulatur Elẽchꝰ luce. i. titulus. ¶ Et elẽchus dr lapis pꝛecios⁹ positꝰ in superficie ornamẽti: qr illuminat: ⁊ quicunqꝫ lapides pꝛecios̃ in loco notabili positi dicũtur elenchi. Vñ Iuuenalis Auribꝰ ertẽsus magnos ꝓmittit elẽchus: et tũc dr ab elios qđ est sol. sicut titulus a tytan: qr titulus est elenchꝰ illuminat libr̃ sicut sol illuminat mundũ. Elenchꝰ in logica dr quoddã genꝰ argumẽti: scz syllogismꝰ cõtradictorius: ⁊ tũc dr de eo qđ est cõtra ⁊ lexis qđ est sermo vel dictio. i. cõtradictio.
¶ Con. Elenchꝰ est lux. i. titulus libri: ⁊ elenchꝰ est syllogismꝰ cõtradictorꝝ: ⁊ elenchꝰ est lapis pꝛecios⁹. ¶ Syllogismꝰ cõponitur a syn qđ est con: ⁊ logos sermo. Unde syllogismus ẽ collectio ⁊ ꝓiũctio sermonũ.

Hemus. Rex hemus mons est hemus trax et canꝛ hemꝰ

¶ Hic docet autor ꝙ hic hemus/mi. hz tres sigtiões. Nã hemꝰ est ꝓpriũ nomẽ cuiusdã regis. Hemꝰ est quidã mõs in tracia. Trax. i. homo de tracia habitans iuxta illũ montẽ. Hemꝰ est canor. i. cãtus vel sermo. Hugui. dicit hoc hemum/hemi. i. sermo vel modulatio.
¶ Cõstrue. Hemus. i. rex/hemus est mons. trax. i. aliqꝫ de tracia scz mõte illo: et hemus est canor. i. cantus.

Elemẽtũ. Littera ꝓncipium documentũ sunt elementũ

¶ Hic autor docet ꝙ hoc elementũ/ti. hz tres sigtiones. Nã idẽ est quod littera. Et idem est quod principiũ. Vñ Statiꝰ. Progenies rituſqꝫ tuos elemẽta quꝫ prime. elemẽta. i. principia. Itẽ idẽ est quod documentũ. Horat. Restat vt his ego me ipse regam solerꝫ elemẽtis. ¶ Cõstrue. Littera ꝓncipium et documentũ: hec tria sunt elementũ.

Erugo Aeris erugo tempestas dicitur esse
Erugo quoꝫ rubigo que nascitur ere

¶ Autor hic docet ꝙ erugo/nis. eq̃uocatur ad duo. Nã erugo est tẽpestas

aeris que destruit segetes. Et erugo est rubigo q̃ ꝓsumit eo et alia metalla
ang (rust, ↄ ör erugo ab erodo dis. qr erodit. i. destruit erodẽdo segetes/me
talla. Inde erugnosus/a/ũ. i. rubignosus/a/ũ. ang. (rusty) ¶ Con. Erugo ör
esse tẽpestas aeris. angl. (myldwe) quoꝯ pro ↄ/et erugo est rubigo q̃ nascit
. i. prouenit ere. i. de illo metallo.

Dicitur estus amoꝛ/ feruoꝛ maris et caloꝛ estus **Estus ui.**

¶ Autoꝛ hic docet q̃ estus/us/ui. habet tres sig̃tiones. Nã idẽ est qđ amoꝛ
oris. vt vni⁹ estu virginis accipiat. i. amore. Et est idẽ qđ feruoꝛ vel fluxꝰ ma
ris. Unde claudianus. Oceanũꝯ q̃ estũ metuunt: q̃ estũ. i. feruoꝛẽ vel fluxum.
Et ẽ idẽ qđ caloꝛ estatꝭ. Ut cãꝑ calet magno estu. i. caloꝛe. ¶ Cõstructio ptz.

Est exames apum colectio/lingua bilancis **Examen.**
Examenꝯ aciem iudiciumꝯ notat

¶ Hic autoꝛ docet q̃ examen sig̃t quatuoꝛ. Nã est collectio apũ. anglice. (a
swarme of bees) Et est idẽ qđ lingua in trutina vel in bilance. angl. (a tonge
of a balance). Et est idẽ qđ acies. i. exercituꝫ. Uñ illud. Examẽ x̃picolarũ ca
stra redit ad' propria. ¶ Et est idem qđ iuditiũ. vt vestroꝯ examine pendet
. i. vestro iuditio. ¶ Cõstructio ptz. Hoc examẽ/nis. Uñ examino/as/are.

Emuloꝛ inuideo sequoꝛ emuloꝛ emuloꝛ hoꝛtoꝛ **Emuloꝛ**
Emulus inuideam sectam designat amoꝛem

¶ Autoꝛ docet hic q̃ emuloꝛ/aris. sig̃t tria. Nã emulari. i. inuidere. Ut ille
emulatur mihi. i. inuidet. ¶ Emulari. i. sequi: vt emulemur honestos. i. seq̃=
mur. ¶ Emulari. i. hoꝛtari: vt emuloꝛ vos dei emulatione. i. hoꝛtoꝛ vos mo
neo vos. ¶ Sed vitro dicit brito q̃ idẽ est qđ indignoꝛ/aris. Uñ in euãgelio
Uos emulammi mihi vestrũ hoiem feci sanũ. Idẽ est qđ amare: vt in epi=
la pauli. Emular vos dei emulatione. i. amo vos amoꝛe dei ¶ Idẽ est quod
cõtendere: vt in x̃po. Noli emulari in malignãtib⁹. i. noli contra malignãtes
contendere emulos. ¶ Emulus ↄ̃. hic dicit similiter q̃ emulus/a/ũ. a q̃ ör
emuloꝛ/aris. sig̃t tria. Nã idẽ est qđ inuid⁹/a/ũ. vt iste est emulus mihi. i. in=
uidus. ¶ Itẽ idẽ est qđ sequẽs. Lucan⁹. Stimulos dedit emula virt⁹. emu=
la. i. sequẽs. Emulus. i. amãs vel hoꝛtans: vt Simus emuli dei. i. amatoꝛes.
¶ Con. Emuloꝛ dum inuideo. ↄ̃. Emulus designat inuideñ. i. inuidũ: ↄ sectã
. i. sequentẽ: ↄ amoꝛem. i. amantẽ. ↄ est locutio methonomica.

Pertinet est prodest: pariter contingit et extat **Est.**
Dicitur esse iuuat insinuatꝯ statum

¶ Hic autoꝛ docet q̃ hoc ꝟbũ est habet sex sig̃tiones. Primo. i. petinet: vt est
magistri legere. i. ptinet. ¶ Idẽ qđ prodest: vt est legere. i. prodest legere.
¶ Et est idem quod ptingit. Uñ priscianus. vt est quando elementum diui=

ditur.i.contingit.Elementū diuiditur.i.cōtingit. ¶Et idem est qđ extat:vt hec domus est ex tecto et pariete.i.extat.¶Et idē est qđ ſmuat:vt in horatio.Et qđ ꝑtire ten⁹ est.i.ſmuat.¶Et idē est qđ ſnſinuat statū:vt bñ est mihi.i.in bono statu ſum.¶Cōstrue.Est.i.ꝑtinet:q est.i.ꝑdest:q est.i. cōtingit:q est.i.extat.q est ꝺr esse idem qđ ſmuat:qꝫ ꝑ et/q est ſnſinuat statū.

Exanclo. Exanclo patitur et perficit insuper haurit.

¶Hic autor docet q exanclo/clas.hz tres ſigtiones.Nam exanclare idē est qđ pati:vt exanclo te facere ꝺcquid tu vis.i.patior te facere.Et idē est quod ꝑficere:vt nondū hoc op⁹ exanclaui.i.ꝑfeci.Et est idē qđ haurire:vt iste exanclauit ciphū vini.i.hausit¶Con.Exanclo ſcz ſigt ista.patior/ris.perficio/cſ.Insuper q haurio/haurſ/haurire.Et ꝺr exanclo de ex q hec ancla/ancle.i.rota hauritoria cū qua aliquis haurit aquam de fonte.

Exhibeo. Exhibet hoc verbum designat quatuor ista Demonstrat/presentat/alit/pariter dat abunde.

¶Hic docet autor q hoc ꝟbū exhibeo bes.hz ꝗtuor ſigtiones.Nā idē est qđ demōstrare:vt exhibeas nobis kas tuas.i.demōstres nobis¶Et idē est qđ ꝑtare.vt exhibem⁹ istū clericū.i.ꝑtamur.¶Et idē est qđ alere.i.nutrire.vt auis exhibet pullos.i.nutrit.Et idē est qđ abūde dare:vt iste mihi exhibet pecunias.i.habūde dat.¶Cō.hoc verbū exhibet designat quatuor ista ſcz demonstrat ꝛc.Exhibeo/bes/bui/bere.exhibitū/tu.verbū actiuū cōponitur de ex et habeo/bes/bui/bere.

Exigo Exigit exquirit vult perficit et iaculatur

¶Hic autor docet q exigo/gis.eq̄uocat ad ꝗtuor.Nā exigere idē est qđ exq̄rere:vt iste exigit a me vbi rex est.¶Et exigo.i.volo:vt hoc exigo fieri.i.volo hoc fieri.Et idē est qđ ꝑficere:vt nondū hoc op⁹ exegi.i.ꝑfeci.Et idē est qđ iaculari(to caste a darte).i.extra iacere:vt ignis exigit a se ſcintillas.i.iaculat.i.iacet a se ſcintillas.Exigo/gis/exigere.exactū/tu.m ſupinis.ꝟbū actiuū:cōponitur de ex q ago/gis.Exigit expellit extorquet ꝓficit a tq̄.Diuidit q repetit ſimpliciterqꝫ petit.Diuidit expellit agit extra cogo ſeq̄tur.Intuste petere tibi denotat exigo vere.Dicitur exactor intuste ꝺcſqꝫ petitor.¶Inuenitur a Socrate ꝺ mutat⁹ ab amico q vidēs eius vxorē turgiosam dixit ei Quare nō exigeret.i.expelleret mulierē.Qui respōdit.Domi addisco qualē me foris exhibeo.Sigt ergo exhibeo idem qđ ostēdo.

Excipit. Excipit excludit/accusat/suscipit affert

¶Hic autor docet q excipio/pis.idē est qđ excludere:vt excipio te ab illis.i.excludo.¶Et est idē qđ accusare:vt iste excipit cōtra me.i.accusat¶Et idē est quod suscipere.anglice(to welcome) vt mulier quedā Martha nomine

exceplt illum in domũ suã. Et idẽ est qõ afferre. Ut iste est exceptꝰ in altũ. i. elatus. i. sursum portatꝰ in altũ. ¶ Excipio/pis/cepi/pere exceptũ / tu. in supinis. ꝟbũ actiuũ. cõponitur de ex et capio/pis.

Expedio.

Denotat expedio prodest decet et manifestat.

¶ hic docet autor q̃ expedire est idẽ qõ pdesse: vt ibi. Expedit vt vnꝰ moriatur pro populo. ¶ Expedit. i. decet: vt hic. Expedit insignẽ pmeruisse virum: expedit. i. decet. ¶ Itẽ expedit. i. manifestat: vt expediuit se illis. i. manifestauit. Satis facilis est lra. ¶ Expedio cõponitur de ex et hec pedica qõ est quoddã instrumentum capiendi pedes animaliũ.

Expono.

Uenditor exponit merces probleuma magister

¶ hic autor docet q̃ expono idẽ est qõ mõstrare. anglice. (to shewe or to ley forth) sicut mercatores mõstrãt res suas quas vẽdere volũt. ¶ Itẽ exponere. i. glosare vel pponere sicut magister exponit. i. glosat: vel pponit aliquod pbleuma. i. difficilem questionẽ. ¶ Cõstrue. Uẽditor. i. mercator exponit. i. mõstrat merces suas q̃s vult vẽdere: ꝛ magr̃ exponit probleuma. i. difficilẽ questionẽ. ¶ Et ẽt probleuma primꝰ fructus argẽti. Et cõponitur de pthos qõ est primũ ꝛ lema qõ est sumptio vel fructꝰ: quasi ꝑma sumptio vl̃ primus fructus argenti. Et exponere est verbum actiuũ: ꝛ cõponitur de ex et pono/nis/sui/ere.

Ergo

Ergo pro causa finem seruabit acutum
Est illatiuã cum primum seruat acutum.

¶ hic autor docet q̃ hec dictio ergo qñ sigt causam acuit vltimã syllabum et si inueniatur aliter q̃ causatiue: tũc grauat vltimã ꝛ acut primã: iuxta regulas traditas de accentu. Et nota q̃ apud antiq̃s decimabatur. hoc ergũ/ergi/ergo. Uñ Uirgilius in eneid̃. Illꝰ ergo venit. i. ꝓpter causam vl̃ pro causa illꝰ venit. Itẽ Grecismꝰ cap̃. de tropis. in fine. Si qd dicat ergo sui: sed alius ibi ergo. i. causa. ¶ Con. Ergo ꝑ causa. i. qñ ponitur causatiue ꝛc̃.

Et

Et tria significat/exponit/copulat/equat

¶ hic docet autor q̃ ista ꝯiunctio ꝛ aliqñ ponitur expositiue ꝑ. i. Unde Ouidius. hãc deus et melior litẽ natura diremit. Sic cõstrue versum hũc. Deꝰ ꝛ melior natura (hoc est) deꝰ. i. melior natura diremit. i. amouit hanc litẽ. i. discordiã: ꝛ sic tenet ibi. Et alibi. Iudica me deꝰ ꝛ discerne causam meã. Discerne tenet ibi expositiue. Itẽ ꝛ aliqñ tenetur eq̃tiue. i. vnitiue: vt corpus ꝛ alia sunt vnꝰ hõ: ita scz q̃ corpꝰ vnitũ alie ꝛ alia corpori. ¶ Con. Et ista ꝯiunctio sigt tria. i. põt poni tripliciter: exponit. i. ponitur expositiue. copulat. i. ponitur copulatiue: equat. i. ponitur equatiue vel vnitiue ꝛc̃.

Falx/cis.

Falce puto vineta: meto sata: tondeo prata

¶ Finita illa parte in qua tractauit autor de equiuocis incipiẽtibꝰ ab e/hic

ꝓsequitur tractãdo de dictionibus incipientib⁹ ab f. Et primo de hac dictione hec falx/cis. Dicẽs q̃ habet tres sig̃tiones. Nã hec falx/cis est illꝰ instrumentũ quo vindemiatores abscindũt vites vel putãt. i. amputãt vites. anglice (a vyneknyfe) ¶ Et est vindemiare. i. vites amputare. vt vuã vinea auferre. ¶ Itẽ hec falx/cis. est instrumentũ quo messores metũt segetes. ang. (a hoke or a sykyll) ¶ Falx est instrumentũ q̃ prata tondẽtur. ang. (a sythe) Falx/cis. de hec falx/cis. t est falx quedã herba. angl. (ferne) q̃ ꝓmo falx scinderak cũ falce. ¶ Con. Ego puto. i. amputo vineta. i. vites cũ falce. i. cum tali instrumẽto: et ego metosata. i. segetes cũ falce: t ego tõdeo prata cũ falce.

Flamen Hoc flamen flatus/hic flamen ꝓzelbiter illud
Dicitur a flo flas/sed a filo dicitur ille

¶ Autor hic docet q̃ flamẽ est equocũ ad duo. Primo. i. hic flatus / tus/ tum. t declinat hoc flamẽ/nis. t ꝺr de flo/flas/flaui/flare/flatu. Itẽ flamẽ/nis. dicebat sacerdos Jouis. t tũc est mas. gñis. Et derivat de flo/as/aui/are. t tũc ꝺr flamẽ: ẽgo filamẽ: q̃ relicꝺas a collo pẽdentes ꝓ fila portabãt. ¶ Con. Hoc flamẽ ꝺr flatus. Hic flamẽ/nis. ꝺr ꝓzelbiter Jouis apud gẽtiles. Illud scilicet flamẽ q̃ est neu. gñis ꝺr a flo/flas/flare. Sed hic flamẽ ꝺr a filo/as. i. fila deducere: vel a filũ/li. ang. (a threde)

Faselus Significata faselus habet duo cymba/legumen.

¶ hic docet autor q̃ faselus sig̃t duo. Nã idẽ est qꝺ cymba/be. angl. (a cockbote. i. parua nauicula. Unde Lucanꝰ. Tenui sulcauit faselo. i. cymba. ¶ Faselus vocatur quoꝺdã legumẽ. i. tale semẽ de quo fit legumẽ. Uirgilꝰ. Si vero vitia ferres tenuem q̃ faselũ ¶ Nota q̃ faselus ꝓ cymba feminini gñis ꝺr a phaselꝺ est transitꝰ. Sed ꝓ legumine est masculini gñis: t ꝺr a fagyn qꝺ est comedere. ¶ Con. Hoc nomẽ faselus hz duo significata. i. duas sig̃tiones duo dico sunt hec. s. cymba t legumẽ. ¶ Hoc legumẽ/nis. t hoc legũ/gi. deriuatur a lego/gis. t est semẽ cum libet herbe de quo fit potagiũ: vt pisa/faba vicia/auena. Nã antiq legebãt. i. colligebãt semina meliora vt potagiũ facerẽt. hec fasela/le. est quedã insula grecie: t genꝰ leguminis t maxime habũdãt in eadẽ. Et inde hoc faselariũ/rii. i. herba faseli. Et põt scribi per pz: vel ꝑm quod consideratur origo vel reauctio ad latinum.

Fatũ/ti. Constellatio mozs parce responsa deozum
Euentus rerum signantur nomine fatum

¶ hic docet autor q̃ fatũ/ti. habet duas sig̃tiones. Fatũ. i. cõstellatio. vñ ꝺr Fata regũt hoies. i. cõstellationes. Et fatum. i. moꝛs: vt ibi. Quos tãgit vicinia fati. i. mortis. Et fata. i. parce/arũ. vt Promisere tibi fata ruinã. fata. i. parce. t est responsa deoꝝ. Hec parca/ce. Quibꝰ. Esse quoq; in fatũ reminiscit affari tempus. Infatũ. i. responsum ꝓ deos. Et fatũ. i. euentꝰ rerũ. ¶ Cõstellatio mons est ꝛc. signãter in hoc nomine hoc fatum/fati.

Hic fedus turpis/hoc fedus dicito pignus — Fedus.
Nam veteres fedo iungebant federa porca

¶ Hic docet autor q̄ fedus habet duas significationes. Primo idē est quod hic ⁊ hec turpis/⁊ hoc turpe. Et tūc declinatur sic. Hic fedus/hec feda/hoc fedum. adiectiue. i. turpis/fetidus/da/dū. Et est idē quod pign⁹ pignoris. et tūc declinatur hoc fedus/federis. i. vinculū pacis. angl. (a bāde of loue). ⁊ tūc declinatur a fedus/da/dum. Nā antiqui q̄n vellent fedus. i. vinculū pacis ⁊ cōcordie inire acceperunt vnā fedā: ⁊ vilem porcā: ⁊ vtraq; pars q̄ erat p̄ porcā federāda stetit in vtraq; parte porce: ⁊ occidit eam fede. i. turpiter lignus q̄ ille qui a pacis federe resiliret esset tā turpiter occidēdus sicut illa porca fuit occisa ¶ Con. O lector dicito fed⁹ q̄n declinatur per hic: vt hic fedus esse idē quod turpis. i. vilis. Sed dicito hoc fedus q̄n declinatur p̄ hoc: vt hoc fedus/federis. esse idē q̄ hoc pign⁹/pignoris. Et est pign⁹ prout hic sumitur cōfederatio vel confirmatio amoris.

Arbor/homo/volucris/ pe pul⁹/ prouincia fenix Fenix.
Atq; genus cythare ceu le i dicitur esse.

¶ Hic docet autor q̄ fenix aliq̄n est arbor quedā que alio noie vocatur palma. angl. (a palme) fm quosdam. Et fenix est propriū nomen cuiusdā viri. i. fratris Cadmi. qui fuerūt filii regis grecorū: scz fenix/filix/⁊ cadm⁹: quorum europa fuit sor or. Virgilius. Custodes lecti fenix et durus vlixes. Fenix est quedā volucris q̄ est in Arabia: ⁊ est vnica in mūdo. Unde enim q̄ ingētos annos: et tunc incēdit seipsam de cui⁹ cinere ali⁹ alia surgit. Et est phenix vna species per se q̄n est volucris: ⁊ sic impossibile est q̄ moreretur oino. Et mirū est vnam auem cōstituere speciem. Unde quidam. Una cum sit auis fenix res particularis. Quis nō miratur si pro specie reputatur. Item phenix est alicūs natus de phenitis: quedam patria: ⁊ tūc phenix est nomē gētile. Phenix est illa prouincia. i. patria. Fenix est quoddam instrumentū factū scz cythare ad modum phenicis.
¶ Construe. Fenix ōr esse ceu legi idem sicut legi quedā arbor ⁊ quidā homo quedam volucris ⁊ populus ex prouincia: atq; pro ⁊/et fenix dicitur esse genus cythare. scz instrumentum.

Florescit ferula/percutit et ferula — Ferula.

¶ Hic docet autor q̄ hec ferula/le. aliquando est quedam herba q̄ crescit in Gardino monte. Unde Virgilius. Florentes ferulas et grādia lilia carpēs. Item ferula/le. est illud instrumentum quo discipuli percutiuntur in manibus quod et alio nomine palmatorium appellatur. angl. (a palmer). Et dicit sic: q; olim fiebat de illa herba que ferula vocatur. Et potest generaliter iuuari p̄ herba que verberat. i. boletus. angl. (a paddokstole) Un̄ Ouid. Quadrupedem ferula dum malus vrget eques. Et dicitur ferula a ferio/feris/percussi/ferire. i. percutere. ¶ Construe. Ferula. i. illa herba florescit: et ferula. i. palmatorium percutit.

Ficus. **Hic ficus est morbus/hec ficus fructus et arbor**

¶ Autor hic docet q ficus aliquando est quidam morbus: ꝛ tūc declinatur hic ficus/us/ui. masculini gñis. Hec ficus/us/ui. femininī gñis est quedā arbor et fructꝰ illiꝰ arboris. angl. (a fygge/or a fygge tree) Sed pro arbore ficus est femininī gñis ꝛ sēbe declinationis. vñ Grecismus. Est ficus morbus est ficus fructꝰ et arbor. Die hic p morbo: sed dicas pro reliquis hec. Vñ alius. Arbore de fico maturas collige ficꝰ. Sed timidos ficus nullꝰ mihi mittat amicꝰ. Tñ inuenitur. hec ficus/fici/fico. sēbe declinationis p fructu. Vñ hieremie. xxiiii. cap. Et ecce duo calathi pleni ficꝫ positi ante templū dñi. ¶ Item Marci. xi. ps medio. Nō enī erat tēpꝰ ficoꝝ. ¶ Con. hic ficus est morbus: sed hec ficus est arbor vel fructus. Et hīc ficꝰ a fecūdus/a/ū. qr fecūda est qr bis vel ter in anno profert fructum.

Finis. **Finis est consumens consummatio finis**
Est proprium finis quandoqz fit actio finis
Cuius plurale regiones dicimus esse

¶ hic autor docet q quātuor modis hīc finis. Nam finis hīc aliqñ consumēs. vt ignis est finis destructionis vel cōsummationis domus. Et tunc finis tenet se ad modum forme. Aliqñ hīc consummans. i. perficiens: vt finis adest operi. Et finis est proprīū nomē cuiusdam mulieris. Et finis est actio alicuius rei: vt finis vini est mebriare potantē. ¶ Cōstrue. Finis ꝛc. Cuiꝰ plurale ꝛc. Autor docet hic q finis in plurali nūero signat regiones: vt ibi. Transiit iesus per medios fines decapoleos. i. per medias regiones. Et declinatur. hic vel hec finis dubii gñis in singulari. Sed in plurali hi fines tñ masculini gñis. Sed pro nomine mulieris hīc hec finis tñ.

Focus. **Est altare focus: focus est locus et focus ignis**

¶ hic docet autor q hic focus/foci. aliqñ idem est quod altare. Virgiliꝰ. Et munera libo intemerata focis. libo. i. offero munera intemerata. i. pura sacrificia: ibi focis intellige. i. altaribꝰ ꝛc. ¶ Focꝰ est ille sup qū fit ignis. ang. (a herte) Et focus est idē quod ignis. Et dicitur a foueo/ues. qr fouet membra frigida. Uel dicitur a phos grece qō est lux latine: qr focus lucet astantibus. ¶ Constructio patet.

Frons **Frons frondis foliū: frons frōtis pars animalis.**

¶ hic docet autor q hec frons est equocū ad duo. Nā frons est idem quod folium. Unde Virgilius. Fronde super viridi ꝛc. Et tunc facit frondis i gto. Et aliqñ frons est pars capitis hois siue alterī animalis. Vñ Catho. Fronte capillata post est occasio calua. Et tūc facit frontis in gtō: ꝛ est semper femininī gñis.

¶ Construe. Frons faciens frõdis in gtõ est foliũ/ꝛ frons faciens frontis in gtõ est pars animalis. i. hominis vel alterius.

Est fornix arcus templi/fornixq; lupanar. Fornix

¶ Hic autor docet q; fornix/nicis. habet duas sigtiones. Nã fornix est arcus lapideꝰ sic dictꝰ: qz de tortura fornacis extrahitur. Uel qz curuatꝰ sit vt fornax. Et qz meretrices solẽt meretricari in hmodi fornicibus. ideo et fornix ỽ lupanar. i. domꝰ meretricũ. angl. (a bordell hous) Ideo ỽ fornix quasi formã necãs. i. animã: qz anima est forma nostra. Et fornix rorripit penultimam in gtõ: ꝛ est masculini gñis. Hic fornix icis. penultima correpta. Uñ Juuenalis. Lenonũ pueri quicũq; in fornice nati. Itẽ differẽtia est inter fornix ꝛ fornax: vt patet per versum. Est fornix arcus: sed fornax saxa perurat.

¶ Con. Fornix est arcus templi: q; pro ꝛ: ꝛ fornix est lupanar. i. domꝰ meretricũ: ꝛ ỽ fornix a fornax. ꝛc. Fornix est arcus triũphalis: vt habeꝫ Prouerbiorũ. xx. vbi ỽ. Dissipa impios rex sapiens. i. debes dissipare q; turbãtes bonũ cõe. Et incurua super eos fornicem. i. arcũ triumphalẽ qui antiquitꝰ erigebatur habita victoria de inimicis.

Fucus apis/fucus color/est deceptio fucus Fucus

¶ Hic autor docet q; fucꝰ habet tres sigtiones. Nã fucꝰ est apis nõ mellificans pp. tẽꝫ aculeũ sit aculeũ. ang. (a drone). Et fucꝰ est color adulterinꝰ et falsus. Uñ Boetiꝰ. Mulierũ fuco perfusus. Et aliqñ ponitur pro deceptione: sicut in hymno. Sunt multa fucis illisa. fucis. i. deceptionibꝰ. Itẽ aliꝰ. Nõ est in multis virꝰ quibꝰ esse videtur. Decipiũt fucis lumina nostra suis.

Fungus boletus/et fungus dicitur ales. Fungus.

¶ Hic docet autor q; fungꝰ habet duas sigtiones. Nã fungꝰ .i. boletꝰ. angl. (a paddo stole) Uel est quedã auis. ang. (an oistrysshe) qz vt aliq dicũt est illa q; comedit ferrũ. i. ferreos clauos. angl. (horse nayles) Fungus nõ ỽ a fũgor/fungeris. fm vocẽ: sed a defungor defũgeris. fm sigtiones. Defũgor defungeris. i. morior: qz comedẽtes fungos (sicut plures faciũt in partibꝰ transmarinis) sepiꝰ moriuntur. Uñ Marcialis cocus. Defunctos fungis homines materne negabis. Boleti leti causa fuere tui.

Furfur auis/furfur quoq; fit purgatio mellis Furfur

¶ Hic docet autor q; furfur habet duas sigtiones. Nã furfur est quedã auis q; alio nole ỽ furfurio/onis. qz furfure vnit. Et furfur est purgamentũ farris ꝛ farine qꝫ alio nole ỽ bren nũ. ang. (brande). Et tunc est masculini gñis: nõ vere sicut dixerũt quidã contra quos ỽ iste versus. Furfura qui dixit semper de furfure vixit. Alii dicũt q; furfur pro purgatione bladi semper est feminini gñis. Sed pro resolutione in vrina est neutri generis. Unde scribitur. Ulcere scabies per furfura victa notatur.

Futile. **Futile vas est hoc quod cuncta recepta refundit**
Sic homo futilis est/ qui dissipat oē quod audit.

¶Hic docet autor q̄ hic et hec futilis/et hoc le. eq̄nocatur ad duo. Nā futilis ūr res vel vas illud qđ nihil potest retinere in se infusum. Et hinc trāslatione facta. Futilis ūr homo vanꝰ /superfluus /loquax: q̄ nihil scit celare nec audita potest retinere. Et ūr futilis ab hec futis/tis/ti. Et futis est quoddā vas habēs os latū et amplū: fundū vero acutissimū adeo q̄ stare non potest ¶Con. Hoc vas. i. illud vas est futile quod refundit cūcta. i. ola recepta i eo Sic homo est futilis q̄ dissipat. i. dissipādo loquitur omne illud qđ ipe audit ab alijs.

Facio. **Cum facio/libo/conuenio/noceoq̄**

¶Hic autor docet q̄ facio/cis. habet tres sīgtiones. Nā facere idē est quod libare. Vñ Virg. Cū facio vitulam pio frugiꝰ ipe venito: ei facio .i. cū sacrifico. Item idē est qđ cōuenire. Vñ Ouid. Medee faciūt ad sceleꝰ omneꝰ: facunt. i. conueniūt. Et facio. i. noceo. Unde Ouid. Per venerem misero que facienda tela. facienda. i. nocētia. ¶Itē differentia est inter facere ⁊ creare Facere est aliqđ cōponere ex pretacē ti materia. Sed creare est aliqđ facere ex nihilo. Unde quidā. Ex aliquo facere est: ex nihilo q̄ creo.

Facinus. **Dic facinus factum pariter scelus atq̄ nefandū**

¶Hic autor docet q̄ facinꝰ hz tres sīgtiones. Nā aliqñ sumit in bona sīgtione. scz p facto: ⁊ hoc semp discernitur ex adiūcta scz ex adiectiuo secū veniēti in ꝓstructione: vt pulchrū facinꝰ. Et facinꝰ. i. scelus. i. malū factū. Et est idem qđ nephandū. i. malū vel malignitas. Et ūr hoc facinꝰ /oris. de facio/cis. ¶Cōstruc. Dic facinꝰ esse factū. ⁊ dic pariter facinꝰ esse scelus. i. flagitiū/peccatū malū factū: et etiam dic facinꝰ esse nephandū.

Facultas **Artem diuitias ius signat sola facultas**

¶Hic autor docet q̄ hec facultas/atis. eq̄nocatur ad tria. Nā est idē qđ ars vel scientia: q̄ reddit hoīem facilem ⁊ potentē ad respondendū obuiantibꝰ sibi. Et facultas est copia diuitiarū: vt ibi. Inter opes multas cū sit mihi sola facultas. Ō donuis vel parū dego tātal aliter ego. Et facultas. i. ius vt possibilitas. ¶Con. Hec sola facultas signat tria. s. artē /scientiā /diuitias. i. copiā diuitiarū /ius vel vim: ⁊ credo q̄ melior lra. i. possibilitatē. Facultas ūr de facilis vel facilitas.

Fallo/lis. **Fallo fallificans: sed fallo decipiendo**

¶Hic docet autor q̄ fallo habet duas sīgtiones. Nam est falsum facere vel falsum dicere. Fallere. i. decipere aliquē in verbis. Vñ falsus/a/ū. participiū Et falsus/a/um. nomen. Sed falsus quando est participiū: tūc idē est qđ deceptus: vt ego sum falsꝰ. i. deceptꝰ. Fallꝰ nomē est ille q̄ fallit. vñ ille est fallꝰ

qui credentes verbis suis fallit et decipit. Quales sunt multi facundo famine culti. Fallo/lis/fefelli/lere/falsum/su. in supino verbū actiuū: cuius actio sepius modernis diebꝰ apud diuites frequẽtatur: ꝛ passionẽ illiꝰ pi crumqꝫ nos simplices experimur. ¶ Cõstrue. Ego fallificans. i. faciens falsum fallo: decipiendo. i. qñ decipio.

Fert patitur dicit fert cupit atqꝫ gerit — Fero fers

¶ hic docet autor qꝫ fero eq̃uocatur ad quatuor. Primo. i. pati. Unde. Cũ patimur ferimꝰ: facimus tũc qñ ferimꝰ. Primũ ferimꝰ corripit penultimã: ꝛ est idẽ qđ patimur. Secundũ ferimꝰ producit penultimã: ꝛ idẽ est qđ patimꝰ de ferio/is/ire. i. percutere. ¶ Itẽ fero. i. dico. vt cesar fertur vicisse pompeiũ. i. dicitur ¶ Et fero. i. capio: vt tibi. Fert animꝰ causas tantarũ exprimere rerũ. i. capit. Unde Ouidiꝰ. In noua fert animus mutatas dicere formas. i. capit. Et fero. i. gero. Unde illud. Mediqꝫ per equora ponthi fert predã. i. gerit vl portat. ¶ Fero/fers/tuli/latũ. verbum actiuum est anomalum.

Bis duo polisena componens dat fero verba Effert et confert defert et denicꝫ differt — Fero fers

¶ hic docet autor qꝫ fero dat quatuor composita de se: quoꝝ quodlibet est eq̃ocũ per se. Et sunt illa effero/confero/differo/et defero. Quorũ significationes infertus hic patebũt. ¶ Con. Hoc ꝟbũ fero fers cõponitur. i. faciens cõpositionẽ dat bis duo. i. quatuor ꝟba polisena. i. plurium sensuũ. i. significationũ. ¶ Polisenus/a/um. cõponitur de polis quod est pluralitas et senes grece quod est sensus latine: qꝫ plurũ sensuum. Et illa quatuor ꝟba cõposita sunt ista scilicet effert et confert. nc.

Extollit dicit fert funus terminat effert Moztuus elatus: elatus fitqꝫ superbus — Effero

¶ hic docet autor eq̃ocationẽ illiꝰ ꝟbi effero effers: qđ est primũ de quatuor cõpositis a fero de quibꝰ fit mẽtio supra: ꝛ dicit qꝫ effero/effers habet tres significationes. Nã efferre. i. extollere/exaltare: vt tibi de virgine. Quibus te laudibus efferam nescio. i. extollã vel exaltẽ: ꝛ tũc ꝟbũ ab eo elatus/a/ũ. i. superbus arrogans. Efferre. i. portare funus. i. corpus mortuũ extra domũ ad tumulum: et tũc derivatur ab eo elatus/a/ũ. i. mortuus/a/ũ. ¶ Efferre. i. terminare. Unde priscianꝰ. Nomẽ tertie declinationis effert actiũ casũ i em. i. terminat actiũ i am ꝟponit effero de ex ꝛ fero fers extuli efferre/elatũ/tu. ꝟbũ actiuũ ¶ Con. Hoc ꝟbũ effert dat. i. significat ista scz extollit fert funꝰ ꝛ terminat. ¶ Moztuus. nc. Hic dicit qꝫ ab affero qñ est fero fimꝰ venit elatꝰ/ta/tũ. i. mortuꝰ/a/um: exꝑpio et: et elatus sit superbꝰ qñ ꝟbum de effero qđ idem est quod extollo.

Proficit et donat loquitur tria confero signat — Confero

¶ Hic autor agit de significatione secũdi ẏbi quod cõponitur a fero scz cõfero dicens q̃ confero habet tres sigtiones. Primo. i. proficere: vt hic nil confert quodcũq̃ petis: nil confert. i. nil proficit. Hec medicina confert ad salutẽ corporis. ¶ Conferre. i dare vel donare: vt tibi. Confer mihi christe salutẽ munera perpetue. i. da vel dona. ¶ Conferri. i. loqui: vt in ẽãgelio. Qui sunt hi sermones quos conferis adinuicẽ ꝛc̃. ¶ Cõfero/cõtuli/collatũ/re. ¶ Con. hoc verbũ confero sigt hec tria scz proficit et donat et loquitur. ꝛc̃.

Defert. Hec tria dat defert/accusat/portat/honorat

¶ Hic docet autor de eq̃uocatione tertii cõpositi scz defero fers. dicẽs q̃ eq̃uocatur ad tria Nã deferre. i. accusare: vt ille deferebat illũ. i. accusabat illũ Unde hic delator oris. i. accusator. Et delatio/onis. i. accusatio ¶ Itẽ deferre. i. portare. vt ibi. Aurũ thus deferẽtes. i. portãtes. ¶ Itẽ deferre. i. honorẽ impẽdere fm hanc significationẽ cõstruitur cũ datiuo casu: vt defero tibi. i. honorem impẽdo tibi. Et cõiugatur. Defero/fers/detuli/re. delatũ/tu. in supinis. Et plerũq̃ inuenit in hac sigtione in Boetio de conso. phie. ¶ Con. hoc verbũ defert dat. i. sigt hec tria scz ẏba accuso/sas. ꝛc̃. Defero pro impẽdere honorẽ est neutrũ: et in aliis sigtionibus est actiuum.

Differo. Preteritũ geminũ/geminũ dat differo sensum.
Distat prolongat hoc verbum dissero signat.
Differo pro disto dat distitit absq̃ supino
Differt prolongo dat: distulit atq̃ delatum

¶ Hic docet autor de equiuocatione istius dictionis differo qđ est quartum ꝓpositũ de fero de quo superius fecit mentionẽ. Dicit ergo q̃ differt habet duas sigtiones. Nã idem est qđ distare: homo differt ab asino. i. distat. Et in tali sigtione inuenitur sepe differt impersonaliter positũ: vt nõ differt inter summum bonum ꝛ deum. Et tunc differo facit distiti in preterito quod accipit mutuo a disto/distas. ꝛ caret supinis. ¶ Item differre. i. prolongare. Ut ille distulit negocium meum. i. prolongauit. Et tunc differo facit distuli i preterito: ꝛ dilatum/tu. in supinis. Hugui dicit q̃ differo semper facit distuli in preterito. ¶ Differo prolongare est actiuum: et pro altera sigtione est neutrum. ¶ Construe. hoc verbũ differo significat hec duo verba scz disto/distas: ꝛ prolongo/gas.

Refero Pertinet et distat/narrat quoq̃ fert retro refert
Accusatiuũ poscit simul atq̃ datiuum
Pro narro positum pro distat nõ regit illum
Ast ablatiuum pronominis: aut genitiuũ
Nominis exigit hoc pro pertinet arte volente

¶ Hic docet autor de equiuocatione istius verbi refert quod cõponitur de re & fero: dicẽs q referre habet quatuor sigtiones. Nã idẽ est qõ retro ferre. i. recitare/renũciare/iterũ ferre. Vñ hec relatio/is. i. reiteratio & cognite iterata cognitio. Et relatiuꝰ/a/ũ. qõ ad aliqd refert: vel potiꝰ qõ iterũ fert aliquid ad memoriã quasi iterũ portatũ. Cũ enim dico sortes legit: p hoc nomen sortes sortis cognitionẽ sublicio: et postea subiũgo: & ipse disputat per illud pronomẽ ipse sortes refertur ad cognitionẽ. vñ illud pronomen dr relatiuũ qõ sic aliquid referat. Itẽ referre est narrare: vt referã tibi noua. i. narrabo tibi noua: & tũc regit post se dtiũ casum ex vi acquisitionis: et actiũ ex vi trãsitionis. Itẽ refert. i. dilatat: & sm hoc multotiẽs tenetur impersonaliter: vt nõ refert an facias hoc/an facias illud: & sm illã sigtionẽ est absolutũ: & non regũt aliquẽ casum post se. Itẽ refert. i. prodest vel ptinet ad officiũ vel ad vtilitatẽ alicuiꝰ: vt pro eo impsonale semp est vel fere semper. & cõstruitur cum gtõ cuiuslibet casualis: exceptis quinq; gtis principaliũ pronominũ cũ qbꝰ nõ cõstruitur: sed p illis cõstruitur cũ ablatiis femininis suoꝝ possessiuorũ in singulari nũero: vt refert henrici vel mea vel tua vel sua vel nostra vel vra/ vel illiꝰ. i. prodest henrico vel mihi vel tibi vel sibi vel nobis vel vobis vel illis. Uel pertinet ad officiũ vel vtilitatẽ henrici vel meã vel twã vel suã vel nostrã vel vestrã vel illiꝰ. Itẽ refero cõstruitur cũ ablatiuis feminini gẽris istiꝰ nois possessiui. Cuius/cuia/cuiũ. Ut cuia refert: vel genitiui sui primitiui: vt cuius refert: & vtrũq; bene dr. ¶ Con. Hoc verbũ refert sigt ista scz pertinet rẽ. Et refert positũ pro illo verbo narro poscit. i. petit habere post se actiũ atq; pro & /et simul dtiũ: vt refero tibi noua. Sed refert positũ p dilatat nõ regit vllũ casum: sed est absolutũ: vel forte nõ regit vllũ. i. aliquẽ casum immediate post se: sed mediante prepositione bñ regit: vt refert inter bonũ & malum. Alit pro &/et hoc scz verbũ refert exigit ablatiũ pronois. i. pronoim principaliũ/et gtiũ nois. i. noim pro ptinet. i. qñ idẽ est quod ptinet. Hoc dico arte scz grammatica volente hoc sic fieri.

Fercula nos satiant/prelatos fercula portant — Ferculum.

¶ Hic autor docet eqiuocationẽ istiꝰ nois ferculũ/li. dicẽs q ferculũ est prandiũ quod fertur de coquina alicui sedenti in mensa. ang. (a messe) Uel ferculum est quo dõagenꝰ scãni (a soldynstole) qõ potest claudi & aperiri quale videmꝰ in ecclesia super qno cãtores sedẽt in choro. Vñ quidã dixit. Que possunt scamna claudi sunt fercula dicta.

Hec tria fingo notat: vt fingo poemata/fingo Quod non est: fingo quod sapienter ago. — Fingo.

Autor hic docet q fingo/gis. hz tres sigtiones. Nã fingere ẽ ppie le agere more poetarũ. Nã poeta dr a polo/pois/poire/poui. i. fingere hoc est cõponere aliquid. ¶ Item fingere. i. simulare qõ non est verũ. Et fingere est cõponere aliquid sapienter. Ut cõpositores lutinigulos vocamꝰ. Sicut expositor psalterii dixit sup illo versu. Sicut vas figuli confringes eos. Itẽ preter istas significationes fingere est conari/facere/formare/plasmare/excogitare. Fingo coniugatur. fingo/gis/finxi/ere. fictũ/tu. in supinis. Et est actiuũ cũ suis cõpositis. ¶ Con. Fingo notat hec tria. s. taliter: vt fingo poemata: et fingo. i. simulo illõ qõ nõ est verũ. Et sic poete faciũt: vt Uirgilius Stacius. Et etiã fingo. i. cõpono illud quod ago. i. facio sapienter.

Fundo Equiuoce lympham vas hostem fundo preceſq;

¶ Hic docet autor q; fundo/dis. eduocatur ad quatuor. Nã fundere. i. effundere: vt hic. Fũde merũ funde tauq; sint fluminis vnde. Nec curas vnde: sed fundes semp habũde. ¶ Itẽ infundere est. prosternere/vincere vel superare vel accidere. Sicut in Virgilio ꝛ Ouidio: ꝛ alus poetis multotiẽs inuenitur ¶ Et fundere emittere: vt ibi. Funde preces ad dñm ꝓ salute fideliũ. Fũdo declinatur. Fundo/fundis/fudi/fundere. fusum fusu in supinis. ¶ Itẽ fundere. i. spergere/fugare. ¶ Cõstrue. Ego fundo eduoce. i. equa voce vel vna voce/lymphã. i. aquã/ꝛ vas. i. ollã/ꝛ hostẽ. i. inimicũ meũq; pro ꝛ: et preces.

Gallus. Gallus auis/gallus populus/galluſq; poeta
Et gallus fluuius: presbiterum quoq; notat

¶ Hic docet autor q; gallus hz ãnq; sigtiones. Nã gallus est quedã auis domestica satis cognita. Et est vulgaris astrologꝰ: vt dicit Alanꝰ quasi signãs horas diei et noctis. ¶ Et gallus est alicꝺ natus de gallia. ¶ Et gallus est propriũ nomen alicuꝰ poete. vñ Virg. Pauca meo gallo. i. meo amico ꝺ vocatur gallus. ¶ Itẽ gallus est quidã fluuiꝰ in phrigia vbi Troia quondã fuit: de q̃ boles potãtes reddũtur insani et ebrii: de quo quidã dixit. Et gallus fluuius qui bibit inde furit. ¶ Itẽ gallus ꝺr presbiter cybeles. i. illiꝰ dee. Et cybele dicebatur a poetis mater olim deorũ: ꝛ est dea terre. Et declinat hec cybele cybeles cybele cybelem cybele prime declinationis grecoꝝ. ¶ Con. Gallus est auis ꝛẽ. ꝛ inde ꝺr archigallus. i. presbiter.

Galla. Gallam gallus habet: gallam quoq; sutor & ilex.

¶ Hic docet autor q; galla/le. habet tres sigtiones. Nã galla est propriũ nomẽ cuiusdã mulieris. vñ Juuenalis. Profer galla caput. i. o tu galla profer caput. ¶ Itẽ est instrumentũ sutoris. i. formipedia. angl. (a leest). ¶ Itẽ galla est fructꝰ ilicis. i. quercꝰ. angl. (an oke appell) vel potiꝰ galla est. ang. (a galle) cũ q̃ fit incaustũ siue crescat in ilice siue in alia arbore. ¶ Con. Gallus. i. alicꝺ natꝰ de gallia hz gallã. i. talẽ mulierẽ vrorẽ. Uel ꝺm q̃sdã galla est illa crista q̃ est suy caput, galli. ang. (a cõbe) Et tũc cõstrue sic. Gallꝰ. i. illa auis hz gallã. i. cristã. ꝛ sutor habet gallã. i. formipedẽ. ꝛ ilex. i. quercꝰ hz gallã. i. glandem.

Glans Glãs glãdis lapis est glãs glãdis i arboze fructꝰ.

¶ Hic docet autor q; glans dis. habet duas sigtiones. Nã glans est lapis rotũdꝰ qui proicitur funda. Uel glãdes dicuntur masse plũbee facte ad modum glandiũ q̃ proiciuntur a fundis. Unde Statiꝰ. Nec modꝰ aut lẽtare arcus aut fundere glãdes. ¶ Itẽ glãs/dis. est fructꝰ quercus. angl. (a querne) quo fructu veteres solebant vesci ante q̃ vsus agriculture fuit inuentus. vñ Boetius de ꝛso. phie libro primo. Facile que sera solebat iumenta soluere glande. Et glans/glandis. hec glãdula/le. ꝛ hoc glandium glãdium. i. nodꝰ qui in extenascitur. Et est glãdula. ang. (a knell) qui nascitur sub cute ex habũdantia humoris. ¶ Construe. Glans/glandis est lapis scilz qualis a funda iacitur.

vel massa plumbea facta ad modum glandis. hec funda/de. ang. (a slynge) Et glans glandis est fructus in arbore quercina. ¶ Et nota q̄ scribitur semper cum d in genitiuo et non cum t.

Pondus persona vox lectio femina pregnans Quoq; molestamur dicitur esse graue — Grauis. Graue

¶ hic docet autor q̄ hic et hec gravis/r hoc graue est equinoctū: q̄ determinare equinocio ola ista substātiua potest que in versib⁹ supernus ponuntur. ¶ Construe. Pondus est graue. i. ponderosum persona v̄r gravis. i. autētica vox est gravis. i. bassa: q̄ pro et: r q̄ illud quo nos molestamur. i. gravamur v̄r esse graue. Et sic hic r hec gravis et hoc graue habet sex sig̃tiones sc̄z istas pōderosus/a/ū. Autētic⁹/ca/cū. Grossus/sa/sum. Durus ra/rū. Gravid⁹/da dum. Et molestus/a/ū. vt patet superius.

Gratia causa favor meritum dilectio donum — Gratia.

¶ hic autor docet q̄ gratia/tie. habet quinq; sig̃tiones. Nā gratia. i. causa: vt gratia vestri hoc factū q̄s tuberis. ¶ Et idē est q̄s favor: vt vestrā gratiā operior. i. favorē vestrū expecto. ¶ Et idē est q̄s meritū. Ut magnū beneficium vestra gratia promeretur. i. vestrū meritū. ¶ Et gratia. i. dilectio: vt isti sunt fraterne gr̄e indissolubili glutino copulati. Et gratia. i. donū spiritus sancti: vt ibi. Diuisiones gratiarū multe sunt. ¶ Con. Gratia est causa: et sic de aliis. ¶ Nota q̄ tres sunt que fingunt a poetis esse sorores que fuerūt filie Jouis et Junonis r ministre veneris. Et v̄r gratia de gratis aduerbio.

Gratus est acceptus: gratus benefacta recordās — Gratus

¶ hic autor docet q̄ gratus/a/um. habet duas sig̃tiones. Primo. i. accept⁹ ta/tū. vel hic et hec acceptabilis/et hoc le. Horati⁹. Grata superueniet q̄ nō sperabitur hora. i. accepta vel acceptabilis hora. ¶ Et gratus. i. memor beneficii accepti. ¶ Et gratū. i. gratiā ferēs/placitus/gratiosus/a/ū. ¶ Con. Gratus idē est q̄s acceptus/a/ū. i. bon⁹/a/ū. vel placit⁹/a/ū. vel hic r hec vtilis/et hoc le. Et grat⁹ est recordās beneficia. i. memor beneficiorū acceptorū.

Gratulor est letor: et gratulor est ago grates. — Gratulor

¶ Autor docet hic q̄ hoc verbū deponēs gratulor laris. eq̄uocatur ad duo. Primo. i. letari vel gaudere. Et est idē q̄s grates agere. Exemplū p gaudere. De vestra prosperitate r statu incolumi gratulamur. i. gaudem⁹ et letamur. Exemplū pro grates agere. De beneficiis q̄ nobis multotiēs r frequēter fecistis vobis q̄s possumus gratulamur.
¶ Construe. Hoc verbū gratulor est idē q̄s letor/aris. et gratulor est idem q̄s ago grates. Et dicitur de gratus/grata/gratum.

Genus **Est genus in specie modus est genus accidit atq;**

¶ Hic ponit autor equiuocationē istius dictionis hoc gen⁹/eris. dicēs q; eq uocatur ad quatuor. Nā genus est fm Porphtriū qō predicatur de plurib⁹ differentib⁹ specie in eo qō quid est. Et sic ola alalia facīt vnū gen⁹ sed non vnā speciem: qr differūt alalia specie. Alia est en̄ species hūana/ꝛ alia speci es leonina/et equina/et asinina. Uel genus est collectio aliquorū descendē tium ab vno principio. ¶ Et genus est mod⁹. i. maneries: vt iste est boni ge neris. i. māneriei. ¶ Et gen⁹ est stirps: vt iste est de meo gñe. i. de mea stirpe seu pgenie. angl. (kynred) ¶ Et genus est accidens partiū orationis. vt ma gister cuius gñis: respōdetur masculini.

¶ Con. Genus est in specie. i. genus est cōmunis natura q̄ est in rebus diuer sarū specierum. ꝛ gen⁹ est modus. i. maneries vel cōditio. Et gen⁹ est stirps .i. progenies/prosapia. Atq; pro ꝛ genus accidit. i. accidēs partiū orationis. ¶ Et genus preter significationes istas est sanguis vel origo / vel qualitas substantialis.

Glis/ris. **Glis alal/glis terra tenax/glis lappa vocatur**
Ris animal/lis terra tenax/tis lappa vocatur.
Hic animal/hec terra tenax/hec lappa vocatur.

¶ Autor docet hic equocationē istius dictiōis glis dicēs q; equocat ad tria. ꝛ fm diuersam significationē sumit et delectationē. Nam glis est quoddam animal qō per totā hyemem dormit: et efficitur insipientib⁹ quasi mortuū angl. (a dormous) ꝛ ipa cū dormitione pinguescit. Unde inducitur de seipso loquēs per prosopopeiā sic. Tota mihi dormit hyems ꝛ pinguior ipso. Tē pore sum quo nil meminī somnus alit. Alit enī. Estate reuiguās resumpsit: et tūc p talī animali glis est masculini gñis et facit gliris in gtō: vt hic glis gli ris. ¶ Itē glis est terra tenax. i. terra argillosa. angl. (claye) ꝛ tūc est gñis femininī et habet glissis in genitiuo.

¶ Item glis est lappa: que alio noie vocat cardo. angl. (a burre). Et tūc declina tur hec glis/huius glitis.

¶ Con. Glis vocatur animal: ꝛ glis vocatur terra tenax: ꝛ glis vocatur lap pa. Ris alal. i. qñ est animal facit ris. i. gliris i gtō: ꝛ qñ vocatur terra tenax habet lis. i. glissis in gtō. Et qñ vocatur lappa habet tis. i. glitis in gtō ¶ Hic alal. i. glis qñ est animal est masculini gñis: vt hic glis/gliris. qñ est terra te nax est gñis femininī: vt hec glis glissis: ꝛ qñ est lappa est etiam femininī ge neris: vt hec glis/glitis.

Glisco

Corporis exigui glires animalia dico
Brumali stertunt/ꝛ estiuo tempore viuunt
Somno pinguescunt/hinc gliscere crescere dicūt
Pelle nitent glires/hinc gliscere pelle nitere
Splēdeo **Sic igitur glisco notat hec duo splendeo cresco.**

¶ hic docet autor de equocatione istius ꝑbi glisco/cis. Et primo docet causam siue equocationis per quasdã proprietates q̃ sunt in suo primitiuo quod est glis gliris. Primo igitur dicit q̃ glires sunt quedã animalia exigue quãtitatis q̃ per totã hyemem dormiũt et vigilãt in estate: ꝛ per somniũ crescũt pinguedine. ideo glisco. i. cresco et deriuatur a glis/gliris: ꝛ est glisco idẽ qđ cresco/cis. qz glis dum dormit crescit pinguedine. Itẽ gliscere. i. splẽdere. i. nitere. Et hoc ideo qz glires habent pellẽ splendidã. Et sunt glires: vt aliq̃ dicũt: vermes splendẽtes in nocte qui alio nole dicũtur noctiluce quasi nocte lucẽtes. i. splendẽtes: ideo gliscere qđ ab eo deriuatur/est pelle nitere. i. splẽdere. Et sic patet q̃ gliscere habet duas sigtiones: scilz crescere ꝛ splẽdere. ¶ Glisco cꝫ. caret ꝑteritis ꝛ supinis gliscere ¶ Itẽ glisco ꝓter istas sigtiões habet significationes alias. Nã gliscere. i. cupere vel desiderare/ardere/tumescere/pungescere/supbire/vel indignari. Vñ notẽtur isti versus. Et glisco cupere splendere crescere sicq̃. Ardet pungescit tumet/indignãsq̃ superbit. ¶ Cõstrue. Glires dicti. i. vocati animalia exigui corporis ſtertunt brumali tempore. i. hyemali tempore: et viuunt. i. vigilant estiuo tempore. i. in estate et estiuali tpe. Quia et isti glires pingescũt somno. i. fiũt pingues p somniũ: dicũt. i. dicti dicũt hinc. i. pro illa causa: gliscere. i. crescere. Item isti glires nitent. i. splendent pelle. i. nocte: hinc. i. ideo gliscere idem est quod nitere in pelle scz sic. Igitur ꝛc. et igitur. i. propter istas causas assignãtes hoc verbum glisco notat. i. significat hec duo splẽdeo/des. et cresco/cis.

Discute quid sit glos/lignũ vel femina vel flos Glos
Glos glossis lingua/ꝛ sit filia glosaq̃ glossa
Glos glossis lignum vetus est de nocte serenum
Glos glozis flos est/illius glozia dos est.
Glos etiam glotis dicetur femina fratris

¶ hic docet autor q̃ glos habet tres significationes. Nam glos est vetus lignum de nocte splendens quale frequenter videtur illis qui nocte spaciantur in sylvis. angl. (goberte) Et tũc declinatur hic glos/glossis in gtõ. ¶ Itẽ glos glossis. i. lingua cum duplici ss. Unde quidam. Os frangit glossa tñ in se non habet ossa. Et de hec glos/glossis: vel de hec glossa/glosse. pro lingua deriuatur hec glosa/glose. per simplex s. Et est glosa expositio sentẽtie alicuius libri ſam continuãs et exponẽs. ¶ Et glos est quidã flos q̃ fm quosdã vocatur. ang. (poste crowne) Et inde fm istũ autorẽ deriuatur hec glozia / glozie. Scõm Hugut. glozia deriuatur a glozius/a/ũ. ¶ Itẽ hec glos/glotis. est femina fratris tui. i. vxor sua. Unde quidã dixit. Cui sociatus adest frater tuus hec tua glos est. ¶ Construe. O lector discute. i. disquire. i. cognosce quid hoc nomẽ glos sit qz est lignũ vel femina vel flos. Qñ est lignũ facit glossio i gtõ. ¶ Item dicit autor hic q̃ glos/glossis. i. lingua lingue. ꝛ a vinde deriuatur hec glossa glosse quod idem est quod hec glosa glosse: et hoc inuenitur ex hoc qđ dicitur in littera: glosa vel glossa est eius filia. i. deriuat a glos tãq̃ filia a matre. ¶ Uel videtur q̃ iste versus scz glos/glossis lingua ꝛc. Non est versus istius libri qz autor non facit mentionem de tali significatione qđ glos glossis est idem quod lingua cum dicit nisi tres significationes esse de glos. de quarum numero glos pro lingua nõ est. Glos/glozis. ꝛc.
¶ Construe. Glos faciens glozis est quidã flos: et glozia est dos illius. i. data

seu derivata ab eo. Et etiã glos facies glotis dicetur femina. i. vxor fratris.

Gero

Porto repzesento/facio/tria fert gero sensu

¶ Hic autor docet q̃ gero/geris/gessi/gerere habet tres sigtiones. Nã idē est qđ portare: et hoc in ꝓpria sigtione. Vñ cõponitur. Nugiger/gera/gerũ. i. portans nugas de loco ad locũ ¶ Et gero. i. repzesento: vt iste gerit personã hystrionis. i. repzesentat. ¶ Et gero. i. facio. Et inde hoc gestũ gesti. i. factũ Unde Galterus in alexandreide sic incipit. Gesta ducũ magnidũ ꝛc̃. ¶ Con. hoc ꝟbũ gero fert. i. sigt hec tria sensa. i. has tres sigtiones scz porto/portas ꝛc̃. Et cõiugatur sic. Gero/geris/gessi/gerere/gestũ/tu. in supinis verbũ actiuũ. ¶ Itẽ gerere. i. administrare ꝛm Hugut.

Gestio

Gestio pzo cupio/pzo gaudeo gestio pono

¶ Hic ponit autor eq̃uocationẽ in illo verbo gestio/gestis/gestiui/gestire. dicẽs q̃ eq̃uocatur ad duo. Nã gestire. i. cupere: vt hic. Multa gestim⁹ ꝓpter q̃ sepe perimus. gestimus. i. cupim⁹. ¶ Itẽ gestire. i. gaudere. Sed ꝓprie. i. in malorum gaudere bonorum. Vñ gestire est motu corporis gaudia repsentare: ꝛ facere qđ sapientẽ nõ decet. Unde notẽtur isti versus. Gaude sed noli fili gestire benignus. Gaudet corde malꝰ corpore gestit item. ¶ Con. Ego pono hoc ꝟbũ. Gestio pzo cupio/pis. Et ego pono hoc ꝟbũ gestio ꝙ gaudeo

Ibis

Ibis auis/dorchas est iber/inuidus ibis
Ibidis hec/medius facit ibicis/inuidus ibis

¶ Finita illa parte in q̃ tractauit autor de eq̃uocis incipit tibꝰ de littera S. Jã tractare intẽdit de his q̃ incipiũt ab J. q̃ est prima ꝛa huiusce S a parte post. Et si obiiciatur de h/que est figura media inter S ꝛ J. dicatur q̃ nõ est ꝛa: ꝛ ideo autor nõ facit capitulũ de ea. ¶ Ponit ergo eq̃uocationẽ in ista dictione ibis q̃ eq̃uocatur ad duo. Deiñ ponit differẽtiã inter ibis et iber. Primo ꝙ dicit q̃ ibis eq̃uocatur. Est eni quedã auis cũ lõgo rostro. angl. (a storke) de qua loquitur horatiꝰ dicẽs. Se quocũq; rapit rostratã viditmus ibim Et est ibis auis immũda: qm in veteri testamẽto fuit ꝓhibita comedi. Unde scribit Leuitici. xi. ca. Bubonẽ et ugulũ ꝛ ibim nõ comedetis. Et ꝛm aliquos ꝙ auis q̃ vuult ex cadaueribꝰ qđ falsum est: qm manifestũ est ibim nõ viuere cadaueribꝰ. Itẽ ibis ponitur pro inuido. Vñ Ouiđ scripsit vnũ librũ quẽ intitulauit. In ibim. i. cõtra ibim inuidũ. i. aduersariũ suũ: q̃ cũ vxore sua mechabatur. ¶ Sed iber ibis ꝛm illũ autorẽ est genꝰ serpẽtis. Scõm vero Hugut. est genꝰ quadrupedis scz capra: q̃ dorchas ꝙ alio nole. Et dicũtur ibices q̃si aues: qm admittũt antũ ardua ꝛ celsa teneant ꝛ habitãt in sublimi. Et si qñ aduersitatẽ hal̃m vel ferarũ ꝓsenserint: de altissimis saxoꝝ sese precipitãtes in suis cornibꝰ illesas se suscipiũt. Unde scribitur de illis. Primo regũ. xxuii. ca. Saul perrexit ad inuestandum. Dauid et viros eius per abruptissimas petras q̃ solis ibicibus gnie sunt ibicibus. angl. (a wylde gote or a tayndere). i. talibus capris superius memoratis. Unde quidam. Iber/ibicis. est animal

quod cornua gestat. Est enī capra dorchas grece vocitata. Iber/ici. auis est nihilq; fluentis. ¶ Construe. Ibis est auis/iber est dorchas vel serpēs: sed magis placet dorchas: et ibis est muid⁹. ¶ Ibis. rē. Hic docet q; predicta nomina variantur in oblīs dicēs q; ibis qñ est arcus: tūc declinatur hec ibis/huius ibidis. Sed dic q; facit ibis vel ibidis in gō. Et iber declinatur hic iber ibicis. penultima correpta in gō. Et ibis p muido declinat hic ibis/huius ibis in gō. Ibi cū corripit mediā syllabā siue producit. hec iber ibicis producit mediā in oblīs: et est auis aquatica serpēt⁹ inimica: pro eadē ōr hec ibis/ibis. Et hec iber/ibicis mediā corripit in oblīs: r est animal de genere ceruorū. Versus. Iber cis. auis est: nichil q; fluenta. Ut dicūt habitat: rostro iuo vilia purgat. Ibidis ac ibis: genitiuus cum facit ibis. Tunc auis est ibis et dicitur muid⁹ ibis. Quod notat ibidis iber: notat ibicis ibis. Et iber quadrupes auis ibis muidus ibis. Sēm glosam in hoc loco potest producere mediā siue corripere: q; potest exponi de aue siue de quadrupede Sed melius est q; corripiatur pro quadrupede. Uñ q̄dam magnus magister dixit. Cornua fert ibis iob testī: r ibidis inde

Jacinctus lapis est/flos est/iacinct⁹ homoq; Jacinct⁹

¶ hic autor docet q; iacinctus est equiuocū ad tria. Qñ primo est lapis preciosus videlicet genus saphiri. Et est quidā flos blauii coloris. angl. (a vyolet) Et iacinctus est proprīū nomen viri seu sancti. ¶ Construe. Jacinct⁹ est lapis rē. Jacinctus/a/um. i. blauius/a/um.

Sūt iuga mōtis/sunt iuga tele/sunt iuga curr⁹. Juga,

¶ hic docet autor q; iuga habet tres sīgtiones. Primo iuga sunt cacumina montīū siue summitates. Et iuga sunt illa ligna quib⁹ tela texenda ligatur .i. quedā instrumēta textor. Juga sunt colūbaria boū siue equor trahētiū in curru: r sunt iuga sic instrumēta curr⁹. Hoc iugū/iugi. ōr de iūgo/is/ere. ¶ Cōstrue. Juga sunt mōtis. i. cacumina montīū: et iuga sunt tele. i. instrumēta in quib⁹ tela texitur. hec tela/le. angl. (a webbe) Et ōr de telon grece qō est longū latine: r iuga sunt currus. i. instrumēta bige siue aratri.

Jus succum ius tectum/ius ipsa potestas Jus
Jus est causa/locus est vbi causa datur Justicia.

¶ hic docet autor q; hoc nomē ius habet q̄nq; sīgtiones. Primo .i. succ⁹. anglice (iuce) Unde. Ut facias offas de iure meo tibi do fas. Jus .i. rectū seu rectitudo. Ut nihil faciam tibi nisi qō exigit ordo iuris. ¶ Et nota differentiā inter ius et fas. Jus est lex humana: sed fas est lex diuina. Uñ transire p alienū agrū fas est: sed nō ius est. Et differūt ius et iustitia. Jus est ars boni r eq̄ sed iustitia est p̄stans r ppetua volūtas ius suū vnicuiq; tribuēs. Inf̄ituris de iustitia et iure in principio. Et ius est ipsa potestas iuris: vt transfero mee meū ius. i. potestatē iuris. Et ius. i. locus vbi ius exercetur/vt cleric⁹ constituitur in iure. i. in loco iuris coram vobis. ¶ Construe. Jus est succus/ius est rectū/ius est ipsa potestas iuris: et ius est causa: r ius est locus vbi causa deducitur. i. terminatur. Jus declinatur de iubeo/es/ere/iussi/iussum.

Ignis

Ignis feruorem studii/dat fulmen amorem.
Est elementatum/solis calor ac elementum

¶ hic potuit autor q̄ hec nomē ignis est equiuocū ad sex. Nā ignis denotat feruorem studii: vt hic. Occia sepe extinguunt ignem mentis. i. feruorē studii Et ignis. i. fulmen. Virgil⁹. Imbribus ignes excutim⁹ curlū. ignes. i. fulmina. Ignis. i. amor. vñ Ouid. Loquitur excepto paula tū carpitur igne. i. amore. Itē ignis. i. elementū. i. iste ignis qui est apud nos magis dr elementatū ꝙ elementū: qr nō est purus ignis nūl in sphera sua: q̄ vbi est purū elementū. Et sic de aliis elementis potest dicere q̄ ista q̄ vidim⁹ sunt elemētata: q̄ nō elemēta. Ignis. i. calor solis: vt ibi. Cōpescunt ignibus ignes. Ignis. i. elemētum purū in sua sphera ¶ Con. Ignis dat. i. figt feruorē studii: q̄ ignis dat. i. figt fulmen. i. fulgur (a lyghtynynge) q̄ ignis est elementatū scz quo vtimur: q̄ ignis est calor solis/ac pro q̄/et est quoddā elemētū. Et sunt quatuor scz aer ignis/terra/et aqua. Et ignis cōponitur de in/et gigno/nis.

Indiuiduum.

Est indiuiduum corpus: quo non minus vltum
Est quod duritia nequit iste secure vel ille.
Ac indiuiduum nimio dicatur amore
Discretum tandem sub voce tenetur eadem.

¶ Autor docet hic q̄ hoc nomē indiuiduū/dul. quadrupliciter pōt sumi. Nā nimiū corp⁹ qō ppter sui paruitatē diuisionē nō recipit dr indiuiduū vt athomus et est ille minima festuce q̄ apparet in radio solis: et dr athomus ab a qō est sine: q̄ thomus diuisio vel sectio: quasi sine diuisione vel sectione: q̄ nō dr indiuiduū ió: qr o ino diuidi non pōt: sed qr nō recipit sectionē sensui subiacentē. Itē indiuiduū dr aliud qō propter duritiā diuidi non pōt: q̄ si pōt cum magna tñ difficultate: vt adamas/dyamas (a dyamaūde ꝙ nō frangit/vt vt dr Isidor⁹: nūl cū recenti sanguine hirci. Itē aliqd dr indiuiduū qō alicui arctius amoris vinculo colligatur. vñ Ouid. Sūt indiuidue mēs mea sicq tua. Itē indiuiduū dr qō p interiora siue nature physice diuidi nō pōt: vt socrates. ¶ Cō. Illud corp⁹ est indiuiduū q̄ nullū corp⁹ est min⁹: vt athomus q̄ ille est indiuidnū qō ille vel iste neqt. i. nō pōt secare. i. diuidere: duricia ablatiu⁹ est. i. ppter duriciā: vt adamas: atq; q̄ et: q̄ aliqd dr indiuiduū nimio amore. i. ppter magnitudinē amoris. Indiuidu⁹ cōponitur de in/et diuiduus/a/um.

Inuestis

Inuestis sine vestibus: inuestis sine barba
Inuestis mulier/inuestis pauper habetur

¶ Autor docet hic q̄ inuestis habet duas sigtiones. Primo dr aliqs vel aliqua sine vestib⁹: vt pauper est inuestis. i. sine vestib⁹. ang. (naked) Inuestis aliquis vel aliqua non habens barbam. Vñ mulier est inuestis. i. sine barba. q̄ est idē qō solut⁹/a/ū. i. sine cōiuge: vt ista mulier est inuestis. i. soluta ¶ Construccio patet. Hic et hec inuestis/q̄ hoc e. cōponitur de in q̄ hec vestis/tis.

Dicitur ingratus non acceptabilis/et qui Immemor accepti solet ingratus benefacti. Ingratꝰ

¶ Hic autor docet q ingratus dupliciter sumit. Primo ꝺr aliqꝺ ingratus ꝺ non est dignꝰ acceptari vel admitti in societatē vel amicitiam alicuꝰ boni viri: et hoc ꝓpter turpitudinē quā inuoluit vitiorū vel aliquod simile. Et ꝺr ingratum qꝺ nō est acceptabile. Itē ingratus. i. non gratꝰ: vt qui accepti beneficii nō memoratur. ¶ Con. Aliqꝺ ingratꝰ ꝛr nō acceptabilis. i. nō dignus acceptari. Et ille ſcz ingratꝰ qui ſolet eſſe immemor alicuꝰ beneficii accepti ab aliquo amico. Ingratus/a/ū. cōponitur de in et gratus/a/um.

Quod vacuū manet/atq; cauū/leue fertur inane. Inanis

¶ Autor hic docet q hic et hec inanis/et hoc ne. est idē qꝺ vacuus/a/ū. vt ibi Terra erat inanis ⁊ vacua. ibi ⁊ tenetur ꝓ id est: ⁊ exponitur sic. Terra erat manis. i. vacua. ¶ Et manꝰ. i. cauꝰ/a/ū. vel cōcauꝰ/a/ū. vt firmamētū ꝺr inane. i. ꝯcauū. sic vndiq; verū. vñ ꝯcrū. Itē inane. i. leue: vt mulier mouetur inanis. ¶ Con. Illud est inane qꝺ manet. i. vacuū: ⁊ illud est inane qꝺ est cauū. ⁊ illud fertur. i. vocatur vel ꝺr inane qꝺ est leue. ¶ Inanis componitur de in et vanus/a/um.

Immanis magnus/est ferus atq; nocens. immanis

¶ Hic docet autor q hic et hec immanis ⁊ hoc ne. habet duas sigtiones. nā immanis. i. ferus/a/ū. vel crudelis vel immāſuetꝰ. ¶ Et idē est qꝺ nocēs nō bonus vel ſine bono. ⁊ qꝺ magna ſolēt eſſe crudelia ⁊ fera et terribilia: sigtē immanis inuenitur ꝓ magno et grādi. ¶ Con. Immanis est magnus ⁊c. Et cōponitur de in et manon grece qꝺ est bonū latine quaſi non bonū.

Immunis qui nil ꝓstat/cui nil datur expers. immunis

¶ Hic docet autor q hic et hec immunis/et hoc ne. habet duas sigtiones. nā immunis est ille ꝺ cū quid ab alio recipit nil reſpōdit. ¶ Et immunis est ille cui nil datur cū aliis aliquid tributur. Itē immunis. i. expers vel cōlonus: qꝺ idem est. vt iſte qꝺ ſibi imponitur est immunis. i. expers vel exors. anglice. (gyltieſſe. ¶ Et immunis. i. carēs officio. Virg. in georgicis. Immunisq; ſedet aliena ad pabula fucus. Et cōponitur fm hugu. ab in et hoc munus/nis. i. debitū officii vel tributū vel munꝰ. Et ꝺr immunis quaſi ſine munere. i. ſine tributo. ſ. liber ꝺ nulli est tributarius. Vñ ⁊ ſepe ꝺr immunis/expers/alienus ſine parte. ¶ Itē immunis est ꝺ nō facit munera. i. officia nō ſungitur: ſed omni priuilegio et dono vacuꝰ vicioſus/piger/vētri indulgēs. Et cōſtruitur cū gtō vel ablatiuo: vt iſte est immunis criminis vel crimine.

Improbus est perſeuerans ꝓbus atq; ꝓteruus. i. nꝓbꝰ.

¶ Autor docet hic q improbus/a/um. habet tres ſignificationes. Primo. i.

perseuerans. Virgilius in georgicis. Labor improbus oia vincit. i. labor perseuerans. Et idē est qđ probus. Virg. in eneid. Lauit improba teter ora cruor improba. i. valde proba. ¶ Et est idem quod proteruus. i. crudelis. anglice (froward) Vñ quidā de dyonisio tyrāno scribit. Dyonisius improbus atq; impius fuit. Et dicitur de in et probus.

Inlignis Nobilis inlignis est/ac ignominiosus

¶ hic autor docet q; licet hec inlignis/re hocne. eq̄uocatur ad duo. Nā idē est qđ nobilis. Vñ theodolus. Inlignū vitulū cōflauerat ignis: inlignē. i. nobilem. ¶ Et est idē qđ ignominiosus/a/ū. i. nō famosus: vel male famosus vel qui habet ignominiosum et est sy suspect⁹. Vñ illud. Flabat et inlignis male decāta bitur hora. inlignis hora. i. ignominiosa hora. vel sic. i. passione dñi. Habebāt aūt vnū virū ilignē q̄ dicebatur barrabas: ilignē. i. ignominiosum vel male famosum. Et cōponitur de in et hoc signū signi.

Instita. Instita sit vestis matrone/sit quoq; vinclum

¶ Autor ponit duas sig̃tiones istⁱ nois hec instita/te. Primo ē quedā vestis qua veteres matrone solebāt vti. ang. (a rochet) Vñ Ouid. Queq; tegit medios instita longa pedes. ¶ Et idē est qđ vinculū q̄ pedes mortuoꝝ ligātur Vñ legitur q; Lazarus vinct⁹ institis fuit monumēto. Hec instita/instite. Vt de isto instas/institi. re.

Iacto as Cum iacio iacito/cum me male comprobo iacto
Hinc quoq; iactito fit/iactantia nascitur inde

¶ Autor docet hic q; hoc ꝟbū iacto/as/are. habet duas sig̃tiones. Primo. i. iacere: vt iacto lapidē. i. iacio. Et iactare. i. laudare vltra modū vel vltra q̄ debeatur. ang. (to boost/or to be proude) vt tūc iacto me cū nimiū laudo me Et est frequentatiuū formatū ab vltimo supino huⁱ ꝟbi iacio/ iacis/ieci/iactū/ctu. u in o fit iacto/as. Et aliud frequētatiuū formatur ab illo iactatū/tu. u in o conuersa t a mutata in i correptā fit iactito/tas/taui/tare. in eodē sensu cum iacto. ¶ Jactare vel iactitare ꝟm Hugut. pro gloriari ponitur laudare gloriando vanitare. i. arrogare vel inaniter proferre. Vñ iactās. i. arrogās vt q̄ se iactat t maiorū institutis nō acquiescit sed propriā quandam vitā iusticie et sanitatis inquirit. Et cōparatur iactantior iactātissimus. Et hec iactātia/tie. i. arrogantia superbia/vanitas. Itē nota hic differentiā inter iacere cuⁱ media corripitur t iacere cuⁱ media producitur: t patet differentia per ꝟbū ꝟsum. Sinō vis iacere lapidē q; mitte iacere. ¶ Con. Ego iacto cū iacio: t ego iacto dū cōprobo. i. laudo me male. quoq; pro t ſ et iactito fit. i. derivatur inde. i. iacto ex iactātia nascitur inde. i. iacto/as/aui/are.

Indulgeo. Indulget confert operam/veniam simul auget.

¶ hic autor docet q; indulgeo/es. habet tres sig̃tiones. Nā idē est qđ dare operā. Vñ Cathō. Indulgere gule noli: qui vērſ amica est. i. noli dare operā

gule. ¶ Et indulgere est dare veniã: vt indulget mihi de⁹ peccata mea. i. remittat et det veniam mihi de pctis meis. Et est idẽ qđ augere veniã: vt deus indulgeat nobis miam suaz. i. augeat vel donet nobis misericordiã suaz Cõponitur ab in/et algeo/ges. i. frigere. ¶ Constructio satis leuis est. Indulgeo cõponitur de in ꝛ algeo/alges. interpolita d/ꝛ a mutatur in n. Et conuꝫ gatur indulgeo/ges/indulsi/indulgere/indultũ/tu. in supinis.

Infectus quod non factꝰ sonat est quoqz tinctꝰ Infectus

¶ hic docet autor q infectꝰ/ta/tũ. habet duas sigñones. Nã infectus. i. non factus: vt domꝰ infecta. i. non facta. Uñ horatꝰ. Infectũ valet esse dolor qđ mens sua seruat: infectũ ibi. i. non factũ. Et infectus. i. tinctꝰ vel violatꝰ / vel corruptus: vt aer est infectus. i. violatus vel tinctus vel corruptus. Uñ ouiđ. Mons erat infectꝰ variarũ cede ferarũ. i. mons erat tinctus cede. i. occisione variarũ ferarũ. i. diuersarũ bestiarũ. ¶ Construe. Infectus sonat idẽ qđ nõ factus: qz pro ꝛ: et infectꝰ est idem qđ tinctus/ta/tum.

Ordo/locus tempus/et causa notatur abinde Inde.

¶ hic docet autor q inde aliqñ sigñt ordinẽ: vt hic. Iste sedet primus/et ille inde. Itẽ sigñt locũ: vt ego veni inde. i. de illo loco. Et aliqñ sigñt tẽpus: vt ego veni primo: ꝛ ille inde. i. in illo tpe. Et aliqñ causam: vt comedi crudas carnes ꝛ inde eger sum. i. ex hẽ causa. ¶ Con. Ordo notatur. i. sigñtur ab inde. i. ab isto aduerbio inde.

Hic fore cognoui temporis atqz loci Hic.

¶ hic autor docet q hic aliqñ sigñt tempꝰ. vnde Uirg. Hic mihi nescio quid trepido mihi numẽ amicum. hic ibi. i. nũc. hic aliqñ sigñt locñ. Uñ Alanus in anticlaudiano. Hic superos cues ppio procellit honore. Uirgo que proprii parentũ legem pudorem. Nõ perdẽs matris meruit cũ virgine nomẽ. hic. i. in illo loco. ¶ Construe. Ego cognoui hoc aduerbiũ hic fore. i. esse tẽpus. i. aduerbium tpis atqz loci. i. aduerbiũ loci.

Lar lartis rex est/laris est deus/ignis/et edes. Lar

¶ hic autor docet q lar habet quatuor sigñtiones. Nã fuit proprii nomẽ cuiusdã regis: ꝛ tũc facit latis in gtõ. Itẽ lar est quidã deꝰ quẽ gentiles colebãt ꝛ precipue ille deꝰ qui preest custodie ignis. nam fuerũt duo lares quos mercurius genuit ex vna nympha que dicebatur lar. Et dicebãtur lares vel ab igne cui presunt et quem custodiunt. Horũ imagines habebãt gẽtiles iuxta ignẽ retro. Unde et posterior pars foci dr lar. Itẽ lar. i. ignis. Et lar. i. edes/ vel domus. Uñ antiquo prouerbio. In laribus lartis lares de larice vidi. i. vidi larez. i. ignẽ in laribus. i. domibus/lartis. i. tali regis. Et dr lar de largitor/ris. vel largus/a/ũ. qz de laribus procedit largitas. Et declinatur hic lar lartis. Et declinatur hic lar laris. pro nõe proprio: ꝛ hic lar/laris. pro aliis sigñtionib⁹. ¶ Con. Lar faciens lartis in gtõ est rex. i. proprii nomẽ regis: secundũ lar faciẽs laris in gtõ est deꝰ vel ignis: vel edes. i. domus.

later/eris. Equinoce vinumq; later et lympha vocatur.
Est idcirco later vinum quoniam latet vua
Lympha later ideo/quoniam terra latet ima

¶Autor docet hic q; hic later/laticis equocatur ad duo. Primo later.i. vinum:t tūc dr a lateo/es. q; in vua latet. Itē later.i. aqua t tūc dr a lateo/lates: q; latet in ima terra.i. profunda terra. vel q; latet in ymo.i. in profunditate terre. ¶Con. Later vocatur equoce vinū et nympha: later est ideo vinū: qm̄.i. q; latet in vua vnde vinum exprimitur. Et later est ideo nympha. tō est aqua quoniam latet in ymo terre.i. profunditate terre: et est masculini generis later.

Lat⁹/tris Costa latus lateris laterem dat tegula later
Est aſportatus latus quoq; dicitur amplus

¶Hic docet autor equinocationē hui⁹ nois latus: t deinde ponit differentiam inter hoc latus/lateris in gtō. t hic later qō similiter facit lateris i gtō. ¶Itē ponit differentiā inter latus cui⁹ prior corripitur q latus cuius prior producitur. Dicit ergo q lat⁹.i. costa. angl. (a syde) t est substantiuū. Et declinatur hoc latus lateris: t corripit hanc syllabā la vbiq;. Itē lat⁹ est participiū de fero/fers/fert: t tunc idem est qō portat⁹: et tot sīgnes habet sicut fero: et tunc declinatur latus/lata/latum. ¶Itē latus est nomē adiectiuū.i. spacioſus/amplus. Unū Ouid. Pars maris et lat⁹ subtrarū cāpus aquarum. latus ibi.i. spacioſus vel amplus: t tunc producit vbiq; hanc syllabam la: siue sit participiū siue nomē adiectiuū. Itē later/lateris. est gleba cocta de qua fit murus t vnde dom⁹ tegūtur. angl. (a tylstone/or a bryke). Et nota q; prisc̄ianus dicit hoc nomen deficere in omnibus casib⁹ singularibus et pluralibus preter actiū singularis nūeri scz laterem. ¶Nos tñ vtimur hoc nomine in vtroq; in quolibet casu. Itē nota hanc naturā ēsse lateris. q; quanto plus abluitur tanto plus eraſperascit et deterior fit. Unū quidā predicās fatos: et interrogatus quid fecerit: legitur respōdisse. Lutus aro laterem q; lauo dum predico prauo. Unde alius dixit. Uerba serit vento qui predicat infatuato. ¶Construe. Latus faciens lateris.i. costa vel tegula operimentū/ vel tectura dom⁹ dat laterem.i. hic later lateris. Et latus/a/um.i. aſportatus/a/um. dicitur amplus/a/um. hoc latus lateris. latus/ta/tum. deriuat de lateo/lates. Et later lateris dicitur a latus/lata/latum. participiū quoq; pto t nō.

Lena/ne. Lena clamis tibi sit et stupri consiliatrix.

¶Hic autor docet equocationē hui⁹ dictionis hec lena/ne. dicēs q; lena est idem qō clamis/clamidis. ang. (a mantyll) vt induo te lenā.i. clamidē. Item lena idē est qō meretrix. Unde illō. Lenonē lena nō diligit absq; crumena.i. burſa. Et loquitur figurative per methonomiam: quia crumena quod burſa est: ponitur p pecunia quā ptinet. ¶Cōstrue. Lena sit tibi clamis.i. mantellus: t lena sit consiliatrix stupri.i. meretrix. ang. (a baude)

Lens lendis capiti:lens lentis conuenit ori. Lens tis.
Lens mordet per d/mordetur si capiat t.

¶ Hic autor docet equiuocationē in isto nomie lens quod equiuocatur ad duo. Nā lens est quidā vermiculus q̄ solet esse in capitib⁹ hoim ꝛ maxime pauperū.anglice (a nytte)ꝛ tūc facit lēdis in gtō per d. Et lēs faciēs:lētis in gtō est quoddā legumē maxime in tempore quadragesimali vsitatum. anglice(ryce potage)ꝛ scribit cū t in gtō. ¶ Cōstrue. Lens faciens lendis in gtō cōuenit capiti:ꝛ lens faciēs lētis in gtō cōuenit ori vt manducetur. Lens p d in gtō mordet sez capita:et si lens capiat t/mordet .i.comeditur.

Lenticulā voco vas maculā cutis atq; legumē Lēticula.

¶ Autor docet hic q̄ lenticula habet tres significationes. Nā lenticula est quoddā vas quo ponitur oleū.anglice (an oyle potte) Itē lēticula est q̄dā macula i facie hois.anglice(a spot/or a frecon) Et inde lēticulosus/a.um.i. maculosus (freconyd)ꝛ pueni i estate solis in calore causante:ꝛ hoc maxime in rufis hoib⁹ siue subrufis ꝛ multū albis:ꝛ nec i signū boni indolis. Et hec macula aliis nolb⁹ vocat sez lentigo/inis.i.maculus/ui.ꝛ cesia/sie. Et lenticula.est legumē diminutiū de lens lentis.quod superius exponitur.

Lento mens arcus dum lenteo/lenteo tardo Lentare
Lento dum cesso:que tria lentus habet Lentere
Lentus flexibilis/lentus piger ocia lentus. Lentus.

¶ Autor docet hic equiuocationem in lenteo:ꝛ differētiam inter lentare ꝛ lentere. Et deinde ponit equiuocationē in hoc nome lētus/a.um.q̄ a verbo lenteo derivatur. Dicit ergo q̄ lento/tas.aui.i.flecto/flectis.vel curuo/as. are.vt lēto arcū meū.i.flecto arcū meū trahēdo illū. Unde in alexandreide. Nūc arcus lentare monet:nunc fundere glandes.i.nunc docet eum lētare arcus.i.flectere trahendo. ¶ Lenteo/es.ere.i.pigere vel tardare ꝛ cessare. Unde lentus/a.um.habet omnes has tres significationes. Nam idem est q̄ flexibilis.anglice (lino we/or pyenge) Unde Ouidius. Curribus ante te medius lentus erat aptus.ibi lentis.i.flexibilis. ¶ Et lentus.id est piger. Unde idem. Lētaq; tigris erat.lēta.i.pigra. ¶ Et lentus.i.occisus. Unde. Tu modo pōperci lentus spaciare sub vmbris. ¶ Et lentus.i.plenus. Inde luculētus.i.luce plenus:vt populus luculētus. ¶ Cōstrue. Ego lento meos arcus dū lenteo.i.flecto eos.lenteo/es.i.tardo vel tardeo. Et ego lenteo dū cesso id est dū ago ocia.que tria.i.quas tres significatiōes hoc nomen lentus/a. um.habet. Lentus.i.flexibilis.et lentus.id est piger/a.um.et lentus habet ocia.i.idem quod ociosus/sa/sum.

Letus iocundus:letus fecundus ⁊ inde Letꝰ/a.um
Letamen fimus terre pinguedo vocatur

¶ Hic docet autor q letus/a.um. habet duas sigtiones. Nam letus.i. iocūdus/da.dum. vel hylaris. Unde quidam. Non ego sum letus dum sum sāgore repletus. ¶ Letus.i. fecundus/a.um.i. fertilis. vt Virgilius in georgicis. Quid faciet letas segetes. id est facundas q fertilis segetes. Et tunc a letus deriuat hoc letamē/mis.i. simus qui reddit terram pinguē. anglice. (mucke/or dunge). ¶ Cōstrue. Letus. id est iocūdus/et letus. id est fecundus: et inde letamen.i. simus vocatur pinguedo terre.

Letatus. **Letatus quando a leto fit mortificatus**
A leto2 de letitia letatus habetur.

¶ Hic docet autor q letatus habet duas significationes: q he causantur ex diuersitate sui primitui. Nam qñ deriuat ab hoc letum/ti.i. mors. tūc idē est qđ mortificatus/a.um. vel mortuus/a.um. Quidam. vt nemus intrauit letata corpora vidit. Et qñ letatus ꝺr de letor/aris. tūc est fact9 letus gaudens. ¶ Cōstrue. Cum letatus sit.i. deriuatur a leto: sz pro morte. tunc est idem quod mortificatus. Et cū letatus sit a letor/aris. quod est deponens: tunc habetur letatus de letitia quasi haberet letitiam. id est gaudium. vt Letatus sum in his que dicta sunt michi.

luxuries. **Factum luxuries notat affectumq; libido.**
Libido.

¶ Autor ponit hic differētiā inter hec luxuries/ei. q hec libido/inis. dicens q hec luxuries/ei. sigt factum illius peccati sive illud peccatum. Sed libido significat affectū. i. voluntatem quam quis habet faciendo illud peccū. Uel libido est luxuriosa voluntas. ¶ Luxuries dicitur de hic luxus/us. ui. Unde hec luxuria/rie. i. luxuries. Sed modo ampliata est eius significatio: vt luxuria vel luxuries dicatur quelibet superfluitas tam in cibo qꝫ coitu q vestitu: q etiā in alijs rebus. ¶ Cōstrue. Luxuries notat. i. significat factū. id est ipsum peccū: q pro q libido notat affectum. id est voluntatē peccādi. Libido q libet verbo impersonali dicitur.

Liber/eri **Liber id est bacchus: vel liꝫ sine cōpede natus.**
Estq; liber codex: vel raptus ab arbore cortex
Prima beri faciunt: genitiuo briq; secunda
Pars prior est cortex/liber altera/tertia suber.

¶ Hic docet autor q liber hz qtuor sigtiones. Nā idē est qđ bacchꝰ de vini. Unde Therē. Sine libero q cerere friget venꝰ. libero ibi. i. bacchо: q tūc liber facit liberi in gtō. Et liber est idē qđ ingenuus/a.um. Et est ingenuꝰ q nascitur ex liberis parentibus (free) et nō ex seruis: neq; ex seruo q libera. neq; ex libero q ancilla: sed requirit q vterq; parens sit liber: et tūc filius facit gtiā in beri: vt liber liberi. Unde hec libertas/atis. ꝛ. Non bñ p toto libertas vēdit auro. ¶ Item liber. i. cortex. i. interior pars corticis q̄ ligno adheret. dicū a libero/as. qđ liberat. i. defendit interiꝰ lignū. Unde Ouid. Mollis tmgūtur tenuit q recordia libro. Et nota q liber p baccho. i. deo vini. q p ingenuo pducit hāc syllabā li. Pro baccho. vñ Romulus. Et liber simul q cū castore pollux. Pro ingenio ibi. Qui metuis vinū michi liber non erit vnq;. Sed

liber p̄ codice. vt ibi. haurit aquas cribris: deric⁹ absq; libris. Pro cortice: vt ibi. Absq; libro nunq; valet arbor crescere quēq;. ¶ Pars prior. nō. hic excidēti ponit autor dr̄am inter corticē/libū: & suber. dicēs q; cortex est superior pars q̄ adheret arbori. anglice (the barke) Liber est media pars. anglice (the sappe) Suber illud qđ est mediatū ligno. anglice (the pyth of the herte). ¶ Cōstrue. Liber. i. bacchus vel vir natus sine cōpede. i. sine seruitute. Et liber est codex siq; quem legimus. Et est cortex raptꝰ ab arbore. Prima. id est liber p̄ baccho: & simul p̄ ingenuo faciunt beri in genitiuo: vt hic liber/beri. Et secunda id est liber p̄ codice: & liber pro cortice faciunt bri in genitiuo. vt hic liber/libri.

Libra bilanx/libra pondus/signum quoq; libra. Libra.

¶ Autor docet hic q; hec libra/bre. hz tres significationes. Nā libra. id est bilanx. anglice (a balaunce). Et libra est pōdus duodecim unciaꝝ. Et ōr p̄fecti pōderis: qr constat tot unciis quot mensibus annus. Et dicit liber qr sit libra & cūcta ponderā precedentia vel minora cōciudat. Item libra/bre. dicitur signum in celo. vt cū dicitur sol est in libra. ¶ Cōstrue. Libra est bilanx: libra est pondus/libra est signum in celo.

Lictor p̄retoris et funeris assecla lictor. Lictor.

¶ Autor docet hic q; hic lictor/ris. habet duas significatiōes. Nā lictor est ille q̄ de officio suo portat gladiuꝝ vel securim ante regem vel imperatorē vel p̄torē. anglice (a swarde berer) vt ad puniendos reos presto sit. Et dicit lictor quasi litor. a lito/as. c interposita: quia lictat & interficit reos. Unde & q̄cunq; regi vel iudici/consuli vel p̄sidi vel p̄retori subsequitur ad puniendos reos dicitur lictor. anglice (a hangman). Similiter ōr lictor portator cadauerum scilicet qui portat cadauera. id est corpora ad sepulchrum. ¶ Construe. Lictor est assecla. i. cliens vel famulus p̄teritis. i. illius iudicis vel maioris: et lictor est assecla funeris. i. alicuius corporis mortui vt portet illud ad sepeliendū. Et dicit assecla assecle. ab assequor asseqneris: quia sequitur mandata domini sui.

Lesio vel sanies liuor et inuidia iber. Liuor.

¶ hic autor docet q; liuor/oris. hz tres significatiōes. Nā liuor. i. lesio. vñ illud cuⁱ liuore sanati sumꝰ. liuore. i. lesione. Liuor. id est sanies. i. putredo illa q̄ est in vulnere. Liuor. i. inuidia. Unde Ouidius. Summa petit liuor q; stant altissima venti. liuor. i. inuidia. ¶ Itē est liuiditas ille color q̄ remanet in aliquo post verberationē cum baculo. Et est dolor vulneris. ¶ Cōstrue. Liuor. i. lesio vel sanies vel liuidia. Et dicitur liuor a liueo/liuere. i. esse vel fieri liuidum. Et ponit pro inuadere. ¶ Nota differentiam inter liuorē et vibicē. Liuor est color qui remanet post verberationem cū baculo. Sed vibex est incisio vel vestigium qđ remanet in carne post verberationē cū virga. Unde versus. Liuorem baculus vibicem dat tibi virga.

Stellam cum cythara designat lyra; q; sulcum. Lyra.

¶ hic docet autor q; lyra hz tres significationes. Nam aliquando reperit pro stella. vt ibi. Que lyra fulsit heri. id est que stella splenduit heri.

¶Item est cythara:ꝛ ꝺr a lyrin grece qꝫ est diuersitas vel varietas latine: qr varios ꝛ diuersos sonos efficit. ¶Itē lyra.i.sulcus et proprie ara tri. anglice (a sorowe). Et ꝺr a lyros grece qꝫ est lyra.i.sulcus apud nos. ¶Nota q lyra ꝑ cythara corripit priorem syllabā:ꝛ lyra pro sulco ꝓducit primā. Unde. Pollice tango lyram facio cum vomere lyram.

Loculus. Est loculus bursa/minimus locus/et libitina.

¶Hic autor docet q hic loculus/li.aliqñ idē est q bursa. Et cōponitur cum plenus ꝛ ꝺr locuples.i. diues quasi plenos habens loculos. ¶Loculus est diminutiuum ab hic locus/ci. et tunc est parum vel minimus locus. ¶Itē loculus est libitina. anglice (a beer) quo funera portant ad sepulchrū. Uñ Accessit iesus et tetigit loculum. id est libitinam.

Lucar. Est lucar luci ꝓtium/lucisqꝫ foramen.

¶Hic autor docet q lucar/aris. media ꝓducta habet duas significatiōes Nam est ꝓtiū qꝫ accipitur pro luco.i. nemore locato alicui vel aliquibus Et tūc dicit de hic lucus luci.i. nemus vel sylua quod idē. Lucar.i. fenestra vel foramen ꝑ quod sol vel lux intrat in domum. Et tunc dicitur de hec lux lucis. vel lucar est foramen per quod galline intrant in gallicubium.

Lupus. Hic lupus est animal/morbus/piscis fluuialis.

¶Hic autor docet q hoc nomē lupus/pi.hz tres significationes. Nam lupus est quoddā animal maxime ouibus inimicum. Et est quidam morbus in corpa scz apostema vel in cruribꝰ:ꝛ est vermes magnus vt quidā dicunt silis muri. Lupus est quidā piscis:qr sicut lupus deuorat alalia in terra sic ille deuorat pisces in aqua. Et inde hic lupillus:ꝛ ex sola rapina vivit.

Laudare Laudat commendat/autorem nominat illud

¶Hic docet autor q laudo/as. equiuocat ad duo. Nā laudare.i. cōmēdare vt laudo regē. ¶Et laudare.i. autorizare:ꝛ ꝓponitur collaudo/as.i. simul laudare. ¶Construe. Laudat.i. commendat:ꝛ illud laudat.i. nominat. id est autorizat autorem aliquem. Et est verbum actiuum.

Legare. Qui mittit legat: moriens sua munera legat.

¶Hic autor docet q lego/gis. are. equiuocat ad duo. Nā legare.i. mittere mandare. Ut rex legauit stū in franciam.i. misit. Legare.i. aliquid in testamento alicui dimittere. Uñ hoc legatum/ti.i. illud quod dimittitur. anglice (to bequest) et dicitur lego/as. a lego/gis. vel a preterito legi (i cōuersa i o) fit lego/as. are. et ꝓducit priorem syllabam. Unde versus. Uiuens scripta lego moriens mea munera lego.

Lego gis Clericus autores: mare nauta/deus meliores Fur legit es/flores virgo/viator iter.

¶ Hic docet autor q lego/legis hz sex significatiõs q̃ satis patẽt per expo
sitionẽ illorum duorũ versuũ. ¶ Construe. Clericus legit autorem. i. libros
autẽticos: ꝛ nauta legit. i. trãsit vel nauigat mare. Deꝰ legit. i. elegit melio
res. s. homes. Fur legit. i. furatur res. i. pecuniã vel argẽtũ. Uirgo legit. i. col=
legit flores. Uiator est ille q̃ transit per viam legit. i. carpit vel capit iter. i.
viã suã. ¶ Nota q lego legis ꝛ ois cõposita sua faciũt preteritum in gi: vt
lego legis legi. in preterito: colligo colligis collegi. preter tria verba q̃ pa=
tent per versum. A lego composita faciunt gi: sed tris tollis. Diligo negli=
go/sic intelligo que faciunt xi.

Libo dum gusto: liboꝫ sacrifico. — Libare.

¶ Hic docet autor q libo/as. habet duas significatiõs. Nam idem est qõ
sacrificare. anglice (to doo sacrifice) et proprie vinum in calice. Unde panẽ
immolamꝰ calicẽ libamus. Et inde hoc libamẽ/nis. est vini: sed hoc sacrifi=
cium est carniũ. ¶ Et libare. id est gustare (to taste) vel cõtingere. Ut liba=
ui vinũ isto die. id est gustaui. Et dicitur libo/as. are. a liber liberi: quod idẽ
est quod bacchus bacchi. id est deus vini.

Ere luo pignus: penas cruce: luce tenebras — Luo/luis
Dicitur et luere quando salitur ouis
Est luo luxurio: luo punio vel luo purgo.

¶ Hic autor docet q luo/luis. hz quatuor significationes. Nã luo. i. redimo
vel quod vulgo dr acquieto. anglice (to quyte oute) vt ego luo pignus meũ
ere. i. redimo vel acquieto pignus meũ. i. vadiũ meum ere. i. moneta. ¶ Et
luo. i. patior vel sustineo vt luo penas in cruce. i. patior penas i cruce. ¶ Et
luo. i. purgo vel deleo: vt luo tenebras luce. i. purgo tenebras vel deleo cũ
luce. i. p̃ lucẽ. ¶ Et luere. i. luxuriari: ꝛ est proprie verucẽ. i. arietũ cum sint
in amore coeundi: vt verueces luũt. i. coeunt vel amore coẽdi fruunt. Uñ
vulgo solet dici. Arietes sunt modo in luitu. i. appetitu coeundi. ¶ Uñ con
strue sẽm versum. Et hoc verbum luere dicitur quãdo ouis salitur. id est
arietatur. ¶ Nota q salio/lis. salui vel salui/salire/saltum/tu. in supinis. i.
facere: et tunc est verbum neutrũ et absolutũ. ¶ Salire est etiam qõ dici=
tur arietare. id est qñ ouis salitur. Et pertinet ad animalia irrationabilia:
ꝛ tũc est actiuũ. Uñ Ouidius. Leta salitur ouis tauro quoꝫ leta iuuencs.
¶ Luo/luis lui luere luitum luitu. in supinis. verbũ actiuum.

Sunt quinquennia: sunt cubilia lustra ferarum — Lustrum
Lustrum circuitus: lustrum purgatio foznix.

¶ Hic docet autor q lustrũ/tri. hz q̃ꝫ significationes. Nã lustrũ est spaciũ
q̃ꝫ annoꝝ: vt ibi. Lustra sex q̃ iam pacta. Et lustra est speluncs bestiarum
quã inhabitãt. anglice (a denne). Uñ Antanus. Ast lustra condit vasa suis.
Lustris. i. speluncis. Itẽ lustrũ. i. circulus. vñ lustro/as. i. circuire: lustrum. i.
purgatio. ¶ Et lustrũ. id est lupanar meretricũ. Et dicitur a lustro/as. aut
lustrare. id est purgare/circuire/circundare/luminare/serenare. ꝛc.
¶ Construe. Lustra sunt quinquẽnia. id est spacia quinq̃ annoꝝ ꝛ lustra

sunt cubilia ferarū scilicet obscura latibula vel cubicula ferarum: ⁊ lustrum est circuitus. et purgatio: et est foznix. id est lupanar.

lustro /as

Lustro purgando/lustro quoq; circūeundo.

¶ hic docet autor q̄ lustro/as. are. habet duas sīgnificationes. Nam idē est qđ purgare et circuire: vt patet superius. ¶ Construe. Lustro purgando, aliquid ⁊ ego lustro circūeundo. id est dum circūeo aliquid.

Lutū/ti.

Cenum dico lutum/sed lutum dico colozem.

¶ Autor penit hic equiuocationē in ista dictione lutū. Ponitur inde differētia inter lutū cuius prior corripit ⁊ lutum cuius prior producitur dicēs q̄ lutū cuius prior corripitur. est idē qđ cenum. i. sordes. anglice (cley). Sed lutū cuius prior producitur est accusatiuus casus istius nois hic lutus/luti. Et est lutus quidā color croceus vel rubeus quo vt quidam dicunt scarlatum tingitur: ⁊ vtrūq; derīuatur a luo/luis. ¶ Construe. Ego dico lutū esse cenum. id est sordities terre: et ego dico lutum esse colorem.

Luteus.

Luteus et luteus sensum soztitur vtrumq;

¶ Autor hic docet q̄ ista duo nola luteus cuⁱ⁹ prima longa: ⁊ luteus cuⁱ⁹ prima breuiatur/deriuātur a predictis nolb⁹ scz hic lutus/ti. p colore. Et dicitur luteus/a. um. i. rubeus vel croceus: ⁊ producit primā syllabā scz lu. Et ab hoc lutū/ti. p ceno deriuat luteus/a. um. i. lutosus/sordidus/plenus luto. ¶ Cōstrue. Luteus cuius prima lōgatur: ⁊ luteus cuius prima corripitur sozti vtrūq; sensum. i. vtrāq; significationē scz de luto p ceno. ¶ Nota hic alios versus q̄ ponit differētiā inter ista nola. Luteus est rubeⁿ luteus quoq; sordidus extat. Flos robur est lutus humida terra lutum.

Machina

Machina res pugni/rota machina/machina foz̄ma.
Machina res queuis quē facit ingenij vis.

¶ Expedito illo capitulo siue illa parte in qua tractauit autor de nolbus equinoctis ab Incipiēt ibus: hic tractare intendit de equinoctis inchoantibus ab ista lra W/que proximo sequitur Z. ¶ Ponit ergo primo equinoctionem in isto nomine hec machina machine. qđ habet quatuor significationes. Nam machina est instrumēt ū bellicū per qđ proiciuntur grandes lapides in hostes quod ⁊ alio nole vocat ingenium. anglice siue gallice (an engyne. ¶ Itē machina est quedā rota versatilis sup qualē ponebat beata katherina. Et machina. i. forma. Unde machina mundi. i. forma mūdi. ¶ Itē machina pōt dici qualibet res que ingeniose cōfinxit. ¶ Cōstrue. Machina est res pugni. i. bellī vez mirabilis balista. id est ingeniuz de quo supra exponitur. Et machina est forma. Et machina est queuis. i. quelibet res: quāuis. i. subtilitas ingenij. id est sensus humani fecerit.

Macula.

Dic maculas tabes/macula sq̄ sozamina retis.

Necnon lozice maculas nos dicimus inde.

¶ Autor ponit equiuocationē in ista dictiōe hec macula/le. q̄ habet duas sig̃tiones. Nā macula.i. tabies (a spotte) Uñ Ouidius. Succincta feretruz maculose tegmine lincis. Et macula est foramen retis. Uñ idem. Retia cū potui maculis distincta texendi/maculis.i. foraminibus. ¶ Construe. Dic maculas esse idem qđ tabes: ⁊ dic maculas esse foramina retis. ⁊c

Manus.

Gratia vindicta cetus membrumq̄ potestas
Dextra sinistra manus: manus est quod in arma vocatus.
Munio cum maneo vel sit manin eius ozigo.

¶ Hic docet autor q manus hz plures sig̃tiones. Nā manus.i. gra. Ut oia contingebant illis in manu dñi.i. in gra dei. Et manus.i. vindicta. Ut ibi. Cū sit nemo q̄ de manu tua possit eruere.i. de vindicta tua. Et manus.i. cetus armatoruz.i. societas. Uñ Lucanus. Hec manus occeanuz domitū post terra reliquit. Hec manus.i. hec cetus vel societas armatoq̄. Et man⁹ idē est qđ ptās: vt ibi. In manus tuas dñe cōmēdo spm̃ meum. i. in potestates tuas. Et similiter Ouid. An nescis longas regibus esse manus. Et manus hz quoddā membrū corporis humani: illud vez quo oti cibum ministram⁹ facimus ⁊ dispensamus omnia damus et optamus et accipimus. anglice. (a hande). Et manus hz exercitus. anglice (an oste of men) et tūc derivatur manus de maneo/es. qz menet in bello et nō fugit. Sed manus pro membro dicit de munio/is. qz munit. i. defendit corpus. Sed p gra hz de manin grece qđ est bonū latine: ⁊ hoc fm autorē istū. Secūm hugut. manus dicit de hoc munus/eris. ¶ Cōstrue. Manus est gra et vindicta et cetus et potestas. q̄ p ⁊. et manus est membrum corporis hominis: et est potestas: et manus dextra ⁊ sinistra. Et manus est illud scz exercitus qđ vocam⁹ in arma cōtra hostes. Munio/nis. nivi. ire. i. defendo. cū maneo/es. manſi. ere. vel manin grece qđ est bonū latine: sit eius origo scz manus.

Manica.

Uincla manus manicas/manicas quoq̄ dicito vestes.

¶ Hic autor docet q hec manica/ce. hz duas sig̃tiones. Nam manica est vinculum ferreū quo manus ligātur: vt ibi. Dū alligādos reges eoz. in cōpedib⁹ ⁊ nobiles eorū in manicis ferreis. Zte manica est illa ps vestis q̄ tegit brachiū vsq̄ ad man⁹: vt ibi. Pro manica fracta man⁹ est michi sepe retracta. anglice (a slyve). ¶ Cōstrue. Dicito. i. dic manicas esse vincla manus. i. manuū: quoq̄ p ⁊. ⁊ dicito manicas et vestes. i. ptes vestis q̄ tegūt brachia

Manipl⁹.

Pars manipl⁹ gat be manipl⁹ q̄q̄ claua cliēsq̄.
Est merges manipulus sic a manus ⁊ plico dict⁹.
Ferreus est manipulus: sed non mutatur ozigo.

Sed ratio quoniam circa leuam replicatur:
Est cliens dictus alia ratione manipulus
Namq; manu bello mittere pila solet.

¶ Hic docet autor equiuocationē in hoc nole manipulus ꝑ manipulus per syncopā et etiā causa metri. Et hz tres significatiões. Nā manipulus est tā tum garbe siue amone quantū manus capere potest. anglice (a grepe/or a hand full). Et scōm iliam significationē cōponitur de hec manus/nus.ui. et plico/as/qr plicatur in manu. Et manipulus.i. clauis ferrea cū qua pugnat in duello. anglice (a mace) et similiter ōr vel cōponitur de manus et plico. Et manipulus est cliēs bellatos: sed tūc cōponitur manipulus de manus ꝙ hoc plū pli. Et sunt pila arma quib⁹ romani pugnabāt. Et dicit manipulus qr gerit arma.i. illa arma q̄bus romani tūc vtebantur in manibus vel tela: vel qr mittit ea cum manu. Hugui. dicit ꝙ manipulus dicit societas ducentorū militum. Vñ Lucanus. Conuocat armatos exemplo ad arma manipulos per syncopā. Item manipulus dicitur ornamentum manus sacerdotis. Et dicit manipulus scōm Hugui. ab hec manus/nus.ui. ¶ Construe. Manipulus est pars garbe: quia plures manipulus faciūt garbā: q̄z pro et: ꝙ manipulus est clana: scz ferrea cum qua pugnat: et manipulus est cliens. scz armatus cū pilis. i. telis. ¶ Est merges. rē. anglice (a sheef). Hic autor iterat qđ superius dixit subiūgens diuersam derivationē illius nois manipulus ꝑm diuersam illius sig̃tionē. Dicens manipulus est merges. i. pars margitis. i. garbe sic dictus a manus ꝙ plico/as. Et manipul⁹ est ferreus. i. ferrea clana. Sed origo derivationis ei⁹ nō mutat: qr ōr de manus et plico/as. Sed rō siue derivationis mutat: qm̄ replicatur circa leuā. i. replicat in sinistra ꝑte hois. i. in leuo latere. i. sinistro: vt possit eū recipe cū necesse fuerit: qr ꝑ manipulus est dictus. i. vocatur cliens alia ratione scz derivationis: namq; pro qr: qr solet mittere cum manu pila. i. tela in bello.

Mena/ne **Menam dic piscem vulteum nomine menam.**

¶ Autor ponit equiuocationē in hoc nole mena/ne. qđ hz duas sig̃tiones. Nā mena est qdā piscis. anglice (a penke/or a meny) Sic dict⁹ a mena grece qđ est luna latine: qr ꝑm incremētū ꝙ decremētum lune singulis mensib⁹ crescit et decrescit. Item mena fuit ꝓpriū nomen cuiusdā nois q̄ alio nomie vocabatur vulteus: ꝙ sic patet ꝙ fuit binois. i. habēs bina noia. i. duo noia. ¶ Construe. Dic menam esse piscem: ꝙ dic menā esse vulteū nomie scz alio. Hec mena mene. pro pisce. Hic mena/ne. pro proprio nomine.

Merges Gelima. e Garba/e. **Est merges volucris ⁊ merges garba vocatur.**

¶ Autor hic docet ꝙ merges hz duas significatiões. Primo quidē est quedam auis aquatica ab assiduitate mergendi sic dicta. anglice (a douker) et derivatur a mergo/gis. qr frequēter se mergit in aqua. Et merges est idez qđ garba: q̄ alio nole gelima ōr a genu et ligo et manu: qr cū manu superposito genu ligatur: ꝙ ōr merges/tis. a mergo/gis. qr ligatus mergitur in terra. i. pūcitur de manu ad terrā. Vñ hec merga/merge. iđ est furca qua merga leuatur ad currum. anglice (a pycforke).

¶ Nota q merges tñ pro garba ꝫ pro volucre facit mergitis hi gēnitiuꝰ penultima correpta. Unde errauit Grecismus dicēs. Merges dicit mergetis garba vocatur. Inuenitur hic tñ mergus/gi. pro eadem aue: et hoc mergus/ris. p situla (a bucket) quia mergitur in fonte cum hauritꝫ aqua. Unde ꝟsus. Est hic mergus auis ſi mergi ſit gtūs. Merges prebet tris pro garba mergaqꝫ furca. Dicat situla cū mergere noſcit apta. Merges mergetis vel est vt fere scietis. Utqꝫ mari datur in mergine garba notatur.

Mil millīū mille: sunt pondera mīlia leuce — Millium
Milia plurale: nomen tibi sit numerale. — Milium

¶ hic ponit autor differētiā inter hoc millīū/lī. et hec milia/liū. in plurali numero. Et equiuocationē ponit in milia. Dicēs q hoc milīū/lī. est quoddam granū qđ gallice mil vocat. Et vt millīū a mille: qr de vno grano semi nato milia grana surgent. Uel millium ſm quoſdam vt granum ſalis. Sed milia ſunt quedam pōderati. Uñ hota. Si quadringētis ſex ſeptem milia velunt. ¶ Et milia ſunt miliaria q̄ apud gallicos leuce/apud grecos ſtadia dicūtur. Et q milia ſunt eadem q miliaris patet per Ouidiū de remedijs. Nec quot tranſieris: ſed quot tibi ꝛre ſuperſunt milia. i. miliaria. Et milia est nomē numerale. ꝛ vt de mille: ꝛ declinatur pluraliter hec milia milium milibus/hec milia/o milia/a milibus: neutri gñis. Tamen iūgitur immediate intranſitiue cū maſculino femīno ꝛ neutro. Ut milia viri/milia mulieres/milia animalia. ¶ Nota q mille ſcribit per duo ll in ſingulari: ꝛ milia/milium in plī niſi per vnum l/ꝛ producit primam ſyllabam. Sz hoc millium/lī. pro grano corripit primam. vt patet. ¶ Conſtrue. Millium latine est myl gallice: ꝛ exponit latinū per gallicum. Milia ſunt quedam pondera et milia ſunt leuce: ꝛ hoc nomen plurale milia ſit tibi nomē numerale.

Est vt credo mitos filum: vel fabula mitos — Mitis.
A mitos examitum: de mitos mitologia — Examitū
Hoc tamen cuita ne te fallat calamita. — calamita

¶ Autor hic docet equiuocationē in hoc nomine mitos. Et est differentia inter mitos cuiꝰ prior corripitur. ꝛ mitos cuius prior ꝓducitur. Nam mitos grece prima correpta est filū latine. Uñ examitū qđ est veſtis ſacerdotalis. Sed mitos prima ꝓducta est fabula: ꝛ est grecū. Uel dicitur hic mitus/ti. latine. i. fabula iocoſa et relatu dulcis. Unde Marcianus Capella. Nūc ergo mitos inferat atqꝫ mitos. Uel mitos cōponit cū logos quod est ſermo: ꝛ dicitur mitologia/gie. i. ſermo fabuloſus. Item mitos grece prioris ꝓducta: dicitur etiam gutta latine. Et cōponitur cū quala quod est bonū: ꝛ dicitur calamita/te. Et est calamita genus electuarij: quod alio nole florax: ꝛ dicitur calamita. i. bona gutta. Mitos ꝑ gutta componitur cū polis quod est pluralitas: ꝛ dicitur polimitus/a.um. Inde dicitur veſtis polimita: ſcz plures hñs colores. ¶ Cōſtrue. Mitos vt credo est filum: vel mitos est fabula. Examitū venit a mitos cuius prior corripitur: ꝛ mitologia venit de mitos cuius prior ꝓducit. Uñ o lector cuita. i. cane ne calamita fallat. i. decipiat te. Nā mitos grece ſonat gutta latine: ꝛ hinc calamita. i. veſtis polimita vt. Item nota q hic ꝛ hec calamita/te. vt ſcriptor ꝛ tūc componitur de calo/las. qđ est pono/is. ꝛ mitos gutta: qr ponit guttā lcauſti in calamo

Modus. Maneries mensura: modus finisq; metrumq;.

¶ Docet hic autor q; hic modus/di. equiuocat ad quatuor. Modus. id est maneries: vt serua modū. i. manerē. Sic ibi. Est modus in rebus. nē. ℞ius horatij. ¶ Et modus est mensura: vt hic modus/di. Et continet modus viginticuos sextarios. ¶ Et modus. i. terminus vel finis. vt nō modū egre di rationis. id est finem vel terminū rationis. ¶ Et modus. id est metrum Unde Boetius de cōsolatione philosophie in primo. Flebiles heu mestos cogor inire modos. i. tristicia metra et dolorosa.

Molaris. Dic lapides magnos: dentes dic esse molares.

¶ hic autor docet q; hic molaris hz tres sīgtiones. Nam molaris est magnus lapis ad modū mole. anglice (a mylstone) Et molaris est de maxillaris: qr cibū cū illis dentib⁹ quasi mola molimus. Uñ alius ℞ius. Mēs maxillaris: magn⁹ lapis esto molaris. ¶ Cōstrue. O tu lector dic molaris eē magnos lapides: ⁊ dic molares esse dentes scz maxillares. Et sunt maxillares dentes qui situantur in maxillis a retro. Hec maxilla/le. anglice (a cheke).

Momētū Momentum motus horę pars est quoq; pondus

¶ hic autor dicit q; hoc nomē momētū/ti. hz tres sīgtiones. Nam momētum. i. motus. Uñ Persius. Moneto tpe extit. nē. Et momētū est pars horę. anglice (a stounde/or a whyle) et ibi. Non est vestrū nosce momēta. que patet posuit in sus potestate. Et est momētū quadragesima pars horę: qr hora cōtinet quadraginta momēta. Et momentū est pondus vcz dimidia vncia. Et dicit Isidorus. Et dicitur momentum de moueo/es.

Moneta. Dico iunonem: dicoq; numisma moneta.

¶ hic docet autor q; hec moneta/te. equocat ad duo. Primo. i. nummisma/tis. i. pecunia. Et hz de moneo/es. qr monet ne qua fraus sit in metallo vel pōdere. vt hic. Henrici leta nō est mēs absq; moneta. Moneta dicta est Iuno dea: qr monuit romanos p anserem ne ciuitas ftoq; ab hostibus caperetur: vt in cronicis romanorum legitur.

Monimē Est monimē scriptū: monumentū dico sepulchrū

¶ hic ponit differentiā inter hoc monimē/nis. ⁊ hoc monumentū/ti. hoc monimē est scriptū vel cyrographus quo qs alteri obligatur p debito vel alia cōditōe quacūq;. anglice (an endenture). Scz monumētū est sepulchrū mortuoq;: qr moneat mētes viuoq; ad mēoriā defunctorū. Itē monimē et monumētū p qđ aliqđ monemus: vel nobis reducitur ad memoriā. Unde hystorie dicunt monumēta: qr ad preterita nos monēt: ⁊ ad memoriā reducūt: ⁊ etiā indicia mortis scz que nobis relinquūtur ⁊ memoriā mortis dicuntur monumenta. Et dicitur de moneo/es.

Mundus Est firmamentū mundus: qr mundus extat

Mundus hō minor est ⁊ mūdi machina mūdus.

¶ Hic docet autor q̄ mūdus habet tres sig̃tiones. Mundus aliq̄n sumitur pro superiori ⁊ digniori parte mūdi scz pro firmamēto ppter excellētiam q̄ precipue est in motu. Uel quia precipue mundū ⁊ purū. i. nichil fecis habens vel gravitatis. ¶ Itē mundus aliq̄n dr homo mycrocosmus. i. minor mūdus. ¶ Item dicitur architypus mūdus. i. mundus sensibilis formabilis ⁊ mentalis. Itē mundus dicitur vniversitas creaturarū scz illud q̄ cō stat ex quattuor elementis in modū sphere globatis. Et dr sic: q̄ semp est in motu. Mundi etiam nole mundi amatores designantur. Uñ Mundus per ipsum factus est ⁊ mundus eum non cognouit. Mūdus in primo loco positus designat hunc mundum. In scdo loco designat amatores mundi. Et dicitur mundus a moueo/ues. quia semper est in motu. ¶ Construe. Mūdus est firmamētum: q̄ illud extat mundus. i. valde mundū ⁊ purum. et mundus minor est homo: ⁊ mundus est machina istius mundi.

In speculo specto cupio stupeo quoq̄ laudo Miror.
Hoc verbum miror tot notat equiuoce.
Uel sic quatuor ista notat.

¶ Hic docet autor q̄ hoc verbū deponēs miror/aris. habet quatuor significatiōes. Nā mirari. i. p̄spicere in speculo. vt ego bibi vinū ita clarū l quo q̄s potuit se mirari. i. p̄spicere. ¶ Itē mirari idē est q̄ cupere: vt ibi. Ad q̄d miraberis q̄ habere nō possis/miraberis. i. cupies. ¶ Et mirari. i. stupere p miro habere (to wonder) vt ibi. Miror ⁊ admiror quod iter ducis. ⁊c. Et mirari. i. laudare. Uñ Horatius. Tyros mirare colores. i. lauda purpureos colores. ¶ Item significatio hui⁹ verbi miror/aris. per istos versus sequētes habetur. Miratur speculās: miratur nostra paueſcēs. Miratur cupiēs miratur singula laudans. ¶ Cōstrue. Hoc verbū miror notat quatuor ista In speculo specto. ⁊c.

Misceo cum varias res vnio cumq̄ propino. Misceo.

¶ Hic docet autor q̄ misceo/es. miscui/ere. mixtū/tu. idē est q̄ vnire res diuersas adinuicē p mixturā. anglice (to myngle). ¶ Et miscere. i. ppinare vel prebere. Uñ Theodolus. Hausit eo cūctis miscēdo pocula mortis. miscendo. i. ppinando vel prebēdo. ¶ Construe. Ego tūc misceo cū vnio. i. colligo in vnū varias res: ⁊ ego misceo cū ppino vinū vel potū. ¶ Misceo. i. ppino vinū est neutrū: secūdum aliam significationem est actuum.

Te morot apprecians/morot hic/morot hos/moror a te. Morot.
Actiuum neutrum sic est communeq̄ verbum

¶ Autor dicit q̄ moror/aris. aliq̄n dō idem est quod appreciari/laudare/ vt morot te. i. laudo te: ⁊ tūc ponit actiue. id est transitiue. ¶ Et moror ponitur aliq̄n absolute p consistere vel morā facere. Morari aliq̄n est impedire

Manus in anticlaud. Nō illis largit opes q̄ sepe potentū. Exercāt animos seu materias honorē. Inclinant minuūt leges et iura morant. i. impediūt. ¶ Moror in passiua sig̃tione sumit: vt moror a te. i. impedior a te: et sic est verbum cōmune. ¶ Construe. Ego apprectiās. i. laudans moror: q̄ ego moror hic. i. maneo vel cōsisto hic: et ego moro. id est detineo vel tardo vel impedio hos: et ego moror a te. i. impedior a te. Et sic cum dicit moror te est actiū transitiuū. Et cū dico moror hic est neutrū absolutū. Et sic est commune quando dico moror cum illo moror hos: et moror a te.

Musso. Murmurat et dubitat: hec duo musso signat.

¶ hic docet autor q̄ mussare est murmurare. Galter' in alexandrei. Mussat tota cohors. i. murmurat. Et idem est quod dubitare. Virgi. Stat pecus omne mutum mussantq̄ inuence. mussant. id est dubitāt. ¶ Construe. Hoc verbum musso sonat. i. significat hec duo scz murmurat et dubitat.

Minime. Est minime quod non significatq̄ parum.

¶ hic autor docet q̄ hoc aduerbiū minime aliqñ idē est quod non: vt hic Johānem citatum coram nobis qui minime comparere curauit denūciamus cōtumacem. minime. i. non. ¶ Minime. i. parum/valde modicum. Et est aduerbiū a nomine minimus/a.um. vt iste comedit minime isto die. i. valde parum. Construe. Minime. id est significat quod non: q̄ pro et: q̄ minime significat parum scz id quod parum.

Nequam Nequam peruersus: ⁊ nequam luxuriosus.

¶ Finito capitulo de lra M/hic incipit capitulū de N/littera. Et p̄mo ponit equiuocationem in hoc nomine hic hec hoc nequam quod habet duas significationes. Primo. i. puersus/a.um. vt ibi. Es niger nequam dict' cognomine nequā. Nigrior esse potes nequior esse nequis. Istos versus fecit de magistro. Alexandro nequā. ¶ Item nequam. id est luxuriosus/a.um. vt hec mulier est nequam. id est luxuriosa.

Nequitia Nequiciam facinus luxuriamq̄ voco.

¶ Autor dicit q̄ nequitia/tie. i. facinus (wyckednesse/or cursydnes) vt iste accusat nequitie quam cōmisit. ¶ Nequitia. i. luxuria: vt Ouidius. Nequicia est que te non sinit esse senem. id est luxuria.

Nepos. Cognatum pariter nebulonem dico nepotem
Hic est a nepa denatus post venit ille.

¶ hic docet autor q̄ nepos habet duas significationes. Primo. i. cognatus meus. s. fili' filij mei: ⁊ tūc dr nepos quasi post natus. ¶ Et nepos quasi nebulo vel lecator. i. gluto: ⁊ tūc nepos dr de hec nepa nepe genus serpentis est moriēs in pariendo. Et dr nepa quasi nece pariens: alio nole vipera. i. vi pariēs. Unde. Conceptos morte parit equs vipera fatte. ¶ Cōstrue. Dico.

nepotē esse cognatu.i.mesi:& dico pariter nepotē esse nebulonē. hic nepos p nebulone vt ab isto nole hec nepa:& ille.i.nepos p cognato venit de nat⁹.

Nisus auis:nisus conamen/rex quoqz nisus
Rex et auis per si:conamen in us genitiuat. Nisus/si.

¶hic docet autor q hoc nomē nisus hz tres sigtiones. Primo.i.auis que dā alio nole alietus.anglice(a sparhawke). Nisus.i.conamē vel conatus. Uñ in hymno vt. Nisibus hic totis canimus dulciter hymnos.nisib⁹.i.conatib⁹. Nisus fuit ppriū nomē regis cuiusdā q in auē sui nois fm fabulas mutabat interptationē. Sz nisus p ppio nole & p aue declinat hic nisus nisi scē. Sz nisus p conamine vel conatu declinat hic nisus,us.ui.quarte Et hoc est quod dicit. Rex et auis per si.i.nisus qñ est rex.i.nomē regis. Uel qñ est auis tunc genitiuat.i.facit gtiū per si.vt nisus nisi.Conamē.i.qñ nisus est conamen genitiuat in us.vt nisus/nisus.

Est nota noticia/nota signum/littera labes
Nota nota nota titulus distinctio probrum. Nota/te.

¶Autor docet hic q hec dictio nota/te.habet plures sigtiões. Nā nota.i. noticia:qr p aliquā notā aliquē cognoscimus. Et nota.i.signū per qđ quis notat.& illa signa q̄ cantores faciunt in libris dicūtur note:qr per illa signa noscūt quō cantent. Et nota.i.littera. Notu.i.culpa vel labes:vt iste hꝫ notā in facie.i.ladē.anglice(a spotte) Et nota.i.titulus laudis vel dignitatis:vt iste est notabilis. Uel nota.i.titulus qualis scribit in libris cātorum vel cātatorum. Et nota.i.distinctio.& id est signum vt supra dixi. Et est probrū.i.labes. ¶Construe. Nota est noticia:& nota est signū & nota est littera et nota est labes.&c. ¶Nota nota.&c. Istum versum de isto libro nō credo: qr sententia est eadē cū priori versu:& quia defectiuus est in metro:qr nota ibi producit priorē syllabam:& sic debet construi. Nota est titulus/nota est distinctio/nota est probrum.id est labes vel opprobrium.

Est noto notifico/noto scribo/noto reprehendo. Noto tas

¶Autor ponit equiuocationē in isto verbo noto/as.ate.frequētatiuo de nosco/cis.formato ab vltimo supio.i.notu u l o fit noto/as.Et q̄uis notū/ tu.pduxit hāc syllabā no/tñ noto/as.corripit eā sp. Et notare.i.notificare: vt notabo tibi hāc rem. Et notare.i.scribere. Et notare.i.reprehēdere. Et idē est qđ demonstrare/sīgre/designare/frequēter noscere:fm hugut.

Noxa notat culpam nocumētū sic quoqz morbū.
Hinc gere noxa venit epy altes sunt quoqz noxe. Noxa/xe.

¶hic autor ponit equiuocationē in isto nole hec noxa/xe.quod idē est qđ culpa. Uñ noxus/a.um.i.noxius/culpabilis malus. Nota.i.nocumentū:vt iste fecit michi noxā.i.nocumētum. Et noxa est quidam morbus. Unde hec gere noxa.i.infirmitas in cerebro. Et quidā dicūt q est epilentia. Et vt dicit hyders quod est sacer quasi sacra noxa.i.sacer morb⁹:qr est in sacra parte

corporis scz in capite. Norra. id est epyralte vel epyralta. i. supra premens: sed vere vanitas est (the nyght mare).

Nudus. Nudus sum pauper: nudus sum vestib⁹ expers.
Nudis incomptis incedit virgo capillis.

¶ hic docet autor q̄ nudus/a.um. hz tres significatiōes. Nā nudus. id est pauper. Iuuenalis. Inquisitores egerēt cum remige nudo. id est paupere. ¶ Et nudus. i. expers vestibus scz qui nullas habet vestes. Unde Catho. Infantē nudū. rē. ¶ Nudus. i. incomptus. vt crines tui sunt nudi. i. incōpti. anglice (vnkemed). ¶ Cōstrue. Ego pauper sum nudus: ⁊ ego expers vestibus sum nudus: ⁊ virgo. id est puella/incedit. i. vadit/nudus capillis. id est incomptis/mondatis/impexis capillis.

Numer⁹ Est numerus metrum modulus distinctio talus

¶ hic dicit autor q̄ hoc nomē nūer⁹/ri. hz quatuor significationes. Nā nūer⁹. i. metrū. Virg. Nūeros memini si ꝺ̄a tenerē. nūeros. i. metra. ¶ Et nūer⁹. i. modulus. i. modulatio sonora in musica p arsim ⁊ thesim. i. deprecationē ⁊ eleuationē. ¶ Et nūer⁹ est distinctio. Boe. Qui nūeris elemēta ligas. i. distinctionib⁹. ¶ Et nūer⁹ est talus. i. decius. Ouidius. Seu lubit numerosq̄ manu iactabat eburnos. numeros eburnos. i. decios factos de ebore.

Ne. Causatur ꝓhibet ne disiungit vecꝫ iurat
Querit confirmat signans etiam necꝫ nedum.

¶ Dicit autor q̄ hec dictio ne plurib⁹ modis accipit. Primo causak. i. cōstructio causalis. Et aliqñ ꝓhibet. i. aduerbiū ꝓhibendi: vt ne loquaris malū Et aliqñ disiūgit. i. ponit diffinitiue ⁊ iuratiue: vt ubeo ⁊ aduro te ne facias hec. Et aliqñ querit. i. ponit in oīone interrogatiue: vt hic. Est ne malus q̄ me ledere sepe solet Aliqñ cōfirmat: vt ego volo ne istud petñ infringak Et ne etiā signi idē qđ necꝫ. Unde Ouid. Ne mea sarmaticū ꝓregat ossa solum Aliqñ ponit ꝓ nedū. Et ue ponitur ꝓ necꝫ. Et ne solet signe id qđ nō. i. solet poni loco non. vt Claudianus de raptu proserpine. Ne pote firmatas leges dissoluere pacis. ¶ Cōstrue. Ista dictione causatur. i. aliqñ est ꝓiunctio causalis: vel ponit in oīone causali. Et ne ꝓhibet. i. aduerbiū ꝓhibēdi: vel ponit in oīone ꝓhibitiua. Et ne disiūgit. i. aliqñ est cōiunctio disiūctiua seu diffinitiua: vel ꝓ ⁊ iurat. i. ponit in oīone iuratiua: querit. i. ponit in oratiōe quesitiua. i. interrogatiua: ⁊ tunc ne semꝫ corripit: ⁊ in aliꝭ ꝓducit: vt ibi. Est ne bonus qui se ne peccet seruat ab omni. Materia qua fit impius ois amans. Et ne confirmat. i. ponitur in oīone confirmatiua. Etiā ne est significans necꝫ. Et ne. i. nedum: quia ne solet significare non.

Oda. Oda fit equiuoce cātus via laus hominumq̄
Hinc ode methodus odyssias: synodusq̄.

¶ Finita illa parte in qua autor tractauit de equiuocis incipiētibus ab n/ hic tractat de equiuocis incipiētib⁹ ab o litteras. Et primo agit de equiuo=

cātione istus dictiōis hec oda ode que habet tres significationes. Nā oda id est cantus: ꝛ ptz qz liber vnus horatij intitulatur in odis. id est cātibus. ¶ Item oda. id est via quasi via ex trāsuerso ducta. ꝛ hoc ꝓbatur per istud nomē methodus quod componitur a metha quod est trans ꝛ oda qō est via ex transuerso ducta. ¶ Et est methodus cōpendiosa vie directio ꝙ quā vitat viarū obliquitas. anglice (a path). Uñ dyaletica dicit methodus: qz ad oim methodoꝝ ꝓncipia viā habet. Sola enim dyalectica probabiliter disputat de principijs oim artiū. Et est methodus/di. femnini gñis. ¶ Jtē odisseas ꝓbat qꝛ oda sit via. Et est odisseas liber factus de errore Ulixis in via postq̄ reuersus est de troia capta. Errauit enī ꝙ decennū ꝛ multis tribulationib⁹ fatigatus tandē peruenit ad patriā: ꝛ inde cōponitur vn⁹ liber de errore. Ulixis q̄ intitulat odisseas in quo cōtinētur ode. i. laudes vel vie Ulixis. ¶ Et synodus ꝓbat qꝛ oda est cantus. Nam synodus componitur de syn quod est con: ꝛ oda qō est cātus vel laudes. Et est synodus cōuētus vel cetus vel ꝯgregatio presbyteroꝝ: ꝛ proprie senū ad collaudandum deū. Et est feminini gñis ꝛ corripit penultimam. Unde quidā sit. Sepius a synodo redeūt durse sine nodo. ¶ Cōstrue. Hec dictio oda fit equinoce. i. equa voce cātus/via/ꝛ laus holm. Hinc. i. de oda derivant ode od⁹ū. i. cā tus. Et methodus. i. via breuis ꝛ recta/odisseas. i. liber in qno cōtinent ode scz vlixis. qꝛ pro ꝛ. et synodus. id est congregatio clericorum.

Officium introitus/documentum/seruiciumqꝫ.

Officium

¶ hic autor docet qꝛ hoc nomē officiū hz tres sigtiones. Nā idem est quod introitus misse. Uñ Salue scta parēs dr officiū vginis. Et officiū. i. bñficiū vel benefactū: ꝛ est melior lra qꝫ documētum. Jtē officiū. i. seruitiū vel ministeriū. Unde incumbit officio sacerdotali celebrare diuina. Et dr officiuz de officio/cis. i. noceo/ces. per contrarium: quia nemini officit. i. nocet.

Est occasio casus/et est occasio causa.

Occasio.

¶ hic autor docet qꝛ occasio/onis. hz duas significationes. Nam occasio. i. casus vel fortuna. anglice (a chaunce) Uñ Catho. Frōte capillata post hec occasio calua. ¶ Et occasio. i. causa. vt ibi. Occasionem querit qui vult recedere ab amico. anglice (an occasion). ¶ Jtē preter hec occasio. id est facultas copia/potestas/conditio/tempus/locus.

Est nomen montis/est celi nomen olympus.

Olymp⁹.

¶ Docet hic autor qꝛ olympus habet duas sigtiōes. Primo est mōs mire altitudinis in grecia. Uñ Ouidius m metha. Tūc pater ops missum ꝙ fregit olympum: ꝛ hic instituit fieri sub virtute montis olympi. ¶ Olympus id est supremū celū. Unde Virgilius in eneidos. Pādit̄ interno domus omnipotentis olympi. id est suprēmi celi. Et dicit ab olom quod est totum et lampas quasi totus ardens luce diuina et in amore dei.

Fixum nomen erit h si ꝓcesserit hoztus H si tallatur tunc fixum mobile fiet.

Hoztus.
Oztus

Equiuoca magistri.

¶ hic est equiuocatio in ista dictione ortus. Et est differentia sm istū autorē inter hortus scriptū p h/ꝛ ortus sine h. Ūñ alij boni doctores volūt q̄ nūq̄ ortus scribat cū h/p quecūq̄ sig̃tione. Quapropter isti os versus ab autore nō estimo esse cōpilatos sed ab aliquo insertos. Quicqd th sit ꝟsus exponā. Dicit enī q̄ hortus cū h est nomē substātiū. anglice (a gardyn) Et ort⁹ sine h est ptcipiū de orior oriris vel oreris: ꝛ est idē q̄ nat⁹/a.ū. Sed ꝓcūdubio ortus semp scribit sine h. ꝛ declinatur hic ortus/ti. ꝛ vt ab orior/oriris. vel eris: qz sp ibi aliqd oriat et nunq̄ est sine fructu. Ūñ hic ortulus/li. diminutiū. Ūñ Ouidius. Ortulus iste breuis mitia poma gerit. Et inde hic ortilio/onis. Dic ortulanus/lani. ambo ꝓ custode orti. anglice (a gardyner). ¶ Item habetur p oriens/tis/tui. i. natiuitas vel ꝓma surrectio alicuius rei: vt ortus solis. i. natiuitas vel surrectio vel ꝓma apparitio solis in mane ¶ hortus/a.um. id est ortus/a.um.

Ocillum.

Ocillum dicos minimum: funis quoq̄ ludum
Duo se de more portant per inane puelle.

¶ hic docet autor q̄ ocillus est diminutiū de os/oris. i. paruū os. anglice (a lytell mouth). Et cōponit de hoc os/oris. ꝛ cilleo/les. cilui/cillere. i. mouere: ꝛ tūc ocillū est genꝰ ludi. i. cū fune suspēso sup trabē laqueato: in quo funere laqueato pueri vel puelle in sedētes huc ꝛ illuc impelluñt. Et inde dictum est ocillum: qz in ora astantiū ad risum moueāt. Uel quia solebant impelli in ora trāseuntiū: ꝛ iste vocat. anglice (a totre/or a rydynge rope). ¶ Cōstrue. O lector dic ocillū scz esse minimum os. i. paruū os. quoq̄ pro et. ꝛ dic ocillū esse ludū funis. i. chorde quo. i. vbi vel in quo puelle portant se de more. i. secūdum cōsuetudinem per inane. id est aerem: qz aer dicitur inanis. id est vacuus: quia subtilis est.

Oro oras.

Oro dum causor: idem dum deprecor oro
Orator seruat hos ac oratio sensus.

¶ hic docet autor q̄ oro/as. habet duas sig̃tiones. Nam orari. i. causari. Et est causari agere causam cotā iudice vel placitari (to plete) ¶ Itē orare. i. deprecari. ¶ Nota q̄ñ ora sig̃t causari tūc dicitur ab eo orator/oris. i. causator placitator (a pleder) Ūñ Maximianus. Orator toto clarus in orbe fui. orator. i. causator. ¶ Et oro q̄ñ idē est q̄ deprecari tūc dicitur ab eo hec oratio/onis. ¶ Cōstrue. Ego oro dū causor. i. placito: vel dū ago causam cotā iudice: ꝛ ego idem oro dū deprecor. id est supplico. Orator ac oratio illa duo nōia que dicuntur ab oro/oras. seruant sensus. id est significationes illas quas et ora seruat.

Oraculū.

Sunt oracula diuinacula: sunt quoq̄ templa
Et quandoq̄ tamen oracula somnia dicas.

¶ hic docet autor q̄ hoc oraculū habet tres significatiōes. Nā oraculum. id est respōsum diuinū. Unde Ouidius. Sua fallunt oracula. Et oraculum est locus vbi datur oratio ꝛ accipit oraculū sic ꝛ est templū. Itē oraculū est somniū vel dictū multicum. vt somniū (a redle). ¶ Cōstrue. Oracula sunt

diuinacula.i.responsa diuina.quoq; pro re:et oracula sunt templa in quibus dantur et accipiũtur oracula:ꝛ tamen dicas oracula esse somnia.

Oras mundus habet:nox horas:ꝛ clamis oras. Hora hore

¶ hic ponitur equiuocatio in ista dictiõe hec hora/hore.ꝛ potest esse differentia inter hora scriptũ per h/et ora sine h. Hora per h/est vicesima quarta pars vnius diei naturalis. Et est spõsum in quo medietas alicuius signi oritur in oriente. Inde,hec horula/le.diminutiuũ. Et horus/ri.appollo qui primo horas inuenit. ¶ Et hec ora ore sine h/est extremitas regionum vel finiũ vel vestiũ. Unde hoc orariũ/rij.limbus qui apponitur ore.i.mergini vel extremitati alicuius vestimẽti causa ornat⁹.anglice(a seme). ¶ Cõstrue. Mundus habet oras.i.prouincias vel regiones vel fines.nox habet horas Et clamis.i.mantellus habet oras.i.limbos vel extremitates. ¶ Et nota alios versus. Aspiras horam tempus tibi significabit.Si non aspiras limbum dabit et regionem.

Obuiat/alloquitur/mouitur/circundat obire Obeo/is.

¶ Docet hic autor q; hoc verbũ obeo/is.habet quatuor sigtiones.Nã obire.i.obuiare.ꝛ tunc cõponitur de ob qõ est cõtra,et eo/is/ire.quasi ẽtra ire. ¶ Et obire est alloqui. Et obire.i.mouere:vt bonorũ hoim. Et obire.i.circundare vel circuire:et tunc ꝺr de ob quod est circum et eo.

Oblitus infectus:oblitus seu viciatus Oblitus.
Oblitus oblitus:hic immemor:hic viciatus
Hinc obliuiscor oritum dabit:obliuit illi.

¶ Autor ponit dfam inter oblitus/a.um.media correpta:ꝛ oblitus/a.um. media ꝓducta.Oblitus cuius media corripit est idẽ qõ infectus vel maculatus vel deturpatus.anglice(dyed)ꝛ est participiũ ꝑteriti tꝛis a ꝟbo oblino oblinis oblini vel oblini/ire.oblitũ/tu.ꝛ ꝓposita a lino/linis. ¶ Sed oblitus cuius media ꝓducit.anglice (forgetfull) ꝛ est participiũ descẽdens a deponẽti verbo obliniscor/eris.oblitus sum/obliuisci.Et cõstruit cum gtõ vel actõ Ut oblitus sum lectionis mee.vel lectionem meam.

Occurrit/venit in mentem:simul obuiat istud. Occurro.

¶ hic autor docet q; hoc verbũ occurro/rris.rre.habet duas significatiões Nã occurrere.i.venire in mẽtem alicui:vt nõ occurrit michi q; locutus sum tecum. ¶ Et occurrere.i.obuiare:vt occurrebat ei homo amphoram aquebaulans.Et componit de ob/et curro/curris/cucurri.neutrali.

Qui ligat intendit/tenet/impedit/occupat ille. occupo as

¶ hic docet autor equiuocationẽ in hoc verbo occupo/as.are.qõ hꝫ duas sigtiones.Nam occupare.i.ligare.Ut occupat ora loris.id est ligat. ¶ Et idem est quod tenere:vt ille occupat locũ meum.i.tenet. ¶ Et occupare.i.

impedire vt taliter occupatus sum circa secularia negocia q̄ nullo modo possum intendere studio litterarū/occupatus. i. impeditus. Sic occupatus sum multus. ¶ Et est intendere.

Horreo. Horret te metuens: horret rubet asper & horrens

¶ Hic autor docet q̄ horreo habet quatuor sign̄ationes. Primo est timere vt ibi. Ille vir feruentē laboris sui cōtingere testā horruit. i. timuit vel metuit. ¶ Et horrere. i. rubere q̄ est esse vel fieri rubeū. vt ibi. horrētes gladios q̄ tenet. i. rubeos vel rubētes. ¶ Itē horrere. i. asperū esse vel fieri. Vt horrētes dumos abies pulcherrima rigit. i. asperos dumos. ¶ Et horrere. id est horrēs esse. vt horreo cū sum solus in tenebris. ¶ Cōstrue. Aliq̄s metuēs te horret. i. rubet: & asper horret: & aliq̄s horrens horret. Et cōiugatur sic. horreo/res. rui. horrere caret supino: & est neutrum.

O aduerbium. O dolet/exclamat/stupet/indignatur & optat
Horret: et est nomen vocis: et ipse vocat
Littera dicetur nomenq̄ dee retinetur
Sub triplici parte: sic bene stare videtur.

¶ Hic autor docet q̄ modis ponitur ista littera O. dicens aliquādo est signū dolous: vt miser est vere cui bona nulla manēt. ¶ Itē o ponitur exclamatiue: vt ibi. O qui perpetua mundum ratione gubernas. ¶ Aliquando est signum stuporis: vt ibi. O admirabile cōmertium. ¶ Item aliquando est signū indignatiōis: & hoc ironice: vt sic. O laudabilis es: significando q̄ nō est laudabilis quem alloquitur. ¶ O ponitur optatiue. vt Lucanus. O vtinā summi curuet carchesia mali. vel sic. O vtinam essem talis qualis fuit ille. ¶ O aliquādo est signū timoris: vt ibi. O q̄tū timet ipse mori. vel hic. O male vicinis hec mensa condita gallis. ¶ O est nomē littere que est vocalis. ¶ O aliquando ponitur vocatiue. vt O iohannes veni huc. ¶ Cōstrue alium versum. Et o est nomē vocis. i. vocalis: & ipsa licet o vocat. i. tenetur vocatiuam. vt O iohannes.

Olim. Olim transpositum portat tria tempora secum.
Presens preteritum tempus pariterq̄ futurum.

¶ Autor docet q̄ hoc aduerbiū olim sign̄t tempus presens. Vñ Virgilius. At iam olim feras posuit satis vmida frōdes. ¶ Olim significat preteritū tēpus: vt ibimus olim. ¶ Cōstrue. Olim trāspositū. i. olim portat secū tria tpa scz presens et preteritū. q̄ pro &. pariter futurum tempus.

Palma. Palma manus: palma arbor: victoria palma:
Palma notat laudem: belli victoria finem.

¶ Hic in primordiali siue in primo versu ponit equocatio hoc nole her pal

ins/me. Et in secūdo versu ponitur differētia inter palmam et victoriam. Primo dicit q palma est manus scz extensa cui contrarius est pugnus. anglice (the palme of the hande). Et pugnus quādo manus est clausa. Unde Ouidius. Ista manus labitur patrijsq dat oscula palmis. Uñ hec palmula/le. extremitas remigi extensa est ad moduz palme. Et palmula est instrumētum rusticorum cum tribus vel quatuor vel pluribus ramis: qz habet ramos extensos sicut palma. Et hic palmus/palmi. quedā mēsura palme. anglice (a spanne) Uñ hic palmulus/li. diminutiuum. Item palma est quedā arbor. anglice (a palmetree). Unde Virgilius. Palmaq vestibulum aut ingens oleaster obumbrat. Fructus illius arboris vocatur dactylus. Palma est victoria. Unde Statius. Frigie pensamus premia palme. Itez differētia est inter palmā et victoriam. Palma est laus quam quis ꝯsequitur post superationē hostis. Et victoria sīgt finē belli. ¶ Cōstrue. Palma/manus. ꝛc. Palma notat laudem belli: victoria notat finem belli.

Cecus adulatoz hec duo palpo notat. Palpo

¶ Ponit equiuocationē huius nois hic palpo/onis. Primo. i. cecus. Et ꝺr a palpo/palpas. qz cecus palpat. Unde hec palpebra/palpebre. i. sinus oculorū. Et palpo. i. adulator. Persius. Jus habet ille sui: nomē quoq palpo. i. adulator. ¶ Cōstrue. Palpo notat. i. significat hec duo. s. cecus qui non potest videre: ꝛ adulator qui adulatur ꝛ blanditur dicitur palpo.

Nobilis est vestis erratica stella planeta. Planeta.

¶ hic autor docet q hec planeta/planete. habet duas significatiōes. Primo est quedā vestis laxa circa oras. Et dicit a planos grece qō est terror latine: qz oris orantibus euagatur. Et planeta est stella erratica. Unde dicūtur septem planete. Sol. Luna. Mercurius. Mars. Jupiter. Uenus. Saturnus. Et dicūtur planete non quia errant in mōtibus suis: sed potius qz errare nō faciūt circa motus eorum. Et nota q planeta pro veste est femini gñis: sed p stella masculini gñis. ¶ Construe. Planeta est vestis nobilis: ꝛ planeta est stella erratica. i. errans vel errorem immittens.

Planta pedis pars est ⁊ planta vireſcit in hortis Plāta te.

¶ hic autor docet q hec planta/plāte. habet duas significationes. Primo est pars pedis scz palma pars que est sub pede (the sole of the fote). Et dicitur de planus plana planuz. vel de plates qō est latitudo: qz lata est. Unde Statius achillis. Ferunt vada tessala plante. Et planta potest dici quelibet que creſcit in horto. anglice (a plante).

Pars color informās statuēs pes vestis adornās Pars. Subiectiua leo pars progressiua butyrum.

¶ hic docet autor q pars ponit pluribus modis. Est pars enim que informat aliquē: vt color vel tinctura dicitur pars panni: qz informat pannum.

Et pars est statuēs: vt pes est pars corporis: quia statuit corpus ꝙ sustinet Pars est illud quod ornat aliquā rem: vt vestis dicitur pars corporis ꝙ ornat corpus. Et pars subiectiua est sicut aliqua species est pars generis: qz subiacit generi. Unde leo est sub animali: et lapis est sub substantia. Itē est pars pgressiua: vt butyrū vel caseus est pars lactis. ¶ Construe. Color informās scz pannū est pars. s. pāni: ꝙ pes statuēs scz subsistens vel sustinēs. s. corpus est pars corpis. Et vestis adornās corp⁹ est pars adornatiua corporis. Et leo. i. talis species est pars subiectiua. i. subiecta gñi qđ est animal. Et butyrū est pars pgressiua lactis. i. pgrediens de lacte.

Parens. Est commune parens/patri simul et genitrici
Non quia vir pariat: sed partus est quia causa.

¶ Autor ponit hic q hoc nomē parēs sigt equinoce patrem ꝙ matrē: ita q mater est parēs: ꝙ pater ē parēs. Et ꝛn licet pater dicat parēs: nō ideo parit: sed qz dat causam matri vt pariat puerū. pater est parēs pueri. ¶ Construe. Hoc nomē parēs est cōe pr̄i simul ꝙ matri. i. genitrici. i. vter q pōt vocari parēs. Et est parēs nō qz pariat. i. possit parere: sed qz est causa partus scz pueri. Et declinatur hic ꝙ hec parens/tis. et corripit primam.

Pater. Uita natura pater: pater annis dogmate fertur.
Est pater hic cura: pater est alius genitura
Est pater etate: pater ille vocatur honore
Ac summū regem notat ipsa creatio patrem.

¶ hic docet autor q pater accipit multis modis. Nam aliqs dicit pater a vita: qz talē vitā degit vt hoc nolle merito cēseat: vt dñs papa/vel dñs epūs vel abbas. Unū papa cōtēr vr pater beatissim⁹. Et epūs scribit. Reuerendo in xpō patri. ꝛc̄. Similiter abbati. Uenerabili pr̄i in xpō. Item aliqs dicitur pater a natura puta carnalis: sicut ille q generat filios est pater filiorū. Alt quis vr pater etate: vt senex homo multotiēs vocat pater. Aliqs vr pr̄ dogmate: sicut predicator vel curator ecclie est pater sptualis: qz talis generat nos filios suos in bonis ꝙ sctis moribꝰ ac vite honestate: sic pater carnalis in carne. Dñs vocat pater creatiōe: qz creauit oia. Nota versus Grecismi. Est pater hic cura. ꝛc̄. In qbus eadem est significatio q̄ est in isto versu Uita natura pater. ꝛc̄. Sed magis plane in istis versibus declaratur.

Pecten. Est pecten pisces/plectrum/rastrumqz chorea
Pectine pectuntur crines: et pectine tele
Dansantur/pecten lanugo dicitur esse
Pecten habet lotrix/textrix/cytharista colonus
Hic pecten pubes/pisces/et ordo chori.

¶Autor hic docet equuocationē istius dictiōis hic pecten/inis. Dicēs q̄ habet plures sig̃tiones. Nam pecten est quidam piscis. anglice (a playce) scōm quosdā. Un̄ Horatius. Pectinibus patulis se iactat molo carentum. ¶Et pecten i. rastrū seu instrumentū rusticorū. anglice (a rake) Un̄ Ouid. Et raro pectine vertit humū. ¶Et pecten est instrumētū textorū quo mutiunt fila in tela. anglice (a staye). Claudianus. Pectinis ingenio nunc̄ feliciōr arte/contigit euentus. ¶Pecten. i. lanugo. i. prima barba. anglice. (here/or doune of a berde). Un̄ Juuenalis. Tradūtur medicis iuuenes cū pectine nigro. ¶Nota q̄ pecten semp est masculini gn̄is pro quacunq̄ significatione scōm Priscianum/et alios autores. Un̄ doctrinale. En dabit hoc sed ren dabit hic pecten simul et splen. ¶Construe. Pecten est piscis q̄ pecten est plectrum: et pesten est rastrum id est cultrum seu ferreū instrumentū quo vtuntur agricole fodendo terram: q̄ pecten est corea. et crines pectēt̄ur. i. comūtur pectine. anglice (a combe). Et tele. i. (webbes) dēsant pectine. Et pecten ōr esse lanugo. i. prima barba. ¶Ibi pecten hz lotrix. nē. Autor videtur innuere q̄ pecten p significationibus in littera positis esset neutri gn̄is. Sed sine dubio pecten in oīb⁹ sig̃tionibus est masculini gn̄is. Un̄ excusemus autorē istū sic exponēdo textū. Lotrix. i. illa que lauit capitz holm: habet pecten. i. pectinem. Et ibi pecten stat materialiter scz ntūs p actō et causa metri: quia nō potuit stare actūs: ideo posuit nūm materialr. Et textrix hz pectinē: et cytharista habet pectinen. ¶Et pectē/inis. est pubes. i. lanugo: et est piscis/et ordo chori. i. chorea.

Pelignus populus/pelignus pelice natus. | Pelign⁹.

¶Autor hic docet q̄ pelignus/ni. habet duas sig̃tiōes. Nam pelignus est quidam populus de quo populo. Ouidius fuit natus: q̄ tūc est adiectuum Unde Ouid. Peligni gloria ruris. Et alibi inde vetula. Peligni ruris alumnus q̄ pelignus. Et pelignus est aliqs natus de pelice. Et peler est illa que ante vxorē tenetur ab aliquo: q̄ postea veniente vxore pellitur a domo. Et dicitur de pello/lis. vel de pellicio/pellicis. ¶Cōstrue. Pelignus est quidā populus: q̄ est aliquis natus de pelice.

Edes/atq̄ deos pr̄iuatos/dico penates. Penates.

¶Hic autor docet q̄ hi penates pluraliter hz duas significationes. Nā penates. i. edes. Unde statius. Totosq̄ penates seu miratur adit. Et penates. i. dij priuati. In qua ꝺd̄ sig̃tione multotiens inuenit apud Virgilium et alios poetas. nē. ¶Et dr̄ penates quasi penes nos nati vt in antiquo tpe quisquis habuit deum proprij: et illi dij vocabantur penates.

Corripit obliquos pernix pro pernicioso. Pernix.
Sed pro veloci: producitur in genitivo
A neco sit pernix si pernicis est genitiuus.
A nitor pernix pernicis sit genitiuus.

¶Hic autor docet q̄ pnix habet duas significatiōes. Primo. i. pernicios⁹/ꝓnus/perniciosus/crudelis. q̄ tūc derivatur de pneco/as. penul. correpta

ti gtō. ¶ Et pernix.i. velox.⁊ tūc derivatur de pernitor/eris.penultima p̄ducta gti. Et hoc est qō autor dicit in ifa. Et declinat hic hec hoc pnix/cis. penultima correpta. pro pernicioso hic hec hoc pernix/cis.penultima p̄ducta pro veloci. Sed melius dicit. Ebradus in suo grecismo et lucul̄tus et clarus declarat tractans de pernix. dicit q̄ pernix/nicis.penultima p̄ducta est idem quod velox: et ōt de nitor/eris. Sed pernix/icis.penultima correpta est idē qō peruersus/a.um.⁊ ōt de pernico/as. Cuiusmodi sūt versus isti. Pernix p velox casus p̄dnett vbiq̄. Pernitorq̄ caput illius dicitur esse. Si breuiat casus tunc est nota perditionis. Aſt eius ceptū dicitur per neco verbū. Icarus sū celum tendit pernicibus alis.

Periculū A pario sunt experimenta pericula dicta
A pereoq̄ pericula sunt discrimina dicta.

¶ Autor hic ponit q̄ hoc nomē periculū p̄t derivari a diuersis verbis: et sic ſm diuersam sui derivationē diuersam hz sig̃tionem. ¶ Nam periculum p̄t derivari de experior/iris.qō cōponit de ex⁊ pario/ris.pepi.ere.et tūc idē est qō experimētū/ti.neutri gnis.i. p̄batio. ¶ Itē periculū p̄t derivari de pereo/is/perivi/vel perij/perire.anglice (to perysshe/or to spyll) et tunc idē qō discrimē.i. idē qō periculū in cōi sig̃tione:⁊ tūc derivatur de pereo/peris/perui/perire.i. docere/instruere/vel probare qō non est in vsu scōm nngui. Sed peritus medijs p̄ducta p ticipiū illi⁹ remanet in vsu.i doct⁹.i. instruct⁹. Unde. Nō tendit peritū qui vult audire peritū. Inde hec peritia peritie.i. scientia. ¶ Cōstrue. Pericula dicta a pario.i. ab experior.qō cōponitur de ex⁊ pario sunt experimēta:⁊ pericula dicta.i. derivata a pario/is perivi sunt discriminata: et tunc sumitur in vsuali significatione.

Pres. Pres dives/pres est sponsor/pres est mediator:

¶ Autor docet hic q̄ pres predis hz tres sig̃tiones. Nam idē est qō dives et p̄prie q̄ multa hz predia.i. possessiones villas vel agros. Et pres est sponsor.i. fideiussor:⁊ hec significatio tractata est a priore: qr diuites solēt eē fideiussores.i. spōsores⁊ obsides. ¶ Et pres.i. medias vel mediator. Un̄ q̄d⁹ Pres p predis dives: medius fideiussor.⁊ obses. Et cōponitur cum inter⁊ ōt hic⁊ hec interpres qui diuersa genera linguarū nouit: et q̄ vnā linguā exponit p aliā: vel qui vnā linguā transfert in aliā. Et sic Boeti⁹ vocatur interpres q̄ libros Aristotelis trāstulit de greco in latinū. Similiter Hieronim⁹ qui trāstulit totā bibliā de hebreo in latinū:⁊ etiam septuaginta interpres.

Presul. Presul presalijs dicatur episcopus esse
Est presul princeps dicitur ante solum.

¶ hic docet autor q̄ hoc nomē presul presulis hz duas significationes. Et ſm vtrāq̄ illarū sig̃tionum eius derivatio variat vel diuersatur: qr presul est idē qō eps:⁊ tūc cōponit seu derivat de pre⁊ hū salij saliorū. Et fuerunt salij sacerdotes Martis sic dicti: qr salicēdo sacrificabāt. Et ille q̄ fuit illius ministerio⁊ officio vocabat presul:⁊ modo significat quēlibet presidentem presbyteris vt epm. ¶ Presul.i. princeps:⁊ ſm illā significationē derivat

de prē ꝙ hoc solū soli. i. terra. ꝙ est ille qui preest ceteris existētib⁹ in solo suo id est in terra sua. ¶ Cōstrue, Presul qñ dicunt de prē ꝙ salt̄s. i. sacerdotibus tūc dicit esse idē qđ ep̄s. Et presul qñ de prē ꝙ solū. i. ante ꝙ solū cōponitur: tūc dicitur esse princeps. Uel sic hic ꝙ hec presul idem est qđ episcop⁹ qi preest salt̄s. i. sacerdotibus. Et idem est qđ hic et hec princeps. Et tunc dicunt de prē ꝙ hoc solum/soli. qi preest solo. id est terre ꝙ est cōmunis generis duorū. Nominatiuo hic saltus/salt̄. id est sacerdos. Hic saltus/saltus/saltui anglice (a leppynge). Et plr hūj salt̄ saltorū. vel sales salium. dicuntur sacerdotes martis. a salio/salis/salui/vel saliui/salire/saltū/saltu. i. saltum facere: qi saltando marti sacrificabant. Et sales possunt dici ioculatores. ¶ Nota q in sequentia. Adest nobis. ꝛc̄. In festis sanctor̄ Egidū/hieronimi/Edwardi regis ꝙ confessoris semp dicatur. Aue inclyte presul hieronime/Edwarde. et sic de ceteris: et nunc̄ inclyte confessor in ecclesia/prout dicitur in libello. Crede michi. ꝛc̄.

Pignus dic prolem/vadimonia dic quoq; fedus **Pignus.**
In vadium ponens impignero: pignero libros
Pignero quos capio/redimēs oppignero libros.

¶ hic autor docet equiuocationem in hoc nomie hoc pignus/oris. Deinde ponit differētiam inter hec duo verba pignero/as. ꝙ impignero/as. oppignero/as. Dicit ergo q hoc pignus habet tres significatiōes. Nam idē est qđ filius: vel amor: vel iudiciū: vel signum: vel confederatio: vel confirmatio amoris: ꝙ tūc facit genitiuum pignoris per o. Unde pignoro/as. are. id est confederare vel confirmare amorē inter aliquos. Et pignus. id est vadium qđ pro reliqua datur: vt postes recolligatur: vsualiter ūr. Medius est pigneri incūbere ꝯ in persona agere. Unde impignero/as. i. in pignere dare vel pignore capere. Sed pignero/as. id est in pignere ponere vel in pignere habere. Oppignero/as. id est propter aliqđ pignerare/suberrare/redimere secūdum istū autorem. ¶ Cōstrue. Dico pignus faciens pigneris in genitiuo per e/esse vadimoniū. Ego ponens aliquid in vadio impignero: ꝙ ego pignero libros quos capio in pignere: ꝙ ego redimēs libros. id est oppignero libros.

Pes montis pila: pila ludus: pila taberna **Pila pile.**
Pila terit pultes: sed pila geruntur in hostes
Quod terit est pilus/pilus est in fronte capillus.

¶ hic docet autor q pila habet quinq; sigtiones. Nam pila. i. pes montis. Pila est qđā ludus: ꝙ illud cū quo luditur. anglice (a balle) Pila. i. taberna. Pila est instrumētū cum quo teritur in mortario/siue illud mortarium in quo teritur. Pila. i. tela que proiciūtur in hostes ꝙ tūc pila est neutri gn̄is: et pluralis numeri a telū teli. Tamen ista differunt ꝑm correptionē ꝙ productionē: qi pila pro pede montis: et pro taberna: ꝙ pro instrumēto terendiet ꝓ telis primam producit: et in alia significatione eādem corripit. Ut patet in littera predicta: sez pilus. i. crinis. anglice (a here).

Urbs quedā pisa: est quoddam pisa legumen. **Pisa pise**

Equiuoca magistri.

¶ Hic docet autor q̄ hec pisa/pise. habet duas sig̃tiones. Primo est quedā
ciuitas in grecia: abundantis aure: vel illius leguminis dicta. Pis grece nu
rum dr latine. Item pisa est quoddā legumē/inis. ¶ Nota q̄ aliqui dicunt
hec pisa/orum. in plurali numero pro legumine: quos hugui. reprehendit.
Sed ego credo q̄ pisa p illa cōfectione que fit de pisis est pluralis numeri
et neutri ḡnis: et tunc est nomen heteroclitum. Et sic magister petrus hie
sensit accipit ipse in plurali numero in libello suo sup Job. qui maioris au-
ctoritas habetur q̄ hug. Sed pisa pro legumine crudo et q̄n crescit semp
est femmini generis in vtroq; numero. he pise/arum. pro ciuitate. Uiscie:
q; edificantes illam ciuitatem a pisa ciuitate grecie venerunt.

Prius. Tempore natura prius ordine dic et honore.

¶ Hic autor docet q̄ prius sumitur quatuor modis. Nā aliqd est prius tē
pore: vt ille venit prius illo. id est ante illum. Itē prius dicit esse natura. vt
prius est embrio q̄ homo. Et est embrio forma humani corporis sine ala.
Et aliqd est prius in ordine: vt prius debet quis esse diaconus q̄ presbiter.
Et prius in ordine dicit qui maiorem dignitatē habet in ordine. Et prius
dicitur honore: vt epūs vel dominus papa dicitur prior esse propter hono-
rem seu excellentiam.

Polipus. Polipus est naris fetor: vel in equore piscis
Nomine dignus eo quoniā graditur pede multo
Fetor ē inde sonat quia per pus pulluit auras
Aut quia per plures efficit ore poros.

¶ Hic docet autor q̄ sig̃tiones habet hic polipus/pi. et vñ deriuatur. Dicit
ergo q̄ polipus/pi. i. fetor qui p nares emittitur: et tūc dicitur polip⁹ quasi
pus. id est fetor polluens auras. i. auram. Uel polipus quod plures poros
efficiat in naso. anglice (a canker). ¶ Nota q̄ polipus est proprie fetor q̄ est
in ciuitate: sed ponitur p quolibet fetore: et cōponitur de polis qđ est ciui-
tas: et pus. i. putredo quasi putredo ciuitatis. Itē polipus dicitur quidam
piscis cōchatus vel testatus habens plures pedes: vt cancer. anglice (a sop
per). Et dr a polis qđ est pluralitas: et pes pedis: qr pluralitatē pedum hz.
¶ Construe. Polipus est fetor naris. id est nasi. vel piscis in equore. i. maris
piscis dico dignus eo nomine: quoniam graditur. i. transit multo pede. i.
multis pedibus: vel q̄n potis. i. potens est pede multo. Et inde. i. ideo est
polipus et sonat idē qđ fetor: qr polluit auras. i. auram per pus. id est feto-
rem. Aut pro vel/vel quia efficit plures poros. id est valde multos/poros.
id est naso qui est propinquus ori.

Populus Populus est volucris popul⁹ gens popul⁹ arbor.

¶ Hic autor docet q̄ populus hz tres sig̃tiones. Nam populus est quedā
auis: et tūc est masculini generis: et producit primā syllabā. vñ illū autor.
anglice (a shoucler). Itē populus est gens scz cetus hūane multitudinis
uris consensu et cōcordi cōmunicatiōe sociat⁹. Uel ppl⁹ est collectio. i. ag re
gatio tam nobilium q̄ ignobiliū: et dr a polis qđ est ciuitas. Uel a polis qđ

est pluralitas. ¶ Itē populus est q̄dā arbor: & tūc producit primā syllabā. anglice (a popeltree). Et pro his significationib⁹ potius corripit primam. Et p arbore populus est generis feminini. Et dicitur a polis quod est pluralitas: quia ex radice eius multitudo ramunculorū pullulat.

Proximus est quiuis natura conditione — Proxim⁹
Spe conuertēdi bonus est homo proximus hosti
Proximus est iterū qui cōstat stirpe propinquus
Proximus estq; suū michi sit p̄stās benefactū.
Confinisq; meus michi primus vt probat vsus.

¶ Hic docet autor quot modis accipitur primus: vel quot modis ḡs efficitur alicui proximus. Dicēs q̄ aliquis est proximus naturali conditione: vt pater est proximus filio. Itē aliquis potest esse proximus suis inimicis conuertendo illos de mala conuersatione ad bonā vitam: et sic sanctus Paulus fuit proximus iudeis qui eū persequebātur: & tamen nō cessauit q̄n p eorum conuersione sollicite laborauit. ¶ Item aliquis dicitur proximus michi qui est de stirpe mea. i. prosapia genitus: vt frater me⁹ vel nepos vel p nepos. ¶ Itē amicus me⁹ est primus meus qui michi indigenti de bonis suis largius impartitur. ¶ Item vicinus meus dicitur primus meus prout hz cōmunis modus loquēdi. ¶ Cōstrue. Quiuis. i. quilibet est proximus natura cōditionis. i. naturali cōditiōe: vt bonus homo est proximus hosti suo spe conuertēdi eū a malo ad bonū. Et iterū ille est proximus q̄ constat. i. est ppinqu⁹ alicui stirpe. i. pgenie & sanguine. Et aliquis p̄sentās. i. exhibens michi benefactū. i. beneficium est proximus michi: & cōfinis me⁹ est proximus michi. vt vsus. i. consuetudo probat.

Conditione puer/etate puer/puer actu — Puer.
Estq; puer purus et sine pube puer.

¶ Hic autor docet q̄ puer dr tribus modis. Nam aliqs est puer conditiōe vt famulus vel seruus alicui⁹ dr puer eius. ¶ Et puer est ab etate: vt puer octēnis/nouēnis/decēnis. ¶ Puer est i actu: vt cū qs puerliter agit vocat puer. Ut scribit. Maledictus puer. ¶ Et puer est purus ab omni puritate carnis: & sine pube. i. lanugine q̄ est in prima barba. ¶ Nota q̄ puer dr aliqs trib⁹ modis scz natiuitate: vt puer natus est nobis. &c. Etate. vt nouēnis/decēnis. Obsequio & fidei puritate. vt dño ad Hieremiā. Puer me⁹ noli timere. ¶ Nota q̄ sunt sex ppr̄ietates pueror⁹ q̄ patēt p̄ versus. Sūt pueri puri parui pauco sociati. Indūt cōformes cito dant cito placitātur. Et nota q̄ sunt sex etates hois. Prima etas dr infantia: q̄ durat vsq; ad septē annos. Scōa est pueritia durās vsq; ad q̄tuordecim annos. Tertia est adolescētia durās vsq; ad annū vicesimū q̄ntū. Quarta dr iuuētus durās ad q̄nquaginta annos. Quinta dr senect⁹ durās ad octoginta. Sexta dr senium durās vsq; ad finē vite q̄tucūq; sit homo victur⁹. Similiter etates mundi sunt sex. Prima ab Adam vsq; ad Noe. Secūda a Noe vsq; ad Abraham. Tertia ad Abrahā vsq; ad Dauid. Quarta ad Dauid vsq; ad trāsmigratiōnē babylonis. Quinta a transmigratione babylonis vsq; ad christum. Sexta a christo vsq; ad finem seculi. i. extremum iudicium. — Etates mundi et hominis. f.

Pullus. **Pullus eque pullus galline: pullus et ater.**

¶ Hic docet autor q̄ pullus hz tres sig̃tiones. Nā pullus est natus eque. anglice (a foole/or a colte). Et pull⁹. i. recēs nat⁹ galline. anglice (a chekyn) Et in istis duab⁹ sig̃tionibus ꝺr hic pullus/li. substantiue. Et pullus/a. um. id est ater. niger. a. um. Virgi. Reuce ne maculis infuscet vellera pullis. pullis maculis. i. a nigris maculis. Et ꝺr pullus a paru⁹/a. u. vel pullus/a. um.

Pus/tis. **Pus pro putredo indeclinabile credo**
Pus declinatur custodia quando vocatur.

¶ Autor hic docet q̄ pus hz duas sig̃tiones. Nam pus. i. putredo vel quedā materia q̄ reddit hoiem putridū: a tūc ꝺr de puteo/es. i. fetere. a inde declinabile. horat⁹. Rancidū pus atq; venenū. Et hec pus/tis. i. custodia. Vñ Aliter i pure possit ego sol⁹ custos. Jn pure. i. in custodia. Et ꝺr a pur⁹/a. um.

Pubes. **Est pubes iuuenis: pubes pilus est iuuenilis**
Puberis est pubis: barbatur sic genitiuus.

¶ Hic autor docet q̄ pubes hz duas sig̃tiones. Nam pubes est puer sine pube. i. sine lanugine q̄ est inferior pars puellā. Et tūc declinat hic & hec pubes. gen̄ pubis vel puberis. Et pubes. i. lanugo. i. inferior barba vt supra ꝺr. Jtē pubes est collectio iuuenū: a tūc declinat hic pubes/huius pubis. nē.

Paciscor. **Quod peto p pacto quod do quod fumo paciscor.**

¶ Autor dicit q̄ paciscor/eris. pact⁹ sum/pacisci. habet tres sig̃tiones. Nā paciscor. i. petere aliquā p pacto: vt ibi. Ut mea sit seruata mora virtute paciscor. Et pacisci. i. dare p pacto. vt ibi. Ditā voluit p laude pacisci. i. dare in pactū vel in pactū ponere. Jtē pacisci. i. in pactū accipere vel sumere. Quidius. pact⁹ agenoriā primus puer idat ab ymis. Et pacisci. i. pactū facere amicitiā seruare/reintegrare. Unde hec pactio/onis. i. cōuentio/conditio promissio. Unde hoc pactum/ti.

Palo/las. **Palo domū facio/vagor & cauo/purgo palā do**
A palo palea palus quoq; pala palatum.

¶ Autor dicit q̄ palo/as. hz ānq; sig̃tiones et derivatio ab eo. Nā palare. i. parare vel domū facere. Et palare. i. vagari: tū plus est polare q̄ vagari. Nā vagari ꝺr q̄ aliquātulū huc & illuc discurrit. Sed palat q̄ nullo loco pretio hz sedem. Vagus ꝺr ā cū q̄ aliq̄ vagat. Sed palat qui nūq̄ certā possidet mansionē. Uñ hoc palatiū/ti. ampla domus in qua multi vagari p̄z. Et hoc palatiū/ti. supior pars oris interi⁹: quia ibi lingua palat. i. vagatur. Et palare. i. cauare/fodare. anglice (to holde to bote) Unde hec pala pale. i. ille cōcauus locus in anulo i quo lapis pretiosus ponitur. anglice (the hole in the ryngꝭ. Palare. i. purgare. Uñ hec palea/lee. i. purgan. Etiā segetis: seg aliud quod ejicitur a segete (a chafe. ¶ Palare. i. palam dare/manifestare/aperire. Unde hic palus/li. (a stake) quia fortis stat et forte et palam fi-

gitur. Unde palam aduerbiū.id est aperte/manifeste. ¶ Item a palo pas cauo/as.hec pala/le.instrumētū quo domus purgatur. ¶ Item pala pale. est ventilabrū.i.ventorium quo purgātur grana.anglice(a fanne).Et pals est instramentum ferreum latum ad opus aptum.

Pango cano/pango coniungo/pango pacisco: Dat pactum pepigi/cano panxi/iungere pegi. Pango.

¶ Autor docet hic q̄ pango/gis.habet tres sīgtiones diuersas:et secundū vnam quāq; significationem diuersum habet pteteritum. Nam pangere.i. cantare vel canere. Unde in hymno. Pange lingua gloriosi corporis mysterium:q̄ secūdum illā significationē pango facit panxi in pteterito:et caret supino. ¶ Item pangere.id est implere vel cōiungere. Unde Job. Ossibus et neruis cōpegisti me.id est iunxisti:q̄ tunc pango facit pegi in pteterito:q̄ pactū pactu in supino. ¶ Item pango.id est pacisci:et tunc facit pteteritum pepigi:q̄ supinum pactum pactu. Unde Job. Pepigi fedus cuz oculis meis ne virginem concupiscerem.

Equiuoce paro regna domū merces quoq; pomū Paro/as.

¶ hic autor docet q̄ paro/as.habet quatuor significatiōes. Nā parare.i. acquirere.vt paro regnū.id est acquiro regnum. Et parare.id est mūdare: vt paro domum.id est mundo domum. Et parare.i.emere. Unde para q̄ vendere possis.i.eme quod possis vendere. ¶ Et parare.i.tollere peripsima pomis.anglice(the paryngе of the apple).

Paret quis qui se manifestat:paret obedit. Pareo.

¶ hic autor docet q̄ pareo/es.habet duas sīgtiones. Nā parere.i.apparere/manifestare:q̄ tunc facit paritum/tu.in supino:q̄ in illa significatione componitur cum ad q̄ dicitur appareo/es.apparui. Unde apparuit gratia dei saluatoris.tē. Unde hic apparitor/oris.id est seruiēs:q̄ apparet vt videatur et presto est ad obsequendū dño suo. Uel apparitiones eos vocamus qui reos apparere faciunt in conspectu iudicis. Et pareo/es.producit pa. Unde Catho. Tēporibus petā latēt q̄ tempore parēt:q̄ non patent. vt quidā libri habent. Et parere.i.obedire:q̄ tunc caret supino. ¶ Cōstrue. Quis.i.aliquis/paret.i.obedit:q̄ qui se manifestat paret.

Patro luxurio:patroq; cum facio. Patro.

¶ hic autor docet q̄ patro/as.habet duas sīgtiones. Nā patrare.i. luxuriare vel opus venereū cōsummare. Ut Perius. Patrati fractus ocelio. id est oculo. Inde patratio/onis.i.opus veneret cōsummatio. Et patrare.i. facere/perficere. Unde in genesi. Et requieuit die septimo ab omni opere q̄ patrarat. Sic magister Matheus vndocinēsis in Thobia. Patrat amore patris superi que dictat honestas. Legis se domino sacrat agenda replet. patrat.i.facit amore patris superi.id est dei/et sunt versus retrogradi. ¶ Construe. Ego patro cū luxurio.id est quando facio factū luxurie.q̄ pro

et:q ego patro cum facio vel perficio.

plecto/tis Plecto pro flecto:plecto pro punio dico.

¶ Hic docet autor q hoc verbū plecto/tis.habet duas sigtiones.Nā est idē quod flecto/tis.vel aliquid ex virgis flectendo cōponere.Unde in passione dñi.Et plectētes coronā de spinis imposuerūt capiti eius.i.flectēdo cōponētes coronā de spinis.Uñ hoc plectrū/tri.i.percussorium cythare.anglice (a wreste) qi flectit huc q illuc.vñ hoc plectrūlū/li.diminutiuū. ¶ Itē a plecto p flecto.ōr hec plecta/te.quilz nexus ex virgis factꝰ.Et plectere.i.punire/verberare.l.otari.Quicquid delyrant reges plectūtur achiui.i.quicqd dñi peccāt semper pauperes puniuntur.Et est plecto/tis.plexi vel plexui/ere.plexum/plexu.verbum actiuum.

Pēdo/is. Pendo cum trutino:do penas:debita soluo.

¶ Autor hic docet q hoc verbū pendo/dis.habet tres sigtiones.Nā pendere.i.trutinare:q ppie est pensū ad trutinā ponere q leuare. ¶ Pēdere.i.suspēdere:vt ille pēdit furē.i.suspēdit.Uñ differūt pēdere media correpta q pēdere media producta:vt ptz p metrum.Pendere vult/iustus:sed vult pēdere malignus.nē.Malignus vult pēdere.i.esse suspēsus.Nā pēdeo/es.pependi/dere.verbum secūde cōiugationis:significat passionē intrinsecus natā.i.esse vel fieri pensum.Unde Pendeo suspensus:pēdo dū subleuo pōdus.Iterū.Pēdo do penas:sed pēdeo suffero penas. ¶ Pendere.i.exoluere/reddere/tribuere.Et cōiugat pēdo/dis.pepēdi.dere.pensum/su.verbū tertie cōiugatiōis:q pendeo/es.secunde coniugationis habent simile preteritū q supinū.Et est pēdo actiuū cū oibus suis cōpositis. ¶ Cōstrue.Ego pendo cū trutino (to weye) q ego pendo dū do:infero penas.i.suspendo furem:et ego pendo debita/dum soluo debita.

Presumo Uir male presumit:qui non sibi debita sumit
Confidens bene:firmo presumit amore.

¶ Autor dicit q presumo/mis.aliqñ sumit in mala sigtione:aliqñ in bona. In mala sigtione sumitur qñ ds credit se facere qđ non pōt facere:tūc pōt dici de tali q psumit quasi male. ¶ Itē aliqs presumit hñe bñficiū q vt hoc habeat nō merek.Et aliqs sperat bñficiū q merek habere:q sic patet differētia inter sperare q presumere. ¶ Presumere aliqñ sumit in bona significatiōe:q tūc ponitur p sperare vel firme cōfidere.Et in vtraq; significatiōe sumit a beato Gregorio.Omelia.xxxiiij.Illos terret ne psumant in bonis: ibi presumāt sumitur in mala sigtiōe.Et postea subdit.Pctōres presumite de mia dei.i.firmiter confidite.Et tunc sumitur in bona significatione.Et cōiugatur.Presumo presumis presumpsi/ere.presumptū/tu.q est actiuum et cōponit de pre/et sumo/is. ¶ Construe.Uir presumit male qui sumit.id est qui sumit aliqua non sibi debita:q aliquis cōfidēs de firmo amore.presumit.id est confidit firmiter.

prestо/as Presto prevaleo:presto cum commoda dona.

¶ Autor docet hic equiuocationē de hoc ꝟbo presto/as.are. dicēs q̄ habet duas sig̃tiones. Nā prestare. i. ante stare vel ꝓcio precellere. Ut iste est prestans hō. i. precellēs hō: ⁊ tunc presto cōponit̄ de pre ⁊ sto stas/stare. Et est verbū neutrū. ¶ Alē prestare. i. cōmodare/mutare/ ⁊ tunc est ꝟbū simplex. Et cōiugatur presto/as. aut. are. statū/tu. ⁊ est verbū actiuum. ¶ Cōstrue. Ego presto. i. preualeo: ⁊ ego presto dū bono. i. do/cōmoda. i. mutua.

Pone dapes quas ponit auis/te sic bene ponas. Pono nis

¶ hic autor dicit q̄ hoc verbum pono/nis. hz tres sig̃tiones: qz ponere est idem quod exponere. vt pone dapes. i. expone dapes. i. ciboe. ¶ Et ponere id est ꝓducere: vt gallina ponit ouā. i. ꝓducit ouā. ¶ Et ponere. i. disponere Et etiā idem est quod statuere. i. locare. Pono/nis posui/ere. situm. tu. verbū actiuū. ¶ Cōstrue. Tu pone. i. expone vel appone vel apporta dapes. s. illas quas auis ponit: ⁊ ille dapes sunt ouā: ⁊ sic ponas id est disponas te bene cum illis. id est concedendo ea.

Prodere seducit: monstrat: prodire sed exit Proditor a verbo formari querit vtroq̄. prodo dis

¶ hic docet autor equiuocationē in isto verbo ꝓdo/dis. didi. dere. Et differentiā inter ꝓdere verbū tertie ꝯiugatiōis q̄ componitur de p: ⁊ do/das/dare: ⁊ ꝓdire verbū quarte cōiugatiōis. q̄ cōponitur de ꝓ et eo/is/tre. interposita d/ ⁊ ōr. ꝓdeo/prodis/prodiui vel prodij prodire. ¶ Item ponitur equiuocatio in isto verbali hic ꝓditor/oris. q̄ a primo supino vtriusq̄ verbi formatur. Dicit ergo q̄ ꝓdo/ꝓdis/ꝓdere. i. seducere/decipere. Un̄ quidam. Vinc mea mēs odit sociū q̄ me male ꝓdit. i. seducit vel decipit. ¶ Et ꝓdere. i. monstrare. Ut hic. Prode precor quere q̄ odit te ꝗras amare. Et prodo est actiuū ⁊ coniugatur. Prodo/dis. ꝓdidi. proditū/tu. in supino penultima correpta: ⁊ cōponitur de p/ ⁊ do/das. ¶ Et prodire idē est q̄ exire. Un̄ in hymno. Uexilla regis ꝓdeūt. i. exeunt. Et ꝟgat. Prodo prodis ꝓdini ꝓdire ꝓdeundi/do/dū. sicut superi⁹ ōr. ⁊ facit proditū/tu. in supino penultima correpta sicut de prodo. Un̄ derivat hic ꝓditor. oris. i. anterior vel antecessor. Et ꝓditor qñ descēdit de prodo prodis. tūc idē est q̄ seductor vel deceptor. anglice (a traytor). Un̄ iudas fuit ꝓditor ducⁱ⁹ eo q̄ ꝓdidit dn̄m ⁊ ꝓditor mōstrat. ¶ Construe. hoc ꝟbū prodere seducit. i. decipit ⁊ mōstrat: sed ꝓdire. i. exire: vt prodit a me. i. exit a me: ⁊ hoc nomē proditor q̄ est verbale querit. i. vult formari ad vtroq̄ verbo.

Posse quidem rebus dat vis natura potestas Officium meritum sexum diuina voluntas. Potestas

¶ Quidam exponētes istam litteram assignant differētiā inter humanaz potestatē et diuinā voluntatem. Sed hoc vere nichil est: quia autor ponit differentiā inter vocabula que habent aliquam simulitudinē voce sicut inter pignero p e/et pignero per o. ⁊ inter ꝓdere ⁊ prodire: que oia incipiūt ab eadem syllaba. Sed hic non est aliqua conuenientia inter ptās ⁊ volūtaz: nisi quod vtraq̄ terminatur in tas. sed quid inde.

¶ Unde hec dico q hic equiuocatio ponit in ista dictione potestas/tis. Nã ptãs.i. vis vel fortitudo humana. vt hic. Facieti hoc nõ habeo potestatẽ. i. vim vel fortitudinẽ. ¶ Et potestas.i. natura humana vel naturalis vigor vel potentia dolo. vt iunt multa q̃ humana non subiacent potestati. i. nature humane. ¶ Item ptãs est ipsum posse q̃ qõ põt aliquis vel aliqđ. Itẽ potestas est officiũ ꝛ nomẽ officij: vt maior ciuitatis est nomẽ cuiusdam officij vt ille q̃ vocatur maior londoniarũ. Uocatur potestas bononie: ꝛ in pluribꝰ aliis ciuitatibus italie. ¶ Uel ptãs est quoddã officiũ angelor: vt ibi. Tibi celi ꝛ vniuerse ptãtes. ꝛc. Et potestas.i. voluntas dei. ¶ Construe sic istos versus. Potestas existẽs idem quod vis.i. fortitudo: vel potestas existens idẽ qõ natura.i. vigor naturalis: dat rebus posse.i. per qõ possint. Et ptãs existens officiũ dat meritũ sez q̃ qõ mereꝫ sic appellari vel fungi tali officio. Et ptãs existens diuina voluntas: dat sezum.i. discretionẽ in rebus prout vna res deceraꝫ. i. decidit ab alia per speciẽ. ptãs vt dicit hug. est illud qõ aliquis potest: vel illud per quod potest. vel ille qui potest.

Poto/as. Poto do potum/poto sumo michi potum.

¶ Hic docet autor q̃ poto/as. habet duas sigtiones. Nam potare.i. potum dare. vt ibi. De torrente voluptatis potabit eos. i. dabit eis potum de torrente voluptatis: ꝛ tũc cõstruit cum actiõ casu. vt poto te.i. do tibi potum potã/me.i. dã michi potũ: ꝛ tũc est verbũ actiuũ. ¶ Et potare.i. sumere potum vel bibere: ꝛ tũc est verbũ neutrum vt poto ceruisiam vel vinũ. Et ista illius verbi syncopãtur. Dicitur enim. Uado potum et non potatum in frequenti vsu. Ut potauerunt me aceto.

Puto/as. Estimatq̃ secat puto denotat amputat inde.

¶ Autor dicit q̃ puto/as. hz duas significationes. Nã putare. id est estimare. vel in mente habere sic vel sic. ¶ Et putare.i. secare. vt superius scribitur ibi. Falce puto. ꝛc. puto ibi. id est seco vel scindo. ¶ Unde cõponitur cõsum/ꝛ dicitur amputo: et amputare. id est circum secare.

¶ Cõstrue. Hoc verbũ puto/putas. denotat.i. significat estimat atq̃ secat, inde amputat derivatur per compositionem.

¶ Et nota q̃ debet dici extimo et non estimo. Sed ego scribo estimo scõm maiorẽ vsum scribentiũ: ꝛ cõponitur de ex: et timo quod est mens. ꝛ dicitur extimare/appreciari/vel putare: ꝛ tunc iterum cõponitur cum ex: ꝛ dicitur existimo/as. id est portare: et põt dici q̃ in priori significatione x/trãsit in s. vt patet in existimo. ¶ Papias/huguitio/et Catholicon dicunt extimo et ideo credo q̃ x non transit in s.

Questus. Questus de quero tibi lucrum significabit. De queror questus fuit significare querelam.

¶ Finito capitulo de equocis incipiet idꝰ a P. Autor hic tractat de equocis nichoantibus a Q. Primo dicit q̃ hoc nomẽ questus qõ derivat de quero/ris. idẽ est qõ lucrum: qõ patet per eꝰ cõpositum cõqueꝫ. i. lucratio vel lucrũ. vt rex adeptus est hoc regnum per conquestũ. id est lucrũ vel lucrationem. ¶ Et conquestus quãdo derivatur de queror: queris quod deponens est/est idem quod querelatus: tũc questus est idem qõ querela: vt ille fecit nobis questũ. i. querelam. Et declinatur hic questus/tus. tui quarto

declinationis. Itē habetur questus/questa/questum. a tūc est participium de querot/quereris/questus sum/queri. vt ibi: talis q̄stus est nobis. i. querulatus est nobis. ¶ Cōstrue. Questus veniens ab hoc verbo actiuo quero queris. significabit tibi lucrum. Questus veniēs a querot/quereris. verbo deponenti vult significare querelam.

Per quotus hoc nomē/numer⁹ signatur ⁊ ordo Quotus.
Si queris quot⁹ iste venit/numerū michi signat
Si quotus iste sedet a me tunc ordo notatur
Iste quotus venit/se quarto se quoq; quinto
Sed quotus iste sedet: quart⁹ quitusq; secūdus
Ordo notatur ita per quotus et numerus.

¶ Autor docet q̄ hoc nomē quotus/quota/quotū. est nomē ordinale: quia omnia ordinalia principaliter significant ordinem: ⁊ secundarios numeros: et sunt nota ordinalia ista primus/secundus/tertius/quartus/quintus. ⁊c. Et quotus derivat a quot. Ceteris patebunt in expositione lre. ¶ Cōstrue. Numerus signatur ⁊ ordo. id est significatur per hoc nomē quotus/a.um. Postea docet quando significat numerum: et quando ordinem. Unde dicit Si tu queras quotus iste. i. aliquis venit. i. accedit ad villam: tūc tu signas michi numerū p̄ hoc nomē quotus. Et si queras quotus iste sedet in mēsa vel alibi tunc notatur ordo p̄ ly quotus. ¶ Iste quotus est. ⁊c. In istis duobus versib⁹ docet quomodo respondeatur alicui querenti. Quotus venit iste ad villā. Ut quotus sedet ille ab illo in mēsa. ¶ Cōstrue. Quotus iste venit. i. accidit q̄z ad villā. Respōdendū est se quarto vel se q̄nto existente venit ad villā. i. cū tribus/vel cum quatuor venit ad villam. Sed si queras quotus iste sedet a me vel a te. Respōdendū est quart⁹ vel q̄ntus vel sext⁹ vel septimus. ⁊c. Et ita ordonotat et numer⁹ per hoc nomē quotus/a.um.

Elegit et confert q̄ copulat/abnegat/auget q̄ dictio.
Infinitat/et assimilat/rogat atq; refertur.

¶ Hic autor docet q̄ hec dictio q̄/multis modis accipit. Aliq̄n ponit electiue. vt in psal. Bonū est sperare in dño q̄ sperare in principib⁹. i. bonū est sperare in dño ita q̄nō sperat in principibus: ⁊ ita eligitur altera pars et altera negatur ⁊ refutatur. Aliq̄n ponitur collective. i. comparative: vt tu es fortior q̄ ego. Aliq̄n q̄ copulat. i. tenet copulative. vt tam pet⁹ q̄ paulus est sanctus. Quādoq; abnegat. i. tenet negative. vt ibi. q̄ bonū est cōsidere in hoc. Aliquādo infinitat. id est ponit infinitive. vt nescis q̄ male iste loquit de te. Aliquando assimilat: vt isto est tam pulchra q̄ regina. Et negat. i. interrogat. Ut q̄ bene diligis me. Et aliquando refert. i. relative. vt tam bene currit sortes q̄ plato. Uel ego diligo te tam bene q̄ meipsum vel sic pro illis duobus scz rogat et refertur potest q̄ exponi. Et q̄ potest esse interrogativū nominale: vt quā causam habes aduersum me. Uel potest esse relativum nominis: vt video rem quam tu vides.

Quando. Quãdo refert querit aliquãdo quod quia signat.

¶ Autor dicit q̃ hec dictio quãdo refert. i. ponitur relatiue: vt ego veni qñ tu eras solus. Quãdo quãdoq̃ querit. i. ponitur questiue. i. interrogatiue: vt quãdo venisti ad villam. Unde Uirgilius in decimo eneid. Aspera quis natura loci dimittere quãdo suasit equos. ꝛc. ibi qñ. i. aliquando. Et quãdo idem qđ quia. Unde idē Uirgilius in primo eneid. Hic tibi fabor eni qñ hec te cura remordet. i. fabor tibi q: hec cura remordet te. ꝛc. Et sunt ꝟba Jouis ad venerē. ¶ Construe. Hec dictio qñ refert et querit: ꝛ signat. i. significat idem quod aliqñ: et idem quod quia ſez significat.

Quasi. Exponit nomen assimilatq̃ quasi.

¶ Dicit autor q̃ hec cõiunctio quasi qñ exponit aliqđ nomẽ. i. vocabulũ: vt cũ dr Ifa quasi legentera. i. legẽti uter tradens: tũc tenetur quasi expositiue. Quasi qñq̃ assimilat. i. tenetur assumlatiue: vt iste vadit quasi ebrius.

q̃ ꝯiũctio Copulat et glosat sed sicut vel q̃ notabit.

¶ Autor ponit hic q̃ hec ꝯiũctio q̃ aliqñ tenet copulatiue: vt petr⁹ andreaq̃ fratres. Tenet etiã glosatiue. i. expositiue: vt qñ ponitur pro. i. vt ibi. Legerat hui⁹ amor titulum nomenq̃ libelli. q̃ pro id est: quia titulus libri: et nomẽ libri idem sunt. Aliquãdo q̃ ponitur ꝑ sed. Unde Uirgilius. Precibusq̃ iubẽt expoſcere pacem. ¶ Ponit etiã pro sicut. Idē Uirgil⁹. We famulã famulosq̃ heleno transmisit habendam. q̃ pro vel: vt Thomas Robertusq̃ legit. q̃ ꝑ vel. ¶ Construe. Hec cõiunctio q̃ copulat: ꝛ glosat. i. exponit: ꝛ notabit. i. significabit: sed sicut pro vel.

Quomõ. Quomodo miratur/dubitat/similatq̃/doletq̃ Jnctepat inquirit virgo maria modum.

¶ Hic autor docet quot modis accipit hec cõiũctio quomõ. Uno modo ad miratiue: vt ꝺs in perplexitate positus dicat: quomodo ego istud? quasi diceret nescio. Ponitur dubitatiue. Ut cũ dubitãs queris quomodo hec fecisti Ponit similatiue: vt ego miror quomodo tu fecisti? Quõ aliquando est signũ doloris: vt ibi. Quomõ sedet sola ciuitas plena populo in libro. Trenorũ. Quõ ponit increpatiue: vt quomõ habuisti te interficiẽdo tuũ virũ: quasi dicat male. Quomõ ponitur inquisitiue. vt ibi. Quomodo fiet istud qñ virum non cognosco. Sed doctores dicũt q̃ ibi quomodo sunt due dictiones: et debent accentibus duobus legi.

Quondã. Presens preteritũ quõdam notat atq̃ futurum. Sic modo/sic dudũ/tria quodlibet indicat hozũ.

¶ Hic autor docet q̃ hoc aduerbiũ quondam denotat presens tempus: vt Uirgilius. Quondã etiam victis redit in precordia virtus. Item preteritũ Unde Tullius. Quondam fuit ista in hac republica virtus.

Et notat futurū tēpus: ꝙ Uirgilius. Quondā tua dicere facta ꝓhs erit. ꝛc. Et sic dicit autor de istis aduerbijs modo ꝙ dudum. ¶ Cōstrue. Quōdam hoc aduerbiū notat ꝑns preteritū. ꝙ ꝑ ꝙet futurū. s. ꝓhs sic qlibet. i. vtrū ꝙ hoꝝ aduerbioꝝ modo ꝙ dudū. hoc aduerbiū modo ꝙ dudum indicat. i. mōstrat tria sex tēpora. ¶ Uel cōstrue sic secundum versum. hoc aduerbiū modo: hoc aduerbiū dudū notat presens. ꝛc. Postea epilogat dicens illud quod ante docuit: sic quodlibet horum sex quondam. i. modo ꝙ dudū notat tria sex tempora presens preteritum ꝙ futurum.

Certe etiam simile denotat ista quoꝝ. **Quoꝝ.**

¶ Autor docet ꝙ hec dictio quoꝝ aliqñ sumit ꝑ certe: vt hic. Cūctis cogito q̄ dicere nolo/quoꝝ. i. certe nolo dicere cūctis ea q̄ cogito. Et quoꝝ ponitur ꝑ etiā. Uñ Priscianus. Quoꝝ qñ ꝓ etiā et per sumit. i accipitur copulatiue. Uñ Uirgilius. Tu quoꝝ lictorib⁹ nostris enea nutrix. ibi ponitur quoꝝ ꝑ etiā vel ꝑ ꝙ. Itē quoꝝ ꝑ sīliter accipit. Uñ idē Priscia. in hoc exēplo Uirgilij. Multa quoꝝ ꝙ bello passus dū ꝑderet vrbē. hic quoꝝ ꝑ similiter necesse est accipi cū sequit et. Uñ qñcūꝝ hec ꝓiūctio ꝙ sequitur quoꝝ immediate in eadē ōfone: tunc quoꝝ idē est qđ similiter. ¶ Construe. hec conuunctio quoꝝ denotat sex certe etiam: ꝙ simile. i. similiter.

Rancoꝛ vt est carnis: sic est coꝛruptio mentis. **Rancoꝛ.**

¶ hic autor docet ꝙ ista dictio rācoꝛ habet duas sig̃tiōes. Nam rācoꝛ est corruptio carnis. anglice (the rotteneſſe of fleſſhe). Uñ carnes dñr rancide ſi defectum patiant: sicut panis dr similiter mucidus. anglice (mouled). Sz potus dr acidus. anglice (ſoure) Et opīsus/a. um. i. flaxidus/a. ū. vt ista ouа sunt opīsa. i. flaxida. Itē rācoꝛ. i. defect⁹ mētis: vt tracūdia. ¶ Construe. Ut id est sicut rācoꝛ est corruptio carnis: sic rācoꝛ ē corruptio mētis. i. tracūdia

Est radius rede: loꝛis tele: geometri. **Radius.**

¶ hic docet autor ꝙ radius habet quatuoꝛ sig̃tiones. Nam radius pertinet ad redā. i. rotā rede. anglice (a ſpoke). Et radi⁹ est ſol. angl. (the ſonne bene). Et radius est illud lignū ꝙ qō currit pecten textoris in qua stat tela qñ texitur. Uñ Ouid. hec radio ītātes ꝑcurrit pectine telas. Itē radi⁹ est virga geometri cū qua ꝓtrahit figuras suas in puluere vel cū qua metitur id est mensurat altitudinem et profunditatem alicuius coꝛporis.

Regula sermo: regula lignum: regula noꝛma. **Regula.**

¶ Docet hic autor ꝙ hoc nomē regula habet tres sig̃nificatiōes. Nā regula. i. sermo. vt iste adiecit regulā sancti Augustini. Et regula dr instrumētū ligneū vel ferreū edificatoꝝ quasi rectula. anglice (a rule). Itē regula. i. noꝛma: qt quod ꝓtauū est ꝙ distoꝛtū corrigit ꝙ ad rectitudinem reducit.

Esse libꝛum libꝛi ducem dic esse registrum. **Registrū.**

¶ hic docet autor ꝙ hoc nomē registrū/stri. hꝝ duas ſignificationes. Nam registrū est liber in quo plura gesta vel facta cōmentur: vel in quo plurꝛs

libri sunt. Et registrū est quedā corr i gia per quam facio fo lia librorū equa-
lia. Uel est ipsa regula quā habēt scr iptores ad formandum et equandum
libros ꝛ quaternos suos. ¶ Cōstrue. Dic registrum esse librum: ꝛ dic regi-
strum esse ducem. i. regulam libri.

Reticulū. Reticulum omonime pīs catorīsq; puella.

¶ hic autor docet q; hoc reticulū/li. equinocatur ad duo. Nam est diminu
tiū de hoc rete/tis. ad est paruū rete: ꝛ sic pertinet ad piscatorem. Et reti-
culum est ornamētum puellarū in capite(a calle). ¶ Cōstrue. Reticulū est
omonime. ꝛc. Et dicit ab omon quod est simul e: ꝛ onoma quod est nomen:
quia in dictiōe equinoca est similitudo in ho mine: cuius sit diuersitas in si-
gnificatiōe. Uel omonimi dicitur a monos qđ est vnū ꝛ meris diuersio vel
distinctio: quasi vnum diuisum vel distinctu m in plura.

Rudis. Uirga rudis: rudis indoct⁹ rudis estq; nouellus.

¶ Autor dicit q; rudis hz tres significationes. Nā rudis est virga pretoris
cū qua percutiebantur in capite qui fiebant liberi de seruis: qz pretor per-
cutiēdo sic diceret: aio te liberū. Et tūc declinat hec rudis/dis. di. ꝛ est sub-
stantiuū. horatius in libro sermonū in primo. Spectatū satis et donatum
iā rudā queris. Et rudis. i. indoctus. vt iste rusticus est rudis: vt bos hz cō-
muniter. Et rudis. i. nouellus. i. valde nouus. vñ Claudianus in munere. Et
rudibus remis sollicitant aquas: rudibus. i. nouellis. Et in istis duabus si-
gnificationib⁹ rudis est adiectiuū. Et declinat hic ꝛ hec rudis ꝛ hoc rude.
Et comparatur rudis ructior rudissimus.

Resto/as. Restat significat super est et constat oportet.

¶ Autor hic ponit q; resto/as. hz tres sigtiones. Nam restat. i. superesse vel
superfluere: vt sic. Expēdi pecuniā meā vt nō restat inde m burſa mea vn⁹
denari⁹. i. superest vel superfluit. Restat. i. cōstat. vt restat q; homo est ani-
al. Restat. i. oportet: vt restat me scribere. i. oportet me scribere: et tūc est ver-
bum impersonale. ¶ Construe. hoc verbū restat significat ista trz superest
constat et oportet. Et cōiugatur. Resto/as. restiti. are. restitū/tu. in supinis.
Et componitur de re: ꝛ sto stas stare: ꝛ est neutrum.

Reppō. Re retro signat iterum re priuat ꝛ auget.

¶ hic docet autor q; illa prepositio inseparabilis re/in cōpositione plurib⁹
modis accepit. Aliqñ re signt iterū in cōpositione: vt in verbo recedo/dis. i.
iterū ire. Uñ Pamphilus. Ire redire viam tibi nec cuiq; prohibebo. Aliqñ
ponit pro retro: vt patet in hoc verbo recalcitro/as. i. retro calcitro cū cal-
ce. i. talo. Re aliqñ tenet priuatiue in cōpositione: vt recludo hostiū et non
claudo sed aperio. Et re auget. i. ponitur augmētatiue: vt in ista dictiōe re-
curuus/a.um. i. valde curuus. vel reclido/dis. i. valde ledo/dis.

Sacer. Sacrum quod sanctum simul execrabile signat.

¶ Finito capitulo de R. autor docet de nepiētibus ad S. Dicit q̄ hoc nomē sacer/a.um. equivocat ad duo. Primo. i. sanctus/a.um. Unde sacrare. i. sanctificare. vnde sacerdos quasi sacra dans. ¶ Sacer/a.um. i. execrabilis/excommunicatus. Virgilius. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames/sacra. id est execrabilis.

Sagana gummi/sagana vestis/sagana vates. Sagana.

¶ hic autor dicit q̄ sagana habet tres significatiōes. Nam est quoddā genus gūmi. Et est quoddam genus panni vel vestis quod ꝙ sagum dicit abrasa et tenuis. anglice (saye or wotsted). Et sagana est proprium nomen vatis id est sacerdotisse (a wytche).

Est eris species stagnū: stans est aqua stagnum. Stagnū.

¶ hic autor docet q̄ hoc nomen stagnū habet duas significationes. Nam est quedam species eris. i. metalli. anglice (tyn). ¶ Et est aqua coacta stans et morans in aliquo loco per artem hominum. anglice (a ponde/or a pole) Quidam dicūt q̄ stagnum pro metallo debet scribi cum duplici n/et sine g Sed sine dubio nichil est ex quo in illo libro autentico sic scriptū reperitur sed semper cum g/sic stagnum.

Sal condimentum: sal quod sapientia signat
Cuius plurale reprehensio dicitur esse. Sal/lis.

¶ hic docet autor q̄ sal salis: in singulari numero duo significat: ꝙ in plurali vnū significat. Sal in singulari dicitur condimentum quod satis notū est: et declinat hic sal/salis. masculini ḡnis. Apud antiquissimos tñ fuit neutri generis: in quo genere ecclesia ponit quando significat illud quod sapiēcia Doctrinale. hic sal hoc q̄ dabit: neutrum plurale carebit.
¶ Sales autē in plurali numero. id est reprehēsiones vel amari sermones id est pleni amaritudinis. Ut ibi. Uerba q̄ cum salibus aspera dedit.
¶ Cōstrue. Sal. id est cōdimētum: ꝙ sal significat idem qđ sapientia signat Plurale id est numerus pluralis: cū scz salis ꝙ pluraliter sales dicūtur esse reprehēsio. i. reprehēsiones vel verba amara. ¶ Item sales dicuntur verba iocosa vel facete dicta.

Sāguis ꝓgenies: sanguis quoq̄ dicitur humor
Sanguis peccatū signat: sanguis quoq̄ vitam. Sāguis.

¶ hic docet autor q̄ hic sanguis/inis. habet quatuor significatiōes. Nam est idem qđ progenies. Unde Galfridus in poetria autor istius libri. Egregius sanguis te cōfert bartholomei. ¶ Et sanguis dicit ille humor rubeus in homine satis bene notus. ¶ Sanguis. id est peccatum: vt ibi. Libera me de sanguinibus deus. id est de peccatis. Et sanguis signat vitā: vt ibi. Quia anima sanguine sedem locauit. id est vita.

Est statio vita/statio portus/stadiumq̄. Statio.

¶ Hic autor docet q̃ hec statio/onis. hz tres significationes. Nam statio. i. locus vbi naues ad tẽpora stant. Sed potius naturalis est perpetuus. Vñ Lucan⁹. Solui ab omni quisq̃ suã statione ratem. ¶ Et statio. i. vita ista. quia hic stamus ad tempus. Non enim habemus hic manentem ciuitatẽ: sed futurã inquirimus. Statio. i. stadium: et accipitur pro illo stallo in quo ecclesiastici stant in choro. Et dicitur a sto stas.

Species. Forma decens species: species de pluribus vna
Dicitur et fenix species auis: efficit egrum
Incolumen species et nomina sunt specierum.

¶ Dicit autor q̃ species multis modis accipitur. Nã species. i. pulchritudo seu forma fm qõ dicitur. Species priami digna est imperio. i. pulchritudo seu forma priami. ¶ Et species dicit predicabile in logica sez quod predicatur de pluribus numero differẽtibus. ¶ Et species dicitur messe vni soli que vocatur fenix: et est auis vnica in mundo. Vnde. Unica cum sit auis fenix rex particularis. Qui nõ miratur si pro specie tenetur. vel reputatur. ¶ Et species est cõfectio medicor̃ siue apothecarior̃ que egris conuenit ⁊ infirmis. ¶ Item species est quoddã accidẽs partium orationis fm quod dicitur hoc nomen est primitiue speciei. ¶ Et est species occasio vel causa. ¶ Itẽ species dicit maneries rerũ: vt cũ dicitur. Huius speciei herba est in orto meo. ¶ Species est ꝓpria forma. id est propria qualitas que dinoscit ex conuentu accidentium ⁊ dispositione partium. ¶ Construe. Species est forma decẽs. i. pulchritudo: ⁊ species est vna sez res predicata de pluribus numero differẽtibus: ⁊ fenix auis dicitur species. id est dicitur facere speciẽ Et species efficit egrum. i. infirmum esse incolumen. i. sanum: ⁊ nomia sunt specierum primitiue et deriuatiue speciei.

Sensus Sensus quo sentis: et est sententia sensus.
Est intellectus seu significatio sensus.

¶ Hic docet autor q̃ hoc nomẽ sensus equiuocat ad quatuor. Nam sensus est ꝓ qõ sentis. Unde quinq̃ sunt sensus hois: vt patet per versum. Gustus ⁊ olfactus auditus visio tactꝰ. ¶ Et sensus est sentẽtia dictiõis vel oronis ¶ Sensus est intellectꝰ. Vñ ỽr. Ite habet bonũ sensum. i. bonũ intellectũ. ¶ Sensus est significatio: vt cum ỽr. Dic michi sensum istius vocabuli. i. significationem. ¶ Construe. Sensus est quo. i. per quod sentis: ⁊ sensus est sententia. Sensus est intellectus seu pro vel significatio.

Signũ. Signum vexillum/simulacrum/stella/sigillum
Et crucis signum quod cõterit omne malignum.

¶ Hic autor docet q̃ hoc nomẽ signũ habet q̃nq̃ significationes. Nam signum. i. vexillũ. anglice (a banner). Lucanus. Signa pares aquilas ⁊ pila minantia pilis. ¶ Est signũ est simulachrũ. i. imago. vñ ỽr. Uidi signũ sancti Johãnis in

ecclesia.i.simulachrū vel imaginē. Signū.i.stella. Un̄ Ouidi⁹ in fastis. Lapsaq; sub terris ortaq; signa canā.id est signa.i.stellas. Signum.i.sigillum. Unde notarius vel tabellio dicit. Tale est signū meum. Horatius. Imprimit his signa tabellis.id est sigilla. Signū est figuratio crucis cuius virtute tentationes diaboli superamus. Constructio plana est.

Purgat equū strigilis: ⁊ strigilis anxia cratis strigilis.
Strigilis ex ligno vel ferro scansile factum
Strigilis apta pedi res lignea religiosi.

¶ Hic docet autor q̄ strigilis habet plures sig̃tiones. Nā strigilis est instrumētū quo caro mundat ⁊ sudor eradit: ⁊ in hac significatiōe strigilis aliqñ apocopat. Et strigilis/lis.est ferrea crates vel cratis.i.patella ferrea.anglice(a crasset). Strigilis est instrūmentū quo equi purgantur (a horscombe). Strigilis est instrūm quo furantur pueri vuas vel ficus ⁊ poma vel cerasa. ¶ Construe. Strigilis purgat equū: strigilis est anxia.i.nociua cratis: quia hz stimulos. Et strigilis est illud instrumētū quo scandimus equū. Strigilis est scāsile.i.illud quo scādimus factū ex ligno vel ferro.anglice (a stytop of tree or of yron). Et strigilis est res lignea apta.i.quemēs pedi religiosi.

Simplex legitimus: semper idiota vocatur Simplex
Est bona simplicitas: est mala simplicitas.

¶ Hic autor docet q̄ simplex aliqñ sumit in bona sig̃tione: ⁊ aliqñ in mala. Et sic hoc nomen simplicitas q̄ formatur ab eo. Qr aliqs dicit simplex qui est bonus. Et aliqs dr simplex qui est idiota.i.stultus et nullius litterature vel simplex est q̄ nullis bonus est. Et in vtroq; sensu simplicitas inuenitur. ¶ Construe. Simplex vocat legitimus: vt bonus est iustus. Et simplex vocat idiota: ⁊ aliqua simplicitas est bona: qñ dr de simplex q̄ est bonus. Et simplicitas est mala: quando venit de simplex quod est idiota.

Hic sinus est portus curuatio carbasus arcus. Sinus.

¶ Hic docet autor q̄ hic sin⁹/nis.habet quatuor sig̃tiones. Nā sin⁹.i.portus. (an hauen/sez vbi naues cōuenīt. Et sin⁹ est idē q̄ curuatio vel sinatio q̄ idē est. Et sinus est carbasus veli.i.velū q̄ est extensum p ventum sine illa tuberositas veli qñ sez velū est plenū vētis.anglice (a sayle cloth of ashyp) Un̄ Lucanus. Torasq; rudentes laxauere sinus. Et sinus est arcus.i.quedā arcuatio pontis. ¶ Construe. Hic sinus est portus.ꝛc.

Spinx auis ⁊ mōstrū spinx ē quoq; belua pōthi. Spinx.

¶ Hic autor docet q̄ hoc nomē spinx equiuocat ad tria. Nā spinx est quedā mōstrū: sed fictū quale est chimera: vt patet p versum. Spinx volucris penna/pede serpēs/frōte puella. Et spinx est quedā belua ponthis.i.crudelis bestia pōthi (vel vt quidā dicunt) spinx est quoddā genus semie ptose.

Stirps est progenies: stirps radix dicitur esse. Stirps.

Stirps meus est arbor: stirps mea dicitur homo

¶ Autor dicit q hoc nomẽ stirps hz duas sigtiones. Nam stirps est pgenies vel prosapia: vt iste est de stirpe mea (of my kynne) et tic est femminni generis: vt hec stirpe/pis. Et hic stirps.i. radix de arboribus. vñ Virgilius Et stirps erult ymos: q rũe est mal. ghis. ¶ Cõstrue. Stirps est progenies et stirps bt esse radix arboris. Secũdus versus nõ plus docet nisi q stirps pro radice arboris est ghis masculini: q progenies est femminini ghis.

substãtia **De forma: de materia: de compositoq**
Dicitur equiuoce substantia: grecus ac ipse
Sic michi distinguit substans sit ypostasis ipm.
Ulio sis sit forma: sed compositum sit vsia.

¶ hic dicit autor q hoc nomẽ substãtia est equiuocũ. Nã aliqñ ponitur p forma abstracta: vt in hac dict' õe albedo que sigt tñ formam siue accidẽs illud qđ est albũ vel albedo. ¶ Et substãtia ponit tñ pro materia informi: que nõ recipit formã. ¶ Et substãtia ponit aliqñ p vno cõposito de forma q materia sicut nos latini p istis tribus pro quolibet istoq nisi vnũ nomen scz substãtia. Et greci habẽt tria nola pro quib' ipsam materiam informẽ vocant: scz ypostasim: q ẽt ypostasis ab ypo qđ est sub: q stasis qđ est stans quasi substans.i. materia. Formã aũt sine materia vocãt vsiosim et vsiam vocãt substantiã cõpactã ex materia q forma. ¶ Construe. Substãtia dicitur equiuoce.i. equa voce de forma q materia et de composito.s. de materia q forma. Ac pro sed ipse grecus distinguit.i. diuidit hec nomina sic. hoc nomẽ apostasis sit ipsum substans.i. materia sola. Et vsiosis sit forma: scd vsia ipsum compositum de forma et materia.

Supera. **Supera velorum: sed supera sunt mulierum.**

¶ Autor dicit q supat habet duas sigtiões. Nã supa sunt plice veli quales naute ligãt ad velũ vt liberi' ventũ recipiãt. Lucanus. Supera velox perituras colligit auras: q vocãtur (bonetes of the sayle). Et supera dñr vestes mulierũ q alio nole dicunt tenstra: a terõ qđ est estas: q vestes estiuales sunt. anglice (a rochet). Et ẽt hic super'/ri. vel hec supera/rum. in plurali nũero. hũ superi vel hec supera/erũ. heteroclitũ ghe. ¶ Construe. Supera sunt velox scz plice: q supera sunt mulierum: scz quedam vestes.

Sũmus. **Supremum notat extremũ summũ simul altũ.**

¶ hic autor dicit q summ'/a.um. idẽ est qđ supremus/a.um. vt ibi. A summo celo egressio eius. Sũmus.i. extrem': vt in sũmo die iudicii.i. in extremo die. Et sũm'.i. altus vel altitudo: vt ibi. Ad mẽtis summa ascẽdit.i. ad altitudinẽ. Et summ' est superlatiuus gradus de supra. ¶ Cõstrue. Summum notat supremũ: q notat extremũ: q notat simul altum.i. altitudinem.

Sulpensum tacitū dic pendentemqz ligatum. lulpēsum

¶ Hic docet autor q̄ sulspensus/a.um. duo sig̃t. Primo. i. tacit⁹. vt iste sedet sulspēsus. i. tacitus. Et sulspensus est ille q̄ pendet collo furcis seu latro dign⁹ cum fune periit. Et presbyter dicitur sulspensus qui non potest celebrare.
¶ Construe. Dic sulspēsum esse tacitū: et dic aliquē latronē ligatū cum fune et pendentem esse sulspensum. Et est sulspensus participiū de sulspendor.

Scandalizare dicas exemplificare qō idem scādaliza:
Scandalizo tamen derideo dicitur esse.

¶ Hic docet autor q̄ scādalizo/zas. habet duas significatiōes. Nam scandalizare. i. exemplificare vel dare vel ostendere malum exemplū. Unde et dicit a scandalum quod est malum exemplum: vt ibi. Ue homini illi p quē scandalum venit. i. malum exēplum. Et scandalizare. id est deridere: vt ibi Qui scandalizat vnū de pusillis istis me scandalizat. i. derideat: et scandalus quo deriuatur/est idem quod derisio.
¶ Construe. O lector dicas scādalizare esse exemplicare: et tamen scandalizare dicitur esse derideo/es. derisi.

Esca sapore sapit: vir quoqz mente sapit. sapio/is.

¶ Autor hic docet q̄ hoc verbū sapio/is. duo significat. Primo. i. bonū sapo rem dare. vt ibi. Delicata sapiūt. i. bonū saporem habēt vel dant. ¶ Et sapiens est sapiens esse. vt iste homo bene sapit. id est sapiens est: et cōponitur desipio/pis. male sapere vel non sapere: et resipio/pis. id est iterum sapere. Unde resipisco/resipiscis: inchoatiuū ppte eni ille resipit vel resipiscit qui penitēs foris factū redit ad satisfactionem. ¶ Construe. Esca sapit sapore: et vir sapit mēte. ꝛc. Et cōiugat sapio/pis. sapui vel sapiui/ere. itū. tu. media pducta. Facit enim preteritum et supinum ad modum verbi quarte coniugationis. Un versus. Arcesco/capio/sapio/peto/q̄ro/lacesso. Quarte preterita retinēt quarteqz supina. Et ista sunt verba tertie cōiugationis. ꝛc.
¶ Item sapio est neutrum cum omnibus compositis suis.

Stello simul mittit/abscondit/implet et ornat. stello/as.

¶ Autor dicit q̄ hoc verbū stello stellas stellaui antiquū est: et habet quatuor significatiōes. Nam idē est quod mittere: vel mandare vel destinare.
¶ Stellare. id est abscōdere et implere et ornare. Sed non est in vsu nostro nec autoritate nichil hic repertum.

Sternit equiuoce mare lect⁹ equus dom⁹ hostis sterno/is.

¶ Autor docet q̄ sterno sternis habet quinqz significatiōes. Nā est sedare vel pacificare. anglice (to seas) vt mare sternit. id est sedatur vel pacificatur siue tranquillū redditur rabie tempestatum. ¶ Et sternere. id est ornare cum sella. vt equus sternitur. id est ornatur cum sella.
¶ Et sternere. i. ornare domū cū strammine vel cyrpis. Un domus sternit. i.

vnatur cū stramine. Et est sternere. id est deiicere/pessundare/sub pedib⁹ terere. Uñ hostis sternitur. i. deiicitur: vel pessundatur/sub pedibus teritur cū superatur. anglice (out trowen) ⁊ in illa significatione sterno/sternis est actiuum. ¶ Sterno/sternis/straui/sternere/stratum/stratu.

Soluo. **Soluo cum reddo: cum libero soluo ligamen.**

¶ Soluo/uis. habet tres sigtiões. Primo. i. reddere. vt solue debita. id est redde. Et soluere. i. liberare. vt solui detentum in carcere. i. liberaui. ¶ Et soluere in propria significatione est solutum facere. vt solui ligamen. i. vinculum vel illud quod ligatur. anglice (a knotte).

Spõdeo. **Spondeo promitto: plegius p paupere spõdet.**

¶ Spondeo/es. spopõdi/dere. sponsum/su. verbū actiuū habet duas sigtiones. Primo est pmittere: vt quodcūqz iubes honestū vel licitū spondeo perpetrare. i. promitto. ¶ Et spõdere. i. fide iubere: vt spõdeo pro eo. vnde hic sponsor/spõsoris in vtraqz significatiõe scz pro pmissore ⁊ pro fideiussore. ¶ Construe. Ego spondeo. i. promitto: ⁊ plegius. id est fideiussor spondet. i. fideiubet pro paupere scz homine qui forte fecit.

Subigo. **Qui subigit supat/supponit/arat/fricat/effert.**

¶ Dicit q̄ subigo/gis. egi. ere habet quinq; sigtiões. Primo. i. superare. vt Theodolus. Quā natura dedit lege susanna subegit. i. superauit. Et subigere. i. supponē. anglice (to vnderput) vt talis subegit mulierē. i. supposuit. Uñ. Clericus vxorē clamidis mercede subegit. clericꝰ subegit. i. supposuit. Et subigere. i. arare. vt terra ista est subacta. i. arata. Subigere. i. cogere ⁊ pellere/subingare. ⁊ ꝓponit de sub ⁊ ago/is. Et subigere. i. efferre. i. exaltare

Suffio is **Suffio fumum facio suffioqz ministro.**

¶ Docet hic autor q̄ suffio/is. iui. fire. hz duas sigtiones. Nā suffire. i. suffumigare ⁊ fumum facere. Et suffire. i. subministrare. Et cõponitur de sub et fio fis ⁊ est actiuū et pducit hāc syllabā nō sicut fio. ¶ Construe. Suffio. id est facio fumum: ⁊ suffio. i. ministro hoc est exhibeo vel ministro. i. subministro. i. substituo vel obseruio: ⁊ sm hoc suffio est neutrum.

Sufficio **Sufficit ista facit: substituit satis est.**

¶ Autor hic ponit q̄ sufficio/is. duo sigt. Primo substituere. vt ego sufficio te in loco meo. i. substituo: ⁊ tūc est actiuū. ¶ Sufficere. i. satis est. et tūc est neutrū. Sufficio/sufficis/sufficere/sufficiui/ere. suffectum/tu. in supino. ¶ Cõstrue. Hoc verbum sufficit facit. i. significat ista. sustinuit. i. satis est.

Suggero. **Suggerit ad bona: suggerit ad mala ptinet apte**

¶ Suggero/is. suggessi/ere. suggestū/tu. hz plures sigtiões. Nā suggerere

pertinet ad bonū: vt ibi. Et suggeret vobis oia q̄cūq; dixero vobis. i. docebit vos. Suggerē. i. latēter aliq̄d alicui ꝓponere ꝙ ppē causa nocēdi. ¶ Suggerere. i. submittere/subtrahere vel subministrare vel indicare vel dicē vel suadere. Et ꝓponit de sub ꝙ gero geris gerere gessi gestū gestu in supinis.

Qui superat super est/ascēdit/vincit/abundat. Supero.

¶ Supero/as. aui. are. eq̄uocat ad quatuor. Nā supare. i. supesse. i. viuere. Virg. Quid astam⁹ supat ne. i. vivit. Et supare. i. vicere. vñ Catho. Quē supare potes iterdū cede sodali. ¶ Supare. i. abūdare. Idē Catho. Cū tibi diuitie imperāt i fine senect⁹. i. abūdāt. ¶ Cōstrue. Ille supat qui supereſt. ꝛc.

Sulspicio surſum specto: gero sulspitionem. Sulspicio

¶ Sulspicio/cis. sulspexi/cere. hz duas sig̃tiones. Nā est surſum aspicio ꝙ cōponitur de surſum et spectio: sicut in littera dr. Et spectio/cis. qđ idem est qđ video sed nō est in vsu: sed in ꝓpositis: vt aspicio despicio. ¶ Sulspicere. i. habere vel gerere sulspitionē. vnde dr: iste est sulspectus criminis (sulspecte).

Suppetit hoc signat qđ sufficit et quod abūdat suppetit. Suppetit hic etiam qui michi ꝓstat opem.

¶ Suppeto/tis. (vt autor dicit) cōponitur de sub ꝙ peto/tis. Et habet tres sig̃tiones. Suppetere. i. sufficere: vt hoc suppetit michi. i. sufficit. Itē suppetere. i. abūdare. vt hoc suppetit. i. abūdat vel supfluit. Et ſm istas sig̃tiones est neutrū. Si tñ sapiat sig̃tionē sui simplicis est actiuū. Suppetere. i. subuenire: vel p̄stare opē vel iuuare. Et ſm qđ significat iuuare est actiuū. In alijs sig̃tionib⁹ est neutrū. ¶ Cōstrue. Hoc verbū suppetit sig̃t qđ hoc verbū sufficit sig̃t: ꝙ idem qđ abundat. Et etiā hic. i. ille suppetit michi ꝙ michi ꝓstat opē. Suppetio/tis. suppetij/ere. suppetitū/tu. penultima ꝓducta.

Sic similat sic adiurat sic certificatq;. Sic.

¶ hic docet autor q⁹ ꝓiunctio sic aliq̄n tenetur similative. Ouid. Sic sedit si culta fuit sic gramia venit. ¶ Aliq̄n admirati⁹. i. affirmative. vñ Virg. Si tua grineas fugiā exsiat taxos. Aliq̄n certificative: vt fuit sic sicut dixi tibi

Si dubitat causamq; notat confirmat ꝙ optat Si. Abnegat: ꝙ q̄uis significare solet.

¶ hic autor docet q⁹ ꝓiunctio Si/multis modis tenetur. Nam aliquādo tenetur dubitative: vt hic. Nescio si moriar: vel sic. Si liceat sabbato curare. si id est an vel nunq̄d. ¶ Si notat causam. id est coniunctio causalis vt si de⁹ est animus/i. id est qui. ¶ Si cōfirmat. id est tenetur confirmative vel approbative. vñ Virg. in eneid. Dū si qua est celo pietas q̄ talia curat. i. vtinā. ¶ Si ponit obtative: vt in sexto eneid. Virg. Si nūc se nobis ille aure⁹ arbore ram⁹ ostdat: si. i. vtinā. ¶ Si ponitur negative pro non. Vñ in libro dr psal. Quidi⁹ iurauit ira mea: si introibūt in requiē meā. i. nō introibūt i requiē

meam. Si ponitur aliquando ꝑ ꝯquis. Ut si percutias me hoc patiar: ſi. id est ꝯquis. Si ponit aduersatiue. vt hic. Si vitas hoiz inſpicias si deniq; mores: ponit conditionaliter. vt hic. Si feceris hoc habebis mercedem tuam vel sic. Si bene feceris premiaberis ad cōgruum. Et ponitur pro cum: vt si exaltatus fuero omnia traham ad meipsum.

Sinautē Sinautem sed si/sinuatem dicito si non.

¶ Sinautē dicit autor aliqñ ponit ꝑ sedsi: vt ibi. Sinautē cura tibi hec est Sinautē ibi. i. sedsi. ¶ Et sinautē. i. si nō. vt ibi in Cathone. Cōmoda multa feres sinautē spreueris illud: sinautē ibi ꝑ nō. Hec ꝓuctio sinautē est ꝯposita a sin ⁊ autē. Sin vero per se ⁊ inter causales numerat ⁊ cōponitur secūdum Remigium a sin et ne per apocopē. Autem per se simplex est: ⁊ cōponitur sinautem. Uñ Catho. Sinautē cura tibi hec est. Et potest ibi sinautē esse vna dictio ꝑ sed si non: vel due. ꝛc. Tunc sic construe. Autē ꝑ sed/sin ꝑ non: sed hec cura non est tibi.

Talus. Talus id est decius/pars est pedis vltima talus.

¶ Finito capitulo de s. incipit capitulū de t. Dicit ergo q tal⁹/li. hz duas sigñiones. Nā talus. i. decius (a dye) vt ibi. Ludere cum talis nō est res spiritualis. Et talus est vltima pars pedis versus dorsum (the hele).

Taxillus Taxillus talus: paruus est et decius.

¶ Autor hic docet q taxillus/li. hz duas sigñiones sicut talus. Nā taxillus est paru⁹ talus ꝓut sumit in ꝑte pedis. Et est paruus talus ꝓut sumit pro decio. Uñ dicit. Nec ad talos debetꝫ ludere nec ad taxillos. i. puos decios.

Taxus. Hec arbor taxus: hunc taxum dico melotam
Hoc taxum truncus: dumtaxat dicitur inde
Uendere vult hic res quas alter taxat ab illo.

¶ Autor docet equiuocationē in ista dictiōe taxus. Et ponit dām iter hec taxus ⁊ hoc taxū: ⁊ expositionē ist⁹ dictiōis dūtaxat ¶ Taxus est qdā arbor apib⁹ inimica: qr eas itoxicat ⁊ occidit. anglice (ewe) ⁊ tūc est fel. ge. vt in hoc exēplo Uirgilij. Sic tua grineas. ꝛc. supius i sic vide. Et taxus est qdā alal qd. anglice (a brocke or a grey) ⁊ tūc est masculini gñis. Taxū/xi. est trūcus illius arboris: vel ex quo arcus fiunt. Ꝫ dum taxat. i. tm̄modo: ⁊ est aduerbiū mercatorū: ⁊ dr de dū et taxus. i. pro arbore. vt cū dr. Dūtaxat habebis hoc ꝑ tāto precio: ac si diceret si mētiar mentiar sicut apis guttās de succo taxi. Taxo/as. are. est pciū rei ꝓponere. ¶ Cōstrue. Hec taxus est arbor ⁊ dico hūc taxū sez qñ taxus est masculini gñis melotā. i. talealal vt est melota. Hoc taxū est trūcus. i. lignū taxi. Et inde dr hoc aduerbiū dūtaxat Et sez ille vel aliquis vult vēdere illas res quas alter taxat ab illo.

Tessera. Tessera mensura/tuba tessera/tessera signum.
Obtinet et ludum tessera missa suum.

¶ Autor docet hic quot sīgtiones habet hec tessera tessere. Nam est mensura que cōtinet quatuor mēsuras minores: a dicta est a tesseron grece qđ est quatuor latine. Tessera. id est tuba qua bellātes acri⁹ animātur ad pugnam. ¶ Tessera est signū quod vexillū dicitur. Et tessera est quidā ludus Unde Ouidius. Obtinet et vices tessera missa suas.

Est testudo lyra: testudoqz volta cauata
Est limax repens: piscis in amne natans.

Testudo.

¶ Hec testudo/testudinis. habet quatuor significatiōes. Nam primo. id est lyra instrumentū musicum. Ouidius. Solaturqz sedens egrum testudine amorē. Testudo. id est volta. id est secretū pars domus: vt ibi. Ebore et testudine cōptos: tres habuit thalamos secundum aliquos. anglice (a vyce). Et testudo. i. limax. anglice (a snayle). Unde Iuuenianus. Pennatis auibus quōdam testudo locuta est. Et testudo est quidam piscis. i. cōchile. anglice (a wyke). ¶ Cōstrue. Testudo est lyra: et testudo est volta cauata. anglice (an arche). Et testudo est limax repens: et est piscis natans in amne. id est in mari.

Cum mare sit thetis/thetis est mater achillis
Mater habet thetidis/mare thetios in genitiuo.

Thetis.

¶ hic docet autor differētiā inter hec thetis et thetios in genitiuo prima producta est mare vel mater Oceani. Et theris thetidis priori correpta est vel fuit mater achillis. Constructio patet.

A tego vult dici textus pro tegmine libri
Pro libri serie texto tibi vult caput esse.

Textus.

¶ Textus habet duas significationes. Nam est tegimen. i. cooperiorium libri: vel huiusmodi: a tūc dicitur de tego/tegis/tegere. ¶ Et text⁹ est illud qđ scribitur in libro: et derivat a texo/texis. ¶ Cōstrue. Textus p tegmine vult dici a tego vult esse caput. i. origo tibi pro serie libri.

Hoc nomen tribulus est carduus atqz flagellum.

Tribul⁹.

¶ Dicit q hic tribulus/tribuli. est quoddā genus spinarū. anglice (a brere) Unde tribulo. id est tribulationem inferre vel pati: et tribulor/aris. deponens in eodem sensu. Et tribulus. id est flagellū scilicet instrumentum quo fruges teruntur. Sed secundū Hugu. dicitur hoc tribulum tribuli. Uel hec tribula tribule. (a flayle). ¶ Cōstrue. Hoc nomē tribulus est carduus. id est spina: et tribulus est flagellum.

Fraudem/radicem/crinis/nexum/meretricem.
Insuper et dicam gressus remoramina dicam.

Trica/ce.

¶ Hec trica/trice.habet plures significatiões.Primo.id est fraus vel decep tio.Trica.i.radix.Trica.id est nexio capillorū(a here lace)Trica.i.meretrix.Trica.id est impedimentū vel mora. ¶ Construe. Ego dicam tricam esse fraudem/radicem/ꝛ nexum crinie:meretricem et insuper dicam tricā esse remoramina.i.impedimentum gressus.id est transitus.

Tricare. Impedit intricat necnon inuoluere signat
Extricat atqꝫ sapit expedit ac aperit.

¶ Autor docet differētiā inter intricare ꝛ extricare que cōponūtur de in ꝛ trico/as.ꝛ de ex:ꝛ trico/as. ¶ Et trica ꝺr de trica trice.Sed quia tractauit de equiuocatione simplicis et primitiui tractat de equiuocatiōe et significatione cōpositorum et derivatorꝫ.Dicit ergo ꝙ intrico/as.habet duas significationes:scz impedire et inuoluere.Et similiter extricare duo significat:scz expedire ꝛ aperire. ¶ Construe.Hoc verbū intricat signat impedit. id est impedire necnon pro ꝛ:et inuoluere pro ex:ꝛ extricat/sapit et signat expedit:et aperit.id est expedire ꝛ aperire.

Tygris. Est fluuius tygris fera tygris:quod genitiuus
Discernit duplex/tygridis atqꝫ tygris.

¶ Tygris hꝫ duas sigtiones.Primo.i.fluuius mesopotamie de paradyso exoriens:et pergens contra assyrios:et post multos circuitus in mare mortuum Vocatur autē hoc nole propter velocitatē ad instar bestie mira pernicitate currētis.vt dicit Isidorus.ꝛ tunc est generis masculini:ꝛ facit tygris in gtō. Hec tygris tygridis.est animal ꝛ fera bestia.Vñ. Indica tygris agit rapida cū tygride pacem. Isidorus dicit ꝙ tygris vocatur ppter volucrē fugā. Tygrim vocant peritet medi sagittam.Est enim bestia distincta variis maculis ꝛ virtute ꝛ velocitate mirabilis:ex cuiꝰ nois fluuiꝰ tygris appellatur:ꝛ rapidissimus est oim fluuiorꝫ.Unde in labyrinto Ebrardi. Tygride tygridior femina quādo seuit. ¶ Construe. Tygris est fluuiꝰ ꝛ et tygris est fera bestia:qō.id est quam equiuocationē:gtūs duplex:scz tygridis atqꝫ tygris discernit.

Typus. Est typus herba tumens gelidis q̄ crescit in ortis
Febris ab hac tenet atqꝫ superbia nomen
Est ꝛ forma typus:ab hac quoqꝫ noia sumūt.
Febres ab excessu cuius pariterqꝫ recessu
Cogitur alternos eger imitari colores
Dicetiscꝫ typum quod dicimus esse figuram.

¶ Autor dicit ꝙ typus equiuocat ad quatuor. Nā est herba quedā que in aqua nascit:ꝛ ab aqua inflat. Vñ ꝛ ambitiosorꝫ holm ꝛ sibi placētiū tumor ꝛ superbia dicit typus.Et ab illa etiam herba frigida febres dicuntur typidi

¶Et typus est figura vel forma vel stat⁹. Ūn typicus/a.um.i.figuratiⁿ⁹/a.um. Et etiā typica febris(quā perdicā dicūt). ¶Cōstrue. Typ⁹ est herba tumens que crescit in gelidis hortis:sēz iuxta aquas que naturaliter sunt gelide ⁊ frigide. Febris.i.illa febris (que typus ōr) tenet suuz nomē ab hac sēz herba que dicitur typ⁹.anglice(a homloke). Et typus est idē qđ forma. Et typus quādo est idē quod febrie iumit.i.potest sumere meiora.id est nomen suū:ab hac sēz forma que est typus ab excessu.qz pro ⁊:et recessu cuius febris que est typus eger.i.infirmus patiēs tales febres:cogitur.id est cōpellitur:mutare alternos colores.i.varios et diuersos colores.qz p ⁊:vos dicetis typum esse illud quod nos dicimus esse figuram.

Mensa tripos/laurusqz tripos/mēsqz supellex. Tripos.

¶Autor ponit hic qz tripos equiuocat ad tria. Nā tripos est mēsa vel arca cōsecrata apollini in qua dabant responsa ab apolline. In putria nouella. Tripodes phebi foliūqz sibille. Tripos.i.laurus quedā herba vt quidā dicunt supponāt capiti dormiētis nisi que vera fuerint somniabit. ¶Et tripos est illud instrumētum sup qđ ponitur mensa sup quā comedimus.anglice(a tresyll. ¶Cōstrue. Tripos est mensa sēz phebi vel apollinis.i.solis: ⁊ tripos laurus:⁊ tripos est supellex.a suppleo/es.qz supellex est oīne illud quod supplet defectuū domus:qz p̄et.et tripos est supellex mense.i.illud super quod ponitur mensa.anglice (a tresyll) vt supra.

Hec tria fert titulus:descriptio laus epigramma Titulus.

¶Hic docet autor qz hoc nomē titulus habet tres sīgnones. Nam titulus id est descriptio libri. Ūn dicit Titulus istius libri talis est. ¶Et titulus.i. laus vt male facientis fame multoties titulus obfuscatur. Ūn esopus in fabulis. Ornet se titulus turpiter ipse suis/titulus.i.laus. ¶Itē titul⁹ est epigrāma. Et est epygrāma titulus quē scribimus sup capita alicuius littere et aliquarū lrārū propter breuiationē syllabe vel dictionis. Et ōr titulus a tytan grece/quod est sol:sed forte tunc deberet scribi per y grecum.

Dicas esse thozos/paliaria/brachia letus Thozus.
Esse thozos dicas etiam mensas aliquando.

¶Hic thorus/ri hz quatuor significatiōes. Primo.id est paliare.qđ est illa replicatio corei q̄ est circa collum bouis. ¶Et thorus.i.brachiū. Ūn Maximian⁹. Implicui validis lubrica mēbra thoris. ¶Et thorus.i.lect⁹. Ouid. Primoqz thoro terre nō sp̄ gramen habenti. Incubat infelix sēz filia ycari. Thorus.i.mensa in qua solebāt antiqui discūbere. ¶Cōstrue. Dicas thoros esse paliaria:⁊ brachia:⁊ lectos. Etiā dicas thoros esse mēsas aliqñ.

Est torax pectus/torax lorica/liquorqz. Torax.

¶Dicit qz hec torax/cis hz tres significationes. Nam torax est pectus vel illa pars corporis q̄ est a collo vsqz ad stomachum.anglice (the bresthone) quā archam dicimus:quia ibi sit archanum ⁊ eminētes pulpe mamille in

ter quas pars filo offenso vicit pectus. ¶ Et torax dicitur lorica filo qne tñ extenditur q̄ toracem defendat. anglice (a brestplate) Et torax est quidam liquor. Et dicitur de torus/roti.

Tumid⁹. Inflatus tumidus: fertur tumidusq; superbus.

¶ Autor dicit q̄ tumidus/a.um. habet duas significationes. primo. i. inflatus: et q̄ ille qui inflatur et ingreditur intus in corpore potest dici inflatus. ¶ Et inflatus. id est superbus: quia inflatur in mente sicut alius in corpe. ¶ Cōstrue. hoc nomē tumidus fertur inflatus in corpore: ⁊ tumidus fertur. i. dicitur superbus.

Turbo. Impetus est venti turbo si turbinis addas
Turbo turbonis p̄pr̄ium: turbus loca signat.

¶ hic ponitur equiuocatio in hoc nole turbo. Et differūt turbo facit̄ turbonis: ⁊ turbo turbinis: ⁊ turbus/bi. in gtō. Nā hic turbo/inis. penultia correpta est ipetus venti. anglice (a wyle wynde). vñ Isidorus. Turbo est voluibilitas ventorū ductus a terra quoties ventus cōsurgit: ⁊ terrā in circuitu mittit. ¶ Sed hic turbo turbonis penultima p̄ducta in gtō: est proprium nomē cuiusdā viri. ¶ Sed hic turbus/turbi in gtō: quidā indus qui alio nole ō: trocus. anglice (a toppe).

Turtur. Turtur aquas pinnis: turtur secat aera pennis
Est hec turtur auis: hic turtur sit tibi piscis.

¶ In istis duob⁹ versib⁹ docet equiuocatio istius nois turtur turturis penultima correpta q̄ hz duas significationes. Nā est quidā piscis. anglice (a turbut) vñ Juuenalis. Curitur⁹ turtura magno. i. pisce: ⁊ tūc est generis masculini. ¶ Sed hec turtur/ris. est q̄dā auis. Unde Isidorus. Turtur vocat⁹ pudica auis: ⁊ semp in montibus magnis et desertis solitudinibus cōmorās societatē hoīm fugiēs: ⁊ q̄nq; cōmorat⁹ i syluis: q̄ etiā hyeme deplumat⁹ in trūcis arborū cōcauis habitare. ¶ Cōstrue. Turtur secat. i. diuidit aquas pinnis: ⁊ turtur secat aera. i. aerē pēnis: ⁊ nota pēna/ne. est qua volucris volat. anglice (a fether) pinna pinne/est qua piscis natat (a fynne) Unde fert piscem pinna volucrem portat nisi penna. ¶ Constructio plana est.

Tradere. Trado te: de te facio cum traditionem
Cum tibi committo rem seruandā tibi trado.

¶ hic autor docet q̄ hoc vbū trado/dis. didi. ere. hz duas significationes. Nā tradere. i. p̄dere vel seducere vel decipere. Unde hic traditor/oris. anglice (a traytour). Et tradere. i. cōmēdare vel aliquid in custodiā alteri dare Unde Ouidius. Seruandū tradidit⁹ ergo vaccā. i. cōmendauit ergo vaccam in custodiā ⁊ tutelam ⁊ est verbū actiuū. ¶ Construe. Ego trado te cū facio traditionem. i. seditionē de te: ⁊ trado tibi cū cōmitto tibi rē seruandam.

Tollo/lis Tollit/emit/nutrit/perimit/leuat/erigit/auferē

¶ hic docet autor q̄ hoc verbū tollo habet plures significatiões. Nā tollere.i.emere. Unde Juuenalis/Tollere vulcem cogitz heredem. Tollere.i. leuare. Tollere.i.perimere. Et tollere.i.erigere. Uñ Claudianus inde Rufino in primo folio libri. Tolluntur in altū vt lapsu grauiori ruant. Et tollere.id est auferre: vt ibi. Magnasq̄ tollit inere cōmoda segnicies. ¶ Nota hic differētiam inter tollere/auferre/⁊ eripere. Nam tollimus voluntate/⁊ eripimus vi/auferimus quod dedimus. ¶ Tollo/lis. caret preterito ⁊ supino: sed accipit mutuo tuli vel sustuli: ⁊ facit supinū latum/latu. vel sublatū sublatu. Et est tollo verbum actiuum.

Torreo signat idem quod defluo/voluo vel vro. Torreo.

¶ hic autor dicit q̄ torreo/torres/torrui/tostum vel torritum/tu. verbum actiuū habet tres significationes. Nā torrere.id est defluere. vnde hic torrens/tis.id est fluuius vel aqua defluens cū impetu ex nubibus imbrū repentina magnū habēs incrementum. Sed aduenīte estate caloze torrescit cui greci ad hyeme nomē dederūt: nos autē ab estate. Illi antē a tempore quo crescit. Nos aūt a tempore quo siccatur. Item torreo.i. voluere. Et torrere.id est vrere. Uñ Theodolus. Ethiopū terras iā fernida torruit estas. Torruit vbi.i. vssit.

Torqueo furem: torqueo funem: torqueo telum. Torqueo.

¶ hic docet autor q̄ torqueo/es. habet tres significatiões. Nā torquere.i. cruciare: vt torqueo furē.i. crucio. Uñ hic tortor/ris.i. cruciator vel tormentator. Uñ. Sunt ibi tortores serpētibus horridiores. Et torquere.i. flectere vel voluere: vt torqueo funē.i. voluo aut flecto funē. anglice (wrethe/or to wynde a corde or a withe). Et torquere.i. mittere aut prōcere iaculū aut telū: vt torqueo telum.i. mitto vel proicio telum. anglice (to caste a darte). Et cōiugat torqueo/es.si.ere.sum.su: vel tum/tu. ut supinis verbū actiuū. Inde torqueo/torques. equinocatur ad duo.

Vro speculor dicis: et pro defendo tueri
Sed tuitus primo: tribues tutusq̄ secundo
Sepe tamen tuor hoc verbū reperitur in vlis
A quo composita sunt contuor intuor ista. Tueor. et tuor/ris.

¶ hic ponit autor equiuocationē in isto infinitiuo mō tueri. Nā idē est q̄ videre: ⁊ tūc deficēdit ab hoc verbo tueor/tueris/tuitus sum/tueri. q̄ p̄bū deberet facere tui in infinitiuo modo: sz cū differētie tui/pro minus deficit ⁊ accipit mutuo a tuor. Sed cōposita a tuor faciūt tui in infinitiuo modo: vt cōtuor/eris. cōtuitus sum, contui. Obtuor/obtueris/obtuitus sum/obtui. Itē tueri.i. defendere: ⁊ tunc deficēdit de tuor/eris. tuitus sum/tueri. ¶ Et nota q̄ eius cōposita: et tuor et eius composita sunt deponentia: sed cōposita a tueor etiā simplex faciūt p̄terita tuit⁹/tuitū/tu. Et tuor ⁊ eius cōposita faciūt preteritū tutus ⁊ supina turi. Et nota q̄ tuor ⁊ eius cōposita sunt tertie cōiugatiōis: ⁊ coniugat tuor/tueris media correpta: qz nichil habet tuor de tueor nisi infinitiuū modum scilicet tueri. ¶ Cōstrue. Tu dicis hoc

verbū meri ꝑ speculor.i. video:ꝛ pro defendo.i. protego:sed tribues.i. dabis primo.i. meri pro videre hoc preteritum tuitus sum:qz ꝑ ꝛ.et tribues secūdo hoc preteritum siue circūlocutionē preteriti tuitus sum:ꝛ similiter faciunt composita ab eis. Tamen hoc verbū tuor reperitur sepe in vsu nostro:a quo tria duo intuor.ꝛ contuor sunt composita.

Uarus **Uacus id est curuus varus nomenqz poete.**

¶ hic autor docet qꝫ varus habet duas significationes. Primo.i. curuus. anglice(crokyd). Un ꝛ anarus quasi varus habēs varas manus.i. curuas manꝰ. Persius. Fallit pede regula varo.i. curuo. Et varo est nomē cuiusdā poete qui post mortem Virgilij correxit eneida.

Uas/sis. **Hic vas est sponsor quod habet vadis in gtō**
Hoc vas est labrum: vasisqz facit genitiuo.

¶ Dicit autor qꝫ vas habet duas significatiōes. Nam hic vas vadis.i. spōsor vel fideiussor. anglice(a borow we) vt ibi. Primo trade vades et liber postea vades. Et tūc vas huius vadis habet primā correptā. Sed vas sēda persona de vado/vadis. producit primam vt patet supra. Uas est labrū in quo pedes lauātur. anglice(a vessell) ꝛ tūc dicitur a lauādo:ꝛ tūc dicit hoc vas vasis in genitiuo. Labrum etiā dicitur labrū/labij. a lambo/lambis. ¶ Cōstrue. hic vas est spōsor:qō sez nomē vas hz vadis in gtō:hoc vas est labrum.i. vasculum:qz pro ꝛ.facit vasis in genitiuo.

Uates/is **Uates sortilegus ve propheta poeta sacerdos.**

¶ hic docet autor qꝫ vates hz quatuor sigtiōes. Nā est sortilegus: vt dicit Juuenalis. Et vates.i. ppheta. Un Theodolus. Flamea q̄ venit vatē: quā driga leuauit. Similiter ibi. Si nō sins vatib⁹ credat vel gentilibus. ꝛc. Et vates ōr poeta ꝑut Virgilius/Therentius/Ouidius. Et vates.i. sacerdos Jouis q̄ vaticinabatur futura. ¶ Construe. Uates est sortilegus: ve ꝑ vel vates.i. ppheta/vel poeta/vel sacerdos. hic et hec vates.

vehemēs. **Spiritus inde malus vehemens est ve qz mēti.**
Ingerit: ac bonus hinc quoniā sic subtrahit illi.

¶ Autor hic ponit qꝫ hoc nomē vehemens sumitur duobus modis. s. in bona significatione ꝛ in mala. Et sic spiritus malus dicitur esse vehemens: qz suggerit. id est infecit mēti ve. id est dolorem vel fauorem. ¶ Et spūs bonꝰ dicitur esse vehemens: tunc quia subtrahit ve. id est dolorē a mente. Unde scribitur. Factus est sonus vehemēs spiritus. ¶ Uehemēs secundū hugu: id est furiosus quasi habēs ve in mente:ꝛ sic cōponitur a ve:et habeo/es. et mens mētis. vel a ve:quod est sine ꝛ mens quasi sine mente. vel componitur a veho/is.ꝛ mens quasi qui vehitur a mente. Et vehemēs aliquādo dicitur fortis: vt iste habet vehementem causam.i. fortem. Et forte in illa sigtione sumitur ibi spiritus vehemēs mētis.i. fortis. Et declinatur hic et hec et hoc vehemens: gtō hūus vehementis. ꝛc.

Nauis habet velum monialis sic quoꝙ tẽplum. Velum.

¶ Hic docet autor ꝙ velum habet tres significatiões. Nam velum ptinet ad nauẽ. s. illud linteamẽ quo vehitur nauis in pulsum venti (a sayle). Et velum ptinet ad monialẽ. Uñ ór. Iste mulier accepit velum id est illud nigrũ pepium: quo cooperiũtur in capite monialis. ¶ Et velum pertinet ad templũ. Uñ scribit. Et velum tẽpli scissum est. Et dicitur velũ de velo, as. id est tegere. ¶ Construe. Nauis hz velum: ꝛ monialis hz velũ: ꝛ templum habet velũ. Et velum est illud linteũ qđ pendet in choro ecclesie tpe quadragesimali: ꝛ quid sigt docetur in libro mysteriorũ Johannis.

Pota venena nocent/fuscatur lana veneno. Uenena.
Et turpis virgo/sua perlinit ora veneno.

¶ Hic autor docet ꝙ hoc nomẽ venenũ est illũ quo hausto vel comesto moritur homo. vñ Theodolus. Cõuge viperũ donec suadẽte venenũ inficit totũ corp⁹ sicut tinctura pannũ. Et venenum est vnguẽtum quo mulieres meretrices inungũt facies suas: vt lenonibus suis appareant pulchriores. Hug. dicit hec venena/ne. q: ꝙ venas eat: aliter nisi tãgeret sanguinẽ nõ noceret. ¶ Cõstrue. Uenena pota nocẽt: ꝛ lana fuscat .i. tingit veneno. i. tictura. vñ Boeti⁹ de ꝓso. li. ỹ. Nec lucida vellera sepe tyrio miscere veneno. i. tinctura: ꝛ turpis virgo. i. turpis meretrix/plinit. i. pungit ora sua. i. faciẽ suã/ veneno. i. tinctura. vcz albo vnguento seu fusco: vt appareat pulchra.

Est verbum christus/verbum deceptio/verbum Uerbum
Uox hominis: verbum sic pars octaua vocatur.

¶ Autor docet ꝙ hoc nomẽ verbũ/bi. hz quatuor significatiões. Nã ỹbũ. i. filius dei: vt ibi. In principio erat verbũ. ꝛ ibi. Uerbũ caro factũ est. Et verbũ. i. deceptio. Uerba dat omnis amãs. i. deceptiones. Et verbum. i. sermo: vt ibi. Quid facitũt enses si te leuis aura fatigat. Uerba quidẽ nõ sunt verbera: verba times. vt ibi. Demophon vẽtis ꝛ verba ꝛ vela dedisti. Uela q: ror ỹba carere fide: verba. i. sermones: ꝛ sunt versus Ouidij in libro heroidum siue epistolarũ: in epistola quã misit phillis Demophonti. ¶ Uerbuz est pars oratiõis: vt patet in donato ꝛ prisciano. ¶ Cõstrue. Xp̃s. i. fil⁹ dei est verbũ: ꝛ vox hominis est verbum: ꝛ deceptio est verbũ: octaua pars. i. vna de octo partibus orationis vocatur verbum.

Est tria vindicta libertas/vicio virga. Uindicta

¶ Hic dicit autor ꝙ hoc nomẽ vindicta/te. habet tres significatiões. Nam vindicta. i. libertas. Ut Iste cõsecutus est pienam vindictam. i. libertatem. Uindicta. i. vltio. Galterus in alexãdreidos primo. Transfer vindictã donec ꝓ transeat ira. vindictã. i. vltionẽ. Uindicta ór virga pastoris cum qua facit liberos qui fuerunt serui: alio nomine rudis dicitur.

Eua virago/minerua virago/viriqz magistra. Uirago.

¶ hoc nomē virago tribus modis dicitur. Nā ena prima pars dicebatur virago: qr de viri costa acta et facta fuit. Virago. id est minerua dea sapiē-tie siue sciētie vt esse: qr de cerebro viri scilicet Jouis fingitur fuisse genita. Virago vt quelibet vxor que dominatur viro suo. Et dicitur virago quasi virum agens. i. ducens quo vult. ¶ Constructio patet.

Vola. Est vola pars palme/pars ale/pars pedis ima.

¶ Autor hic docet q hec vola/le. equiocak ad tria. Nam est pars manus iuxta illud. In medio tendi vix est vola plena sciēdi. ¶ Vola est pars ale p quam volucris volat. Vola. id est planta: ⁊ sic est ima pars pedis. i. latior et ampliot. anglice (the sole of the fote).

Vir. Vir notat etatem/sexum/sponsum/probitatem.

¶ hic docet autor q hoc nomē vir quatuor significat. Primo etatem: sicut ille qui puenit ad etatem virilem. Unde paulus. Cum eram parulus: loquebar vt parulus. Cū aūt factꝰ sum vir euacuabā ea que erāt parulī. Vir enim discernit sexū: vt cum dubiuz sit. an ille vir vel femina. Vir ponit p marito: sed cum adiecto: vt vir ille/meus/aut tuus. ⁊c. Itē viri sigt virtuosum aut pbum. vñ dicitur viriliter agite. i. virtuose: ⁊ similiter apud Pamphilum. Si locus affuerit te precor esse virum. id est probum. ¶ Construe. Vir notat etatem/⁊ sexum/⁊ sponsum/et probitatem.

Uber. Mammam/fertile/fertilitatem denotat vber.

¶ hic docet autor q hoc nomē vber habet tres significatiōes. Nam vber. id est māma. Et dicuntur vbera quasi vuera: quia humida sunt et humore lactis in modū vuarum plena. Et declinatur hoc vber/beris. Et inde hic ⁊ hec ⁊ hoc vber vberis. id est fertilis. ¶ Item vber. id est ipsa fertilitas. Unde vberosus/a. um. i. abundans: ⁊ hec vbertas/vbertatis. id est abundantia vel copia. ¶ Construe. Uber denotat māmam: vber denotat fertile/⁊ fertilitatem: ⁊ comparatur vber vberior vberrimus.

Vua. Occulat os/vuam/sic vinea fertilis vuam.

¶ Uua equiocatur ad duo. Nam vua est pellicula pendēs in gutture hominis. anglice (a flape). ¶ Uua est de qua vinum extrahitur (a grape).
¶ Construe. Os occulit. i. tegit vuā. id est illam pelliculam carnis: et fertilis vinea/occulit. id est tegit vuam. id est vuas.
¶ Et vinea est locus vel hortus in quo crescunt vites.

Usus. Utilitas/exercitium/mos dicitur vsus.

¶ hic docet autor q hoc nomē vsus habet tres sigtiōes. Primo. i. vtilitas. Usui meo nō conuenit ociari. i. vtilitati mee. Usus. i. exercitiū. Usus promptum reddit artificem. Pamphilus. Usus ⁊ ars docuit qō sapit os homo. id est exercitiū. Usus. i. mos vel cōsuetudo, vt ille habet bonū vsum regen-

di se.i.bonum morem. Uel sic. Bonus vsus est apud eos.id est bonus mos.
¶ Construe. Usus ōr vtilitas/ꝛ exercitium/et mos.i.consuetudo.

Fert vacat indulget caret et placet ꝫ superūdat Et vacat est vacuum pro cessa sepe repertum.

Uacat.

¶ hic docet autor q vacat habet plures sigtiones. Uacare.i.indulgere. Ut iste vacat lectioni sue.i.indulget. ¶ Et vacare.i.carere:ꝛ tūc cōstruitur cum ablō casu. vt vaco nūmis.i.denarijs. ¶ Et vacat.i.placet. vt vacat mi chi scribere.i.placet:ꝛ tūc est verbum impersonale. ¶ Et vacare.i.superundare:sic vnda vacat pelagi.ibi vacat.i.superundat. ¶ Et vacare.i.esse vel fieri vacuū. hec est eius ptopria significatio ꝛ oēs alie significationes redolent illam. Cum enim dico vaco lectioni.i.ac si dicerē. Uacuus sum ab alijs rebus ꝛ insisto lectioni. ¶ Et vacare.i.cessare. vt iste vacat a studio.i.cessat.
¶ Construe. hoc verbū vacat fert.i.significat ista sex indulget caret placet ac.et vacet est idem quod vacuum:ꝛ tunc est impersonale. vacat est repertum.i.inuentum pro hoc verbo cessat:ꝛ est neutrum.

Qui valet ille potest ꝫ qui valet hic validus sit.

Ualere.

¶ Ualeo vales hꝫ duas sigtiones. Primo valere posse. vt iste valet facere.i. potest facere. ¶ Et valere.i.validū esse vel fieri. Cum dicitur. iste est valēs homo.i.validus homo. ¶ Construe. Ille valet qui potest:ꝛ ille valet qui sit validus. ¶ Et hoc verbum salue comprehendit vale et aue.
¶ Item valeo vales aliquādo est bene valere:et aliquando perire: vt sicut patet inferius. Dicit;aue veniēs de ure valeq recedens. hoc verbum salue comprehendit aueq valeq.

Ut discedenti sic dico vale morienti.

Uale/lete

¶ Dicit q hoc verbū vale duobus modis accipitur. Aliquando vale dicitur amico recedenti a nobis vel absenti:vt quādo aliquis recedit a nobis dicimus vale vel valete. Et etiam quādo scribim⁹ absenti dicimus in fine epistole vel littere vale vel valete.
¶ Item vale dicitur alicui morienti qui nunq reuersurus est.
¶ Construe. Ut scilicet sicut ego dico discedenti scilicet amico vale. Sic dico morienti vale.

Accipitur valeat pro queat et pereat:

Ualeat.

¶ hic autor dicit q hoc verbū valeat potest sumi in bona significatione et in mala significatione. In bona quādo accipitur:tūc idem est quod queat id est potēs sit vel bene sit:vt valeat amicus meus sine fine. id est potēs sit et bene sit/sit sine fine.
¶ Et valeat.id est pereat vel moriatur. vt valeāt inimici regis.i.pereāt et moriantur:in qua significatione fertur. Quidam posuisse ibi vbi dicitur. Et sotor et coniunx valeant et conscia nutrix.
¶ Construe, hoc verbum valeat accipitur pro queat et pereat.

Valitudo Est infirme valitudo tua sic quoq; firme.
A valeo ve vale dissimiliq; modo.

¶ hic autor dicit q; hec dictio valitudo duob⁹ modis accipit. Nã valitudo.i.infirmitas siue periculũ mortis:ꝛ tũc deriuat a valeo/les.p pertrevel mortis:ꝛ valitudo incolumitas est vel sanitas:ꝛ tũc deriuat de vale valete:sine de valco/es.fm quod accipit in bona sigtione scz p bene esse. ¶ Et nota q; i primo versu est pẽtimemeros.improprie thi sumpta i ista syllaba de ista dictiõe valitudo q̃ corripit et debet produci. ¶ Cõstrue.O infirme h;õ tua valitudo est.s.periculũ tuũ vel infirmitas tua.ꝛ o firme.i.o sane homo tua valitudo est scz sanitas tua vel columitas siue ꝓsperitas.Et ista dictio valitudo est qõ ꝺr ab isto ꝟbo valeo ve ꝓ vel:vel ab isto ꝟbo vale qõ est defectiuũ fm quosdã.q; ꝓ ꝛ:ꝛ hoc dissimili modo ꝺr:vt supius est edoctũ.Et cõingak valeo/es.qõ est ꝟbũ aliqñ pertinẽs ad preciũ:ꝛ tunc construik cũ gtõ precio nõ determinato:vt iste liber valet tanti quanti constitit. Et cuz actõ abltõ precij determiati:vt equ⁹ dñi mei valet viginti libras vel viginti libris. Tamẽ aliqñ cõstruik cũ actõ precij determinati:sz hoc inoleunt abusu non arte:vt quantũ valet liber:ꝛ sic de consto/stas.vñ Ouidius de vetula. Non curat enim quantum sibi constet dũmodo lucretur

verro/ris Sub verro/ris.tu quatuor equiuocabis
Uerro facit mundo:sulcoq; deleo furor
Hinc quoq; verriculũ sus verres fur quoq; ꝺres.

¶ hic autor docet q; hoc verbũ verro/ris.hz quatuor sigtiones quas probant ab eo nata deriuatiua.Nã verro.i.mũdo/as.ꝛ tũc deriuak ab eo hoc verriculũ/li.que scopa vel scoba ꝺr illud quo domus scopatur vel purgak. anglice(a besom). Item verriculũ/li.est genus rhetis aut nauis pscatoria. ¶ Itẽ verro/is.i.sulco/as.Unde in alexandreidos.x.capitulo vltimo.Uerrim⁹ equoreos fluctus.qr̃.i.sulcamus cũ nauib⁹;ꝛ tũc ab eo ꝺr (fm autorẽ istum) hic verres/ris.Et est verres aper:a verrendo terrã dictus:qr cũ rostro verrit terrã.i.sulcat terrã.Deriuatur thi fm Hugui.verres a viris:qr magnas vires habet. ¶ Itẽ verro/is.i.furor/aris.aut deleo/les.qr qui furatur delet res.i.tollit res ꝛ abigit ꝛ asportat eas:et tũc deriuak ab eo hic verres/ris.ꝓpriũ nomẽ cuiusdam viri (qui fuit magnus fur) et tunc ponitur p quolibet fure. Uñ Matheus.Est verres vicio furti pollutus honesti. Expers ad raptũ ꝓnus:ad arma piger:ꝛ est zeuma a principio. ¶ Cõstrue. Tu lector equiuocabis quatuor scz sigtiones sub illo verbo verro/ris.facit.i.signat mundo/as.q; pro ꝛ/ꝛ sulco/as.et deleo/es.et furor/aris. ¶ Et ista sunt quatuor verba ad que equiuocak verro/is.quoq; ꝓ certe.hinc.i. ab illo verbo deriuank ista scz hoc verriculum/li.hic verres/sue.i.existens/sus.id est aper aut porcus cũ testiculis.anglice (a bore) quoq; ꝓ ꝛ:ꝛ verres existens fur.ꝛc.Ista superius exponuntur.

¶ Et cõingatur Uerro/ris.verri/aut versi.versum versu in supino. Alexãder in doctrinali. Ri vel si verro versum q; supino. ¶ Item alius docet quo modo ista tria verba verto/verro/et vergo faciunt preterita et supina. ¶ Si verro/si vergo/ri verrere vel si.his tribus est versum verbis cõe supinũ.hoc est ꝟto/tis.facit in preterito verti.vergo facit ꝟsi.verro facit ver

¶ Ti verto vergo/ri.ſi.verrere vel ſi.His tribus eſt verſus verbis cõmune ſupinũ.Hoc eſt verto/tis.facit in p̃terito verti.vergo facit verſi.verto facit verri aut verſi.Et oia ista tria verba faciũt in ſupinis verſum/verſu.Alius dixit.Uerto facit verſum vergo verro quoq; verſum.Et eſt verro actiuũ.

Uideo.

Deſignat video viſum habere vel vti
Uiſu cautelam pariterq; p̃obabileq; ſignat.

¶ Autor dicit q; video/es.ere.pluribꝰ modis accipit.P̃ti no.i.habere viſũ aut vti viſu.¶ Et eſt differẽtia inter videre/aſpicere/ꝛ intueri.Uidemꝰ natura/aſpicimus voluntate/intuemur cura.Item videre.i.cauere:vt viſũ eſt michi cauere ſic facere.i.cautũ eſt michi facere.Et in euangelio.Quid ad nos.tu videris.i.caueris.Et videre eſt p̃babiliꝰ intelligere vel ſentire:vt vides ne iſtã qõnẽ.i.an ne p̃babiliter intelligis vel ſentis.Nota q; video/es.eſt actiuũ:ꝛ nõ corripit hãc ſyllabã vt in p̃ſti:ſed eã p̃ducit in preterito p̃fecto.Unũ.Multi videre qne nõ licuere videre:primũ videre eſt preteritũ ip̃s perfectũ:ꝛ producit vi.i.viderũt.ꝛ vltimũ videre eſt p̃ns ip̃a infinitiui modi ꝛ corripit primã.Nota q; Ruffinus Catholicon (qui priſcianũ allegat)videre a te.ibi videre eſt paſſiuũ.vt videor eſſe bonus.ibi eſt deponens.
¶ Conſtrue.Hoc verbum video deſignat.i.ſignificat vel habere viſum:vel vti viſu:q; pro ꝛ:ſignificat cautelam et pariter probabile.

Uocare.

Me vocat acclamãs:vocat hic me nomẽ adaptãs
Qui ciet ille vocat:et vocat eccleſia.

¶ Autor dicit q; voco/as.quatuor modis ſumitur.Primo.i.clamare ſic ibi Magiſter clamat p te.Uocare.i.nomen imponere puero ad oſtiũ eccleſie.ſicut ibi.Uocabãt eũ nole p̃ns ſui zachariã.Uocare.i ciere.q; idem eſt q; excitare/monere:ſicut ibi.Uocauit eũ ad irã.i.excitauit.Et vocare eſt aliquẽ vel aliquos ad bonã vitã incitare:ſicut eccl̃ia vocat pctõres ad pniam Et voco/as.eſt actiuũ.¶ Con.Aliq; vocat me:ꝛ ille q; ciet.i.monet vel excitat vocat:ꝛ eccleſia vocat.i.monet peccatores ad penitentiã vel ſurgere de peccatis per confeſſionẽ oris/contritionẽ cordis:ꝛ ſatiſfactionẽ operis.

Uoueo.

Nos exoptando/nos promittendo vouemus
Non ſua quiſquis vouet/domino quoq; noſtra vouemus.

¶ Dicit q; voueo habet duas ſignificationes.Primo.i.exoptare.ſicut ibi.voueo q; feciſſem libũ.i.exopto vel deſidero q; feciſſem.Item vouere.i.p̃mittere.ibi.Uoueto dño ꝛ reddite.i.p̃mittite.Et ꝓponit cũ de et ob:devoueo/es.ere.i.valde vel deoriſus vouere:vel maledicere:vel execrari.Et ꝓvoueo/es.ere.i.ſimul vouere.Et revoueo/es.ere.i.iterũ vouere.Et ẽ voueo actiuũ cũ oibꝰ ſuis ꝓpoſitis:ꝛ corripit hãc ſyllabam vo in p̃ſenti:ꝛ inde formatis ab eo.Sed in p̃terito perfecto p̃ducit vo:et in omnibus formatis ab eo.Et cõiugatur voueo/es.voui/votum.ere.¶ Conſtrue.Nos vouemus exoptando.i.deſiderãdo:ꝛ nos vouendo promittendo:vt iſte vouit ire ad ſanctum Jacobum.Deinde ſubiũgit exẽpla dicens.Quiſquis.id eſt quilibet homo

vouet.id est desiderat nō sua.i.alia ꝯ sua.q; pro et/et vouemus domino.i. deo (qui solus est dominus vota nostra).

Votum. Affectum promissa preces: votum tibi signat.

¶ Autor docet q; hoc nomē votū/ti. equiuocatur ad tria. Primo.s. affectus quod idem est qđ desiderū. Et votum.i. pmissum: vt iste reddit votū suum. id est pmissum: & tunc dicatur de voueo/ues.ere.i. promittere. Itē votū.i. oratio/supplicatio/preces nostras. Sicut ibi. Uota nostra quesum⁹ domine clemēter exaudi.i. preces nostras. ¶ Cōstrue. Uotū signat tibi affectū.i. desiderium: et promissa.id est promissum: et preces.i. precem.
¶ Numerus pro numero causa metri ponitur.

Volo. Vult tria significat placet & pretendit & optat.

¶ Autor docet equiuocationē in isto ꝟbo volo vis. qđ habet tres sīgtiōes. Primo.i. placet. vt volo michi bene hoc fieri. Et volo significat pretēdere & sic deriuatur ab eo. hic vultus/us.ut.i. facies: q; vultus pretēdit voluntatem mētis hominis. Unde quidā. In vultu legitur hominis quid delatet intus. Et volo.i. opto hoc fieri. Item a volo deriuat volitus/a.um. quo vocabulo vtuntur theologi nostri. Sic hoc est volitū a deo q; ego sum.i. deus vult q; ego sum. Et volo/vis/lui. sine supino anomalum neutrum.

Vlciscor. Dicitur vlciscor hostes vlciscor amicos
Exponit primum de nobis proq; secundum.

¶ Autor dicit q; hoc verbū vlciscor/eris. vltus sum/vlcisci: secundum quod dicitur vlciscor hostes. id est capio vltionem. id est vindictam de hostibus. Sed vlciscor amicos exponitur accipio vltionē p amicis. ¶ Similiter vlciscor vno modo exponit. Accipio vltionē de te. Alio modo exponitur. Accipio vltionem pro te. id est vindicabo te.
¶ Construe. Ulciscor hostes dicit: et vlciscor amicos. De illa prepositio exponit primū sc; vlciscor hostes. i. de hostib⁹. q; p v. t ista prepositio pro exponit nobis fm sc; vlciscor amicos. i. vlciscor p amicis. Et est vlciscor ꝟbum deponēs. Inde hic vltor/vltoris. hec vltrix/vltricis. ¶ Et pōt declinari hic et hec & hoc vltrix/tricis. media ꝓducta. Et vltus/a.um. qđ cepe accipitur in significatione pessima. Unde multus/a.um. i. non vltus.

Vbi. Est infinitum reddit rogat est vbi postq;.

¶ Hic docet autor q; hoc ādverbiū vbi sumit aliqñ infinitiue: vt ibi. Est vbi dat munus vires amor. nō enī dicit in quo loco hoc est: sed infinitiue vi. nē. Ponit redditiue vel retributiue: vt ibi. Reddam tibi vt potero. Item vbi ponit interrogatiue: cū dico. Ubi fuisti tamdiu. Et vbi.i. postq;: in qua significatione accipit multotiens apud poetas. Unde Ouidius in libro metha. Sic vbi deseruit madidos cirēfluus agros. vbi.i. postq;. Salustius. Ubi ꝓsueris mature opus est facto. i. postq; accepisti cōsiliū opus facere. Et etiā

opus. Boetius de consolatione libro primo prosa prima. Que ibi poeticas musas nr̃o vidit assistẽtes thoro/vbi.i. postꝫ. ¶ Cõstrue. Hoc aduerbium vbi est infinitiuũ.i. tenet infinitiue/et redditiue.i. tenetur redditiue vel retributiue/rogat.i. tenetur interrogatiue. et vbi.i. postꝫ.

Unde refert/querit/loca causam materiamqꝫ. de aduer.

¶ hic autor docet q hoc aduerbiũ vnde/aliqñ tenet relatiue. vt ego sũ vñ et tu. Et vnde querit locũ. Ut vnde venisti.i. de quibus locis venisti. Et vñ querit materiam de qua aliquid est factum. sic vnde est iste cultellus. id est de qua materia est factus: sci icet vtrum de qualibe aut de ferro.
¶ Cõstrue. Uñ refert.i. tenetur relatiue. ꝙ vnde querit. qꝫ p ꝙ materiã. nã.

Ut ꝯtum/ꝯuis/vt qualiter equiuocabis Ut sicut postꝯ/quatinus/ac vtinam.

¶ Autor hic ponit q hec dictio vt multis modis accipit. Primo p ꝯtum. Heu me miserũ vt pecco.i. ꝯtum pecco. Et vt.i. vtinam. Horatiꝰ in sermonibus. Jupiter vt pereat positum rubigine ferrum.i. o iupiter vtinam ferrũ positũ rubigine pereat. Et vt.id est ꝯuis. Unde Ouidius. Protinus vt venias facta videbor anus. vt id est ꝯuis: ptinus.i. cito. videbor.i. apparebo facta anus. id est vetula. Et est versus in libro heroidum. ¶ Ut.i. qualiter Ouid. pontho. Cernis vt ignauũ corrũpunt ocia corpus. Ut capiant vitiũ an moneãtur aque/cernis. id est an percipis. vt id est qualiter ocia corrum punt ignauũ corpus. id est desidiosum ꝙ pigrũ corpus. anglice (slawe) quasi diceret sicut aque capiunt vitiũ.i. corrumpũtur ꝙ putrescũt nisi moneãtur de vno loco ad alium sic. ꝙ. Et est bonũ prouerbiũ cõtra istos qui nolũt labores ꝓpter segniciem et torporem: tales nãqꝫ solent ad pessima vitia declinari. Item vt ponitur p sicut. Ouid. Ut redditꝫ ferat longũ formica per agmen. ꝙ tẽ vt.i. postꝫ sicut hic. Istud quidam opus vt fecero volo ad aliud trãsferre. vt fecero ibi est postꝫ fecero. Itẽ vt.i. quatinus vt hic. Rogote vt destines equũ michi. vt ibi. id est quatinus. ¶ Cõstrue. Tu equiuocabis vt ꝯtum et vt ꝯuis: vt qualiter. vt sicut postꝯ. vt quatinus. ac p et. et vtinã.i. omnia ꝯtum ista significat vt sicut iam patet per exempla.

Quatinus et sicut/hec duo signat vti. de ꝯiũctio

¶ Autor docet hic q hec dictio vti duobꝰ modis accipit. Primo pro quatinus vt rogo te vti facias hoc.i. quatinꝰ facias hoc. ¶ Et vti p sicut sepius reperitur. Uñ boetius vbi supra. Uestes erant tenuissimis filis.i. subtili artificio indissolubili materia pfecte: quas vti post eadem prudente cognouisti manibus ipsa texuerat. ibi vti ponitur p sicut ꝙ tunc corripit primam syllabam. Sed quãdo est infinitiuus modus de vtor/vteris ꝓducit primã Uñ quidã ait. Uuat seruꝰ vti qui parvo nescit. vti.i. ille vivat vti seruus. id est sicut seruus q̃ nescit vti parvo. i. mediate diuitiarũ. ¶ Cõstrue. Hec conjunctio siue aduerbiũ vti significat hec duo scz quatinus ꝙ sicut.

Nomen dic vtrum coniunctio dicitur vtrum.

¶ hic docet autor q hec dictio vtrũ aliquãdo est nomẽ aliquãdo cõiũctio

Sit nomē qñ sic dico. vtru istorū duoꝝ alaliū currit. i. alterū istoꝝ duū animaliū aut hic. vtrū istoꝝ duoꝝ holm video. i. vnū aut alterū istoꝝ duoꝝ holm video. Et declinatur vter vtra vtrū. et est proprie distributiuū: et ꝓprie duorū: sicut ostendo duos currentes ūr vterꝙ istorum currit. Sed hoc nomē quilibet distribuit inter plures ꝙ duos: sicut ostēdo plures aut multos currentes dicitur quilibet istoꝝ currit. Item vtrū est coniunctio: et tunc ponitur ꝓ an/aut ꝓ ve/qū idē est quod an: vt hic. Tu nescis vtrū stelle celi sint pares aut impares. Uñ in Anticlaudiano in primo folio primi libri statim post principiū in secūdo capᵒ. Nec subitos animi motus perpessa repente. Currit ad hec opa sed adhuc deliberat vtrum. Possit ad liberam rōnis signat pensat. Ibi vtrum ponitur pro an possit.

Uel. **Uel dicas etiam: vel saltem: vel quoꝝ siue vtrū.**

¶ hic autor docet q̄ hec cōiunctio vel habet tres sigtiones. Nam idez est qū etiam. vt hic. Qui virtute sua superat vel aromata cūcta: et est versus cuiusdā libri q̄ vocatur physiologus: et sic debet construi. Omnipotēti deo referimus gratias qui superat virtute sua: vel id est etiā cūcta aromata. i. cunctas species pretiosas. Item vel idem est qū saltem. vt ibi. Si non suis vatibus credat vel gētilibus. vel ibi. i. saltē. ¶ Construe istū versum sic. Si iudea nō credat. i. nō velit credere suis vatib⁹. i. suis ꝓpriis ꝓphetis scilicet Ysaie. yeremie ꝛ hmōi. de incarnatiōe xp̄i: credat vel gētilib⁹. i. saltē gentilibus scz vatibus. i. versib⁹ sibille: q̄versus facit apte loquētes de incarnatiōe iesu xp̄i. Itē vel idē est qū sive sicut cōmuniter accipitur. vt henric⁹ vel hereticus scribit. ¶ Construe. O tu lector dicas hāc cōiugationē vel idem qū etiā: ꝛ dicas vel idem qū saltē. quoꝝ ꝓ et. ꝛ dicas vel idē quod sive.

Xantus. **Xantus rex grecie fuerat/fluuius quoꝝ troie.**

¶ hic autor docet q̄ hoc nomē xantus habet duas sigtiones. Nam xāt⁹ fuit proprium nomen cuiusdam regis qui quondā regnauit in certa insula oceani qua saturnus primo regnauit. Uñ theodolus sic. Prim⁹ creteis saturnus venit ab oris. Que q̄dē insula nūc vocat vulgo candy. ¶ Item xantus vocat fluui⁹ q̄ est in phrigia qua sita fuit troia. ¶ Cōstrue Xantus fuerat rex crete. quoꝝ ꝓ et. ꝛ xantus est fluuius troie. id est frigie. Et est frigia pars asie. ¶ Nota hec creta crete. anglice (chalke).

Xennia. **Xennia ꝓmia: xennia munera: seu benefacta.**

¶ Autor dicit q̄ hoc nomen xenniū hz tres significationes. Nam xennia. i. ꝓmia. vt si xp̄m sequeris tu xennia magna mereris. ¶ Itē xenniū mun⁹ paruū vel qcūqꝝ mun⁹ sive magnū sive paruū missum alicui (a ꝓsente). Uñ q̄dā. xennia q̄ nobis mittis tibi multiplico bis. ¶ Itē xenniū benefactū seu bñficiū qū aliqs fecerit alicui. Uñ q̄dā. Do grates vobis ꝓpt̄ data xennia nobis. i. ꝓpt̄ bñficta vr̄a collata nobis. Xēniū ūr a xēnies qū est pegrinū. Et cōponit xenniū cū ex/ꝛ ūr xenniū idē qū xennitū. ¶ Cō. Xennia sunt ꝓmia/et xennia sunt munera/et xennia sunt benefacta. id est beneficia.

zelus. **zelus amoꝝ tibi sit imitatio sit tibi zelus**
zelus suspitio: zelus inuidia.

¶ Et zelus. i. imitatio. Tñ zelo zelas. id est imitari. id est sequi. vt ibi. Nec zelaueris faciẽtes iniq̃tatẽ. i. ne sequaris vel imiteris faciẽtes iniquitatẽ. ¶ Item zelus est suppositio habita de forma mulieris vel viri. Et dicitur. anglice (ielyous) sicut aliquis habet zelũ super vxorem suã vel alĩ mulierem credens eam adulterari propter formam aut pulchritudinem suam. ¶ Item zelus. i. inuidia. sic ibi. zelus dom⁹ tue comedit me. i. inuidia quam habui propter pſperitatem domus tue/comedit me. id est corrosit me/aut torquebat me. id est cor meum.

Et sic finito libro equiuocorum.

Equiuoca legi/que metri lege coegi
Et libet illa legi/pueris quibus ipsa legi.

¶ Finito libro equiuocoꝝ siue equinocationũ: autor hic istos duos versus annectit. In q̃bus duo dicit. Primo q̃ ipse inuuit dictiões istas equiuocas (taliter qualiter hic ponũtur) in libris autẽticis quos plegit. ꝛ hoc ibi. Equiuoca legi: ꝛ per hoc significat librum suũ autẽticũ dum. ¶ Secundo dicit se compilasse illum tractatũ pro pueris et non pro prouectis: ꝛ hoc ibi cum dicit. Et libet illa legi. ꝛc. Et in hoc excusat se de humilitate stili/quo librũ suũ cõscripsit ad vtilitatẽ precipue pueroꝝ. ¶ Construe. Ego legi equiuoca hec scz in libris autorum: que scz equiuoca coegi. id est coniunxi vel collegi/lege. i. cum lege metri. Et libet. i. placet. illa scz equiuoca legi. id est plegi. vel doceri pueris id est nouellis discipulis quibus. id est pro quibus. vel ad quoꝝ vtilitatem ego peregi. i. feci. ipsa scz equiuoca. ꝛc.

Carmen ad sanctam eucharistiam.

Fausti poete laureati ac regij. Ad sanctam eucharistiam Carmen.

O Pia que sacrũ libamina pascitis agnum
O pura indigna victima cesa manu.
Ad tua confugio vitali mistica gestu
Ceruus vt ad vitreas currit anhelus aquas.
Est mea confiteor vario mens icta reatu
Penitet admissi noxia corda mali.
Intima discrutiant sensus tormẽta profundos
Et fluit in mestos sedula gutta sinus.
Labitur aeria preceps seu flumen ab alpe
Et fel preterito nectare maius adest.
Confessas has terge notas: animamq; precãtem
Perpetuo pascas hostia vera cibo.
Que tua sincera libant sacra corpora mente
Ora queunt tristi nulla perire fame.
Si mea non tanti sunt tecta capacia regis
Candidus attrito pectore supplet amor.
Ipse adamas durus solo fit sanguine mollis
Flecteris a prono mitior ore deus.

Eiusdem de virgine christum crucifixum in gremio suo deflente Carmen.

Heu heu ꝙ summo genitrix astricta dolore.
Ecce fouet mesto pignora cesa sinu.
Non sic phebo confossos vulnere natos
Asperlit miseris fletibus orba parens.
Nec sicheliades: si vera est fama sorores.

Carmen de mãria virgine.

Defleuerunt fratris fata cruenta sui.
Ut pia deplorat laceratis virgo capillis
Plangit et insana pectora nuda manu.
Qualis ℞ogygio menas stimulata furore
Attonita immensis questibus astra replet:
Interdum exhausta est defesso lingua palato
Et torpet rauco mutus in ore sonus.
Siccaq; consumptis modo luĩa deserit humor.
Amissiq; cadens sensibus illa riget.
Phydiaca celata manu ceu marmora friget
Amissiq; cadens sensibus illa riget.
Usq; adeo caros dolor implacabilis artus
Imaq; sollicitus congelat ossa pauor.
Ut redeunt solite reuelata in corpora vires
Lamentum infelix maius adorsa nouat.
Uix etiam gladio p℞ecordia sentit acuto
Et nullo tantum pectore vulnus hiat.
Infantem cupidis x℘m cum stringeret vlnis
Hec sunt fatidico vaticinata sene.
At non crudelis tam vastus vulneris ictus
Nec sunt venturi credita damna mali.
Quis x℘m humana trutinãdum lance putasset
Sed reus indigno iudice factus obit.
Corpora nõ cernis multo percussa flagello
Queq; sacrum penetrans spinea serta caput.
Non sublime vides quo fixa est victima lignũ
Quinaq; iudea vulnera facta manu.
Impia quin etiã perpessum funera christum
Concussa insuetis motibus aru , docent
Cecus et amissa phebeus lampade vultus
Pallidaq; obscuris cynthia tecta rotis.

Hic liber quartus

Atq; chaos metuens iterum natura vetustum
Monstraq; sunt tantum testificata nephas
Jure igitur sparsa est materno ex ore querela
Jure rigat tristes plurima gutta sinus
Nos quoq; funerea succincti veste gemamus
Atq; humili tutam mente rogemus opem
Scilicet vt nostro letalem ex corpore pestem
Et quodcūq; fuget virgo benigna malum
Nam nisi nos solita misera pietate fruamur
Nullus ab instanti peste superstes erit.

Finis.

Liber equiuocoꝝ quoꝝndam vocabuloꝝ secūdum ordinem alphabeti: vna cum interpretatiõe Anglice lingue explicit. Adiūcto carmine de sancta eucharistia: & de virgine christum crucifixum in gremio suo deflente Impressus Londonijs p wynandū de worde. in vico vulgariter nūcupato (the fletestrete) ad signum solis commorantem. Anno domini Millesimo q̄ngētesimo. xviij. die. xx. mensis Februarij.

2 JY 61